ՉԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالاريان)
TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél. 915013
Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր— ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱՅԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 473—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 5 ԱՊՐԻԼ 1973 — ՀԱՏԸ ՁԵՌՔԷ 3 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. — عدد رقم ٤٧٣ — الخميس ٥ ابريل ١٩٧٣

ՏՈՔԹ.- ՓՐՈՖ. ՊՈՒՐԽԱՐԴ ՊՐԷՆԹՅԷՍ ԵՒ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ

Քսաներորդ դարու առաջին քառորդը կարելի է անուանել՝ հայ ժողովուրդի ժամանակաշրջանը: Հայկական գոյամարտը, համաշխարհային պատերազմը և այդ առիթով հայկական տեղահանութիւններն ու զանգուածային ջարդերը, Մնացորդացին աշխարհով մէկ ցրուումը, 1918ի Հայկական Հանրապետութեան հռչակումը, հայ-թրքական պատերազմը, ապա Հայաստանի խորհրդայնացումը եւն., զբաղեցուցին միջազգային ժողովները, մամուլը, հանրային կարծիքը՝ դարուս առաջին քառորդին:

Դժբախտաբար, մարդկային պատմութեան մէջ, մինչ այդ, աննախընթաց այդ դէպքերն ու ցեղասպանութեան յարուցած «աղմուկը» մարեցաւ՝ միջազգային խորհրդաժողովներու քուլիսներու գորգերուն վրայ: Ապա, Հիթլէրի բոցավառ ճառերն ու նացի բանակներուն շքերթներուն աղմուկը մոռցնել տուին ամէն ինչ և նոյնիսկ հայը:

Այնուհետև, շատ քիչ, հազուադէպ պարագաներու տակ, միջազգային ժողովներու քուլիսներուն մէջ մի քանի յուշագիրներ սպրդուեցան, մի քանի համակրական խօսքեր խօսուեցան (որոնք սակայն նոյնիսկ միջազգային թերթերու «զանազան լուրերու» մէջ անգամ չյիշուեցան) և այսքան: Մենք շարունակեցինք, սփիւռքի մէջ, ամէն տարի Ապրիլ 24ը յիշատակել, ճառեր խօսիլ, գիրքեր յուզել, գիրքեր յուսագրել, թերթերուն մէջ յուշեր գրեցինք ու ջանացինք վառ պահել մեր Հայկական Դատը՝ մեր նոր սերունդի սրտին մէջ ու փոխանցել անոր: Սակայն օտարին համար մենք մնացինք անծանօթ և մեր դատը՝ գոյութենէ զուրկ: Միջազգային ասպարէզի վրայ քիչ բան ըրինք, օտար լեզուներով հազուագիւտ ու սահմանափակ գիրքեր հրատարակեցինք՝ մեզ և մեր հարցը ծանօթացնելու համար ուրիշներուն, որոնք իրենց սեփական հարցերն ունին և շատ կը մոռնան ուրիշներուն դժբախտութիւններն ու հարցերը: Աւստրիացի Ֆրանց Վերֆելի մէկ գիրքը՝ «Մուսա-Տաղի քառասուն օրերը» գրուած գերմաներէնով ու թարգմանուած բազմաթիւ օտար լեզուներու, աւելի ծանօթացուց հայ ժողովուրդի գոյութիւնը օտարին: Ես այդ անձամբ ստուգած եմ իմ ճամբորդութիւններուս ընթացքին: Դժբախտաբար, հայը ճանչցողն ալ զայն «ճարպիկ վաճառական» միայն գիտէ, ինչ որ քոմփլիման մը չէ մեզի համար: Բրիտանական համայնագիտարանը, որ հայը ներկայացուցած էր գնչու ժողովուրդ մը, մեծապէս յուզեց հայ մտաւորականութիւնը: Բացէք գերմանական համայնագիտարանի գրական բաժինը, և զարմանքով հոն պիտի տեսնէք հայ գրականութեան «աղքատութիւնը»: Միայն երեք հայ գրագէտներու անուններ տրուած են (Թ. Թումանեան, Ա. Իսահակեան, Ե. Զարենց) շատ կարճ ծանօթագրով մը: Այս տեսնելով, գերմանացի բարեկամս, որուն տանը մէջ տեղի կ'ունենար մեր խօսակցութիւնը՝ հայ մշակոյթի և գրականութեան մասին, «որպէս գրականութիւն շատ ալ հարուստ չէք եղեր» ըսաւ:

Հոս տեղին է յիշել, որ Խ. Հայաստանի հրատարակչական հաստատութիւններն ու մտաւորականները, քիչ բան ըրին հայը իր էութեամբ (իր մշակոյթով, իր պատմութեամբ, քաղաքակրթութեան բերած իր նպաստով և այլն) օտարին ծանօթացնելու համար: Իրենց միջոցները շատ մեծ են այս ուղղութեամբ օգտաշատ գործեր կատարելու:

Արդ, եթէ Ֆրանց Վերֆել (*) իր մէկ գիրքով, համեմատաբար, կարեւոր գործ տեսաւ համաշխարհային գրասէր հասարակայնութեան ծանօթացնելով հայերը՝ տասնեակ տարիներ առաջ, ներկայիս շատ ու շատ աւելի շնորհակալ գործ կը կատարէ, ինքնաբուղխ կերպով, Գերմանիոյ Դեմոկրատական Հանրապետութեան համալսարաններու մէջ «Արեւելեան Հնագիտութեանց» ամպիոնի դասախօս՝ Տոքթ. Փրոֆ. Պուրխարտ Պրէնթյէս՝ իր «Երեքհազարամեայ Հայ Ժողովուրդը» մեծածաւալ գիրքով, որը գրուած գերմաներէնով և տասը հազար տպաքանակով, ապսպրուած, անկասկած իր մեծ նպաստը պիտի բերէ հայ ժողովուրդը իր պատմութեամբ ու մշակոյթով, մաքառումներով ու դժբախտութիւններով ու նոր վերելքներով օտարին ծանօթացնելու գործին:

Գիրքը արդէն տպագրութեան յանձնուած է և մի քանի ամիսէն կը դրուի շրջագայութեան: Փրոֆ. Պ. Պրէնթյէս գոհունակ ժպիտով մը կը վստահեցնէր զիս, թէ այդ 10,000 օրինակները «աւելի շուտ կը

(Շար. տես էջ 2)

(*) Այնուհետեւ ոչ մի բան ալ չգրեց հայոց մասին:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԼԻՊԻՈՅ ՄԷՋ

Անուար էլ Սատաթ իր Թրիփոլի ժամանումին՝ դիմաւորուեցաւ Նախագահ Քազզաֆիի եւ Լիպիոյ Յեղափոխական Խորհուրդի անդամներուն կողմէ

Երկուշաբթի, 2 Ապրիլ 1973, կէսօրին, մասնաւոր օդանաւով մը Թրիփոլի (Լիպիա) ժամանեց Եգիպտոսի նախագահը՝ Պր. Անուար էլ Սատաթ:

Օդանաւակայան բարի գալուստ մաղթելու եկած էին՝ Լիպիոյ նախագահ Պր. Մոամմէր էլ Քազզաֆի, գնդապետ Ապու Պաքր Եունէս, ՊՊ. Ապտէլ Սալամ Ճալլուտ, էլ Խէօլտի էլ Համիտի, Մուխթար էլ Տաուրի, Մոհամէտ Նէժմ, էլ Մէհէյշի եւ հրամանատար Մուսթաֆա էլ Խարուպի, բոլորն ալ Յեղափոխական Խորհուրդի անդամներ, ինչպէս նաեւ զինեալ ուժերու եւ ոստիկանութեան սպաներ եւ Լիպիացի բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ:

Նախագահ Սատաթի՝ Գահիրէի Միջազգային օդանաւակայանին մէջ ողջերթ մաղթելու եկած էին Փոխ-Վարչապետ Տոքթ. Ապտէլ Քատէր Հաթէմ, Պր. Հաֆէզ Իսմայիլ (նախագահին խորհրդականը՝ ազգային ապահովութեան հարցերու),

(Շար. տես էջ 6)

«ՆԻՒԶՈՒԻՔ» ԹԵՐԹԻՆ ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑԸ՝
ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՆՈՒԱՐ ԷԼ ՍԱՏԱԹԻ ՀԵՏ

Ամերիկեան մեծ հանդէս՝ «Նիւզուիքի» Թղթակից՝ Պր. Արնօ տը Պօրշկրէյվի կողմէ եղած մասնաւոր հարցազրոյցի ընթացքին,- հարցազրոյց՝ որ այդ թերթը Նիւ Եորքի մէջ հրատարակեց անցեալ Կիրակի, 1 Ապրիլի իր թիւին մէջ,- Եգիպտոսի Նախագահը՝ Անուար էլ Սատաթ հաստատեց, որ այլեւս ուրիշ բան ընել չի մնար, այլ՝ պատերազմիլ:

«Ամերիկացիները մեծապէս կը սխալին, կարծելով որ արաբները անդամալուծուած են: Ուաշինկթընի մէջ մեզի հետ խօսե-

(Շար. տես էջ 6)

ՓԱՌԱՇՈՒՔ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ
ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ
ՎԱԽՃԱՆՄԱՆ 800-ԱՄԵԱԿԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ

Ընդառաջելով Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի Սրբատառ Կոնդակին, անցեալ Հինգշաբթի, 29 Մարտի, երեկոյեան՝ Հայկական Ընթերցասրահի հանդիսասրահին մէջ, երաժշտական բացառիկ երեկոյթով մը նշուեցաւ Ներսէս Շնորհալի Հայրապետին վախճանման 800ամեակը:

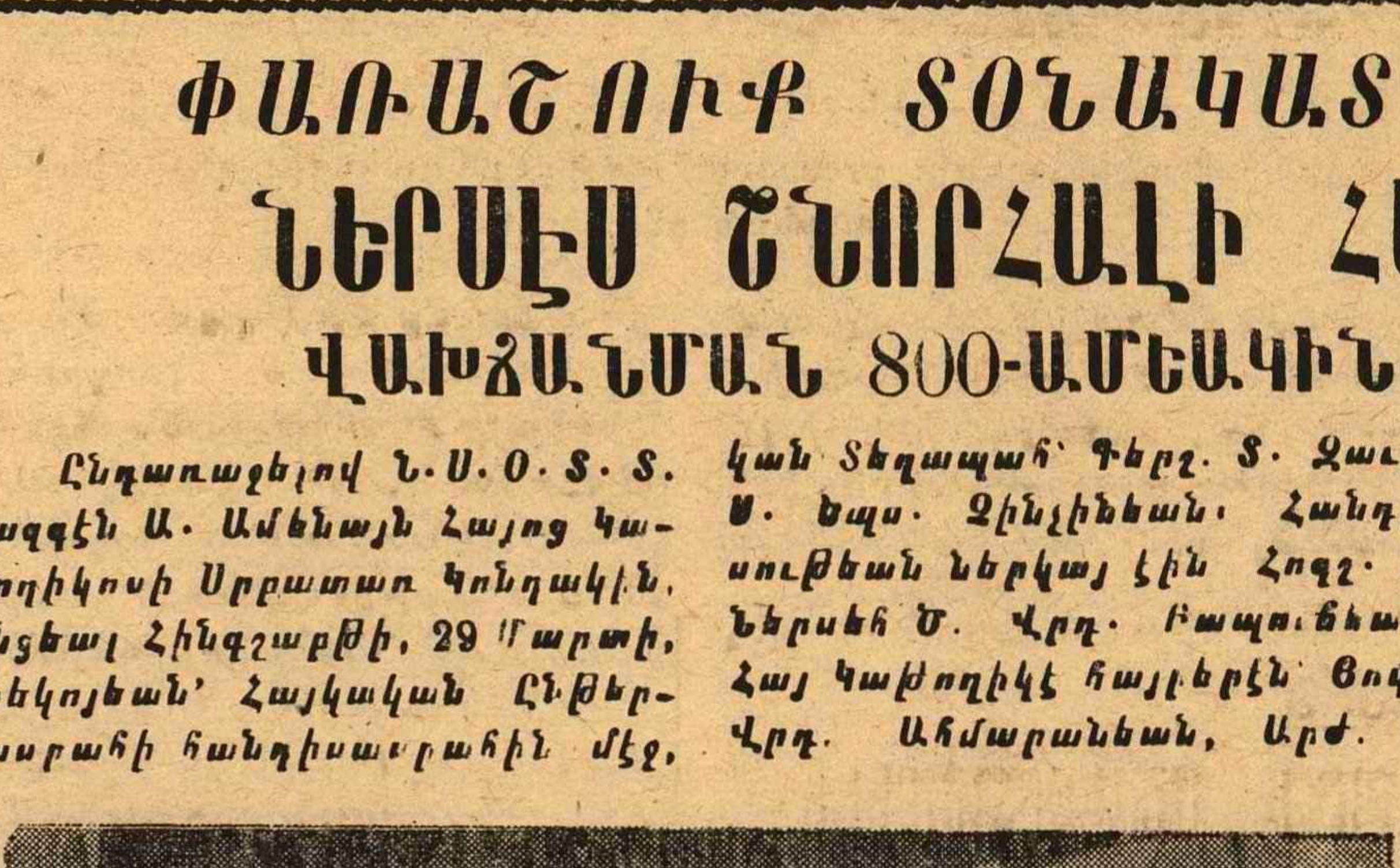

«Եգիպտահայ Երգչախումբ»ը իր թանկարժէք մասնակցութիւնը կը բերէ Ներսէս Շնորհալիի վախճանման 800 ամեակին նուիրուած՝ Հայկական Ընթերցասրահի կազմակերպած հանդիսութեան: Առաջին շարքին՝ դաշնամուրին առջեւ Տիկին Շամիրամ Դարմանեան եւ բանախօս Մօ. Եդ Յակոբեան:

(Լուսանկարներ՝ ՔԵՐՈԲԻ)

Երեկոյթը կը հովանաւորէր Եգիպտահայոց Առաջնորդական Տեղապահ՝ Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեան: Հանդիսութեան ներկայ էին Հոգշ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Բապուճեան, Հայ Կաթողիկէ հայրերէն Յովհ. Վրդ. Ահմարանեան, Արժ. Տ. Նարեկ Քհնյ. Ֆրընեան, Գահիրէի Պատկ. Թեմական Ժողովի ատենապետ՝ Պր. Արթօ Պըլըբտանեան, Ազգային Երեսփոխաններ, մշակոյթի և կրթական գործիչներ, ինչպէս նաեւ հոծ խառն բազմութիւն մը՝ որոնք եկած էին ոգեկոչելու Մեծ Հայրապետին յիշատակը:

Այս առթիւ հրաւիրուած էր խօսելու՝ ծանօթ երաժշտագէտ Մօ. Եդուարդ Յակոբեան: Իսկ գեղարուեստական յայտագիրին իրենց թանկագին մասնակցութիւնը բերին՝ «Եգիպտահայ Երգչախումբը» և անոր մենակատարները, ինչպէս նաեւ դաշնակահարուհի Տիկ. Շամիրամ Դարմանեան:

Հանդիսութեան բացումը կատարեց Սրահին նախագահը՝ ընկ. Սարգիս Պալայեան, ու ապա հրաւիրեց օրուան բանախօսը՝ որ իր ելոյթը ունենայ:

Յակոբեան, որ իբրեւ նիւթ ընտրած էր «Շնորհալին՝ որպէս ստեղծագործ երաժիշտ» ամփոփ ներածականով մը՝ նախ անդրադարձաւ Շնորհալիի ժամանակաշրջանին և հայ միջնադարեան վերածնունդի մասին: «Կիլիկիան, - ըսաւ ան, - թէեւ հեռու կը գտնուէր հայրենի աշխարհէն, սակայն ան կտրուած էր մայր հողէն, անոր աւանդութիւններէն, անոր լուսաւոր կեդրոններէն»: Յարգելի բանախօսը ապա հիմնուելով Կիրակոս Գանձակեցիի, Ներսէս Լամբրոնացիի, Սամուէլ Անեցիի և ուրիշ մատենագիրներու տուած տեղեկութիւններուն վրայ, վեր առաւ Շնորհալիի կատարած՝

(Շար. տես էջ 2)

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱԲՈՎԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ

125 ԱՄԵԱԿԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍ

Գահիրէի Սովետական Մշակութային Կեդրոնի՝ 1973 Ապրիլ ամսուան մէջ կազմակերպուելիք հանդիսութեանց յայտագիրին մէջ, ուրախութեամբ կը կարդանք, որ ամսոյս 17ին, Կեդրոնին «Չայքովսքի»ի անուան հանդիսասրահին մէջ կը կազմակերպուի յիշատակի հանդէս մը, նուիրուած՝ Խաչատուր Աբովեանի մահուան 125-ամեակին:

Այս առթիւ պիտի բանախօսէ Սովետ Միութեան Գահիրէի Ընդհ. Հիւպատոս՝ Ռազմիկ Օհանջանեան:

Այս յայտագիրին մաս պիտի կազմէ նաեւ ցուցադրութիւնը՝ Սերկէյ Փարաճանովի Սայաթ-Նովայի նուիրուած «Նռան Ծաղիկը» գեղարուեստական ֆիլմին:

Վստահ ենք, որ Գահիրէաբնակ հայերը մեծ թիւով ներկայ պիտի ըլլան՝ յիշատակի այս հանդիսութեան,

ՓԱՌԱՇՈՒՔ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՎԱԽՃԱՆՄԱՆ 800-ԱՄԵԱԿԻՆ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

հայ ժամերգութեան բարենորոգման և Շարականոցի ճոխացման աշխատանքները, օգտուելով յատկապէս հայ ժողովրդական բանահիւսութեան տաղաչափական և մեղեդիական տարրերէն։ «Թէ իբրեւ եկեղեցական և թէ իբր գրական և երաժշտական դէմք՝ Շնորհալի իր ուրոյն տեղը ունի հայ միջնադարեան մշակոյթի պատմութեան մէջ։ Ան կը հանդիսանայ միջնադարեան ամենաբեղուն բանաստեղծ-երաժիշտը և մանկավարժը։ Անոր յօրինած հոգեւոր երգերը՝ հայ ժամերգութեան և շարականոցի մեծագոյն և գեղեցկագոյն մասը կը կազմեն։ Իր բարեկարգման աշխատանքներուն համար, Շնորհալի «Արեւելքէն բերել տուաւ խազագրքեր, շարականոցներ, ժամագիրքեր և յատկապէս Մաքինոցի և Թեղինեաց վանքերու ժամասացութիւնները, որոնք ազատ մնացած էին օտար ազդեցութիւններէ։ Շնորհալի, որպէս ստեղծագործ երաժիշտ, ամբողջացուց Տէրունական օրերու շարականները, գրեց նոր կանոններ և առանձին շարականներ, ժամերգութիւնը ճոխացուց նոր երգերով և կրօնական վիպերգերով, որոնք աչքի կը զարնեն իրենց եղանակին և խօսքերուն պարզ ու սահուն ոճով և զգացումներու խորութեամբ»:

Յակոբեան, ստեղծագործական պատմութիւնը և երաժշտական վերլուծումը ըրաւ քանի մը երգերու և շարականներու, յատկապէս մատնանշելով անոնց «ձայնեղանակներու» առանձնայատկութիւնները և ոճային ինքնատպութիւնը:

Մօ. Եդուարդ Յակոբեան՝ Ներսէս Շնորհալիի վախճանման 800ամեակին առթիւ կատարած իր բովանդակալից բանախօսութեան ընթացքին:

Այս հմտալից և միաժամանակ դաստիարակիչ դասախօսութիւնը յաճախ ընդմիջուեցաւ բացատրական օրինակներով։ Այսպէս՝ Պր. Յարութիւն Լեւոնեան ինքնօրինակ կերպով երգեց «Յիշեսցուք» և «Զարթիք» գիշերապաշտման երգերը, ընկերութեամբ Մարգրիթ Յակոբեան վերացումով երգեց «Նոր Ծաղիկ» տաղը և «Արծաթսիրութեամբ» հոգեխառն օրհնութեան շարականը, «Եգիպտահայ Երգչախումբի» տարրերէն բաղկացած խումբ մը (Օրդ. Ս. Տէր Օհաննէսեան, Տ. Գոգորեան, Տիկնայք Թ. Թերզեան, Ա. Մէլէմէքթճեան, Մ. Յակոբեան և ՊՊ. Յ. Լեւոնեան, Օ. Պօղոսեան, Ս. Զամքէրթճեան և Գ. Գոգորեան) երգեց Շնորհալիի երգերէն և շարականներէն «Առաւօտ Լուսոյ»ի բազմաթիւ տարբերակներ, «Նորաստեղծեալը», «Արեւագալի Երգեր», «Նայեաց Սիրով»ը, «Այսօր Անճառ»ը, «Տարածեալ»ը, «Նորահրաշ» շարականը: Ամենէն վերջը «Եգիպտահայ Երգչախումբի» ամբողջական կազմը, ղեկավարութեամբ Մօ. Եդուարդ Յակոբեանի, մեծ վարպետութեամբ կատարեց «Նորահրաշ» շարականը (դաշնաւորում Վ. Սարգսեանի) և «Առաւօտ Լուսոյ» (մշակում՝ Ե. Յակոբեանի) և որպէս յայտագրին վերջաբան՝ «Հայրապետական Մաղթանք»ը, որը ունկնդրուեցաւ յոտնկայս։

Բոլոր խմբերգներուն, դաշնամուրի զուգայ իմաստուն հոգակցութեամբ մը կ'աջակցէր՝ աննման արուեստագիտուհի Տիկ. Շամիրամ Դարմանեան։

Այս փառաշուք և ոգեշնչող երեկոյթը, որ արժանացաւ ներկաներու միահամուռ գնահատանքի խանդավառ ցոյցերուն, վերջ գտաւ սրահին նախագահին՝ շնորհակալիքի անկաշառ խօսքերով և Հոգեշնորհ Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Բապուճեանի «պահպանիչ»ով: Զ. Գ.

ՖՐԱՆՍԱ

ՀԱՅ ՆՈՐ ԱՄՍԱԹԵՐԹ ՄԸ՝ «ԿԱՐԾԻՔ»

Հաճոյքով ստացանք Ֆրանսահայ Պր. Լեւոն Չորմիսեանի տնօրէնութեան ներքև հրատարակուիլ սկսած հայերէն նոր պարբերաթերթ՝ «ԿԱՐԾԻՔ»ի առաջին համարը՝ Յունուար 1973:

Թերթի կէս ծաւալի չափով և 8 էջերէ բաղկացած այս պարբերաթերթը կը հրատարակուի ամիսը մէկ անգամ և լոյս կը տեսնէ Պէյրութի մէջ «Կ. Տօնիկեան և Որդիք» տպարանէն:

Տարեկան բաժանորդագրութիւնն է 10 Ֆ. Ֆրանք (11 Թիւ)։

Հասցէ. L. Tchormissian
25, Rue Lavoisier
94 Cochan – FRANCE

Խմբագրութիւնս յաջողութիւն եւ յարատեւութիւն կը մաղթէ իր պաշտօնակիցին,

«ԳԱՌԶՈՒ» ՑՈՒՑԱՍՐԱՀԷՆ ՆԵՐՍ

ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒՆ

ՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ՓՈՐՁԵՐՈՒՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ինչպէս մեր նախորդ թիւով ծանուցած էինք, անցեալ Ուրբաթ, 30 Մարտ 1973, Գալուստեան Ազգ. Վարժարանին «Գառզու»ի անուան ցուցասրահին մէջ բացումը կատարուեցաւ՝ վարժարանին աշակերտներուն կողմէ կատարուած նկարչական փորձերուն ցուցահանդէսին:

Շնորհիւ վարժարանին գծագրութեան նորոգ նշանակեալ ուսուցիչին՝ Պր. Շանթ Աւետիսեանին ուսուցանելու արդի ըմբռնումին եւ թափած ջանքերուն, վարժարանին երկսեռ աշակերտները՝ փոքրերէն մինչեւ մեծերը, կարողացած էին արտադրել բաւականին ներկայանալի փորձեր, որոնց ցուցադրութիւնը հանրութեան, եղաւ թէ խանդավառիչ՝ ծնողներուն համար եւ թէ խրախուսիչ աշակերտութեան համար:

Ցուցահանդէսին բացումը կատարեց ծանօթ արուեստագէտ-լուսանկարիչ եւ մեր բարեկամ Պր. Անդրօ Վարժապետեան: Մեծ թիւով ծնողներ, ուսուցիչներ եւ հետաքրքիր հայեր եկած էին ոչ միայն դիտելու՝ եւ գաղափար մը կազմելու մեր աշակերտներուն մանկական կամ պատանեկան մատներով լրձքնահարուած նկարներուն մասին, այլ նաեւ շնորհաւորելու իրենց ուսուցիչը՝ երիտասարդ նկարիչ Պր. Շանթ Աւետիսեանը, որ կարճ ժամանակի մը ընթացքին արդէն յաջողած էր եռանդ եւ սէր արթնցնել դէպի նկարչական արուեստը:

Ուշադրութեամբ դիտողի մը աչքին ակներեւ կ'ըլլան այն աշակերտները՝ որոնք կրնան յառաջիկային յաջողութիւններ ձեռք բերել, եթէ յարատեւեն այս ուղղութեամբ եւ եթէ անոնց վրայէն չըհեռանայ՝ վարժարանին տնօրէնութեան եւ մասնագէտ ուսուցիչին ուշադրութիւնը:

Այս առթիւ շնորհաւորելի են բոլոր անոնք՝ Տնօրէնութիւն, Ծնող-Ուսուցիչ Խորհուրդ եւ այլ, որոնք նախաձեռնեցին այս օգտաշատ ձեռնարկը:

ԱՆԳԼԻԱ

ԵՌԱՄՍԵԱՅ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԼՈՆՏՈՆԱՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ

ՃՐԱԳԱԼՈՅՑ Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ՝ ՈՒՐԲԱԹ, 5 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1973

Ս. Ծննդեան տօնը, ինչպէս նաեւ Ճրագալոյցը տօնուեցան՝ Համայնքիս Ամենայն Սրբոց Եկեղեցւոյն մէջ, համաձայն կարգաց եւ կանոնաց եւ աւանդութեանց Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ:

Ճրագալոյցի արարողութիւնը սկսաւ կ. ե. ժամը 6.30ին, երբ կարդացուեցան նաեւ Մարգարէական Ընթերցուածները ու յատկապէս Դանիէլի Գիրքը: Ս. Պատարագը մատոյց Կաթողիկոսական Պատուիրակ Տ. Պսակ Արք. Թումայեան եւ յաւարտ Ս. Պատարագի կատարուեցաւ Ս. Ծննդեան կանոնական նախատօնակը:

Ս. ԾՆՈՒՆԴ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ՝ ՇԱԲԱԹ, 6 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1973

Հակառակ աշխատանքի օր ըլլալուն, թէ Ս. Ծննդեան տօնին եւ եւ թէ Ճրագալոյցին, Լոնտոնի զանազան կողմերէն, ինչպէս նաեւ արուարձաններէն, հայ հաւատացեալներ խուռներամ փութացած էին համայնքիս եկեղեցին: Արարողութիւնները սկսան ժամը 11.30ին: Ս. Պատարագը մատոյց Պսակ Սրբազան եւ երգեցողութիւնները կատարուեցան դաշն կերպով, վարժ ղեկավարութեան տակ՝ Աւագ Սարկաւագ Ստեփան Յովհաննէսեանի: Մեներգները երգուեցան Օր. Էլիզ Պօյաճեանի կողմէ ու մեծ երգեհոնը նուագեց Պ. Պերրի:

Քարոզէն առաջ, Ստեփան Սարկաւագ՝ յանուն եկեղեցւոյ կարդաց Նորին Ս. Օծութիւն Տ. Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին Ս. Ծննդեան Օրհնութեան Գիրը, որուն աւարտին, պատարագիչ Սրբազանը սրտագին բարեմաղթութիւններ ըրաւ մեր Հոգեւոր Տիրոջ՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին արեւշատութեան եւ Ս. Էջմիածնի, ինչպէս նաեւ նուիրապետական մեր միւս Աթոռներուն հաստատութեան եւ պայծառութեան համար:

Իր քարոզին մէջ, Նորին Սրբազնութիւնը բացատրելէ յետոյ Ս. Ծննդեան Տօնին խորհուրդը, իր խօսքերը աւարտեց շնորհակալութիւն յայտնելով բոլոր անոնց՝ որոնք նիւթապէս թէ բարոյապէս կը սատարեն եկեղեցւոյ կեանքին ու պայծառութեան: Յատկապէս յիշեց Լոնտոնահայ Համայնքին եւ Եկեղեցական Խորհուրդը եւ իր ատենապետ՝ Պր. Գ. Թահթա, զոյգ գանձապահները ՊՊ. Հայկ Արթան եւ Ճոն Կրեկըրի, Տիկնանց Յանձնախումբը Դպրաց Դասը, զոյգ սարկաւագները՝ Ստ. Յովհաննէսեան եւ Սուրէն Խ. Սրբեան: Ապա իր յատուկ շնորհակալութեան խօսքը ուղղեց համայն Հայ գաղութին, որուն անդամները իրենց տարեկան յատկացումներով եւ նուիրատուութիւններով կանգուն կը պահեն համայնքին եկեղեցին:

Այս առթիւ Նորին Սրբազնութիւնը հաւատացեալներուն յայտնեց, թէ երկու տարիներէ ի վեր բանակցութիւններ տեղի կ'ունենային Անգլիկան Եկեղեցւոյ Իշխանութեանց եւ Վարչութեանս միջեւ՝ նոր եկեղեցւոյ մը շուրջ, եւ թէ այդ բանակցութիւնները արդէն յաջողութեամբ աւարտած ըլլալով՝ Նորին Վեհափառութիւն Թագուհին, 20 Դեկտ. 1972, հանած էր իր Արքայական Կնիքը դնել այն պաշտօնաթուղթին վրայ, որ կը վաւերացնէր նոր եկեղեցիին Համայնքիս փոխանցումը: Այդ եկեղեցին, ըստ Պսակ Սրբազան, կը կոչուի Ս. ՊԵՏՐՈՍ եւ կը գտնուի Քենզինկթընի քաղաքամասին (Լոնտոն) Քրենլի Կարտընզի թաղամասին մէջ, ուր պիտի փոխադրուինք, անմիջապէս որ փոխանցման մնացեալ մանրամասնութիւնները աւարտին: Եկեղեցին պիտի կոչուի Ս. ՊԵՏՐՈՍ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ ՀԱՅՈՑ ԼՈՆՏՈՆԻ:

Ս. Ծննդեան պաշտամունքը աւարտեցաւ Ջրօրհնեաց արարողութեամբ: Թէ Ճրագալոյցի պատարագին եւ թէ Ս. Ծննդեան առաւօտուն՝ շուրջ 200 հաւատացեալներ մասնակցեցան Ս. Հաղորդութեան խորհուրդին:

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 18 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1973

Կաթողիկոսական Պատուիրակ Տ. Պսակ Արք., Քրիստոնէական Միութեան Աղօթքի Շաբթուան առթիւ քարոզեց Լոնտոնի Սէյնթ Տանսթըն (Ին-Տհը-Ուեսթ) Անգլիքան Եկեղեցւոյ մէջ: Իր քարոզին մէջ Ան յատկապէս բացատրեց ներկայ գտնուող Անգլիացիներուն, թէ ինչ է Հայց. Եկեղեցւոյ տեսակէտը՝ եկեղեցիներու միութեան խնդրոյն մէջ եւ իր խօսքը

(Շարունակութիւնը տես էջ 4)

ՏՈՔԹ.— ՓՐՈՖ. ՊՈՒՐԽԱՐԴ ՊՐԷՆԹՑԵՍ ԵՒ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ

(Շար. Ա. էջէն)

սպառին՝ քան այն ժամանակը որ պէտք է զանոնք տպագրելու և կազմելու:

Գաղափար մը տալու համար գրքին ուսումնասիրութեան նիւթ դարձուած գլխաւոր հարցերուն շուրջ, կ'արժէ յիշել ներքին գլխաբաժանումները.

1.— *Հայ ժողովուրդի մահագնացը.*

2.— *Հայաստան պեղումներու ընդմէջէն:*

3.— *Լեռնաշխարհը՝ մինչև հայութեան կազմաւորումը:*

4.— *Թագաւորները Արարատի վրայ:*

5.— *«Մեծհայք» խաչանցանին ներքև:*

6.— *«Ոսկեդար».*

ա.— Մեծհայքի գրականութիւնը.

բ.— Սուրբ Գրիգորի եկեղեցին, մինչև մոնկոլներու արշաւանքը.

գ — Մեծհայքի քրիստոնէական մշակոյթը.

7.— *«Արծաթ դարը» Փոքր Հայքի թագաւորութեան ընթացքին:*

8.— *Օտար լուծի տակ.*

9.— *Ազգային զարթօնք եւ* 1915*ի ողբերգութիւնը:*

10.— *Նոր Հայաստանը:*

Գիրքը հարստացած է 80 *թապլօներով, չորս գունաւոր քարտէսներով, զանազան պատմագիրքերէ* 200 *մէջբերումներով և այլ ծանօթութիւններով:*

Իմ մաղթանքը պիտի ըլլար այն՝ որ մեր պետական, հրատարակչական, մշակութային և այլ կազմակերպութիւններն ու անհատները՝ ոչ միայն իրենց համակրական խօսքը ուղղէին հայասէր ու մարդասէր այս մեծ գիտնականին, այլ այս յոյժ օգտակար ու հետաքրքրական գործը թարգմանել տային անգլերէնի, ռուսերէնի, ֆրանսերէնի, սպաներէնի և այլ լեզուներու և տարածէին աշխարհով մէկ:

ՎԱՀՐԻՃ ՃԵՐԷՃԵԱՆ

1046

ԳՐԱԴԱՏԱԿԱՆ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԳԱՆՁԱՏՈՒՆԷՆ

ՀԱՅԿ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

Հաստեա՛ հաւատով,
Հաստատեա՛ լուսով,
Հիմնեցո՛ սիրով...
Ն. ՇՆՈՐՀԱԼԻ

Մասնաւորաբար հայրենական պատերազմը շահելէն ետք, սովետական իշխանութիւնը, յատուկ հրովարտակով, ձեռնարկեց պահպանման և վերականգնման՝ մշակոյթի յիշատակարաններուն, ըլլան անոնք մատենագրական գանձեր թէ պատմական յուշարձաններ: Այլեւս նկատի չառնուեցաւ հին եկեղեցիներու և վանքերու կրօնական ծագումը կամ հանգամանքը. այլ, զանոնք ճարտարապետական և քանդակագործական արուեստի իրականացումներ դաւանելով, ձեռնարկուեցաւ անոնց պահպանման և զարգացման, զանոնք ի հարկին վերածելով թանգարաններու և ուխտավայրերու:

Դարձեալ, երբեմն յետադիմական հռչակուած, գրականութեան և արուեստներու արժէքները՝ լոյս աշխարհ հանուեցան և ուսումնասիրութեանց ու վերլուծումներու առարկայ դարձուեցան՝ իբրեւ դարաւոր մշակոյթի գանձեր:

Յատկապէս, վերածնած Սովետական Հայաստանի մէջ, մշակոյթի նախարարութիւնը կազմեց մասնաւոր յանձնախումբեր և գիտաշխատողներու արշաւախումբեր՝ պատմական վայրերու մէջ պեղումներ կատարելու և փրկելու՝ թաղուած կամ կիսաւեր յիշատակարանները, լոյս նոր օրերուն ժառանգ ստացած աւանդները: Այս յանձնախումբերուն կատարած շնորհակալ աշխատանքին շնորհիւ, այսօրուան Հայաստանը վերածուեցաւ հսկայ ԲԱՑ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ մը, ուր տեւաբար կ'այցելեն հայ և օտար (հեռաւոր երկիրներէն գալով) բազմահազար թուրիստներ և գիտնականներ:

Այս հնութեանց գոյութեան շնորհիւ, հնչաբանական և բանասիրական համագումարներ սկսան տեղի ունենալ և ի մերում աշխարհի:

Այս գուրգուրանքը, հին արժէքներու հանդէպ, մղած է «Հայաստան» պետական հրատարակչութիւնը ձեռնարկելու (երեք հատորով) «Մարգարիտներ Հայ Քնարերգութեան» հաւաքածոներու տպագրութեան: Անոնցմէ առաջինը նուէր ստացայ Գրականութեան և Արուեստի Թանգարանի գիտաշխատող ու «Ծածկանուններու Բառարան»ի հեղինակ՝ ընկեր Բախտիար Յովակիմեանէ:

Այս հատորը խմբագրած են Գ. Ա. Յակոբեան, Գ. Խ. Դեվրիկեան և Լ. Վ. Միրիջանեան: Յայտնի արուեստագէտ-գեղագէտ Կարօ Թ. Տիրատուրեան բերած է իր աշխատակցութիւնը՝ տպագրական գեղարուեստական ներկայացման, օժանդակութեամբ Ան. Վ. Գասպարեանի, Օն. Ս. Փանիկեանի և Զ. Գ. Աղաեանի: Այս գեղատիպ հատորը, 275 էջ, ունի 20 000 տպաքանակ: «Նիւթերի բնագիրը ընտրուած է հիմնականում ըստ գիտական վերջին հրատարակութիւնների: Մի շարք հեղինակների առանձին ստեղծագործութիւններ մասսայական ընթերցողին ներկայացւում են առաջին անգամ»:

Մեր ուրախութիւնը պիտի բազմապատկուէր, երբ թափանցենք գիրքի միջուկին ու ծանօթանանք ներկայացուած հեղինակներուն:

Տրուած են՝ երկու հազար տարիէ աւելի կեանք ունեցող մասունքները հայ քնարական բանահիւսութեան, հեթանոսական շրջանէն.

Երկնէր երկին եւ երկիր,
Երկնէր եւ ծովն ծիրանի.
Երկն ի ծովուն ունէր եւ զկարմրիկն եղեգնիկ.
Ընդ եղեգան փող ծուխ ելանէր,
Ընդ եղեգան փող բոց ելանէր.
Եւ ի բոցոյն վազէր խարտեաշ պատանեկիկ.
Նա հուր հեր ունէր,
Նա բոց ունէր մօրուս,
Եւ աչկունքն էին արեգակունք:

Առատ չէ հունձքը Գողթան երգիչներուն. Բայց յատկանշական է անոնց «դասական մակարդակը», զոր իրաւամբ կը յիշէ Լեւոն Միրիջանեան, իբրեւ յառաջաբան տրուած իր ուսումնասիրութեան մէջ:

Ո՜ տայր ինձ զծուխ ծխանի
Եւ զառաւօտն Նաւասարդի,
Զվազելն եղանց եւ զվարգելն եղջերուաց.
Մեք փող հարուաք եւ թմբկի հարկանէաք,
Որպէս օրէն է թագաւորաց:

Հայ ժողովրդական բանահիւսութեան միջնադարեան կութքը հարուստ է, և, կրնանք ըսել, միջազգային մակարդակով. Մօտ հազար տարիէ ի վեր, թերեւս, հայ ժողովուրդը, ամենուրեք, և մանաւանդ մայր խարխուխէն հեռու, կ'երգէ.

Կռո՜ւնկ, ուստի՞ կու գաս, ծառայ եմ ձայնիդ,
Կռո՜ւնկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունի՞ս,
Մի՛ վազեր, երամիդ շուտով կու հասնիս.
Կռո՜ւնկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունի՞ս,
Աշունն է մօտեցեր, գնալու ես թէպտիր,
Երամ ես ժողովեր հազարներ եւ բիւր,
Ինձ պատասխան չտուիր, ելար գնացիր.
Կռո՜ւնկ, մեր աշխարհէն գնա՜, հեռացիր:

Միջնադարեան մեր երգերն ու բանաստեղծութիւնները, մեծ մասով աշուղներէ յօրինուած, գրեթէ միշտ կը խօսին ղարիպի և ղարիպութեան մասին. Արդարեւ. հայուն սիրտը ամենէն խոր կերպով խոցողը՝ հայրենի հողէն հեռանալու, մայրենի երդիկէն բաժնուելու «տարտոն» է.... կը խօսին կռունկներուն, արագիլներուն, տատրակներուն և ծիծեռնակներուն, կը խօսին գետերուն և ծառերուն հետ՝ յիշելու համար մեր հայրերը, մեր մայրերը, հեռաւոր մեր քոյրերը և մեր եարերը...:

Իմ եարն է գրեր ըսեր,
Եա՛ր, եկո՛ւ զիս գողցի՛ր ու տա՛ր.
— Ինտո՛ր գամ, գողնամ տանիմ,
Աս չոլին ճամփեկն է դժար.
— Մի՛ վախեր, եա՛ր, մի՛ վախեր,
Ես կարմունն կապի՛մ քո համար.
Ես կարմունն կապեմ քո համար.
Մարգրիտ շարիմ լարէ լար.
Սփռիմ կպէտում խալի,
Ուր գործած տաս՛ւ երկու տարի.
Ոտքովդ ի վրան կոխես,
Ոտքացդ փոշեկը առնիմ:

Պանդխտութեան և զրկանքի ո՛խը խօսիլ կու տայ նաեւ լուսնակին հետ. Գիտէ՞ք, որ՝

Լուսնակն անուշ, հովն անուշ,
Շինականի քունն անուշ...

այս երգը ութ հարիւր տարուան հնութիւն ունի: Նոյնը՝ «Արօրն ու Տատրակ»ը և «Վարդն ի պացէ Վանայ քաղքի Եկէյատար»ը.

Բանաւոր բանահիւսութենէն՝ Գարեգին Եպսկ. Յովսէփեանի կողմէ գրի առնուած (Մոկացի Յովնանի պատմածէն) «Դաւիթ և Մհեր»էն չորս էջեր կը դիւցազներգեն «Դաւթի հրաժեշտն ու Ջէնով Օհանի խրատը կաթնաղբիւրի և պղպջակ սիւնի մասին», նաեւ «Խանդութի գովքը» և «Դռնապան Համոյը»: Այս վերջինը Մանուկ Աբեղեանի փոփոխակէն. Իսկ «Դաւիթը նստում է հօր տեղը» հատուածը՝ Մոկաց Թումաս Պետրոսեանի պատմած «Ջոջանց Տուն»էն, գրի առնուած Սարգիս Հայկունիի կողմէ.

«Սասունցի Դաւիթ» դիւցազներգութիւնը — կ'ըսէ Միրիջանեան — մեր ազգի խաղաղասիրութեան, հերոսականութեան, աշխատասիրութեան, ազատասիրութեան և շինարար ոգու լայնակտաւ արտայայտութիւնն է ու հաստատումը»:

⁂

Ժողովրդական բանահիւսութիւնը կամ բանաստեղծութիւնը, ծանօթ հեղինակէ թէ անծանօթ յօրինողներէ, հայ ժողովուրդի ազնիւ ու ազնուական հոգիին այնքան հարազատ արտայայտութիւններն են եղած, բովանդակութեամբ այնքան վաւերական և ընդունելի, որ, հակառակ տիրող խստաբարոյ կարգերուն (միջնադարեան), մտած են եկեղեցական շարականներու եւ տաղերու կալուածին մէջ: Սահակ Պարթեւի «Բազմաւոր գոլով քո աշխարհ», «Յորժամ եկն Յիսուս Երուսաղէմ ի քաղաքն» և այլն, 440 թուականէն ի վեր կ'երգուին մեր եկեղեցիին մէջ. Նոյնը Մեսրոպ Մաշտոցի «Մեղք իմ բազում են յոյժ» և «Աստուած բազումողորմ»ը.

«Մարգարիտներ Հայ Քնարերգութեան» հատորը՝ գիտցողներուն կը յիշեցնէ և չգիտցողներուն կը սորվեցնէ որ Ս. Ծնունդի տօնին երգուած «Խորհուրդ մեծ և սքանչելի»ն կը պատկանի մեր պատմահայր կամ քերթողահայր Մովսէս Խորենացիին (Ե. դար). Իսկ «Անձինք նուիրեալք սիրոյն Քրիստոսի»ն՝ Կոմիտաս Կաթողիկոսի (Է. դար): Իսկ ամէն տարի — մանաւանդ Վազգէն Ա.ի աթոռակալութենէն ի վեր — մեր եկեղեցիներուն

(Շարունակութիւնը տես էջ 4)

ՂԵՒՈՆԴԵԱՆՑ

Արիացեալք առ հակառակն՝
Քաջութեամբ առնուլ զվրէժ խաբէութեան.
Հանճարեղք ի հատուցումն գաւանացն,
զՄարտիրոսացն արդարադատ չափմամբ,
Զօրականք՝ յաղթողք, պսակեալք ի Քրիստոս:

Փոխանակեալ զունայնութիւնս
Ընդ ճշմարիտ յուսոյ անմահութեանն.
Փափագանաց ձերոց առիք զկատարումն՝
Մաքրել արեամբ յաղտոյ՝ մեղաց աղտոյ՝
Զօրականք յաղթողք՝ պսակեալք ի Քրիստոս:

Հայցեցէք զխաղաղութիւն՝
Ճշմարիտ վկայք սրբոյ Երրորդութեանն.
Նեղելոցս յանօրինաց բռնութենէ,
Զի ցնծասցուք յաղթանակաւ մարտի ձերոյ,
Նահատակք արդոյք, պսակեալն ի Քրիստոս:

ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ
(1102—1173)

ԱՐԶՆԻԻ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆԸ

Ս. ՂԱՐԻՊԵԱՆ

Գեղեցիկ տեսարանով արահետի մը մօտ, ծառերու շուքին՝ կը տարածուի յայժ թէքնատիպ քաղաք մը. Պարզ գրուածք մը շէնքի մը ճակատին, ձեզ կը յայտարարէ՝ «Հայաստանի Ս.Ս.Ռ. ի Հանրային Առողջապահութեան կից՝ Արզնի Մանուկներու Հանգստեան Տուն»:

Յօդացաւէ կամ սրտի հիւանդութենէ տառապող տղաքն ու աղջիկները՝ հոն կու գան 45 օրուայ օդափոխութեան եւ հանգիստի շրջան մը անցնելու համար. Հակառակ իրենց նկարագիրներու մեծ զանազանութեան, շատ շուտով կ'ընտելանան մանուկները, շնորհիւ հոն տիրող ներքին խիստ կանոնագրութեան եւ կազմակերպուած զբաղումներու զանազանութեան: Փոքրիկները առաւօտեան ժամը 7ին կ'արթննան. թրջուած փոքրիկ անձեռոցներով իրենց մարմինը սփելէ ետք, անոնք առաւօտեան մարզանքը կ'ընեն, ապա՝ իրենց նախաճաշը կ'առնեն.

Կ. Ե. ժամը ճիշդ 4.30ին զանգը կը հնչէ. Առաջինէն մինչեւ 8րդ դասարանի աշակերտները իրենց տեղերը կը գրաւեն գրասեղաններուն առջեւ. անոնք կը սորվին թուաբանութիւն, քիմիագիտութիւն, բնագիտութիւն, Ռուսերէն եւ Հայերէն: Ուսուցիչները իրենց կարելին կ'ընեն, որպէսզի այն մանուկները՝ որոնք կը բուժուին, ետ չի մնան իրենց դպրոցական ծրագիրէն, եւ կարողանան իրենց ուսումը շարունակել անմիջապէս որ դպրոց վերադառնան:

— Մենք մեր կարելին կ'ընենք, կ'ըսէ Սեդա Մելիքեան, վարիչ-դաստիարակչուհին, որպէսզի մեր տղաքն ու աղջիկները ոչ միայն իրենց բուժումին եւ դասերուն հետեւին, այլ նաեւ լաւ հանգստանան, որովհետեւ հանգիստը իրենց համար կարեւոր է.

Հոն, իսկապէս, ո՛չ ոք կը ձանձրանայ, ամենք համերգներու կը մասնակցին, ուրիշներ՝ հետաքրքրական մրցանքներու. Հո՛ն կայ խամաճիկներու թատրոն մը, տղաքը հեռուստացոյց կը դիտեն, ճատրակ, տամա կը խաղան.

Մեծ ուշադրութիւն կը դարձուի մարմնամարզին. Առաւօտեան մարզանքէն զատ, շարժուն խաղեր կը կազմակերպուին իւրաքանչիւր երախայի համեմատ՝ վոլէյ-պոլի եւ ուրիշ մարզական խաղերու մրցումներ, որոնք արտօնուած ըլլան:

Գլխաւոր ուշադրութիւնը սակայն վերապահուած է բուժման. Ամէն ինչ ստորադասուած է նոր սերունդի առողջութեան պահպանման համար. Հանգստեան տունը ունի գերարդիական սարքաւորումով բժշկական եւ քիմիա-կենսաբանական աշխատանոցներ, բժշկական քննութեան խցիկները օժտուած են հեռուստացոյց դարմանումի գործիքներով.

Այս բոլորին վրայ յաւելեալ անձնակազմին մասնաւոր ուշադրութիւնն ու խնամքը, կու տան դրական արդիւնքներ.

90 մանուկներէն իւրաքանչիւրին համար անձնական բուժումի յատուկ ձեւ մը կ'որդեգրուի:

Շնորհակալութեան նամակները, զոր հանգստեան տան բժշկական անձնակազմը եւ միւս պաշտօնեաները ստացած են, երկու մեծածաւալ գիրքերու պարունակութիւնը կրնան ունենալ.

Ահաւասի՛կ մին այդ նամակներէն.

«Աղջիկս Ցամիկը Արզնիի հանգստեան տան մէջ մեկուկէս ամիս մնաց. Սկիզբը շատ գէշ կ'զգար. Հազիւ կրնար քալել: Մենք նոյնիսկ չէինք հաւատար իր բուժման: Սակայն հիմա բոլորովին բուժուած է. Մեծ շնորհակալութիւն բոլոր անոնց, որոնք օգնեցին իմ Ցամիկին՝ յաղթահարելու ծանր հիւանդութիւնը.

Ցանկացէք ընդունիլ լաւագոյն զգացումներուս հաւաստիքը»:

ՎԱՐԴԱՆ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ

Ծնողներու շնորհակալութեան խօսքերը՝ իրենց զաւակներուն բուժման եւ կազդուրման կապակցութեամբ, առաջին արբի ուղղուած են Հանգստեան Տան բժշկապետ Ս. Տանամալեանի, հանրապետութեան վաստակաւոր բժիշկին, բաժնի գլխաւոր՝ Լ. Արաքելեանին, բժիշկներ Ա. Ասատրեանին, Ն. Բարսաղանեանին եւ ուրիշներուն.

Ն. Մ. Գ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԱԾՆԵՐ

— Անխիղճ մարդու հացը երկար կը դառնայ.

— Ով հաւս, դուն հաւնեքայր:

— Անձրեւէն փախանք, կարկուտի բռնուեցանք:

— Գող՝ սիրտը դող.

— Աղուէսը խաղողին չհասաւ, «խակ» է ըսաւ:

— Ունքը շինելու տեղ, աչքն ալ հանեց:

— Գինիէն դարձած քացախը բունդ կ'ըլլայ:

— Կաթէն բերանն է այրեր, մածունը փչելով կ'ուտէ:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՅՈՒՇԵՐ

ԳՐԻԳՈՐ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

(ԴԵՐԱՍԱՆԸ, ԳՐՈՂԸ ԵՒ ԹԱՏԵՐԱԳԻՐԸ)

ՅԱԿՈԲ ՇԱՀՆՈՒՐ

Եգիպտահայ թատերական եւ գրական անդաստանին քուրմն էր հանգուցեալ Գր. Բագրատունին: Իր վաղաժամ անհետացումով խոշոր բաց մը թողուց ան, եւ ցարդ կարելի չեղաւ լեցնել այդ բացը:

Իր բարի, հեզահամբոյր բնաւորութեամբ՝ սիրուած էր ան, թէ՛ բեմընկերներէն եւ թէ գաղութիս թատերասէր հասարակութենէն: Հակառակ կարգ մը նախանձորդներու մղած յարատեւ սեւացրէքեան պայքարին, ան մնաց պատնէշին վրայ... աննկուն եւ արի....

Անփոխարինելի էր ան կարգ մը դերերու մէջ: Ինք ըստեղծած էր զանոնք իր բնատուր ձիրքերուն շնորհիւ եւ ան այդ կերպարները բեմադրեց անսայթաք հարազատութեամբ եւ գնահատելի յաջողութեամբ:

Դեր չէր սորվեր: Հայերէնի հմուտ ըլլալուն, բեմին վրայ, յուշարարի առաջին բառին իսկ կը կազմէր ամբողջ նախադասութիւն մը, առանց փիէսին սահմանէն դուրս ելլելու, առաւելութիւն մը՝ որ շատերուն կը պակսի:

Ծնած էր Կ. Պոլիս եւ իր նախնական ուսումը ստացած՝ տեղւոյն Նարեկեան Վարժարանը: Ապա աշակերտած Կեդրոնականի, ուր իր շրջանին Պոլսոյ գրական հրապարակի ականաւոր մտաւորականներէն շատերը իրեն ընկեր ունենալով՝ մուտք գործած էր լրագրական ասպարէզը: Համիտեան հալածանքներէն մազապուրծ ազատած, երիտասարդ տարիքին եկած ապաստան գտած էր Եգիպտոսի հիւրընկալ ափերը:

Հոս է որ իր դերասանական ու գրական ձիրքերը բողբոջեցան, ընձիւղեցան եւ Բագրատունի եղաւ մէկը այն փնտռուած արուեստագէտներէն՝ որոնց նմանները հազուագիւտ են գաղութներու մէջ....

Առանց խտրութեան բոլոր հաւաքոյթներուն կը բերէր իր մասնակցութիւնը. զուարթ մըթնոլորտ ստեղծելու, շէնշող եւ ուրախ տրամադրութիւն առաջացնելու գաղտնիքը ունէր: Պատրաստաբան, անուշ ժպիտը դէմքին՝ իգական աշխարհին կախարդն էր ան: Իրաւ է թէ Մովսէսի գաւազանին պէս կը կանաչնար... Սակայն վախ չկար, ոչ կ'այրէր եւ ոչ ալ կ'այրուէր...:

ԳՐԻԳՈՐ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

Հաւաքոյթին ներկայ եղող տիկիններուն ամուսինները լաւ գիտէին այս պարագան....

Իր գրչին արգասիքը եղող «ԲՈՒԲՈՒԼՍ» ոտանաւորը, ծնած՝ իր «անգոյ-սիրուհի»ին, առինքնող եւ մոգական այնպիսի հրապոյրով մը կ'արտասանէր, որ առանց բացառութեան հիացում կ'առթէր շրջապատին: Կիներու սրտին խօսող իր համեմուած ելոյթներուն գաղտնիքը Բագրատունի հետը գերեզման իջեցուց....

Ցաւալի է որ իր անտիպ գրութեանց համար իրեններուն մօտ իմ պրպտումներս ի դերեւ ելան:

Իր կեանքի յարատեւ ելեւէջներուն՝ մտաւոր թէ հոգեւոր հարազատները շահագործեցին զինք. ան իր բարի եւ առաքինի զգացումներուն պատճառաւ զոհը եղաւ այդ կեղեքումներուն: Դառնացած եւ հիասթափուած այդ հարստահարութիւններէն, Բագրատունի գրեց իր սրտի խորէն արտացոլող հետեւեալ քառեակը.-

ՏԱՊԱՆԱԳԻՐ

Մահէս վերջ, թող ոչ ոք ըլլայ գերեզմանիս այցելու,
Չեմ ընդունիր նոյնիսկ եղբօրս արցունքն ինծի ալելու...
Թող տեղերնին հանգիստ նստին, բարեկամ թէ ազգական,
Ճանչցայ զիրենք. մօտենչենի քունս խռովել թող չգա՜ն.
Իրենց ըլլայ արցունք, աղօթք, խունկ ու բուրվառ, ողորմի՜ս...
Մինակ թէ ահ, չգան գողնալ խաչափայտը շիրիմիս....

Ահա, այսպէս, իր ընդվըզումին եւ վիրաւորուած հոգիին մաղձը կը թափէր ամէն անոնց, որոնք կրցած էին օգտուիլ իր անմեղունակ եւ անսակարկ նըւիրումէն....

Նիւթին մարդը չէր ալ կըրնար ըլլալ: Խաբելու, շողոքորթելու, կեղծելու կամ շողոմելու քանքարը կը պակսէր իրեն: Վանական պէտք էր ծնած ըլլար եւ իր կեանքը ապրէր հոն վանքի չորս պատերուն մէջ, սակայն նախախնամութիւնը սխալ մը գործած էր Բագրատին նկատմամբ եւ ան ինկած էր մարդգազաններու մէջ....

(Շար. տես էջ 5)

ԼՈՆՏՈՆԱՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

(Շարունակութիւն Բ. էջէն)

աւարտեց մեր եկեղեցիներուն մէջ Եկեղեցւոյ Տօնին արտասանուած ժամամուտով. «Զխաղաղութիւն շնորհեա եկեղեցւոյ քում սրբոյ...»:

ԿԻՐԱԿԻ, 4 ՄԱՐՏ 1973

Մասնաւոր հրաւէրով, Տ. Պսակ Արք. քարոզեց՝ Օքսֆորտի «Բիպըլ Գոլէճ»ի մատրան մէջ, ի ներկայութեան գոլէճի ուսուցչութեան եւ աշակերտութեան, բնաբան ունենալով «Երանի աղքատաց հոգւով, զի անոնցն է Երկինքի Թագաւորութիւնը» խօսքը: Աշակերտութիւնը այս տարի մեծ հետաքրքրութիւն ցոյց տուած է՝ դէպի Հայ Եկեղեցին, ու այս նպատակով առաջարկուած է, որ Նորին Սրբազնութիւնը մօտիկ ապագային դասախօսութիւն մը տայ Հայ Եկեղեցւոյ մասին:

ԴԻՒԱՆ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ԱՆԳԼԻՈՅ

ՄԱՅՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԷՆ

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒՄ ԵՄ

Մայրերին, աշխարհի բոլոր մայրերին, նրանց ազատագրման օրուան՝ Մարտի 8ի՝ առթիւ

Սիրելի խմբագրութիւն «Ջահակիր»ի,

Ի հարկէ պատահական երեւոյթ է, որ Կանանց Միջազգային տօնը՝ Մարտի 8ը համընկնում է գարնան առաջին ամսուայ առաջին օրերին եւ հողի երկունքից ծիլ տուած գարնան աւետաբեր ձնծաղիկի հետ։

Եւ կարծես թէ անհրաժեշտութիւն է, որ մայրերի՝ այդ քնքոյշ կանանց ազատագրման օրը պէտ՛ք է որ լինէր գարնանը, երբ գետերն [illegible] վարարում, դաշտերը կանանչում, արագիլները դառնում տուն։

ԳԱՐՈՒՆ

Ահա կրկին նոր, նոր գարուն է, տե՛ս...
Կրկին բացուել է մանուշակը հեզ,
Հեռու աշխարհից ծիծեռն է եկել
Գարուն է բերել իմ հոգուն հրկեզ.
Գարուն է բերել աշխարհում հայոց
Եւ բոյրով լցրել դաշտերը վայոց.
Գարուն է բացուել մայրերի սրտում
Որ էլ չի պայթում ռումբեր Վիեթնամում,
Ու էլ չեն լալիս մայրեր վշտաբեկ:

⁂

Գարուն, շտապիր, ե՛կ գարուն, շուտ ե՛կ.

Երեւան, 8 Մարտ 1973

ՌՈՒՄԱ ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ

ԳԱՐՈՒՆ Է

Գարուն է բացուել:
Ծառերը կրկին՝
Բողբոջ են հագել,
Ծաղիկներն արդէն
Քնից արթնացել.

Գարուն է մեզ մօտ՝
Գարուն ամենուր,
Գարուն է եւ մեր
Մայրական սրտում.

Գարուն է. ծիծեռն
Երկնքում ճախրում,
Հողի երկունքից
Կանաչն է ծնւում:

Գարուն է արդէն
Գարուն իմ սրտում,
Գետերն սիրուս պես
Յորդում, վարարում:

Ի՞նչ լաւ ես, գարո՛ւն
Գարուն սիրասուն,
Դու մարդկանց սրտին
Ծիծաղ, խինդ բերում:

ՌՈՒՄԱ ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ՏՈՄՍԵՐ

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք ՆՈՐ ԴԷՄՔ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հոլիվուտի մէջ (Գալիֆորնիա), Տոքթ. Ֆրենքլին կոչուող մասնագէտ մը՝ դէմքի թերութիւններ, մորթային պակասութիւններ կը շտկէ, կը յարդարէ եղեր, գրեթէ անճանաչելիօրէն նորոգելով մարդուս արտաքինը:

Գիներն ալ յայտարարուած են հետեւեալ կերպով.- Նոր դէմք մը կ'արժէ 1500 տոլար: Նոր քիթ մը՝ 1500: Կախ ականջի ուղղում՝ 1250: Թուշերու դրսեւորում՝ 750: Կնոջական կուրծքի ծաւալում՝ 1500 տոլար: Աչքի տակ տոպրակներու բարձում՝ 950 տոլար, եւայլն, եւայլն:

Լուրջ թերթի մը մէջ, ականատես մը տալով վերոյիշեալ թիւերը, կ'աւելցնէ.

— Իմ ծանօթներէս այրի տիկին մը, որ բոլորովին դիմազերծուած էր՝ անողոք ժամանակին հարուածներէն, գնաց Հոլիվուտ, եւ այդ դարմանումներուն ենթարկուելէ ետք, բոլորովին անճանաչելի գեղեցկացած վերադարձաւ.

— Դէմքով երիտասարդացման այս նոր գիւտը կը նկատուի մեծ յեղաշրջում մը, որ եթէ ընդհանրանայ, մարդիկ զիրար պիտի չճանչնան, - կը գրէ մասնագէտ մը: Առաւօտ պիտի ձգէք ձեր կինը եւ գործի երթաք, եւ եթէ երեկոյեան վերադառնաք, անճանաչելիօրէն նոր կին մը պիտի գտնէք հոն:

(Շար. տես էջ 5)

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԳԱՆՁԱՏՈՒՆԷՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

ու դպրոցներուն մէջ՝ Էջմիածնի տօնին առթիւ երգուած՝

Էջ Միածինն ի Հօրէ
Եւ լոյս փառաց ընդ նմա,
Ձայնք հնչեցին սանդարամետք անդնդոց...

շարականը Է-Ը. դարուն Սահակ Ձորափորեցիի գրչին կը պարտինք:

Ստեփանոս Սիւնեցիէն («Ծառազարդ փառաց...») ետք՝ լաւագոյն տեղը տրուած է Գրիգոր Նարեկացիին («Նարեկ» կամ «Մատեան Ողբերգութեան»): «Ի խորոց սրտի խօսք ընդ Աստուծոյ» ի տաղերգուն քանիցս տպագրուեցաւ եւ աշխարհաբարի թարգմանուեցաւ Սովետական Հայաստանի մէջ: Ապա՝ ռուսերէնի թարգմանուեցաւ Մոսկուայի մէջ ու հրատարակուեցաւ 80.000 տպաքանակով:

Ամենայն Հայոց Շինարար Կաթողիկոսի կոնդակով, այս տարի հանդիսաւորապէս պիտի նշուի Ներսէս Շնորհալի մեծ բանաստեղծին վախճանման 800ամեակը: Բարեբաստիկ զուգադիպութեամբ մը, այս հատորին մէջ Շնորհալիէն տրուած է քան էջ ստեղծագործութիւն, որ ամբողջութեամբ մաս կը կազմէ՝ ցայսօր մեր եկեղեցիի շարականներէն:

Ո՞վ չի գիտեր կամ չի փնտռեր լսել «Առաւօտ Լուսոյ», «Արեգակն արդար, Առ իս լոյս ծագեա», հոյակապ բանաստեղծութիւն-շարականը:

Զար մշակողին,
Զար սերմանց նորին
Զուլացն զպտուղն:

Ցեռայ «Աշխարհ Ամենայն», «Նայեաց սիրով», երկրորդ գլուխ-գործոց «Նորաստեղծեալս», Ապա՝ «Նորահրաշ Պսակաւոր», «Հաւատով Խոստովանիմ», եւ այլն:

«Շնորհալին կախարդի զօրութեամբ վերափոխեց-սրբագործեց հայ երգը: Նրա քնարի վրայ բոլոր թեմաները մեղեդիացան, Նրա բանաստեղծական աշխարհը խարսխուեց մեղեդիների վրայ, որոնք դարձան տարած ամէն բան, ամէն բանաստեղծ: Շնորհալու երաժշտութեամբ աղօթքը դարձաւ է կրօնական լինելուց, դառնում է երգ, տեսնմի՛կ, հայկական երգ. Անասան մեղեդայնութիւնը, երաժշտական նուրբ զգացողութիւնը եւ մեծագոյն վարպետութիւնը Ներսէսի երգերի համար ապահովեցին այն ամենաթանկագինը. որ կարող է երազել իւրաքանչիւր ստեղծագործող՝ անմահութի՛ւն», կը գրէ Լ. Միրիջանեան:

Սիրասնունդ, սիրամարգ սիրալի,
Նրբափայլ, ոսկեբել, տարփալի,
Եռապսակ, [illegible] ցանկալի.
Հրեշտակ, հրաշագեղ Հռիփսիմէ...

«Խորհուրդ խորին», որ [illegible] խորհուրդ է, գրուած է ԺԳ. դարուն՝ Խաչատուր Տարօնեցիէն: Ծագումը դարու [illegible] կարգիր-բանաստեղծն է Ֆրիկը, որ անտեսուած եւ նոյնիսկ հալածուած է դարու խաւարեալներէն.

Թէ ունէի ձոր ու ծառայ,
Կամ կարեւոր յաստորիս,
Սոքա զիս ուրացան
Եւ ատեցին զաղքատ հոգիս...

Հատորին երկրորդ կէսը կը բովանդակէ լաւագոյն կտորները Կ. Երզնկացիի, Յ. Երզնկացիի, Կեչառեցիի, Ա. Բաղիշեցիի, Թլկուրանցիի, Մկ. Նաղաշի, Նահապետ Քուչակի, Եր. Քէօմիւրճեանի, Նաղաշ Յովնաթանի, Պ. Ղափանցիի եւ Գ. Դպիրի:

Սայաթ-Նովայէն տրուած են քանի երգեր: Մեր մէջ նովայագիտութիւնը սկսած է Գ. Ախվերտեանով, շարունակուած է Ն. Աղբալեանով եւ Հմ. Շէմսով: Սայաթ-Նովայի 250ամեակին առթիւ, սովետահայ գրական քննադատները վերլուծեցին բաւական չափով մեծ աշուղին արուեստին ու վաստակին ուսումնասիրութիւնը: «Մարգարիտներ Հայ Քնարերգութեան» հատորին մէջ ընտրովի տրուած երգեր, Սայաթ-Նովան մեզի կը ծանօթացնեն իր մեծ դիւթազօրութեամբը:

«Մեր ժողովուրդին պատմական առաջընթացը հարազատօրէն արտացոլացնող ստեղծագործութեանց մէկ գանձատունն է «Մարգարիտներ Հայ Քնարերգութեան» ժողովածուն: Օգտակար՝ գրականութեան դասախօսներուն եւ գրասէրներուն:

ՀԱՅԿ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

Գահիրէ, 18-3-73

1048

ՏԻԿՆԱՆՑ «ԱՅԾԵՄՆԻԿ» ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Տարեկան Ճաշկերոյթին Յաջողութիւնը

Քանի մը տարիներէ ի վեր, Գահիրէի Տիկնանց «Այծեմնիկ» միութիւնն ալ ուղեգրած է՝ այլ բարեսիրական կազմակերպութեանց նման, նիւթական մեծ հասոյթ մը գոյացնելու համար, փոխանակ բազմածախս եւ բազմադժուար տարեկան ձեռնարկ մը (Պարահանդէս, Դաշտահանդէս, Ներկայացում կամ այլ) կազմակերպելու, համայնքիս բարեսէր, եւ նուիրատու անձերը հրաւիրել հայկական ճաշասեղանի մը շուրջ եւ այդ առթիւ խօսելով միութեան գործունէութեան եւ կարիքներուն մասին, պատեհութիւն ստեղծել, որ ներկաները իրենց գոհունակութիւնը եւ քաջալերանքը ցոյց տան՝ լայն բանալով իրենց քսակները եւ այսպիսով իրականացնել այն գումարը, որ կրնայ ակնկալուիլ այլ ձեւի բայց խիստ յոգնեցուցիչ ձեռնարկի մը կազմակերպումէն:

Այս տարուան «Այծեմնիկ»ի ճաշասեղանը տեղի ունեցաւ նախանցեալ Կիրակի, 25 Մարտ 1973, Միութեան «Կարապետ Աղա Աբիկեան» հանգստեան տան սրահին մէջ, հովանաւորութեամբ եւ ներկայութեամբ Եգիպտոսի Առաջնորդական Տեղապահ՝ Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեանի եւ նախագահութեամբ Տէր եւ Տիկին Աւետիս Ն. Զագրեանի:

Ճոխ, առատ եւ այլազան կերակուրներով եւ աղանդերներով լի սեղաններու շուրջ հաւաքուած ընտրանի հայեր, Սրբազան Հօր սեղանօրհնէքէն ետք, հայկական ջերմ ու զուարթ մթնոլորտի մը մէջ՝ կերան խմեցին ու մտերմիկ խօսակցութիւններ ունեցան:

Ատենապետուհի Տիկին Սիրանոյշ Սարգիսեանի՝ միութեան ունեցած գործունէութեան շուրջ կատարած զեկոյցէն ետք՝ Լիբանանահայ երգիչ Յարօ Բուրեան մեներգեց եւ խանդավառեց ներկաները, դաշնակի ընկերակցութեամբ Տիկին Նաթիա Գուբենեանի:

Տեղւոյն վրայ եղան սրտաբուխ նուիրատուութիւններ, որոնցմէ գոյացաւ շօշափելի գումար մը՝ յօգուտ միութեան բարեսիրական գործունէութեան:

Գերշ. Տ. Զաւէն Սրբազան խօսեցաւ Տիկնանց «Այծեմնիկ» միութեան կատարած գործին՝ ազգային եւ ընկերային մեծ իմաստին մասին, շնորհաւորելով նուիրեալ տիկինները՝ իրենց անսակարկ գործունէութեան համար:

Բոլոր ներկաներուն կողմէ երգուած «Հայր Մեր»ով վերջ գտաւ այս ճաշկերոյթը:

Կը շնորհաւորենք բոլոր անոնք, որոնք կազմակերպեցին այս հաւաքոյթը եւ բոլոր այն անդամուհիները՝ որոնք գործօն մասնակցութիւն կը բերեն «Այծեմնիկ»ի վսեմ նպատակին իրագործման աշխատանքներուն:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ՇՔԵՂ ՃԱՇԿԵՐՈՅԹ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ՄԱՐՄՆԻ
ՏԵՂԻ Կ'ՈՒՆԵՆԱՅ
Շաբաթ, 14 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 9ին
ՊՕՂՈՍԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
«ԿՈՄԻՏԱՍ» ՀԱՆԴԻՍԱՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Ձեր ներկայութեամբ քաջալերեցէք Աղքատախնամը, օգնելով բախտազուրկ հայրենակիցներու:

Հրաւէր ստանալու համար դիմել Հայ Աղքատախնամ մարմնի անդամուհիներուն կամ Ազգային Առաջնորդարան:

ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ՄԱՐՄԻՆ

«ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐ»Ը

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ ՆԵՐՍ

Ճոխ թէյասեղանի մը շուրջ հաւաքուած էին մեծ թիւով ամէն տարիքի մայրեր, ծնողներ եւ զաւակներ, նախանցեալ Հինգշաբթի, 22 Մարտ 1973, կ.ե. ժամը 9.30ին, Գահիրէի Հայկական Ընթերցասրահին մէջ:

Անոնք բոլորն ալ եկած էին տօնակատարելու «Մայրերու Օր»ը եւ յարգանք մատուցանելու մասնաւորաբար հայ մայրերուն: Արժ. Տ. Նարեկ քահանայ Ֆրընեան կը գլխաւորէր սոյն հանդիսութիւնը, որուն բացման խօսքը կատարեց սրահի վարչութեան ատենապետ ընկեր Արամ Մովսէսեան եւ այս առթիւ բացատրեց տօնին իմաստն ու նպատակը:

Սրահի պատանիներէն շատեր՝ օրուան պատշաճ արտասանութիւններ կատարեցին: Յաջորդաբար ծափահարուեցան՝ Յակոբ Իրատեան («Բարի Եկար») Գէորգ Իրատեան («Մայրը»), Լենա Ֆրընեան («Մայրիկիս»), Մուրատ Պահատրեան («Մայրերու Օր»), Անահիտ Սարգիսեան («Մայր Իմ Անուշ»), Աւետիս Ֆրընեան («Խօսք Իմ Որդուն»), Սիլվա Ֆրընեան («Ուղերձ») եւ Նուպար Պահատրեան («Կշիռք») իրենց գեղեցիկ ելոյթներուն համար:

Սրահի Տիկնանց Մարմինի ժրաջան եւ գործօն անդամուհիներէն՝ ընկերուհի Զարուհի Զօրայեան հանդիսութեան նիւթին շուրջ իմաստալից ուղերձ մը կատարեց:

Սրահի վարչութիւնը արժէքաւոր պարգեւներով պատուեց, ներկայ գտնուող մայրերուն մէջէն՝

ա.— Ամենատարեց մայրը՝ Տիկին Մարիամ Իրատեանը,

բ.— Ամենակրտսեր մայրը՝ Տիկին Լուսի Մովսէսեան,

գ.— Ամենամեծ թիւով հեռաւոր երկիրներու մէջ զաւակ ունեցող մայրը՝ Տիկին Ազնիւ Գազանճեան:

դ.— Ամենամեծ թիւով զաւակ ունեցող մայրեր՝ Երիցուհի Լ. Ֆրընեան եւ Տիկին Ա. Համբարձումեան:

Այս տօնակատարութեան աւարտէն առաջ, Արժ. Տ. Նարեկ Քհնյ. Ֆրընեան, «Մայրերու Տօն»ին իմաստին մասին արտայայտուեցաւ եւ վեր առաւ այն անգնահատելի առաքելութիւնը՝ զոր կը կատարեն մայրերը եւ ի մասնաւորի հայ մայրը, նոր սերունդի դաստիարակութեան եւ մանաւանդ ազգապահպանումի գծով:

Այս տօնակատարութիւնը վերջ գտաւ Տէր Նարեկ Հօր աղօթքով եւ «Պահպանիչ»ով:

Կ՛ՈՒԶԷ՞Ք ՆՈՐ ԴԷՄՔ ՈՒՆԵՆԱԼ

(Շար. Դ. էջէն)

— Միայն կիները չեն որ կը փափաքին փոխուիլ արտաքնապէս, — կը շարունակէ մասնագէտը: Բազմաթիւ այրեր ալ կան, որոնք կը փութան վերանորոգել իրենց մորթը, ականջ կամ քիթը, որովհետեւ, կը պնդեն անոնք, «արտաքին հաճելի երեւոյթ մը կը նպաստէ իրենց գործին մէջ յաջողութեան»:

— Անփոխարինելի է լաւ քիթի մը ձգած տպաւորութիւնը՝ յաճախորդին վրայ, — յայտարարեր է գործի մարդ մը: Ծուռ քիթով չես կրնար ծուռ ապրանք ծախել:

— Երբ՝ փոխանակ հաստ շրթունք ունենալու՝ նուրբ շրթունքներ ունենայի, մարդիկ աւելի պիտի հաւատային ստերուս, — յայտարարեր է կաշառակեր քաղաքագէտ մը:

— Եթէ ականջս քիչ մը աւելի մեծ ըլլար, մարդիկ աւելի գաղտնիք պիտի վստահէին ինծի, — ըսեր է անվստահելի, բամբասող տեյպար մը:

Կարելի չէ՞ եզրակացնել, թէ մարդիկ, տակաւին երկար ժամանակ, իրենց վերանորոգումն ու յառաջացումը պիտի ակնկալեն՝ խորաթափանց քիթէն, մեծղի կամ փոքր ականջէն, եւ կանացի իմաստուն կուրծքերէն...

ԳԻՍԱՒՈՐ

ԳՐԻԳՈՐ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

Ապրելու եւ իրենները ապրեցնելու հարկադրանքը բոլորովին այլ ուղի մը բացած էր իր առջեւ եւ այսպիսով համոզուած էր, որ մինակ ճիւղն էր տիրական, մինակ դրամն էր կեդրոնացած վաշխառուներու ձեռքին... շահագործելու եւ արիւնը ծծելու՝ իրենց նման կարօտեալներուն... Ունեցած իր համեստ պաշտօնով հազիւ կրնար քարշ տալ իր գոյութիւնը. ինք ստեղծուած չէր ուրիշին արդար իրաւունքը կողոպտելու, սխալ էր իր կարծիքով գրկել ուրիշ մը՝ ինք պարարտանալու համար: Սակայն կեանքին վերջին տարիներուն Բագրատ զգաց՝ թէ սխալած էր իր տեսակէտին մէջ, եւ տուաւ իր խոցոտուած հոգիին մրմունջը՝ հետեւեալ ոտանաւորով.—

ՓՈՐՁԱՌՈՒԹԵԱՆ ԳԻՐՔԷՆ

Ի՛նչ գործ որ զնես, ընդունէ զայն դուն
Չկայ գործին գէշը, այլ... գէշ մարդուն.
Բարեկամդ իսկ «բարեւ» տալու փորձ
Չ՛ըներ, երբ օր մը մնաս դուն անգործ
Առանց դրամի..

Չքնաղ կոյսի մը դառնաս սիրահար,
Կեանքդ ալ զոհես դուն անոր համար,
Ի՞նչ փոյթ թէ, տղա՛ս՝, առոյգ ես կայտառ,
Աղուորը քեզի՛, երբեք սէր չի տար,
Առանց դրամի...

Զարգացած մէկն իսկ եղած ըլլաս դուն
Մեծ փիլիսոփայ, գիտուն, իմաստուն,
Ըլլաս իսկ դարուն մարդը էն հմուտ,
Այս բոլորն աւաղ, չեն արժեր մէկ կուտ
Առանց դրամի...

Ի՛նչ զոհողութեան ալ պատրաստակամ,
Կին մ՛եղած ըլլայ, մայրդ, բարեկ՛ամ,
Դառնայ իսկ գերին, ստրուկը իր տան
Պիտի մօտենալ չ'ուզէ... հօրդ՝ տան,
Առանց դրամի...

Կործանուած ազգիդ ուզես դուն կեանք տալ
Զոհես ամէն բան, զոհես կեանքդ ալ,
Ա՛խ մի՛ զարմանար, դիակիդ վրայ
Քահանան անգամ չպիտի կարդայ
Առանց դրամի...

Պարարտ ոչխար մը երբ «նուէր» տան քեզ
Ուզես զայն ընել Տիրոջ ողջակէզ,
Պիտի չընդունի զայն վսեմաբար
Աստուած իսկ Աստուած, ըլլալուն համար

Զանազան թերթերու եւ պարբերականներու մէջ հրատարակուած Բագրատունիին ոտանաւորները ի մի հաւաքելով, կարելի է քանի մը հարիւր էջնոց գիրք մը կազմել:

Եգիպտահայ թատերական հորիզոնին վրայ փայլուն աստղ ըլլալով հանդերձ, Գր. Բագրատունի թատերագիր էր միաժամանակ: Ան հեղինակն էր «Շուշանը ցեխին մէջ», «Ա՛խ, երբ պիտի ազատիմ», «Ի՞նչ պիտի ըլլայ ասոր վերջը» կատակերգութիւններուն: Հակառակ անոնց զաւեշտախառն յօրինուածքներուն, երբեմն ալ իր մորմոքող հոգիին հարազատ պատկերացումն էին, որ կու գար արտայայտել կեղծ, սնոտի զգացումներու մախանքը...:

Սահուն, անպաճոյճ գնացք մը ունէր իր գրիչը՝ ոճը մատչելի. չէր ծամծմեր բառերը, քանի մը հատու նախադասութիւններով կ'արտայայտէր միտք մը, գաղափար մը: Հանդիսատեսին՝ խառնող ազուցուածքներով կու տար եղկելի կեանքի մը ամբողջական իրականութիւնը:

Գր. Բագրատունի հմուտ էր ֆրանսերէն լեզուին եւ մասնաւոր դասեր կու տար շատերու: Հմտացած էր ֆրանսական գրականութեան հին եւ նոր վարպետներու գործերուն: Իր սիրած հեղինակն էր Գլեման Վոթելը, որուն հիւմուրէն ու ոճէն ազդուած՝ կը գրէր ախորժահամ Ֆանթէզիներ՝ հայկական կեանքէ:

Եօթը երկար տարիներ նոյն հաստատութեան մէջ միասին աշխատած ենք հանգուցեալ բանաստեղծին հետ:

Հետեւեալ դրուագը՝ Բագրատունիի բարոյական առաքինութեան ցայտուն մէկ ապացոյցն է, որ կու գայ հաստատել իսկական ամուսինի եւ պատուական հօր մը հոգիին բարձրութիւնը...:

Մեր հաստատութեան դիմացը, եռյարկ շէնքին մէջ կը բնակէր շատ գեղեցիկ եւ հարուստ կին մը՝ Աւստրիոյ Հապըսպուրկներու իշխանական տոհմէն սերած: Ան առինքնուած էր Բագրատունիով... իր դարպասումները բան մը չէին խօսեր մեր ընկերոջը:

Հակառակ իշխանուհիին ճոխ եւ արփալէտ կեանքի մը խոստումներուն... Բագրատունի անդրդուելի մնաց: Սակայն, տեսնելով կնոջ յամառ հետապնդումները՝ խնդրեց ինծմէ որպէսզի միջնորդեմ եւ խնդիրը այդ կերպով վերջ գտնէ...:

— «Ցիմա՞ր է այս կինը, ի՞նչ է: Ամուսնացած եւ զաւակներու տէր մարդու մը այս տեսակ առաջարկութիւն կ'ըլլա՞յ», եղաւ միակ պատասխանը:

Իր անհատական կեանքին մէջ միակ սէրը եղաւ Թատրոնը: Տուաւ այնքան՝ որքան որ կը ներէին իր միջոցները: Ինք մնաց Մելպոմէնին երկրպագուն եւ ծառայեց անոր անսակարկ նուիրումով:

Անողոք հիւանդութիւնը որուն ենթարկուած էր Գրիգոր, եղաւ դաժան ու տառապալից: Անկարեկիր ճակատագիրը չի խնայեց հէգ դերասանին եւ ցուրտ հողը գրկեց զինք՝ 52 տարեկան յարաբերաբար երիտասարդ տարիքին մէջ:

Սիրելի Բագրատ, այցելեցի գերեզմանդ, ոչ թէ խաչափայտդ գողնալու, այլ աղօթելու սրտիս խորքէն՝ քեզ նման ազնիւ բարեկամի մը համար, որ կար երէկ եւ չկայ այսօր...:

Յիշատակդ անթառամ մնայ, ով անձնուէր հաւատաւոր եգիպտահայ Թատրոնին եւ ժողովրդական գրականութեան...:

ՅԱԿՈԲ ՇԱՀՆՈՒՐ
Գահիրէ, 24-12-69

Հ.Մ.Ը.Մ. ՆՈՒՊԱՐ - ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

Կիրակի, 8 Ապրիլ 1973, առաւօտեան ժամը 10էն սկսեալ

Ընտանեկան Հաւաքոյթ

ԿԷՍՕՐԻՆ՝ ՃԱՇԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ
Պատրաստուած Տիկնանց Յանձնախումբին կողմէ
Կէսօրէ ետք ժամը 5ին՝ ՓԻՆԿ-ՓՈՆԿԻ ՄՐՑԱՇԱՐՔ

ԶԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
5 ԱՊՐԻԼ 1973

ԶԲՕՍԱՊՏՈՅՏ ԴԷՊԻ ՖԱՅՈՒՄ

Հայկական Ընթերցասրահի Հ.Մ.Մ.ի վարչութեան կազմակերպած՝ դէպի Ֆայում (Գահիրէէն 90 քիլոմեթր դէպի հարաւ) զբօսապտոյտը՝ որ տեղի ունեցաւ Նախանցեալ Կիրակի, 25 Մարտ 1973, յիշատակելի պիտի մնայ բոլոր մասնակիցներուն համար։

«Միսր Թրավըլ»ի երկու հանգստաւէտ օթօպիւսներով զբօսապտոյտին մասնակցողները՝ առաւօտեան ժամը 9ին մեկնեցան Գահիրէէն և մօտ երկու ժամուան ճամբորդութենէ մը ետք՝ որուն ընթացքին երգուեցան հայկական խանդավառ երգեր, խումբը հասաւ Ֆայում քաղաքի կայարանին շրջակայքը գտնուող Գազինօն, ուր հանգստանալէ և զովացուցիչներ առնելէ ետք, կրկին նոյն օթօպիւսներով ճամբայ ելան քաղաքին մօտերը գտնուող «Աին էլ Սիլին» կոչուած ջուրի ակը, ուր նկարասէրները առին յիշատակի նկարներ։ Ապա ամէնքը միասին նոյն օթօպիւսներով ուղղուեցան Ֆայումի նահանգին մաս կազմող «Քարուն» մեծ լիճին ափին կառուցուած «Օպերժ տը Ֆայում» կոչուող զբօսաշրջիկային գեղեցիկ պանդոկը։

Ըստ կանխաւ եղած համաձայնութեան, հայկական այս խումբին անդամները սիրով ընդունուեցան և տեղաւորուեցան վերապահուած մասնաբաժինին մէջ, ու բոլորը բարեկամական խումբեր կազմած՝ սկսան զուարճալի պահեր անցնել։ Երիտասարդներու խումբերը ազատութիւն ունեցան «Քարուն» լիճին եզերքին պտոյտներ կատարելու, ուրիշներ պանդոկին հիւրասրահին մէջ իրենց ժամանակը հաճելի կերպով վանեցին նարտի մրցումներով կամ այլ ընկերային խաղերով։

Ժամը 2ին, հիւրանոցին մէջ գեղեցկօրէն զարդարուած սեղաններու շուրջ, խումբը սպասարկուեցաւ համադամ և առատ ուտելիքներով, որ բոլորին գոհունակութիւն պատճառեց։

Ճաշէն ետք, ամէն ոք ազատօրէն իր զբօսնելու նախընտրած եղանակով՝ հաճելի պահեր անցուց մինչև կէսօրէ ետք ժամը 5,30ը, երբ ընդառաջելով կազմակերպիչ յանձնախումբին ղեկավարներուն կոչին, բոլորը կրկին եկան գրաւելու օթօպիւսներուն մէջ իրենց տեղերը՝ անթերի կարգապահութեամբ մը, ու խումբը ճամբայ ելաւ վերադառնալու Գահիրէ։

Այս պտոյտին բոլոր մասնակիցներն ալ գոհ մնացին և իրենց շնորհակալական արտայայտութիւնները ըրին Հ.Մ.Մ.ի երիտասարդ վարիչներուն, փափաք յայտնելով միաժամանակ, որ նման հաճելի զբօսապտոյտներ յաճախակիօրէն կազմակերպուին։

Մ.Մ.

Զբօսապտոյտին մասնակցողներէն խումբ մը լուսանկարուած «Օպերժ տը Ֆայում»ի պարտէզին մէջ

(Լուսանկար՝ ՀՐԱՆԴի)

«ՆԻՒԶՈՒԻՔ» ԹԵՐԹԻՆ ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑԸ

(Շար. Ա. էջէն)

ցան այնպիսի լեզուով մը՝ որ Գոլտա Մէյըրն իսկ չպիտի կարենար այդ ձեւով խօսիլ»։

Նախագահը յայտնեց նաեւ, որ Դր. Հաֆէզ Իսմայիլը Ուաշինկթըն ուղարկելէ առաջ, Նիքսընին չորս հարցումներ ուղղած էր։

Եզրակացնելով, Նախագահ Սատաթ հաստատեց, որ մեզմէ խնդրուած բոլոր զիջումներն ալ անընդունելի են և մերժուած։

Դր. Անուար էլ Սատաթ, ի միջի այլոց ըսաւ, թէ կ'ընդունի ամէն տեսակ կարգադրութիւն՝ Շարմ էլ Շեյխի և ազատ նաւարկութեան համար և սակայն կ'ընդդիմանայ իսրայէլական ամէն տեսակի գրաւման։ «Մենք կրնանք այս շրջանը յանձնել միջազգային հսկողութեան, ընդունիլ որեւէ ձեւի մը ներքեւ, նոյնպէս հինգ մեծ տէրութեանց կամ չէզոք երկիրներու ուժերու, բայց բնաւ իսրայէլեան բանակներուն»։

«Սովետները մեր բարեկամներն են և միշտ կը հայթայթեն ամէն ինչ որ կրնան մեզի տալ։ Այս բանէն ես կատարելապէս գոհացած եմ», ըսաւ նաեւ Եգիպտոսի Նախագահը։

ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԼԻՊԻՈՅ ՄԷՋ

(Շար. Ա. էջէն)

Փոխ-Վարչապետ եւ Ներքին Գործոց նախարար Դր. Մամտուհ Սալեմ, Քաղաքային օդանաւորդութեան նախարար Դր. Ահմէտ Նուհ եւ սպայակոյտի պետ՝ զօրավար Սաատէտտին Շազլի։

Երկու նախագահներուն՝ Սատաթի եւ Քազզաֆիի միջեւ բանակցութիւնները կեդրոնացան Միջին Արեւելքի կացութեան եւ Եգիպտոս-Լիպիա միաւորման վրայ։

Այս առթիւ նշենք, որ միաւորման համար կազմուած մասնաւոր յանձնախումբերը՝ այս ամիս իրենց աշխատանքները պիտի վերջացնեն եւ իրենց տեղեկագիրները պիտի ներկայացնեն։

Եգիպտոսի Նախագահին Լիպիա այցելութիւնը տեւեց մէկ օր եւ ան Գահիրէ վերադարձաւ Երեքշաբթի, 3 Ապրիլ 1973։

ԾՆՈՒՆԴ

Ուրախութեամբ կը տեղեկանանք, որ աղեքսանդրաբնակ Տէր եւ Տիկին Արթօ Ծոնոեան, Մարտ 28ին բախտաւորուած են աղջիկ զաւակով մը, զոր անուանակոչած են Թալին։

Մեր խնդակցութիւնները կը յայտնենք բախտաւոր ծնողքին, մեծ հայրերուն եւ մեծ մայրերուն՝ Տէր եւ Տիկին Կարապետ Ծոնոեանին եւ Տէր եւ Տիկին Արթին Թրայեանին, ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն։

«ԶԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Ա.Ռ. (Գ. Տ.) գործի մը յաջողութեան առթիւ և առ ի գոհունակութիւն թերթիս կատարած հայրենասիրական, ազգապահպանման և հայապահպանման աշխատանքներուն կը նուիրէ 500 ե. ղ.։

Տէր և Տիկին Արթօ Ծոճըրեան՝ (Աղեքսանդրիա) աղջիկ զաւակով մը բախտաւորուած ըլլալուն ուրախ առթիւ կը նուիրեն 500 ե. ղ.։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Այրի Տիկին Զարուհի Եփրեմեան, իր սիրելի կողակիցին՝ ողբ. Եփրեմ Եփրեմեանի մահուան քառասունքին առթիւ և անոր քաղցր յիշատակին կը նուիրէ.

«Այծեմնիկ»ին	100
Գալուստեանի ճաշի սեղանին	100
«Արեւ»ին	100
«Յուսաբեր»ին	100
«Զահակիր»ին	100

(Ստանալ «Զահակիր»էն)

Իրենց եղբօր կնոջ ողբ. Աղաւնի Ծինկէօզեանի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ, Տէր և Տիկին Յակոբ Ծինկէօզեան և զաւակունք (Գանատա) կը նուիրեն.

«Արեւ»ին	100
«Զահակիր»ին	100

ՍՏԱՑԱՆՔ

Շնորհակալութեամբ ստացանք.

ԱԿՆՈՑ, Մելպուռնի (Աւստրալիա) Հայ Եկեղեցւոյ Երիտասարդաց Կազմակերպութեան պարբերաթերթի՝ թիւ 21-22 միացեալ թիւը։

Պատասխանատու՝ Նուպար Աֆաքեան։ Տարեկան բաժանորդագրութիւնն է 2 Տոլար։

Հասցէ. 16, Blair St., Bentleigh
MELBOURNE (Australia)

SASOUNTZI TAVIT Անգլերէն լեզուով պատկերազարդ և բազմագոյն հրատարակութիւնը, 24 էջ, բարձրորակ թուղթի վրայ։ Բոլոր նկարազարդումները ՆՈՒՊԱՐ ԱՓԱՔԵԱՆի։ Գինը՝ 1,50 տոլար։

Դիմել՝ «ԱԿՆՈՑ»ի հասցէին։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ
ԳԱՀԻՐԷ

Այսօր, Հինգշաբթի 5 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 9.15ին

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

ԿԸ ԴԱՍԱԽՕՍԷ

ՇԱՆԹ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

ՆԻՒԹ ՈՒՆԵՆԱԼՈՎ

ա) Գանատա մեկնումէս առաջ գծած գործերս
բ) Դպրոցի շրջանը եւ փոխուելու շրջանը
գ) Դէպի ոչ-արտայայտիչ արուեստ
դ) Գանատական կեանքի եւ արուեստի նմանութիւններ

ՊԻՏԻ ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԻՆ ՆԱԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ՍԼԱՅՏՆԵՐ

Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի

⁂

Հինգշաբթի, 12 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 9.15ին

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

Հրաւիրուած է խօսելու

ԴՐ. ՏԻՕԺԷՆ ՏԻՄԻՃԵԱՆ

Նիւթ ունենալով

«ՆԱԽԱԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԻ ԿՈՒՌՔԵՐԸ»

Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի

◆

ԿԻՐԱԿԻ 22 ԱՊՐԻԼ 1973

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԾԱՂԿԱՏՕՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով

⁂

23, 25, 26 ԵՒ 28 ԱՊՐԻԼ 1973

ՓԻՆԿ-ՓՈՆԿԻ ՄՐՑԱՇԱՐՔ

«ՆՈՒՊԱՐ ՊԱԼԵԱՆ» ՉԱԼԵՆՃ ԲԱԺԱԿԻ ՇՈՒՐՋ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ԳԱՀԻՐԷԻ ԲՈԼՈՐ ՀԱՅ ԱԿՈՒՄԲՆԵՐՈՒՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով

⁂

Հայկական Ընթերցասրահի Հիմնադրման 70 ամեակի Մեծ Հանդիսութիւններ

31 ՄԱՅԻՍ 1973

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

2 ՅՈՒՆԻՍ 1973

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կը խնդրուի համայնքիս կազմակերպութիւններէն նկատի ունենալ վերոյիշեալ թուականները։

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐ, ՀԷԼԻՈՊՈԼԻՍ

Կիրակի, 8 Ապրիլ 1973

ԿԷՍՕՐՈՒԱՅ ՃԱՇԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Անթըլըոթ, քիմիոնով քէօֆթէ, թերթով պէօրէկ, լուբիա, աղցան, քունաֆա և քրէմ-քարամէլ։

AEROFLOT Soviet Airlines
«ԱԷՐՈՖԼՈԹ» Միջազգային Օդանաւային Գծեր
«ԱԷՐՈՖԼՈԹ»Ը ԱՅՍՕՐ ԿԸ ՓՈԽԱԴՐԷ ՏԱՐԵԿԱՆ 80.000.000 ՃԱՄԲՈՐԴՆԵՐ... ԿԱՆՈՆԱՒՈՐ ԹՌԻՉՔՆԵՐ՝ ԴԷՊԻ ԱՇԽԱՐՀԻ 60 ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ... ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ՝ ԹԻՒ-154 ԵՒ ԹԻՒ-134 ՕԴԱՆԱՒԵՐՈՎ։
ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ 50 ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ ՓՈՐՁԱՌՈՒԹԻՒՆ
ԿԱՆՈՆԱՒՈՐ ԹՌԻՉՔՆԵՐ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՕԴԱՆԱՒԱԿԱՅԱՆԷՆ
Ամէն Երեքշաբթի կ.ե. ժամը 11.50ին, ԳԱՀԻՐԷ—ԽԱՐԹՈՒՄ—ԷՆԹԷՊԻ—ՆԱՅՐՈՊԻ—ՏԱՐ ԷԼ ՍԱԼԱՄ
Ամէն Կիրակի կ.ա. ժամը 1ին՝ ԳԱՀԻՐԷ—ԽԱՐԹՈՒՄ—ՊԱՆԿԻ—ՊՐԱԶԱՎԻԼ
Ամէն Երկուշաբթի կ.ա. ժամը 2.25ին, ԳԱՀԻՐԷ—ՀՌՈՏԷՍ—ԱԹԷՆՔ— ՄՈՍԿՈՒԱ... ՄՈԿԱՏԻՇՕ
Ամէն Երեքշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Շաբաթ օրերը՝ ԳԱՀԻՐԷ— ՄՈՍԿՈՒԱ
Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ AEROFLOT Soviet Airlines
8, ՔԱՍՐ ԷԼ ՆԻԼ ՓՈՂՈՑ, ԳԱՀԻՐԷ - ՀԵՌԱԽՕՍՆԵՐ՝ 79386 ԵՒ 42132

ՉԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص ب ٢١١١ بالقاهرة ج ع م - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)
TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél.915013
Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef : SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱՅԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 474—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 12 ԱՊՐԻԼ 1973 ՀԱՏԸ ՉԵՈՒՔԷ 3 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. عدد رقم ٤٧٤ — الخميس ١٢ ابريل ١٩٧٣

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅՈՑ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Արեւմտեան Եւրոպայի Հայրապետական Պատուիրակ Բարձրաշնորհ Տ. Սերովբէ Արքեպս. Մանուկեանի հրաւէրով, 1973 Մարտ 13 և 14, Երեքշաբթի և Չորեքշաբթի օրերուն, Փարիզի Առաջնորդարանին մէջ տեղի ունեցաւ Ֆրանսայի և Արեւմտեան Եւրոպայի Հայաստանեայց Եկեղեցիներու Խորհրդակցական ժողով մը։

Խորհրդակցական այս ժողովին մասնակցեցան 15 Եկեղեցականներ և Եկեղեցական Վարչութիւններու 19 աշխարհական ներկայացուցիչներ։ Այն Եկեղեցիները, որոնք հնարաւորութիւն չէին ունեցած ներկայացուցիչներ ուղարկել, նամակներով իրենց գոհունակութիւնը արտայայտած էին նման ժողովի մը գումարման օգտակարութեան մասին և յայտնած իրենց հաւանութիւնը։

Ժողովը բացուեցաւ Երեքշաբթի յետ միջօրէի ժամը 3.30ին՝ Տէրունական Աղօթքով։

Դիւանական գործողութիւններէն յետոյ, Կաթողիկոսական Պատուիրակ Սրբազան Հայրը կարդաց իր ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ, որ սեղմ գիծերու մէջ կը ներկայացնէր պատկերը՝ վերջին քսան տարիներու ընդհանրապէս Արեւմտեան Եւրոպայի և մասնաւորաբար Ֆրանսայի Կրօնական, Եկեղեցական, Կրթական և Վարչական կեանքին։

Հայրապետական Պատուիրակը իր Տեղեկագրին մէջ գոհունակութեամբ շեշտեց, թէ այս վերջին շրջանին աւելի կազմակերպուած, բարգաւաճ և կենսունակ վիճակ մը կը ներկայացնեն մեր Եկեղեցիները։ Կառուցուած են վեց նոր եկեղեցիներ, երեքը Ֆրանսայի մէջ՝ Վալանս, Շաւիլ և Լիոն։ Այս վերջինը իր ծաւալով, յարակից սրահով, դասարաններով և այլ յարմարութիւններով, Լիոնի Եկեղեցական և Համայնքային կեանքին կեդրոնը եղած է և խանդավառութիւն ստեղծած է Գաղութին մէջ։ Շինութեան ընթացքին մէջ է Իսի Լէ Մուլինոյի եկեղեցին։ Վերջին այս շրջանին էր, որ կառուցուեցան՝ Միլանոյի մէջ Ս. Քառասուն Մանկանց եկեղեցին, բարերարութեամբ Տիրպէքիրեան Եղբայրներուն, Վիեննայի մէջ Ս. Հռիփսիմէ եկեղեցին բարերարութեամբ Տիկին Ռօզ Թընքի-Հռիփսիմէ Հալաճեանի և Ժընեւի մէջ Սուրբ Յակոբ եկեղեցին՝ բարերարութեամբ Պր. Յակոբ Թօփալեանի։ Այս երեք եկեղեցիներն ալ իրենց ճարտարապետական կառուցուածքով, հայկական դասական ոճով և վայելուչ գեղեցկութեամբ պատիւ կը բերեն ոչ միայն պատկան Համայնքներուն, այլ ամբողջ Հայ Ժողովուրդին։ Այս բոլորը իրագործուած են, շնորհիւ մեր ժողովուրդի տոհմիկ առաքինութիւններուն և առատաձեռն ու եկեղեցասէր ոգիին, և յիշեալ բարերարներու մեր ժողովուրդին օգտակար ըլլալու բարեացակամութեան։

Այժմ Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ կան 21 Եկեղեցիներ և Մատուռներ, ներառեալ նաև Անգլիան՝ ուր կան երեք Եկեղեցիներ։

Հակառակ ամենուրեք զգացուած կրօնաւորներու պակասին, մեր Գաղութը բախտաւորութիւնն ունեցաւ կարելի բաւարար թիւով երիտասարդ և իրենց պարտականութեան գիտակից նոր եկեղեցականներ ունենալ։

Այժմ Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ կը ծառայեն երկու Արքեպիսկոպոսներ, Երկու Եպիսկոպոսներ, Չորս Ծայրագոյն Վարդապետներ, Եօթ Վարդապետներ և Ութ Քահանաներ. գրեթէ ամէնքն ալ երիտասարդ ուժեր, որոնց ծառայասիրութիւնը և կրօնաւորի պարտականութեան գիտակցութիւնը հոգեւոր կեանքի աշխուժութիւն մը ստեղծած են մեր ժողովուրդին մէջ։

Հոգեւոր կեանքին զուգընթաց, Հոգեւորականներու և Եկեղեցւոյ Վարչական Մարմիններու հետաքրքրութեան և գուրգուրանքին առարկայ եղած են նաև Հայերէն Լեզուի և Կրօնական Գիտելիքներու միօրեայ Դասընթացքները, որոնք գոյութիւն ունին իւրաքանչիւր Եկեղեցիի հովանիին տակ, ինչպէս նաև կարգ մը հայաշատ կեդրոններու մէջ։ Շնորհակալութեամբ պէտք է յիշել, որ Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւնը տարեկան որոշ գումար մը կը յատկացնէ այս դասընթացքներուն։

Արեւմտեան Եւրոպան իբրև Տիրախնամ Թեմ, մշտական և սերտ յարաբերութեան մէջ եղած է Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի և Անոր Արժանընտիր Գահակալ՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Նորին Սուրբ Օծութիւն Տ.Տ. Վազգէն Առաջինի հետ, որ իր այցելութիւններով, Սրբատառ Կոնդակներով, Օրհնութեան Գիրերով և իր Հայրապետական Գնահատանքներով միշտ խանդավառած ու ոգեւորած է մեր հաւատացեալ ժողովուրդը՝ Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցւոյ սիրով և Մայր Հայրենիքի յառաջդիմութիւններով։

Ժողովը այս առթիւ յանուն Արեւմտեան Եւրոպայի ժողովուրդին և Եկեղեցիներուն իր անվերապահ հաւատարմութիւնն ու որդիական սէրը կը յայտնէ Նորին Սուրբ Օծութեան, երկար և

(Շարունակութիւնը տես էջ 2)

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՆՈՒԱՐ ԷԼ ՍԱՏԱԹ
ՃԱՌ ՄԸ ՆԻՍ ՊԻՏԻ ԽՕՍԻ՝
ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ԵՒ ԱՐԱԲ ԸՆԿԵՐՎԱՐ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷԻ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

Կը տեղեկացուի, որ Ժողովրդային Խորհուրդին եւ Արաբական Ընկերվարական Միութեան Կեդրոնական Կոմիտէին միացեալ նիստեր պիտի գումարուին ամեն ամիս մէկ անգամ։

Ապրիլ 21ին կայանալիք նիստին, Հանրապետութեան Նախագահ եւ վարչապետ Անուար էլ Սատաթ կրկին ելոյթ պիտի ունենայ։

Նոյն նիստին, կառավարութեան զեկոյցը պիտի կարդայ Մշակոյթի ու Լրատուութեանց փոխ-վարչապետ Տոքթ Ապտել Քատէր Հաթէմ։

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՄԵԾ ԵՂԵՌՆԻ ՅՈՒՇԱՏՕՆԸ
ՊԻՏԻ ԿԱՏԱՐՈՒԻ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՇՈՒՔՈՎ

Փարիզի Հայոց Եկեղեցւոյ Առաջնորդարանի սրահին մէջ, խորհրդակցական ժողովի մը հրաւիրուած էին՝ Փարիզահայ բոլոր միութիւնները, կազմակերպելու համար Մեծ Եղեռնի զոհ՝ մէկ ու կէս միլիոն հայ նահատակներու յուշատօնը։

Ժողովին նախագահեց Գերշ. Տ. Սերովբէ Արք. Մանուկեան, Կաթողիկոսական Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի, իր շուրջը ունենալով Գիւտ Ծ. Վրդ. Նագաշեանը, հայ կաթողիկէ և բողոքական եկեղեցիներու ներկայացուցիչները և հայ 22 կազմակերպութիւններու վարչութեանց պատասխանատուները։

Անցեալ տարուան հաշուետուութեան ընթերցումէն ետք, յուշատօնը արժանաւորապէս և միասնական ոգիով պատրաստելու համար, պարտականութիւն յանձնուեցաւ անցեալ տարուան յանձնախումբին, յաւելումով նոր անդամի մը Սեբաստիոյ Հայրենակց. Միութեան ներկայացուցիչին։

Վիճաբանութեանց ընթացքին անգամ մը եւս դրսեւորուեցաւ, որ բոլոր ներկաներն ալ մէկ կը ձգտէին հայ ժողովուրդի անշիրիմ նահատակներուն նուիրուած յուշատօնը յարգել միասնականութեամբ։ Շնորհաւորելի է այս ազգային ոգին։

ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՉԱԿ ՆԿԱՐԻՉ ՓԱՊԼՕ ՓԻԳԱՍՕ
ՄԵՌԱՒ ԽՈՐ ԾԵՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Անցեալ Կիրակի, 8 Ապրիլ 1973, Նիսի (Ֆրանսա) մօտերը գտնուող՝ Մուժէնի մէջ մահացաւ աշխարհահռչակ մեծ նկարիչ Փապլօ Փիգասօ, 91 տարեկանին, անցեալ Դեկտեմբերէն ի վեր ունեցած կրիփի մը հետեւանքով։

ՓԱՊԼՕ ՓԻԳԱՍՕ

Ան իր մահէն առաջ յայտարարած էր, որ բանի մը տարիներ ետք, Աւինեոնի մշակութային փառատօնին պիտի ցուցադրէր իր ամենավերջին գործերէն՝ մօտ 100 կտաւներ։

Փիգասօ նկատուած էր ապրող նկարիչներուն մէջ աշխարհի ամենաթանկը։ Իր ամենափնտռուած կտաւները («Վարդագոյն» կամ «Կապոյտ» կտաւները - 1901 էն 1906ի) սակայն, երբեք հասած չեն՝ իտալական, հոլլանտական եւ սպանական ժէ դարու մեծ նկարիչներուն գործերուն գնահատական արժէքներուն։

Այսպէս, երբ Լէոնարտօ Տա Վինչի մը՝ 27,5 միլիոն Ֆրանք, Ռամպրան մը՝ 11,5 միլիոն Ֆ. գնահատուած են 1961ին, կամ Վելասքէզ մը՝ 30 միլիոն Ֆրանք գնահատուած է 1970ին, Փիգասոյի ամենասուղ գնահատուած գործերէն «Մայրութիւն՝ ծովու ափին»ը 1968ին Նիւ Եորքի մէջ վաճառուեցաւ 2.555.000 Ֆրանքի։ Իր այլ գործերը վաճառուած են մէկ միլիոնէն մինչեւ մէկ միլիոն 800 հազար Ֆր. Ֆրանքի։

Փիգասօ ծնած էր 1881ին Մալակայի մէջ (Սպանիա)։ Ան զաւակն էր գծագրութեան ուսուցիչի մը, Պատանի հասակէն (16 տարեկան) Փիգասօ գծագրութեան մեծ տաղանդ կը ցուցաբերէ եւ երիտասարդ տարիքէն արդէն կը հաստատուի Ֆրանսա՝ ուր կ'ապրի իր կեանքին մինչեւ վերջը։ Ողբացեալ արուեստագէտը անդամ էր Ֆրանսայի Համայնավար Կուսակցութեան։

ՌՈՒԲԷՆ ԶԱՐԵԱՆԻ
«ՇԵՔՍՓԻՐ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ»
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆՈՎ

Սովետահայ անուանի արուեստաբան-թատերագէտ, Երեւանի Արուեստի Ինստիտուտի տընօրէն Ռուբէն Զարեանի «Շեքսփիր և Հայերը» մեծարժէք աշխատասիրութիւնը՝ ֆրանս. լեզուով լոյս կը տեսնէ մօտերս, գալիֆորնիական «Փէրէ-Ժանթիլ» հրատարակչական տան կողմէ։ Այս արժէքաւոր հրատարակութիւնը ունենալ փափաքողները կրնան դիմել հրատարակչական տան, — Նամակատուփ 17, 1211 ԺԸՆԵՒ։

«Աշխարհ»

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գահիրէի Թեմական Ժողովը նիստ պիտի գումարէ Ազգային Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ, վաղը, Ուրբաթ, 13 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 6.30ին։

ԴԻՒԱՆ ԳԱՀԻՐԷԻ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

1051

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱՐԺԱՆԹԻՆ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԾԱՆՕԹ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐ ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍ ՊԻՏԻ ԱՅՑԵԼԵՆ

Պուենոս Այրէսի մեր պաշտօնակից «Շարժում» Շաբաթաթերթի, 24 Մարտի թիւին մէջ կը կարդանք:

Միւրէքեան Հիմնարկին եւ Պուենոս Այրէսի Հ.Բ.Ը.Մ.-ի վարչութեանց կողմէ տրուած հաղորդագրութեան մը համաձայն, այս ամսուան վերջերուն (Ապրիլ 1973) Ս. Հայաստանէն Պուենոս Այրէս պիտի ժամանէ մեր հայրենիքի երաժշտական շրջանակի անուանի արուեստագէտներէ բաղկացած 12 հոգինոց խումբ մը, որուն մաս պիտի կազմեն կոմպոզիտորներ՝ Ալեքսանդր Յարութիւնեան, Առնօ Բաբաջանեան, Էտկար Յովհաննիսեան, Եդուարդ Պաղտասարեան, Եդուարդ Միրզոյեան, Հենրիկ Ալլահվերտեան, Ռոպերտ Ամիրխանեան, ջութակահար՝ Ռուբէն Ահարոնեան, թաւջութակահար՝ Մեդեա Աբրահամեան, մենակատար երգիչ-երգչուհիներ՝ Լուսինէ Զաքարեան, Ռաիսա Մկրտիչեան եւ Ռուբէն Մաթեւոսեան:

Այս այցելութեամբ Միւրէքեան Հիմնարկին կողմէ 1973 տարուան համար նախատեսուած՝ Հայրենիք – Արժանթին մշակութային կապերու գծով մեծ արուեստագէտներու փոխանակութեան առաջին քայլը առնուած պիտի ըլլայ:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

արդիւնաւոր գահակալութեան տարիներու մաղթանքներով, ի պայծառութիւն Հայ Եկեղեցւոյ եւ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի:

Միշտ եղբայրական սիրալիր յարաբերութիւններու մէջ եղած ենք նաեւ Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցիին եւ Հայ Աւետարանականներուն հետ եւ Համազգային հանգամանք ներկայացնող դէպքերու առիթով համերաշխ գործակցութեամբ աշխատած ենք:

Նոյն սիրալիր յարաբերութիւնները պահուած են նաեւ Ֆրանսայի Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ նուիրապետութեան, Յոյն եւ Ռուս Օրթոտոքս Եկեղեցիներուն եւ միւս բոլոր Յարանուանութիւններուն հետ: Անոնց պաշտօնական հանդիսութիւններուն միշտ մասնակցած է մեր Եկեղեցին, յայտնաբերելով Քրիստոնէական սիրոյ եւ գործակցութեան համերաշխ ոգին:

Վերջացնելէ առաջ իր բովանդակալից Տեղեկագիրը, Հայրապետական Պատուիրակ Սրբազան Հայրը եզրակացուց՝ թէ «Վերջին տարիներու ընթացքին, մեր եկեղեցիները աւելի լաւ կազմակերպուած վիճակ մը կը ներկայացնեն, սրբազան արարողութիւնները կը կատարուին միշտ աւելի վայելուչ եւ վսեմ կերպով, եւ մեր ժողովուրդը եւ նոյնիսկ երիտասարդներ աւելի հետաքրքրութիւն ցոյց կու տան եկեղեցիին հանդէպ, միշտ զգալի բազմութեամբ ներկայ գտնուելով սրբազան արարողութիւններուն»:

Ապա Սրբազան Հայրը գնահատանք եւ շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր հոգեւորականներուն՝ իրենց պարտաճանաչութեան, կարգապահութեան եւ իրենց նուիրական պաշտօնին գիտակցութեան համար, ինչպէս նաեւ Եկեղեցիներու Վարչական Մարմիններուն՝ որոնք մեծ զոհողութեամբ եւ նախանձախնդրութեամբ իրենց ժամանակն ու բարոյական օժանդակութիւնը ի սպաս կը դնեն մեր եկեղեցիներու պայծառութեան եւ Աստուծոյ փառքին համար:

Ժողովը մեծ գոհունակութեամբ լսեց Հայրապետական Պատուիրակ Սրբազան Հօր տեղեկագիրը, եւ երախտագիտութեամբ արձանագրեց Անոր աշխատանքն ու նուիրումը՝ մեր ժողովուրդին հոգեւոր զարգացման եւ Եկեղեցիներու պայծառութեան համար:

Կարճ դադարէ մը յետոյ ժողովը անցաւ օրակարգի խնդիրներու քննարկման, որոնց առաջինն էր Հովիւի եւ Եկեղեցական Վարչութեան Յարաբերութիւններու հարցը: Եղան գաղափարի փոխանակութիւններ եւ տրուեցան անհրաժեշտ լուսաբանութիւններ: Ժողովը յանգեցաւ այն եզրակացութեան, որ երկուքն ալ, Հովիւն ու Վարչութիւնը՝ գործակիցներ են, եւ միայն երկուքին իրարհասկացողութեամբ եւ համերաշխ գործակցութեամբ է, որ արդիւնաւոր օգտակար աշխատանք կը կատարուի: Հոգեւոր Հովիւը միշտ պէտք է ներկայ ըլլայ ժողովներուն, եւ զուտ ծիսական եւ կրօնական խնդիրներուն խորհրդատու: Անհրաժեշտ է բացառիկ պարագաներուն, դիմել Կեդրոնը՝ Հայրապետական Պատուիրակին, ստանալու համար հրահանգ ու թելադրութիւններ: Ժողովը յարմար նկատեց, որ Հովիւն ու Վարչութիւնը պարբերաբար իրենց գործունէութեան մասին տեղեկութիւններ հաղորդեն Կեդրոնին՝ Հայրապետական Պատուիրակին:

Յաջորդ օր, Չորեքշաբթի ժամը 10ին բացուեցաւ երկրորդ նիստը, ուր մասնաւորաբար նկատի առնուեցաւ Հայ Եկեղեցւոյ եւ Քոյր Եկեղեցիներու յարաբերութեան խնդիրը, Էքիւմենիք Շարժումը:

Հայրապետական Պատուիրակ Սրբազան Հայրը կարգ մը լուսաբանութիւններ տուաւ, բացատրեց մեր Եկեղեցւոյ մասնակցութիւնը Էքիւմենիք Շարժումին եւ Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդին մեր Եկեղեցւոյ անդամակցութիւնը, 1970ին Վեհափառ Հայրապետին՝ Վատիկան Ս. Պապին այցելութեան առթիւ, ինչպէս նաեւ 1972ի Յունիսին՝ Վատիկանի Պատուիրակութեան Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին այցելութեան միջոցին այդ նիւթին շուրջ կատարուած բանակցութիւնները, յիշեց Ամենայն Հայոց Հայրապետին Կոնդակը՝ Եկեղեցիներու Միութեան խնդրոյն մասին, եւ ըրաւ կարգ մը գործնական թելադրութիւններ:

Բոլոր ժողովականներն ալ լայնօրէն արտայայտուեցան այս այժմէական խնդրոյն մասին: Ժողովը, հիմ ունենալով Հայրապետական Կոնդակը, յարմար եւ օգտակար նկատեց Քրիստոնէական սիրոյ եւ համագործակցութեան ոգիով մասնակցիլ Եկեղեցիներու Միութեան Շարժումներուն՝ միշտ հաւատարիմ եւ նախանձախնդիր մնալով մեր Եկեղեցւոյ ինքնադրոշմ նկարագրին եւ մեր նախահայրերու հաւատքին ու վարդապետութեան:

Կէսօրուան դադարէն յետոյ տեղի ունեցաւ երրորդ եւ վերջին նիստը: Քննարկուեցան օրակարգին մնացեալ հարցերը, Հովիւին եւ ծուխերու յարաբերութիւնները, Այցելութիւններ, Տնօրհնէք եւ այլ Գործնական խնդիրներ, Եկեղեցիներու Ընկերակցութեան Կանոնագիրներու միօրինակութիւնը եւ Կրօնական Կեդրոնական Նուիրապետութեան կապուելու անհրաժեշտութիւնը:

Խորհրդակցական այս ժողովը այնչափ շինիչ եւ արդիւնաւոր եղաւ, որ փափաք յայտնուեցաւ՝ որպէս զի ամէն տարի տեղի ունենան նման հանդիպումներ:

Օրակարգի վերջաւորութեան, ժողովը հաճելի եւ նուիրական պարտականութիւն մը զգաց արձանագրելու իր երախտագիտական եւ հաւատարմական ջերմ զգացումները՝ հանդէպ ասպետական Ֆրանսայի ազնիւ ժողովուրդին, Ֆրանսական բարեխնամ Կառավարութեան եւ իր իմաստուն Նախագահ՝ Ժորժ Փոմփիտուին՝ մեր ժողովուրդին եւ Եկեղեցիին նկատմամբ ցոյց տրուած մարդասիրական զգացումներուն, եւ Իրեն յատուկ լայնախոհ եւ միշտ բարեացակամ վերաբերմունքին, եւ բարեմաղթութիւններ Ֆրանսայի բարգաւաճման եւ անոր յաւերժական փառքին համար:

Ժողովի փակուեցաւ ժամը 6ին, Հայրապետական Պատուիրակ Սրբազան Հօր «Պահպանիչ»ով եւ խմբովին երգուած «Հայր Մեր»ով:

Երեկոյեան ժամը 6.30ին, բոլոր Եկեղեցականներն ու աշխարհական ներկայացուցիչները Եկեղեցի իջան, մասնակցելու ՀՍԿՈՒՄի արարողութեան: Եկեղեցին արդէն լեցուած էր հաւատացեալներու բազմութեամբ: Փարիզի Մայր Եկեղեցին, իր ամբողջ պատմութեան ընթացքին չէր տեսած վեղարաւորներու եւ քահանաներու այսքան բազմութիւն: Խորհրդաւոր մթութեան մէջ, մոմերու աղօտ լոյսերով հազիւ նշմարելի՝ Խաչելութեան Պատկերին առջեւ, Շնորհալիի «Զի Աստուած ընդ մեզ է» երգին եւ Նարեկացիի «Ընկալ քաղցրութեամբ» աղօթքին հաւատազգած եւ աղերսական եղանակները կ'արձագանգէին Եկեղեցւոյ կամարներուն տակ, թրթռացնելով հաւատացեալներուն հոգիները եւ զգացնելով Աստուծոյ ներկայութիւնը: Մեր պատմական Վանքերու գիշերային Հսկումի հաւատքի հզօր արտայայտութեան խորհրդաւոր եւ տպաւորիչ մէկ պատկերն էր, որ կը վերակենդանանար Լոյսի Քաղաքի Հայկական Եկեղեցիին մէջ:

Յետ Հսկումի արարողութեան, բոլոր ժողովականները միասին ընթրեցին «ՆՍՐ» ճաշարանին մէջ, հրաւէրովը՝ Մայր Եկեղեցւոյ Վարչութեան: Այս ողջերթի ճաշկերոյթի ընթացքին եւս տեղի ունեցան գնահատանքի եւ ուրախութեան արտայայտութիւններ՝ նման ժողովներու օգտակարութեան մասին:

Սրբազան Հայրը կրկին օրհնեց բոլորը, անոնց յորդորելով, որ նոյն նուիրումով շարունակեն գործել մեր Եկեղեցիներու պայծառութեան եւ ժողովուրդին հոգեւոր կեանքին առաւել բարձրացման համար, Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի եւ Անոր Արժանընտիր Գահակալին՝ Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի հովանաւորութեան ներքոյ:

ԴԻՒԱՆ
ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ
ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ

Փարիզ, 22 Մարտ 1973

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՀԱՅ ՀՈԳԵՒՈՐԱԿԱՆԻ ՄԸ

ԱՐԴԻՒՆԱՒՈՐ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

Խօսքը կը վերաբերի Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ զոյգ թեմերը հմտօրէն վարող Գերշ. Տիրայր Եպս. Մարտիկեանի, Էջմիածնի Մայր Աթոռի Ճեմարանի արժանաւոր սանին: Արդարեւ Տիրայր Սրբազան իր երիտասարդական եռանդին կը միացնէ վարչական կարողութիւն, աստուածաբանական հարուստ պաշար եւ հռետորական ձիրք:

Ահա թէ ինչու Ն. Սրբազնութիւնը յաճախ կը ստանայ Ամենայն Հայոց Վեհափառ Կաթողիկոսի հրահանգը՝ մասնաւոր առաքելութիւններու եւ պարտականութիւններու կատարման համար:

Վեհափառ Հայրապետին կարգադրութեամբ Գերշ. Տիրայր Սրբազան 1972 տարուան Դեկտեմբերէն մինչեւ Փետրուար, այցելեց Իրաքի եւ Եգիպտոսի թեմերը, Մայր Աթոռի օրհնութիւնները բաշխելու համար այս երկու թեմերու մեր ազգակիցներուն ու զանոնք հոգեւորապէս մխիթարելու:

Գերշ. Տիրայր Սրբազան այցելած է Իրաքի թեմի բոլոր եկեղեցիները, ըլլալով նաեւ Հիւսիսային Իրաքի Զախոյի շրջանը, ուր կարողացած է լեզու գտնել մեր քրդախօս ազգակիցներուն հետ, ստեղծելով աննկարագրելի խանդավառութիւն:

Այցելած, քարոզած ու դասախօսած է Պաղտատի, Պասրայի, Մուսուլի եւ Քերքուքի

Տ. ՏԻՐԱՅՐ ԵՊՍ. ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ
(Լուսանկար՝ ԿԱՐՕի)

մէջ, տեղեկութիւններ տալով Մայր Աթոռի ու Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ հայ թեմերուն մասին:

Ն. Սրբազնութիւնը այցելած է նոյնպէս Եգիպտոսի մեր պատուական գաղութը, այցելելով ու քարոզելով երկու գլխաւոր կեդրոնները՝ Գահիրէ եւ Աղեքսանդրիա: Տիրայր Սրբազան իր հայրական խորհուրդներով եղբայրական մթնոլորտ ստեղծելու օգնած է այնտեղ:

Գերշ. Տիրայր Սրբազանի Իրաք եւ Եգիպտոս այցելութիւնը արդիւնաւոր եղած է եւ արժանի է ամէն գնահատանքի:

Ն. Սրբազնութիւնը մեծ հեղինակութիւն եւ յարգանք կը վայելէ նոյնպէս իր խնամքին յանձնուած թեմերուն մէջ: Ռումանիոյ Հանրապետութեան հռչակումի 25-ամեակին առթիւ Ն. Սրբազնութիւնը արժանացած է Պետական բարձր շքանշանի եւ Պետական Խորհուրդի Նախագահ Պր. Ն. Չաուշեսքուի ստորագրութեամբ վկայականի:

Մասնաւորապէս կ'ուզենք նշել Ամենայն Հայոց Վեհափառ Կաթողիկոս ՎԱԶԳԷՆ Ա.ի այս առթիւ Գերշ. Տ. Տիրայր Սրբազանին յղած հետեւեալ հեռագիրը.

«Գերաշնորհ Տիրայր Սրբազան Մարտիկեան, Պուքրէշ.

Սրտանց կը շնորհաւորենք ձեզ պետական բարձր պարգեւատրման համար: Կը մաղթենք ձեզի միշտ փայլուն յաջողութիւններ: Այս առթիւ մենք եւս երախտապարտ ենք ձեր բարեխնամ պետական իշխանութեանց նախագահին: Օրհնութիւն ձեզի, հաւատացեալ մեր ժողովուրդին եւ մեզ շատ հարազատ Ռումէն հայրենիքին»:

ՎԱԶԳԷՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

Գեր. Տ. Տիրայր Սրբազան արտասահմանէն Ռումանիա վերադարձին, Պուքրէշի մէջ խօսած է հաւատացեալ ժողովուրդին, իր ճամբորդական տպաւորութիւններու մասին ու այժմ կը գտնուի Պուլկարահայ թեմը, ուր պիտի այցելէ շուրջ տասը եկեղեցիներ, ամենուրեք քարոզելու եւ մխիթարելու հաւատացեալները:

Վստահ ենք, թէ Ն. Սրբազնութիւնը նոյն ոգեւորութեամբ պիտի աւարտէ իր այցելութիւնը՝ Պուլկարահայ թեմին, ուր անկեղծ կը սպասեն իր քարոզութիւններուն:

ԻՐԱԶԵԿ

Պուքրէշ, 1 Ապրիլ 1978

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՊՊ. ՎԱՀՐԱՄ ԲՐՈՒՏԵԱՆԻՆ ԵՒ ԿԱՐՊԻՍ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻՆ.—

Ստացած ենք ձեր «ԱՂԵՐՍԱԳԻՐ»՝ ԲԱՑ-ՆԱՄԱԿ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ՏԵՂԱՊԱՀ ՀՕՐ գրութիւնը, ի մասին Գահիրէի Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի մէջ երկրորդական ուսմանց բաժին մը հաստատելու խնդրոյն եւ մեզմէ կը խնդրէք, որ ձեր այս գրութիւնը զետեղենք մեր թերթի «Ազատ Բեմ» սիւնակներուն մէջ:

Հակառակ անոր որ «Ազատ Բեմ»ի մեր սիւնակները բաց են անխտիր բոլոր ընթերցողներուն համար՝ ազգային եւ համայնքային կամ այլ հրատապ հարցերու մասին իրենց կարծիքները արտայայտելու, կը ցաւինք սակայն, որ ձեր այդ խնդրանքին չպիտի կարենանք հետեւիլ, նկատելով որ այդ բաժնին յատկացուած մեր սիւնակները շատ նեղ կու գան ձեր երկար գրութեանը, որ 5 մեքենագրուած էջերէ կը բաղկանայ:

Մեր թերթին շաբաթաթերթի հանգամանքը նկատի առնելով, հարկ է որ «Ազատ Բեմ» բաժնին համար մեզի ուղարկուած ամէն գրութիւն ըլլայ խտացեալ, յստակ եւ պարզ:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՍՏՂԵՐՈՒ ԾԱԳՈՒՄՆ ՈՒ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ

1971ին, Ս Ս Ռ Մ.ի Գիտութեանց Ակադեմիայի գերագոյն վարձատրութիւնը հանդիսացող՝ Լոմոնոսով ոսկեայ մետալը տրուեցաւ Ակադեմիկոս Վիքթոր Համբարձումեանի։ Մեծանուն Սովետ այս աստղաբնագէտին գիտական գործունէութիւնը կը յորդի աչքառու դէպքերով։ Իր տեսական աշխատանքներէն մեծ թիւ մը՝ հիմքը կը կազմեն աստղաբնագիտական նոր ճիւղերու։

Ակադեմիկոս Համբարձումեան հեղինակն է՝ կազային միգամած աստղախոյլերու լուսականութիւնը չափող տեսութեան, ինչպէս նաեւ novaՆերէ թողարկուած, կամ անկայուն աստղերու մակերեսէն հոսող զանգուածներուն քանակութիւնը հաշուելու եղանակին։

1947ին, Վիքթոր Համբարձումեան աստղային դրութիւններ գտաւ՝ կազմալուծման վիճակին մէջ. զանոնք կոչեց «աստղային ընկերակցութիւններ» և սկսաւ ուսումնասիրել անոնց ուժականութեան անկայունութիւնը։ Ան էր նաեւ, որ հաստատեց, թէ լոյսը կ'իւրացուի ոչ թէ միջաստեղային միջոցէն-ինչպէս նախապէս կը կարծուէր- այլ սակայն մութ աստղահոյլերու կողմէ։

Համբարձումեան մասնաւոր տեսութիւն մը հիմնեց այդ լոյսը իւրացնող՝ միջաստեղային ամպերու վճակագրական ուսումնասիրութեան համար, տեսութիւն՝ որ կը հիմնուի իր իսկ հեղինակութիւնը եղող անթափանցիկ միջավայրերուն մէջ ցրուող լոյսի նոր տեսութեան վրայ։

Արդի աստղագիտութեան մէջ Ակադեմիկոսին աշխատանքներուն դերը՝ իսկապէս յեղաշրջական է։ Բիւրականի աստղաբնագիտական դիտարանին մէջ Համբարձումեանի կողմէ հիմնուած գիտական դպրոցը, յաջողութեամբ կը զարգացնէ իր գաղափարները։ Իր աշակերտներէն ոմանք ներկայիս համաշխարհային հռչակ հանած են։

Իրինա Լունաչարսքայա, Ն.Մ.Գ.ի գիտական թղթակիցը, խնդրած է Վիքթոր Համբարձումեանէն - Հայաստանի Գիտութեանց Ակադեմիայի Նախագահ - խօսիլ իր նորագոյն աշխատանքներուն մասին։

⁂

Փոքր, պայթուցիկ աստղերը, որոնք իրենց զանգուածով արեւէն աւելի պզտիկ են, մեծապէս կը հետաքրքրեն գիտունները։ Բնականոն վիճակի մէջ, իրենց փայլը մնայուն է. սակայն երբեմն կը տարուբերի։ «Ջերմութեան» այս բարձրացումը շատ կարճ ժամանակի մը համար է. առաւելագոյնը՝ 1 վայրկեանի համար (երբեմն քանի մը երկվայրկեանի համար)։ Սակայն այս կարճ ժամանակին ընթացքին, աստղին փայլը քանի մը տասնեակ կամ հարիւր անգամ կ'աւելնայ։ Յետոյ, կ'սկսի տըկարանալ, կէս կամ մէկ ժամ վերջ բնական կը դառնայ։

Եթէ օրին մէկը մեր արեւը այս ձեւով «պայթէր» (և ասիկա շատ հաւանական է՝ որովհետեւ իր զանգուածը մօտ է որոշ պայթուցիկ աստղերու) մարդկութիւնը ժամանակ պիտի չ'ունենար սքանչանալու տեսարանին՝ պարզած գեղեցկութեան վրայ։ Հրէշային ուժի ալիք մը արեւէն՝ պիտի ոչնչացնէ բոլոր ապրող էակները, եթէ նոյնիսկ պայթումը քանի մը երկվայրկեան տեւէ...

Մինչեւ այս վերջին տարիները կը կարծուէր, թէ պայթուցիկ աստղերը շատ քիչին թիւ մը կը ներկայացնէին՝ աստղերու ընդհանուր թիւին վրայ։ Սակայն, այս վերջին 4 տարիներու ընթացքին, Բիւրականի աստղադիտարանին մէջ տարուած աշխատանքները հերքեցին այս կարծիքը։ Շատ դժուար է արձանագրել պայթում մը, այնքան՝ որ կարգ մը աստղեր շատ հազուադէպօրէն կը պայթին։

Արդէն, մեր հետազօտութեանց սկզբնաւորութենէն առաջ, Մեքսիկացի աստղագէտ մը, Արօ, պայթուցիկ գտաւ «Երիտասարդ» որոշ աստղախումբերու մէջ։ 1967ին, «Փըլէյատ» հռչակաւոր համաստեղութեան մէջ 60 պայթուցիկ աստղեր գտնուեցան։ Ոչ ոք գիտէր թէ տակաւին քանի հատ կար։ Անվիճելի վիճակագրութեանց գործածութեամբ, Բիւրականի մէջ ստեղծեցինք «Փըլէյատ»ի պայթուցիկ աստղերու ընդհանուր գումարը հաշուող մեթոտ մը։ Անոր կիրարկումին արդիւնքները անսպասելի էին։ Համաստեղութիւնը նուազագոյն 700 աստղ կը պարունակէր։ Արդէն մենք նկատած էինք, որ պայթումները ոչ թէ կանոնաւոր կերպով տեղի կ'ունենային, այլ առաւել կամ նուազ միջոցներով, անհաւասար ժամանակներու ընթացքին։

Այսպէս, ուրեմն, գտնուած այդ 60 պայթուցիկ աստղերը «Փըլէյատ» համաստեղութեան աստղերու ընդհանուր թիւին 10 %էն աւելի նուազ էին։ Տրուած ըլլալով, որ այս համաստեղութեան բոլոր աստղերուն մէկ ամփոփ զանգուածը միայն՝ 500 անգամ աւելի կրնայ ըլլալ արեւին զանգուածէն, մենք հանգեցանք այն եզրակացութեան՝ թէ «Փըլէյատ»ի աստղերուն թիւը հազարէն աւելի չէր կրնար ըլլալ, ուստի և անոնց մեծամասնութիւնը՝ պայթուցիկ աստղեր էին։

Տեսական այս եզրակացութեան հանգած ըլլալով, ձեռնարկեցինք հետազօտութեանց։ Սկսանք հսկել պայթումներուն վրայ։ Այս աշխատանքը միեւնոյն ժամանակ հետաքրքրական էր և խրթին։ Գոնգոլի (Հունգարիա) Ասքակոյի (Հիւս. Իտալիա) և Թոնանցիթլայի (Մեքսիկա) աստղադիտարաններու մեր պաշտօնակիցներէն խնդրեցինք աշխատակցիլ մեզի հետ։ Այս գործակցութիւնը 4 տարուայ ընթացքին սքանչելի արդիւնքներ տուաւ։ Ներկայիս, 300 պայթուցիկ աստղեր կը ճանչնանք, որոնց թիւը հետզհետէ կ'աճի։ Աստղագիտական քննութիւնները ամբողջովին կը հաստատեն տեսական հաշիւները։

Նմանօրինակ մեթոտներով ուսումնասիրուեցան ուրիշ «Երիտասարդ» աստղախումբեր։ Այնպէս ինչպէս ենթադրած էինք, բոլոր արեւին հաւասար կամ նուազ փայլ ունեցող «Երիտասարդ» աստղերը կը պայթէին։ Այս տեսակի աստղերը ամենէն շատն են։ Աստղերու պայթուցիկ գործունէութեան ժամանակամիջոցը, իր կազմաւորման շրջաններէն մէկը կը կազմէ։ Հաշիւներէն ի յայտ կու գայ, թէ այս շրջանը առնուազն քանի մը հարիւր միլիոն տարի կը տեւէ։ Իւրաքանչիւր պայթումին, «Երիտասարդ» աստղը կը թողարկէ ուժ մը՝ որ քանի մը հարիւր միլլոն (նոյնիսկ միլիառ) ջրածնային ռումբի համազօր է։ Ժամանակի ընթացքին, ուժգին պայթումները հետզհետէ կը նուազին՝ սակայն յարաբերաբար աւելի տկար պայթումները կը տեւեն տակաւին երկար ատեն։ Մեր արեւը, հին աստղ մը, օրինակ կը ծառայէ։ Իր պոռթկումները՝ անհունօրէն աւելի տկար քան իր զանգուածը ունեցող աստղերունը, կարեւոր դեր կը խաղան մեր աստղի հանապազօրեայ կեանքին մէջ և երբեմն կ'զգացուին երկրին վրայ։

Դժբաղդաբար, աստղերու յեղաշրջումին վերաբերեալ ոչ մէկ տեսութիւն կը բացատրէ իր պայթուցիկ շրջանին բնոյթը, որ այնքա՛ն կարեւոր է։ Ասկէ, տխուր այն խոստովանութիւնը՝ թէ բոլոր այս տեսութիւնները շատ անկատար են, որովհետեւ կ'անգիտանան «Երիտասարդ» աստղերու յոյժ կարեւոր յատկութիւնը։ Գիտութիւնը պարտաւոր է իր

(Շար. տես էջ 4)

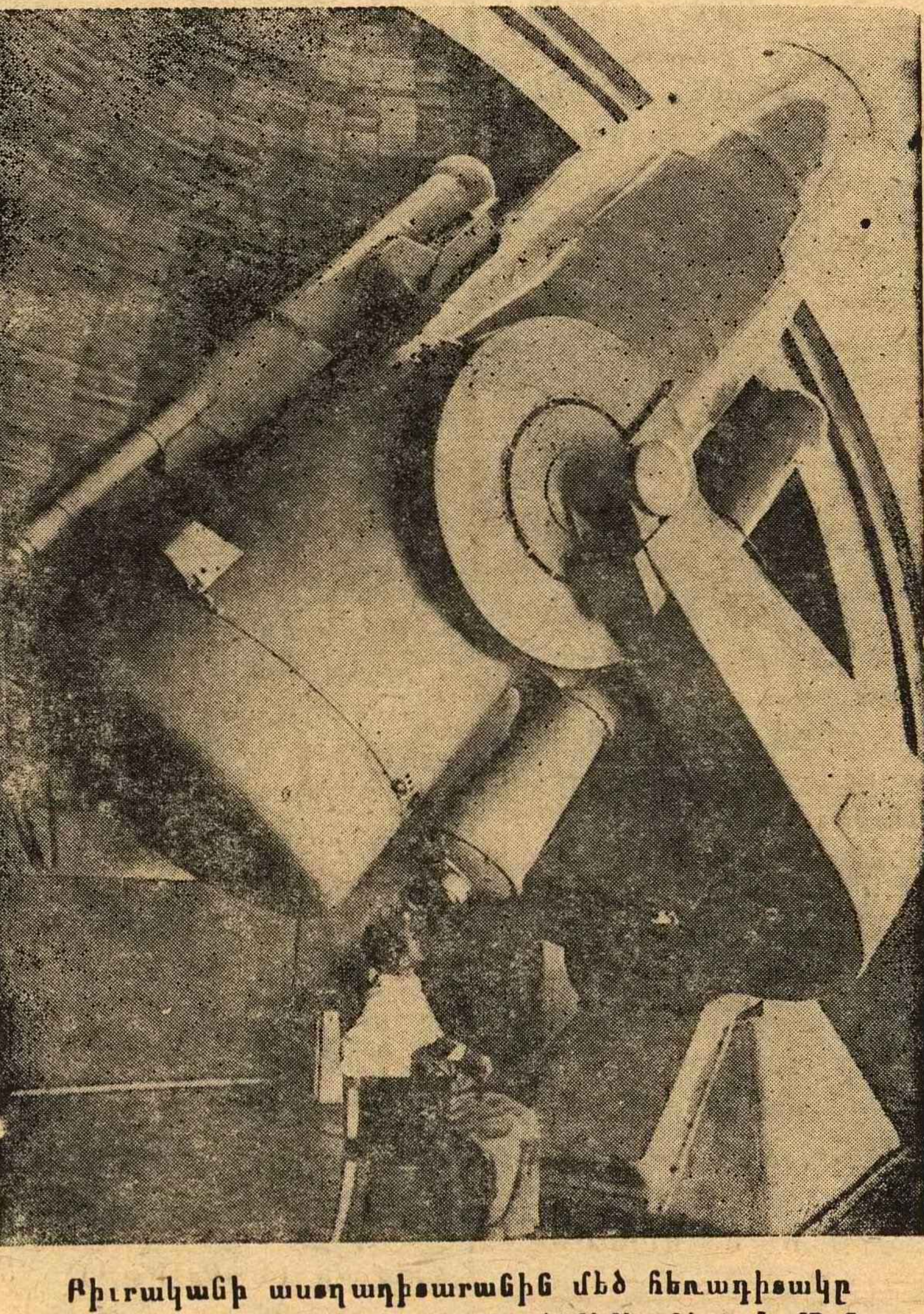

Բիւրականի աստղադիտարանին մեծ հեռադիտակը
(Լուսանկար՝ Ա. Հէքէքեանի - Ն.Մ.Գ.)

ՄԱՍՆԱՒՈՐ «ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

ԽՕՍՔ ԱՍՈՒԱՆԻՆ

«Զօ՛ն, բացման հանդիսութեան առթիւ»

Դարուց ութերորդ մեծ Հրաշալիք,
Հոյակերտ Ասուան, զերթ բերդ անառիկ.
Բուրգերու երկրին սրտին մէջ կանգնած՝
Ծարաւն յագուցող, բաշխող բի՜ր բարիք...։

Հիւկսոս, Փարաւոն անցա՜ն քու երկրէն,
Թողուցին բուրգեր, մեհեաններ, Սփինքս,
Հաշիւ, գիտութիւն և մեծ պատմութիւն՝
Նեղոսը գտան բաւարար, հոսուն...։

Նոր Հիւկսոսներու երկրին բարեկամ
Տեսաւ Նեղոսը նեղլիկ ու կարկամ,
Կառոյց բարձրաբերձ, ամբարտակ հսկայ,
Որ յաւերժական յուշարձան մնայ...։

Մընացի՛ր Ասուան, երկրիդ օրհնութի՛ւն,
Եւ ժողովուրդիդ տո՜ւր միշտ յագեցում.
Ամբարէ ջրերն խորքդ անպարար,
Զերթ խորհրդանիշ և խաղաղարար,
Զոյգ երկիրներուն հինո՜ւց բարեկամ...։

Ե. Փ. ՄԻՒԹԵՎԷԼԵԱՆ

Նիկոսիա (Կիպրոս)

ՅԱՅՏՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՎԱՒԵՐԱԳՐԵՐԸ

Յ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Մոսկւայում, գիտատեխնիկական գրքերի տարածման տանը, վերջերս բացուեց գունաւոր հեռուստատեսութեան եւ լուսանկարչութեան գիւտարար, սեւ-սպիտակ հեռուստատեսութեան հիմնադիր Յովհաննէս Ադամեանի գիտատեխնիկական վաւերագրերի ցուցահանդէսը։

Հայաստանում կազմակերպուած մի շարք նման ցուցահանդէսներից յետոյ, կարեւոր էր այդ վաւերագրերը ցուցադրել նաեւ սովետական երկրի մայրաքաղաքում՝ նպատակ ունենալով ոչ միայն հասարակայնութեան լայն շրջաններին ներկայացնել տաղանդաւոր հայ գիտնականին, այլեւ վաւերագրերի միջոցով ցոյց տալ, որ տասնեակ տարիներ առաջ արած նրա համաշխարհային նշանակութեան գիւտերը՝ նոր դարագլուխ բացեցին գիտութեան այնպիսի բնագաւառներում, ինչպիսին են ժամանակակից գունաւոր, սեւ-սպիտակ հեռուստատեսութիւնը եւ լուսանկարչութիւնը։ Գեղեցիկ ձեւաւորուած չորս մեծ ցուցատախտակները եւ գրաւոր աղբիւրները՝ համոզիչ կերպով ցոյց են տալիս Յ. Ադամեանի առաջնութիւնը՝ այդ բնագաւառի համաշխարհային յայտնագործութիւնների շարքում։

Յովհաննէս Ադամեանը ծնուել է 1879 թ. Փետրուար 5ին, Բաքւում, նաւթարդիւնաբերողի ընտանիքում։ Միջնակարգ կրթութիւն ստացել է Բաքուի ռեալական միջնակարգ դպրոցում։ Ուսանել է Միւնխենի եւ Ցիւրիխի համալսարաններում, ապա նոյն թուականին փոխադրուել է Բեռլինի Հումբոլդտի անուան համալսարանը եւ աւարտել է այն՝ ստանալով ինժեներ-էլեկտրիկի մասնագիտութիւն։ Այնուհետեւ առժամանակ ապրել է Փարիզում եւ դասախօսութիւններ ունկնդրել Սորբոնի համալսարանում։

Ադամեանը 26 տարեկան էր, երբ Բեռլինի համալսարանում 1905 թ. արեց իր առաջին գիւտը, որ [illegible] մտայղացման դարձաւ ժամանակից հեռուստատեսութեան հիմքը։ 1907ի Մարտին նա Բեռլինի գիւտարարական կոմիտէին է ներկայացնում իր մի նոր յայտնագործութիւնը՝ «Էլեկտրականութեան միջոցով հաղորդող պատկերի կամ մի շարք պատկերների սեւեռում եւ կրկնակի վերստադրման սարքը», որը սեւ-սպիտակ հաղորդման առաջին ամփոփ նախագիծն էր։ Երեք ու կէս ամիս անց՝ Ադամեանը նոյն կոմիտէին է ներկայացնում աշխարհում առաջին երկգոյն հեռուստատեսութեան իր գիւտը, որը եւ սկզբնաւորեց գունաւոր հեռուստատեսութեան գաղափարի գործնական իրականացումը։ Արտօնագրում կարդում ենք՝ «Գիւտարարութիւնը վերաբերում է էլեկտրական հեռուստացոյցին»։ Դրա համար Ադամեանը 1908 թ. ստացաւ նաեւ անգլիական, Ֆրանսիական եւ ռուսական արտօնագրեր։ Գիւտարարն իր յայտնագործութիւնը ցուցադրեց գործնականապէս։ Բեռլինի համալսարանի լաբորատորիայից 600 կմ. հեռաւորութեան վրայ. նա հաղորդալարերով աշխարհում առաջին անգամ յաջողութեամբ հաղորդեց երկգոյն պատկերը, որով եւ հաստատեց գունաւոր հեռուստատեսութեան գաղափարի իրականացման գործում իր առաջնութիւնը։

1913ի Յունուարին, Ադամեանը Բեռլինում ներկայացնում է եւս մէկ գիւտ՝ «Հեռագրութեան միջոցով պատկերների վերարտադրութեան եղանակ, երբ պատկերի առանձին կէտերի պայծառութեան արժէքները հաղորդւում են պայմանաւորուած յաջորդականութեամբ»։ Սրանով հիմք դրուեց լուսահեռագրութեան գաղափարին։

1913ի վերջերին, Ադամեանը փոխադրւում է Ռուսաստան՝ մշտական բնակութիւն հաստատելով Փեթերբուրգում, ուր շարունակում է իր գիտական գործունէութիւնը։ 1920 թ. Յունիսին նա ներկայացնում է երեք գիւտ, որից երկուսը վերաբերում էին լուսահեռագրութեանը, իսկ երրորդը՝ սեւ-սպիտակ պատկերի հաղորդման երկրորդ գիւտն էր, որ նա իրականացրեց գործնականօրէն։

Այս երեք գիւտերի հիմքն էր կազմում Ադամեանի «միջանկեալ ֆլիթէկ» անունը կրող յայտնագործութիւնը, որ ներկայացնում էր լուսազգայուն ժապաւէն՝ լուսային կորագծերով, որոնց բարձր ամփլիտուդները համապատասխան են պատկերի պայծառ, իսկ ցածր ամփլիտուդները՝ մութ կէտերին։ Այս գիւտերի դրական արդիւնքը եղաւ Ադամեանի առաջին լուսաէլեկտրահեռագրի հաղորդումը՝

(Շար. տես էջ 5)

ԴԵՊՔԵՐ ՈՒ ԴԵՄՔԵՐ

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՐԿԻՐ ԴՐԱԽՏԱՎԱՅՐ»

Երգերու կարիք ունին ժողովուրդները: Ցնծութեան թէ վշտի ատեն, խնջոյքի սեղանին վրայ թէ սուգի վայրկեաններուն, պարպուելու պահանջ կ'զգան անոնց սրտերը: Հայ ժողովուրդը ինք ևս մէկն է անոնցմէ, որոնք երգերով են օրրեր՝ փոթորիկներով և յուզումներով շաղախուած իրենց դարաւոր կեանքը.

Ու, նման այն ժողովուրդներուն, որոնք երգերու ապա[illegible]ած են՝ հայրենասիրութիւն [illegible] համար սերունդներուն մէջ, հայ ժողովուրդը ևս երգերով դիեցուցած է իր հայրենասիրութիւնը՝ ազատագրական պայքարի ամենէն փշոտ օրերուն.

Ու բնական էր, որ իր մեծ բանաստեղծներէն շատերը, հայրենասիրական երգերուն մէջ պարպէին իրենց ներշնչումները: Թաղեադեանէն, Ալիշանէն և Դոդոխեանէն սկսեալ՝ որոնք ամենէն անուշ երգերը թողուցին հայ երգարաններու մէջ՝ մինչև Շահազիզ, Նարպէյ ու Քամառ Քաթիպա, որոնց քնարը ձայնակցեցաւ Րաֆֆիի և Ծերենցի, Պռոշեանի և Մուրացանի հայրենասիրական վէպերուն, ու նաև մինչև մեր օրերու մեծ երգիչները՝ որոնք Թումանեան եւ Իսահակեան, Վարուժան ու Սիամանթօ կոչուեցան, ու շեփորահարներն հանդիսացան մեր նոր մարտնչումներուն. Հայ ժողովուրդի բովանդակ քերթողագիրքը՝ իր բոլոր էջերուն մէջ կը թրթռայ, զմայլելի այն յուզումներով՝ որոնք քալեցին մեր տառապանքին ու մեր ընդվզումներուն հետ.

Ժամանակին հետ այդ երգերէն շատերը անշուշտ կորսնցուցին իրենց երբեմնի քաղցրութիւնն ու ուժը՝ որպէսզի կարենային նոր օրերուն մէջ ալ փոթորկել մեր հոգիները նոյն այն կրակով, որով համակեր էին մեզմէ առաջ այնքան սերունդներ: Սակայն դեռ մինչեւ այսօր ալ կարելի չէ առանց խռովքի բանալ հին երգարանները, զմայլելու համար յոյսին ու հաւատքին վրայ՝ որով դիմացան այդ սերունդները, շնորհիւ նոյն այդ երգերուն.

Այդ հին երգերուն մէջ կան և այնպիսիները, որոնք երբեմնի իրենց անուշութենէն բան մը կը պահեն մեր նոր օրերուն ալ:

«Հայաստան Երկիր Դրախտավայր»ը մէկն է անոնցմէ. երգ մը՝ որ միշտ թարմ մնաց և զոր մեր օրերուն ալ մեզ քաղցրացուցին Կոմիտաս ու Շահմուրատեան.

⁂

Յովհաննէս Միրզա Վանանդեցին է եղած զայն պարգեւողը՝ հայ գրականութեան: Անուն մը, որ յանկարծ կ'ելլէ մեր դէմը, մեր պատմութեան արձանագրած թուականներուն մէջ դարադարձեր որոնած ատեն. Ան մեր նոր գրականութեան առաջին գլուխը կը բանար Արսէն Բագրատունիին հետ մէկտեղ — մեր նոր դասական շրջանը՝ որուն պիտի գար իսկոյն կցուիլ զարթօնքի անդրանիկ տենդը՝ իր Ալամդարեանով ու Ալիշանով.

Արդարեւ Վանանդեցիի ծննդեան երկուհարիւրամեակը լրացաւ անցեալ տարի. Ան ծնած էր Վան, 1772ին, և իր ուսումը ստացած Պոլիս, Գումգափուի համբաւաւոր Մայր-դպրատան մէջ. 1798ին զայն կը գտնենք արդէն Զմիւռնիա, ուր պիտի գործէր ամբողջ չորս տասնամեակ, իր աչքերը փակելու համար՝ 1841ին, Մեսրոպեան Վարժարանը, որ 1799ին հիմնուած էր հոն և որ Վանանդեցիին կը պարտի իր փառքն ու հմայքը, ու շարանը ականաւոր դէմքերուն՝ որոնք անոր ծոցէն դուրս եկան անցեալ դարու առաջին տասնամեակներուն: Նոյն այդ քաղաքին մէջ էր, որ ան պարսկերէնէ թարգմանեց միջնադարեան պարսիկ նշանաւոր բանաստեղծ Աղդարի բանաստեղծութիւնները՝ «Փենօի Աղդար» խորագրով եւ յօրինեց զոյգ տասնեակ երգեր:

Վանանդեցի հռչակաւոր դարձաւ սակայն իր չափածոյ վաստակով: Իր բանաստեղծութիւններէն պիտի դիմանար առաւելապէս «Առ Հայաստան»ը, որ աւելի շատ ծանօթ է իր առաջին տողով — «Հայաստան, Երկիր Դրախտավայր».

⁂

Միրզա Վանանդեցի գլուխ մը կը բանար հայ հայրենասիրութեան մէջ. Ժամանակը ուժ չունեցաւ այդ գլուխը փակելու: Անով սնան սերունդները, որոնք պիտի գային դերստանձնել հայ վերածնունդի շարժման մէջ եւ զանգուածներուն տալ վերելքի տենդը. Հայրենասիրական երգերով պիտի սնէր հայ յեղափոխութիւնը և պիտի փորձէր բռնկեցնել լայն խաւերը՝ ազատութեան ծարաւով. Երգելով լեռ պիտի բարձրանային ու պիտի զոհուէին հայ ֆետայիները, ու երգերով պիտի պանծացնէր հայ ժողովուրդը իր հերոսները:

Յ. Ճ. ՍԻՐՈՒՆԻ

ՀԱՅԿ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ
ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԻ ԲԵՄԱԴՐԻՉ ԵՒ ԼԵԶՈՒԱԳԷՏ

Չեխոսլովաքիոյ հեռատեսիլի երիտասարդ բեմադրիչ Հայկ Մարտիրոսեան՝ ծնած է 1936 թուականի Ապրիլ 30ին, Փրակայի մէջ.

Հայրը՝ լեզուաբան ողբ. Փրոֆ. Տոքթ. Նշան Մարտիրոսեան, ծնած Խուռավել գիւղը, իսկ մայրը Տիկին Արուսեակ Մարտիրոսեան՝ Եգիպտոսէն.

Հայկ Մարտիրոսեան փոքր տարիքին ստացած է իր միջնակարգ կրթութիւնը՝ Փրակայի մէջ, չեխերէն լեզուով.

Անկէ վերջ կը մտնէ Փրակայի լեզուներու բարձրագոյն վարժարանը, կը սորվի չեխերէն, ռուսերէն, գերմաներէն և անգլիերէն լեզուները. 1958ին կ'ստանայ իր վկայականը:

1959էն մինչև 1965 կը յաճախէ Փրակայի գեղարուեստի ինստիտուտը, «ֆիլմի և հեռուստատեսութեան» ֆաքիւլթէն և միեւնոյն ժամանակ կ'ուսումնասիրէ գեղարուեստի և գրականութեան պատմութիւն.

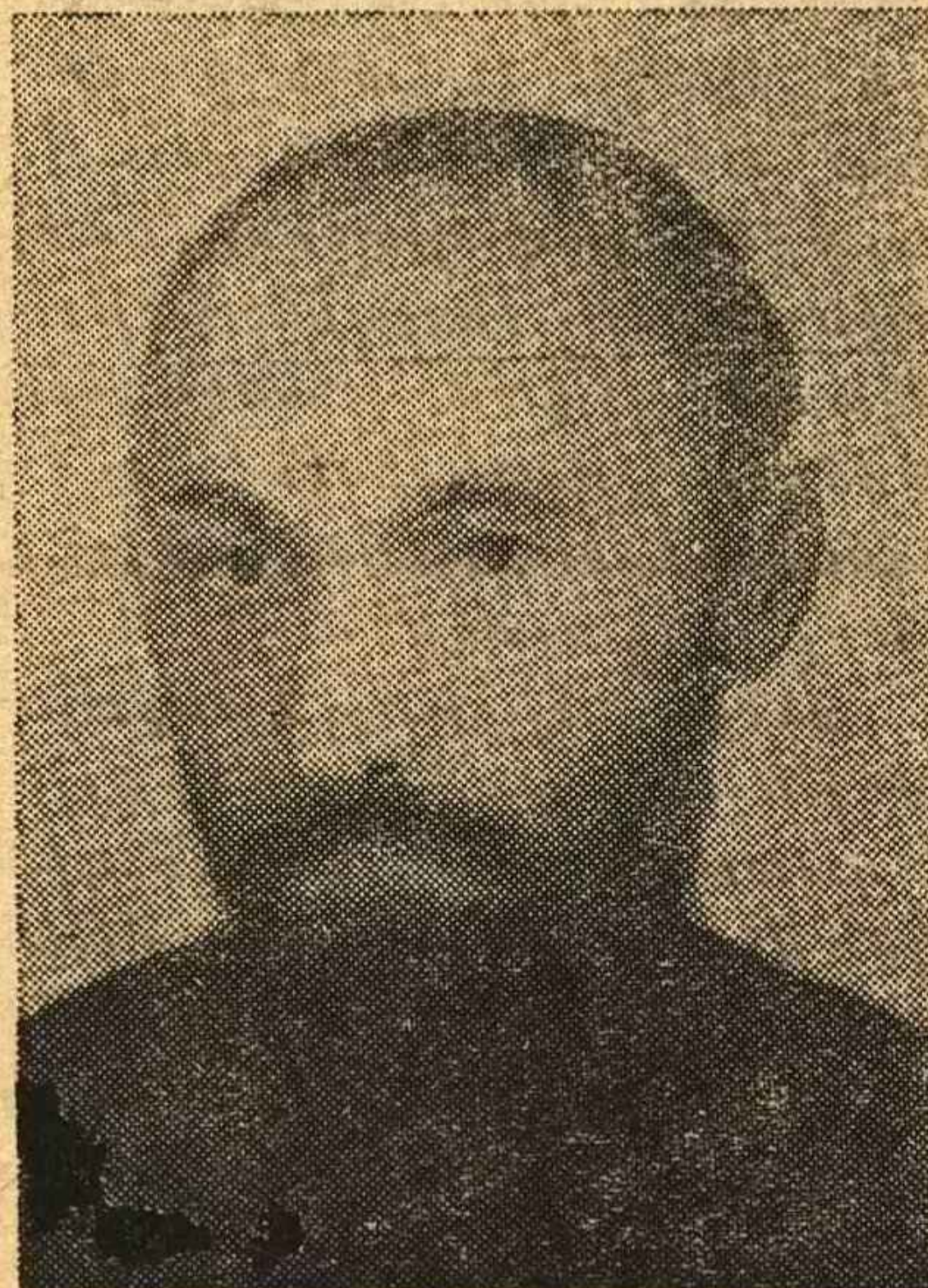

ՀԱՅԿ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Երիտասարդ արուեստագէտը իր տիսերթասիոնի աշխատանքի համար պատրաստած է ֆիլմ մը՝ «Երիտասարդութեան կեանքէ առնուած» պատմուածք մը, այս սցենարով փորձած է միացնել մէկ ֆիլմի պատմուածքի մը մէջ՝ երկու բոլորովին տարբեր ժանրեր «գոմէտի» և «ողբերգութիւն».

Հայկ Մարտիրոսեան 1965ին արտադրեց «Փոշոտ դաշնամուրի վրայ» ֆիլմը, որ Մարսէյլի Փեսթիվալին ստացաւ առաջին մրցանակը:

Քանի մը տարիներ առաջ Փրակայի հեռուստատեսութեան համար պատրաստած է սերիալ ֆիլմ մը (4 սերիաներ), «Սլաւոնական բերդաքաղաք», «Բերդ» և «Միջնադարեան քաղաք», որը հինգ անգամ վերարտադրուած է մինչեւ այսօր.

Հայկ Մարտիրոսեան գրած է տեսական (Թէօրիք) գործեր ֆիլմի տիալոկի մասին, ուսումնասիրութիւն մը՝ ֆիլմի հիւմորի մասին և համր ֆիլմի կրօթեսքը արդի ձեւով արտայայտելու կարելիութեան մասին.

Հրատարակած է նաև կարգ մը յօդուածներ՝ գերմանական թերթերու և ամսագրերու մէջ, Չեխօսլովաք ֆիլմի մասին.

Հայկ Մարտիրոսեան շատ անգամներ եղած է Հայաստան և կապեր հաստատած է հայրենի թատրոնին, ֆիլմին և թատերախումբերու հետ, և նոյնպէս ծանօթ է միջազգային թատրոնին և ֆիլմին.

Այցելած է Ռուսաստան, Լեհաստան, Պուլկարիա, Գերմանիա, Աւստրիա, Տանըմարքա և այլազան երկիրներ.

Հայկ Մարտիրոսեանի անունը ծանօթ է ըլլայ Հայաստանի, Չեխաստանի և արտասահմանի մէջ. Հոգւով և սրտով կապուած է գեղեցիկ Փրակային, անոր համար կ'ուզէ աշխատիլ միմիայն Փրակայի մէջ, այս ոսկի քաղաքին մէջ ծնած է նաև հայերուն բարեկամ՝ Ֆրանց Վերֆելը.

Հայկ Մարտիրոսեան իր արուեստէն զատ կը զբաղի հայ գրականութեամբ, կը թարգմանէ հայերէնէ-չեխերէն և չեխերէնէ-հայերէն: Երկար տարիներէ ի վեր Փրակայի «Սվէտ Սովետու» հրատարակչութեան համար հայկական գիրքերու գրախօսականներ գըրած է.

Չեխերէնէ հայերէնի թարգմանած է Պ. Ռժիհայի «Հնդիկի ճանապարհորդութիւնը» որը հրատարակուած է 1961ին, Երեւան, Հայպետհրատ. Վերջերս Երեւանի մանկական հրատարակչութեան մօտ տպագրութեան յանձնած է Ե. Տրնկայի «Այգի» մանկական պատմուածքը, և նոյն հրատարակչութեան համար կը պատրաստէ նաեւ չեխ մանկական գրողներու պատմուածքներու ժողովածու մը.

Անցեալ տարի Հայկ Մարտիրոսեանի միջոցաւ Սլովաքիոյ մայրաքաղաք՝ Պրաթիսլաւայի համալսարանի գրադարանի ցուցադրութեան ժամանակ յայտնաբերուեցաւ հայկական ձեռագիր մը, 16րդ դարու վերջերէն: Ճշդուեցաւ, որ միջին դարու մեծ աշխարհագրագէտ և փիլիսոփայ Անանիա Շիրակացիի գործն է՝ 7րդ դարէն և բաղկացած 88 էջերէ. բովանդակութիւնը աշխարհագրական տուեալներ են.

Ձեռագրին Բ. մասը՝ կցուած առաջինին, բնաւ կապ չունի Շիրակացիի գործին հետ, այլ «Աղուեսագիրք»ն է («Այգեկցիւ...»)՝ բաղկացած հայկական առասպելներէ և կարճ առակներէ, 12րդ դարու վերջերէն և 13ի սկիզբներէն մնացած.

Հայկ Մարտիրոսեան Փրակայի միակ հայ երիտասարդն է. 1966ին հայրը մահացաւ և հիմա իր մօր հետ՝ միասին կ'ապրին. Կը մաղթենք մեր սիրելի բեմադրիչ Հայկ Մարտիրոսեանին յաջողութիւն և փայլուն ապագայ:

ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ

Գերմանիա

ԱՍՏՂԵՐՈՒ ԾԱԳՈՒՄՆ ՈՒ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

քննութեանց արդիւնքները եւ զանազան իրողութիւնները ամբարել, աւելի կատարեալ և աւելի խորունկ տեսութիւն մը ստեղծելու համար.

Կը կարծեմ թէ, աւելցուց Վիքթոր Համբարձումեան, աստղերու ծնունդը կ'սկսի, որոշ տիեզերական զանգուածներու նախաստղային վիճակէն՝ հասարան աստղային մարմնի վիճակին անցքով.

Սակայն «երիտասարդ» աստղերու զանգուածէն որոշ մաս մը, կեդրոնին մէջ, կը մնայ նախաստեղային վիճակի մէջ: Նախաստեղային նիւթի զանազան կտորներ կրնան աստղին մակերեսին վրայ և նոյնիսկ անոր շուրջի միջոցին մէջ ծգռտալ. Կայ նոյնիսկ որոշ հաւանականութիւն մը, որ այդ նոյն կտորները ինքնաբերաբար կ'անցնին գերախիտ վիճակէն անօսր վիճակին. Այս անցքին կ'ընկերակցի պայթում մը՝ մեծ քանակութեամբ ուժի թողարկումով. Տակաւ առ տակաւ, նախաստեղային նիւթերու պահեստները կ'սպառին և աստղին ժայթքիչ գործունէութիւնը աստիճանաբար կը տկարանայ:

Երկու տարի առաջ աստղագէտները նշմարեցին, որ Կարապի համաստեղութեան տկար փայլով աստղերէն մին, քանի մը ամսուայ ընթացքին 100 անգամ աւելի փայլուն դարձած էր: Անոր փայլը մինչեւ այսօր չէ նուազած. Ասիկա կը բացատրուի անով, որ իր ուժի աղբիւրը յանկարծ մօտ 100 անգաս աւելի զօրացած է: Ասիկա միակ պարագան չէ. 1936ին, գիտնականները նման երեւոյթ մը արձանագրեցին: Orionի աստղերէն միոյն փայլը յանկարծակի աւելցաւ: Այն աստղերը, որոնք յանկարծ փայլիլ կ'սկսէին, կոչուեցան Fuor, «Orion»ի մէջ գտնուած առաջին պայթող աստղին անունով:

Բիւրականի աստղադիտարանին մէջ կատարուած հետազօտութիւնները թոյլ տուին նշմարելու, որ Fuorներու «բոցբոքումը» նախաստեղային նիւթին ձեւափոխման հետ այնքան սերտօրէն կապուած էր, որքան պայթումները.

Fuorներու ներքնամասին մէջ կ'ստեղծուին յարմար պայմաններ՝ նախաստեղային նիւթերու ամբողջական ձեւափոխման, ելեկտրամագնիսական տեսանելի շողարձակումներով. Միեւնոյն ժամանակ այս ձեւափոխումը բնաւ չի կասիր. Անոր համար է որ առաւելագոյն փայլի շրջանը՝ ոչ թէ երկվայրկեաններ, կամ վայրկեաններ կը տեւէ, այլ,— այնպէս ենթադրել կու տան հաշիւները,— հարիւրաւոր տարիներ.

Արդէն Fuorներու գործունէութիւնը նոր միայն հետաքրքրած է գիտունները: Կը կարծեմ թէ անոնց ուսումնասիրութիւնը՝ այնքան բարերար ազդեցութիւն պիտի ունենայ աստղերու յեղաշրջումի տեսութեան զարգացումին վրայ, որքան պայթող աստղերու ուսումնասիրութիւնը:

Թրգ. Վ. Զ. Ն.Մ.Գ.

Արագածի լանջին վրայ՝ Բիւրականի աշխարհահռչակ աստղադիտարանը, ուր երկսեռ գիտնականներ կ'աշխատին ակադեմիկոս Վիքթոր Համբարձումեանի ղեկավարութեան տակ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԽՕՍԻ

ՀԱՅ ԿԻՆԸ ԱՆՑԵԱԼԻՆ

Մեծ վիպասան Րաֆֆի, իր «Սամուէլ» վէպի նշանաւոր յառաջաբանին մէջ իրաւամբ կը բողոքէ, որ մասնաւորապէս Հինգերորդ դարու հայ պատմիչները՝ չեն տուած ոչ միայն հայ հասարակ ժողովուրդին եւ անոր կենցաղին, այլեւ մեր ժողովուրդի նշանաւոր մէկ տարրին՝ հայ կնոջ նկարագիրը։

Անյայտութեան մէջ մնացած է հայ կինը՝ որպէս ամուսին, որպէս մայր եւ որպէս ընտանիքի եւ հասարակութեան անդամ։

Իրապէս, Հինգերորդ դարու մեր պատմութիւնը մեզի կու տայ միայն մէկ քանի կանացի անուններ եւ այն ալ առասպելական ու կրօնական շղարշի տակ։

Յետագայ դարերու պատմիչները, համեմատաբար աւելի լայն տեղեկութիւններ կը հաղորդեն կանանց մասին։ Այս, անշուշտ, կը պայմանաւորուի հասարակական կեանքի մէջ, մանաւանդ վերածնունդէն յետոյ, հայ կնոջ առաւել գործնականութեամբ։

Վերածնունդը, ինչպէս Եւրոպայի՝ այնպէս ալ Միջնադարեան Հայաստանի մէջ, կը բնորոշուէր՝ իր էական գիծերով հանդերձ այն յատկանիշով, որ պատմութեան թատերաբեմ բարձրացուց դարերով տառապած կինը, եւ նոր ու բարձր աստիճանի մը հասցուց անոր ազատագրական ձգտումներուն մակարդակը։

Միջին դարուն Հայաստանի մէջ խաւարը աւելի թանձր էր՝ քան Եւրոպայի մէջ։ Սակայն այստեղ ալ, նման Եւրոպայի, ութ-ինը դարերուն հանդէս եկած են շարք մը ստեղծագործ կիներ։ Անոնք մասնակցած են երկրին շինարարութեան ու մշակութային կեանքին, գրած ու մանրանկարած են։ Հռչակաւոր Ժան Տ'Արքէն երեք դար առաջ, մենք ունեցած ենք հայ հերոսուհի Այծեմն Անեցին, որ մեծ ծառայութիւններ մատուցած է երկրին։

Հայ կինը իր կեանքը վտանգի ենթարկած է իր ժողովուրդի հոգեւոր գանձերուն համար՝ գիրի, մատենագրութեան եւ լուսաւորչական կրօնքի։

Շատ են դէպքերը, երբ Միջնադարու հայ կինը կեանքի գինով փրկած է մեր մագաղաթեայ ձեռագիրերը։ Բազմաթիւ են այն կիները, որոնք կառուցած են եկեղեցիներ եւ ճարտարապետական կոթողներ։ ԺԳ. դարուն ապրած Ումէ իշխանի կինը՝ Թագուհին, 1251 թուին շինել տուած է Թիֆլիսի Ս. Գէորգ եկեղեցին, որ ցարդ կանգուն է։ Շապուհ սպարապետի քոյրը՝ Մարիամ Բագրատունին եկեղեցիներ կառուցած է՝ «վիմապատ կոփածովք, շատածախ գանձիւք, մեծաջան վաստակովք»։

Յայտնի է նաեւ, որ նոյն Մարիամ Բագրատունին թարգմանել տուած է՝ Նանա Ասորիի «Մեկնութիւն Յովհաննու» աշխատութիւնը։ Նոյն ժամանակ, Զորագետի վրայ կամուրջ մը կառուցուած է Նանա անունով հայ իշխանուհիի մը կողմէ։

Հայ հոգեւոր կեանքի ծաղկումով եւ զարգացումով մտահոգուած են ոչ միայն աւատական շրջանի հայ կիները, այլ եւ տնանկ ու չքաւոր հայ գեղջկուհիներ։ Գասիլ գրողը, 1270 թուին գրած է ճառընտիր մը, որուն յիշատակարանին մէջ յիշուած է՝ թէ այդ գիրքին մագաղաթին համար, աղքատ գեղջկուհի Շնորհաւոր զոհած էր իր միակ նորածին ոչխարը։

Միջնադարեան շատ կիներ զբաղած են գրչութեան արուեստով։ Կիլիկիա ապրած է Ալիծ անունով կոյսը, որ իր ամբողջ կեանքը նուիրած էր գրչագրութեան։ Զապէլը զբաղած է ոչ միայն գրելով, այլեւ հմուտ երաժիշտ եղած է։ ԺԷ. դարուն Հալիձորի մէջ ապրած ու ստեղծագործած է հայ գրչուհի Հռիփսիմէ։ Տարօնէն՝ Նուէանիկն ու Գոհարը եւ Ղարաբաղէն՝ Մարգարիտն ու Գայեանէն եղած են հմուտ գրչուհիներ։

Հին աւանդութենէ կ'իմանանք, թէ ԺԴ դարու մեծ փիլիսոփայ Գրիգոր Տաթեւացիի քոյրը նոյնպէս զբաղած է գրչութեան արուեստով։ Անոր կը վերագրուի գեղեցիկ ծաղկանկար Աւետարան մը։

Մատենադարանի ձեռագիրներէն մեզի յայտնի են՝ Մարիամ, Հեղինէ, Եղիսաբէթ, Բրաբիոն, Ցամէկ եւ շատ ու շատ կին գրչուհիներ, որոնց կը պարտինք բազմաթիւ արժէքաւոր ձեռագիրներ։

Անհրաժեշտ է նշել նաեւ, թէ 1314 թուականէն սկսեալ հայ մանրանկարչութեան մէջ հռչակաւոր Թորոս Պիծակի կողքին իր արժանաւոր եւ համեստ տեղը գտած է Մարիամ Մշեցին, որ մեր առաջին մանրանկարչուհին է։

Պատմութեան խորքէն, Ութերորդ դարէն, մեզի կը հասնի հայ առաջին կին-բանաստեղծը՝ Սահակդուխտը, որ քոյրն էր Ստեփանոս Սիւնեցիի։

Ան միայն հոգեւոր երաժշտութիւն չէ գրած։

Սահակդուխտ մանկութենէն կը ստանայ հոգեւոր կրթութիւն ու «զվարս կուսութեան» եւ հաւանաբար կ'առանձնանայ Գառնիի ձորի մէկ խաւար քարայրին մէջ, ուր անտանելի ճգնութեամբ կը չարչարէ ինքզինք։ Սակայն, հոն, բնութեան գիրկին մէջ, Ազատ գետով եւ ջրվէժներով շրջապատուած, Սահակդուխտ կը յօրինէ հոգեւոր քաղցրանոյշ երգեր։

Պատմիչ Ստեփանոս Օրբէլեան կը գրէ «Սա յոյժ հմուտ էր երաժշտական արուեստին, որ եւ ի

(Շար. տես էջ 6)

* * *

ՅԱՅՏՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՎԱՒԵՐԱԳՐԵՐԸ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Մոսկուայից-Լենինգրադ (1930 թ. Յուլիս 30ին)։

Սակայն Ադամեանի ստեղծագործութեան գլուխգործոցը՝ աշխարհում առաջին եռագոյն հեռուստատեսութեան գիւտն էր, որը իրականացուեց 1926 թ. Փետրուարի 27ին՝ Լենինգրադում, պատկերի օփթիքա-մեխանիկական փռուածքի եւ գունային դաշտերի յաջորդական փոխանցման համակարգի հիման վրայ։ Նոյն թուականին, Ադամեանը գալիս է Երեւան եւ պետական համալսարանում ստեղծում է իր երկրորդ գործող եռագոյն հեռուստացոյցը՝ «Հեռատես» անունով եւ այն յաջողութեամբ ցուցադրում է համալսարանի գիտական յանձնաժողովի առաջ։ Այսպիսով, 1925 թուականը դառնում է գունաւոր հեռուստատեսութեան աշխարհում առաջին գիւտի տարեթիւը, իսկ Երեւանը՝ այն քաղաքը, որտեղ առաջին անգամ իրականացուեց այդ գաղափարը։

Գերմանական «Գիտելիք եւ կեանք» ամսագրում (2, 1963 թ. էջ՝ 100 ԳԴՀ) կարդում ենք «1925 թուականին, սովետական ինժեներ Յ. Ա. Ադամեանն առաջինն էր, որ առաջ քաշեց էլեկտրական սարքաւորման միջոցով՝ գունաւոր (բնական գոյների) պատկերը հեռաւոր տարածութեան վրայ հաղորդելու գաղափարը։ Նրա առաջարկում դեռ այն ժամանակ տեղ էին գտել ժամանակակից գունաւոր հեռուստատեսութեան հիմնական սկզբունքները»։

Ինչպէս. ժամանակակից գունաւոր հեռուստատեսութեան հիմքը կազմող երեք՝ կարմիր, կանաչ, կապոյտ հիմնական գոյները առաջին անգամ Ադամեանը կիրառեց 1925 թուականին։ Նրա գունային դաշտի յաջորդական փոխանցումը՝ այժմ նոյնութեամբ կիրառւում է գունաւոր հեռուստատեսութեան բոլոր գործող համակարգերում։ Իսկ պատկերի փռուածքի օփթիքա-մեխանիկական համակարգը, որն առաջին անգամ կիրառեց Ադամեանը, այժմ գիտութիւնն օգտագործում է Լուսնի համայնապատկերներ սեւ-սպիտակ եւ գունաւոր երանգներով երկիր հաղորդելու համար։

Սակայն սրանով չի սպառւում գիւտարարի ծառայութիւնների շարքը։ Ադամեանն իր կեանքի վերջին օրերին, հիւանդ վիճակում (1932 թ. Յուլիս 5ին) աւարտում է իր վերջին յայտնագործութիւնը՝ «ժապաւէնի վրայ գրանցուած պատկերները վերարտադրող սարք», որ ժամանակակից տեսամագնիտոֆոնի նախատիպն է հանդիսանում։ Վաղաժամ մահը խանգարեց այդ կարեւորագոյն գիւտի գործնական իրականացմանը։

Իր ստեղծագործական ուղու 27 տարիների ընթացքում, նա դարձաւ 30 գիւտերի եւ յայտնագործութիւնների հեղինակ։

Երկար չտեւեց տաղանդաւոր գիւտարարի կեանքը։ Ադամեանը վախճանուեց Լենինգրադում, 1932 թուականի Սեպտեմբերի 12ին։ Մահը անաւարտ թողեց բազում խիզախ մտայղացումներ։

1970 թուականին, Յ. Ադամեանի աճիւնը Լենինգրադի հայկական գերեզմանոցից փոխադրուեց Երեւան եւ քաղաքային պանթէոնում հանդիսաւորութեամբ յանձնուեց մայր հողին։

Յ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ի գիտութիւն Աղեքսանդրիոյ մեր բարեպաշտ ժողովրդեան կը ծանուցանենք, թէ կիրակի, 15 Ապրիլ 1973, ԾԱՂԿԱԶԱՐԴԻ Տօնին առթիւ տեղւոյս Ս. ՊՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի Ս. Պատարագ։

Իսկ երեկոյեան տեղի պիտի ունենայ ԴՌՆԲԱՑԷՔԻ հանդիսաւոր արարողութիւն։

Այս առթիւ հանդիսաւորապէս պիտի պատարագէ եւ քարոզէ՝

ԳԵՐՇ. Տ. ԶԱՒԷՆ Ս. ԵՊՍ. ՉԻՆՉԻՆԵԱՆ

(ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ՏԵՂԱՊԱՀ ՀԱՅՈՑ ԵԳԻՊՏՈՍԻ)

Ս. Պատարագի երգեցողութիւնները պիտի կատարուին «ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ» երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Պր. Ղեւոնդ Պէզիրճեանի։

Կը հրաւիրենք հաւատացեալ ժողովուրդը ներկայ գտնուելու սոյն արարողութեանց։

Սկիզբը ժամերգութեան կ. ա. ժամը 7·30ին
Ս. Պատարագ » » 9·30ին
ԴՌՆԲԱՑԷՔ կ. ե. ժամը 4·30ին

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ
Ս. ՊՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ
ԵՒ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՊՕՂՈՍԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ԾՆՈՂԱՑ ՈՒՂՂԵԱԼ

Ազնիւ Ծնողք,

Նկատի ունենալով որ Ապրիլը ընդհանուր վերաքաղի իսկ Մայիսն ալ տարեվերջի քննութիւններու ամիսներ են՝ Պօղոսեան Ազգ. վարժարան յաճախող ձեր զաւակներուն համար, Տնօրէնութիւնս ջերմօրէն կը խնդրէ ձեզմէ, որ [illegible] նաեւ լրջօրէն նկատի առնէք ուսումնական այս յոյժ կարեւոր ժամանակաշրջանը ձեր զաւակին օգտին եւ յաջողութեանը համար։

Այս առթիւ նաեւ պիտի խնդրենք ձեզմէ հետամուտ ըլլալ, որ ձեր զաւակը առ այժմ դադրեցնէ ամէն կարգի ժամանցներ ըլլայ տունէն ներս կամ դուրս (այցելութիւններ, հիւրասիրութիւններ, ժամադրութիւններ եւ այլն) իր միտքն ու ուշադրութիւնը կարենայ ամբողջապէս կեդրոնացնելու՝ իր դասերուն եւ քննութեանց պատրաստութիւններուն վրայ, որպէսզի կարողանայ 1972–73 դպրոցական տարեվերջին հասնիլ առաւելագոյն յաջող արդիւնքի, որուն համար վարժարանս նոյնքան փափաքող ու ցանկացող է ինչպէս դուք։

Այս հարցին կապակցութեամբ մեզ հետ ձեր ամբողջական գործակցութիւնը անհրաժեշտ է, ապահովելու համար ձեր եւ մեր զաւակին յաջողութիւնը։

Միշտ ի մտի ունեցէք, որ ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԴԱՍՏԻՍՐԱԿԸ՝ ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԾՆՈՂՔՆ Է ՄԻՇՏ։

Յաջողութեան լաւագոյն մաղթանքներով եւ յարգանօք՝

30 Մարտ 1973, Աղեքս.

ՕՆՆԻԿ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ
(Տնօրէն)

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐ, ՀԵԼԻՈՊՈԼԻՍ

Կիրակի, 15 Ապրիլ 1973

ԿԷՍՕՐՈՒԱՅ ՃԱՇԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Անթրըզօթ, շամփուրով մսգնդակ, փուռի մաքարոնի, ֆասուլիա աղցան եւ բախլավա։

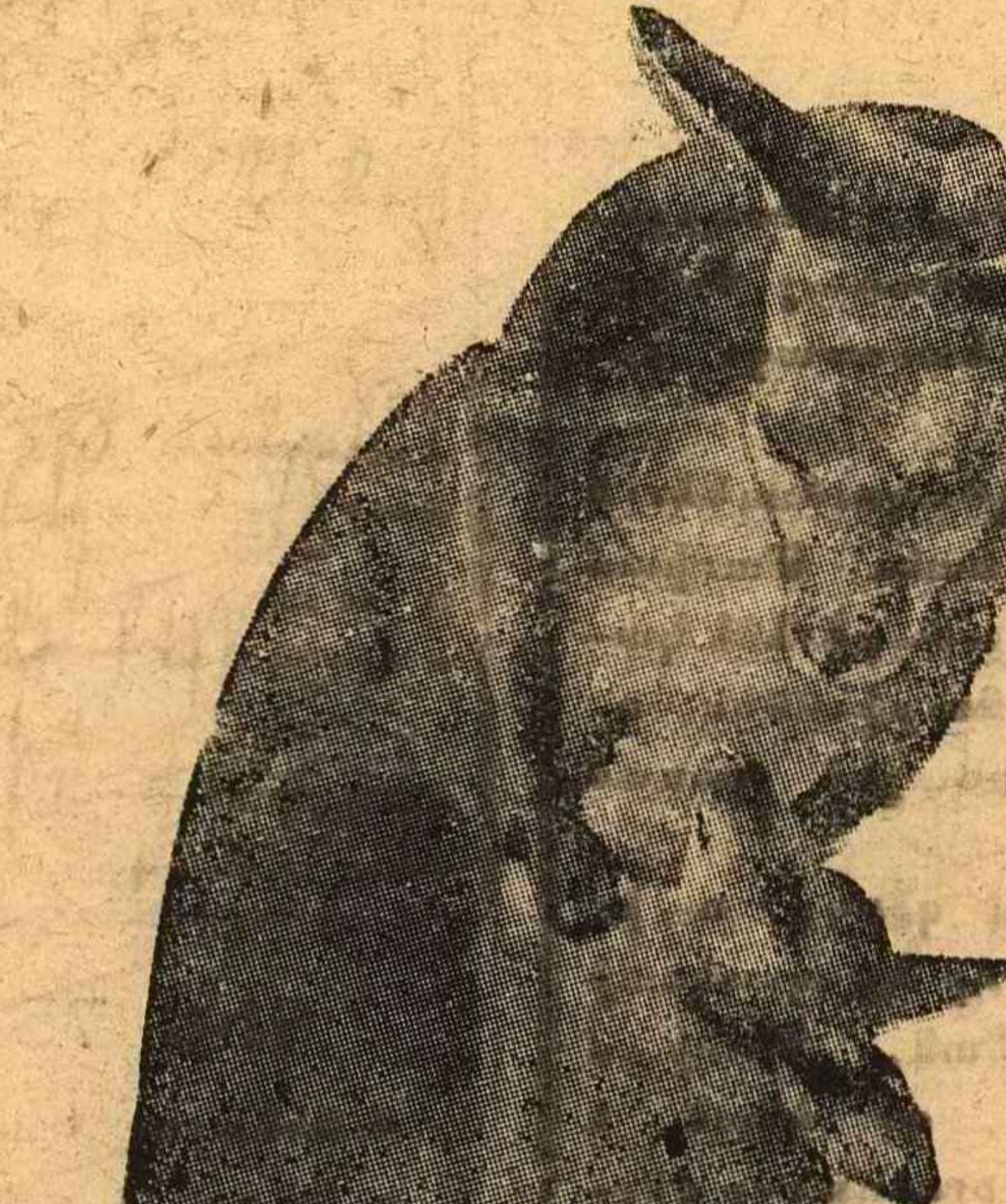

WE KNOW
HOW TO
LOOK AFTER YOU

Our long hops have taught us how to care for our passengers

On our long hop in our new 747B you can sit back and relax
Long hops - like ours - mean fewer stops.
We get you where you want to go
Long hops mean food and service have to be good. Very good. We're the airline with the longest record in long distance flying. Because we go further.

QANTAS
we go further

Ask for details to your travel agent or Qantas, 22, Kasr El-Nil-St., Cairo, Phone 55768-72651

ԶԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
12 ԱՊՐԻԼ 1973

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԱՐԶԻԿԻ ՄԸ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՊԱՍՔԷԹ ՊՈԼԻ ՄԷՋ

ՎԻԳԷՆ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ՝ ԳԱՀԻՐԷԻ «ԶԱՄԱԼԷՔ» ԱԿՈՒՄԲԻՆ ԿՐՏՍԵՐՆԵՐՈՒ ՊԱՍՔԷԹ ՊՈԼԻ ԿԱԶՄԻՆ ԽՄԲԱՊԵՏՆ Է

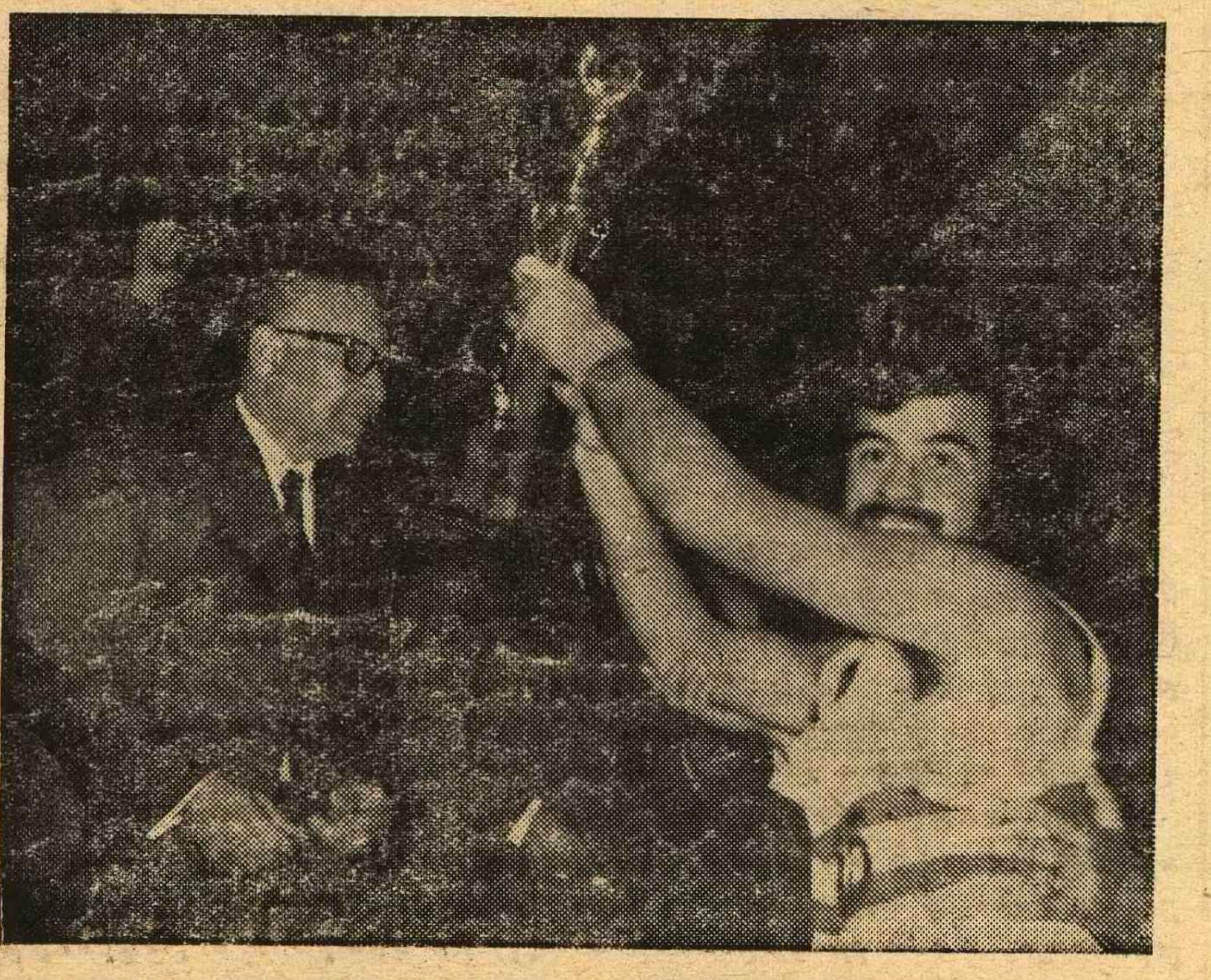

Վերջին յաղթանակէն ետք, «Զամալէք»ի խմբապետ Վիգէն Վարժապետեան յանուն իր ակումբին՝ կը ստանայ Եգիպտոսի ախոյեանութեան բաժակը

Գահիրէի «Զամալէք» ակումբին պասքէթ պոլի կրտսերներու (21 տարեկանէն վար) կազմին խմբապետն է՝ մեր բարեկամ եւ ծանօթ լուսանկարիչ Անդրօ Վարժապետեանի անդրանիկ զաւակը, Վիգէնը։

Վիգէն Վարժապետեան միաժամանակ անդամ է Հ.Մ.Ը.Մ. Նուպարի։

Եգիպտոսի Պասքէթ Պոլի ախոյեանութեան գծով (կրտսերներու դասակարգ) կատարուած մրցումներուն, «Զամալէք»ի կազմը մասնակցեցաւ՝ խմբապետութեամբ Վիգէն Վարժապետեանի եւ ախոյեան խումբ հռչակուեցաւ։

Նկատելով որ «Զամալէք»ի կազմը երեք տարիներ յաջորդաբար կը տիրանար ախոյեանի տիտղոսին, ան իրաւունք ստացաւ սեփականացնելու այս մրցաշարքի գծով տրամադրուած չալենճ մեծ բաժակը։

Նշենք, որ Վիգէն այս երեք տարիներուն ալ «Զամալէք»ի կազմին մաս կազմած է եւ յաղթանակին մէջ իր արժէքաւոր բաժինը բերած է՝ նշանակելով բազմաթիւ կէտեր։

Երկրին ախոյեանութեան գծով տեղի ունեցած երեք մրցումներուն, «Զամալէք»ի կազմը տարաւ ջախջախիչ յաղթանակներ։ Այսպէս, «Թաուֆիքիյէ» ակումբին դէմ՝ 71 ով 53, «Կեզիրա» ակումբին դէմ՝ 83 ով 67 եւ «Էլ-Ահլի» ակումբին դէմ 77 ով 63։

Այս փայլուն յաջողութիւններուն համար կը շնորհաւորենք հայ երիտասարդ մարզիկը եւ իր ծնողքը, ու նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք իրեն։

ՀԱՅ ԿԻՆԸ ԱՆՑԵԱԼԻՆ

(Շարունակութիւն Ն. էջէն)

Ներքոյ վարագուրի նստեալ ուսուցանէր զբազումս»։

Ուրեմն ամօթխած բանաստեղծուհին իր երգերը մարդոց կը սորվեցնէ վարագոյրի ետեւէն։ Հոն ալ, խաւար քարայրին եւ սեւ սքեմին ետեւ կը մահանայ մեր առաջին նշանաւոր բանաստեղծուհին։

Ժամանակակից է նաեւ ուրիշ բանաստեղծուհի մը՝ Խոսրովադուխտ։ Անոր եղբայրը Վահան, գերի էր Օմար Խալիֆայի մօտ եւ ընդունած էր մահմետականութիւնը։ Երբ գերիները կը վերադառնան Դամասկոսէն, Վահան ետ կու գայ Գողթան, ուր կ'ըլլայ քրիստոնեայ։

737 թուին, Խալիֆան մահապատիժի կ'ենթարկէ Վահանը՝ հաւատուրացութեան համար։ Այս առիթով, Խոսրովադուխտ գրած է իր գլուխ գործոցը, որ գեղեցիկ ողբերգ մըն է։ Բանաստեղծուհին անոր մէջ կ'երեւի լաւատես եւ երբեք լալկան չէ։ Այս գործը ողբերգէ աւելի ներբող եւ փառաբանութիւն է, նուիրուած հայուն։ Ան մէկ քանի անգամ կը կրկնէ «ով եղանելի Տէր Վահան» տողը, փոխելով յետս դաս ածականները՝ «ընտրեալդ յԱստուծոյ», «Գողթընեացն իշխեցուց», «ծառայ Քրիստոսի», «ընտրեալ հաւատացդ» եւայլն։

Հայ կին ստեղծագործողներէն կարելի է յիշել նաեւ Մարիամ Բագրատունին, որ արաբերէնէ կատարած է թարգմանութիւններ, որոնք դժբախտաբար չեն հասած մեզի։

Վերջին կին գրողը, որ իր ստեղծագործութեամբ կը պսակէ հին գրականութեան, Մարիամ Գարագաշեանն է, որ ծնած է Պոլիս տասնեօթերորդ դարու վերջերուն։

1738ին ան կ'երթայ Վենետիկ եւ կը հրատարակէ «Ակն հոգւոյ» վերտառութեամբ 15 էջնոց գրքոյկ մը, ուր զետեղուած էին հոգեւոր երգեր ու հրահանգներ, ինչպէս նաեւ որոշ ծանօթութիւններ՝ քրիստոնէական վարդապետութեան վերաբերող։ Շատ քիչ բան մնացած է Մարիամ Գարագաշեանէն։ Յայտնի է թէ ան լաւ իտալերէն գիտէր եւ կը կատարէր բազմաթիւ թարգմանութիւններ։

Հայ կինը, խաւար Միջնադարուն, իրեն իր ձեռքով խախտած է կնոջ նկատմամբ գոյութիւն ունեցող մտայնութիւնն ու վարկաբեկումները՝ թէ կինը «սատանայի գործակից է», «դիւահարուած», «համանարակ, խոց, կործանում, թունաւորուած ծաղիկ», «չարիքներու ակունք», եւայլն։

Հայ կինը հաստատեց, թէ եկեղեցիի սպասաւորներու այդ «սուրբ» ասոյթները սին եւ չարամիտ են, եւ թէ իր գործունէութեամբ, հայ կինը, Միջին դարերուն, կանգնեցաւ այր մարդերու կողքին։

* * *

ԲԱԽՏԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Հաճոյքով կը տեղեկանանք, որ Տէր եւ Տիկ. Ընկ. Գէգօ Սիմոնեան (Պէյրութ) բախտաւորուած են առջինեկ մանչ զաւակով մը։

Մեր ջերմ խնդակցութիւնները կը յայտնենք նորածինին ծնողաց եւ կողմերու ընտանեկան պարագաներուն։

* * *

«ԶԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Իրենց որդւոյն Վիգէն Վարժապետեանի՝ Եգիպտոսի ախոյեանութեան գծով «Կէզիրա ըՍփորթինկ Քլիւպ»ի պասքէթ պոլի խումբին յաջողութեան սատարած ըլլալուն ուրախ առթիւ, Տէր եւ Տիկին Անդրօ Վարժապետեան կը նուիրեն 300 Ե. Դ.։

ՍՏԱՑՈՒԱԾ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժանորդագրութիւնները.

Պր. ՆՈՒՊԱՐ ՍՈՂՈՄՈՆԵԱՆԷ
(Սիտնէյ–Աւստրալիա)

Պր. ՄԻՆԱՍ ԽՐԷՑԵԱՆԷ
(Միլանօ-Իտալիա)

Ընկ. ՍԱՐԳԱՐ ՍԻՄՈՆԵԱՆԷ
(Փրանսթըն ԱՄՆ)

ՍՏԱՑԱՆՔ

Օգտալից Թղթատարով, շնորհակալութեամբ ստացած ենք ARMENIAN DIGESTի 1972 տարուան Նոյեմբեր – Դեկտեմբեր միացեալ համարը։

Անգլերէն լեզուով այս գեղեցիկ հրատարակութիւնը, իր բազմահազար (25000) տպաքանակով, մեծապէս կը նպաստէ Հայութեան եւ Հայ Դատին, մանաւանդ անգլիախօս օտար շրջանակներէ ներս։

Հրատարակիչը եւ խմբագրութեան տնօրէնն է Պր. Ցակոբ Թանգեան (Նազարենց)։

Տարեկան բաժնեգինն է ԱՄՆի համար 8 տոլար, Գանատայի համար 9 տոլար իսկ աշխարհի միացեալ երկիրներուն համար 10 տոլար։

Բաժանորդագրուելու համար դիմել՝

Armenian Digest
G·P·O· Box 638
New York, N· Y. 10001
(U· S· A·)

ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ ՎՐԱՅ Է
ՍՓԻՒՌՔԻ ԱՄԵՆԱՓՆՏՌՈՒԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ
ՇԻՐԱԿ ԵՐԳԱՐԱՆ
ԹԻՒ 17 (ՕԳՈՍ. 1972)
- ԾԱՆՕԹԱՑՈՒՄ ԵՒ ԵՐԳԱՑԱՆԿ ՑՈՎԼ. ՊԱՏԱԼԵԱՆԻ ԵՒ ԲԵԼԼԱ ԴԱՐԲԻՆԵԱՆԻ
- 210 ԵՐԳԵՐ (ԾԱՆՕԹ, ՍԻՐՈՒԱԾ ԵՒ ԱՆՏԻՊ)
- 200 ՆԿԱՐՆԵՐ (ՀԱՅ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷՆ)
- 140 ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՉՆԵՐՈՒ ՆԿԱՐՆԵՐ ԵՒ ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ
- 15 ՁԱՅՆԱԳՐԵԱԼ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ
- ԱՐՁԱԳԱՆԳ՝ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ, ՊԵՅՐՈՒԹԻ, ՀԱԼԷՊԻ, ՊՐԱԶԻԼԻ, ՈՒՐՈՒԿՈՒԷՅԻ, ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ, Մ.ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ, ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ... ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆՑ.

ԳԻՆ՝ 500 Լ. Դ. 2,5 ՏՈԼԱՐ
SHIRAK PRESS, NAHR STR., BEIRUT-LEBANON

ԳԻՆ 75 Ե.Դ.

Ունենալու համար դիմել

«Զահակիր»ի խմբագրատունը

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ-ԳԱՀԻՐԷ

Այսօր, Հինգշաբթի 12 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 9.15ին

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

Հրաւիրուած է խօսելու

ՊՐ. ՏԻՕԺԷՆ ՏԻՄԻՃԵԱՆ

Նիւթ ունենալով

«ՆԱԽԱԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԻ ԿՈՒՌՔԵՐԸ»

Հայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի

◆

Կիրակի, 22 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 6.30ին

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԾԱՂԿԱՏՕՆ

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԿԱՐՕ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆԻ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԱՐՄՆԻՆ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ՀԱՅ ԳԵՂ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ, Հ.Բ.Ը.Մ.Ի, ԿՈՆԿԱՆԵԱՆ ՍՐԱՀԻ, ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԹԵՐԵԶԱ ԱԿՈՒՄԲԻ, ՆԻԸՐ ԻՍԹԻ ԵՒ Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ-ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒՀԻՆԵՐՈՒՆ

ՊԻՏԻ ԲԵՄԱԴՐՈՒԻ

ԱՐՋԸ

Կատակերգութիւն մէկ արար

Հեղինակ՝ Ա. Պ. ՉԵԽՈՎ Թրգմ. ՄՕ. ԵԴ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ

ՕՐ. ՍՈՆԻԱ ՍԱՐԳԻՍ

ԿԱՐՕ ՆԱԶԻՐԿԱՆԵԱՆ – ԱՒԵՏԻՍ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

Բեմադրիչ՝ ՊԵՐՃ ԳՈԳՈՐԵԱՆ

ՀԱՆԴԷՍԷՆ ԵՏՔ՝

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹԵԱՄԲ

«The Young Ones»

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

ԸՆԴՀ. ՄՈՒՏՔ 34.5 Ե. Դ.

Այժմէն ապահովեցէք սեղանները՝ հեռաձայնելով թիւ 933296, 55173, 915013, 59706, կամ դիմելով Ընթերցասրահ, ամէն երեկոյ ժամը 8-10 (հեռ. 934908)։

* * *

ՓԻՆԿ-ՓՈՆԿԻ ՄՐՑԱՇԱՐՔ

«ՆՈՒՊԱՐ ՊԱԼԱԵԱՆ»

ՉԱԼԵՆՃ ԲԱԺԱԿԻՆ ՇՈՒՐՋ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ԳԱՀԻՐԷԻ ԲՈԼՈՐ ՀԱՅ ԱԿՈՒՄԲՆԵՐՈՒՆ

Նախագահութեամբ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԵԴՈՒԱՐԴ ՋՕՐԱՅԵԱՆԻ

ՄՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՑԱՆՑԱԳԻՐԸ

Երկուշաբթի, 23 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 8.30էն սկսեալ

1. Հ.Մ.Մ. (ՀԱՅԿ. ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ) ընդդէմ Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐԻ
2. ՀԱՅ ԳԵՂ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ ընդդէմ ՆԻԸՐ-ԻՍԹ (Բ.)Ի

Չորեքշաբթի, 25 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 8.30էն սկսեալ

3. ԿՈՆԿԱՆԵԱՆ ՍՐԱՀ ընդդէմ Ս. ԹԵՐԵԶԱՅԻ
4. Հ.Մ.Ը.Մ.– ԱՐԱՐԱՏ ընդդէմ ՆԻԸՐ-ԻՍԹ (Ա.)Ի

Հինգշաբթի, 26 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 8.30էն սկսեալ

ՅԱՂԹԱԿԱՆ (1) ընդդէմ ՅԱՂԹԱԿԱՆ (3)
ՅԱՂԹԱԿԱՆ (2) ընդդէմ ՅԱՂԹԱԿԱՆ (4)

Մրցումներէն ետք՝

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

(Մարտ եւ Ապրիլ ամիսներուն մէջ ծնած անդամ-անդամուհիներուն)

Շաբաթ, 28 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 8.30ին

ՍՒԱՐՏԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐՈՒԱՆ ԵՐԿՈՒ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ ՄԻՋԵՒ

Հայ հասարակութիւնը սիրով հրաւիրուած է՝ քաջալերելու համար հայ մարզիկները եւ յաւերժացնելու համար մեր ողբացեալ ընկերոջ յիշատակը։

ՋԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص ب ٢١١١ بالقاهرة ج ع م - ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) · Tél. 915013
Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 475 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 19 ԱՊՐԻԼ 1973
ՀԱՏԸ ՋԵՌՈՒԲԷ 3 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ.
عدد رقم ٤٧٥ — الخميس ١٩ ابريل ١٩٧٣

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
Տ. Տ. ՎԱԶԳԷՆ Ա. ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ
ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՔԱՐՈԶԸ
ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ,
22 ԱՊՐԻԼ 1973

«Խաղաղութեան ձայն հնչեցաւ
Մեր յրեղհանուս սփռեցաւ»

Հաւատաւոր ժողովուրդ հայոց,

Զատիկ է այսօր: Սուրբ Յարութեան զանգերը վերստին աւետում են հորիզոնից հորիզոն՝ «Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց, մահուամբ զմահ կոխեաց և յարութեամբն իւրով մեզ զկեանս պարգևեաց»:

Քաղցր է բոլորիս համար, ամէն տարի գարնան լուսաբացին, բանալ մեր հոգիները, ընդունելու մեծ աւետիսը՝ իբրև գերագոյն մխիթարութիւն: Ամբողջ մի տարի ապրում ենք ու սպասում այս օրուան, ողջունելու բարի լուրը, աներեր հաւատքով՝ որ եթէ ճշմարտապէս յարեաւ Քրիստոս ի մեռելոց, ապա մեր սրտերում վառ է մնալու յոյսը՝ թէ մեր հոգիները ևս կոչուած պիտի լինեն մահուամբ մահը յաղթելու:

Քրիստոնէական մեծ յոյսն է այս, որ ահա երկու հազար տարիներից ի վեր մխիթարում է եւ ոգեշնչում մարդկային բազմութիւնները ամենուր:

Քրիստոսի յարութեան աւետիսը, մարդկանց բերում է ոչ միայն յաւէտ ապրելու յոյսը կեանքի միւս ափին, այլ նաև պատգամը՝ ապրելու խաղաղութեան և սիրոյ մէջ այս աշխարհում: Յարուցեալ Քրիստոս ի մէջ մեր յայտնուելով, մեր հոգու աշխարհում հնչում է ձայնը խաղաղութեան և սփռւում լոյսը սիրոյ:

Արդար ու խաղաղ կեանք աշխարհի վրայ և եղբայրական սէր մարդկանց ու ժողովուրդների միջև, ահա այն պատգամը, որի կենսագործման համար Քրիստոս աշխարհ եկաւ և մարդկութեան մեղքը բարձած՝ խաչ բարձրացաւ:

Սիրոյ եղբայրութեան զգացումներով տոգորուած իր նմանների հանդէպ, և խաղաղարար բարի գործերով, մարդիկ պիտի արդարանան ու արժանի դառնան երկնից արքայութեան: «Երանի խաղաղարարաց, զի նոքա զԱստուած տեսցեն» պատգամում է մեծ առաքեալը:

Ամէն տարի, Քրիստոսի Ծննդեան ու Յարութեան տօների երջանիկ առիթներով, խօսում ենք, փառաբանում ենք սիրոյ և խաղաղութեան պատգամը, ոչ միայն որովհետև դրանք նուիրական պատուիրաններն են Սուրբ Աւետարանի, այլ նաև նրա համար, որ մեր օրերի աշխարհը ամէն բանից վեր և ամէն բանից առաջ, կարիք ունի խաղաղ մի գոյավիճակի և մարդկանց միջև եղբայրական յարաբերութիւնների ամրապնդման:

Հակառակ վհատեցուցիչ մի շարք ժխտական դրսևորումների, մենք մնում ենք հաստատ այն հաւատքի վրայ, թէ մարդկութիւնը անհրաժեշտօրէն գնում է դէպի նուաճումը՝ միջազգային կեանքի խաղաղ գոյակցութեան և բարեկամական գործակցութեան: Ոչ միայն հոգով վատառողջ այլ և մտքով տկար պէտք է լինել՝ չըտեսնելու համար թէ արդի աշխարհի գիտութեան և արդիւնաբերութեան, ընկերային յարաբերութեանց և հաղորդակցութեանց միջոցների հսկայաքայլ զարգացումները մի կողմից, տնտեսական և քաղաքական շահերով ժողովուրդների փոխադարձ ենթակայութիւնը միւս կողմից տակաւ փոփոխում են և պէտք է փոփոխեն մի շարք ազգային և միջազգային հին հասկացողութիւններ: Ընկերային-տնտեսական յեղաշրջումների, գիտութեանց և տեխնիկայի նուաճումների և աշխարհը կործանելու կարող զէնքերի ըսպառնալիքների հեռանկարների առջև, ժողովուրդները պէտք է յստակ տեսնեն՝ թէ բոլորը անխտիր անբաժան մի միասնութիւն են կազմում, մի ճակատագրով, մի ապագայով, փրկութեան մի ուղիով: Այդ ուղին, խաղաղ գոյակցութեան և համատեղ գործակցութեան ուղին է:

Այս հաստատումները կատարելով, և տեսնելով մեր ժողովրդի ու հայրենիքի արդի ապահով իրավիճակը, Մեզ խորապէս մխիթարուած ենք զգում որպէս առաջին հոգևոր սպասաւորը մի փոքր ազգութեան, որ անցեալում ահաւոր փորձութեանց և նահատակութեանց է ենթարկուել՝ մեծ պետութիւնների ռազմական

(Շարունակութիւնը տես էջ 2)

1057

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ՎԱԶԳԷՆ ԱՌԱՋԻՆ
ՆԻՒ ԵՈՐՔ ԿԸ ԺԱՄԱՆԷ ԱՊՐԻԼԻ 29ԻՆ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Ջահակիր»ի)

Ամերիկահայ թերթերը օրերէ ի վեր կը ծանուցանեն, թէ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս՝ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգէն Ա., Էջմիածինէն մեկնելով յառաջիկայ 29 Ապրիլ 1973, Կիրակի գիշեր Նիւ Եորք կը ժամանէ, իր Սուրբ ներկայութեամբը հովանաւորելու՝ Ամերիկայի Առաջնորդարանի հիմնադրութեան 75-ամեակի հանդիսութիւնները:

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու առաջնորդական աթոռը հիմնադրուած է 1898-ին, Ուորչէսթրի (Մասաչուսէց) մէջ եւ ապա փոխադրուած Նիւ Եորք:

Այս տարեդարձի կապակցութեամբ մեծ հանդիսութիւններ եւ զանազան ձեռնարկներ տեղի պիտի ունենան՝ ըլլայ Նիւ Եորքի, ըլլայ Ուորչէսթրի մէջ:

Վեհափառին ԱՄՆ այցելութիւնը պիտի տեւէ միայն երկու շաբաթ:

Համաձայն տեղական թերթերուն, աւելի քան 10 հազար հոգի ներկայ պիտի գտնուի Ս. Յովհաննէս Մայր Տաճարի մէջ՝ յառաջիկայ 12 Մայիսի երեկոյեան տեղի ունենալիք հանդիսաւոր պաշտամունքին: Նոյն գիշեր «Թաուն Հոլ»ի մէջ, ի պատիւ Վեհափառ Կաթողիկոսին, մեծ համերգ մը պիտի կազմակերպուի, մասնակցութեամբ երգչախումբի եւ նուագախումբի:

Վեհափառ Հայրապետը, Կիրակի, Մայիսի 13ին, պիտի պատարագէ Նիւ Եորքի Ս. Վարդան

(Շար. տես էջ 6)

Ս. ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՋԱՀԱԿԻՐ

ՋԵՐՄՕՐԷՆ ԿԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԷ ԻՐ ԲՈԼՈՐ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԸ
ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐԸ ԵՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՈՒ ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ
ՏՈՔԹ. ՓՐՈՖ. ՊՈՒՐԽԱՐԴ ՊՐԷՆԹՅԷՍԻ ՀԵՏ

Առաջին անգամ իրեն ծանօթացայ 1969ի ամրան, Պրումանայի (Լիբանան) Օթէլ Պուսթանի մէջ, ընդունելութեան մը ընթացքին: Անունէս դատելով որ հայ եմ, մօտեցաւ ինծի ու անմիջապէս մեր միջև սկսաւ մտերմիկ խօսակցութիւն՝ հայկական «փրոպլէմներու» շուրջ: Զգացի թէ իմ խօսակիցը՝ երիտասարդ ու միշտ ժպտադէմ, հայասէր ու հայ մշակոյթով խանդավառ, հայ պատմութեամբ հետաքրքիր գիտնական մըն է:

Երեք տարի անցաւ այդ տեսակցութենէն ի վեր: Պեռլինի «Ունթէր Տէն Լինտէն» պալատին մէջ տրուած ընդունելութեան մը ընթացքին, 14 Դեկտ. 1972ի երեկոյեան, պատահմամբ, դարձեալ սեղանակից եղանք Փրոֆ. Պ. Պրէնթյէսի հետ: Ըզգալի էր գոհունակութիւնը երկու կողմէն: Մենք, հիւրերու մեկնումէն յետոյ առանձնացանք հիւրասրահին մէկ անկիւնը և երկարօրէն խօսակցելէ ետք, երբ կը պատրաստուէինք մեկնելու, ըսաւ, թէ ինք հայ ժողովուրդի մասին գիրք մը գրած է և ուրախ պիտի ըլլար՝ որ մենք յաջորդ օրը դարձեալ հանդիպէինք այդ մասին խօսելու: Հետաքրքրութիւնս սրուած էր, սակայն ժամանակս անբաւարար: Մէկ օր ետք պիտի վերադառնայի Պէյրութ և ես յաջորդ օրը տակաւին շատ գործեր ունէի կարգադրելիք: Այնուամենայնիւ, խոստացայ անպայման այցելել իրեն, իր բնակարանը, յաջորդ օրը կէսօրին: Անհրաժեշտ եղաւ կարգ մը ժամադրութիւններ ջնջել ու ժամը 13.30ին իր մօտ ըլլալ: Ինքն էր դուռը բացողը: Տունը առանձին էր: Իր աշխատասենեակը նկարագրել աւելորդ է. կը նմանի ամէն գրագէտի և գրական աշխատանք տանող մարդու գրասենեակի, ամէն կողմ գիրք և թուղթ:

— Պր. Ճէրէճեան, ըսաւ, շատ ուրախ եմ որ եկաք. Հիմա ես սուրճը կ'եփեմ և միասին կը խմենք: Մի զարմանաք, տիկինս, քիչ առաջ Իրաքի դեսպանին տիկնոջը հետ շուկայ մեկնեցաւ, քանի որ տիկինս արաբագէտ է և Տիկին դեսպանն ալ գերմաներէն չի գիտեր:

— «Լա՛ւ, փրոֆեսոր, եկէք նախ մեր սուրճը եփենք ու նստինք զրոյցի: Կ'ուզեմ որ, ես հարցերը դնեմ ու դուք պատասխանէք, այլապէս մենք շատ բաներու մասին կրնանք խօսիլ ու չկեդրոնանալ:

«Ուրեմն խօսեցէք խնդրեմ ձեր եւ ձեր ընտանիքին անդամներուն մասին»:

Հետևաբար, պատասխանելով իմ հարցումներուն, Փրոֆ. Պրէնթյէս պատմեց՝ թէ ինք ծնած է 20 Օգոստոս 1929ին, Հալլէ քաղաքին մէջ, ուր իր ուսումը աւարտած է պատմութեան և հնագիտութեան պատմութեան ճիւղերուն մէջ և ըստացած է Տոքթէօրի և ապա Փրոֆեսէօրի տիտղոսները:

Ամուսնացած է Տոքթ. Հելկայի հետ, որը արաբագէտ է և Տոքթ. լեզուաբանութեան: Ունին երկու աղջիկ զաւակ Սոնիա, 22 տարեկան, որ կը հետևի թուաբանութեան (մաթեմաթիք), և կը հետաքրքրուի արևելեան մաթեմաթիքայի պատմութեամբ. Տակմար՝ 19 տարեկան, որ կը հետևի գերմանագիտութեան և իր երազն է օր մը արևելքի մէջ պաշտօնավարել և դասաւանդել գերմաներէն: Մէկ խօսքով, արևմուտքի մէջ արևելքով ապրող ընտանիք մը, արևելեան ջերմութեամբ լեցուն գիտնականներու բոյն մը:

— «Փրոֆ., ի՞նչպէս եկաք կամ աւելի ճիշդը, ի՞նչ բանը մղեց ձեզ հետաքրքրուելու հայոց պատմութեամբ, հայկական մշակոյթով, մէկ խօսքով հայերո՛վ», հարց կուտամ շեշտակի:

— Պատահմամբ, — կ'ըսէ Փրոֆ. Պրէնթյէս, ժպտելով: Նախ, ես հետաքրքրուած էի իսլամական նկարչութեամբ: Իմ ուսումնասիրութիւններուս ընթացքին հանդիպեցայ նկարներու, մանրանկարներու՝ որոնք իսլամական չէին: Հետապնդելով գտայ, թէ անոնք հայկական էին և շատ բարձր արուեստի գործեր: Անոնք քաշեցին զիս ու խորանալով իմ ուսումնասիրութեանցս ու պրպտումներուս մէջ, ես զիս գտայ մեծ մշակոյթով անցեալ ունեցող հարուստ պատմութեան տէր ժողովուրդի մը առաջ: Ուզեցի լաւապէս ճանչնալ այդ ժողովուրդը, ի

(Շար. տես էջ 4)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՊՈՒԼԿԱՐԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Ջահակիր»ի)

Անցեալ 26 Մարտ, Երկուշաբթի կ. ա. ժամը 10ին, Պուքրէշէն Ռուսէ (Պուլկարիա) ժամանեց Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ Հայոց Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Տիրայր Ս. Եպս. Մարտիկեան:

Կայարան Սրբազանը դիմաւորելու գացած էին՝ Թաղականի ատենապետ ընկեր Յակոբ Աբկեան, քարտուղար Պր. Պարոյր Յակոբեան եւ ուրիշներ, որոնք բարի գալուստ մաղթելէ ետք, Սրբազան Հայրը առաջնորդեցին «Պալքանի Տունավ» պանդոկը:

Չորեքշաբթի 28 Մարտ 1973, տօնական օրուայ առիթով պատարագեց Արժ. Տ. Խաչատուր Քահանան: Երգչախումբը քառաձայն իր մասնակցութիւնը բերաւ այս առթիւ: Պատարագի աւարտին, Գերշ. Տ. Տիրայր Եպս. քարոզեց «Մեծ Պահք»ի նշանակութեան մասին: Ապա Սրբազանը խօսեցաւ Իրաք եւ Եգիպտոս իր այցելութեանց շուրջ, տալով հետաքրքիր տեղեկութիւններ՝ այդ համայնքներու մշակութային կեանքի մասին, հայկական եկեղեցիներու, թեմական ժողովներու եւ հոգաբարձութեանց կատարած ազգաշէն գործունէութեանց մասին:

Ռուսէի հայութիւնը, որ մեծ թիւով եկած լեցուցած էր իր վերանորոգուած լուսաւոր եւ շէն Ս. Աստուածածին եկեղեցին, մօտ մէկ ժամ տեւած այս ազգային տեղեկութիւնները՝ հետաքրքրութեամբ ունկնդրեց:

Հինգշաբթի, 29 Մարտ 1973, Տիրայր Սրբազան Ռուսէէն մեկնեցաւ Սոֆիա նախագահելու համար Պուլկարահայ Պատկառելի Թեմական ժողովներու համագումարին: Ապա Առաջնորդ Սրբազանը պիտի այցելէ Պուլկարիոյ հայաշատ քաղաքներ, ուր պիտի քարոզէ եւ ելոյթներ պիտի կատարէ իր վերջին շրջագայութեան ընթացքին կրած տպաւորութիւններուն մասին:

Կիրակի, 15 Ապրիլ 1973, Ծաղկազարդի Տօնին, Տիրայր Սրբազան պիտի պատարագէ Փլովտիւի մէջ, ուր կ՚ապրին շուրջ 6000 հայեր եւ նոյն օրը քահանայական ձեռնադրութիւն պիտի կատարէ, Փլովտիւի սարկաւագներէն Մկրտիչ Մեսրոպեանին տալով քահանայի կոչում:

Ս. Զատիկի առաւօտուն, Կիրակի, 22 Ապրիլ 1973, Պուլկարիոյ առաջնորդը պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Սոֆիայի Ս. Աստուածածին եկեղեցիին մէջ:

Չորեքշաբթի, 25 Ապրիլ 1973, Ռուսէի ճամբով Տիրայր Սրբազան կը վերադառնայ Պուքրէշ, ուր Կիրակի, 29 Ապրիլ 1973, Ս. Զատկուան (հին տոմարով) տօնին առթիւ պիտի պատարագէ եւ քարոզէ իր հաւատացեալ հօտին:

ԹՂԹԱԿԻՑ

Ռուսէ

ԳԱՀԻՐԷԻ ԹԵՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Անցեալ Ուրբաթ, 13 Ապրիլ 1973, Ազգային Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ տեղի ունեցաւ՝ Գահիրէի Թեմական Ժողովին վերջին նիստը, նախագահութեամբ Առաջնորդական տեղապահ՝ Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեանի:

Այս նիստին ընթացքին առնուեցան համայնքիս համար խիստ կենսական եւ պատասխանատու որոշումներ:

Այս մասին մանրամասնօրէն պիտի անդրադառնանք յաջորդ թիւով:

ԳԱՌԶՈՒ

ԵԳԻՊՏՈՍ ԿԸ ՀԱՍՆԻ ԱՊՐԻԼ 25ԻՆ

Առջի օր ստացուած հեռագիրէ մը՝ ուրախութեամբ կը տեղեկանանք, որ անուանի եւ տաղանդաւոր նկարիչ՝ ԳԱՌԶՈՒ (Գառնիկ Զուլումեան), Եգիպտոս կը հասնի յառաջիկայ Չորեքշաբթի 25 Ապրիլ 1973:

Վստահ ենք, որ եգիպտահայութիւնը արժանի ընդունելութիւն պիտի կազմակերպէ, իր ծոցին մէջ հասակ առած եւ այսօր միջազգային ճանաչողութիւն ստացած՝ հայազգի մեծ նկարիչին:

«ՍԱՐՏԱՐԱՊԱՏ» ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԻՆ

ՅԱՋՈՂ ԵԼՈՅԹԸ

Անցեալ Կիրակի, 15 Ապրիլ 1978, *Գահիրէի Ամերիկեան Համալսարանի «Իուըրթ Մեմորըլ Հոլ»ին մէջ՝ խուռներամ բազմութեան մը ներկայութեան, հայկական և այլ ժողովուրդներու ժողովրդական պարերու շատ յաջող ծրագիր մը գործադրուեցաւ «Յուսաբեր» Մշակութային Միութեան «Սարտարապատ» պարախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Տիկին Շաքէ Յովակիմեանի:*

Հայկական պարի այս գեղեցիկ փառատօնին մասին պիտի անդրադառնանք յաջորդով:

Տ Խ Ր Ո Ւ Ն Ի

«Ջահակիր»ի խմբագրութիւնը խոր կսկիծով կը ծանուցանէ մահը՝ իր խմբագրութեան վաղեմի անդամ եւ մնայուն աշխատակից, եգիպտահայ հասարակական գործիչ եւ ծանօթ հրապարակագիր՝

ՈՂԲ. ՍԻՍԱԿ ՇԱԼՃԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ Երեքշաբթի, 10 Ապրիլ 1973, կէս գիշերին, «Այծեմնիկ»ի «Աղա Աբիկեան» հանգստեան տան մէջ, յետ երկարատեւ հիւանդութեան:

Թաղման կարգը եւ յուղարկաւորութիւնը կատարուեցան Չորեքշաբթի, 11 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 3.30ին, Հելիոպոլսոյ Ազգային Գերեզմանատան Ամենայն Սրբոց մատրան մէջ եւ ողբացեալին մարմինը ամփոփուեցաւ ընտանեկան շիրիմին մէջ:

Ողբացեալին դագաղին առջեւ, յանուն Հ.Բ.Ը.Մ.ի Գահիրէի Մասնաժողովին, դամբանական մը խօսեցաւ Պր. Նորայր Տէօվլէթեան:

Այս տխուր առթիւ մեր զգածուած ցաւակցութիւնները կը յայտնենք ողբացեալին զաւակներուն եւ սգակիր պարագաներուն:

◆

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հայկական Ընթերցասրահի Հիմնադիրներու Խորհուրդը և վարչական կազմը, յանուն իր բոլոր անդամներուն կու գայ խոր ցաւակցութիւններ յայտնել, Սրահին վաղեմի և երկարամեայ վարչութեան անդամ, եգիպտահայ ծանօթ հրապարակագիր, բանախօս, լրագրող և հասարակական գործիչ՝

ՈՂԲ. ՍԻՍԱԿ ՇԱԼՃԵԱՆԻ

մահուան տխուր առթիւ՝ ողբացեալին սգակիր բոլոր պարագաներուն:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ի գիտութիւն Աղեքսանդրիոյ մեր բարեպաշտ ժողովրդեան կը ծանուցանենք, թէ Կիրակի, 22 Ապրիլ 1973, Տօն է ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ ՅԻՍՈՒՍԻ «ԶԱՏԻԿ»: Հրաշափառ այս տօնին առթիւ, Ս. ՊՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ Եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւորապէս պիտի պատարագէ եւ քարոզէ՝

ՀՈԳՇ. Տ. ՆԵՐՍԷՍ Ծ. ՎՐԴ. ԲԱՊՈՒՃԵԱՆ

Ս. Պատարագը պիտի երգուի «ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ» Երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Պր. Ղեւոնդ Պէզիրճեանի:

Սկիզբ Ժամերգութեան կ. ա. ժամը 7-ին
» Ս. Պատարագ » » 9.30

Կը հրաւիրենք մեր հաւատացեալ ժողովուրդը՝ ներկայ գտնուելու այս արարողութեանց:

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ
Ս. ՊՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ
ԵՒ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՔԱՐՈԶԸ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

բախումների ժամանակ: Հարկ կա՞յ արդեօք յիշելու մեր ազգային մեծագոյն աղէտը 1915 թուականին, երբ հայութեան կէսը զոհ գնաց քաղաքակիրթ աշխարհի գրեթէ անտարբեր նայուածքի տակ: Մեզանից ոչ ոք չպէտք է մոռացութեան տայ մեր անցեալի այդ ողբերգութիւնը: Հայ ժողովրդի զաւակները, ուր որ էլ գտնուեն, մանաւանդ սփիւռքի պայմանների մէջ, պարտին ապրել ու գործել իմաստութեամբ և ողջմտութեամբ, հեռու մնալով անհաւասարակշիռ արարքներից և զգացական ծայրայեղ դրսեւորումներից:

Այսպէս է որ հայերը առաւել սուրբ ապրումներով անշէջ պէտք է պահեն նուիրական յիշատակը Ապրիլեան Եղեռնի նահատակների, այսպէս է որ նրանք առաւել արդար իրաւունքով պէտք է սպասեն, որ աշխարհի խղճի ու պատմութեան դատաստանի առջև չմոռացուեն երկու միլիոն հայ քրիստոնեաները, որոնք զոհուեցին, քանզի կամեցան սեփական մի հայրենիք ունենալ և այնտեղ ապրել ազատ:

Եւ որովհետև այսօր Զատիկ է, տօնը մահուամբ մահը յաղթելու, սիրելի հաւատացեալներ մեր որ ի Հայաստան և որ ի սփիւռս աշխարհի, Մենք հրաւէր ենք կարդում բոլորիդ՝ ձեր հոգիների հայեացքը ուղղելու դէպի մեր վերածնուած երկիրը՝ Հայաստան, իրականացած երազը՝ մեր հերոսների և նահատակների, գերագոյն մխիթարութիւնը և ուրախութիւնը մեր ժողովրդի, միակ գրաւականը՝ մեր ազգային կեանքի գոյութեան ու յառաջդիմութեան, միակ գրաւականը՝ ապագայ նոր նուաճումների:

Յարգա՛նք և յաւերժական լո՜յս մեր բիւրաւոր նահատակների յիշատակին: Յարգա՛նք և փա՛ռք մեր քաջերին և հերոսներին, որոնք ընկան հայ ազատագրական պայքարի արիւնոտ ճանապարհի վրայ: Յարգա՛նք և փա՛ռք մեր հարազատ ժողովրդին և մայր երկրին, յատկապէս մեր հայաստանցի զաւակներին, որոնք Սարտարապատը կերտեցին, որոնք վերականգնեցին հազար տարի առաջ կործանուած հայոց պետութիւնը, և որոնք, իբրև քաղաքացիները հայոց վերածնուած պետութեան, աւելի քան յիսուն տարիների իրենց չարքաշ աշխատանքով ու ստեղծարար ճիգերով, վերաշինեցին Մայր Հայաստանը ամենայն հայոց՝ ի խաղաղութեան, անվտանգութեան և ազգային մշակոյթի ծաղկումի պայմաններում, սովետական եղբայրացած ազգութիւնների հզօր միութեան մէջ:

Մահուամբ մահը յաղթելու և վերածնուելու յոյսը իր սրտում ամուր ծրարած, մեր ժողովուրդը մեր օրերում կարողացաւ հասնել փրկութեան ափին:

Արդ, ցնծացէք և ուրախ եղէք, հարազատ զաւակներ մեր, քանզի ընդմիշտ անցան օրերը վշտի, խաւարի, եկան նոր օրեր՝ լոյսի ու երգի, օրեր կառուցման, օրեր վերելքի, նուաճումների, օրեր՝ իրականացման արդար իղձերի, ազնիւ երազանքների:

Փա՛ռք մեր նախնեաց սուրբ հաւատքին և յաւէտ ապրելու կամքին:

Փա՛ռք լոյս յարութեան Փրկչին մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, այժմ և յաւիտեանս ամէն:

ՊԷՅՐՈՒԹ

Ս.Դ.Հ.Կ. ԷԼՃԱՆԵԱՆ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ 15-ԱՄԵԱԿԻ ՇՔԵՂ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆԸ

Ս.Դ.Հ.Կ. Էլճանեան Ուս. Միութիւնը այս տարի բոլորեց իր հիմնադրութեան 15 ամեակը: Այս յատկանշական երեւոյթը դիմաւորուեցաւ մեծ խանդավառութեամբ Էլճանեանականներու կողմէ և ունեցաւ իր կարեւոր անդրադարձը՝ նախորդ տարեշրջանին միութեան ընդհանուր գործունէութեան վրայ: Շարք մը դասախօսութիւններ, սեմինարներ, թատերական ներկայացումներ, ինչպէս նաեւ մշակութային ու ընկերային այլ ձեռնարկները՝ եկան յաջողութեամբ պսակելու անոր 15ամեայ կեանքն ու գործունէութիւնը:

Այս տարեշրջանը կը յատկանշուի նաեւ երկրորդ կարեւոր երեւոյթով մը. ան կը զուգադիպի մեծանուն ընկ. Ասատուր Էլճանեանի մահուան 25 ամեակին: Էլճանեան Ուս. Միութիւնը, ազնիւ գաղափարը ունեցած էր հանդիսաւորապէս և արժանավայել կերպով նշելու տարեդարձը մեծ ընկերոջ: Այսպէս, Սահակեան Լիցէի մէջ տեղի ունեցած հանդիսութիւնը նուիրուած էր զոյգ տարեդարձներուն հանդիսաւոր նշումին:

Հանդիսութիւնը սկսաւ ժամը 8.30ին՝ Լիբանանեան քայլերգով, որուն յաջորդեց «Հեռաւոր Երկիր»ը: Ապա բեմ բարձրացաւ օրուան հանդիսավարը ընկ. Ղազարոս Ալթունեան, որ իր շնորհակալութեան խօսքը ուղղելէ ետք, ներկաներուն պարզեց հանդիսութեան նպատակը: Իր խօսքին աւարտին, բեմ հրաւիրեց ընկ. Յակոբ Պեքարեանը, որպէսզի ներկայացնէ Էլճանեան Ուս. Միութեան գործունէութիւնը:

Ընկ. Պեքարեանի խօսքին աւարտին, բեմ բարձրացաւ օրուան առաջին բանախօսը, ծանօթ մտաւորական և խմբագրապետ «Արարատ» օրաթերթին՝ ընկ. Ծիրայր Նայիրեն, որ բնութագրեց Էլճանեան Մարդը, Գաղափարապաշտը, հասարակական գործիչը, հայրենասէրն ու ազգին նուիրեալը:

Ապա գործադրուեցաւ գեղարուեստական կոկիկ յայտագիր մը, որուն առաջին մասին մէջ մեներգեց՝ ծանօթ արուեստագէտ Ստ. Էլմայեան, դաշնակի ընկերակցութեամբ Ընկեր Կիրեղ Մանկրեանի: Ապա բեմ ելլաւ նշանաւոր ասմունքող Պր. Թորոս Սպիտանեան, ու ասմունքեց Պարոյր Սեւակի «Մեզ Հայ են Ասում» քերթուածը: Երիտասարդ ընկեր Սեպուհ Պաղտոյեան արտասանեց «Հնչիր Հնչակ»ը:

Գեղարուեստական յայտագիրին աւարտին, խօսքը տրուեցաւ օրուան երկրորդ բանախօսին՝ գրող Տաքթ. ընկ. Արշակ Գազանճեանին, որ բնութագրեց Հնչակեան աւանդը և անոր դերը:

Վերջապէս եզրափակիչ խօսքով հանդէս եկաւ օրուան ատենապետը՝ ընկ. Հրանդ Գանգրունի, որ անդրադարձաւ մեծ ընկերոջ պարզութեան ու համեստութեան մասին, և շեշտեց անոր՝ ազգին եւ կուսակցութեան նուիրուելու մեծ սէրը, անոնց պաշտպան հանդիսանալու բացառիկ եռանդը: Ետոյ, ան կոչ ուղղեց Էլճանեանականներուն՝ հրատարակելու հանգուցեալ ընկերոջ անտիպ գործերը, որպէս յարգանքի մեծ արտայայտութիւն անոր յիշատակին:

Հանդիսութիւնը վերջ գտաւ հանդիսավարին շնորհակալութեան խօսքով՝ օրուան բանախօսներուն, արուեստագէտներուն, ինչպէս նաեւ ներկայ հասարակութեան:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ «ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Ի՞ՆՉ ՏՈՒԵՑ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻՆ

ՆՈՒՊԱՐ ՏԷՐ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Հայ ժողովուրդն աշխարհի հնագոյն ժողովուրդներից մէկն է: Նրա կանգուն քաղաքներից Երեւանը, Լենինականը, Արտաշատը եւ Էջմիածինը հազարամեակների պատմութիւն ունեն: Նրա կործանուած քաղաքներից Արմաւիրը, Անին, Դուինը եւ շատ ուրիշները ծածկուած են հազարամեակների փոշու տակ:

Հայերն իրենց պատմութեան շուրջ երեք հազարամեայ տեւողութեան ընթացքում՝ ստեղծեցին փառաւոր մի մշակոյթ, որի համար հպարտ են ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհի առջեւ: Մեր նախնիքն անցեալում ստեղծեցին հիանալի մի այբուբէն, որ բոլոր այբուբէնների մէջ ամենաճկուններից եւ հարուստներից մէկն է: Մեր գրասէր պապերը հիմքը դրին փառաւոր մի գրականութեան, որ հարուստ է իր բոլոր ճիւղերով: Հայը ճակատաբաց կանգնած է ամբողջ մարդկութեան առջեւ՝ իր երկհազարամեայ հնութիւն ունեցող թատրոնով, փառաւոր ճարտարապետութեամբ եւ կառուցողական արուեստով, սքանչելի մանրանկարչութեամբ, հիանալի երաժշտութեամբ, գիտութեան եւ արուեստների այլ ճիւղերով:

Սակայն դարերի ընթացքում վանդալների եւ բարբարոսների կողմից կատարուած արշաւանքներն ու թալանները, սրածութիւններն ու բարբարոսութիւնները, որոնք բաժին եղան խեղճ հայերին, ինչպէս նաեւ ներքին պայքարներն ու անմիաբանութիւնը, պատճառ հանդիսացան, որ հայ ժողովուրդը կորցնէ իր անկախութիւնը, կործանուեն իր փարթամ քաղաքները, աւերուեն եւ թալանուեն իր շէներն ու գիւղերը, ժողովրդի մեծ մասը դառնայ պանդուխտ եւ գաղթական՝ աշխարհի չորս ծագերում եւ հեռաւոր անկիւններում:

Այն ժողովուրդը, որ միջին դարերում տէր էր փառաւոր մշակոյթի, պարագաների բերումով արդէն 17-18րդ դարերում՝ տուայտում էր անգրագիտութեան մէջ եւ ապրում էր իր անկման շրջանը: 19րդ դարի վերջերին, ընդհանուր հայ ժողովրդի մօտ 90 տոկոսը խարխափում էր բացարձակ անգրագիտութեան մէջ: Կործանուել էին բազմաթիւ վանքերն ու դպրոցները, փակուել էին մշակութային կեդրոններից շատերը: Իսկ 20րդ դարի առաջին երկու տասնամեակները՝ գրեթէ օրհասական հարուած հասցուցին հայ ժողովրդին: Կիսուեց ժողովրդի քանակը, քանդուեցին մնացած վանքերն ու եկեղեցիները, փակուեցին դպրոցներն ու կրթական հիմնարկները, նախնեաց մեր շէն երկիրը դարձաւ աւերակաց բոյն:

Սակայն բարեբախտաբար, 1920 թ. Նոյեմբերի 29ին տեղի ունեցած անակնկալ հրաշքով կատարուեց՝ երեքհազարամեայ մեր պատմութեան մէջ ամենամեծ շրջադարձը, որի շնորհիւ մահուան եզրին կանգնած հայ ժողովուրդը կարողացաւ փրկուել... գերեզման իջնելու չարաբաստիկ պատեհութիւնից: Անցեալում հզօր Բաբելոնը, Ասորեստանը, հռոմէական եւ մոնղոլական, սելճուքեան եւ թուրք-թաթարական կայսրութիւնները, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ այլ իշխանութիւններ, անհետացան, չքացան եւ պատմութեան գիրկն անցան առ յաւէտ: Սակայն փոքրաթիւ հայ ժողովուրդը մնաց եւ գոյատեւեց շնորհիւ ռուս ազնիւ ժողովրդի իրօք եղբայրական օգնութեան եւ անկաշառ օժանդակութեան:

Նոյեմբերի 29ը հանդիսացաւ այն փրկարար լաստը, որի շնորհիւ վերջնական կորստից փրկուեց հայութեան խորտակուած նաւը: Հայ ժողովուրդը, որ մինչ այդ անցաւ արեան եւ արցունքի ծովերի միջից, դժբախտութեան ու տառապանքի բովից, շնորհիւ ազատարար Նոյեմբերի 29ին, գտաւ իր վերապրելու իրաւունքը, ձեռք բերեց ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ, ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ եւ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ, որոնք դարեր շարունակ իսպառ չքացել էին մեր որբացած երկրից:

Հայաստանի լաւագոյն առողջարաններէն՝ «Ջերմուկ»ի սիւնազարդ միջանցքը

Այժմ տեսնենք թէ ի՞նչ տուեց Խորհրդային Իշխանութիւնը հայ ժողովրդին: Տանք ճշգրիտ փաստեր:

1.- Ներկայ Հայաստանի հողամասում, 1920 թ. ապրում էր 720 հազար մարդ, իսկ 1973 թ. Յունուարի 1ին մեր երկրի բնակչութեան թիւը հասաւ 2.672 հազարի: Որով պարզւում է, որ ստեղծուած բազմակողմանիօրէն բարենպաստ պայմանների շնորհիւ, անցնող 52 տարիների ընթացքում, մեր երկրի բնակչութիւնն աճել է 3,7 անգամ:

2. Նախայեղափոխական Հայաստանն ունէր ընդամէնը երեք քաղաք (Երեւան, Ալեքսանդրապոլ եւ Ղարաքիլիսա), իսկ այսօր մենք ունենք 28 քաղաք եւ 30 քաղաքատիպ աւան:

3. Երեւանի բնակչութիւնը կազմում էր (1920 թ.) շուրջ 30 հազար, իսկ այսօր այն հասել է շուրջ 800 հազարի, որով քաղաքի ընդարձակման հետ բնակչութիւնն էլ աճել է 26,7 անգամ:

4. Նախկինում մենք չունէինք ոչ մի գիտական հիմնարկ, իսկ այսօր Հայաստանում գործում են աւելի քան 100 այդպիսի հիմնարկներ (գիտահետազօտական հիմնարկներ, տարրալուծարաններ եւ այլն), որոնցից շատերը մեծ ճանաչում են գտել Խորհրդային Միութեան մէջ եւ ամբողջ աշխարհում:

5. 1920ից առաջ ժողովրդի մօտ 10 տոկոսն էր գրագէտ: Կային բազմահարիւր գիւղեր, որտեղ ստացուած նամակը կարդացող չկար եւ այն տարւում էր այլ գիւղ կամ քաղաք՝ կարդալ տալու համար: Իսկ այսօր ամբողջ ժողովուրդը 100 տոկոսով գրագիտութիւն է ձեռք բերել: Բացի այդ, ընդհանուր բնակչութեան 69,7 տոկոսն ունի միջնակարգ եւ բարձրագոյն ուսման վկայական:

6.- 52 տարի առաջ, Հայաստանում չկար ոչ մի բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւն, իսկ այսօր մենք ունենք համալսարան եւ 12 այլ բարձրագոյն ուսումնական հիմնարկներ (ինստիտուտ), որտեղ աւանդւում են գիտութեան, տեխնիկայի, արուեստների եւ մանկավարժութեան երկու հարիւրից աւելի ճիւղեր:

7. 19րդ դարում, Հայաստանի ուսանողութիւնը դիմում էր Եւրոպա (Ռուսաստան, Գերմանիա, Ֆրանսիա, Զուիցերիա եւայլն) բարձրագոյն ուսում ձեռք բերելու համար, իսկ այսօր, ընդհակառակը, արտասահմանից օտար ուսանողներ (գերմանացի, վիեթնամցի, իրաքցի եւայլն) խումբ-խումբ գալիս են սովորելու Երեւանի ԲՈՒՀ-երում: Նրանցից բացի, Երեւանում սովորում են նաեւ 400ից աւելի սփիւռքահայ երկսեռ ուսանողներ:

8.- 20րդ դարի սկզբում, Հայաստանի ամբողջ տարածքում մէկ ուսանող իսկ չկար, ԲՈՒՀ-երի բացակայութեան պատճառով, իսկ այսօր մեզ մօտ բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններում (համալսարան եւ ինստիտուտ) սովորում է 54 հազար, իսկ միջնակարգ մասնագիտական ուսումնական հաստատութիւններում (տեխնիկում) 50 հազար ուսանող:

9. Յեղափոխութիւնից առաջ հայ ժողովուրդը նոյնիսկ ասեղն ու գնդասեղը (էլ չենք խօսում գործիքների եւ մեքենաների մասին) ստանում էր դրսից, իսկ այսօր Հայաստանի արդիւնաբերական արտադրանքի աւելի քան 150 տեսակներ ուղարկւում են արտասահմանեան աւելի քան 73 երկրներ, այդ թւում նոյնիսկ առաւել զարգացած երկրներ (Գերմանիա, Անգլիա, Ֆրանսիա, Իտալիա, Ճափոնիա, Դանիա եւ այլն):

(Շար. տես էջ 4)

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՅՈՒՇԵՐ

ՎԱՀԱՆ ԳԱՓԱԳՃԵԱՆ

(ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԲԵՄԻՆ «ԾՓԱՑԱԾ» ՃԱՒԱԿԸ)

ՅԱԿՈԲ ՇԱՀՆՈՒՐ

1913 թուականէն կը սկսի Վահանին գործունէութիւնը եգիպտահայ թատերական ասպարէզէն ներս Հնչակեան «ՄՐՄԻՌ» թատերախումբի կազմութեան օրերէն սկսեալ ան մասնակցած է այդ խումբին՝ մինչեւ իր մահը:

Յաճախ թիթիզ դերեր կ'անձնաւորէր Վահան: Թէեւ դերասանական ձիրքով օժտուած էր ան, սակայն չկրցաւ շաղուել այդ խմորը պէտք եղածին պէս: Ան ճանչցած էր Եգիպտոս այցելած հայ բեմի տիտանները եւ մասնակցած անոնց բեմադրութեանց: Կրնար իր ամփոփ եւ անդաստական կենցաղը սանձել, բայց վայելքի եւ հաճոյքի համտեսումը... զինք տարաւ մութ ուղիներ, ուրկէ դուրս գալու լոյս մը փնտռեց ի զուր, երբ արդէն անագորոյն ճակատագիրը իր կեանքին վերջակէտը դրաւ այնքան անփառունակօրէն...:

Շատ համեստ ուսում մը ունէր փոքր տարիքէն նետուած էր կեանքի շուկան...:

Իր մէջ շեշտուած ինքնավստահութեան ապաւինած՝ դեր չէր սորվեր. մինչեւ անգամ իր խաղալիք կերպարին դերը ստացած օրն իսկ կորսնցուցած կ'ըլլար զայն: Սակայն բեմին վրայ, յուշարարին յուշած առաջին բառերը իւրացնելով կը կատարէր իր դերը, զարմանք պատճառելով մեզի: Պարագայ մըն էր այս, որուն գաղտնիքը ինք գիտէր միայն...:

Իր ամենասիրած դերն էր Սմբատ Բիւրատի «Վարդանանց»ի մէջ Ներշապուհ Արծրունիի կերպարը: Այս ներկայացման մէջ ուրիշ դեր չէր ըստանձներ: Միայն երրորդ արարուածին մէջ էր իր ամբողջ դերասանական ոգեւորութեան արտայայտութիւնը...:

Թող ներուի մեզի վերյիշում մը կատարել, ցոյց տալու համար թէ ի՛նչու Վահան կ'ուզէր միայն հայրենասիրական ծափերով հերոս դառնալ, առանց արուեստի կալուածին գոյզն իր ծառայութիւնը մատուցանելու, մինչ իրականին մէջ, կրնար իր ուժերը ի սպաս դնելով հասնիլ փափաքածին... դիւրին եւ անաշխատ ճիգի մը վաստակը միայն... կը բաւէր իրեն:

«Վարդանանց»ի երրորդ արարուածին Յազկերտի պալատին մէջ են, բեմին վրայ, հայ նախարարները շղթայակապ: Պարսից արքան բազմած գահին վրայ, խրոխտ ու անբարտաւան պոռթկումով, կը սպառնայ իր անթիւ բանակներով քար ու քանդ ընել Հայաստանը, եթէ ներկայ նախարարները չընդունին զրադաշտական կրօնը:

Արծրունին՝ ըմբոստ մէկ շարժումով իր արհամարհանքը կը յայտնէ «Արքայից արքայ արեաց եւ անարեացի»ն սպառնալիքին...: Ահա, ատոր վրայ.-

ՅԱԶԿԵՐՏ.- Ինչ անեաց գըլուխներ ու բունկած ուղեղներ. (Ներշապուհին) ինձի նայէ՛, հոս Հայաստանի լեռները չեն, Արծրունեաց սահմաններէն ամիսներով հեռո՛ւ ենք:

ՆԵՐՇԱՊՈՒՀ.- Հայ իշխան մը, նախարար մը սովորական հա՛յ մը, ուր ալ երթայ հա՛յ է եւ իր հայրենիքը չ'ուրանար (հոս բուռն ծափահարութիւն՝ հանդիսատեսին կողմէ: Վահան կը դադրեցնէ իր խօսքը, մինչեւ որ դադրին ծափերը. ապա շարունակելով իր խօսքը) Պարսկաստանի մէջ բանտարկութիւն, կամ Խուժաստանի ու Սագաստանի մէջ աքսոր, ասոնք արգելք մը չեն կրնար ըլլալ մեզի՝ շարունակել պաշտելու մեր երկիրն ու մեր հայրերուն Աստուածը: Գիտցած ըլլաք, Տէր-Արքայ, գիտցած ըլլաք, որ Դեմպետի մը քուրմերուն ձեռքը խաղալիք մըն էք դարձեր:

ՎԱՀԱՆ ԳԱՓԱԳՃԵԱՆ

Ահա՛, այս հայրենասիրական եւ կրօնասիրական զգացումով արբշիռ թատերասէրը՝ խելայեղօրէն կը ծափահարէ, ինչ որ Վահանի հոգեկան սփոփանքն եւ դերասանական արուեստին վարձատրութիւնը կ'ըլլայ...:

Հոս կը սկսի թատերական մեհեանին մատուցած իր խնկարկումը, որուն կախարդական ներշնչումով բան մը աւելցուցած ըլլալուն հաւատացած էր մեր ազնիւ բարեկամը:

Կը սիրէինք զինքը բոլորս. ըլլայ բեմին վրայ, ըլլայ մանաւանդ քուլիսներու մէջ՝ իր ներկայութիւնը կ'այլափոխէր, կ'ոգեւորէր մեզ. կը սիրէր կատակել, ամէն մէկուն հետ, ունէր իր հիւմորով խօսելու եղանակը:

Մնած ըլլալով Պոլիս, գըլարճասէրներու դասուն կը պատկանէր: Կ'ապրէր՝ գիտակցելով, որ մարդ չակը ճամբորդն է այս մոլորակին... կը սիրէր բագինին խնկարկել: Իսկ մեծցած ըլլալով Խան-Խալիլի ոսկերիչներու շուկան, ընչաքաղցութեան պատրանքներ չէր սնուցաներ: Կեանքի այս թոհուբոհին մէջ ապրելու իր ինքնայատուկ վարդապետութիւնը ունէր...:

Ըսինք, որ տեսած էր բեմի մեծ արուեստագէտներ եւ մենք, կրտսերներս, միշտ իրմէ բան մը սորվելու եւ իմանալու համար՝ յաճախ կը խօսեցնէինք զինքը, որ համով-հոտով, համեմուած պատմելու շնորհ մը ունէր:

Դերասանական ասպարէզին մէջ, բաւական ընդունելի հարազատութեամբ ինքնատիպ կերպարներ անձնաւորած է:

Հետեւեալ պարագան երբեք յիշողութենէս չ'անհետանար, որքան ատեն որ անցեալի բեմի յիշատակներս տողանցեն երեւակայութեանս մէջ:

1929ին, տաղանդաւոր դերասան Յ. Զարիֆեանի մեկնումէն ետք, կը կազմէինք «ԳՈՂԹԱՆ» եգիպտահայ թատերախումբը:

(Շար. տես էջ 5)

ԳԵՐԱԳՈՅՆ ՆՊԱՏԱԿԱԿԷՏ

Ընկերվարական դրութեան մէջ, ընկերային արտադրութեան գերագոյն նպատակն է ժողովուրդի մը բարօրութեան աճը, կը գրէ Լեւ Վոլոտարսքի, Ս.Ս.Ռ.Մ.ի վիճակագրութեանց կեդրոնական նախարարութեան առաջին գլխաւոր տեղակալը, «Քրասնայա Զվեզտա»ի իր յօդուածին մէջ:

Յօդուածը կը շեշտէ, թէ նախկին ռուսական կայսրութեան ժողովուրդներուն կենսամակարդակի արմատական փոփոխութեան՝ քաղաքական եւ տնտեսական վճռական անհրաժեշտութիւնը ստեղծուեցաւ, 1917ի ընկերվարական յեղափոխութեան յաղթանակով։ Ներկայիս, Ս.Ս.Ռ.Մ.ի ընկերվարական տնտեսութիւնը, զարգացման այնպիսի աստիճանի մը հասած է, որ ինքզինքին կը թոյլատրէ՝ ժողովուրդին կենսամակարդակին արագ աճման ձեռնարկելու եւ ստեղծելու աւելի նպաստաւոր պայմաններ՝ Սովետ մարդու ամբողջական զարգացման համար:

Ազգային եկամուտը, – կը շարունակէ յօդուածագիրը, որ իր բոլոր ճիւղերուն մէջ ընկերային արտադրութեամբ կ'ստեղծուի եւ որ պահեստիքէն սպառման միակ աղբիւրն է, ընկերվարական պետութեան կողմէ կը գործածուի ամբողջ ընկերութեան շահուն համար:

Ս.Ս.Ռ.Մ.ի մէջ ազգային եկամուտին մօտ 3/4ը կը ծախսուի ժողովուրդին նիւթական եւ մշակութային կարիքներուն գոհացում տալու համար։ Ս.Ս.Ռ.Մ.ի բա[illegible] թուականէն հաշուելով, ազգային եկամուտը 112 անգամ յաւելում կրած է (մէջն ըլլալով 1972ի համար ծրագրուած նպատակը)։ Անոր աճը աւելի արագ է յատկապէս Ռուսիոյ հեռաւոր եւ նախապէս յետամնաց ծայրամասերուն մէջ։

Օրինակի համար, 1971ին, ամբողջ երկրին ազգային եկամուտը, 1960ի բաղդատմամբ, 2.1 անգամ աճեցաւ։ Մինչդեռ Քիրգիզական Ս.Ս.Ռ.ի եւ Տաճիկ Ս.Ս.Ռ.ինը՝ 2.3 անգամ, իսկ Խազախ Ս.Ս.Ռ.ինը 2.2 անգամ։

Ազգային եկամուտին միակընուր աճին իբր արդիւնք, արդիւնաբերութեանց եւ շինութեանց գործաւորներուն անձ գլուխ իսկական եկամուտը՝ բաղդատուած նախայեղափոխութեան ժամանակներուն, աճեցաւ 8.3 անգամ, իսկ գիւղացիներունը՝ մօտ 12 անգամ:

Հանրային արտադրութեանց աճումը տեղի կ'ունենայ ընկերվարական դրութեան պայմաններով, ըստ աշխատանքի քանակին եւ որակին։ Գործարաններու եւ գրասենեակներու աշխատաւորներուն ռոճիկները նոյնպէս կ'աւելնան՝ աշխատանքի արտադրողականութեան զարգացման հիման վրայ: Այսպէս, գործարաններու եւ գրասենեակներու աշխատաւորներուն միջին ռոճիկները ամսական 126 ռուբլի եղան 1971ին, փոխան 1940ի 33 ռուբլիի։ Ասկէ զատ, մեր երկրին բնակչութիւնը լայնօրէն կ'օգտուի ընկերային սպառումի ֆոնտէն, որմէ կը հոգացուի բժշկական ձրի խնամքը, ուսումը, հանգստեան թոշակները, զանազան յատկացումները, զեղչեալ արձակուրդները՝ հանգստեան տուներուն մէջ: Այս կարգի վճարումներուն ընդհանուր գումարը՝ 1971ին, 68.600 միլիոն ռուբլիի հասած է, որոնք բոլորն ալ յատկացուած են ընկերային սպառումի ֆոնտէն: Ուստի, այս յատկացումներն ալ հաշուի առնելով, գործարաններու եւ գրասենեակներու աշխատաւորներուն ռոճիկները, 1971ին, 170 ռուբլի միջին ամսականի կը հասնին

Լայն աստիճանի միջոցառումներ նպատակադրուած են 9րդ հնգամեայ շրջանին (1971-75), աւելի կանոնաւորելու եւ աւելցնելու համար աշխատավարձքերը։ Հակառակ այն դժուարութեանց՝ որոնք դիմագրաւուեցան ընթացիկ տարւոյ տնտեսութեան (խիստ ձմեռ, ամռան երաշտ կարգ մը շրջաններու մէջ), ուսուցիչներուն, բժիշկներուն եւ մանկամսուրներու դաստիարակներուն ռոճիկները 20 % յաւելում ունեցան՝ անցեալ Սեպտեմբեր 1էն սկսեալ: Ուսանողներուն տրուած յատկացումներն ալ աւելցան։

Մոսկուայի, Լենինկրատի, Խարքովի, Տոնպասի ինչպէս նաեւ Կորքիի, Սվերտլովի եւ Իվանովի շրջաններուն մէջ կատարուած պիւտճէի քննութենէն ի յայտ եկաւ՝ թէ բարձր որակի ուտելիքներուն անձգլուխ սպառումը՝ 1971ին աւելցած է հետեւեալ կերպով (բաղդատուած 1922ին) – միս՝ 11 քկ.էն 81,4 քկ. – կաթնեղէն՝ 62,1 քկ.էն 388,6 քկ. – շաքար՝ 4,1 քկ.էն 35,5 քկ.։ Միեւնոյն ժամանակ հացահատիկի սպառումը նուազած է 241,8 քկ.էն 119,6 քկ.ի։

Հիմնական նոյն փոփոխութիւնները մտած են նաեւ հաւաքական ագարակներու սպառման մէջ։

Բնակարանային կառուցումները՝ որոնք հսկայ աստիճանի վրայ կը գործադրուին Ս.Ս.Ռ.Մ.ի մէջ, առաջնահերթ կարեւորութիւն ունին աշխատաւոր ժողովուրդին կեանքի պայմանները բարելաւելու համար։

2.500 միլիոն քառակուսի մեթր տարածութեամբ բնակարաններ կառուցուած են քաղաքներուն եւ գիւղերուն մէջ՝ Սովետ կառավարութեան հաստատումէն ի վեր: Ներկայիս, իւրաքանչիւր քաղաքացիի 11.2 քառակուսի մեթր բնակարանային տարածութիւն կ'իյնայ։

Այս վերջին տարիներուն, ամէն տարի մօտ 11 միլիոն հոգի ստացած են իրենց նոր բնակարանները, բարելաւելով այսպէս իրենց բնակարանային պայմանները: Միայն 1971ին, իւրաքանչիւր 10.000 հոգիի համար 92 բնակարան կառուցուած է:

Բնակարանային կառուցումները աննախընթաց թափով կ'ընթանան Միութեան բոլոր հանրապետութեանց մէջ։ Խազախստանի մէջ, օրինակ, 1950էն 1971ի ընթացքին (այսինքն 20 տարիէ քիչ մը աւելի ժամանակամիջոցի մը ընթացքին) բնակարաններուն թիւը 59 000էն 123.000ի բարձրացած է. իսկ իրենց բնակարանային պայմանները բարելաւող անձերուն թիւն ալ՝ 312.000էն 709.000ի բարձրացած է։ Նոյն ժամանակամիջոցին ընթացքին, Ուզպէքիստանի մէջ բնակարաններու թիւը 43.000էն 97.000ի բարձրացած է, իսկ իրենց բնակարանային պայմանները բարելաւող անձերուն թիւն ալ՝ 215.000էն 628.000ի:

Հանրային առողջապահութեան սպասարկութիւնները մեծապէս զարգացած են։ Ներկայիս, Ս.Ս.Ռ.Մ.ի մէջ իւրաքանչիւր 10.000 անձի՝ 28 բժիշկ եւ 111 հիւանդանոցի մահճակալ կայ։ Մինչդեռ յեղափոխութենէն առաջ 1,8 բժիշկ եւ 13 մահճակալ միայն կար։ Կեդրոնական Ասիոյ եւ Խազախստանի մէջ այս թիւերն շատ աւելի նուազ էին։ Ս.Ս.Ռ.Մ.ը իր ունեցած բժիշկներուն թիւով, աշխարհիս առաջինը կը դասուի:

Ն. Մ. Գ.

ԻՆՉ ՏՈՒԵՑ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

10. *Երէկ ասեղ ու գնդասեղ արտադրել չկարողացող Հայաստանն այսօր միջազգային շուկայ է ուղարկում էլեկտրոնային հաշուիչ մեքենայ, շարժական էլեկտրակայան, նուրբ չափիչ սարքեր, ինքնաշարժ, դաշնամուր, սառնարան, գերճշգրիտ հաստոց, ժամացոյց և բազմաթիւ տեսակի այլ արտադրանք։ Էլ չենք խօսում հայկական գորգերի, մրգերի, գոնեակի, պահածոների և այլ տեսակի թեթեւ և սննդի արդիւնաբերութեան մասին, որոնց մեծ պահանջարկ կայ օտար շուկաներում:*

11. *Նախկինում Հայաստանում մատերի վրայ հաշուող մի քանի յետամնաց ձեռնարկութիւնների (կաշուի, գոնեակի, գինու եւայլն) դիմաց, մենք այսօր ունենք արդիւնաբերական շուրջ 700 ձեռնարկութիւններ, որոնցից մի քանի հարիւրը հազարաւոր բանուոր-ծառայողներ ունեն, իսկ մի քանիսում նոյնիսկ գործում են 10-15 հազար հոգի։ Այս ձեռնարկութիւնները յագեցած են արդիական մեքենաներով և սարքաւորումներով։*

12. *Նախայեղափոխական հայկական գիւղերում տիրում էր դարաւոր խաւարն ու տգիտութիւնը, իսկ այսօր, ամենահեռաւոր և փոքր գիւղում իսկ, հայ գիւղացու կենցաղում հաստատ կերպով մուտք են գործել էլեկտրական լոյսը, ռադիոն, հեռուստատեսութիւնը, կազը, ինքնաշարժը, թրակտորը։ Էլ չենք խօսում դպրոցների, մշակոյթի պալատների, գրքի ու թերթերի լայն տարածման մասին:*

13. *1920 թ. սովամահ Հայաստանում չկար ոչ մի գիտական աշխատող, իսկ այսօր երկրում գոյութիւն ունեցող 100 գիտական հիմնարկներում (Ակադեմիայի և այլ ենթակայութիւնների) աշխատում են աւելի քան 15 հազար գիտական աշխատողներ, լծուած բեղմնաւոր և ստեղծագործական աշխատանքի։*

14. *1913 թ. սովամահ Հայաստանում կար ընդամէնը 6 փոքրիկ հիւանդանոց, որտեղ աշխատում էին 73 բժիշկ, իսկ այսօր երկրում գործում են 248 բուժական հիմնարկների (հիւանդանոց, բուժարան եւայլն) լայն ցանց, որտեղ աշխատում են աւելի քան 7.600 բժիշկ, որով սրանց թիւն աւելացել է 104 անգամ։*

15. *Նախայեղափոխական Հայաստանի տարեկան պետական խեղճուկ և ողորմելի պիւտճէի դիմաց, 1973 թ. Հայաստանի տարեկան պիւտճէն անցնում է մէկ միլիառ ռուբլուց: 1926-7 թթ. Հայաստանի տարեկան պիւտճէն եղել է շուրջ 5 միլիոն և 340 հազար ռուբլի։*

Կամենում ենք սահմանափակել և վերջացնել յօդուածը, քանի որ մեր նպատակը չի եղել հարցը պարզել իր ամբողջութեան մէջ: Այդ անելն անհընար է այսպիսի սեղմ յօդուածում։ Մեր նպատակն է եղել միայն մի քանի ճշգրիտ փաստերով ցոյց տալ, թէ խորհրդային Իշխանութեան յաղթանակը Հայաստանում ինչպիսի՜ բարիք եղաւ հայ ժողովրդի համար։

Նոյ. ի 29ի շնորհիւ արտաքին և ներքին արիւնաթաթախ ձեռքերի չարագործութիւնները վերջ գտան մեր երկրում։ Կանաչեցին մեր չորացած դաշտերը, ծաղկեցին մեր ծառերը, բերքատու դարձան անմշակ խոպանները։ Բարձրացաւ ընդհանուր ժողովրդի մշակութային մակարդակը։ Հայ ժողովուրդը տէր դարձաւ իր ճակատագրին։ Արեան և արցունքի փոխարէն, ամէն օր հարսանիք և ուրախութիւն է հայկական երդիքների տակ։ Երէկուայ անապահով եւ լքուած Հայաստանն այսօր վստահուած է խորհրդային բանակի ուժեղ պաշտպանութեան։

Այլեւս ոչ ոք չի յանդգնի խախտել մեր պետական սահմանը կամ ժողովրդի խաղաղութիւնը։ Ժողովուրդը զբաղուած է իր խաղաղ ու շինարար կեանքով, ինչպէս նաև աշխատանքային սխրագործութիւններով: 1972 թ. իւրաքանչիւր երեք օրում Հայաստանում արդիւնաբերական այնքան արտադրութիւն է թողարկուել, որքան երկիրն արտադրել է 44 տարի առաջ՝ 1928 թուականին, մէկ տարում։

Մանշի փապուղին հարիւր տարուայ երազն է եղել 19րդ դարի աշխարհի երկու հզօրագոյն և հարուստ պետութիւններին՝ Անգլիային և Ֆրանսիային, սակայն իրենց անբաւ հարստութիւններով, անգլիացիք ու Ֆրանսիացիք չկարողացան իրականացնել այդ ծրագիրը համատեղ ջանքերով, բայց փոքրիկ հայ ժողովուրդը, մի բուռ ընդամէնը, որ տիեզերքի բնակչութեան հազիւ հազարից մէկ տոկոսն է կազմում, շնորհիւ խորհրդային իշխանութեան ընձեռած օգնութեան և եղբայրական ժողովուրդների տուած օժանդակութեան, կարողացաւ մի քանի տարում պեղել Սևանեան լեռների ընդերքը և Արփա-Սևան ջրատարը հասցնել շուրջ 40 քիլոմեթրի։ Կարճ ժամկէտում այն կը հասցուի բարեյաջող իր աւարտին, որն ունենալու է շուրջ 48 քիլոմեթր, ամբողջ աշխարհին ցոյց տալու, որ այն ինչ աշխարհի հզօրագոյն և ամենահարուստ պետութիւնները չկարողացան իրականացնել հարիւր տարում... երէկուայ ողբի եւ որբի երկիրը՝ խեղճ Հայաստանը, որ քիչ էր մնացել սրբուէր աշխարհի երեսից, այսօր խորհրդային իշխանութեան շնորհիւ, կարճ ժամանակամիջոցում իրականացնում է Արփա-Սևանի հոյակապ ծրագիրը, մի բան, որ իսկական հերոսական սխրանք է, հայկական հրաշք։

«Փառք քեզ, տէր Աստուած հարցն մերոց, որ պարգեւեցեր մեզ տեսանել զօրս զայս, տեսանել բարեաւ և խաղաղութեամբ»։

ՆՈՒԳԱՐ ՏԷՐ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Երեւան

ՏՈՔԹ.- ՓՐՈՖ. ՊՈՒՐԽԱՐԴ ՊՐԷՆԹՑԷՍԻ ՀԵՏ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

շարս արեւելքի միւս ժողովուրդներուն: 1969ին, Մերձաւոր Արեւելք մեր այցելութենէն և ձեր հետ տեսակցելէ ետք, հետեւելով ձեր խորհուրդին, նոյն տարին մեկնեցայ Խ. Հայաստան, ուր լայնօրէն կրցայ գոհացում տալ իմ հետաքրքրութեանս։ Փրոֆ. Մորուս Հասրաթեան, ինչպէս բազմաթիւ այլ հայ գիտնականներ, լայնօրէն օժանդակեցին ինծի, ու ես կրցայ անհրաժեշտ նիւթերը հաւաքել, գրելու համար իմ գիրքը «3000 ամեայ Հայ Ժողովուրդը» որը մօտ օրէն կը յանձնուի տպագրութեան»: Այս ըսելով փրոֆեսէօրը ազնուութիւնը ունեցաւ ինծի յանձնելու տպուելիք գըրքին մեքենագրուած մէկ օրինակը։ «Այս, ըսաւ, անշուշտ ամբողջական չէ. այլ որոշ սրբագրութիւններ և յաւելումներ կրած է, սակայն կրնաք որոշ կարծիք կազմել, ու եթէ դիտողութիւններ ունիք, անմէջապէս ըրէք, որ սրբագրուին տպագրութենէն առաջ»:

— Փրոֆ., մենք հայերս ընդհանրապէս ճանչցուած ենք օտարներու մօտ՝ որպէս «ճարպիկ վաճառականներ»: Ի՞նչ է ձեր կարծիքը մեր՝ հայ ժողովուրդին մասին, կամ մեզ եւ մեր պատմութիւնը ուսումնասիրելէ ետք, ինչպէս կը ներկայանայ հայ ժողովուրդը ձեզի։

— Ես կրնամ բարձրաձայն յայտարարել և արդէն կրնամ և փաստել՝ թէ հայ ժողովուրդը արուեստասէր, աւելին՝ գիրքի ժողովուրդ է։ Հայաստանի գիւղերուն մէջ ես հանդիպած եմ գիւղացիներու՝ որոնք իրենց խրճիթին մէջ սրբութեան նման կը պահեն հին ձեռագիրներ, հակառակ որ ոչ կրնան այդ ձեռագիրները կարդալ և ոչ ալ հասկնալ և ոչ մէկ գնով չեն ուզեր բաժնուիլ: Երեւանի Մատենադարանը սքանչելի մէկ փաստ է հայ ժողովուրդի գըրասիրութեան: Դժբախտաբար քիչ բան կայ գրուած գերմաներէնով և իմ ուսումնասիրութիւններս շատ դժուարութեանց հետ էին կապուած։

Ես ցարդ հրատարակած եմ 12 պատմական, հնագիտական գիրքեր, օրինակ. Die Sohne Ismaels *(Իսմայիլի զաւակները),* Die Iranische Welt vor Mohamad *(Իրանական աշխարհը Մոհամէտէն առաջ),* Die Orientalische Welt *(Արեւելեան Աշխարհը) և այլն:*

Ես պատրաստ եմ միշտ գրելու հայոց մասին: Օրինակ, այժմ ես հետաքրքրուած եմ մէջտեղ բերել «Մերձաւոր Արեւելքի քաղաքական հարցերը և հայերը այդ հարցերուն մէջ»: Կը խնդրեմ որ նիւթեր՝ օտար լեզուներով գրուած, հայթայթուին ինծի, որպէսզի ես կարողանամ լաւագոյն գլուխ հանել իմ նպատակադրած աշխատանքները:

Փրոֆ. Գ. Պրէնթյէսէն բաժնուելէ ետք, փողոցը կը քալէի մեծ գոհունակութեամբ ու հարց կու տայի ես ինծի. «Ինչ՞ով կրնանք օգնել այս գիտնականին, որ քաջալերուի հայը դարերու իր ամբողջ հասակի բարձրութեամբ ծանօթացնելու աշխարհին, ու մէկ, որ տարբեր պատմաբաններ, հնագէտներ, ճարտարապետ – ճարտարագէտներ, գրականագէտներ ու լեզուագէտներ զբաղուին հայ անցեալով, անոր մշակոյթով, հարցերով և հայ ժողովուրդով ընդհանրապէս, ու ստեղծեն համակրական այն համաշխարհային ալիքը, որ անհրաժեշտ՝ անխափանելի է մեր հայկական յառաջիկայ ձեռնարկներու յաջողութեան»։

ՎԱՀԷ ԻՇ ՑԵՐԵՑԵԱՆ

Յաջորդիւ, Տոքթ. Փրոֆ. Գ. Պրէնթյէսի նորագոյն մէկ յօդուածը՝ հայկական ջարդերու մասին:

ՔՐԻՍՏՈՍ ՅԱՐԵԱՒ Ի ՄԵՌԵԼՈՑ

Եկեղեցին ցնծութեան եւ բերկրանքի մէջ է այսօր։ Մեր Տիրոջ ու փրկչին աշխարհի՝ Յիսուս Քրիստոսի՝ մեռելներէն յարութիւն առնելուն տօնն է։ Յարութեան տօնն է այսօր։

Այդպէսով է որ իրականացաւ մարգարէին գուշակութիւնը՝ որ կ'ըսէր․

— «Ու Աստուած իր Միածին Որդին պիտի տար աշխարհ, փրկելու համար իսրայելացւոց որդիները՝ մահէ ու կորուստէ, եւ զանոնք վերահաստատելու՝ փառքի եւ յաւիտենականութեան մէջ։

Եւ շարունակելով իր գուշակութիւնը կ'ըսէր․

— «Բայց ափսո՜ս, որ անոնք փոխանակ զինք ճանչնալով դարձի գալու, զինք պիտի հալածեն, բռնեն ու չարչարեն, խաչեն ու թաղեն, բայց Ան յարութիւն առնելով մեռելներէն՝ պիտի վերակենդանանայ, ու մահը ոտնակոխելով՝ մարդկութիւնը պիտի առաջնորդէ դէպի Աստուած եւ յաւիտենականութիւն»։

Եւ իսկապէս ալ, աշխարհի վրայ իր ապրած օրերուն եւ քարոզչութեան ընթացքին, հրեաները ոչ իրեն հաւատացին, ոչ ալ զինք ճանչցան ու ընդունեցին թէ Աստուծոյ խոստացած Մեսիան էր որ կուգար զիրենք փրկելու մահէն ու յաւիտենական կորուստէ։

Ալ հալածեցին զայն եւ ոչ միայն անարգեցին, այլ մատնութեամբ կալանաւորելով՝ չարչարեցին, խաչեցին ու թաղեցին։ Ինչո՞ւ որովհետեւ իրենց հոգիին աչքերը կուրացած էին՝ չնաշխարհիկ եւ անբարոյ կեանքի մը ապականած մթնոլորտին մէջ։

Անոնք ոչ միայն մոռցած էին Մովսէսի պատուիրանները, այլ նաեւ զԱՍՏՈՒԱԾ ու խրելով չարութեան եւ անբարոյականութեան ովկիանի մը մէջ, դարձեր էին նիւթապաշտ, նիւթը դարձնելով իրենց պաշտամունքին միակ առարկան կամ կուռքը։

Քրիստոսի յարութեան այդ լուսաւոր նշոյլութիւնը, որ տեղի կ'ունենար երկու հազար տարիներ առաջ, համայն մարդկութեան կեանքին եւ ապագային համար ճակատագրական կ'ըլլար, այն պատճառաւ՝ որ այդ յարութեամբ Աստուածորդին կը փրկէր մարդկութիւնը մահուան ճիրաններէն եւ անոր կը պարգեւէր հոգիի եւ կեանքի վերապրումի հաւատք։

Ուրեմն, եթէ մենք կը դաւանինք իբր Քրիստոսի պատգամներուն հետեւողներ եւ կ'ուզենք ապրիլ յաւիտենական կեանքը ու ստանալ Աստուածային շնորհները, պարտաւոր ենք անոր բոլոր պատգամները՝ իբր հոգեւոր սնունդ ընդունիլ, ներշնչուիլ ու ապրիլ անով՝ մեր առօրեայ աշխարհային եւ անձնական կեանքին ընթացքին, կարենալ՝ մեր հաւատարմութեամբ եւ ուղղամտութեամբ, ուղղուիլ դէպի յաւիտենականը ու անկորնչելի՝ երկնային կեանքին ու շնորհներուն, մեզ առաջնորդ ունենալով Քրիստոսի Յարութեան Սուրբ Լոյսը եւ միացած երկնային հրեշտակներուն, աւետենք աշխարհին եւ մարդկութեան՝ երգելով․

«Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց, մահուամբ զմահն կոխեաց և յարութեամբն իւրով, մեզ զկեանս պարգեւեաց Նմա՛ փառք յաւիտեանս ամէն»։

ՄԻՆԱՍ ՊԱՆՏՈՅԵԱՆ

Աղեքս. 14-4-1973

ԳՈՂԵՐ ԱՅՑԵԼԱԾ ԵՆ ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Ցաւով կը տեղեկանանք, որ անցեալները գող մտած է Հելիոպոլսոյ Նուպարեան Ազգ. Վարժարանէն ներս եւ խորտակելով դպրոցին դարմանատան սրահին դուռն ու մետաղեայ ցուցափեղկը, վիրակապութեան եւ վիրաբուժական կարգ մը գործիքներ գողցած։

Կը յուսանք թէ վարժարանին տնօրէնութիւնն ու հոգաբարձութիւնը անհրաժեշտ միջոցները ձեռք կ'առնեն՝ գողը ձերբակալել տալու, ինչպէս նաեւ նման դէպքերու առաջքը առնելու համար։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԱՒԱԳ ՇԱԲԹՈՒ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

ԱՒԱԳ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 19 ԱՊՐԻԼ 1973

Սկիզբ ժամերգութեան կ. ա. ժամը 7.30ին
Սկիզբ Ճաշու արարողութեան եւ Ս. Պատարագի կ. ա. ժամը 10.30ին
Ոտնլուայ կ. ե. ժամը 4ին
Խաւարում կ. ե. ժամը 7ին

ԱՒԱԳ ՈՒՐԲԱԹ, 20 ԱՊՐԻԼ 1973

Սկիզբ արարողութեան եւ Կարգ Խաչելութեան կ. ա. ժամը 9ին
Նախատօնակ Թաղման կ. ե. ժամը 5ին

ԱՒԱԳ ՇԱԲԱԹ, 21 ԱՊՐԻԼ 1973

Սկիզբ ժամերգութեան եւ Կարգ Թաղման կ. ա. ժամը 7.30ին
Սկիզբ Ճաշու եւ Ճրագալոյցի Ս. Պատարագ կ. ե. ժամը 3.30ին

ԿԻՐԱԿԻ, 22 ԱՊՐԻԼ 1973, Ս. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ - ԶԱՏԻԿ

Սկիզբ ժամերգութեան կ. ա. ժամը 7ին
Ս. Պատարագ կ. ա. ժամը 9ին

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 23 ԱՊՐԻԼ 1973, ՄԵՌԵԼՈՑ

Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի Շաթպիի Ս. Գէորգ Մատրան մէջ, ապա գերեզմաններու օրհնութիւն մինչեւ ժամը 2 կ. վ.
Սկիզբ ժամերգութեան կ. ա. ժամը 8ին
Ս. Պատարագ կ. ա. ժամը 9ին

* * *

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ի գիտութիւն Աղեքսանդրիոյ մեր բարեպաշտ ժողովրդեան կը ծանուցանենք, թէ Աւագ շաբաթուան ընթացքին, Ս. Պօղոս-Պետրոս Եկեղեցւոյս Հոգաբարձութեան տնօրինմամբ, Ռամլէյաբնակ մեր հաւատացեալներուն դիւրութեան համար կարգադրուած է մասնաւոր օթօպիւսի սպասարկութիւն, որպէսզի հեշտիւ կարենան ներկայ ըլլալ եկեղեցւոյ պաշտամունքներուն և արարողութեանց և ապա վերադառնան իրենց բնակարանները։

Հետեւեալ օրերուն ինքնաշարժը որոշեալ ժամուն պիտի սպասէ նախ Հ.Մ.Ը.Մ.ի, ապա ԹԱՌԱՋԴԻՄԱՍԷՐԻ և ՏԻԳՐԱՆ-ԵՐԿԱԹԻ (Իպրահիմիէ) ակումբներուն առջև, իւրաքանչիւր ակումբի առջև քառորդ ժամ սպասելով։

ԱՒԱԳ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ
Կարգ Ոտնլուայի ժամը 3էն սկսեալ

ԱՒԱԳ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
Կարգ Խաւարման ժամը 7էն սկսեալ

ԱՒԱԳ ՈՒՐԲԱԹ
Յիշատակ Խաչելութեան ժամը 3.30էն սկսեալ

ԱՒԱԳ ՇԱԲԱԹ
Ճրագալոյց Զատկի ժամը 3.30էն սկսեալ

ԿԻՐԱԿԻ
ԶԱՏԻԿ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ժամը 9էն սկսեալ։

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ
Ս. ՊՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ
ԵՒ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐ, ՀԵԼԻՈՊՈԼԻՍ

Ուրբաթ, 20 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 9ին

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԲՈԼՈՐ ՏԻԿԻՆՆԵՐԷՆ ԱՆՊԱՅՄԱՆ ՆԵՐԿԱՅ
ԳՏՆՈՒԻԼ ԿԱՐԵՒՈՐ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՀԱՄԱՐ

ՎԱՀԱՆ ԳԱՓԱԳՃԵԱՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Խումբին մաս կը կազմէր Գափագճեանը և տողերուս հեղինակը։

Պաշտօններու բաշխումին օրը՝ Վահանին վստահուեցաւ խումբին առաջին յուշարարի և ինծի ալ օգնական յուշարարի պաշտօնը։

Յայտարարուեցաւ Ներկայացման թուականը և առաջին փորձի օրն ալ նշանակուեցաւ։

Որովհետեւ ձեռնարկը մօտ էր բոլորիս սրտին, որոշուած օրը ներկայ եղանք առաջին փորձին, թիւով 30 հոգի։ Կը բացակայէր Վահանը միայն։ Օ. Վոլթեր խնդրեց ինծմէ որ ես փոխանորդեմ բացակայ ընկերոջս։

Թատերական այդ կարճատեւ շրջանիս, առաջին անգամուն քիչ մը վարանումով ձեռք առի յուշուելիք փիէսին ձեռագիր տետրը։

Կ'երեւի լաւ յուշած ըլլալուս համար, խումբին վարիչը՝ Օ. Վոլթեր, յարմար դատեց որ ես յուշեմ սարքուած «Գէշ Հովիւներ» փիէսը, իսկ Վահանին տրուի գործատան գրագիրի դերը։

Փորձերը շարունակուեցան, միշտ փայլուն բացակայութեամբը Գափագճեանի։

Վերջին Ուրբաթի փորձին, յանկարծ յայտնուեցաւ Վահան։ Ուրախացանք որ մէկ փորձով պիտի կրնայ գոնէ գաղափար մը կազմել անձնաւորած կերպարին հոգեբանութեան մասին։

Յուշարարի սեղանին առջեւ նստած էի, Վահան եկաւ եւ տեղ գրաւեց քովս։ Իրմէ արտաբերուող հոտը մատնեց զինքը որ բագոսին խնկարկած էր....։

Շարունակեցինք փորձը. երբ կարգը հասաւ Վահանին դերին, ցաւով նկատեցինք որ անհետացած էր ան, առանց սեւէ մէկուն ուշադրութիւնը գրաւելու։

Մեր փնտռտուքները ի դերեւ ելան, չկա՛ր Վահան։

Յուսահատած վերսկսանք փորձի։ Ահա ճիշդ այդ պահուն էր որ փողոցէն լսեցինք Վահանին պոռչտուքները։ Փողոց թափեցանք բոլորս, օգնութեան հասնելու մեր բարեկամին...։

Թատրոնին դիմացը գտնուող սրճարանին մէջ նստած, նշանաւոր Նարտ խաղացող վարպետներու խաղը դիտած պահուն, Վահան կը նկատէ որ ճարպիկ-քսակահատ մը գրպանէն կը թռցնէ քսակը. այդ տեսնելով, անմիջապէս կը բռնէ գողին օձիքէն և կ'ուզէ ոստիկանատուն առաջնորդել զայն։ Սակայն, մեր միջամտութեան շնորհիւ հարցը անուշի կապեցինք և Գափագճեանը առնելով դարձանք մեր փորձատեղին։

Անշուշտ, այս գրգռուած տրամադրութեամբ կարելի չէր շարունակել փորձը և նկատելով որ կէս գիշերը բաւական անցած էր, մեկնեցանք մեր տուները։

Կիրակի ներկայացման օրն էր։ Վահան եկած էր խաղալու։ Ան փորձ չէր ըրած բնաւ և չէր գիտեր անգամ թէ ինչ էր իր կատարելիք կերպարը։

Հանգուցեալ Միքայէլ Սիքայելեան, որ խումբին դիմայարդարն էր, տեսնելով որ Վահանը նստած է իր առջեւը, կը հարցնէ անոր թէ ինչ էր կատարելիք դերը։

— Չեմ գիտեր, Վոլթերին հարցուր, կ'ըլլայ պատասխանը Վահանին, շատ պաղարիւն կերպով։

Ես որ այդ պահուն ներկայ էի հոն, միջամտեցի և հասկցուցի որ «գործատան գրագիրն է»...։

Դէմքը յարդարուեցաւ եւ երրորդ զանգին վարագոյրը բացուեցաւ։ Վահան առանց բառ մը գիտնալու իր դերէն, խաղաց զմայլելի հարազատութեամբ, զարմանք պատճառելով ինծի։ Իմ առաջին բառս իսկ կը կազմէր նախադասութիւնը՝ միշտ ականջը ինծի։ Իր դերը օրերով փորձ ըրած դերակատարէ մը աւելի լաւ... խաղաց այդ օրը։

Ահաւասիկ այդպիսին էր Վահան և այդպիսին ալ մնաց մինչեւ հոս, այնքա՛ն ատեն որ բեմի տախտակամածին վրայ քալելու չափ ուժ ունեցաւ։

Յաւիտենապէս մեզմէ բաժնուած բարեկամիս այդ արտակարգ կարողութիւնը և այդ բնածին շնորհը՝ ամբողջ քառասուն և հինգ տարուայ իմ թատերական ասպարէզիս մէջ ոեւէ մէկու մօտ չեմ տեսած եւ ես ինծի հարց կու տամ այսօր. «արդեօ՞ք իրականութիւն էր թէ երազ՝ այդ անցեալը...»։

Ազնիւ բարեկամիս հոգին անվրդով թող ննջէ յաւիտենական իր հանգստարանին մէջ։ Մատի վրայ համրուող իր քանի մը մտերիմները՝ իրենց էութեան մէջ քանդակած են այս անհետացած սիրելիին անթառամ յիշատակը։

ՅԱԿՈԲ ՇԱՀՆՈՒՐ

8-8-70, Գահիրէ

WE KNOW
HOW TO
LOOK AFTER YOU

Our long hops have taught us how to care for our passengers

On our long hop in our new 747B you can sit back and relax
Long hops - like ours - mean fewer stops.
We get you where you want to go
Long hops mean food, and service have to be good. Very good. We're the airline with the longest record in long distance flying. Because we go further.

QANTAS
we go further

Ask for details to your travel agent or Qantas, 22, Kasr El-Nil St., Cairo, Phone 55768-72681

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
19 ԱՊՐԻԼ 1973

ՖՈՒԹ-ՊՈԼ

«ԱՐԱՐԱՏ» ՅԱՂԹԵՑ «ՏԻՆԱՄՕ»Ի (ՔԻԵՒ) 3–1

Շաբաթ, 7 Ապրիլ 1973, Երեւանի «Հրազդան» սթատին մէջ, հանդիսաւոր բացումը կատարւեցաւ Ս.Ս.Հ.Մ.ի Ֆութպոլի 35րդ ախոյեանական մրցաշարքին:

Այս մրցումին ճակատեցան Երեւանի «Արարատ»ը եւ Քիեւի «Տինամօ»ն:

Մրցումը սկսաւ կ. ե. ժամը 6ին: Գեղեցիկ խաղարկութենէ մը ետք, արարատցիները տարին իրենց առաջին յաղթանակը 3–1 արդիւնքով:

ՊԱՍՔԷԹ ՊՈԼ

ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԽՈՒՄԲԸ՝ ԱԽՈՅԵԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱՑԱՒ

Հաճոյքով տեղեկացանք, որ անցեալ Երկուշաբթի, Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի խաղավայրին վրայ տեղի ունեցած՝ պասքէթ պոլի աւարտական մրցումին, վարժարանին խումբը, «Կարապիա» միջնակարգ դպրոցի խումբին դէմ յաղթանակ տարած է 40-19 արդիւնքով:

Այս մրցումին ներկայ գտնուեցան կրթական շրջանէն տնօրէններ, նոյն շրջանի վարժարաններու տնօրէններ, ծնողք եւ աշակերտութիւն:

Մրցաշարքին մասնակցեցան կրթաշրջանի 32 վարժարաններու խումբերը:

Մրցումէն ետք, վարժարանին Ծնողք-Ուսուցիչ Մարմինը, հիւրասիրութիւն մը կազմակերպած էր ներկայ հիւրերուն եւ մարզիկներուն:

Սրտանց կը շնորհաւորենք մեր ուսանող պասքէթպոլիստ տղաքը եւ իրենց մարզիչը՝ Պր. Կարպիս Գալփաքեանը, այս փայլուն յաջողութեան առթիւ:

Զ. Գ.

ՇԱՆԹ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍԵՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Նախանցեալ Հինգշաբթի, 29 Մարտ 1973, կ. ե. ժամը 9.30ին, Գահիրէի Հայկական Ընթերցասրահին մէջ ելոյթ ունեցաւ եգիպտահայ երիտասարդ նկարիչ եւ Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի գծագրութեան ուսուցիչ Պր. Շանթ Աւետիսեան:

Երեկոյթին բացումը կատարեց Հ.Մ.Մ.ի եռանդուն ատենապետ ընկեր Պետրոս Մովսէսեան, Հակիրճ ներածականէ մը ետք, ընկեր Մովսէսեան հրաւիրեց որ օրուան դասախօսը կատարէ իր ելոյթը:

Շանթ Աւետիսեան, որ եգիպտահայ շնորհալի երիտասարդներէն է, նկարչական ձիրք արտայայտած ըլլալով, վերջին տարիներուն մեկնած էր Գանատա, ուր երեք տարի մնացած եւ իր նկարչական ուսումը շարունակած՝ այնտեղի գեղարուեստից հիմնարկին մէջ:

Մօտ 40 վայրկեան տեւած իր ելոյթը ան կատարեց՝ լուսարձակ մեքենայով պաստառի վրայ արտացոլացնելով իր նկարներուն գունաւոր Ֆիլմերէն (սլայտ) մօտ 100 հատ, եւ բացատրութիւններ տուաւ իւրաքանչիւրին մասին:

Շանթ Աւետիսեանի տուած բացատրութիւնները՝ ըլլայ նկարչական իր գործերուն, ըլլայ Գանատայի կեանքի եւ կենցաղի մասին այնքան հետաքրքրական էին՝ որ բոլորն ալ, մեծ թէ փոքր, լռութեամբ ու հաճոյքով ունկնդրեցին, ու երբ դասախօսը աւարտեց իր խօսքերը, ներկաները ջերմօրէն ծափահարելով իրենց շնորհակալութիւնները յայտնեցին:

Մենք եւս կը շնորհաւորենք զինքը եւ կը մաղթենք փայլուն ապագայ:

Զ. Գ.

ՊՕՂՈՍԵԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԷՆ ՆԵՐՍ

Աղեքսանդրիոյ Պօղոսեան Ազգ. Վարժարանի աշակերտներուն՝ գծագրութեան եւ ձեռական աշխատանքներու տարեկան ցուցահանդէսին բացումը տեղի ունեցաւ անցեալ Ուրբաթ, 13 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 6.30ին:

Այս ցուցահանդէսը նախաձեռնուած էր վարժարանին տնօրէնութեան կողմէ եւ կազմակերպուած էր արուեստագէտ-ուսուցիչ՝ նկարիչ Պր. Հ. Համբարի կողմէ:

Ազգ. Իշխանութեան անդամներ, վարժարանին հոգաբարձուներ եւ ծնողներ ներկայ գտնուեցան բացման հանդիսութեան: Տնօրէն Պր. Օննիկ Պալուսեան հաճոյքով կ'ընդունէր հետաքրքիր այցելուները, որոնք եկած էին քաջալերելու՝ վարժարանէն ներս տարուած դաստիարակչական գործը եւ ջանասէր աշակերտութիւնը:

Գովելի եւ խրախուսելի են մեր վարժարաններէն ներս կազմակերպուած նման ցուցահանդէսները:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ի գիտութիւն բարեպաշտ ժողովրդեան կը ծանուցանենք, թէ Բշ. 23 Ապրիլ, Ս. Ցարութեան Զատկի Մեռելոցին, Աղեքսանդրիոյ Ազգային Իշխանութեան տնօրինմամբ, յաւարտ Ս. Պատարագի պիտի կատարուի մասնաւոր Հոգեհանգստեան արարողութիւն՝ յաւէտ ողբացեալ Ազգային հետեւեալ բարերարներու հոգւոց ի հանգիստ –

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՔԻՒՖԷԼԵԱՆ
ՀՐԱՆԴ ԹԻՒԹԻՒՆՃԵԱՆ
ԳՈՒՐԳԷՆ ԱՐԻՍԵԱՆ
ՎԱՐԴՈՒՀԻ ԱՐԻՍԵԱՆ
ՎԵՐԺԻՆ ՊԱԹՄԱՆԵԱՆ
ՆՍՋԼՈՒ ՊՕՀՃԱԼԵԱՆ

Հանգուցեալներուն յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ: Յիշատակն արդարոց օրհնութեամբ եղիցի:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ

* * *

ՕՐ. ԱՆԻ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ
ՊՐ. ԵՐՈՒԱՆԴ ՃՈՒՃՈՒԵԱՆ
խօսնեցեալք

Աղեքսանդրիա 14–4–73

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները խօսնեցեալ զոյգին, ծնողաց՝ Տէր եւ Տիկին Կարապետ Ճուճուեանի եւ Տէր եւ Տիկին Զաւէն Կարապետեանի, ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն:

* * *

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Իրենց որդւոյն Վիգէն Վարժապետեանի՝ Եգիպտոսի ախոյեանութեան գծով «Զամալէք»ի պասքէթ պոլի խումբին յաջողութեան սատարած ըլլալուն ուրախ առթիւ, Տէր և Տիկ. Անդրօ Վարժապետեան կը նուիրեն 300 ե. դ.:

Ս. ՊՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՊԱՅԾԱՌՈՒԹԵԱՆ

ՊՊ. Լէյլէկեան եղբարք 100 ե. դ., ողբ. Լեւոն Հիւրմիւզի մահուան տխուր առթիւ:

Պէն Օհանեան ընտանիք 300 ե. դ., Ողբ. Լեւոն Հիւրմիւզի մահուան տխուր առթիւ փոխան ծաղկեպսակի:

Պէն Օհանեան ընտանիք 300 ե. դ., Ողբ. Ցարութիւն Մարգարեանի մահուան տխուր առթիւ՝ փոխան ծաղկեպսակի:

Երիցուհի Տիկին Հեղինէ Ոսկերիչեան 500 ե. դ., Հոգելոյս Տ. Հայկազուն Ա. Քհնյ. Ոսկերիչեանի վախճանման 10րդ տարելիցին առիթով:

ՎԵՀ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ԱՄՆ ԿԸ ԺԱՄԱՆԷ

(Շար. Ա. էջէն)

Մայր Տաճարին մէջ (որուն օծման 5րդ տարեդարձն է նաեւ այս տարի): Ապա, նոյն օրը՝ աւելի ուշ, «Ուալտորֆ Աստորիա» պանդոկին մէջ մեծ ճաշկերոյթ մը պիտի կազմակերպուի:

Հինգշաբթի, 3 Մայիս 1973, Վազգէն Ա. պիտի մեկնի Ուոռչեսթըր, նախագահելու համար Առաջնորդութեան 71րդ տարեկան համագումարին եւ նաեւ զանազան եկեղեցական կազմակերպութեանց ունկնդրութիւն շնորհելու:

Վեհափառը հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է «Տհը Արմինիըն Ռիփօրթըր»ի խմբագրին, Խ. Միութիւն անոր ըրած վերջին այցելութեան ընթացքին: Պատասխան իրեն եղած հարցումին թէ՝ ԱՄՆ գտնուած միջոցին պիտի ուզէ՞ նաեւ այցելել Կիլիկեան Տան կապուած եկեղեցիները, Վեհափառը, թէեւ ուղղակի չէ պատասխանած ուղղուած հարցումին, սակայն իր տուած պատասխանէն յստակօրէն կը հասկցուէր, որ երէ դիմում կատարուի, սիրով ընդառաջ պիտի երթայ:

Ամերիկահայութիւնը այժմէն իսկ կը պատրաստուի մեծ շուքով ընդունելու եւ պատուելու՝ Ամենայն Հայոց Հայրապետը:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ-ԳԱՀԻՐԷ.

Կիրակի, 22 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 6.30ին

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԾԱՂԿԱՏՕՆ

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ
ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԿԱՐՕ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆԻ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԱՐՄՆԻՆ
ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ
ՀԱՅ ԳԵՂ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ, Հ.Բ.Ը.Մ.Ի, ԿՈԿԱՆԵԱՆ ՍՐԱՀԻ,
ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԹԵՐԵԶԱ ԱԿՈՒՄԲԻ, ՆԻԸՐ ԻՍԹԻ ԵՒ
Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ-ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒՀԻՆԵՐՈՒՆ
ՊԻՏԻ ԲԵՄԱԴՐՈՒԻ

Կատակերգութիւն մէկ արար

Հեղինակ՝ Ա. Պ. ՉԵԽՈՎ Թրգմ. ՄՕ. ԵԴ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ

ՓՈՓՈՎԱ	– Այրի կին, կալուածատէր	ՕՐ. ՍՈՆԻԱ ՍԱՐԳԻՍ
ԱՄԵՐՆՈՎ	– Կալուածատէր, միջին տարիքով	ԿԱՐՕ ՆԱՋԻՐԿԱՆԵԱՆ
ԼՈՒԳԱ	– Փոփովայի ծերուկ սպասաւորը	ԱՒԵՏԻՍ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

բեմադրիչ՝ ՊԵՐՃ ԳՈԳՈՐԵԱՆ

ՀԱՆԴԷՍԷՆ ԵՏՔ՝

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹԵԱՄԲ
«The Young Ones»
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ
ԸՆԴՀ. ՄՈՒՏՔ 34,5 Ե. Դ.

Այժմէն ապահովեցէք սեղանները՝ հեռաձայնելով թիւ 933296, 55173, 915013, 59706, կամ դիմելով Ընթերցասրահ, ամէն երեկոյ ժամը 8-10 (հեռ. 934908):

⁂

ՓԻՆԿ-ՓՈՆԿԻ ՄՐՑԱՇԱՐՔ

«ՆՈՒՊԱՐ ՊԱԼԱԵԱՆ»

ՉԱԼԵՆՃ ԲԱԺԱԿԻՆ ՇՈՒՐՋ
ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ԳԱՀԻՐԷԻ ԲՈԼՈՐ ՀԱՅ ԱԿՈՒՄԲՆԵՐՈՒՆ
Նախագահութեամբ
ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԵԴՈՒԱՐԴ ՋՕՐԱՅԵԱՆԻ

ՄՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐԸ

Երկուշաբթի, 23 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 8.30էն սկսեալ

1. Հ.Մ.Մ. (ՀԱՅԿ. ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ) ընդդէմ Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐԻ
2. ՀԱՅ ԳԵՂ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ ընդդէմ ՆԻԸՐ-ԻՍԹ (Բ.)Ի

Չորեքշաբթի, 25 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 8.30էն սկսեալ

3. ԿՈԿԱՆԵԱՆ ՍՐԱՀ ընդդէմ Ս. ԹԵՐԵԶԱՅԻ
4. Հ.Մ.Ը.Մ.-ԱՐԱՐԱՏ ընդդէմ ՆԻԸՐ-ԻՍԹ (Ա.)Ի

Հինգշաբթի, 26 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 8.30էն սկսեալ

ՅԱՂԹԱԿԱՆ (1) ընդդէմ ՅԱՂԹԱԿԱՆ (3)
ՅԱՂԹԱԿԱՆ (2) ընդդէմ ՅԱՂԹԱԿԱՆ (4)

Մրցումներէն ետք՝

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

(Մարտ եւ Ապրիլ ամիսներուն մէջ ծնած անդամ-անդամուհիներուն)

Շաբաթ, 28 Ապրիլ 1973, կ.ե. ժամը 8.30ին

ԱՒԱՐՏԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐՈՒԱՆ ԵՐԿՈՒ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ ՄԻՋԵՒ

Հայ հասարակութիւնը սիրով հրաւիրուած է՝ քաջալերելու համար հայ մարզիկները և յաւերժացնելու համար մեր ողբացեալ ընկերոջ յիշատակը:

⁂

Հայկական Ընթերցասրահի Հիմնադրման 70 ամեակի Մեծ Հանդիսութիւններ

31 ՄԱՅԻՍ 1973
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ
2 ՅՈՒՆԻՍ 1973
ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՉԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)
TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél.915013
Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր— ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 476—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 26 ԱՊՐԻԼ 1973 ՀԱՏԸ ՉԵՌՔԷ 3 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. عدد رقم ٤٧٦ — الخميس ٢٦ ابريل ١٩٧٣

ԳԱՐԼ ԼԻՊԳՆԷՇԴ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՋԱՐԴԵՐԸ

Պեռլինի հրատարակուող «Die Weltbuhne»ի (շաբաթօրեակ, քաղաքական, գիտական եւ արուեստի, հիմնուած 1903ին) 23-1-73 թիւին մէջ, Տոքթ. Փրոֆ. Պ. Պրէյնթյէս հրատարակած է «Նշմարներ», որոնցմէ կ'արտատպենք կարգ մը անցքեր։

Ամերիկայի մահասփիւռ ռմբակոծումները՝ Վիեթնամի մէջ, յիշողութեան կը բերեն իմփերիալիզմի կատարած բարբարոսութիւնները՝ անցեալին մէջ։

Վերջին իմփերիալիստական համաշխարհային պատերազմին ջարդը՝ միլիոնաւոր մարդոց, տակաւին թարմ է ժողովուրդներու յիշողութեան մէջ։ Ահաւոր ջարդը ռուսերու և պոլոնացիներու, հրեաներու և ցիկաններու, ինչպէս նաև շատ մը ուրիշ ազգութիւններու վրայ փորձուած, մոռցնել տուաւ այն ահաւոր տառապանքը, որոնց ենթարկուեցաւ 1915-6ի ընթացքին ամբողջ ժողովուրդ մը՝ Հայ ժողովուրդը։

Այսօր շատեր մեր հայրենակիցներէն կ'այցելեն Հայաստանի Հանրապետութիւնը, եւ հոն առաջին անգամ ըլլալով կ'իմանան՝ մօտ մէկ միլիոն հայերու սպանդին մասին – ծնողները, ազգականները, ծանօթները այդ հիւրասէր ժողովուրդին։ Այցելուներէն շատ քիչերը գիտեն անցեալ այդ հրէշային մասին, ուր միայն խորհրդային բանակն էր որ կը փրկէր այդ ազգին մնացորդը, Արաքսի հիւսիսային մասին մէջ, կէս դար առաջ, և այնուհետեւ Հայաստանը ծաղկելու Նոր կեանքի կ'առաջնորդուէր։

Այժմու Խորհրդային Հայաստանը, սերտօրէն կապուած է Գերմանական Դեմոկրատական Հանրապետութեան և մեր զոյգ ժողովուրդները նոյն ճամբուն վրայ կը քալեն՝ դէպի փայլուն ապագայ։ Թէ այս կապուածութիւնը գերման սոցիալիստներուն դէպի հայերը, աւելի հին է քան մեր զոյգ սոցիալիստ երկիրներունը, հաւանաբար երբեք ալ ծանօթ չէ։

Երբ 1915 թ. թուրք ազգայնամոլները հայ ժողովուրդին վրայ կ'իյնային, միացած էին գերման կայսերապաշտութեան։ Կայսերական կառավարութիւնը կ'արգիլէր ու կը ճնշէր ամէն լրատուութիւն Արեւելեան Անատոլուի մասին։ Յուսահատօրէն կը պայքարէր հայ-գերմանական միութեան պետը Աստուածաբան Լեփսիուս՝ «լռութեան այս պատին» դէմ, եկեղեցիները, կրօնական կուսակցութիւնները և նախարարները կը լռէին։ Հարիւր հազարաւորներու կեանքի փրկութեան համար՝ Լեփսիուսի տարած պայքարին կը պատասխանէին արգելքներով և իր հրատարակութիւնները գրաւելով։ Միայն մէկ ընկերային ուժ արձագանգեց Աստուածաբան Լեփսիուսի՝ մարդկութեան ուղղած աղաղակներուն, ի նպաստ հայ ժողովուրդին։ Այդ, գերման «Սպարտակ» Միութիւնն էր և ամենէն առաջ՝ Գարլ Լիպգնէշդ(*), որը 1916 Յունուար 11ին, գերման կայսերական խորհրդարանին Ռայխշթակի մէջ, կայսերական վարչապետը կը հարցաքննէր այսպէս.—

— Ծանօ՞թ է արդեօք կայսրութեան վարչապետին՝ թէ այժմու պատերազմի ընթացքին, դաշնակից թուրք կայսրութեան մէջ, հայ ժողովուրդը հարիւր հազարներով տեղահանուած ու ջարդուած են։ Ի՞նչ քայլերու դիմած է վարչապետը դաշնակից կառավարութեան մօտ, ծրագրուած այդ «պատժամիջոցները» կասեցնելու, հայ ժողովուրդին կենդանի մնացածներուն կեանքի պայմանները աւելի մարդկային դարձնելու եւ նման ահռելի ձեռնարկներու կրկնութիւնը արգիլելու համար։

Վարչապետին խուսափողական պատասխանը, չգոհացուց Լիպգնէշդը, և ան գոչեց.

«Պր. վարչապետին ծանօ՞թ է թէ Փրոֆ. Լեփսիուս ուղղակի Թրքահայ ժողովուրդի կեանքի փրկութեան մասին կը խօսի...» (Գարլ Լիպգնէշդ, «Ճառերու և Նամակներու Հաւաքածոյ», Պեռլին 8 Մ. 438 և 439)։

ՍԱԿԱՅՆ ԱԶԱԿՈՂՄԵԱՆՆԵՐՈՒ ՊՈՌՉՏՈՒՔՆԵՐԸ ԵՒ ՓԱՐԼԱՄԵՆԴԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԶԱՆԳԱՀԱՐՈՒՄՆԵՐԸ ԽԵՂԴԵՑԻՆ ԱՅՍ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՂ ՀԱՐՑԱՊՆԴՈՒՄՆԵՐԸ.

ՏՈՔԹ. ՓՐՈՖ. Պ. ՊՐԷՆԹՑԷՍ

«Die Weltbuhne»
BERLIN
23-1-73, թիւ 4

(*) Գարլ Լիպգնէշդ, 1919ին գերման զինուորականութեան կողմէ սպաննուելէն քիչ առաջ, Պեռլինի Ունթըր Տէն Լինտէն պողոտային վրայ, կայսերական պալատին առջեւ, ժողովրդական զանգուածային միթինկի մը ընթացքին, համամարդկային իր գաղափարները արտայայտած է հսկայ ճառով մը։

Հայացուց
ՎԱՀՐԻՃ ՃԷՐԷՃԵԱՆ

ՊԱՏԳԱՄ

Տունը հայրենի՝ աւերակ, հրկէզ,
Ծնողքը՝ մորթուած, քոյրը՝ առեւանգուած,
Գայլէց հալածուող գառնուկներ որպէս,
Մանուկներ էինք զրկուած ու զարկուած ..

Այդ մեր սերունդն էր, հրաշքի ման իկ,
Շնչող կմախքներ կէզ անապատում. .
Սակայն մենք էինք խորհուրդը կեանքի,
Ոչ թէ չարն և իր ոճիրն անպատում։

Անլոյս օրերին այդ սև, ոգեսպան,
Մենք էինք այնտեղ աւազի վրայ
Փայտիկով գրում բառը «Հայաստան»,
Իբրեւ հայ ոգու անխորտակ զրահ։

Սիրասուն զաւակ, ուր էլ որ լինես,
Յիշիր այդ բառը, աւազն ու տարին.
Այդ աւելի վեհ, ոգեշունչ է, վէս,
Քան պատգամ գրուած ժեռ որձաքարին։

ՎԱՂԱՐՇԱԿ ՆՈՐԵՆՑ

ԻՆՉՊԷ՞Ս ՄՈՌՆԱՆՔ

Կ'ուզեն մոռնանք...

Մոռնանք՝ սար տունը հայրենի, մեր դաշտերը բերրի, լեռները սէգ, երկինքը անհուն։

Մոռնանք մեր կոթողները գոհար, սրբավայրերը հին և անսպառ, ժողովուրդը դալկադէմ որ մարտիրոսացաւ, կե՛ր եղաւ բորենիներու որէն, գազաններուն մարդակերպ և այրեցաւ ու փոշիացաւ աւազներու մէջ կրակ։

Կ'ուզեն մոռնանք...

Արիւնը կարմիր որ վառեց արահետները փշոտ, ներկեց աքսորի ճամբուն քարերը սուր, կամուրջները լայն, գետերը փրփրադէզ։

Մոռնա՛նք՝ քարը որ փշրեց գանկերը ռանչպարներու, խամրեցուց կեանքեր թանկագին ու պէտք բարձրացնէր նո՛ր կոթողներ լուսեղէն, երգելու համար փառքը դարուս և հրաշքը մարդուն։

Կ'ուզեն մոռնանք ահաւոր Ոճիրը որ կատարուեցաւ աշխարհի կոյր աչքին առջեւ. Հուրը, սուրը. արցունքը և արիւնը հայուն. Ժպտի՛նք ու լռենք ի աչս Սատանայից. Թաղենք մեր անթաղ սիրելիներուն ոսկորները [illegible]։

Զմրմռնջանք ու մէկ աղօթք ոգիներուն անոնց որ մարտիրոսացան որպէսզի Փարուն ունենանք մենք ամէն տարի.

Եւ մոռնա՛նք մեր հերոսներն ու հերոսուհիները հրաշունչ, որոնք սրբազան Ազատութեան անունով և նոր Կեանքի սիրոյն՝ հաւատացին Հայաստանին, ու այդ անունը իրենց շրթունքին՝ անմահացան։

Ժամանակը համայնակեր [illegible] բերէ այս Մորմոքը սեւագոյն. Ու մե՛նք մեր ազնիւ աշխատանքով անապատները դեղին պիտի զարդարենք կեանքով կանանչ ու կակաչներով կարմիր, նահատակուած սիրելիներու փոշի ոսկորները պիտի ծածկուին վարդի թուփերով սիրուն ու հայու ձեռքով պիտի շէննայ դարձեալ՝ լքուած ու աւեր երկիրը մեր, ցորենի դաշտերը ոսկի ու պիտի լեցուին երգով ամէն տուն, սար ու ձոր, անտառ ու այգի, աղբիւրները վճիտ.

Պիտի ըլլայ Արդարութիւն՝ մեր բարի Ժողովուրդին. Ասիկա պիտի ըլլայ Յաղթանակը Բարիին. Հաւատացէ՛ք հայեր՝ պիտի ըլլա՛յ ասիկա.

Յիշե՛նք ամէն գարնան, Ապրիլը, երբ Բնութիւնը բիւր ծաղիկներով զարդարէ աշխարհ։ Հայե՛ր։

Ի՞նչպէս մոռնանք...

Հելիոպոլիս, Ապրիլ 1973

ԱՐՄԷՆ ՏԱՏՈՒՐ

ՀԱՅ ԱՐԵԱՆ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԿՈՉ ԱՊՐԻԼ 24Ի ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ՕՐԸ

Միացեալ Նահանգներու Հայ Ազգային Կոմիտէն հայերուն կոչ ըրած է, որ Ապրիլ 24-29ի ընթացքին, Ամերիկեան Խաչի կեդրոնները երթալով, կէս լիթր (մէկ փայնթ) արիւն տան, ի յիշատակ 1915ի հայ նահատակներուն։

Ազգային սոյն Յանձնախումբը՝ Ամերիկեան Կարմիր Խաչին հետ համաձայնած է, որ բացառիկ ծանուցումով մը ժողովուրդին աջակցութիւնը ապահովեն. Յայտարարութեան պարունակութիւնը այս է.

«Ամերիկեան Հանրային կարծիքին՝ 1915ի հայ ցեղասպանութիւնը այնօրէն ծանօթացնելու համար, Հայ Ազգային Կոմիտէն, Ամերիկեան Կարմիր Խաչին կցորդութեամբ, ծրագիրներ կը պատրաստէ. Ամերիկահայերը տեղական Կարմիր Խաչի կեդրոնները երթալով, 1915ի հայ մարտիրոսացածներուն ի յիշատակ փայնթ մը արիւն պիտի նուիրեն, յուսալով մարդասպանութեան խարազանը անգամ մըն ալ պիտի չկրկնուի։

«Այս արշաւը շատ մը օգուտներ պիտի ունենայ. Ծրուած ըլլալով, որ Կարմիր Խաչը միշտ պէտք ունի արիւն նուիրողներու, ջերմօրէն փափաքող է, այս առթիւ, ծանուցումի իր ընդարձակ կարելիութիւնները տրամադրել, ժողովուրդին բացատրելով Նուիրատուութեան տեղի տուող պարագաները։ Ժամանակին՝ հայեր ժլատ գտնուած են մասնակցելու ցեղասպանութեան առթիւ կազմակերպուած ցոյցերուն, սակայն կը յուսացուի որ սոյն ծրագրին յաջողութեան և ազգային օգտակարութեան իրենց [illegible] պիտի բերեն [illegible] ըլլալով՝ Ամերիկեան Հանրային կարծիքին առջեւ հայուն դիրքը մեծապէս պիտի բարձրանայ։

«Արդէն իսկ քայլեր առնուած են՝ տեղական հայաշատ կեդրոններուն մէջ անջատ մարմիններ կազմելու, ինչպէս՝ Պոսթընի, Փրաւիտընսի, Տիթրոյթի, Գլիվլընտի, Ֆիլատելֆիոյ, Հիւսիս. Նիւ Ճըրզիի մէջ։

«Այս շարժումը՝ մասնակցողներուն թիւին համեմատութեամբ օգտակար պիտի ըլլայ. Հետեւաբար ամէն հայ հարկ է, որ իր աջակցութիւնը բերէ»։

Քաղեց՝ Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Փրաւիտընս, Ռ. Ա.

ՀՈԳՇ. Տ. ՈՍԿԱՆ ՎՐԴ. ԳԱԼՖԱՔԼԵԱՆ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ԹԵՄԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԸՆՏՐՈՒԱԾ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Ջահակիր»ի)

Ուրբաթ, 6 Ապրիլ 1973, Դամասկոսի Պատկ. Թեմական Ժողովը իր նիստին մէջ՝ Դամասկոսի Առաջնորդ ընտրեց Էջմիածինի միաբաններէն Հոգշ. Տ. Ոսկան Վրդ. Գալֆաքլեանը։

Դամասկոսի նորընտիր առաջնորդը նախապէս հոգեւոր հովիւն էր Մելպուրնի (Աւստրալիա) հայ համայնքին։

Այս բարեբաստիկ առթիւ ջերմօրէն կը շնորհաւորենք Հոգշ. Հայր Ոսկան Վարդապետը և կը մաղթենք յաջողութիւններ։ Նաեւ կը խնդակցինք Դամասկոսի Թեմական Ժողովին հետ, իր այս գեղեցիկ և տեղին կարգադրութեանը համար։

1063

ՈԳԵՇՆՉՈՂ ԵՐԵԿՈՅԹ՝ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ
ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱԲՈՎԵԱՆԻ
ՄԱՀՈՒԱՆ 125-ԱՄԵԱԿԻՆ

Նախանցեալ Երեքշաբթի, 18 Ապրիլի երեկոյեան, Գահիրէի Սովետական Մշակութային Կեդրոնի «Չայքովսքի» հանդիսասրահին մէջ տեղի ունեցաւ՝ մեծ լուսաւորիչ Խաչատուր Աբովեանի մահուան 125 ամեակի տօնակատարութիւնը:

Նախագահութեան ամբիոնի վրայ տեղ գրաւած էին Սովետական դեսպանատան առաջին խորհրդական Պօղոս Ակոբով, նոյն դեսպանատան Ա. քարտուղար եւ ընդհ. հիւպատոս Ռազմիկ Օհանջանեան, Սովետական Մշակութային Կեդրոնի տնօրէն Մոխպել Մահմետով, Գահիրէի Պատկ. Թեմականի ատենապետ Արթօ Պըլըքտանեան, երգահան Մօ. Եդուարդ Յակոբեան, գրող Արմէն Տատուր, Նուպարեան Ազգ. վարժարանի տնօրէն Տիգրան Պապիկեան՝ «Արեւ» օրաթերթի խմբագիր Աւետիս Եափուճեան եւ [illegible] ծանօթ երգիչ Յարօ Բուրեան:

Օրուան բանախօսն էր Սովետական դեսպանատան Ա. քարտուղար եւ ընդհ. հիւպատոս Ռազմիկ Օհանջանեան, որ բարի գալուստի իր բացման խօսքին մէջ յայտարարեց, թէ Խաղաղութեան Համաշխարհային Կոմիտէին որոշմամբ, այս տարի միջազգային չափանիշով պիտի նշուի՝ Խաչատուր Աբովեանի մահուան 125 ամեակը:

Ապա յարգելի բանախօսը՝ դիւանագէտի իր արժանիքներուն միացնելով գրականագէտի հմտութիւն եւ գրական ճաշակ, կուռ բանախօսութեամբ մը եւ հաղորդակից ներշնչումով, ներկայ վերացած ունկնդիրներուն ներկայացուց՝ անմահ լուսաւորիչ Խաչատուր Աբովեանի կեանքի ուղին, անոր կատարած մեծ գործը, այնուհետեւ նշելով Աբովեանի արժանի տեղը՝ սովետական իրականութեան մէջ:

Այս շահեկան բանախօսութեանը յաջորդեց Սովետական Հայաստանի մասին վաւերագրական կարճամետրաժ ժապաւէն մը եւ Սայաթ-Նովայի կեանքին նուիրուած՝ բեմադրիչ Սարգիս Փարաջանեանի «Նռան գոյնը» «վինելի» ժապաւէնը:

Այս ոգեշնչիչ երեկոյին համար ջերմօրէն կը շնորհաւորենք Ռազմիկ Օհանջանեանը եւ Սովետական Մշակութային կեդրոնի տնօրէնութիւնը:

Ս. ԶԱՏԻԿԸ
ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

Այս տարի եւս, անցեալ Կիրակի, 22 Ապրիլին, Քրիստոսի Յարութեան Տօնը հանդիսաւորապէս նշուեցաւ Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ:

Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, հանդիսաւորապէս պատարագեց ու քարոզեց Թեմիս Առաջնորդական Տեղապահ Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեան:

Ս. Պատարագի երգեցողութիւնները կատարուեցան «Շնորհալի» երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Մօ. Եդ. Յակոբեանի եւ երգեհոնահարութեամբ Տիկին Շամիրամ Դարմանեանի:

Պատարագի աւարտին, եկեղեցական թափօրը ուղղուեցաւ Ազգային Առաջնորդարանի դահլիճը ուր տեղի ունեցաւ օրհնութիւն եւ աջահամբոյր: Սրբազան Հայրը Ս. Յարութեան Տօնը շնորհաւորեց ներկաներուն եւ օրհնեց բոլորին: Խօսք առաւ Պատկ. Թեմական Ժողովի ատենապետ Դր. Արթօ Պըլըքտանեան եւ իր կարգին ըրաւ շնորհաւորութիւններ եւ զանազան մաղթանքներ:

Աղեքսանդրիոյ մէջ Ս. Յարութեան Տօնին առթիւ պատարագեց եւ քարոզեց Հոգշ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Բապուճեան, որ այս առթիւ Գահիրէէն մեկնած էր Աղեքսանդրիա:

ՊԱՏԿ. ԹԵՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻՆ
ՎԵՐՋԻՆ ՆԻՍՏԸ

Նախանցեալ Ուրբաթ, 13 Ապրիլ 1973, Գահիրէի Պատկ. Թեմական Ժողովը նիստ գումարեց Ազգային Առաջնորդարանին դահլիճին մէջ, նախագահութեամբ Առաջնորդական Տեղապահ՝ Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեանի եւ ատենապետութեամբ Դր. Արթօ Պըլըքտանեանի:

Ժողովին ներկայ էին 22 ազգային երեսփոխաններ, ինչպէս նաեւ տեղապահի փոխանորդ Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեան եւ Հոգշ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Բապուճեան:

Ժողովի օրակարգին երկու գլխաւոր հարցերն էին, մին՝ Հելիոպոլիսի մէջ եկեղեցիի մը շինութիւնը եւ միւսը՝ Ազգային Վարժարաններու միացումը: Այս վերջին հարցին մասին հետաքրքիր հայեր՝ ծնողներ եւ այլ, եկած էին ներկայ գտնուելու տեղի ունենալիք վիճաբանութեանց եւ առնուելիք որոշումին տեղեկանալու:

Ժողովը բացուեցաւ Սրբազան Հօր աղօթքով:

Օրակարգի վրայ գտնուող հարցերը քննարկուեցան հետեւեալ յաջորդականութեամբ.

ա.- Կարդացուեցաւ նախորդ նիստին ատենագրութիւնը եւ Դր. Սարգիս Պալաեանի կողմէ եղած կարգ մը դիտողութիւններուն վրայ սրբագրուելէ ետք վաւերացուեցաւ:

բ.- Կարդացուեցան ստացուած երեք նամակներ: Առաջինը՝ Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի Ծնողք Ուսուցիչ Խորհուրդը կ'առաջարկէր, որ այս տարիէն սկսեալ վարժարանին մէջ հաստատուի երկրորդական ուսմանց բաժին մը: Որոշուեցաւ այս նամակը կցել օրակարգի 5րդ հարցին: Երկրորդը՝ Աղեքսանդրիոյ Պատկ. Թեմական Ժողովը կը տեղեկացնէր իր դիւանին, ինչպէս նաեւ Աղեքս. Պատկ. Քաղաքական Ժողովին կազմը:

Որոշուեցաւ շնորհաւորական գիրով մը պատասխանել այս նամակին:

Երեսփոխան Դր. Սարգիս Պալաեան դիտել տուաւ որ նըման եւ այլ պարագաներու ժամանակ, Պատկ. Թեմական Ժողովին դիւանը իրաւասու է անյետաձգելիօրէն պատասխանելու, առանց սպասելու՝ ամիսներ ետք գումարուելիք Թեմականի նիստի:

Ատենապետ Դր. Արթօ Պըլըքտանեան ճիշդ եւ արդարացի գտաւ այս դիտողութիւնը:

Երրորդը՝ Պատկ. Քաղաքական Ժողովին կողմէ, եւ կ'առաջարկուէր որ կալուածական տուրքի հիման վրայ՝ մեր ազգային վարժարաններու շէնքերուն վարձքերը ճշդելով, յիշատակել Առաջնորդարանին տարեկան հաշուեկշիռին մէջ՝ իւրաքանչիւր վարժարանի մասնաբաժինին վրայ:

Այս առաջարկը ընդունուեցաւ ժողովին կողմէ:

գ.- Ժողովը Ազգային բարերարուհի հռչակեց Տիկին Վ. Սարաֆեանը, որ իր սեփական կալուածը եղող Հելիոպոլսոյ մէջ հինգ յարկանի շէնքը՝ 394 ք. մ. տարածութեամբ, եկեղեցիին նուիրած է: Այս որոշումը ծափերով ողջունուեցաւ:

դ.- Հելիոպոլսոյ մէջ եկեղեցիի մը շինութեան համար առնուած որոշումը-որոշում, որ չորս տարիներ առաջ առած էր Պատկ. Թեմական Ժողովը-գործադրութեան դնելու համար, անցեալ Դեկտեմբերին գումարուած Պատկ. Թեմականի նիստին կազմուած էր մասնաւոր յանձնախումբ մը, որ բազմակողմանիօրէն ուսումնասիրելէ ետք շինութեան հարցը, տեղեկագիր մը պարտ էր ներկայացնել Թեմականի այս նիստին:

Հոգշ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ., յանուն այդ յանձնախումբին, կարդաց պատրաստուած տեղեկագիրը, ըստ որում, երեք ժողովներ գումարելէ ետք, յանձնախումբը այն եզրակացութեան եկած է, որ Հելիոպոլսոյ մէջ եկեղեցի մը՝ 300 հոգի կարենալ պարփակող, կամ մատուռ մը՝ Ամենայն Սրբոց մատրան մէկ ու կէս մեծութեամբ կառուցուի այդ նպատակաւ գնուած ապարանքին հողամասին վրայ, հանրապետական նախագահութեան կողմէ տրուած արտօնագիրին մէջ նշուած հասցէին տեղը՝ Գէօփաթրա փողոց, թիւ 45, Հելիոպոլիս: Տեղեկագիրը կ'առաջարկէր նաեւ որ այդ շինուելիք եկեղեցին ըլլար հայկական ճարտարապետական ոճով:

Այս տեղեկագիրին ընթերցումէն ետք, խօսք առաւ երեսփոխան Դր. Սարգիս Պալաեան, եւ ցաւ յայտնեց որ բազում անդամներէ կազմուած յանձնախումբը. երեք ժողովներէ ետք կ'ընէր այնպիսի պարզ յանձնարարութիւններ, որոնց համար յանձնախումբի մը նշանակումը արդարանալի չէր. «Մենք կը սպասէինք, որ եկեղեցւոյ շինութեան առթիւ կազմուած մասնաւոր յանձնախումբը ժողովին ներկայացնէր այնպիսի տեղեկագիր մը՝ որ պարունակէր շինութեան սկսելու համար անհրաժեշտ ուսումնասիրութիւններ, թեքնիք տուեալներ, որպէսզի Թեմականի այս նիստին, ոչ թէ նոր յանձնախումբի մը կազմութեան կամ թեքնիք այլ հարցերու մասին զբաղելու, քուէարկէինք շինութեան անհրաժեշտ մօտաւոր գումարը եւ հիմնադրութեան թուականը: Այսպիսի դանդաղ քայլերով մեր ժողովը չի կրար իրականացնել եկեղեցիին շինութիւնը»:

Յարգելի երեսփոխանը դիտել տուաւ նաեւ, որ Հելիոպոլսոյ մէջ եկեղեցիին շինութեան անհրաժեշտութիւնը կասկած չի վերցներ, թէ այս ժողովին կողմէ չորս տարիներ առաջ առնուած որոշումը եւ համայնքին տուած մեր խոստումը ժամ առաջ պարտինք գործադրել:

Կարգ մը երեսփոխաններու արտայայտութիւններէն կը ըզգացուէր, որ զանազան մտահոգութիւններէ առաջնորդուած՝ անոնք համաձայն չէին Հելիոպոլսոյ մէջ եկեղեցիի մը շինութեան:

Ատենապետ Դր. Արթօ Պըլըքտանեան շեշտեց, թէ եկեղեցիի շինութեան որոշումը վերաքննութեան չէ որ դրուած էր, այլ այդ որոշումին գործադրութեան եղանակը:

Դր. Ս. Պալաեան կրկին խօսք առնելով դիտել տուաւ՝ թէ երեսուն տարիներէ ի վեր կողը. Օհանիկ Պօտուրեանի

(Շար. տես էջ 6)

ՊԷՅՐՈՒԹ

«ՇԱՔԷ» ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ ՇՔԵՂ ՁԵՌՆԱՐԿԸ
ՄԱՐՏ 8-Ի ԱՌԹԻՒ

Ս. Դ. Հնչ. Կուսակցութեան «Շաքէ» մասնաճիւղը, այս տարի եւս Կանանց Միջազգային Օրուայ տօնակատարութեամբ, իր մասնակցութիւնը բերաւ աշխարհի բոլոր մայրաքաղաքներու մէջ տօնախմբուած հանդիսութիւններուն, իր հերթին պանծացնելով հայ կնոջ ազատագրական պայքարը՝ յանուն իր իրաւունքներու պաշտպանութեան: Հանդիսութիւնը տեղի ունեցաւ Պէյրութի շքեղ «Գոնթինենթալ» պանդոկին ծովահայեաց սրահին մէջ:

Հանդիսութեան բացումը կատարեց՝ «Շաքէ» մասնաճիւղի ատենապետուհի ընկ.հի Ազատուհի Նազարեան եւ ողջունելէ ետք ներկաները՝ «Կանանց Օրուայ առթիւ, բովանդակալից իր ելոյթով տուաւ օրուան պատգամը:

«Շաքէ» մասնաճիւղի վարչութիւնը շատ գեղեցիկ ժեստ մը բրաւ, երբ անակնկալօրէն, կուսակցութեան զինանշանը կրող ոսկիէ զարդակոճակով մը պարգեւատրեց՝ իր ձեռներէց ու ժրաջան վարչականներէն եւ մասնաճիւղի հիմնադիր ընկերուհիներէն՝ Մարի Չիլինկիրեանը: Մասնաճիւղին ատենապետուհին՝ ընկ.հի Նազարեան, դրուատալից խօսքերով ներկայացուց ընկ.հի Մարիի գործունէութիւնը: Յիշատակեց անոր անշահախնդիր ծառայութիւնները՝ Ս. Դ. Հնչ. կուսակցութեան բոլոր մասնաճիւղերուն, եւ զոհողութիւնները՝ կազմակերպչական իր գործունէութեան ընթացքին: Ընկ.հի Մարի Չիլինկիրեանի գլխաւոր յատկութիւններէն մին է քաջասրտութիւնը եւ հայ մօր ու հայ կնոջ արիասիրտ ոգին:

Ընկերուհի Ազատուհի Նազարեան դրուատեց նաեւ ընկ.հի Մարիի դերը՝ որպէս հիմնադիր անդամ մը «Շաքէ» մասնաճիւղին, որ իր այսօրուան պատուաբեր դիրքին հասած է՝ շնորհիւ ընկերուհի Չիլինկիրեանի [illegible] վաստակին եւ այլ ընկերուհիներու անսակարկ զոհաբերութեան:

Ներկաները բուռն ծափահարութիւններով ողջունեցին եւ հանդիսութեան երէց մասնակիցներէն Տիկ. Սիրանոյշ Երեւանեան՝ ոսկեայ զինանշան զարդակոճակը զետեղեց ընկ.հի Մարի Չիլինկիրեանի կուրծքին:

Մայր Երեւանեան կը պարգեւատրէ ընկերուհի Մարի Չիլինկիրեանը

Գործադրուեցաւ իսկական վայելք պատճառող գեղարուեստական յայտագիր մը:

Լիբանանահայ արուեստագէտ ու սիրուած երգիչ Լեւոն Գաբրիէլեան, մասնաւոր հրաւէրով իր արժէքաւոր մասնակցութիւնը բերաւ այս հաւաքոյթին, ու իր ոգեշունչ երգերով ստեղծեց մեծ խանդավառութիւն: Գաբրիէլեան գիտէ հմայել իր ունկնդիրները՝ թէ իր երգացանկով եւ թէ կատարողական իր բարձր արուեստով:

Գեղեցիկ անակնկալ մըն էր նաեւ «Աղթամար» պարախումբին ելոյթը՝ հայկական, ռուսական եւ լիբանանեան պարերու փունջով մը: Ներկաներուն տրամադրութիւնները իրենց գագաթնակէտին հասան այդ երկսեռ երիտասարդներուն խանդավառիչ ու ճկուն պարերովը:

Ապա տեղի ունեցաւ սպասարկութիւնը՝ համադամ եւ այլազան ուտելիքներու եւ գինիի բաժակներ բարձրացուեցան արի եւ առաքինի բոլոր հայ կիներուն կենացը:

Գնահատելի է գործունէութիւնը՝ «Շաքէ» Մասնաճիւղին, որ կը գրաւէ բարձր դիրք մը՝ լիբանանահայ գաղութին յառաջդիմական կանանց կազմակերպութեանց շարքին:

Կը շնորհաւորենք տիկինները, այս խիստ շինիչ հանդիսութեան համար: Կը մաղթենք որ հայ կինը աւելի ու աւելի մօտենայ ու մասնակից դառնայ քաղաքական ընկերային, մշակութային, կրթական շարժումներու կազմակերպման ու բարգաւաճման աշխատանքներուն:

ԹՂԹԱԿԻՑ

Յիշատակի նկար մը հանդիսութենէն: Պատուոյ սեղանին առջեւ նստած են Տիկիններ Սիրանոյշ Երեւանեան, Վերժին Ճէլէճեան, Ալիս Տէմիրճեան, ընկերուհիներ Մարի Չիլինկիրեան, Ազատուհի Նազարեան, Արաքսի Կիլիկեան, Տիկիններ՝ Մարի Կէօվտէրէլեան եւ Սառա Ակիշեան

ՅԱՐԳԱՆՔ ՄԵՐ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ «ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

ՄԱՏՆԻՉԸ ԵՒ ՀԱՅ ԿԻՆԸ

(«ԱՆՄԱՐ ԿԱՆԹԵՂՆԵՐ» ՀԱՒԱՔԱԾՈՅԻՑ)

ՆՈՒՊԱՐ ԳԱԼԸՆԵԱՆ

Շատ եմ տեսել մարդկանց կախաղան բարձրացնելը, կամ գնդակահարուելը, եւ միշտ էլ ինչպիսի մարդ էլ լինէր զոհը, անմեղ թէ մեղաւոր, հետաքրքիրների ամբոխը խոր լռութեամբ ու սարսափով էր դիտում նման քստմնելի տեսարանները: Սակայն միանգամ, երբ ես ներկայ եղայ մի հայ պատանու գնդակահարուելուն, բազմութիւնը հոհոաց, ծիծաղեց ու ծափահարեց:

Դա այն օրերին էր, երբ թուրքերը բնաջնջում էին հայ ազգին: Այն թուրքերը, որոնք դէմ էին գընում իրենց կառավարութեան ըսման դիւային ծրագրի գործադրմանը՝ գնդակահարւում էին: Խոհեմ ու հեռատես թուրքերը ստիպուած էին լռել: Բազմաթիւ դէպքերից նշեմ մի հատը միայն:

Տասնեակ հազարների հասնող հայ կանանց ու մանուկների դէպի աքսոր շարժուող կարաւանը՝ հասնելով ճապաղ ջուրի փոքրիկ դաշտը, պատսպարւում էր գիշերել: Ցանկարծ բարձունքներից սկսեց կրակ տեղալ, յատուկ ուղարկուած աւազակախմբի կողմից: Նրանք ունէին նոյնիսկ երկու թնդանօթ:

Մեր կարաւանը առաջնորդող թուրք սպան (ափսոս, անունը չեմ յիշում) իր մի քանի զինուորներով քաջաբար կռուեց, սպաննեց ութը աւազակների ու մնացեալին էլ փախուստի մատնեց:

Ինչո՞վ վարձատրուեց այդ ազնիւ մարդը. հենց յաջորդ առաւօտը գնդակահարուեց:

Թուրք կրօնապետը հակառակւել էր «մինչեւ վերջի հայը ջընջելու՝ Անուար-Թալէաթ-Վիլհելմ կայսեր ճիւաղային ծրագրին, եւ սրանք առ երես համաձայնել ու որոշել էին միայն ութ տարեկանից վեր հայ տղամարդկանց սպաննել, իսկ կանանց ու մանուկներին տեղահան անել, տանել Սիրիայի եւ Պաղեստի անմարդաբնակ անապատները:

Սկզբում կարաւանների ղեկավարութիւնը յանձնուած էր զինուորականների, բայց երբ Անուար եւ Թալէաթ փաշաները նկատեցին, որ իրենց թագուն ծրագիրը ձախողւում է, զինուորականներին փոխարինեցին «բաշի-բոզուխների» ջոկատներով, որոնք հենց այդ նպատակի համար բաց էին թողնուած բանտերից:

Բազմաթիւ կարաւաններից մէկը՝ մեր կարաւանը, տատիս ու մօրս վկայութեամբ, մօտաւորապէս քսան հազար հոգուց էր կազմուած: Մեզ առաջնորդող զինուորականներն եւս փոխարինւեցին այլասերուած թուրք բաշի-բոզուխներով:

Մինչեւ ճապաղ ջուր հասնելը, մեզ գիւղերի մօտով էին անցկացնում եւ մենք հնարաւորութիւն ունէինք մասամբ պարէնաւորուելու հացով, ջրով եւ այլն: Բայց նոր առաջնորդները գաղթականներին զրկեցին այդ հնարաւորութիւններից: Ամիսներ շարունակ մեզ անմարդաբնակ չոր տափաստաններով էին առաջնորդում: Կարաւանը քայլում էր եւ ամէն մի քայլին իր ետեւից թողնում էր բազմաթիւ մեռեալներ:

Էշերով դիակապուտները անգղների նման մեզ էին հետեւում եւ մեռնողների, սպաննուածների եւ ուժասպառների ընկնելիս նըրանց շորերը հանում եւ ծանրաբեռնուած աւարով հեռանում: Յաջորդ օրը նորեր էին նրանց փոխարինում: Կարաւանը հիւծւում ու փոքրանում էր. ժանտարմները այլեւս կարիք էլ չէին զգում փամփուշտ գործածելու...

Մեզանից առաջ անցնող կարաւաններն էլ դաշտերը լցրել էին նեխող դիակներով: Օրեր շարունակ նրանց միջից էինք քայլում:

Մեզ առաջնորդող մի քանի ժանտարմ, երեւի վախենալով կանանց ըմբոստանալուց, յաճախ խոստանում էին նրանց շուտով իրենց տղամարդկանց միացնել: Այդ ստախօս աւազակները մի քանի օր անց նորերով էին փոխարինւում:

Կարաւանը հոգնութիւնից բթացել էր, մարդիկ դարձել էին անտարբեր ու անզգայ, բայց եւ այնպէս սարսափում էին Աւետիս անունով մի հայ տղայից, աւելի՝ քան ժանտարմի գնդակից: Տասընհինգ տարեկան այդ զարշելի պատանին, իր կեանքը փրկելու համար, մատնում էր հարուստ հայերի կանանց ու գեղեցիկ աղջիկներին: Իր մատնութիւնների փոխարէն նըրանցից ստացել էր մի ձի, մի հրացան եւ իր կեանքը:

Սակայն լաւ եմ յիշում, որ մեր սիրուն կանայք ու աղջիկները՝ այդ նողկալի արարածի մատնութեան զոհերը՝ աներեւակայելի քաջութեամբ էին պաշտպանում իրենց պատիւը:

Հակառակ մրով ու ցեխով ծպտուած լինելուն, երբ այդ լակոտը մատնացոյց էր անում ու երբ ժանտարմները նրանց ծամերիցը բռնած քաշքշելով փորձում էին տանել, կանայք ու աղջիկները անզսպելի խիզախութեամբ ու կատաղութեամբ դահիճների դէմքերն էին ճանկռոտում, ձեռները խածոտում, փախչելով՝ ժայռերից ներքեւ էին գլորւում կամ գետն էին նետւում: Նոյնիսկ նախընտրում էին ողջ-ողջ ծառերին մեխուել, քան կեանքները փրկելու համար անձնատուր լինել այդ ճիւաղների տռփանքներին:

Մեր օրհասական պահերին, այդպիսին է իրեն դրսեւորել հայ կինը եւ ես դրա կենդանի վկաներից մէկն եմ...

Այո գաղթի ժամանակ հայ կինը աներեւակայելի տանջանքների մատնուած լինելով հանդերձ, դարձեալ սրբութեամբ էր պահպանում իր օջախի, իր հարազատների ու ազգի պատիւը: Ինչպիսի՜ ինքնամոռացութեամբ ու հաւատքով էին սպասում իրենց տղամարդկանց վերադարձին, թէեւ նրանք այնպէս էլ երբեք չվերադարձան...

Հայ ազգի գոյատեւումը, շատերը վերագրում են մեսրոպեան տառերի գիւտին, ուրիշները՝ մեր կրօնքին, ոմանք՝ մեր գրականութեան ու արուեստին եւ այլն: Բայց եւ այնպէս, տաս ազգեր այդ ամէնը ունենալով հանդերձ անհետացել են:

Հայ կինը եղել ու մնում է հայ օջախի՝ այսինքն հայ ազգի պահապան հրեշտակը:

Դառնանք մեր պատմութեանը: Այդպէս ուրեմն, Աւետիսը ամենօրեայ իր տարբեր մատնութիւններով դարձել էր կարաւանի սարսափը:

Տատս մտայղացել էր մի հընարք. թաքուն գտել էր իրեն համախոհներ, հաւաքել էր բաւական մի գումար, գնացել էր Պեքիր չաւուշի մօտ ու առաջարկել՝ թէ որ Աւետիսին սատկացնի՝ կարաւանը պատրաստ է իրեն տալ ինչքան դրամ որ ունի:

Աւազակապետի աչքերը փայլել էին, ծիծաղելով ասել էր.

— Ի՞նչ է, ցանկանում էք ինձ տուած ձեր կացնի կոթը ե՞ս վերցնել: Ինչքա՞ն ունէք:

Տատս թէ՝ յիսուն ոսկի:

— Ի՛նչ արած, քիչ է, բայց շուտ արա բեր:

Տատս երբ դրամը յանձնում է, Պեքիրը ծիծաղելով ասում է.

— Զուլումեանի կին, առանց սրան էլ արդէն որոշել էի օրուայ վերջը այդ շանը սատկացնել: Նա իմ վզին վտանգաւոր բեռ է. վերեւից որ իմանան այդ տարիքի կեաւուր ողջ թողնելս, վայ թէ իմ գլուխն էլ ուտեն:

Մռայլ օրերի միակ ուրախ լուրն էր, որ փսփսուքով տարածուեց ողջ կարաւանով մէկ: Կանայք անհամբեր սպասում էին օրուայ վերջին:

Կարաւանը գիշերելու համար երբ երեկոները կանգ էր առնում, եռուզեռը ընդհանրապէս երկար ժամանակ չէր դադարում: Մինչդեռ այդ օրը պատահեց հակառակը. կանայք անմիջապէս նստեցին եւ լուռ ու մունջ ժանդարմների կողմ էին նայում:

(Շար. տես էջ 5)

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՅՈՒՇԵՐ

ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՂԱՂԱԿՆԵՐԸ ԿԸ ԱՐՁԱԳԱՆԳԵՆ ՖՐԸՆՃԸԼԱՐԷՆ

14 Հոկտեմբեր 1972ին, Գորտոպահայ գաղութի գերեզմանատան ցուրտ հողին յանձնեցինք հայ մեծ մայր մը, որ շրջապատուած էր բազմանդամ զաւակներով և թոռներով: Ան տեսած և կրած էր Թուրք ջարդարարութեան առթած բոլոր տառապանքները, որոնց մասին կը պատմէր ու կ'արտասուէր անընդհատ:

Ո՞վ էր սակայն այս ծերունի մայրը:

Տիկ. Մարուս (Աստուրեան) Նալպանտեանն էր ան, որ ծնած էր 1888 թուականին, Օտեսա քաղաքին մէջ: Իր մայրն էր Դանիա Զարպեքով, իսկ հայրը՝ Տատուր Աստուրեան: Իր ծնողքին հետ միասին ան կը փոխադրուի Պոլիս և անկէ ալ Խարբերդ, Վերի Մազրա գիւղը: 1912ին ան կ'ամուսնանայ երիտասարդ Ահարոն Նալպանտեանի հետ:

1914ի Համաշխարհային Պատերազմի ընթացքին, Ահարոնը զինուորութեան կը կանչուի՝ Ռուսաստանի դէմ կռուելու (աւելի ճիշդը Թուրքերու կողմէ բնաջնջուելու). Սակայն, ան զգալով վերահաս վտանգը՝ կիսաճամբէն կը փախչի դէպի Խարբերդ, բայց իր աները զինք կը հեռացնէ Տէլսիմ, ուր քիւրտ թալէկամներու միջոցով, հարիւրաւոր հայ երիտասարդներ կ'ապաստանէին՝ մինչև Ռուս բանակին Երզնկա մուտքը:

1915ին Տիկ. Մարուս Նալպանտեան, իր ամուսնոյն ընտանիքին հետ բռնագաղթի կ'ենթարկուի Մազրա քաղաքի երկրորդ կարաւանով, որ ամենամեծն էր — նոյն քաղաքի հայ բընակչութեան գրեթէ կէսը: Կարաւանը իբր թէ Մալաթիայի վրայով դէպի Հալէպ պիտի ճամբորդէր: Այս պատրուակով Թուրք դահճապետները կ'ուզէին ժողովուրդը հասցնել Ֆրընճըլար, ոճրին իսկական վայրը:

Ֆրընճըլար աննշան գիւղաւան մըն էր, բայց շատ ծանօթ եղաւ հայ ժողովուրդի արիւնաներկ պատմութեան մէջ իբրեւ խոշտանգումի, չարչարանքի, բռնաբարութեան կեդրոնավայր մը, մարդկային կեանքի փճացման ահաւոր սպանդանոց:

Այս հրէշային ցեղասպանութիւնն իրագործելու համար, Թուրք կառավարութիւնն իր ծըրագիրը գաղտնօրէն պատրաստած էր, գլխաւոր հանգրուանները որոշած ամենայն զգուշութեամբ: Երբ Տիկ. Մարուս իր կարաւանին հետ Ֆրընճըլար կը հասնի, հոն էր որ կը տեսնէ մարդկութեան ճակտին քսուած ամենազազիր ամօթանքը: Հոն այր մարդիկը կը բաժնեն կիներէն և մանուկներէն, իբր թէ պիտի տանէին զանոնք՝ Եփրատի վրայ կամուրջ շինելու աշխատանքի համար: Իսկ երկու օր վերջ, երբ Թուրք ու քիւրտ խուժանը այս կարաւանին վրայ կը յարձակէր, հայ մանուկներու և կիներու լացը, ճիչն ու աղաղակը մթնոլորտը կը խլացնէր, մանաւանդ որ անոնք կը տեսնէին այդ ոճրագործները, որոնք իրենցմէ բաժնուած արտահատոր հօր, եղբօր, զաւակներու և ամուսինի հագուստներն էին հագած...: Միայն այդ ժամանակ հասկցաւ այս դժբախտ ժողովուրդը՝ իրեն վիճակուած զարհուրելի ողբերգութիւնը, անօգնական վիճակը: Յարձակող զինուած խուժանը անխնայ կը հարուածէր ու կը կողոպտէր ինչ որ ձեռք ձգէր:

Նոյն օրը, կէսօրէն վերջ, դարձեալ Թուրք ու քիւրտ չէթէներ յարձակեցան կարաւանին

(Շար. տես էջ 4)

1915Ի ԹՐՔԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱԿԱՆԱՏԵՍ ԻՍԼԱՄ ԱՍՏԻՃԱՆԱՒՈՐ ԱՐԱԲԻ ՄԸ ԿՈՂՄԷ

Ֆայիզ էլ Կիւսին՝ Հօրանի էլ Լեճաս գիւղի էլ Սուլութ ցեղապետներէն մէկուն զաւակն էր: Օսմանեան կառավարութեան կողմէ, Դամասկոսի պետական պաշտօնեայ մը եղած է, յետոյ Խարբերդի գայմագամ, միաժամանակ՝ Օսմանեան խորհրդարանի անդամ, Հօրանի շրջանի: Ա. Ընդհանուր Պատերազմի ընթացքին, պետութիւնը կասկածեցաւ որ ինքը Դաշնակիցներու լրտես մըն է, ուստի Ջեմալ Փաշա զինքը դէպի Էրզրում աքսորեց: Թուրքիոյ [illegible] առաջացող ռուսական բանակներուն սպառնալիքէն ազատելու համար, Ֆայիզ Տիգրանակերտ անցաւ, ուր առանց պատճառի 22 օր բանտարկուեցաւ: Վեցուկէս ամիս Տիգրանակերտ մնաց եւ թուրք սպաներէ, բարձրաստիճան անձնաւորութիւններէ ականատեսի ստոյգ տեղեկութիւններ քաղեց՝ թրքական ցեղասպանութեան շուրջ, (Վանի, Բիթլիսի, Խարբերդի, Հալէպի եւ Էրզրումի շրջաններէն): Իր հրատարակած գիրքին մէջ կ'ըսէ, թէ ինչ որ գրուած է բացարձակ ճշմարտութիւններ են Ալլահի օժանդակութեամբ: Նոյն երկը գրի առնուած է, 1916ին, Պասրայի մէջ:

Մինչև 1888 թուականը, հայերու հանդէպ քիւրտերու վերաբերմունքը բարեկամական էր, մինչև այն օրը, որ Օսմանեան կառավարութիւնը հրահանգեց ջարդել Վանի, Խարբերդի, Էրզըրումի և Մուշի հայերը: Նոյն տեսակի ջարդեր կրկնուեցան 1896ի Պանքայի դէպքերուն(*) հետեւանքով – 15,000 Պոլսոյ եւ 300,000 Թուրքիոյ ներքնամասերուն մէջ ջարդուեցան:

1909ին ալ ջարդեր տեղի ունեցան Ատանայի մէջ, Օսման. Սահմանադրութեան հռչակումէն անմիջապէս յետոյ: Թուրքերը իսլամական հաւատքը շահագործելով՝ քիւրտերը հայերուն դէմ հանեցին, իրենց նպատակին հասնելու համար:

Յետոյ, արաբ մտաւորականը կը սկսի սրտաճմլիկ ականատեսութիւններու: Երբ անոնք Ուրֆայէն վեց ժամ հեռու գըտնուող Գարա Ճեւրան գիւղը հասան ու նախաճաշելու համար գետակի մը եզերքը նստան, արեան ճապաղիքներու մէջ գետին տարածուած, կուրծքէն չորս փամփուշտներով հրացանազարկ կիսամերկ հայուհի մը տեսան: Արաբ մարդասէրը չկարենալով տակաւ իր առջև պարզուած այս անգութ արարքին, սկսաւ լալ: Քիչ մը անդին, ալ տեսաւ հազիւ 8 տարեկան տղեկ մը, դէմքին վըրայ գետին տարածուած, մարմինը կացինահար: Մայրը իր պատիւը մեծ քաջութեամբ մը պաշտպանելուն համար, հրացանազարկ եղած էր և անոր աչքերուն առջև կացինահար սպաննած էին նաև 8 տարեկան զաւակը:

Արեւածագին Սիւրէքի ճամբան կը բռնեն: Ճամբուն եզերքներուն վրայ տարածուած էին [illegible] կիներ, երեխաներ, այրեր՝ արեւուն ճառագայթներուն տակ փայտացածի նման մարմիններ սեւցած: Քիչ մը անդին,

(Շար. տես էջ 4)

ՀԱՅՈՑ ԿՌՈՒՆԿԻՆ

«Կռունկ, ուստի՞ կու գաս, ծառայ եմ ձայնիդ.
Կռունկ, մեր աշխարհէն, խապրիկ մը չունի՞ս»։

Այսպէս միշտ երգեց
Իմ ազգս բոլոր,
Երկար տարիներ
Լացով ու կոծով.
Բայց աւա՜ղ դո՛ն միշտ
Եկար ու անցար,
Չբերիր ազգիս
Ոչ մէկ խապրիկ նոր.
Չի՛ դուն հոն տեսար
Աւերակ մոխիր,
Սով սրածութիւն,
Արցունքներ աղի.
Երկիրը պատած
Մահուան ստուերով,
Դաշտեր կուտակուած,
Լուրթ ոսկորներով.

Սակայն, ես, այսօր,
Ո՛վ սիրուն կռունկ,
Չեմ երգեր երգը՝
Իմ նախնիքներուն.
Եւ չեմ սպասեր,
Քու խապրիկներուդ,
Զի հայրենի իմ երկիրէն, այսօր,
Եղբայրներ, քոյրեր,
Այցի կու գան հոս,
Կը բերեն մեզի,
Մեզի՝ ամէնքիս
Համբոյրներով ջերմ՝
Սիրոյ ողջոյններ.
Կը բերեն մեզի
Լուսոյ կանթեղներ,
Ճառագայթներ յոյսի,

Հաւատա՛, սիրոյ.
Հոն՝ չկայ այժմ,
Վախն ու աւերը,
Չկան զուլումի՝
Վայրագ օրերը.
Ցաւէս հեռացա՛ւ
Ցեղասպան ձեռքը,
Հոն՝ ծագեց կրկին,
Փայլուն արեւը.. :
Եւ հոն, կան այսօր
Շէնքեր հոյակապ,
Ուղիներ վառ, վառ,
Դաշտեր ծաղկավառ:
Սուրբ տաճարները՝
Հին բազմութեամբ լի,
Տաք թոնիրներ վառ,
Ու մառաններ լի.
Հոն՝ կան եւ այսօր,
Հերոսներ բազում,
Վարպետներ ճարտար,
Պարծանք աշխարհի:
Սիրո՛ւն կռունկ, կռունկ բարի,
Թռի՛ր, գնա՜, Հայաստան.
Ողիր հիւրն Երեւանի,
Տե՛ս ու պատմէ՛, աշխարհին,
Թէ հայը՝ հոն,
Ծաղկեց կրկին,
Ու հանճարովն իր ցեղին
Ան կը բաշխէ՛,
Եւ պիտ բաշխէ Լոյ՛ս՝ աշխարհին.

ՍԱՀԱԿ ԳԱԼԱՅՃԵԱՆ
Գահիրէ, 1973

1915Ի ԹՐՔԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԿԱՆԱՏԵՍ ԻՍԼԱՄ ԱՍՏԻՃԱՆԱՒՈՐ ԱՐԱԲԻ ՄԸ ԿՈՂՄԷ

(Շար. Գ. էջէն)

խողխողուած երեխաներու թիւը երթալով բազմացաւ, տեսան ծառայ մը, որ գիրկը բռնած երեխան, տուն մը ետեւը նետեց։ Երբ ծառային հարցուցին թէ «ինչո՞ւ երեխան այդպէս նետեց» սա պատասխանը ստացան.

— Մայրը մեռաւ, երեխան ալ նետեցինք»:

«Իբր թէ մուկ մը եղած ըլլար» կը գրէ հեղինակը: «Աստուած իմ, ի՞նչ ըրած են այս կիները, այս երեխաները, արդեօ՞ք թուրք մը սպաննած են, ասոնք կը ըննանջնուէին պարզապէս բարի, տանտիկին հայեր ծնած ըլլալնուն համար: Իսլամնե՛ր, ձեզ հարց կու տամ բոլորիդ, այս առաքինութիւնները արդեօք ոճի՞ր են։ Հարց տուէք ձեր անձին, թէ ասոնք թրքուհիներէն աւելի բարձր ըլլալնուն համար չէ՞, որ կը մաքրագործուին։ Եթէ նոյնիսկ պահ մը ընդունինք թէ այրերը յանցաւոր եղած ըլլան, ի՞նչ է սակայն այս կիներուն, երեխաներուն յանցանքը, որ գազաններու զոհ կ'երթան։ Քուրանը կ'ըսէ. «Ո՛չ ոք բեռցուցէք ուրիշին բեռը, այսինքն՝ ո՛չ ոք պատժեցէք ուրիշի մը գործած յանցանքին համար։ Թուրք կառավարութիւնը կրնա՞յ ամենափոքր արդարացում մը գտնել։ Թուրքերը ոտնակոխ ըրած են Քուրանին, Մարգարէին և մարդկութեան օրէնքները։ Ասոնք գործած են արարքներ, որոնք կը ցուցնեն, կ'ամբաստանեն բոլոր իսլամները, քրիստոնեաները և կռապաշտները»:

Տիգրանակերտի ճամբուն վըրայ, դեղձանիկ մազերով, 4 տարեկան սիրուն մանչուկի մը հանդիպեցանք, ազնուական դէմքով այդ փոքրիկը մերժեց պատասխանել իրեն եղած հարցումներուն։ Արաբ մարդասէրը իրեն ընկերացող պետական պաշտօնեայէն խնդրեց՝ որ «տղեկը հետերնին տանին, սակայն թուրքը մերժեց» ըսելով, որ հարկաւ անկէ անցնող քիւրտ մը տղան կ'առնէ ու կը տանի։ «Մարդիկ, որ բարեսիրտ կը գտնուէին անասուններու հանդէպ, ի՞նչպէս անգութ են դարձած իրենց նմաններուն հանդէպ, մանաւանդ երեխաներու՝ որոնք բողոքելու կարողութիւնն իսկ չունին, և տղեկը կը թողուն ամայութեան մէջ, որպէսզի վայրենի գազաններու կեր դառնայ», կը գրէ հեղինակը:

Տխուր տեսարանը կը կրկնուի ամէն տեղ. հրացանազարկ այր մը, կուրծքէն զարնուած՝ գետինը կը տարածուի. դիակին կողքին, խողխողուած մօրը երկայնքին, երեխայ մը վերջին քունին մէջ, ծաղիկ հասակով աղջիկ մը տարածուած իր կրած լլկումները ակնյայտ կը պարզէ։ Եւ այսպէս մինչեւ Գարա Բունար, Տիգրանակերտի մօտ, ուր հանդիպեցանք վայրենի խողխողումներու։ Հոս տեսանք մոխիրի վերածուած մարմիններ, միայն Աստուած գիտէ թէ որչափ անմեղներ, որոնք ատենին իրենց բոյներուն մէջ երջանիկ կեանք մը կը վարէին, զոհ գացեր էին կրակի բոցերուն և վերածուած՝ փոշիի և մոխիրի։

Տիգրանակերտ հասնելուս, բանտարկուեցայ 22 օր։ Այդ ժամանակամիջոցին տիգրանակերտցիէ մը տեղեկութիւններ քաղեցի՝ հոն բնակող հայերուն ենթարկըւած հալածանքներուն շուրջ. հայերը, երբ թէ, զինուորական ծառայութենէ փախուստ տալով, քաւան արասի *անունով խումբեր կազմած են և յետոյ՝ սպառնալիքներով, հարուստներէ դրամ պահանջած են զէնք գնելու համար։ Հայ երեւելիներ կառավարութեան դիմելով, երբ թէ ասոնց պատժուիլը պահանջած են: Մկրտիչ անունով Տիգրանակերտի քահանան, այս զոհուածներու մաս կը կազմէր: Հովիւը կրած տանջանքներուն չտոկալով՝ իր վրայ քարիւղ թափելով անձնասպան եղած է։ Բանտարկեալ մը, որ դէպքերէն երեք տարիներ առաջ հայ կղերականին հետ թղթակցած էր, ինծ ըսաւ.- «Ան մեծամեծ էք, ըզգայուն ըլլալուն, այս նախատինքներուն չի՛ կրցաւ տոկալ»։ Տիգրան, Դաշնակցութեան Տիգրանակերտի կեդրոնին անդամ էր, իրմէ պահանջուեցաւ անդամներուն ամբողջական ցանկը և մերժելուն համար չարչարանքներու ենթարկուեցաւ – անոր ոտքերը երկաթներու մէջ սեղմեցին, մինչեւ որ ուռին և քալելու անկարող դառնայ, անոր եղունգները, թարթիչները մասնաւոր գործիքով մը քաշեցին, բայց Տիգրան բառ մըն իսկ չարտասանեց, ոեւէ ընկերոջ անունը չի տուաւ. Եւ ան աքսորուեցաւ և ազնուաբար նահատակուեցաւ՝ իր ազգը սիրելուն համար, մահը նախընտրելով՝ ազգային գաղտնիքները չյայտնեց.*

Հայացուց՝
ՎԱՀՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆ
(Շար. 1)

(*) ՏԱՆՈԹ.- *Պոլիս, Ղալաթիոյ օսմանեան դրամատան դէպքին մասին, Նանսէն իր գիրքին մէջ – էջ 290 – սապէս կ'արտայայտուի.-*

«1896 Օգոստոս 26ին, 26 կովկասահայեր յանկարծակի յարձակումով մը Պոլսոյ Օսմանեան Պանքան գրաւեցին և սպառնացին զայն օդը հանել, եթէ կառավարութիւնը իրենց պահանջներուն գոհացում չտայ։ Ասոնք կը կարծէին, այս միջոցով, Եւրոպայի համակրութիւնը շահիլ հայկական մարտիրոսութեան շուրջ։ Սակայն, ձարական Ռուսիոյ տեղւոյն դեսպանատան Թարգմանին միջոցով՝ հայ յեղափոխականներուն խոստում տըրուեցաւ, որ իրենց ծրագրին գործադրումէն հրաժարելնուն պարագային ազատօրէն արտասահման պիտի փոխադրուէին, առանց որեւէ հետապնդումի։

«Սակայն պատճառներ կան հաւատալու, թէ ՊԱՆՔԱՅԻ ԴԷՊՔԸ «ՊԱԼԱՏ»ԻՆ ԳԻՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ԴԻՏՈՒՄՈՎՆ ԷՐ ՈՐ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱՒ. *Պալատը, առնուազն, այս տղայական յեղափոխականներուն արարքը իբրև վկայութիւն կրնար գործածել, փաստելու համար՝ թէ հայերը ըմբոստներ են ու արժանի, դիւանագէտներու աչքերուն առջև, պատժուելու, բացէ ի բաց»: (Տակաւին այս մտայնութիւնը ի զօրու է, Վ. Փ.)։*

ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՂԱՂԱԿՆԵՐԸ Կ'ԱՐՁԱԳԱՆԳԵՆ ՓՐԸՆՃԸԼԱՐԷՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

վրայ և սկսան լրբօրէն քաշելքաշկռտել բազմաթիւ հարսեր, մատղաշ օրիորդներ և մանչեր, ստատուորապէս 150Ս ոգի բաժնելու պատրուակելով որ կանուխ պիտի տանէին Մալաթիա, որ-ւանդաւորցին մէջ աշխատցնելու համար. Բայց քանի մը ժամ ետք՝ արկու մանչ և օրիորդներ փախչելով կարաւանին աստ եկան և պատմեցին, թէ «երբ բլուրին միւս կողմը անցանք, սաստ լռութեան մը մէջ կը սպասէր և անօթի գայլերու նման կատղած՝ յարձակեցան հայ հարսերու, աղջիկներու և մատղաշ օրիորդներու վրայ, տեղն ու տեղը, ամենուն աչքին առջեւ, վայրագօրէն սկսան զանոնք չարչարել, պղծութիւններու ենթարկել, բզքտել ու սպաննել. Այդ անօրակոլի թուրք ճիւաղները, աւելի՛ ու աւելի՛ գազանացած՝ կը սարկացնէին 10-14 տարեկան աղջիկները, մէկը միւսի ետեւէն կը խողխողէին և անոնց ցաւի ճիչերէն ու աղաղակներէն կը ռազմական անասնօրէն. Երբ այս ոճրագործներու վոհմակը կը հեռանար, դաշտը լեցուած էր դիակներով իսկ ուրբզներ ալ սասանասու վրձակի մէջ առաւագրւածւնեւ։

Տիկ. Մարուս Աստուրեան-Նալպանտեան այս ամէնը պատմելով և աղի արցունք թափելով կը շարունակէր.- «Մենք սարսափած մեծ կարաւանին հետ քալեցինք դժուար ու ամայի ճամբաներով, դէպի Զէյնալի տառապանքի սարերը, Նիւրոյէ, Սամուսատէն և Եփրատէն, հասնելու համար մինչեւ Միջագետք: Երբ կարաւանը կ'իջեւանէր լեռներու և ձորերու մէջ, այնտեղ կը կորսուէին բազմաթիւ երեխաներ, որոնց անմխիթար մայրերը կ'ողբային սրտակեղեք մռմռոցով: Հայ մայրը ի խացընոր գարծած էր, կորսնցուցած էր ինքզինք այս սեւ ու չարչարալի օրերուն մէջ: Ուրիշ իջեւաններու մէջ, դաշտավայրի մը վրայ՝ ուր պառկած երեխաներ կային, յանկարծ գլուխնին բարձրացնելով՝ կը ճղային «մայրի՛կ, նանա՜, այա» և անհ սրտաճմլիկ ձայներով վայնասուն մը կը սկսէր։ Երբեմն մանուկներ, իրենց չորս կողմը նայելով և մարդ չտեսնելով, մէկ կողմէն միւսը կը վազէին, կը կանգնէին և կը նայէին խելագարի մը պէս։ Ո՛չ սայր կար, ո՛չ քոյր։ Ամէն տեղ լռութիւն կը տիրէր: Հեռո՜ւն, շատ հեռուն կը տեսնուէին օդին մէջ կախտակուած փոշիէ ամպեր։ Ահա հոն էր կարաւանի «ճամբորդութեան» ուղին.... Այս ինչ ցաւալի, սրտաճմլիկ տեսարան էր, մանչերու սրտապատառ աղաղակը երկինք կը բարձրանար, ո՛չ լսող կար, ո՛չ օգնող։ Մինչեւ անգամ Աստուած խուլ էր դարձած: Երեխաներ գետին կ'իյնային ուժասպառ, այլեւս երբե՛ք չկանգնելու համար։ Իրիկուան սեւ խաւարն ալ իր թեւերը կը փռէր անոնց վրայ և կը չքացնէր ապրելու ամէն յոյս»։

Խարբերդ, Մազրայի այս երկրորդ կարաւանը,- ինչպէս կը պատմէր Տիկին Մարուս,- այսպիսի երկայն մահասարսուռ ճամբաներու, լեռներու, տատասկոտ հովիտներու և անդընդախոր ձորերու մէջ փճացաւ՝ թուրք գազանաբարոյ փոհմակներէն: Սակայն Տիկին Մարուս Նալպանտեան բախտը կ'ունենայ ծանօթանալու երկու հայ զօրհպաններու, որոնք ծպտուած էին քրտական տարազով և Հալէպի ճամբուն վրայ անոնց հետ ետ կը դառնայ դէպի Խարբերդ՝ յոյս ունենալով թէ այնտեղ պիտի գտնէր իր անուշիկ մայրը և ապա պիտի միանար իր ամուսնոյն, որ Տէրսիմի մէջ նալպանտութեամբ կը զբաղէր և յարգանք կը վայելէր իր արհեստին շնորհիւ։ Տիկին Մարուս կը յաջողի իր մտադրութեան մէջ, և կը դառնայ Խարբերդի Վերի Մազրա գիւղը, ուր կ'իջեւանի փաստաբան Ալեքսանդր Էֆէնտիին տունը, որուն միակ աղջիկ զաւակը ողջ մնացած էր, որովհետեւ իր ամուսինը վարպետ մարանկոզ (ատաղձագործ) էր. Թուրք բարձր պաշտօնեաներ պէտք ունէին անոր՝ իրենց տուներու կահ-կարասիները շինելու համար։

Իր բնակավայրը հասնելու առաջին օրն իսկ, Տիկին Մարուս լուր կը ստանայ, որ իր եղբայրը՝ Տիգրանը ողջ է Հաֆըզ Էֆէնտի կոչուած թուրքի մը քով որպէս խատմէքեր *(ծառայ) և անմիջապէս իր քով բերել կու տայ, անկէ տեղեկութիւն ստանալու համար իր մօր և փոքրիկ եղբօր մասին: Ահա պատմութիւնը.*

— Տիկին Մարուսի մայրը՝ Դանիա Զերպեքով-Աստուրեան կը ծերբակալուի և Մազրա քաղաքի կեդրոնական բանտը կը ղրկուի 1915 Օգոստոսին, իր երկու զաւակներուն հետ՝ Տիգրան և Յակոբիկ: Կեդրոնական բանտը կը հրկիզուի հայ տղամարդոցմով լեցուն. Կիներու բաժինը ականջալուր կ'ըլլայ այս բոլոր խժդժութիւններուն. Քանի մը օր ետք կը կազմուի ուրիշ կարաւան մը՝ ուղարկուելու համար «դէպի Մալաթիա», որ կը նշանակէ հայ ժողովուրդը մորթոտելու մեծ սպանդանոց Ֆընճըլար և անկէ ալ Շիրոյ։

Բռնագաղթի ճամբուն վըրայ, Զունկուշցի Հասան չաւուշ սպառնական լպիրշ հայհոյանքներ կ'ուղղէ Տիկին Դանիային, որ գետնէն քար մը առնելով կը զարնէ արիւնարբու Հասան չաւուշի գլխուն. Իսկ այս զինուած հրէշը խափախչի *հին հրազէնի կոթով հարուածներ կ'իջեցնէ Տիկին Զերպեքով-Աստուրեանի՝ զայն մահամերձ փռելով գետին և ձեռքի սուրովն ալ երկու տարեկան Յակոբիկին գլուխը բաժնելով մարմինէն կը նետէ կիսամեռ մօր վրայ և յոխորտալով կը պոռայ. «Հայտէ պագալըմ,* սէնին միլլաթըն ասքէրլարի կէլսուն սինի գուրթարսուն*»:*

Այս դառն տեղեկութիւնները տալէ ետք՝ Տիգրան իր քրոջմէն կը բաժնուի և կը վերադառնայ Հաֆըզ Էֆէնտիին տունը՝ ծառայութեան:

⁂

1066

Հարց է թէ ի՞նչպէս անցաւ Տիկին Մարուսի հետագայ կեանքը, քանի մը տողով նշենք. Ամիս մը ետք ան միացաւ իր ամուսնոյն՝ Տէրսիմի Ախզոնիկ գիւղին մօտերը. Ռուսական զօրքը Երզնկան գրաւելէ վերջ անոնք մեկնեցան հոն, ապա գացին Տրապիզոն.

1917ի Ռուսական Յեղափոխութեան պատճառով երբ բանակները նահանջեցին Թրքական ճակատէն, անոնք փոխադրուեցան Պայպուրտ, ուր Սեպուհ կը պատրաստուէր դիմադրել Թուրք պաշպոզուքներուն *և* ասքեարին. *Ահարոն Նալպանտեան կը միանայ Սեպուհի գունդին որպէս կամաւոր, իսկ Տիկին Մարուս կը ծառայէ որպէս հիւանդապահուհի։ Սեպուհի գունդը Պայպուրտէն կը նահանջէ դէպի Մամախաթուն, ուր փոքրաթիւ հայ կամաւորները անկարող եղան զսպել՝ Թուրք խուժանին մեծ հոսանքը։ Դարձեալ նահանջ դէպի Էրզրում, ուր Ահարոն Նալպանտեան ծանրապէս հիւանդանալով՝ կը հեռանայ կամաւորական գործողութիւններէ։ Օրէ օր ծանրացող արհաւիրքը հայ ժողովուրդին վրայ՝ կը կազմալուծէ կամաւորական շարժումը։ Տէր և Տիկին Նալպանտեանները կը հեռանան Կովկաս, անկէ դէպի Վլատիվոսթոք, ապա կը*

(Շար. տես էջ 5)

«ՍԱՐՏԱՐԱՊԱՏ»

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԻՆ ԵԼՈՅԹԸ

Նախանցեալ Կիրակի, 15 Ապրիլ 1973, Գահիրէի Ամերիկեան Համալսարանին «Իուըրթ Մեմորիըլ Հոլ»ի մէջ, հայկական պարի Փառատօն մը կազմակերպուած էր՝ «Թուսաբեր» Մշակութային Ընկերակցութեան կողմէ:

Այս հանդիսութիւնը՝ որ կը հովանաւորէին Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեան (Առաջնորդական տեղապահ) և Գերպ. Տ. Ռափայէլ Եպս. Պայեան (Վիճակաւոր եգիպտահայ կաթողիկէ համայնքին), դրուած էր Տէր և Տիկին Աւետիս Ն. Զագըճեանի նախագահութեան տակ։

Յայտագիրին մեծ մասը բաղկացած էր հայկական ժողովրդական պարերէ, ինչպէս նաև լիբանանեան, ռուսական, մոլտավական և հնդկական խմբապարերէ և մենապարերէ։ Այս բոլորը կատարուեցան նորակազմ «Սարտարապատ» պարախումբին կողմէ, որուն ղեկավարն ու պարուսոյցն է Տիկին Շաքէ Յովակիմեանը, որ ոչ մէկ ջանք չէր խնայած՝ որպէսզի պարախումբին հայ երկսեռ երիտասարդները, կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ, կարենային պատւաւոր արդիւնք ձեռք ձգել իրենց առաջին հրապարակային ելոյթէն իսկ։

Փառատօնին ճոխ յայտագիրին գործադրութիւնը տեւեց մօտ երեք ժամ:

Նախքան գեղարուեստական յայտագիրին գործադրութիւնը, Տոքթ. Սուրէն Պայրամեան, յանուն «Թուսաբեր» Մշակութային Ընկերակցութեան, նախ հայերէնով և ապա արաբերէնով, ողջոյնի և շնորհակալական խօսք ուղղեց հանդիսութիւնը հովանաւորողներուն, նախագահին, ներկայ հասարակութեան, և հիւրընկալ արաբ ժողովուրդին ու Եգիպտոսի Նախագահ Անուար էլ Սատաթին։ Ապա կարդաց պարախումբին մաս կազմող երկսեռ հայ երիտասարդներուն անունացանկը։

Յայտագիրը սկսաւ «Մարշ Պար»ով, հայրենի ծանօթ երգահան Ճեյմս Գիւզալեանի «Երգ Բարեկամութեան» նուագի ընկերակցութեամբ, որուն յաջորդեցին՝ «Ծոճան» խմբապար, «Հնդկական Պար» (զոյգպար Օրք. Վ. և Ս. Աւագեաններ), «Տապքէ» լիբանանեան խմբապար, «Նազ Պար» (մենապար Օր. Թերէզ Ֆուատ), «Մարտիկներու Պար» խմբապար, «Ռուսական Պար» (Օր. Մ. Ոսկերիչեան, Պր. Օննիկ Ֆրունճեան և խումբ մը պարուհիներ)։

Ապա յայտագիրը շարունակուեցաւ դաշնակի ճարտար կատարումներովը՝ փոքրիկն Արմէն Մազլումեանի և Օր. Արմինէ Քըրեստեանի։ Առաջին մասին վերջին պարը եղաւ «Շիրակի Պար» խմբապարը:

Դադարէն ետք, հանդիսութեան Բ. մասին, յաջորդաբար տեղի ունեցան «Վանի Շուրջպար» խմբապարը, որուն յաջորդեց պարուսոյց Տիկին Շաքէ Յովակիմեանին կողմէ այնքան արտայայտչականօրէն կատարուած մենապարը՝ «Գնչու Պար»ը, ապա «Մոլտավական Պար» խմբապարը (մենակատարողները՝ Օր. Ռուբինա և Պր. Քրիստափոր Միքայէլեաններ)

Օր. Նայիրի Քըրեստեան, հակառակ իր մատղաշ հասակին, գեղեցկօրէն մեկնաբանեց Քըրայզլըրի «Փրելիւտ և Ալլեկրօ»ն։

Պարախումբը ապա կատարեց «Սասունի Պար» խմբապարը (մենակատարներ պպ. Պ. Ասատուրեան և Թ. Զաքարեան): Օր. Ռիթա Մէօթէմէտեան դաշնակի վրայ նուագեց Շոփէնի կտորներէն մին, որմէ ետք կատարուեցաւ «Երազ Պար» խմբապարը, մենակատարութեամբ Տիկիններ Շաքէ Յովակիմեանի և Սոնիա Պայրամեանի:

Տիկին Լիզա Քըրեստեան, դաշնակի ընկերակցութեամբ Տիկին Էլիտէ Տելլօ Սթրոլոկոյի, յաջորդաբար մեներգեց Մոցարթի «Ֆիկարոյի հարսանիք»էն երգ մը, Կոմիտասի «Կանչէ Կըռունկ»ը և Էտկար Յովհաննիսեանի «Էրեբունի»ն, և արժանացաւ հանդիսականներու խանդավառ ծափերուն:

Յայտագիրին վերջին խմբապարը եղաւ «Ֆինալ»ը, մասնակցութեամբ պարախումբին բոլոր անդամներուն։

Ընդհանուրին խանդավառ ծափերուն տակ, պարուսոյց Տիկին Շաքէ Յովակիմեանին յանձնուեցաւ յիշատակի նուէր մը։ Ծափահարութիւններով եւ ողջունուեցաւ երիտասարդ նըկարիչ Պր. Շանթ Աւետիսեանը, որուն յղացումներն էին պարախումբին ճոխ զգեստներուն կերպարները։

«Սարտարապատ» պարախումբին այս յաջող ելոյթը մեծ ոգեւորութիւն և խանդավառութիւն ստեղծեց՝ մանաւանդ հայ նոր սերունդին մէջ, և այ՛ս է մասնաւորաբար որ կը գնահատենք, և չենք խորանար ու կատարել պարարուեստի անկիւնէն դիտուած քննադատութիւններ:

Ուրախութեամբ նշմարեցինք, որ «Սարտարապատ» պարախումբին այս անդրանիկ ձեռնարկին յայտագիրին մէջ, Սարտարապատի ճակատամարտին առնչութեամբ, բնաբան ընտրուած էր՝ Հայ Կոմկուսի Կ.Կ.ի առաջին քարտուղար Անտոն Քոչինեանի պատգամը։ Ասիկա քաջալերական երեւոյթ է՝ հայ բոլոր խաւերուն համար և կը յուսանք, որ երիտասարդութիւնը – որուն ուղղուած է պատգամը – հետեւողական պիտի ըլլայ բնաբանի ոգիին։

Նորանոր յաջողութիւններ և մանաւանդ յարատեւութիւն կը մաղթենք «Սարտարապատ» խումբին և անոր անդամներուն:

ՇԻՐԱԿԻ ՊԱՐ (Լուսանկար՝ Ս. ՔԻՓԷԼԵԱՆԻ)

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ Ի ՍՊԱՍ ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԵԱՆ

Թեքնիք գիտութեան յեղաշրջումի այս դարուն, թեքնիքի զարգացման չափը ընկերվարական պետութեանց տնտեսական զարգացման զօրաւոր ազդակը կը կազմէ: Ս. Միութիւնը եւ ընկերվարական ճակատի միւս երկիրները, առաջնակարգ երկիրներէն են՝ որոնք կը հետաքրքրուին գիտութեան եւ թեքնիքի կարեւոր ճիւղերով եւ անոնց հիմնական ուղղութիւններով։

Հնգամեայ ծրագրի առաջին տարին, առաւելաբար նշուեցաւ՝ Ս. Միութեան անջրպետային հետազօտութեանց մէջ արձանագրած յաջողութիւններով, նոյնպէս միւս ընկերվարական երկիրներու մասնակցութեամբ՝ այս հետազօտութեանց։ Նոր ջրային մագնիսական տինամիք շարժիչ մը սկսաւ գործել, որը, բոլորին ալ խոստովանութեամբ, ուժը փոխադրելու ապագայ գործիքն է։ Միւս երկիրներու յաջողութիւններն ալ նուազ չեն։

Ելեկտրական ուժը, գործիքաշինութիւնը եւ քիմիական ճարտարարուեստը այն ճիւղերն են՝ որոնք գիտական թեքնիք յառաջդիմութեանց հիմը կը կազմեն, շնորհիւ իրենց վայելած զարգացման առաւելութեան եւ ասիկա՝ ընկերվարական երկիրներէն շատերուն մէջ։ Վերոյիշեալ ճիւղերը, 1971ին արտադրուած ապրանքներու արժէքին հիման վրայ, Տնտեսական Օգնութեան Երկիրներու Խորհուրդի երկիրներու ճարտարարուեստական արտադրութեանց 50./ կը կազմեն:

Գիտաթեքնիքական յառաջդիմութիւնը նպաստեց՝ աշխատանքի արտադրողականութեան բարձրացման, կամ ուրիշ իմաստով, անցեալ տարուայ արտադրութեանց ազդակներուն կեդրոնացումով, առաւելութիւնը հասցուց ընդհանուր արտադրութեան 80-100./ ի:

Գիտութիւնը ներկայիս մեծ չափով կը փոխուի ուղղակի արտադրողական ուժի, որ մեծապէս կը նպաստէ ընկերվարութեան զարգացման։

Ընկերվարական երկիրներէն շատերը կ'օգտագործեն գիտութիւնը մեծ աստիճանաչափի վրայ, անդադար զարգացնելով իրենց գիտահետազօտական կազմակերպութիւնները եւ գործադրութեան դնելով ծրագրերը, շնորհիւ իրենց ունեցած արտակարգ նիւթերուն եւ մասնագիտացած գիտուններուն։

Տնտեսական Օգնութեան Խորհուրդի երկիրները, իրենց հնգամեայ ծրագրին մէջ առաջադրած են փութացումը՝ գիտաթեքնիք զարգացման, մասնաւորապէս հիւլէական ուժի բնագաւառին, հաշուիչ ելեկտրոնիք մեքենաներու եւ ճարտարարուեստական նիւթերու քիմեագիտութեան մէջ:

Ընկերվարական երկիրները կ'աշխատին պատմական կարեւոր հարցի մը լուծման, այն է գիտաթեքնիք յեղաշրջումի կատարելագործումները կապել՝ ընկերվարական տնտեսութեան ամենակարեւոր ճիւղերուն:

Ն. Մ. Գ.

ՄԱՏՆԻՉԸ ԵՒ ՀԱՅ ԿԻՆԸ

(Շարունակութիւն Գ էջէն)

Պեքիր չավուշը կարգադրեց Աւետիսին գետից փարչով ջուր բերել: Դա սովորական մի բան էր, բայց երբ Աւետիսը փարչը վերցնելով մի քանի քայլ էր արել, տեսաւ կանանց ու մեռած դեմքերի վրայ դեռ ողջ մնացած աչքերը, որոնք այրւում էին վրէժով եւ որոնք հրացանների փողերի նման ուղղուած էին իր վրայ: Նա սարսափահար ետ վազեց ժանդարմների մօտ եւ դողահար աղաչում էր, պաղատելով նոր խոստումներ անում, որ իր կեանքը խնայեն: Իսկ ժանդարմները հռհռում էին։

Խմբապետ Պեքիրը, որ վայնասուն չէր սիրում, կատաղած գոռաց.

— Անիծուած լակոտ, քո շան արիւնը ինչի՞ն է հարկաւոր: Ջո՛ւր բեր, ծարաւ եմ։

Տղան միամտօրեն, առանց շուրջը նայելու վազեց, հասաւ գետափ եւ կուժը հազիւ էր թաթախել ջրի մէջ, երբ Պեքիրի գնդակը շամփրեց նրա քամակն ու դուրս եկաւ ուսից։ Մատնիչն ընկաւ ջրի մէջ, վեր կացաւ ու ետ՝ դէպի ափ վազեց։ Ժանդարմներից մէկը գընայ ու քացով կրկին գլորեց ջուրը։

Ու գնաց դաւաճանը ջրի հորձանքով՝ խառնուելու գետում լողող միւս դիակներին։

Ահա այդ ահռելի տեսարանի առաջ էր, որ ես լսեցի անէծքների տարափ, ծիծաղ ու նոյնիսկ ծափեր...

Իհարկէ Աւետիսի մահով կարաւանը չփրկուեց։ Երբ Հալէպ քաղաքը հասանք, ընդամէնը մընացել էինք հինգ երախայ ու քառասուն կին: Դրա կէսն էլ համաճարակի զոհ գնաց...

ՆՈՒՊԱՐ ԳԱԼԸՆՑԱՆ

Երեւան

ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՂԱՂԱԿՆԵՐԸ

(Շար. Դ. էջէն)

վերադառնան Սրմալը, յետոյ Օտեսա և Պոլիս: 1923ին, անոնք վերջնականապէս կը գաղթեն Արժանթինա Գորտոպա քաղաքը, ուր կը հաստատեն իրենց նոր բոյնը։

Տիկին Մարուս, այս նոր միջավայրին մէջ միշտ մասնակցած է հայրենասիրական և հակաֆաշիստ ձեռնարկներու։ Իր բնակարանը տրամադրած է 1937-1945ին հակաֆաշիստ գործունէութիւն ծաւալող Գոմանտոյի աշխատանքներուն։

Իսկ մայրը Դանիա Զերպեքով-Ասատուրեան, որ ունեցած էր ինը մանչ զաւակ և մէկ աղջիկ, իր սլաւ ցեղի արիւնը խառնեց Մեծ Եղեռնի հայ նահատակներու սուրբ արեան հետ:

ՏԻԳՕ

Գորտոպա, Արժենթինա

going to Australia?
Fly there with Australia's own airline

We go further – in distance, all the way down-under. Longer hops, fewer stops, to make your business trip a pleasure.

PLEASE SEND ME FREE
DETAILS ON YOUR HOP TO AUSTRALIA
NAME..................
ADDRESS..................

QANTAS
we go further

Ask your travel agent to give you full details or Qantas Airways Ltd.
22, Kasr El-Nil Street - Cairo - Tel. 55768-72753

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
26 ԱՊՐԻԼ 1973

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ ՆԵՐՍ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԾԱՂԿԱՏՕՆԸ

Անցեալ Կիրակի, 22 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 7ին, Գահիրէի Հայկական Ընթերցասրահը ժամադրավայրը հանդիսացաւ եգիպտահայ երիտասարդութեան եւ ծնողներու:

Կազմակերպուած՝ Սրահին «Նոր Սերունդ» մշակութային մարմնին կողմէ. այս «Ծաղկատօն»ին իրենց մասնակցութիւնը բերին Գահիրէի հայկական ակումբներու եւ միութեանց երիտասարդական մարմինները:

Հանդիսութեան նախագահութիւնը սիրով ստանձնած էին՝ Գահիրէի ծանօթ արուեստագէտ լուսանկարիչ Պր. Կարօ Վարժապետեան ու իր համեստափայլ Տիկինը:

Այս «Ծաղկատօն»ին մասին մանրամասնօրէն պիտի անդրադառնանք մեր յաջորդ թիւով:

ՊԱՏԿ. ԹԵՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ՎԵՐՋԻՆ ՆԻՍՏԸ

(Շարունակութիւն Բ. էջէն)

կողմէ եղած կտակը՝ որ կը պարտաւորէր Ս. Յովհաննէսի անուան՝ Հելիոպոլսոյ մէջ եկեղեցիի մը շինութիւնը, ցարդ չէ գործադրուած և այդ կտակին գումարով գնուած ապարանքին ալ արժէքը գրեթէ կրկնապատկուած է: «Ընդունուած կտակի մը գործադրութիւնը նուիրական է: Ի՞նչ վստահութիւն պիտի ունենան այլ ազգայիններ՝ համայնքիս կտակներ թողելու համար, երբ Ազգային Իշխանութիւնը զանազան պատճառաբանութիւններով չի գործադրեր այդ կտակին տրամադրութիւնները»:

Պր. Ս. Պալաեան առաջարկեց նաև, որ ըստ Կրօնական Ժողովին առած որոշումին՝ երբ Զաքազիկի Ս. Խաչ եկեղեցիին սրբազարերուն փոխադրութիւնը գործադրուի, յաւերժացնելու համար յիշատակը՝ բարերար ողբ. Արմենակ Կամսարականին, Հելիոպոլսոյ մէջ կառուցուելիք եկեղեցիին մուտքին երկու կողմերը շինուին սրբատեղի սենեակներ, ուր զետեղուին Զաքազիկի եկեղեցիէն փոխադրուած սրբազարերն ու խորանը, և այդ աղօթատեղին կոչուի Ս. Խաչ, ի յիշատակ փոխադրուած եկեղեցիին և Կամսարականներու բարերարութիւնը յիշատակող մարմարեայ արձանագրութիւնը զետեղուի՝ այդ աղօթատեղիին մուտքին.

Ժողովը որոշեց որ եկեղեցւոյ շինութեան ուսումնասիրութեան յանձնախումբը, ծաքերը ուսումնասիրութիւններ կատարէ՝ անուանի հայ ճարտարապետ Պր. Հրազդան Պալեանի հետ (որ նաեւ յատակագիծեր ազգին համար սիրայօժար նախապէս պատրաստած է), և Թեմական յաջորդ նիստին ներկայացնէ այնպիսի տեղեկագիր մը՝ որ շինութեան աշխատանքներուն սկսելուն համար ամէն տուեալներ ցոյց տայ՝ ուսումնասիրուած.

Ե.— Ազգային վարժարաններու միացման և Երկրորդական բաժնի մը հաստատման մասին, յանուն Պատկ. Քաղաքական Ժողովին զեկուցեց՝ նոյն ժողովին ատենապետը՝ Պր. Հայկազուն Քիւրքճեան, և առաջարկեց, որ Գալուստեան և Նուպարեան Ազգային Վարժարանները միացուին Հելիոպոլսոյ Նուպարեան Ազգ. Վրժ.ի շէնքին մէջ, ուր հաստատուի նաեւ երկրորդական ուսմանց բաժին: Այս կարծիքը, ըստ Պր Ատենապետը, Պատկ. Քաղաքական ժողովին անդամներուն մեծամասնութեանն է:

Թեր ու դէմ եղան բազմաթիւ արտայայտութիւններ ինչ կը վերաբերի ամբողջական միացման, Գալուստեանի Մանկապարտէզի բաժինին՝ նոյն շէնքին մէջ մնալու հարցին, նոր ինքնաշարժներու և աշակերտներու փոխադրութեանց դժուարութեանց մասին և այլ:

Երեսփոխան Պր. Ս. Պալաեան դիտել տուաւ, որ կատարուած բոլոր արտայայտութիւններէն այն տպաւորութիւնը կըրած է, իբր թէ Ազգային երկու վարժարաններուն միացման հարցը արդէն նախապէս որոշուած ըլլար և ըսաւ, թէ նման որոշում մը նախ պէտք է քուէարկել և ապա մտածել՝ Հելիոպոլսոյ մէջ միացած «Գալուստեան և Նուպարեան Ազգային վարժարան»ին մէջ երկրորդականի բաժին մը հաստատելու մասին:

Այս առաջարկը օրինաւոր ըլլալուն Պատ. Թեմական Ժողովին ատենապետը՝ Պր. Արթօ Պըլըքտանեան, քուէի դրաւ Ազգային զոյգ վարժարաններուն միացման հարցը՝ Հելիոպոլսոյ Նուպարեան Ազգ. Վարժարանի շէնքին մէջ՝ 1973-74 տարեշրջանէն սկսեալ, Գալուստեան Մանկապարտէզը սակայն պահելով իր նախկին վայրին մէջ:

Ներկայ գտնուող 22 երեսփոխանները և Ժողովին կրօնական անդամ Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեան ի նպաստ քուէարկեցին այս հարցին (23 քուէ).

Երկրորդական Ուսմանց բաժնի մը հաստատման հարցին կապակցութեամբ, ժողովական Պր. Ս. Պալաեան առաջարկած էր՝ որ Կրթական Իշխանութեանց հետ ըլլան զոյգ դիմումներ, մին՝ Գալուստեան և միւսը Նուպարեան վարժարանի համար, որպէսզի այն պարագային երբ յառաջիկայ տարեշրջանի սկիզբէն դպրոցներու միացումը իրագործուած ըլլայ, Գալուստեան վարժարանի այս տարուան 17 շրջանաւարտները հնարաւորութիւնը ունենան իրենց երկրորդական ուսումը շարունակելու ազգային վարժարանէն ներս, փոխանակ օտար վարժարաններու մէջ տեղ մը ապահովելու համար բազում չարչարանքի ենթարկուելու:

Այս առաջարկին համախորհուրդ արտայայտուեցան երեսփոխաններ ՊՊ. Վահան Զէյթէնեան և Հայկ Օհաննէսեան (Թեմականի բ. ատենապետը):

Ժողովը մեծամասնութեան քուէներով որոշեց, որ միմիայն Նուպարեանի շէնքին մէջ մէկտեղուելիք միացեալ վարժարանին համար Երկրորդական Ուսմանց կարգեր հաստատելու դիմումնագիր ներկայացուի:

Ժողովը վերջ գտաւ կ. ե. ժամը 11ին, Սրբազան Հօր «Պահպանիչ»ով:

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Ընկեր Երուանդ Պալեան (Պէյրութ), խմբագրատունս իր այցելութեան առթիւ ու ի քաջալերութիւն թերթիս հայրենասիրական, ազգային և գաղափարանուէր ուղղութեան կը նուիրէ 2500 ե. դ.:

Տիկին Տարիա Կամսարական Ս. Զատկի մեռելոցին և Եգիպտոս իր այցելութեան առթիւ իր ծնողաց Արմենակ Պէյ և Կալենիկ Կամսարականի, իր եղբօր Արամ Կամսարականի, իր հօրեղբօր գրագէտ Տիգրան Կամսարականի, Տիկին Լիւսի Կամսարականի, Օր. Միրվարդ Քիւրքճեանի, Տիկին Մաննիկ Դերձակեանի և իր գերդաստանի բոլոր ննջեցեալներուն քաղցր յիշատակին կը նուիրէ 500 ե. դ.:

Տէր և Տիկին Կարօ Վարժապետեան 100 ե. դ. կը նուիրեն Պր. Յակոբ Շահնուրի Թատերական յուշերէն՝ Գրիգոր Բազրատունիի և Վահան Կափաճեանի մասին գրուած յօդուածներուն առ ի գոհունակութիւն:

Տէր և Տիկին Կարօ Վարժապետեան 100 ե. դ., կը նուիրեն ողբ. Սաթենիկ Պարոնեանի մահուան քառասունքին առթիւ:

Պր. Երուանդ Ճահճեանի ընդ Օր. Անի Կարապետեանի (Աղեքս.) բարեբաստիկ նշանախօսութեան ուրախ առթիւ, վասն խնդակցութեան՝ Տէր և Տիկին Թագւոր Աբրապեան կը նուիրեն 100 ե. դ.:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Իրենց սիրելի ամուսնոյն և հօր՝ ողբ. Արարատ Քրիսեանի մահուան 9րդ տարելիցին առթիւ և անոր անմոռանալի յիշատակին, Տիկին Գեղանոյշ Քրիսեան և Տօքթ. և Տիկին Շաւարշ Քրիսեան (Մ. Ն.) կը նուիրեն.

Գերեզ. բարեզարդման	200
Եկեղեցւոյ պայծառութեան	200
Աղքատախնամին	200
«Արեւ»ին	200
«Ջահակիր»ին	200

(Ստանալ «ԱՐԵՒ»էն)

Տիար Բիւզանդ Բրուտեան, պետական վարչութեան մը մօտ իր հետապնդած կարեւոր մէկ խնդրոյն լրիւ յաջողութեան ուրախ առթիւ, կը նուիրէ.

Եկեղեցւոյ պայծառութեան	500
Հայ Աւետ. Եկեղեցւոյ (Աղեքս.)	500
Հայ Աւետ. Եկեղեցւոյ (Գահիրէ)	500
Աղքատախնամին	500
Արգարեան Դարմանատան	500
«Արեւ»ին	300
«Ջահակիր»ին	200

(Ստանալ «ԱՐԵՒ»էն)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Ընկեր Երուանդ Պալեան (Պէյրութ) Հայկական Ընթերցասրահ իր այցելութեան ուրախ առթիւ և առ ի քաջալերութիւն սրահիս երկսեռ երիտասարդութեան մշակութային և հայրենասիրական նուիրեալ աշխատանքներուն կը նուիրէ 2500 ե. դ.:

Խանդավառուած՝ «Երիտասարդական Ծաղկատօն»ի փայլուն յաջողութենէն, հանդիսութեան նախագահ Տէր և Տիկին Կարօ Վարժապետեան կը նուիրեն 2000 ե. դ.:

Նոյն ուրախ առթիւ, Տօքթ. և Տիկին Հանրի Բետրեան կը նուիրեն 500 ե. դ.:

«ՋԱՀԱԿԻՐ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Ս. Յարութեան տօնին առթիւ, Պր. Հրանդ Թուֆայեան (Գահիրէ) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրէ իր սիրելի եղբօր՝ Պր. Յարութիւն Թուֆայեանի (Նիւ Ճըրսի, Մ. Ն.):

ՊՊ. Քրէտեան Եղբայրներ (Գահիրէ) մէկ տարուան «Ջահակիր» կը նուիրեն (օդային թղթատարով) Պր. Հայկ Աճէմեանի (Մոնրէալ):

Կիրակի, 29 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 7.30ին
«ՊԸԼԸՔՏԱՆԵԱՆ» ՀԱՆԴԻՍԱՍՐԱՀ - ՀԵԼԻՈՊՈԼԻՍ
ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՇՈՒՔՈՎ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՅՈՒՇԱՀԱՆԴԷՍ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ
ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ
ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ
ԵՐԵՔ ՅԱՐԱՆՈՒԱՆՈՒԹԵԱՆՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ՊԵՏԵՐՈՒՆ
ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ
ԳԱՀԻՐԷԻ ԲՈԼՈՐ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ
ԿԸ ԲԱՆԱԽՕՍԷ
ԳԵՐՇ. Տ. ԶԱՒԷՆ Ս. ԵՊՍ. ՉԻՆՉԻՆԵԱՆ
(Առաջնորդական Տեղապահ Եգիպտահայոց)
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ
«ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ»
Սիրալիր հրաւէր հայ ժողովուրդին անխտիր
ԾԱՆՕԹ.— Փոքրիկներու մուտքը արգիլուած է:

ԳԱՀԻՐԷ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ի գիտութիւն Գահիրէի մեր բարեպաշտ ժողովրդեան կը ծանուցանենք, թէ յառաջիկայ կիրակի, Ապրիլեան Եղեռնի յիշատակին առիթով, 29 Ապրիլ 1973ի առաւօտեան, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ պիտի մատուցուի հանդիսաւոր Ս. Պատարագ:

Այս առիթով Ս. Պատարագը պիտի մատուցանէ և քարոզէ

ԳԵՐՇ. Տ. ԶԱՒԷՆ Ս. ԵՊՍ. ՉԻՆՉԻՆԵԱՆ
(ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ՏԵՂԱՊԱՀ ԵԳԻՊՏԱՀԱՅՈՑ)

Ս. Պատարագի ընթացքին պիտի կատարուի հոգեհանգստեան պաշտօն՝ մեր բիւրաւոր նահատակներու խնկելի յիշատակին և անոնց հոգիներուն ի հանգիստ:

Վերաբերում պիտի կատարուի եկեղեցւոյ մէջ՝ ի յիշատակ նահատակներուն կառուցուած մատուռի Ս. Խորանէն:

Սկիզբ ժամերգութեան	կ. ա.	ժամը 7.30ին
Ս. Պատարագ	»	» 9.30ին
Հոգեհանգիստ	»	» 10.30ին

Կը հրաւիրենք մեր հաւատացեալ ժողովուրդը, հոծ բազմութեամբ ներկայ ըլլալու այս արարողութեանց և աղօթելու մեր բիւրաւոր նահատակներուն հոգիներուն խաղաղութեան համար:

Ե. Գ. Մ. ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ

ԳԱՀԻՐԷ

ՓԻՆԿ-ՓՈՆԿԻ ՄՐՑԱՇԱՐՔ

«ՆՈՒՊԱՐ ՊԱԼԱԵԱՆ»

ՉԱԼԵՆՁ ԲԱԺԱԿԻՆ ՇՈՒՐՋ
Նուիրուած
ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԵՐՈՒԱՆԴ ՊԱԼԵԱՆԻ ԿՈՂՄԷ
Նախագահութեամբ
ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԵԴՈՒԱՐԴ ՋՈՐԱՅԵԱՆԻ
ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ԳԱՀԻՐԷԻ ԲՈԼՈՐ ՀԱՅ ԱԿՈՒՄԲՆԵՐՈՒՆ
Շաբաթ, 28 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 8.30ին

ԱՒԱՐՏԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐՈՒԱՆ ԵՐԿՈՒ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ ՄԻՋԵՒ

Հայ հասարակութիւնը սիրով հրաւիրուած է՝ քաջալերելու համար հայ մարզիկները և յաւերժացնելու համար մեր ողբացեալ ընկերոջ յիշատակը:

* * *

Հայկական Ընթերցասրահի Հիմնադրման

70 ամեակի Մեծ Հանդիսութիւններ

31 ՄԱՅԻՍ 1973
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ
2 ՅՈՒՆԻՍ 1973

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

«ՕՊԵՐԱ ՏԸ ՓԻՐԱՄԻՏ» ՄԷՋ

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ

1068

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)
TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél.915013
Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱՅԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 477 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 3 ՄԱՅԻՍ 1973
ՀԱՏԸ ՁԵՌՔԷ 3 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ.
عدد رقم ٤٧٧ — الخميس ٣ مايو ١٩٧٣

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ

Կիրակի, 29 Ապրիլ 1973, Ապրիլեան Եղեռնի (24 Ապրիլ 1915) 58րդ տարեդարձը համահայկական կերպով նշուեցաւ Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ։

Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ եպիսկոպոսական հանդիսաւոր Պատարագ եւ Հոգեհանգիստ, որուն ընթացքին, յանուն Ազգային Իշխանութեան մեծ ծաղկեպսակ մը զետեղուեցաւ՝ եկեղեցիին մուտքին ներքնամասին կողքին կառուցուած եւ եղեռնի զոհերուն նուիրուած յուշարձան խորանին առջեւ։

Եգիպտահայոց Առաջնորդական Տեղապահ՝ Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեան, որ պատարագեց այս առթիւ, խօսեցաւ խորիմաստ քարոզ մը նուիրուած այս յուշատօնին։

«Շնորհալի» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Մօ. Եղ. Յակոբեանի եւ երգեհոնահարութեամբ Տիկին Շամիրամ Դարմանեանի ներդաշնակօրէն կատարեց Ս. Պատարագի երգեցողութիւնները։

Կէսօրէ ետք ժամը 7.30ին, Հէլիոպոլսոյ Նուպարեան Ազգ. Վարժարանի «Պըլըքեանեան» սրահին մէջ կազմակերպուած էր յուշահանդէս մը, հայ երեք յարանուանութեանց պետերուն ներկայութեամբ, նախաձեռնութեամբ եւ կազմակերպութեամբ Գահիրէի Ազգ. Իշխանութեան եւ մասնակցութեամբ հայկական բոլոր մշակութային ակումբներուն։

Գեղարուեստական ճոխ եւ պատշաճ յայտագիրին ընթացքին բանախօսեց՝ Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեան։

Այս յուշահանդէսին մասին պիտի անդրադառնանք յաջորդով։

⁂

Եղեռնի 58րդ տարեդարձին առթիւ, Աղեքսանդրիոյ մէջ ալ, Կիրակի, 29 Ապրիլ 1973, տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր պատարագ, հոգեհանգիստ եւ յուշահանդէս։

Այս առթիւ Հոգշ. Հ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Բաբուճեան Գահիրէէն ժամանած էր Աղեքսանդրիա, ուր, Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ պատարագեց ու քարոզեց, հաւատացեալներու հոծ բազմութեան մը ներկայութեան։

Պատարագին երգեցողութիւնները կատարուեցան «Լուսաւորիչ» երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Պր. Ղեւոնդ Պէգիրեանի։

Պատարագէն ետք կատարուեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօն եւ ծաղկեպսակներու զետեղում՝ եկեղեցիին բակին մէջ եղեռնի նահատակներու յիշատակին կանգնեցուած կոթող - յուշարձանին առջեւ, ուր գործադրուեցաւ նաեւ յուշահանդէսի յայտագիր մը։ Այս առթիւ խօսք առաւ Աղեքսանդրիոյ Պատկ. Թեմական Ժողովի բ. ատենապետ Պր. Մուրատ Քէօշկէրեան։

Ժամը 2ին, Մելգոնեան Մանկապարտէզի «Կոմիտաս» հանդիսասրահին մէջ տրուեցաւ հոգեճաշ մը։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄԱՅԻՍ ՄԷԿԻ ԱՌԹԻՒ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՆՈՒԱՐ ԷԼ ՍԱՏԱԹ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՃԱՌ ՄԸ ԽՕՍԵՑԱՒ ՄԱՀԱԼԼԱ ԷԼ ՔՈՊՐԱՅԻ ՄԷՋ

Անցեալ Երեքշաբթի, 1 Մայիս 1973, Մահալլա էլ Քուպրայի (մեծ գործարաններու կեդրոն) մէջ Մայիսի Մէկի առիթով Նախագահ Անուար էլ Սատաթ մեծ ճառ մը խօսեցաւ՝ ուղղուած եգիպտացի բանուորներուն։

Այս միթինկին ներկայ գտնուեցան երկրին ղեկավարները, Արաբ Ընկերվար Միութեան Կեդր. Կոմիտէի անդամները եւ ծովածաւալ բազմութիւն մը։

«Գործաւորներու Տօն»ին առթիւ խօսած իր ճառին մէջ Հանրապետութեան Նախագահը խստօրէն քննադատեց ԱՄՆի՝ Իսրայէլի հանդէպ որդեգրած դիրքը եւ թշնամիին կողմէ առնուած միջոցառումները՝ գրաւեալ հողամասերուն վրայ։

Խօսելով Ս. Միութեան եւ Եգիպտոսի միջեւ սերտ բարեկամութեան մասին, ան յստակօրէն յայտարարեց, որ երկու երկիրներուն միջեւ մտածելակերպի եւ գործելակերպի ոչ մէկ տարբերութիւն կայ՝ ինչ կը վերաբերի Միջին Արեւելքի կացութեան, եւ թէ

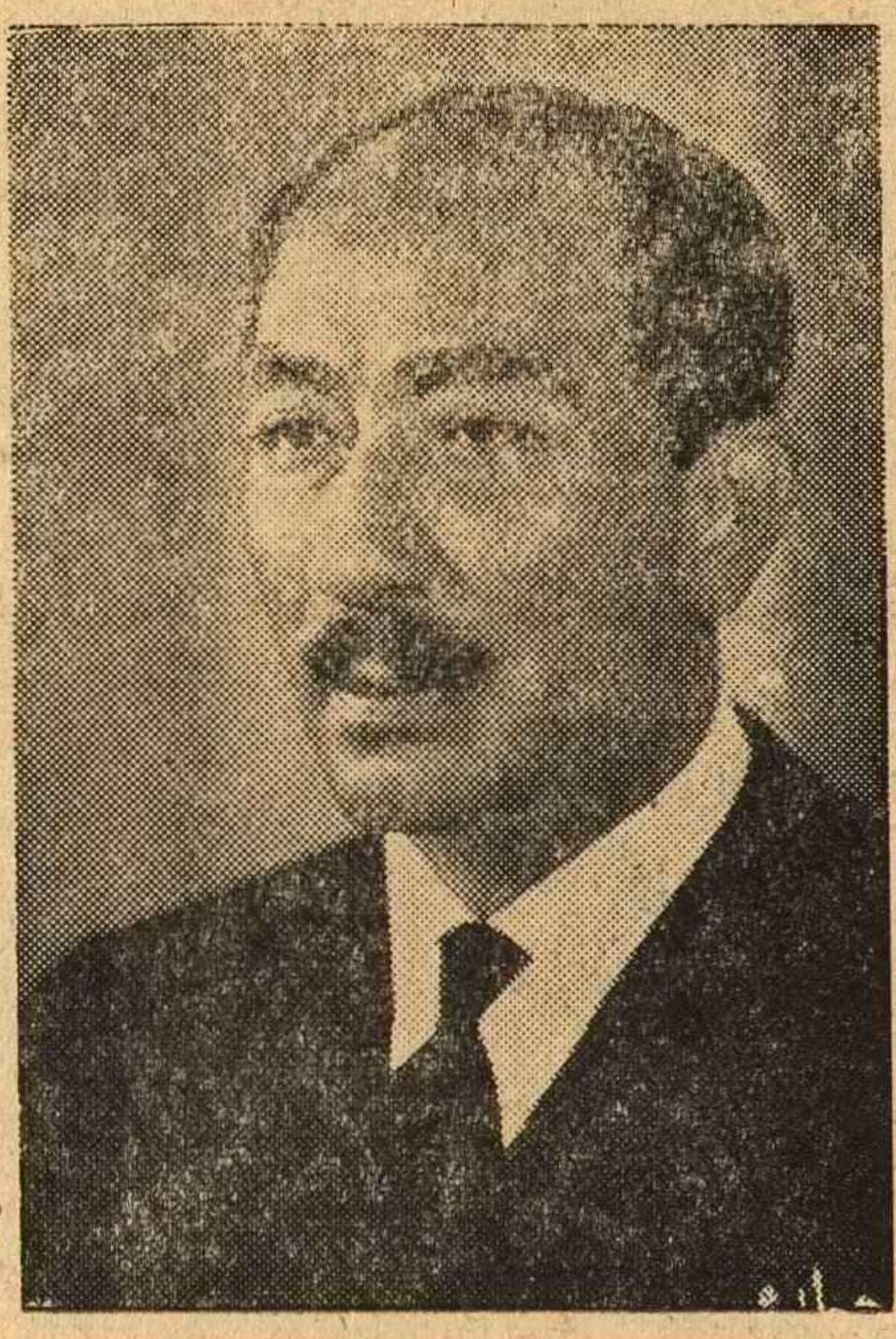

Ս. Միութիւնը ամէն տեսակ օժանդակութիւն կը բերէ Եգիպտոսի։

Նախագահը շնորհակալութիւն յայտնեց նաեւ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի, ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ վերջերս իրենց որդեգրած կեցուածքին համար։

«Գործաւորներու Տօն»ին առթիւ, յանուն Եգիպտոսի գործաւորներուն եւ անձամբ իւրաքանչիւրին, շնորհաւորեց բանակայինները, որոնք ճակատի գիծին կազմ ու պատրաստ կը սպասեն եւ որոնք պատրաստ են քաջաբար դիմագրաւելու՝ պայքարին։

Միւս կողմէ, արաբ երկիրներուն համախմբումը օրէ օր աւելի կը շեշտուի՝ ընդդէմ արաբ ժողովուրդին ընդհանուր թշնամիին։

Պատերազմին յետաձգումը աննպաստ է մեզի համար եւ անհրաժեշտ է արագ շարժիլ։

«Բնաւ չպիտի յանձնուինք Իսրայէլի եւ Ամերիկայի, եւ թիզ մը հող իսկ չպիտի թողունք անոնց» յայտարարեց Անուար էլ Սատաթ, իր այս կարեւոր ճառին մէջ։

ԽՈՐԷՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ՄՈՆԹՐԷԱԼ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է ԱՆՈՐՈՇ ԺԱՄԱՆԱԿՈՎ

«Ճահակիր»ի Մոնթրէալի թղթակիցը կը գրէ.

Կիլիկիոյ Խորէն Ա. Շնորհազարդ Կաթողիկոսին Մոնթրէալ այցելութիւնը, որ տեղի պիտի ունենար 10-17 Ապրիլ 1973 եւ որուն նպատակն էր անթիլիասական նորակերտ Ս. Յակոբ եկեղեցիին օծումը, տեղւոյս անթիլիասական Թեմական Խորհուրդին առաջարկով՝ յետաձգուեցաւ անորոշ թուականի մը։

Արդարեւ Ս. Յակոբ եկեղեցիին օծումը կատարելու համար Կիլիկիոյ Խորէն Ա. Կաթողիկոսը Երեքշաբթի, 10 Ապրիլ 1973, Մոնթրէալ պիտի ժամանէր եւ այնտեղ պիտի մնար մինչեւ 17 Ապրիլ։ Այս մասին ամիսներէ ի վեր ձայնասփիւռի միջոցաւ մեծ ծանուցումներ կատարուեցան եւ սակայն մեզի հասած ստոյգ տեղեկութեանց համաձայն, լուրջ տարակարծութիւններ ծայր տուած ըլլալով՝ անթիլիասական Թեմական Խորհուրդին անդամներուն միջեւ, ինչպէս նաեւ անթիլիասական հոգեւորականութեան եւ Թաղական Խորհուրդին միջեւ, այս վերջնոյն առաջարկին վրայ, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին այցելութիւնը յետաձգուած է անորոշ ժամանակով։ Այս մասին յայտարարութիւնը եղած է անթիլիասական առաջնորդութեան կողմէ։

Յայտնի չէ թէ ե՞րբ տեղի պիտի ունենայ այդ եկեղեցիին օծումը, ոչ ալ յայտնի է թէ այդ

(Շար. տես էջ 6)

ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՉԱԿ ՆԿԱՐԻՉ ԳԱՌԶՈՒ

ԵԳԻՊՏՈՍ ԺԱՄԱՆԵՑ

Ինչպէս նախապէս հաղորդած էինք, հայ մեծ արուեստագէտ եւ համաշխարհային համբաւի տիրացած՝ Նկարիչ Գառզու (Գառնիկ Զուլումեան) եւ իր համեստափայլ Տիկինը, Աղեքսանդրիա ժամանեցին եգիպտական «Սուրիա» չերմանաւով անցեալ Չորեքշաբթի, 25 Ապրիլ 1973։

Մոնթազայի «Փալեստին» պանդոկը իջեւանելէ ետք, Տէր եւ Տիկ. Գառզու այցելած են քաղաքին տեսարժան վայրերը, ազգային հաստատութիւնները՝ Պօղոսեան Ազգային Վարժարան, Ազգ. Առաջնորդարան, Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցի, ներկայ գտնուած են Մելգոնեան Մանկապարտէզի «Կոմիտաս» սրահին մէջ հանդիսութեան մը, ուր դպրոցին տնօրէնը՝ Պր. Օնիկ Գալուստեան յարգելի հիւրը ներկայացուցած է հոգաբարձական, ուսուցչական եւ աշակերտական կազմերուն։

Աղեքսանդրիոյ ծանօթ ազգայիններէն Պր. Նորայր Պէն Օհանեան մեծ ճաշկերոյթով մը պատուած է Տէր եւ Տիկին Գառզուն։ Այս ճաշկերոյթին հրաւիրուած է նաեւ Աղեքսանդրիոյ Պատկ. Քաղաքական Ժողովին ատենապետը՝ Պր. Վահան Ալեքսանեան եւ ուրիշներ։

Տէր եւ Տիկին Գառզու Հինգշաբթի, 26 Ապրիլ 1973, ուշ գիշերին, ինքնաշարժով Գահիրէ ժամանեցին Պր Վահան Ալեքսանեանի առաջնորդութեամբ եւ իջեւանեցան «Սեմիրամիս» պանդոկը ուր նախապէս կարգադրութիւն մը եղած չըլլալուն, Ուրբաթ, 27 Ապրիլ 1973, Տէր եւ Տիկին Գառզու ստիպուեցան թողուլ այդ պանդոկը եւ Գահիրէի Ֆրանսական

Հիւպատոսին միջնորդութեանը շնորհիւ «Մենա Հաուզ»ի մէջ տեղ մը ապահովել։

Շաբաթ կէսօրին, Տէր եւ Տիկին Գառզու այցելած են Գալուստեան Ազգ. վարժարան, ուր ճաշի սեղանակից եղած են աշակերտութեան։

Յարգարժան հիւրերը Շաբաթ օր կրկին մեկնեցան Աղեքսանդրիա, ուր, Կիրակի 29 Ապրիլին ներկայ գտնուեցան Եղեռնի 58րդ տարելիցին առթիւ կատարուած հոգեհանգստեան պաշտամունքին, յուշահանդէսին եւ հոգեճաշին։

Աղեքսանդրիոյ Ազգ. Իշխանութիւնը մեծ ընդունելութիւն մը կազմակերպեց ի պատիւ Տէր եւ Տիկին Գառզուի, նոյն օրը կ. ե. ժամը 7ին, «Սերգէլ Արապ-Սեբրէնց»ի սրահներուն մէջ։ Ջերմ մթնոլորտով այս ճաշկերոյթը վերջ գտաւ ուշ գիշերին։

Երկուշաբթի, «Շամ էլ Նեսիմ»ի տօնին, Տէր եւ Տիկին Գառզու հիւրը եղան Քաղաքականի ատենապետ Պր. Վահան Ալեքսանեանին, եւ ուշ գիշերին վերադարձան Գահիրէ։

Երեքշաբթի, 1 Մայիս 1973, կէսօրին, Գառզուի հետ երկար տեսակցութիւն եւ հարցազրոյց ունեցաւ թերթիս խմբագիրը։ Նոյն ժամուն պանդոկ եկած էր նաեւ Պատկ. Թեմական Ժողովին ատենապետը՝ Պր. Արթօ Պըլըքտանեան, որ, յանուն Ազգ. Իշխանութեան հրաւիրեց Տէր եւ Տիկին Գառզուն այցելելու Ազգ. Առաջնորդարան, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին, Նուպարեան Ազգ. Վարժարանը եւ նաեւ առաջարկեց որ ընդունին Ազգ. Իշխանութեան կողմէ իրենց տրուելիք ընդունելութեան հրաւէրը։

(Շար. տես էջ 2)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ ՆԵՐՍ

«ԾԱՂԿԱՏՕՆ»ԻՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Հոծ թիւով ծանօթ անձնաւորութիւններ, անդամներ և մանաւանդ հայ երկսեռ երիտասարդութիւն մը եկած լեցուցած էր Հայկական Ընթերցասրահը, նախանցեալ Կիրակի, 22 Ապրիլ 1973, վայելելու համար գեղարուեստական հաճելի երեկոյթ մը և շէնշող մթնոլորտի մէջ տօնելու Ս. Զատիկը.

Այս տօնական առթիւ սրահը գեղեցկօրէն զարդարուած էր, արուեստագիտական յղացումներով և լուսավառութիւններով ու այս յոգնեցուցիչ բոլոր աշխատանքներուն համար՝ «Նոր Սերունդ»ի երիտասարդները գիշերային իրենց հանգիստի ժամերը զոհած էին օրերով.

Այլեւս սովորութիւն դարձած տարեկան այս երիտասարդական «Ծաղկատօն»ին, այս տարի իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը բերին Գահիրէի բոլոր հայ մշակութային ակումբներուն երիտասարդական մարմինները, ի բաց առեալ միայն մէկ կազմակերպութենէ.

«Ծաղկատօն»ին ուրեմն մասնակցեցան «Նոր Սերունդ»ի երիտասարդներու կողքին՝ Հայ Գեղ. Միութեան, «Կոկանեան Սրահ»ի, «Հ. Բ. Ը. Մ.»ի, «Հայ Կաթողիկէ Սրբուհի Թերեզա Ժող. Սրահ»ի, «Նէքր Իսթ» ակումբի և «Հ.Մ.Ը.Մ. Նուպար»ի երիտասարդական մարմիններուն անդամները՝ իրենց ելոյթներով:

Հանդիսութեան բացման խօսքը կատարեց «Նոր Սերունդ» մշակութային մարմինի ժրաջան ատենապետը՝ ընկեր Պետրոս Մովսէսեան, որ համառօտ կերպով անդրադառնալէ ետք «Նոր Սերունդ»ի ունեցած մէկ տարուան գործունէութեան վրայ, շնորհակալական խօսք ուղղեց հանդիսութեան իրենց մասնակցութիւնը բերող միութեանց վարչութեանց և անդամներուն, նաեւ «Ծաղկատօն»ին նախագահութիւնը ստանձնած՝ ծանօթ արուեստագէտ Պր. Կարօ Վարժապետեանին և իր համեստափայլ Տիկնոջ, ինչպէս նաեւ ներկայ հասարակութեան:

Յայտագիրին յաջորդաբար իրենց թանկագին մասնակցութիւնը բերին և ծափերու արժանացան՝ Օր. Մելանի Գութնուեան (արտասանութիւն՝ «Սիրոյ գարուն մի ծաղկով ես դու գալիս» Շիրազի), Պր. Լեւոն Եկաւեան (դաշնակ)։ Օր. Սիրվարդ Տէր Օհաննէսեան մեներգեց՝ Այվազեանի «Հայաստան»ը և Ա. Պատմագրեանի «Իմ Գարուն»ը, դաշնակի ընկերակցութեամբ Տիկին Նատիա Գութնուեանի:

Կոկանեան սրահի երիտասարդներու կողմէ պատրաստուած կենդանի պատկերը (Լուսանկարները՝ ՀՐԱՆԴի)

Հայ երիտասարդութեան իր խօսքը ուղղեց Հայկական Ընթերցասրահի վարչութեան ատենապետ և վաստակաւոր ուսուցիչ Պր. Արամ Մովսէսեան.

Յայտագիրը շարունակուեցաւ Պր. Պերճ Սէտէֆճեանի նուագածութեամբ (դաշնակ), ապա արտասանեց Օր. Նորա Էքսէրճեան.

Հանդիսութեան նախագահ Պր. ԿԱՐՕ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ իր ելոյթի ընթացքին

Բեմ եկաւ սրահին գործօն անդամներէն՝ ընկեր Աւետիս Մովսէսեան, որ ծանօթ է իր կատարած երգիծական արտասանութիւններով և ստանձնած դերակատարումներով: Ներկաները բոլորն ալ զարմացան, երբ այս անգամ ան յայտարարեց, որ եկած է մեներգելու. Արդարեւ, դաշնամուրին առջեւ տեղ գրաւած էր երբ նուագակցող՝ Պր. Լեւոն Եկաւեանը, որ պատրաստ կ'սպասէր սկսելու իր նուագը՝ անմիջապէս որ Աւետիս աւարտէր իր բացատրական խօսքերը: Եւ սակայն ընկեր Աւետիսի խօսքերը բնաւ չդադրեցան և իրեն յատկացուած ժամանակը լրացած ըլլալուն ան ներս կանչուեցաւ, որուն հետեւեցաւ նուագակցելու եկած երիտասարդը, ու ծափեր տեղացին այս կատակախաղին աւարտին.

Հանդիսութեան նախագահը՝ Պր. Կարօ Վարժապետեան, բեմ բարձրացաւ իր խօսքը ուղղելու հայ երիտասարդութեան: Պր. Վարժապետեան գեղեցիկ և իմաստալից արտայայտութիւններ ունեցաւ՝ ի տես

(Շար. տես էջ 8)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ ՉԵԽԵՐԷՆ

1972 թուականի սկիզբը, չեխերէն լեզուով լոյս տեսան հայ ժողովրդական հեքեաթներու փոքր ժողովածու մը. իսկ տարուոյն վերջը, չեխ «Ժողովրդական հրատարակչութիւնը» լոյս ընծայեց հայկական հեքիաթներու նոր եւ ծաւալուն ժողովածուն՝ «Խնձորը կանանչ, կարմիր և սպիտակ» խորագրով:

Այս երկու գիրքերուն թարգմանիչն է հայագէտ Լուտմիլա Մոտալովա. Երկրորդ գիրքը կը պարունակէ 19 հեքիաթ: Ժողովածուն կը սկսի «Արեգնազան» հեքիաթով: Տպագրուած են նաեւ «Եղջերուհին», «Հազարան Բլբուլ», «Անբան Հուրին», «Անմահական Խնձոր», «Ջարին Վերջը» հեքիաթները.

Առաջին գիրքը նկարազարդուած է Իրժի Պետրաշեկի, իսկ երկրորդը՝ մեզի արդէն ծանօթ՝ Ժուլիէ Սվոպոտովայի կողմէ.

Գիրքին մէջ զետեղուած 27 գունաւոր նկարները, ցուցադրուած են Իտալիոյ մէջ բացուած՝ «Գիրքի ձեւաւորման համաշխարհային ցուցահանդէսին» մէջ:

Փոլիկրաֆիքական բարձր մակարդակով հրատարակուած այս ժողովածուին տպաքանակն է քսան հազար. Լուտմիլա Մոտալովայի թարգմանութեամբ լոյս տեսած են նաեւ Ա. Իսահակեանի «Աբու Լա լա Մահարի»ն և Պարոյր Սեւակի «Եղեցի Լոյս»ը:

ԳԱՌԶՈՒ ԵԳԻՊՏՈՍ ԺԱՄԱՆԵՑ

(Շար. Ա. էջէն)

Ցաւալի է, որ տեղւոյս օրաթերթերէն մին, անտեղեակ իրաց կացութենէն, սխալմամբ կոչ ուղղած էր հայութեան, Ուրբաթ, 27 Ապրիլ 1973, կ.ե. ժամը 1.15ին՝ Գահիրէի երկաթուղիի կեդրոնական կայարանին մէջ հանդիսաւորապէս ընդունելու մեծ արուեստագէտը: Եւ ովքեր որոնք այս կոչին պատասխանեցին, յուսախաբ եղած վերադարձան.

Զարմանալի երեւոյթ մըն է նաեւ, որ նոյն օրաթերթը իր տեղեկատուութիւններուն մէջ, հայ մեծ արուեստագէտին բուն անունը երկու անգամին ալ սխալ գրած էր, կ'երեւի թէ այդ եգիպտահայ թերթին աշխատակիցները չեն ճանչնար նախկին եգիպտահայ՝ այժմ մեծ արուեստագէտին անունը. Նաեւ տգիտութեան մը հետեւանքով Մեծ Գալուստեանցի տիտղոսը տրուած էր՝ հեգնական կերպով մը՝ չակերտուած.

Կը խորհինք որ այս տգեղ երեւոյթները տեղի չպիտի ունենային, եթէ պաշտօնական հաղորդագրութիւն մը տրուած ըլլար մամուլին, այցելութեանց յստակ և ճշգրիտ յայտագիրով մը, ինչ որ չկատարուեցաւ և հայութիւնը գրեթէ անտեղեակ և անհաղորդակից մնաց մեր ժողովուրդի պարծանք զաւակին այս կարճատեւ այցելութեան մանրամասնութիւններէն.

Մեր խմբագիրը շատ մը դժուարութիւններէ ետք, յաջողեցաւ մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունենալ Գառզուի հետ և այդ մասին մեր յաջորդ թիւով մանրամասնօրէն պիտի անդրադառնանք:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՄԷՋ

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱԲՈՎԵԱՆԻ

ՄԱՀՈՒԱՆ 125-ԱՄԵԱԿԸ

Անցեալ Հինգշաբթի, 26 Ապրիլ 1973, Աղեքսանդրիոյ Սովետական Մշակութային Կեդրոնին մէջ, հոծ բազմութեան մը ներկայութեան նշուեցաւ՝ հայ ժողովուրդի մեծ զաւակներէն Խաչատուր Աբովեանի մահուան 125 ամեակը:

Այս առթիւ բանախօսելու հրաւիրուած էր Գահիրէի Սովետական դեսպանատան ա. քարտուղար և Ընդհ. Հիւպատոս՝ Ռազմիկ Օհանջանեան.

Յարգելի բանախօսը, որ վերջերս նոյն առիթով Գահիրէի Սովետական Մշակութային Կեդրոնի «Չայքովսքի» սրահին մէջ իր գեղեցիկ ելոյթով ներկաներուն գնահատանքին արժանացած էր, Աղեքսանդրահայութեան եւս ներկայացուց Խաչատուր Աբովեանը՝ որպէս հայ ժողովուրդի մեծ լուսաւորիչներէն մին եւ իր խնամեալ բանախօսութեանը աւարտին արժանացաւ բոլոր ներկաներուն ջերմ ծափահարութեանց:

Այս հանդիսութիւնը մշակութային գծով փոխել ձեռնարկ մըն է՝ Աղեքսանդրիոյ Սովետական Մշակութային Կեդրոնին կողմէ կազմակերպուած, որուն համար կը շնորհաւորենք թէ մեր բարեկամ և օրուան յարգելի բանախօսը՝ Ռազմիկ Օհանջանեանը և թէ այդ կեդրոնին տնօրէնն ու վարիչները:

ԹՂԹԱԿԻՑ

Պր. Ռազմիկ Օհանջանեան կը խօսի Գահիրէի Սովետական Մշակութային կեդրոնի «Չայքովսքի» հանդիսասրահին մէջ: Նկարին մէջ ձախէն աջ՝ Մօ. Եդ. Յակոբեան, Պօղոս Ակոբով (Գահիրէ Սովետ. Դեսպանատան գլխաւոր խորհրդական), Ռազմիկ Օհանջանեան (Սովետական Դեսպանատան ա. քարտուղար եւ Ընդհ. Հիւպատոս) եւ Աւետիս Եափուճեան («Արեւ»ի խմբագիր):

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հայաստանի Կոմկուսի Կեդրոնական Կոմիտէի Նստաշրջանը

ԵՐԵՒԱՆ, (ԱՐՄԵՆՓՐԷՍ).— 1973 թուականի Մարտ 22-ին տեղի ունեցաւ՝ Հայաստանի Կոմկուսի Կեդրոնական Կոմիտէի Նստաշրջանը, որը քննարկեց կազմակերպական ընթացիկ հարցեր.

Հայաստանի Կոմկուսի Կեդրոնական Կոմիտէի Բ. Քարտուղար և Կեդր. Կոմիտէի Բիւրոյի անդամ ընտրուեցաւ Փաւել Անիսիմովը.

Նախկին Բ. Քարտուղարը ազատ արձակուեցաւ Կեդր. Կոմիտէի Երկրորդ Քարտուղարի և Կեդր. Կոմիտէի Բիւրոյի անդամի պարտականութիւններէն, դիւանագիտական աշխատանքի անցնելու կապակցութեամբ:

Հնչեցին Առաջին Անգամ

ԵՐԵՒԱՆ, (ԱՐՄԵՆՓՐԷՍ).- Սփիւռքահայ կոմպոզիտորներ Ալան Յովհաննէսի (ԱՄՆ) երկու հոպուայի եւ երգեհոնի համար սոնաթը և քլարինէթի համար գրած փիէսը, Աւետիս Ճամպազեանի (Աւստրիա) փողային քուինթէթը, Պօղոս Ճելալեանի (Լիբանան) դաշնամուրային սոնաթը առաջին անգամ հնչեցին Երեւանի մէջ. Անոնք ընդգրկուած էին «Հայրենաբաղձ Հնչիւններ» համերգի ծրագիրին մէջ, որը կայացաւ Հայաստանի Կոմպոզիտորներու Տան մէջ. Այդ գործերը, ինչպէս նաեւ Լորիս Ճգնաւորեանի եւ Համբարձում Գրիգորեանի (Իրան), Ռուբէն Գրիգորեանի եւ Ալիս Սիրունիի (ԱՄՆ), Լուտվիկ Պագիլի (Արեւմտեան Գերմանիա), Սիրվարդ Քարա-Մանուկի (Թուրքիա) երգերը եւ դաշնամուրային փիէսները կատարեցին՝ Հայաստանի արուեստի վարպետ մենակատարները, հեռուստատեսութեան եւ ռատիոյի ջութակահարներու անսամպլը.

«Հայրենաբաղձ Հնչիւններ» համերգը նախաձեռնողն ու կազմակերպիչն է՝ արուեստագիտութեան թեկնածու Ցիցիլիա Բրուտեանը, որը յիշեալ հեղինակներու կեանքի եւ ստեղծագործութեան մասին զեկուցում կարդաց՝ համերգը սկսելէն առաջ: Այս թիւով 13րդ համերգն է, որ 1961 թուականէն սկսած պարբերաբար կը կազմակերպէ հայ երաժշտագէտը:

Այդ համերգաշարքերու ընթացքին, Երեւանցի երաժշտագէտը պարբերաբար ներկայացուցած է Սփիւռքի մէջ ապրող եւ աշխատող կոմպոզիտորներն ու կատարողները և մասսայականացուցած անոնց ստեղծագործութիւնները:

1915Ի ԹՐՔԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱԿԱՆԱՏԵՍ ԻՍԼԱՄ ԱՍՏԻՃԱՆԱՒՈՐ ԱՐԱԲԻ ՄԸ ԿՈՂՄԷ

Յակոբ Գույումճեան, Տիգրանակերտի ազգային ղեկավարներէն մին, որուն քով պայթուցիկներ գտնուած էին, նմանօրինակ հարցումներու ենթարկուեցաւ, սակայն ազատուեցաւ: Ան ենթարկուած չարչարանքներուն ընթացքին, արտօնութիւն կ'ուզէ որ ճեմիչ երթայ` վերադարձին ամէն ինչ խոստովանելու խոստումով եւ հոն դանակով մը իր երակները կը կտրէ ու անզգայ գետին կ'իյնայ: Թուրքերը անոր վրայ ջուր կը թափեն ու կրկին հարցաքննութեան կը սկսին: Ոստիկանապետը` դարմանուելու համար զինք հիւանդանոց կը ղրկէ: Խեղճը ինծի խնդրեց որ Ամերիկա լոյս տեսնող «Հայրենիք» հայաթերթին մէջ իր մասին գրեմ, որպէսզի հոն գտնուող Կարապետ եղբայրը կարդայ:

Տիգրանակերտի մէջ քաղաքապահ զինուոր մը ինծի նկարագրեց, թէ ի՞նչպէս կ'ըլլային տարագրութիւնները եւ սպանութիւնները: Ընտանիքներու տեղափոխման եւ բնաջնջումի հրաման երբ գար, պետական պաշտօնատար մը տունը կ'երթար, անդամներուն թիւը կ'առնէր եւ ցանկերը կը յանձնէր քաղաքապետական հրամանատարութեան: Իւրաքանչիւր բնակարան, մինչեւ երեկոյեան ժամը ութը, հսկողութեան տակ կ'առնէին, զոհերուն իմաց տալով որ մահուան պատրաստուին: Ժամը ութէն յետոյ, կառքերը կուգային եւ ընտանիքները կը փոխադրուէին մերձակայ վայր մը, ուր հրացանազարկ կ'ըլլային կամ, ոչխարի նման` դանակով, դաշոյնով եւ կացինով կը մորթուէին: Հայերուն բնաջնջումէն յետոյ, անոնց տան գոյքերը կեդրոն մը կը փոխադրէին եւ աժան գինով կը ծախէին եւ հասոյթը կը յանձնէին պետական արկղին:

Ջարդի ձեւերը զանազան տեսակի էին: Թուրք պաշտօնատար մը ինծի ըսաւ, թէ Պիթլիսի նահանգին մէջ կառավարութիւնը յարդով լեցուն ախոռներու մէջ հայերը կեդրոնացուց, ախոռին դրան առջեւ ալ յարդի խուրձեր բարձրացուցին: Երբ այս խուրձերը կրակի տրուեցան, բոցերուն եւ ծուխերուն մէջ խեղդամահ եղան ախոռին մէջ գտնուող անմեղները: Երբեմն ախոռի մը մէջ 100 հոգի կը դնէին: Գեղադէմ հայուհի մը իր սիրած երիտասարդին գիրկը, բոցերուն մէջ նետուեցաւ: Մուշի մէջ մաս մը ախոռներու մէջ այրուեցան եւ ուրիշ մաս մըն ալ մսավաճառներու յանձնուեցան, որոնք կառավարութեան կողմէ վարձուած էին: Ազիզ պէյ անունով բժիշկ մը ինծի ըսաւ, որ Մարզուան գտնուած միջոցին, հոն հանդիպեցաւ հայերու կարաւանի մը, որ ջարդուելու կը տարուէին: Բժիշկը գնաց գայմագամին ու անոր ըսաւ. «Գիտես որ բժիշկ մըն եմ եւ բժիշկներու եւ մսավաճառներու միջեւ տարբերութիւն մը չկայ. հիմա քալ ալ պաշտօնդ մերինին նման եղաւ - կտրել մարդկային մարմիններ: Արտօնեցէք որ ես ալ ականատես ըլլամ այդ «բժշկական» գործողութիւններուն»: Արտօնութիւն տրուեցաւ եւ բժիշկը հետեւեցաւ [illegible]: Հասած կարաւանին մէջ չորս մսավաճառներ կային, իւրաքանչիւրը երկար դանակներով զինուած: Ժանտարմները տասնական անձերէ բաղկացած խումբեր կը ղրկէին, կարգով զոհերը կը յանձնէին մսավաճառներուն: Մսավաճառները հայերուն կը հրամայէին որ վիզերնին երկարեն եւ ոչխարի նման զանոնք կը մորթէին: Թուրք բժիշկը հիացած էր` տեսնելով հայերուն արհամարհանքը մահուան հանդէպ, առանց բառ մըն իսկ արտասանելու, առանց մազաչափ վախու նշան ցոյց տալու: Նոյն ժանտարմները յաճախ կիները եւ երեխաները կապելով բարձունքէ մը վար կը նետէին, անկումով մահացնելու համար: Այս տխուր միջավայրը կ'ըսուի թէ կը գտնուի Մարտինի եւ Տիգրանակերտի միջեւ: Ուրիշ տեղ կատու մը ըսաւ, թէ երբեմն ալ մաս մը հայեր հորերու եւ քարայրներու մէջ նետելով, վրանին հող կը լեցնէին` զանոնք խեղդամահ ընելու համար: Նաեւ, այս անպաշտպան խեղճերը Տիգրիսի եւ Եփրատի մէջ կը նետէին եւ անոնց նեխած դիակները թիֆիւս կը տարածէին:

Տարագրեալներու կարաւան մը, երբ ժանտարմներուն կը յանձնուէր, բոլորին վրան-գլուխը կը խուզարկէին, կ'առնէին ինչ որ գտնէին, նոյնիսկ մաշած հագուստները կ'առնէին: Յետոյ, մերկացած հայերը քիւրտերուն կը ծախուէին, պայմանով որ ոչ մէկը ողջ պիտի ձգէին: Յանձնումէն յետոյ քիւրտերը հայերը մայրամերկ կ'ընէին եւ իրարու ետեւ հրացանազարկ կ'ընէին: Յետոյ դիակներուն փորերը կը ճեղքէին ստուգելու համար թէ պահուած ոսկի կա՞յ թէ ոչ: Վայ անոնց որոնք ոսկեայ ակռաներ ունէին, չմահացած` սոսկալի տառապանքներու կ'ենթարկուէին կողոպուտէն առաջ: Քիւրտ մը ըսած է որ Էրզրումէն, Սվազէն, Տրապիզոնէն, Պոլիսէն եկած երեք խումբեր - շուրջ 50,000 - քիւրտ աղայի մը յանձնուեցան, որպէսզի զանոնք ջարդել տայ ու զոհերուն ինչքերը իրենց միջեւ բաժնեն: Աղան 600 գամէշներ վարձեց, անձ գլուխ երեք ոսկի վարձքով` կիները փոխադրեց Ուրֆայի եւ Մալաթիոյ միջեւ վայր մը, ուր բոլորն ալ բարբարոսաբար ջարդել տուաւ:

Ժանտարմներու հսկողութեան տակ տարագրուող հայ կիները` երբ մարդաբնակ վայրէ մը անցնէին, ուզողը կու գար, կին մը կ'առնէր ու կ'երթար, ժանտարմներուն փոքր վճարում մը ընելով: Տեղ մը 60 տարեկանը անց քիւրտ մը ուզեց տասնըվեց տարեկան հայուհի մը վերցնել: Օրիորդը մերժեց իրեն յանձնուիլ, ըսելով թէ պատրաստ է իսլամութիւնը ընդունիլ, պայմանով որ զինքը ամուսնացնեն տարեկից երիտասարդի մը հետ: Քիւրտերը այս պայմանը չընդունեցին եւ աղջկանը ըսին որ շէյխին եւ մահուան միջեւ իր ընտրութիւնը ընէ: Հայուհին կրկին մերժեց եւ տեղն ի տեղոյ սպաննուեցաւ:

Խարբերդի նահանգին Գեախթա շրջանին մէջ ծանօթացայ Գարսում աղա անունով անուանի հայու մը, որ երբեք հայու, քիւրտի եւ թուրքի միջեւ խտրութիւն չէր դրած: Քիւրտ աղաները նախանձէ տարուած զինքը կ'ատէին, եւ երբ ատենը եկաւ, բոլորին հետ դէպի Եփրատ գետը առաջնորդուեցաւ, ուր իր կալուածներէն խնդրեց` որ արտօնեն իրեն որ գետը նետուելով անձնասպան ըլլայ: Արտօնութիւն ստացաւ, սակայն քաջութիւնը չունեցաւ

(Շար. տես էջ 4)

ԴԷՊԻ ՈՎԿԻԱՆՈՍՆԵՐՈՒՆ ԽՈՐԵՐԸ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ

«Վիթիազ» ծովախոյզ նաւը գիտական պարբերական շրջապտոյտէ մը վերադարձաւ, գիտուններուն առիթ ընծայելով կարեւոր գիտելիքներ հաւաքել ծովերուն եւ անոնց յատակին մասին: Ծովախոյզ նաւը 8 հազար մղոն կտրեց, որուն ընթացքին մասնագէտները զանազան հետազօտութիւններ եւ փորձեր կատարեցին: Ծովախոյզ նաւը իր շրջապտոյտը կատարեց Խաղաղական Ովկիանոսի Հիւսիս-Արեւմտեան մասին մէջ, Քուրիլեան կղզիներու լեռներու երկայնքին եւ Քամչաթքա թերակղզիին, Ախուցքի եւ Ճափոնի ծովերու եզերքին:

Ի՞նչ էր պատճառը ովկիանոսի այդ մասին ընտրութեան: Հո՛ն է որ կը հանդիպինք երկրագունտի կեղեւի (խաւերուն) զանազան տեսակներուն` -«ջուրի ներքին խաւը» եւ «չոր խաւը»-, որոնք իրարմէ շատ կը տարբերին: Չոր խաւը, օրինակի համար, աւելի խտացած վիճակի մէջ է եւ իր հաստութիւնը մօտ 50 քմ. է, մինչդեռ ջուրի յատակի խաւին հաստութիւնը աւելի նուազ է եւ կը տարուբերի 5-10 քմ.ի միջեւ: Ասոր համար է որ գիտունները հետաքրքրուած են երկու խաւերուն միջեւ փոխադարձ ազդեցութիւններով:

Փոխադարձ այս ազդեցութիւնը` երկրաբաններու, բնագէտներու, ծովերով եւ երկրաշարժներով զբաղող գէտուններու միջեւ տեղի ունեցող բուռն վիճաբանութեանց ընթացքին, տակաւին կը մնայ քար գայթակղութեան: Ոմանք կը կարծեն, թէ փոխադարձ այս ազդեցութեանց արդիւնքն են բնութեան երեւոյթներէն շատերը` ինչպէս երկրաշարժները, երկրագունտի կեղեւին փոփոխութիւններ, ցամաքամասերու ձեւաւորումը եւ այլն. մինչ ուրիշներ` հակառակ կարծիքը են:

Սովետական «Վիթիազ» ծովախոյզ նաւը կը գտնուէր ճիշդ այն շրջանին մէջ, որ կրնար փորձերով հաստատել կամ հերքել` այս կամ այն ենթադրութիւնները: Հետազօտութիւնները կը կատարուէին` այս տեսակի երեւոյթներով հարուստ շրջանի մը մէջ, ուր երկրագունտի ջուրի յատակի խաւը կը միանար չոր խաւին հետ, հրաբխային մեծ գործունէութեամբ:

Այս շրջապտոյտին մէջ գիտունները ուսումնասիրեցին ծովուն յատակի հողը եւ անոր տակի ժայռերը: Այս նպատակին համար օգտագործեցին հողը փորող մասնաւոր գործիքներ, որոնք յատակի ժայռերէն նըմոյշներ կը հանէին: Սովետ գիտունները ովկիանոսի յատակի անծանօթ այս շրջանները հասնելու համար գործածեցին մասնաւոր այս նպատակին համար պատրաստուած սարքեր: Ծովերու մասնագէտ գիտականները, այս առիթով, երկրաշարժներու վերաբերեալ ընդհանուր ուսումնասիրութիւն մը ըրին: Մասնաւոր շողարձակող գործիք մը` զօրաւոր ալիքներ կը ղրկէր ովկիանոսին խորքը, որոնք յատակին անդրադառնալով, նաւուն կը փոխանցէին ջուրին տակ գտնուող ժայռերու մեքենական յատկութեանց վերաբերեալ գիտելիքներ: Գիտունները, այս գիտելիքներուն միջոցաւ, մանրամասնեալ գաղափար կազմեցին` երկրաբանական կազմաւորումներուն մասին, զորոնք արձանագրուեցան յատուկ քարտէզներու վրայ:

(Շար. տես էջ 4)

ՕՐԷՆՍԳԷՏ-ԻՐԱՒԱԲԱՆ ՖԻՐՈՒԶ ԽԱՆՋԱՏԵԱՆԻ ՅՈՒՇԵՐԷՆ ԴՐՈՒԱԳ ՄԸ

ԿԱՐՄԻՐ ՍՈՒԼԹԱՆ ԵՒ ՎԱՅԶՄԱՆ

Միլիոնատէր Վայզման, նախագահը Սիոնիստ կուսակցութեան, Գերմանիայէն ժամանելով Պոլիս, արժանացաւ Սուլթան Համիտի կողմէ ընդունուելու եւ խօսակցելու յոյժ «կենսական» հարցերու շուրջ:

Վայզման ի վերջոյ պարզեց իր այցելութեան դրդապատճառը, բո՛ւն նպատակը, ըսելով. «Վեհափառ Սուլթան, եկած եմ ձեզմէ խնդրելու, որ Պաղեստինը ծախէք մեզի, որ հրէական օճախ մը կերտենք հոն: Քանի՞ միլիար ոսկի ալ պահանջէք, պատրաստ ենք վճարելու ձեզի...»: Կարմիր Սուլթանը անակնկալի գալով` վայրկեան մը լռեց, ապա` բարկացայտ պոռաց. «Մենք այդ հողամասը արիւնով առինք, դո՛ւք ալ արիւնով կրնաք տիրանալ...», ապա` դիւանապետին դառնալով ըսաւ. «Ասոնք Եըլտըզի դռնէն դուրս հանեցէք...»:

Վայզման այտերուն դրոշմուած տառաչուն ապտակէն գլխիկոր` վերադարձաւ ուղղակի նաւահանգիստ, եւ զինք Պոլիս բերող նաւը բարձրանալով մտաւ իր օթեակը...

Սուլթանը, զղջալով իր արարքին վրայ հրամայեց որ Վայզմանը ուր որ է գտնեն եւ իրեն մօտ բերեն... - բնական է մահացնելու մտօք...

Այս դէպքը տեղի ունեցաւ 19րդ դարու վերջին քառորդի ընթացքին...

⁂

Վայզման Պերլինի մէջ իր կուսակցութեան վարչութիւնը բացառիկ ժողովի հրաւիրեց... ուր ան իր տեղեկագիրը ներկայացնելով, առաջարկեց Թուրքիան գրաւել ներսէն...: Որոշեցին. 1.- Յունաստանէ եւ եւրոպական երկիրներէն թրքերէնի եւ օտար լեզուներէն գէթ մէկին քաջածանօթ երկու հարիւր հրեայ ընտանիքներ իսլամացնել ու թրքացնել, անոնց անձնագրերուն մէջ արձանագրել տալ ոչ թէ «դաւանափոխ», այլ` ի ծնէ թուրք եւ իսլամ, եւ անոնց թուրք կառավարական բոլոր մարզերէն ներս պաշտօն ապահովել, իրենց կեդրոն դարձնելով Սելանիկը... եւ զիրենք վարել կեդրոնէն տրուած ցուցմունքներով...:

Այս թուրք-իսլամ առաքեալները Սելանիկի մէջ ծնունդ տուին «Իթթիհատ վէ Թէրաքքը» կուսակցութեան, եւ զայն թուրք ժողովուրդին ներկայացուցին մեղր սաթի գոյն շերտերով, կնքուած թուրանիզմի դրոշմներով...:

Անդամագրուեցան թուրքեր, քիւրտեր, հայեր, հրեաներ, յոյներ եւ հեթանոսներ, քանի որ առաջին նպատակնին էր տապալել Սուլթան Համիտը, հիմնել հանրապետութիւն մը, նշանաբանով` Ազատութիւն, Եղբայրութիւն եւ Հաւասարութիւն...

⁂

1908ին, Սելանիկի բանակը գրաւելով Պոլիսը, տապալեց Սուլթան Համիտի կառավարութիւնը... ապա` շնորհազրկեց հայ եւ յոյն զինուորականները ու վարչականները... Հնչակեան Կուսակցութիւնը փարեցաւ «Իթիլաֆ» կուսակցութեան, քաջ գիտնալով «Իթթիհատ»ի նպատակը:

⁂

Ներքին գաւառներուն մէջ` Իթթիհատի ձեռներէցութեամբ, թուրքերը եւ ուրիշ փոքրամասնութիւն մը սկսան ջարդել հայ գիւղացիները, հրկիզել տուներ, քալանել եւ մասամբ նորին... Պատրիարքարանին եւ հայ երեսփոխաններուն բողոքները անլսելի մնացին... 1909 Մարտ ամսուն, Կիլիկեան ջարդը խլեց առնուազն 30 հազար հայորդիներ: Կրակ, քալան եւ մասամբ նորին... կախաղան, կախաղան...

Թուրք խորհրդարանին որոշումով, քննիչ մարմին մը ղրկուեցաւ Ադանա, որպէսզի յետ քննութեան իրենց տեղեկագիրը ներկայացնեն երեսփոխանական ժողովին...: Յետ քննութեանց` քննիչ յանձնախումբը իր տեղեկագիրը պատրաստելով վերադարձաւ Պոլիս...: Ժողովի վաղորդայնին` պատրաստ տեղեկագիրը` պէտք էր կարդար երեսփոխան Հալլաճեանը: Ան գաւաթ մը սուրճով մահացաւ, ... տեղեկագիրը ձեռքին գնաց երկինք Աստուծոյ ներկայացնելու...:

⁂

«Իթթիհատ»ի քարոզիչները Թուրքիոյ քաղաքները եւ գիւղերը շրջելով` հայն ու յոյնը թշնամի ներկայացուցին «թուրանիզմին», իրենց ուղղութեան...: 1912ին «Իթթիհատ վէ Թէրաքքը»ի ղեկավար մարմինը, Սելանիկի մէջ գաղտնի ժողով մը կազմակերպեց, որուն միակ օրակարգն էր հայն ու յոյնը ջարդել անխնայօրէն եւ տիրանալ անոնց հարստութեան, երբ յարմար առիթը ներկայանար... եւ....

Այս գաղտնիքին տեղեկացած` Հնչակեան Կուսակցութիւնը ազգային դիմադրութիւն կազմակերպելու կոչ ըրաւ: Սակայն, դժբախտաբար մնաց առանձին...:

⁂

Ընդհ. Պատերազմը եւ իրենց անգութ դիրքորոշումը գոհացում տուին թուրքին գազանային բնազդին, որ գիտակցօրէն շարժեցաւ, երկու միլիոն հայեր ջարդեց, հարիւր հազարաւոր յոյներ... կոտորակեց: Թուրքիան գործեց` վաղուան հիմնուելիք հրեական-իսրայելեան օճախին հանրապետութեան ի սպաս... Կովկասահայութիւնն ալ պիտի ենթարկուէր ցեղասպանութեան... բայց` Սարտարապատի ճակատամարտին հայուն միացեալ ուժը յաղթանակեց, հայու ոգին յաղթանակեց թուրք բանակին, թուրքին պաշտպաններուն:

⁂

Վայզմանի սիոնիզմը` ի վերջոյ ծնունդ տուաւ իսրայելեան օճախին, շնորհիւ անոր դաշնակիցներուն:

Գրի առաւ`
ԱՐԱՄ ԳԻՍԱԿԻՑ

ՔՍԱՆ ՏԱՐԻ ԱՇԽԱՐՀԻ ԾՈՎԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ ՆԱԽԱՊԵՏ ՍԱՐԳԻՍ ՊԱՊԻԿԵԱՆԻ ՀԵՏ

Դժուար է նաւորդի մը հետ խօսակցութիւն ունենալ ցամաքի վրայ։ Պէտք է սպասել, ինչպէս կը սպասեն դէպի ծովերն ու ովկիանոսները գացողներու ընտանիքները՝ օրեր, շաբաթներ ու երբեմն նոյնիսկ ամիսներ։ Կրնայ պատահիլ, սակայն, որ հանդիպիս այն պահուն, երբ նաւը կը վերադառնայ նաւահանգիստ, ու այն ատեն պէտք է քանի մը ժամ միայն սպասել, մինչեւ որ մարդիկ ցամաք ելլեն։ Այսպէս պատահեցաւ իմ հանդիպումս ալ, Քոնսթանցա, «Ռոմանա» նաւի հրամանատար Սարգիս Պապիկեանի հետ։

— Ու՞րկէ կը ժամանէք։

— Միջերկրականէն։ «Ռոմանա» ապրանքատար նաւ մըն է։ Այս անգամ Կիպրոս գացի։

— Ուրիշ ո՞ր նաւերուն վրայ գտնուած էք։

— Առաջին նաւը, որուն վրայ աշխատած եմ՝ իբրեւ Գ. ըսպայ, «Տիմիթրով»ը եղած է։ 1952ին ծառայութեան մտայ իբրեւ դեկավար, աստիճանաբար բարձրանալով մինչեւ այժմու պաշտօնիս։ «Տիմիթրով» նաւով 1956ին նաւարկութիւն մը ըրի մինչեւ Վիեթնամ, թրաքթորներ փոխադրելով։ Պատերազմէն յետոյ առաջին ռումանական նաւն էր, որ մինչեւ Ծայրագոյն Արեւելք կ'երթար։ Յաջորդ տարի անցայ «Տրանսիլվանիա» նաւուն վրայ, որ, ինչպէս յայտնի է, արդիական մոթոնաւ մըն է։ Այնուհետեւ «Պայեա Մարէ»նաւով 100 օրուան նաւարկութիւն մը կատարեցի մինչեւ Ռոթերտամ։ Երբ Ա. սպայ եղայ, աշխատեցայ «Թուրնու Սեվերին»ի վրայ, որ 1.600 թոն տարողութեամբ փոխադրանաւ մըն է, իսկ 1968ին «փորձակայք» մը ըրի «Լուփէն» հանքատար նաւին վրայ, որ Ճափոնի մէջ Ռումանիոյ համար կառուցուած չորրորդ նաւն էր։ Հրամանատարի քննութիւնս տալէ յետոյ, 1968ին, անցայ «Վաթրա Տորնէյ» ի վրայ, որ նախապէս ապրանքատար մըն էր, յետոյ կենդանիներ փոխադրեց։ Այսպէս, ոչխար փոխադրեցինք Լիպիա, ու Ֆրանսա եւ ցուլեր՝ Մալթա, Տրիպոլիս, Պենկազի։ Վերջապէս անցեալ Ապրիլէն սկսած կ'աշխատիմ «Ռոմանա» նաւին վրայ։

— Աշխարհի մէջ կա՞ն երկիրներ, ուր գացած չըլլաք։

— Ամէն տեղ գացած եմ, միայն Ամերիկեան ցամաքամասն ու Իսլանտա չեմ գացած դեռ։

— Ո՞րն է ամենաերկար նաւարկութիւնը զոր ըրած էք։

— Ամենէն երկար նաւարկութիւնները կատարած եմ, անգամ մը Վիեթնամ՝ «Տիմիթրով» նաւով, յետոյ Ճափոն, ուր երկու անգամ գացած եմ «Լուփէն» հանքատար նաւով։

— Իսկ ամենէն երկար ուղղակի նաւարկութի՞ւնը, առանց որեւէ տեղ կանգ առնելու։

— 1956ին, դարձեալ դէպի Վիեթնամ նաւարկութեան ատեն։ Որովհետեւ Սուէզի ջրանցքը փակ էր, ստիպուեցանք Ափրիկէի շըրջանը ընել Քեյփթաունէն եւ հազիւ ամիս մը յետոյ ցամաքը տեսանք։ Հնդկական ովկիանոսի Քոքոս Կղզիներն էին։ Քիչ յետոյ, հանդիպեցանք Ճաքարթա, ուր կանգ առինք դէպի Հայֆոնկ երթալու համար։

— Ձեր կանգ առած բազմաթիւ նաւահանգիստներէն, ո՞րն աւելի հաւնեցաք։

— Ռոթերտամ, որ աշխարհի մեծագոյն նաւահանգիստն է եւ իրապէս ապշեցուցիչ՝ իր ներուժ եւ լաւ կազմակերպուած գործունէութեամբ, նաեւ քաղաքի գեղեցկութեամբ։

— Ձեր նաւարկութիւններէն ո՞ր մէկը աւելի հաճելի յիշատակ մը թողած է։

— Օդանաւով... նաւարկութիւնը, զոր կատարեցի 1966ին, Ճափոն, Ինոշիմա։ Այնտեղ, Հիթաքի նաւաշինարանը դրկուած

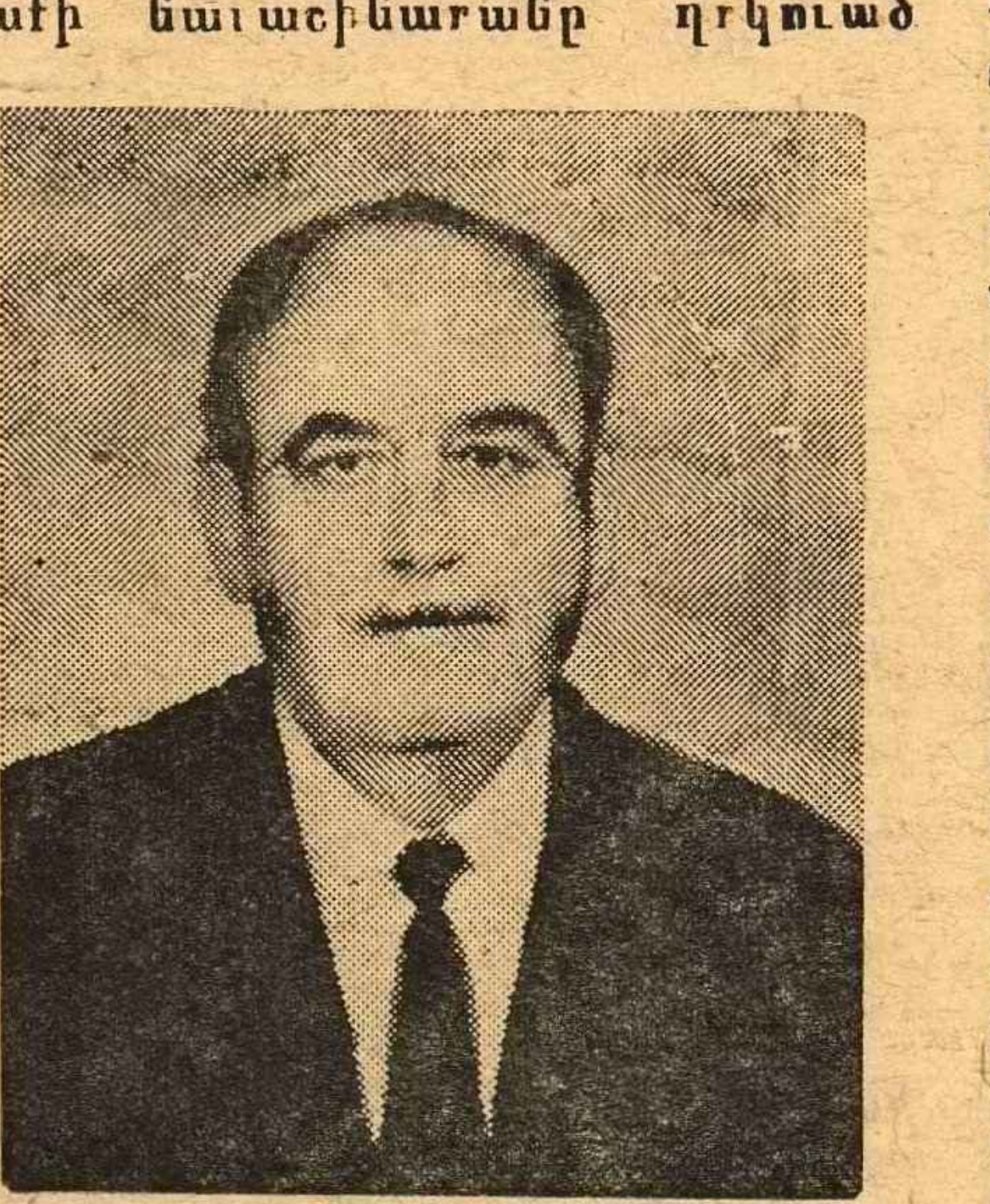

ՍԱՐԳԻՍ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

էինք, իբրեւ անձնակազմ «Լուփէն» նոր հանքանաւին, զայն ընդունելու եւ երկիր բերելու համար։ Ամենագեղեցիկ նաւարկութիւնն էր, զոր նախ մերժեցի, վախնալով օդանաւով նաւարկելէ, սակայն, վերջ ի վերջոյ, ստիպուեցայ ընդունիլ եւ... հաճելի յիշատակով մը մնացի։ Արդարեւ հիանալի նաւարկութիւն մըն էր, հակառակ որ ջուրի վրայ չէր։

— Ի՞նչպէս կը գնահատէք ռումանական նաւարկութեան այժմու պաշտօնատեղին եւ Քոնսթանցա նաւահանգիստի գործունէութեան պայմանները։

— Երբ աւարտեցի, 1954ին, քառամեայ ծովային դպրոցը, գիտէի թէ հեռագային նաւու վրայ անցուցած կեանքս պիտի ըլլայ հաճելի, շնորհիւ այն արդիական պայմաններուն, որոնցմով կը նաւարկեն ռումանական նաւերը։ Տարիներու ընթացքին սակայն, մեր գործունէութիւնը բարելաւուեցաւ զգալի կերպով, այնպէս որ, այսօր, օրինակի համար, եթէ իմ նաւիս վրայ կը տեսնեմ նաւուղիղ Արամ Մկրտիչեանը, պաշտօն, զոր վարեցի նաւ բարձրանալուս, կը հաստատեմ որ նաւարկութիւնը արկածախնդրութիւն մը չէ, այլ հաճոյք մը։ Ինչ կը վերաբերի նաւահանգիստին, քանի որ այնտեղ ալ աշխատեցայ որոշ ժամանակ մը, կրնամ ըսել, թէ ռումանական ծովային փոխադրութեանց յաջողութիւնները աշխատանքին արդիւնքն են ցամաքի մարդոց – աշխատաւորներ, բեռնաւորողներ եւ բեռնաթափողներ, մեքենավարներ եւայլն։

— Շնորհակալութիւն։ Կը մաղթեմ ձեզ բարի նաւարկութիւն։

Ս. ՍԱՐԳԻՍ

1915Ի ԹՐՔԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

գետը նետուելու, ժանտարմաներէն խնդրեց, որ զինքը հրացանազարկ ընեն եւ խնդրանքը անմիջապէս գործադրուեցաւ, անոր ընտանեկան բոլոր պարագաներուն հետ։

Երբ նահանգին կառավարիչին հետ հայերու քաջութեան եւ ունեցած լաւ յատկութիւններուն մասին կը խօսէինք, ան ինծի բացառիկ տեսակէ պատմութիւն մը ըրաւ. «Ստացած հրահանգներուս համաձայն, բոլոր մնացած հայերը հաւաքեցինք, որոնց կարգին կար 3 տարեկան հիւանդկախ, անդամալոյծ երեխայ մը, որ երբեք չէր քալած ծնած օրէն ասդին։ Երբ մսավաճառները սկսան կիները մորթել, ու կարգը եկաւ երախային մօրը, տղեկը ոտքի կանգնեցաւ, մի քիչ վազեց ու գետին ինկաւ։ Բոլորս զարմացանք անոր ունեցած նախազգացումին վրայ, թէ մորթուելու կարգը եկած էր իր մօրը համար։ Ժանտարմա մը մայրը սպաննելէն յետոյ, մօրը կողքին այդ անմեղ երեխան ալ սպաննեց»։ Կառավարիչը պատմեց նաեւ թէ տեսաւ հայուհի մը, որ բերանը հաց դրած կը յանձնուէր մսավաճառին դանակին։ Ուրիշ մը ծխելով դահիճին յանձնուեցաւ, կարծես թէ ասոնք մահէ չէին վախնար։

Հայերը բնաջնջելու պաշտօնին կոչուած Շեվքէթ Պէյ անունով մէկը, ուրիշ պատմութիւն մը ըրաւ. «Երբ կարաւանը Տիգրանակերտի պարիսպներուն մօտեցաւ եւ սկսան ջարդել հայերը, քիւրտ մը ինծի մօտեցաւ, ձեռքերս համբուրեց եւ խնդրեց որ մօտաւորապէս տասը տարեկան աղջիկ մը իրեն յանձնեմ։ Հրացանազարկը դադրեցնել տուի եւ մէկը ղրկեցի, որ երթայ ու այդ աղջնակը բերէ։ Երբ աղջիկը մօտս բերին, իրեն տեղ մը ցոյց տալով ըսի որ հոն նստի։

Հայացուց՝
ՎԱՀՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

(Շար. 2)

ԴԷՊԻ ՈՎԿԻԱՆՆԵՐՈՒՆ ԽՈՐԵՐԸ

(Շար. Գ. էջէն)

Այս հետազօտութիւնները՝ գիտական եւ գործնական մեծ կարեւորութիւն ունին, որովհետեւ անսահման կարելիութիւններ պիտի ստեղծեն՝ ովկիանոսներու եւ ծովերու յատակը գտնուող պահեստներու շահագործման համար։

Սակայն, գլխաւոր բանը որ կը մնայ գտնալ՝ երկրագունտին կեղեւին զարգացման մասին, այն ընդհանուր օրէնքի մը հաստատումն է, որը մօտ ապագային, պիտի թոյլ տայ դիւրութեամբ գտնել որեւէ տեսակի նիւթ մը, որքան ալ խորը գտնուի ան։ Ն. Մ. Գ.

ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ ՎՐԱՅ Է
ՍՓԻՒՌՔԻ ԱՄԵՆԱՓԱՅԼՈՒՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ
ՇԻՐԱԿ
ԵՐԳԱՐԱՆ
ԹԻՒ 17 (ՕԳՈՍ. 1972)
● ԾԱՆՕԹԱՑՈՒՄ ԵՒ ԵՐԳԱՑԱՆԿ ՅՈՎՀ. ՊԱՏԱԼԵԱՆԻ ԵՒ ԲԵԼԼԱ ԴԱՐԲԻՆԵԱՆԻ
● 210 ԵՐԳԵՐ (ԾԱՆՕԹ, ՍԻՐՈՒԱԾ ԵՒ ԱՆՏԻՊ)
● 200 ՆԿԱՐՆԵՐ (ՀԱՅ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷՆ)
● 140 ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՉՆԵՐՈՒ ՆԿԱՐՆԵՐ ԵՒ ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ
● 15 ՁԱՅՆԱԳՐԵԱԼ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ
● ԱՐՁԱԳԱՆԳ՝ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ, ՊԷՅՐՈՒԹԻ, ՀԱԼԷՊԻ, ՊՐԱԶԻԼԻ, ՈՒՐՈՒԿՈՒԷՅԻ, ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ, Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ, ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ... ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆՑ.
ԳԻՆ՝ 500 Լ. Դ. 2,5 ՏՈԼԱՐ
SHIRAK PRESS, NAHR STR., BEIRUT-LEBANON

ԳԻՆ 75 Ե. Դ.
Ունենալու համար դիմել
«Ջահակիր»ի խմբագրատունը

ՅՈՒՇԵՐ ԱՆՑԵԱԼԷՆ

ԱՄՐԱՆ ԳԻՇԵՐ ՄԸ

ՇԱՀԱՆ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ ՀԵՏ

Ն. Վ. ՎԱԼԻՏԷԵԱՆ

Լռութիւն, լուսին ու լճակներ, անթիւ անհամար սպիտակ եւ մեղոյշ լճակի պատեր, որոնք կը բաժնեն ընդարձակ պարտէզը՝ դրացի պարտէզներէն։

Միշտ բաց, պարտէզին խարխուլ փայտաշէն դռնէն, Շահան ներս կը մտնէր սուլելով Պեթհովէնի Ափփասիոնաթա սոնաթին վերջին Վիվաչէն։ Ճպուռները սկսեր էին կէս գիշերը ծանուցանել։ Իր սիրած աղջիկը տակաւին դաշնակ կը նուագէր, ընդհանրապէս Լիսթ։ Անոր հոգիին մէջ աւելի ոյժգին զգացում մը կար որ կ'ըսէր իրեն՝ թէ պիտի գար ան։

Շահան կը յառաջանար քարոտ անցքէն, մտնելու համար այդ լայն բացատանը, որուն պատերը կազմուած էին լճակի ծառերով միայն։ Լուսնին տժգոյն լոյսը կը լուսաւորէր ճամբան եւ լայն բացատանը։ Շահան կը յառաջանար. ան գիտէր թէ սիրելի էակը պիտի զգար իր ներկայութիւնը եւ երբ պարտէզ մտնէր, պիտի լսէր Պեթհովէնի Վիվաչէն ու պիտի գար իրեն։

Լճակներու բոյրը տարածուած էր չորս բոլորը, վերը, քովերը, մութ-կանաչ տերեւներուն մէջ, ամէն կողմ, ուր մեղմ լոյս մըն էր կարծես։

Ցանկարծ տան պարտէզին դուռը կը բացուէր, ու բարձրահասակ, նրբակազմ, թուխ, սեւ աչքերով սիրուած եւ սպասուած աղջիկը կը յառաջանար դէպի ծառը։

Այս մէկը՝ ամենէն աւելի տարածուն ճիւղերով լճակի ծառն էր, որ որոշուած էր իբրեւ ժամադրավայր իրենց հանդիպումներուն, եւ որ կը բաժնէր, կ'անջատէր զիրենք շրջապատէն ու աշխարհէն։

Շահան, իր կապոյտ տան մէջ, կարդացեր էր ամբողջ օրը, կարդացեր էր իր սիրած փիլիսոփաները, յօրիներ էր երգեր, պատրաստեր էր յաջորդ օրուան գեղեցկագիտական իր դասախօսութիւնը։

Եւ հիմա, լի երաժշտութեամբ ու անհուն սիրով, լուսնին տակ ոտքի, կը սպասէր անոր՝ որ կու գար։

Դէմ դիմաց, լուռ շրջապատուած ճպուռներու միօրինակ կանչով ու լուսնին մեղմ լոյսին տակ, Պեթհովէնով ու Լիսթով տոգորուն, գրկուեր էին անոնք անհուն կարօտով ու ըղձանքով։

Չէին խօսեր. չէին կրնար խօսիլ արդէն։ Այն բառը, որ կը գործածուի առհասարակ որոշ ըզգացումի մը համար, չէր բաւեր կարծես իրենց էութիւնը լեցնող այդ անբիծ ու խոր զգացումին։

Բառ չի կար կարծես արտայայտելու սրտի այդ անօրինակ յուզումը, այդ խաղաղ գիշերուան գեղեցկութեան, ճպուռներու միօրինակ երգին մէջ սաստկացող՝ իրենց սրտի տրոփիւնները։

Շահան կը գրկէր համակ նուագ այդ աղջիկը, աւելի ուժով, միշտ աւելի ուժով կը սեղմէր զայն իր սրտին... ու կը լռէր։ Լուռ էին անոնք, անէացած, անջատուած իրենց շրջապատէն, աստուածացած իրենց սիրով...

⁂

Տարիներ անցան, ու բաժնուեցան անոնք, միշտ լուռ՝ այլ սակայն միշտ սիրահար։

Եւ աւելի ուշ, երբ Շահան Պէրպէրեան մեռած էր արդէն, միւսը կը լսէր տակաւին Ափփասիոնաթայի այն վերջին հնչիւնները, կը լսէր ճպուռներու միօրինակ յանկերգը, կը զգար միշտ լճակներու խռովիչ բոյրը, ու վերապրելով այն հեռաւոր կախարդիչ ու լուռ գիշերները կ'ըսէր.

— Տասը, լոկ տասը վայրկեաններ, հո՛ն, անոր հետ, ամբողջ կեանքիս փոխարէն...։

ՀԵԼԼԷՆ ԵՐԳԻԾԱՆՔ

ԿԻՆԵՐԸ

Կը հաւատամ թէ՝ աշխարհի մէջ ըսուող ամենէն սրամիտ բաները՝ կ'ըսուին կիներու մասին։ Եթէ տրամադրութիւն ունիք՝ կարդացէք նորագոյններէն։

Ամերիկուհի լրագրող մը, օր մը, Մորիս Շըվալիէին հարցուց.

— Պարոն Շըվալիէ, դուք որ սիրտերու մեծ գրաւիչ մըն էք, կիները լաւ ուսումնասիրած ըլլալու էք։ Ձեր այդքան մեծ փորձառութիւնը, ի՞նչ կրնայ ըսել մեզի։

— Օրիորդ, պատասխանեց խիստ սրամիտ Ֆրանսացին, կիները կը նմանցնեմ աշխարհի հինգ ցամաքամասերուն։

Այսինքն, մինչեւ տասնըութ տարեկան, օրիորդը կը տեսնեմ Ափրիկէի պէս։ Կիսով կոյս ու կիսով... հետախուզուած։

Տասնըութէն մինչեւ երեսուն տարեկանը, կը կարծեմ թէ կը նմանի Ամերիկայի։ Լի եռանդով ու գիտի եւ արտադրութեան տըրամադրութեամբ։

Երեսունէն քառասուն տարեկանին՝ կինը Եւրոպայի պէս է։ Գրեթէ աւերակ դարձած, բայց դեռ բաւական հետաքրքրական տեղերով...

Քառասունէն յիսուն տարեկանին, կինը ինծի կը յիշեցնէ Ասիան։ Լի խորհրդաւորութեամբ եւ հնադարեան քաղաքակրթութեամբ...

Վերջապէս յիսունէն վեր՝ կինը Աւստրալիան է։ Ամէնքը գիտեն թէ Աւստրալիան ուր կը գտնուի, բայց ոչ ոք տրամադրութիւն ունի երթալու ու զայն տեսնելու։

⁂

Շատ հայրենասէր փարիզցի թատերական հեղինակ Ժագ Տեվալը, վերջերս ֆրանսուհիներուն համար ըսաւ.

— Այն ֆրանսացին, որ իր հայրենակցուհիները շատ գեղեցիկ չի գտներ, կը նշանակէ թէ արտասահման չէ ճամբորդած։

Ուրիշ ֆրանսացի հեղինակ մը, որ շատ ծանօթ է Աթէնքի մէջ՝ իր բազմաթիւ ճամբորդութիւններուն շնորհիւ, Մարսէլ Աշար, կ'ըսէր.

— Կին մը՝ պարահանդէսի թուալէթ մը կրնայ հագնիլ, եթէ նոյնիսկ պարել չի գիտեր, կրնայ ծովազգեստ մը հագնիլ, նոյնիսկ եթէ լողալ չի գիտեր... Սակայն, երբ հարսանեկան հագուստ հագ-

(Շար. տես էջ 6)

ՓԻ՛ՆԿ-ՓՈ՛ՆԿ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ Հ.Մ.Մ.-Ի ԽՈՒՄԲԸ ՇԱՀԵՑԱՒ «ՆՈՒՊԱՐ ՊԱԼԵԱՆ» ՉԱԼԵՆՃ ԲԱԺԱԿԸ

Գահիրէի Հայկական Ընթերցասրահի կողմէ կազմակերպուած՝ «Նուպար Պալեան» Չալենճ բաժակին շուրջ կազմակերպուած փինկ-փոնկի համահայկական մրցաշարքը, որուն մասնակցեցան քաղաքիս հայկական բոլոր ակումբները, վերջացաւ անցեալ Շաբաթ, 28 Ապրիլ 1973, կազմակերպիչ ակումբին Հ.Մ.Մ. խումբին յաղթանակով։

Այս մրցաշարքը դրուած էր Տէր և Տիկին Էտուար Զօրայեաններու նախագահութեան տակ, իսկ գեղեցիկ բաժակը սիրայօժար տրամադրուած էր Պէյրութի մեր գործօն և նուիրեալ ընկերներէն՝ Երուանդ Պալեանի կողմէ:

Մրցաշարքին մանրամասնեալ արդիւնքներն ու նկարագրականը պիտի տանք յաջորդով:

ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԽԱՂԱԴԱՇՏԻ ՍԻՆԹԵԹԻԿ ԾԱԾԿՈՅԹ

ԱԼՄԱԱԹԱՅԻ մասնագէտները մի խումբ առաջարկել է՝ չոր և քարքարոտ բնակավայրերում, որտեղ դժուար է կանաչ խոտածածկ աճեցնելը, ֆութբոլի խաղադաշտը ծածկել սինթեթիկ նոր նիւթով, որը կոչւում է «արման» (երազանք) և որի հիմնական բաղադրիչը քաօլինէ արհեստական քաուչուկն է: Նորոյթի հեղինակները գտնում են, որ տակաւածին շրջաններում «թառիոնների» սառնածածկ խաղադաշտերը հնարաւորութիւն կու տան հանդիպումներ անցկացնել տարին բոլոր։ Նոր նիւթը չի վախենում ոչ սառնամանիքից, ոչ էլ 40 աստիճանի տաքութիւնից։

«ԾԱՂԿԱՏՕՆ»ԻՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

(Շարունակութիւն Բ էջէն)

համախմբուած հայ երկսեռ երիտասարդութեան և անոնց ցուցաբերած համագործակցական ոգիին։ Այս առթիւ ան շնորհաւորեց Հայկական Ընթերցասրահի վարչութիւնը, որ մեծ աշխատանք կը տանի ըլլայ հայապահպանման, ըլլայ մեր ազգային սերունդի միաւորման և համագործակցութեան գծով։

Կոկանեան Սրահի երկսեռ անդամներուն կողմէ բեմադրուած «կենդանի պատկեր»էն ետք, կարճ դադար մը տեղի ունեցաւ:

Յայտագիրին բ. մասին ներկայացուեցաւ Անտոն Պ. Չեխովի միարար կատակերգութիւն՝ «Արջը», թարգմանուած Մօ. Եդուարդ Յակոբեանի կողմէ և բեմադրութեամբ ընկեր Պերճ Գոգորեանի։

Բացառիկ նրբութեամբ բեմադրուած այս դժուարին կատակերգութիւնը տպաւորեց բոլոր հանդիսատեսները, ներկայացնելով անցեալի բարքերն ու սովորութիւնները, որոնք թէև ունին իրենց հին դրոշմը և սակայն իբրև կորիզ շատ չեն տարբերիր արդի մտայնութենէն, ինչպէս՝ կնոջ ազատագրում... գաղափարի փոխանակում... և այլ։

Այս ներկայացումին իրենց յաջող մասնակցութիւնը բերին հետևեալ երիտասարդ ուժերը։

Օր. Սօնիա Սարգիս (Փոփովայի դերով) եղաւ բնական, գիտակից ու հպարտ։ Ամուսնոյն հանդէպ զգալի էին իր կարօտի, դառնութեան և միաժամանակ հիացումի արտայայտութիւնները: Խաղին վերջաւորութեան Փոփովան է որ իր ձայնը կը բարձրացնէ – առանց պոռալու – «երբ Սմիրնով կ'ուզէ տիրանալ իրեն»։

Կարօ Նազիրկանեան (Սմիրնովի դերով) մեզի համար յայտնութիւն մը եղաւ: Բնականէն արագ և սակայն յստակ առոգանութեամբ իր խօսակցութիւնը, իր շարժումները, հաստատ քալուածքը, արհամարհական ժպիտները, իւրայատուկ ոճը՝ իր սէրը արտայայտած պահուն..., այս բոլորը ամենայն գիտակցութեամբ կատարեց երիտասարդ Կարօն։ Նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք իրեն:

Աւետիս Մովսէսեանի (Լուգայի դերով) հանդարտ քալուածքն ու շարժումները, յարգանքը՝ իր տիրուհիին հանդէպ և վախը՝ Սմիրնովէն, շատ բնականօրէն կ'ընթանային ներկայացումին զանազան ծալքերուն հետ։

Վարագոյրներուն խաւերը կը տպաւորէին իբր հարուստ դղեակի մը սենեակը, խորքին, պարզ այլ ըքաւոր խորանը՝ որուն վրայ զոյգ մոմակալներու միջև զետեղուած էր ողբացեալ ամուսնոյն պատկերը, նաև մէջտեղէն կախուած թեթև ու բարակ սև շղարշը, առաջին իսկ ակնարկով կը զգացնէր սուգ և տխրութիւն։ Եւ այս յաջող բեմայարդարումը կատարուած էր ամենայն պատշաճութեամբ, իսկ դիմայարդարումները յաջող կերպով կատարուած էին Պր. Կարպիս Եազըճեանի կողմէ։

Օրուան հանդիսավար
ԸՆԿԵՐ ՊԵՏՐՈՍ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

Ներկաները բուռն ծափահարութիւններով շնորհաւորեցին ներկայացման մասնակիցներն ու աշխատակիցները։

Այս գեղարուեստական գեղեցիկ յայտագիրէն ետք, հանդիսականները՝ բոլորուած սեղաններու շուրջ, կերան, խմեցին ու Ս. Զատիկը միմեանց շնորհաւորեցին, մինչ առաջնակարգ և խանդավառ նուագախումբը՝ «Տհը Եընկ Ուանզ», յաջորդաբար կը նուագէր արդի եղանակներ ու ներկայ երկսեռ երիտասարդութիւնը, այլազան պարերով գեղարուեստական հանդիսութիւնը կը փոխակերպէր խրախճանքի։

Արժէքաւոր նուէրներէ բաղկացած թոմպոլա մը տեղի ունեցաւ, որմէ բաղդաւորուեցան շատ մը ներկաներ և ի մասնաւորի օրուան նախագահը՝ Տէր և Տիկին Կարօ Վարժապետեան, և Պէյրութէն հիւրաբար ներկայ գտնուող՝ մեր բարեկամ և ընկեր Երուանդ Պալեանը։

Այս ուրախ հանդիսութիւնը տևեց մինչև առաւօտեան ժամը 2ը և բոլոր ներկաներն ալ մեկնեցան՝ հայկական շէն և հաճելի օր մը անցուցած ըլլալու գոհունակութեամբ։

Զ. Գ.

«ԱՐՋԸ» կատակերգութեան տեսարան մը. Ձախէն աջ՝ Օր. Սօնիա Սարգիս, ՊՊ. Կարօ Նազիրկանեան (Նստած) եւ Աւետիս Մովսէսեան

«ՋԱՀԱԿԻՐ»Ի

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉԸ

Կը տեղեկացնենք, որ «Ջահակիր»ի Աղեքսանդրիոյ պատուակալ ներկայացուցիչն ու թղթակիցն է Պր. ՄԻՆԱՍ ՊԱՆՏՈՅԵԱՆ։

Կը խնդրուի հետևաբար Աղեքսանդրիոյ ազգային, մշակութային և մարզական բոլոր կազմակերպութիւններէն, նկատի ունենալ, և «Ջահակիր»ին ուղղուած ամէն հրաւիրագիր յանձնեն մեր պատուակալ թղթակիցին։

Հասցէ. Mr. MINAS BANDOVAN
The National Ins. Co of Egypt
33, Boulevard Saad Zaghloul
Հեռախօս 23078 ALEXANDRIE

ԱԶԱՏ ԲԵՄ

Գահիրէ, 27 Ապրիլ 1973

Պատուարժան Խմբագրութիւն
«Ջահակիր» շաբաթաթերթի
Աստ

Յարգելի Պր. խմբագիր,

Անցեալ օր Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի Ծնողք Ուսուցիչ Մարմինի «հանրածանօթ» անդամներէն մին՝ ինծի յանձնեց երեք էջնոց բազմագրուած հայերէն գրութիւն մը, մտերմաբար խնդրելով որ ուշի ուշով կարդամ, միաժամանակ շեշտելով որ այդ գրութեան բովանդակութիւնը՝ խիստ լուրջ և կարևոր է ու համայնքիս օգտին մեծապէս կը ծառայէ։

Գիտնալով հանդերձ որ այդ «հանրածանօթ» անձը համայնքիս «փարազիթ»ներէն մին է և իր սուտերով հանրային կարծիքը պղտորելէ զատ ուրիշ գործ չէ տեսած բնաւ, և սակայն առ ի հետաքրքրութիւն սկսայ կարդալ։

Եւ ինչ զարմանք, երբ նկատեցի որ այդ գրութեան հեղինակը ուրիշ մէկը չէ, այլ այն անհաւասարակշիռը՝ որ տարիներէ ի վեր Յիսուսի անունը շահագործող արկածախնդիր մըն է, որուն քաջագործութիւնները ծանօթ են թէ՛ եգիպտական կառավարութեան և թէ՛ բոլորին։

Այս անհաւասարակշիռը այն արարածն է, որ ուրիշներու կրօնքին հայհոյած ըլլալուն համար՝ ամիսներով բանտարկուած էր Եգիպտոսի մէջ և շնորհիւ ազնիւ հայերու գթասրտութեան, բանտին տաժանելի պայմաններէն ազատուելով՝ փոխադրուած էր յիմարանոց և բժիշկներու խնամքին ենթարկուած։

Ինծի համար ցաւալին այն չէ՝ որ այդ անհաւասարակշիռը այդպիսի գրութեան մը տակ իր անունը զետեղած է և «Տէր Յիսուս Քրիստոսի անունով» կը խօսի այդ դատարկաբանութեան մէջ: Ցաւալին այն է, որ այդպիսի յիմար մը շրջապատուած է Ազգային վարժարանի մը «Ծնողք Ուսուցիչ Մարմին»ի անդամներով, կարծես թէ յիմարներու ընկերակցութիւն մը կազմած ըլլան եւ կ'ուրախանան ազգային պաշտօնեաներու պատահած դժբաղդութիւններով, ազգին անձնուիրաբար ծառայողներու ունեցած երթևեկի արկածներով կամ մահացումներով և այս բոլորը՝ յանուն Յիսուսի Քրիստոսի։

Եթէ այդպիսիները ԿԸ ՀԱՒԱՏԱՆ Յիսուսի Քրիստոսի, չե՞ն գիտեր, թէ ուրիշներու դժբաղդութիւններուն վրայ ուրախանալը կամ զանոնք ծաղրելը՝ ամենամեծ մեղքերն են։

Արդեօ՞ք արժանապատուութենէ, հաւատքէ և բարոյականէ պարպուած այդպիսի մարդոցմով է որ ազգային վարժարանի մը Ծնողք Ուսուցիչ Մարմինը կազմուած է։ Իսկապէս որ ցաւալի է:

Խնդրեմ, բարի եղէք այս գրութիւնս հրատարակել Ձեր թերթի «Ազատ Բեմ» սիւնակներուն մէջ և եթէ կարելի է, լուսաբանեցէք զիս և հանրութիւնը, թէ ուր է պահուած «շան գլուխը»:

Կանխայայտ շնորհակալութիւններով՝

Ե. ՍԻՄՈՆԵԱՆ

ԽՄԲ.– Ձեր ակնարկած այդ բազմագրուած գրութեան օրինակ մըն ալ բերբիս խմբագիրին ինքնաշարժին մէջ սպրդեցուած էր՝ անծանօթներու կողմէ։

Ի հարկէ, մեր հանդարտաբարութիւնը մեզ չի թոյլատրեր որ ձեզի նման ընդվզինք, հաշ գիտնալով այդ գրութեան տակ զետեղուած մարդուն ով ըլլալը եւ ինչ «միտոն»ով լծուած ըլլալը, ինչպէս նաեւ այդ խեղճ մոլորեալը քաջալերող եւ զինքը գործիք ծառայեցնողներուն խաղամոլիկ գործունէութիւնը: Մենք այս առթիւ ըսելիքներ շատ կրնանք ունենալ եւ սակայն միթէ՞ կ'արժէ որ նման ոչնչութիւններու կարեւորութիւն տրուի։

Մեզի կը մնայ միայն խղճալ այդպիսի բոլոր մոլորեալներուն վրայ եւ ետ կը հասկնանք աւետարանի լեզուն, ըսել իրենց համար. «Տէ՛ր, թող զդոսա, զի ոչ գիտեն զինչ գործեն»։

ԾԱՆՈՅՑ

Հ.Բ.Ը.-ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉ. ԺՈՂՈՎԻ

Հաճոյքով կը ծանուցանենք, որ Կեդր. Վարչ. Ժողովի որոշումով, յառաջիկայ Յունիս 1, 2, 3, Ուրբաթ, Շաբաթ և Կիրակի օրերուն, Փարիզի մէջ պիտի գումարուի Հ.Բ.Ը. Միութեան Դ. Համաշխարհային Պատգամաւորական Խորհրդակցական ժողովը։

Գործադրելով Հիմնական Կանոնագրի տրամադրութիւնը, որ կը պահանջէ երեք տարին անգամ մը Խորհրդակցական Համաժողով գումարել Միութեան կեդրոնատեղիէն տարբեր վայրի մը մէջ, Կեդր. Վարչ. Ժողովը վստահ է թէ կ'առնէ կազմակերպութեան առաւել յառաջդիմութեան և ամրապնդումին սատարելու կոչուած կարևոր քայլ մը:

Համաժողովին պիտի ատենապետէ նախագահ Տիար Ա. Մանուկեան։ Պիտի մասնակցին Կեդր. Ժողովի անդամներ, Միութեան աւելի քան քսան երկիրներու Յանձնաժողովներու և Մասնաժողովներու ներկայացուցիչներ: Իւրաքանչիւր երկիր պիտի ունենայ մէկէն հինգ պատգամաւոր, ըստ տեղւոյն մասնաճիւղերուն և անդամակցութեան թիւին։ Ակնկալելի է, որ զանազան շրջաններէ ոչ-պատգամաւոր անդամներ ևս իրենց մասնակցութիւնը բերեն։

Համաժողովը տեղի պիտի ունենայ Փարիզի PLM ST. JACQUES նորակառոյց պանդոկին մէջ։ Համաժողովին և թէ առնչակից ձեռնարկներու, հանդիսութեանց, այցելութեանց և հիւրամեծարութեան պարտականութիւնը ստանձնած է Ֆրանսայի Պատ. Շրջ. Յանձնաժողովը՝ ատենապետութեամբ Տիար Նուրհան Ֆրէնկեանի: Յայտագիրը պիտի հրապարակուի հետագային։

ԴԻՒԱՆ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉ. ԺՈՂՈՎԻ

Նիւ Եորք, 6 Ապրիլ 1973

ՃԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
3 ՄԱՅԻՍ 1973

ՊԷՅՐՈՒԹ

ՄԱՆՈՒԷԼ ՇԱՀԵՑԱՒ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԵՐԳԻ ՕՍԳԱՐԸ

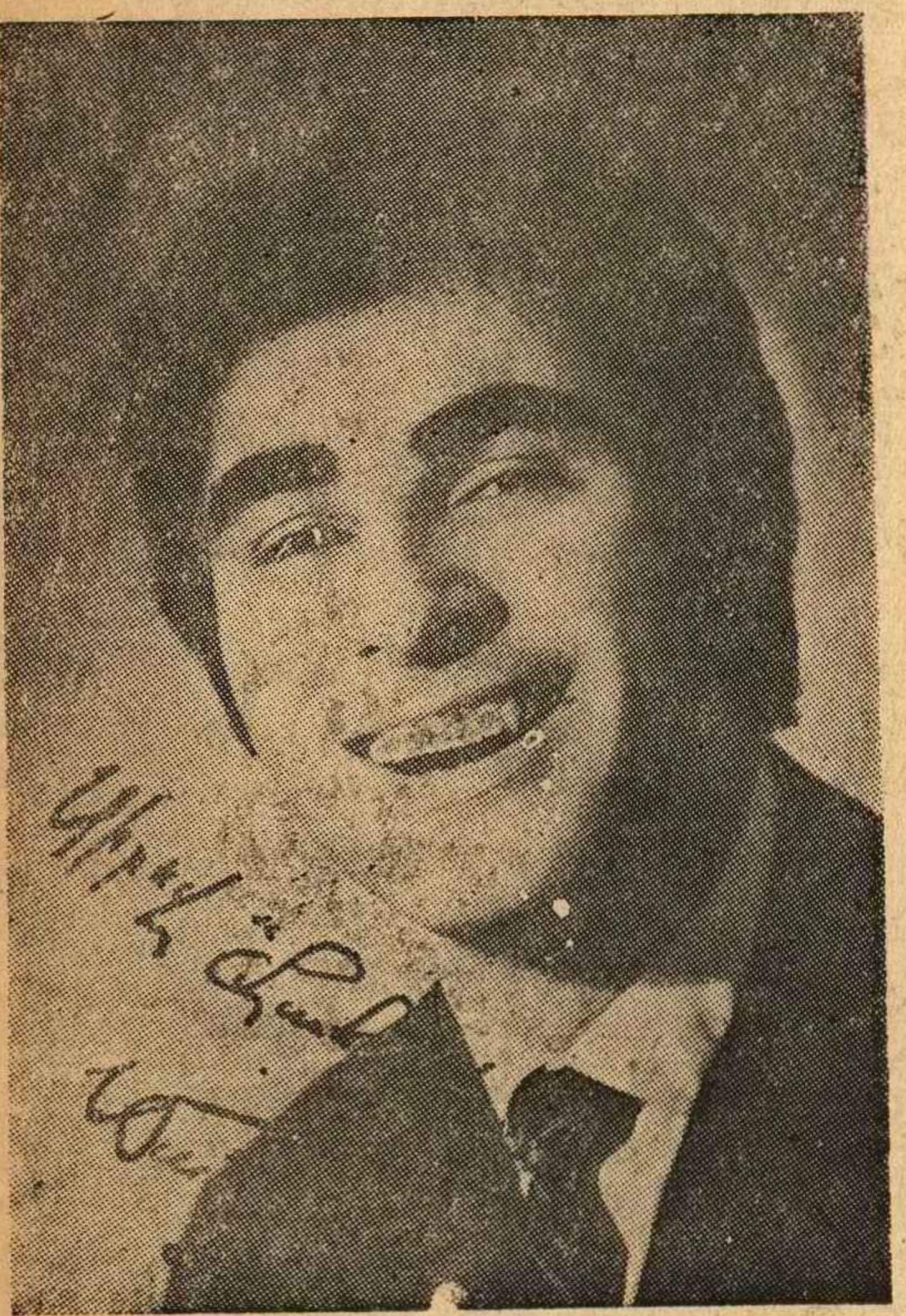

Ուրախութեամբ կը տեղեկանանք, որ Լիբանանահայ ծանօթ երգիչ՝ Մանուէլ, ստացած է Ֆիլմի Երգերու Օսքարը՝ իր ՍԹՐԷՆՃԱՐ ՑՀԸ ՈՒԷՑՁ ԱՖ ԼԱՒ երգին համար, մրցոյթին ներկայացուած 300 երգերուն մէջէն։

Կը շնորհաւորենք հայ արուեստագէտ երգիչը եւ նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք իրեն։

ԽՈՐԷՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՄՈՆԹՐԷԱԼ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

օծումը կատարելու համար Խորէն Կաթողիկոս հնարաւորութիւն պիտի ունենայ Մոնթրէալ այցելելու. կը գրէ Նիւ Եորքի «Տը Արմինըն Ռիփորթըր»ը։

Ինչ որ անհաւատալի է բայց իրաւ, այն է՝ թէ անթիլիասականները Աւագ Հինգշաբթի գիշեր բացած են եկեղեցին եւ խաւարման արարողութիւն կատարած, իսկ դեռ չօծուած եկեղեցիին մէջ, Ս. Յարութեան տօնին, Կիրակի, 22 Ապրիլ 1973, համարձակած են Ս. Զատկի պատարագ մատուցանելու։ Աննախընթաց երեւոյթ մըն է ասիկա մեր եկեղեցական պատմութեան մէջ եւ սակայն կարելի է նման արարք սպասել անթիլիասականներէն, քանի որ անոնք ասորի եպիսկոպոսով իրենց կատարած Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի ընտրութիւնը օրինաւոր նկատեցին, այսպիսով խախտելով մեր սուրբ եկեղեցիին նուիրական կանոնները։

ԹՂԹԱԿԻՑ

Կ Ի Ն Ե Ր Ը

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

նի. գիտէ թէ զայն ինչպէս պիտի գործածէ։

⁂

Ֆրանսացի երգիծագիր Ռոպէռ Ռոքքա, կիներու մասին գրեց իր մէկ մտածումը.–

— Սխալ է ըսել թէ կիները ցած արարածներ են։ Այդպէս չեն։ Միայն թէ այրերը շատ աւելի բարձր են։

Ու քանի որ կիներու մասին կը խօսինք, կ'արժէ հոս ընդօրինակել Միքի Ռունէյի «Առօրեայ ծախքերու տետրակ»էն մէկ էջը, ինչպէս որ զայն հրատարակած էր ամերիկեան երգիծաթերթ մը, անշուշտ քաջքշուքի համար։

1959 Ապրիլ.

1) Սղագրող մեքենագրուհի մը գտնելու համար փոքր ծանուցում մը հրատարակութեան՝ 1 տոլար։

2) Նորեկ սղագրող մեքենագրող մեքենագրուհիիս մանուշակներ առնելու համար՝ 2 տոլար։

8) Սղագրող – մեքենագրուհիիս շաբաթականը՝ 45 տոլար։

9) Խուրձ մը վարդ քարտուղարուհիիս՝ 10 տոլար։

11) Շոքոլա մը կնոջս համար՝ 50 սէնթ։

13) Նախաճաշ՝ քարտուղարուհիիս հետ՝ 15 տոլար։

15) Սղագրող քարտուղարուհիիս շաբաթականը 70 տոլար։

18) Սինեմայի երկու տոմսակ կնոջս եւ ինծի համար 2 տոլար։

19) Թատրոնի երկու տոմսակ քարտուղարուհիիս եւ ինծի համար 20 տոլար։

20) Գոգա – Գոլա մը կնոջս համար 20 սէնթ։

23) Սղագրող – մեքենագրուհիիս շաբաթականը՝ 120 տոլար։

24) Քարտուղարուհիիս հետ ճաշ՝ գապարէի մը մէջ՝ 35 տոլար։

24) (Շարունակութիւն) Կինս զիս բռնեց քարտուղարուհիիս հետ ճաշելու ատեն։ Կ'ըսէ թէ մէկը հեռաձայնեց իրեն։ Գլինիքի ծախք քարտուղարուհիիս համար՝ 300 տոլար։

29) Մուշտակէ մանթօ մը կնոջս համար՝ 1200 տոլար։

30) Նոր սղագրող – մեքենագրուհիի մը գտնելու թերթի փոքր ծանուցում մը համար՝ 1 տոլար։

⁂

Ցոյն անմոռանալի ու խիստ սրամիտ երգիծագիրը՝ Մորայթինիս, շնորհալի բաներ կ'ըսէր կիներու մասին։

Օր մը ան պատմեց ինծի.

— Ատենօք, զարնուած էի սիրունիկ դերասանուհիի մը, որ երբ հասկցաւ թէ իրեն ֆլէօրթ կ'ընէի, պարզ ու յստակ ըսաւ ինծի.

— Ջուր տեղը կը յոգնիք. Սիրտս քար է...

Սակայն, հակառակ խուսափումին, երբ իր տօնը կը մօտենար ինծի հարցուց թէ նուէր մը պիտի տայի՞ իրեն։ Խոստացայ եւ իր տօնին նախօրեակին ղրկեցի՝ կէս երկվիցեակ շիշ Լութրաքիի ջուր, երկտողի մը մէջ նշելով թէ՝ այդ ջուրը քարերը կը հալեցնէ...

ՏԻՄ. ԽԱՆՈՒՖԱՐԻՍ

Թարգ. Վ. Ե.

«ՃԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Ընկերուհի Մարի Ջիլինկիրեանի (Պէյրութ)՝ Ս. Դ. Հնչ. «ՇԱԲԷ» մասնաճիւղին կողմէ պարգեւատրուելուն բարեբաստիկ առթիւ՝ վասն խնդակցութեան կը նուիրեն. Լ. Ո.

Ս. Դ. Հնչ. «Միրայր-Մուրատ» մասնաճիւղ	15
Ընկեր Յարութիւն Գէորգեան (Ճամճի)	10
» Գրիգոր Սիմոնեան	10
» Միրայր Գապաքեան	10
» Կիրակոս Գուտուզեան	10

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Տէր եւ Տիկին Վահէ Ռշտունի եւ Այրի Տիկին Աստղիկ Գարոնեան եւ զաւակները՝ Հայրապետ եւ Հրայր (Մ. Ն.), իրենց անմոռանալի քրոջ, տալոջ եւ հօրաքրոջ, ողբ. Օր. Սաթենիկ Գարոնեանի մահուան քառասունքին առթիւ եւ անոր քաղցր յիշատակին կը նուիրեն.

Գահիրէի Աղքատախնամին	500
Այծեմնիկին	500
Եկեղեցւոյ պայծառութեան	500
Արգարեան Դարմանատան	300
Գերեզմանատան բարեզարդման	300
Գալուստեանի ճաշի սեղանին	500
Նուպարեանի ճաշի սեղանին	500
Հայ Գեղ. Միութեան	300
Հ.Բ.Ը. Միութեան Գահիրէ	300
Եկեղեցւոյ Տիկնանց Խնամակալութեան	200
Հայ Ազգ. Հիմնադրամին	300
«Արեւ»ին	500
«Ջահակիր»ին	300

(Ստանալ «Արեւ»էն)

ՍՏԱՑՈՒԱԾ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժանորդագրութիւն.

Ֆրեզնոյէն ընկեր ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՍՈՅԵԱՆ կը նորոգէ իր բաժանորդագրութիւնը՝ նուիրելով 15 տոլար։

ՋՈՒԱՐՃԱԼԻՔՆԵՐ

Շարժանկարի ղեկավարը կը հրահանգէ դերասանին, որ մտնէ առիւծին վանդակը, եւ կը զօտեպնդէ զայն, ըսելով.

–Մի վախնար, այս առիւծը միայն կաթով կը սնանի։

–Ես ալ կաթով սնաներ եմ, բայց այժմ միս կ'ուտեմ, կը պատասխանէ դերասանը։

⁂

– Գլխարկավաճառը գլխարկիդ այնպէս մը կը նայէր, որ կարծես իր խանութէն գողցած ես։

– Ես ալ այնպէս մը իրեն նայեցայ, որ կարծեց թէ իր խանութէն չեմ գողցած։

⁂

– Փրոֆեսէօր, լսեցի որ ձեր կինը երկուորեակներ ունեցեր է։ Աղջի՞կ են, թէ տղայ։

– Կը կարծեմ, թէ մէկը աղջիկ է, միւսը՝ տղայ։ Սակայն կրնայ հակառակը պատահած ըլլալ։

⁂

Այգեպանի մը ախոռը վառեցաւ, եւ ապահովագրական ընկերութեան գործակալը քննութիւն կատարեց ու ըսաւ.

– Սիրելի այգեպան, մեր ընկերութիւնը վնասուդ դրամը տալու տեղ, քեզի նոր ախոռ մը շինել պիտի տայ։

– Եթէ ձեր ընկերութիւնը այդ տեսակ գործ կ'ընէ, ուրեմն իմ կեանքի ապահովագրութիւն ալ հաճիս ջնջէ։ Չեմ ուզեր, որ երբ ես մեռնիմ, կնկանս նոր ամուսին մը տաք։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ
ԳԱՀԻՐԷ

Հինգշաբթի, 17 Մայիս 1973, կ. ե. ժամը ճիշդ 9.30ին

ՅՈՒՇ ԵՐԵԿՈՅ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ
ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՉ ԵՒ ՍՐԱՀԻՍ ՆԱԽԿԻՆ ԱՏԵՆԱՊԵՏ
ՈՂԲ. ՆՈՒՊԱՐ ՊԱԼԱԵԱՆԻ
ՄԱՀՈՒԱՆ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՊԱՏՇԱՃ ՅԱՅՏԱԳԻՐ

Հայ հասարակութիւնը սիրով հրաւիրուած է՝ յարգելու համար մեր ողբացեալ ընկերոջ յիշատակը։

**

Հայկական Ընթերցարանի Հիմնադրման 70 ամեակի Մեծ Հանդիսութիւններ

31 ՄԱՅԻՍ 1973
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ
2 ՅՈՒՆԻՍ 1973
ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
«ՕՊԵՐԺ ՏԷ ՓԻՐԱՄԻՏ» ՄԷՋ

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ

ՊՕՂՈՍԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ԾՆՈՂԱՑ ՈՒՂՂԵԱԼ

Ազնիւ Ծնողք,

Նկատի ունենալով որ Ապրիլը ընդհանուր վերաքաղի իսկ Մայիսն ալ տարեվերջի քննութիւններու ամիսներ են Պօղոսեան Ազգ. վարժարան յաճախող ձեր զաւակներուն համար, Տնօրէնութիւնս ջերմօրէն կը խնդրէ ձեզ, որ մեզ նման լրջօրէն նկատի առնէք ուսումնական այս յոյժ կարեւոր ժամանակաշրջանը՝ ձեր զաւակին օգտին եւ յաջողութեան համար։

Այս առթիւ սա՛ պիտի խնդրենք ձեզմէ հետամուտ ըլլալ, որ ձեր զաւակը առ այժմ դադրեցնէ ամէն կարգի ժամանցներ՝ ըլլայ տունէն ներս կամ դուրս (այցելութիւններ, հիւրասիրութիւններ, ժամադրութիւններ եւ այլն) իր միտքն ու ուշադրութիւնը կարենալ ամբողջապէս կեդրոնացնելու՝ իր դասերուն եւ քննութեանց պատրաստութիւններուն վրայ, որպէսզի կարողանայ 1972–73 դպրոցական տարեվերջին հասնիլ առաւելագոյն յաջող արդիւնքի, որուն համար վարժարանս նոյնքան փափաքող ու ցանկացող է ինչպէս դուք։

Այս հարցին կապակցութեամբ մեզ հետ ձեր ամբողջական գործակցութիւնը անհրաժեշտ է, ապահովելու համար ձեր եւ մեր զաւակին յաջողութիւնը։

Միշտ ալ միտք ունեցէք, որ ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿԸ՝ ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԾՆՈՂՔՆ Է ՄԻՇՏ։

Յաջողութեան լաւագոյն մաղթանքներով եւ յարգանօք՝

30 Մարտ 1973, Աղեքս.

ՕՆՆԻԿ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ
(Տնօրէն)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ԹՈՒԱԿԱՆ

13 ՄԱՅԻՍ 1973
ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՉԽԱՉԱՉԵԼ

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

اقرأ جريدة
الشباب السوفيتي

* ԿԸ ԲՈՎԱՆԴԱԿԷ ՍՈՎԵՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ԿԵԱՆՔԷՆ ԱՄԷՆ ԻՆՉԻ ՄԱՍԻՆ.
* ՆԻՒԹԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹՈՒԻՆ «ՆՈՎՈՍԹԻ» ԼՈՒՐԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ.
* ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ ԱՄԷՆ ԿԻՐԱԿԻ.
* ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻ ՄԷԿ ԴԱՀԵԿԱՆԻ.
* ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ՝ 40 Ե. Դ.

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՍՑԷՆ Է
5ա. Շարա Ալ - Մաահաս Էլ Սուիսրի, Զամալէք, հեռախօսներ թիւ 810:66 եւ 808929։

دار شوشة للطباعة   رقم ايداع دار الكتب ٥٨٠ / ٧٣

ՉԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)
TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél. 915013
Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef ; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԻՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 478—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 10 ՄԱՅԻՍ 1973
ՀԱՏԸ ՋԵՌՔԷ 3 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ.
عدد رقم ٤٧٨ — الخميس ١٠ مايو ١٩٧٣

ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՅՈՒՇԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախանցեալ Կիրակի, 29 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 7.30ին, Գահիրէի Ազգային Իշխանութեան նախաձեռնութեամբ ու կազմակերպութեամբ և հովանաւորութեամբ հայ երեք Յարանուանութեանց Հոգեւոր Պետերուն, Հէլիոպոլսոյ Նուպարեան Ազգ. Վարժարանի «Պըլըքտանեան» հանդիսասրահին մէջ տեղի ունեցաւ Ապրիլեան Յուշահանդէսը, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերին Գահիրէի բոլոր մշակութային կազմակերպութիւնները։

Հանդիսասրահը որոշեալ ժամէն առաջ լեցուած էր հոծ բազմութեամբ մը։ Պատուոյ շարքին տեղ գրաւած էին Առաջնորդական Տեղապահ՝ Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեան, Արհի. Ռափայէլ Եպս. Պայեան, Տէր և Տիկին Աւետիս Զագըճեան, կղերականներ, Պատկ. Թեմական և Քաղաքական Ժողովներու ատենապետներն ու անդամները։ Կրթական, մշակութային և այլ կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ, մտաւորականներ, արուեստագէտներ, հայ մամուլը և ժողովուրդի բոլոր խաւերէն երկսեռ հայեր եկած էին ոգեկոչելու յիշատակը՝ բիւրաւոր մեր նահատակներուն, որոնք վայրագ Թշնամիին կողմէ հայ ժողովուրդին դէմ գործադրուած ցեղասպանութեան անմեղ զոհերը դարձան՝ 58 տարիներ առաջ։

Այս հանդիսութեան առթիւ հրատարակուած էր պրակ յայտագիր մը, որուն էջերէն շատերուն վրայ տպագրուած էին մեծ անձնաւորութիւններու և եղեռնի զոհերէն ոմանց յատկանշական խօսքերէն և գրութիւններէն։ Այսպէս, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի «Հայրապետական Գիրք»էն մէջբերում, հայ ժողովուրդի հերոս զաւակ Փարամազի պատգամներէն մին, Վահան Թէքէեանէ, Դանիէլ Վարուժանէ, Ե. Ակնունիէ, Ռուբէն Սեւակէ, Աւետիք Իսահակեանէ, Մատթէոս Զարիֆեանէ, Համաստեղէ, Պարոյր Սեւակէ, Մարտիրոս Սարեանէ, Յովհաննէս Շիրազէ, Սիլվա Կապուտիկեանէ մտածումներ կամ բանաստեղծութիւններէ հատուածներ և Ժագ. Յակոբեանի «Հայաստան»էն «Յաղթերգութիւն» քերթուածը։

Որոշեալ ժամուն յուշահանդէսը սկսաւ Պետական Քայլերգով։ Յուշահանդէսը վարեց Պատկ. Թեմական Ժողովի ատենադպիր Պ. Յակոբ Համբիկեան։ Պատկ. Թեմական Ժողովի ատենապետ Պր. Արթօ Պըլըքտանեան նախ խնդրեց որ ներկաները յոտնկայս մէկ վայրկեանի լռութեամբ յարգեն յիշատակը մեր նահատակներուն, ապա բացման խօսքը կատարեց, ընթերցելով իր կողմէ պատրաստուած գեղեցիկ գրութիւն մը, որ գրական ոճով կը պատկերացնէր հայ ժողովուրդին կրած ամենատաժանելի չարչարանքներն ու նահատակումը 1915էն սկսած բռնագաղթի տարիներուն, որ աշխարհի ժողովուրդներու պատմութեան մէջ արձանագրուած մեծագոյն ցեղասպանութիւններէն մին է և որ անուանած ենք «Մեծ Եղեռն»։

Առաջնորդական Տեղապահը՝ Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեան, բանախօսած պահուն

Դաշնամուրի վրայ Պեթհովէնի «Սգոյ Քայլերգ»ը նուագեց համայնքին ծանօթ դաշնակահարուհին՝ Տիկին Շամիրամ Դարմանեան, որ յայտագիրին իր մասնակցութիւնը բերաւ նաև՝ դաշնամուրով ընկերակցելով «Եգիպտահայ Երգչախումբ»ին այդ օր կատարած բոլոր խմբերգներուն։

Յայտագիրին առաջին մասը շարունակուեցաւ Օր. Նորա Էքսէրճեանի արտասանած՝ Ս. Կապուտիկեանի «Մտորումներ ճանապարհի կէսին» բանաստեղծութեամբը, «Եգիպտահայ Երգչախումբ»ի իգական խումբին կատարած՝ «Նահատակաց Յիշատակին» (Գ. Կիւմիւշեանի) խմբերգովը, Օր. Զապէլ Ստեփանեանին՝ Վ. Թէքէեանի «Ըմբոստութիւն Սրբազան» քերթուածին արտասանութեամբը,

(Շար. տես էջ 2)

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ԱՌԱՍՊԵԼԸ

Իսրայէլի պետութեան կազմութենէն ի վեր, իր ղեկավարները իրենց քարոզչական մեքենիզմով կը նկրտին հաւատացնել հասարակ իսրայէլացիներուն, երկրին յառաջացուցած յարատեւ հետաքրքրութեան մասին։ Արդարեւ, տնտեսական յարանուն հետաքրքրութիւն կար Իսրայէլի նկատմամբ սկզբնական օրերին։ Այսուհանդերձ, այդ հետաքրքրութիւնը ոչ մէկ միջոցաւ կը նպաստէ Իսրայէլի ներքին անկախ աճումի յաջողութեան։ Ան կը բացատրուի օտար դրամագլուխի հսկայ ներդրումով մը, որ ոչ թէ հասարակ իսրայէլացիներուն շահ մը կ'ապահովէ, այլ կը նպաստէ անձնական ընկերութեանց սեփականատէրերուն եւ պատերազմական նախարարութեան, որոնք հարիւրաւոր միլիոն տոլար կը գործածեն զէնքեր գնելու համար։

Արտասահմանէն եղած դրամական ներդրումները շարունակական եւ աննպաստ արտաքին ելեւմտական հաշուեկշիռ մը կը պարզեն, ներածումները արտածումներէն աւելի ըլլալով։ Եւ քանի որ իսրայէլական ճարտարարուեստի արտադրութիւնը հիմնականօրէն հակած է ներքին շուկային վրայ, ամէն տարի, հետզհետէ, Իսրայէլ դրամականօրէն աւելի եւ աւելի ենթարկուած կ'ըլլայ օտար երկիրներուն եւ արտածումներուն վրայ։

Ղեկավար խմբակը, առանց մասնաւոր ուշադրութիւն դարձնելու հետեւանքներուն վրայ, ո՛չ մէկ ջանք կը խնայէ արտասահմանէն դրամական նոր նպաստներ եւ վարկեր ստանալու համար։

Ահա՛ ճիշդ իրենց վարած այս տեսակ ելեւմտական քաղաքականութեան շնորհիւ է, որ Թէլ-Աւիւի ղեկավարները երկիրը առաջնորդած են «պարտքերու տիղմ»ի մը։

Մեր ընթերցողներուն ուշադրութեան կը յանձնենք հետեւեալ իրողութիւնները։

1967ի Յունիսի պատերազմէն ետք, տնտեսական ծրագրումի նախարարութիւնը նախատեսեց կայուն զեղչ մը՝ Իսրայէլի արտաքին առեւտուրի հաշուեկշիռին մէջ գոյութիւն ունեցող բացին, որ, ըստ պետական ծրագիրներուն, պէտք չէր անցնէր 395 միլիոն տոլարը, մինչդեռ իրականութեան մէջ, 1971ին բացը հասաւ 1204 միլիոն տոլարի։

Տնտեսական նախատեսութիւնը ցոյց կու տայ, թէ մօտ ապագային այս բացը նուազագոյն 130 միլիոն տոլարով պիտի աւելնայ։

Հարկ է վերյիշել, թէ Իսրայէլի արտաքին պարտքը հասած է 3500 միլիոն տոլար հսկայ գումարին, այսինքն կրկնապատկուած է բաղդատմամբ 1967ին։

Բնական է որ Իսրայէլի կառավարութիւնը հարկադրուած ըլլայ աւելի մեծ գումարներ յատկացնել՝ իր պարտքերը վճարելու համար։ Ըստ Թէլ-Աւիւի, անցեալ Փետրուարին վաւերացուած պիւտճէին 22․/․ը նպատակադրուած է՝ պարտքերը վճարելու համար։ Այս գումարը աւելի է քան այն վարկերը՝ որոնք միասեղ յատկացուած են կառուցումի, կրթութեան եւ ընկերային ապահովութեան համար։

Իսրայէլի աշխատաւոր ժողովուրդն է, որ ուղղակիօրէն իր ուսերուն վրայ պէտք է առնէ պարտքերուն բեռը, որը վատթարացած է նաեւ Իսրայէլ մտնող օտար դրամագլուխներու բնոյթին ալ փոփոխութեամբ։ Մինչդեռ 1967 Յունիսի պատերազմէն առաջ Իսրայէլ ուղղուող ֆոնտերուն 70․/․ կը բաղկանար կամաւոր կերպով եղած նուիրատուութիւններէ, հիմնուած ոչ-հատուցման սկզբունքին վրայ, այսօր, փոխատուութիւնները կը կազմեն մտնող օտար դրամագլուխներուն 50․/․ը։

Այս փոխատուութիւնները գլխաւորաբար կու գան ԱՄՆէն։ Միայն անցնող երկու տարիներուն ընթացքին, Իսրայէլի ղեկավարները դուրսէն ստացան ամբողջ 1100 միլիոն տոլար։ Այս դրամը գլխաւորաբար գործածուեցաւ երկրին յաւելեալ զինուորականացման համար։

Ինչ՞պէս կարելի է վերջացնել պարտքերը եւ Իսրայէլի արտաքին առեւտուրին բացերը ջնջել։ Յստակ է, թէ հարկ է փոփոխութեան ենթարկել Թէլ-Աւիւի ղեկավար շրջանակներուն յետապնդած յարձակողական օտար քաղաքականութիւնը եւ չի շարունակել ծաւալողապաշտական քաղաքականութիւնը՝ դրացի Արաբ երկիրներուն հանդէպ։ Այս է գլխաւոր բանը։

(Շար. տես էջ 4)

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԳԱՌԶՈՒԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարանէն ստացած ենք հետեւեալ հաղորդագրութիւնը՝ ինչ կը վերաբերի Տէր և Տիկին Գառզուի Գահիրէի Ազգային Հաստատութիւնները տուած այցելութեանց և ի պատիւ իրենց Ազգ. Իշխանութեան կողմէ սարքուած ճաշկերոյթին։

ԽՄԲ.

Ներկայիս հաճոյքն ունինք հաղորդելու մեր յարգոյ հասարակութեան, թէ Չորեքշաբթի, 2 Մայիս 1973, կէսօրէ ետք ժամը 4.30ին, Առաջնորդարանս այցելեց աշխարհահռչակ հայ նկարիչ Գառզու, իր ազն. Տիկնոջ հետ։

Համբաւաւոր հայ նկարիչը եւ Տիկին Գառզու Առաջնորդարան իրենց մուտքին ընդունուեցան Հոգշ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Բապուճեանէ եւ ազգային երեսփոխաններէ։ Նախ այցելեցին Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին եւ ապա առաջնորդուեցան դահլիճ, ուր տեղի ունեցաւ պատշաճ հիւրասիրութիւն։

Յանուն Գահիրէի Ազգային Իշխանութեան խօսք առաւ՝ Պատկ. Թեմական Ժողովի յարգելի Ատենապետը Պր. Արթօ Պըլըքտանեան, որ բարի գալստեան ողջոյնի խօսքերէն ետք ըսաւ, թէ ամէն հայու համար մեծ եւ բացառիկ պատիւ մըն է ունենալ Գառզուի նման աշխարհահռչակ արուեստագէտ մը եւ թէ եգիպտահայ գաղութը մեծապէս ուրախ է անոր Եգիպտոս այցելութեամբը։ Ապա Ֆրանսերէն լեզուով բարի գալստեան խօսքեր ուղղեց նաեւ ազնուափայլ Տիկին Գառզուին։

Մեկնելէ առաջ Գառզու՝ իր եւ իր ազնիւ Տիկնոջ կողմէ շնորհակալութիւններ յայտնեց Ազգային Իշխանութեան, իրեն ի պատիւ եղած այս ընդունելութեան համար, եւ իր տպաւորութիւնները արձանագրեց Ոսկեմատեանին մէջ։

Նոյն օրը, կ. ե. ժամը 9.30ին, «Մերիլէնդ»ի ճաշարանին մէջ՝ ի պատիւ Գառզուի եւ իր ազնիւ Տիկնոջ, Գահիրէի Ազգային Իշխանութիւնը տուաւ ճաշկերոյթ մը, որուն հրաւիրուած էին Հոգշ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Բապուճեան, Ազգային Երեսփոխաններ, Գալուստեան եւ Նուպարեան Ազգային Վարժարաններու Տնօրէնները, Գալուստեան Ազգային Վարժարանի Ծնողք-Ուսուցիչ խորհուրդի դիւանը եւ մամուլի ներկայացուցիչներ։

Ճաշկերոյթի ընթացքին խօսք առաւ Պատկ. Թեմական Ժողովի յարգելի Ատենապետ Պր. Ա. Պըլըքտանեան, հայերէն եւ Ֆրանսերէն լեզուներով։ Ապա, Գառզու իր եւ իր ազն. Տիկնոջ կողմէ շնորհակալութիւն յայտնեց Ազգային Իշխանութեան, ի պատիւ իրենց սարքուած այս ճաշկերոյթին համար։

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԴԻՒԱՆ ԳԱՀԻՐԷԻ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԳԱՌԶՈՒ ՄԵԿՆԵՑԱՆ ԳԱՀԻՐԷԷՆ

Անցեալ Ուրբաթ, 4 Մայիս 1973, «Էր Ֆրանս»ի օդանաւով՝ Տէր և Տիկին Գառզու Գահիրէի Միջազգային օդանաւակայանէն մեկնեցան Փարիզ։

Բարի ճանապարհ և երկար կեանք կը մաղթենք մեր արժէքաւոր արուեստագէտին և իր համեստափայլ Տիկնոջ։

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՅՈՒՇԱՀԱՆԴԷՍԸ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

որուն յաջորդեց Կոմիտասի «Կռունկ»ը՝ Տիկին Շաքէ Ցովակիմեանին կողմէ մեներգուած, և դաշնամուրի ընկերակցութեամբ Տիկին Շաքէ Մէօթէվէլեանի.

Օրուան միակ բանախօսն էր՝ Եգիպտահայոց Առաջնորդական Տեղապահ Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեան. Սրբազան Հայրը իր բանախօսութիւնը սկսաւ, համառօտ կերպով անդրադառնալով 19րդ դարու կէսէն սկսեալ մինչև Մեծ Եղեռնը ժամանակաշրջանին ընթացքին Օսմանեան տէրութեան մէջ՝ բայց իր հողին վրայ ապրող հայ ժողովուրդին գոյավիճակին, ապրելակերպին, մտածելակերպին և գոյապայքարին շուրջ. Բացատրեց, թէ ինչպէս երկար դարեր ստրկութեան տակ ապրած հայութեան մէջ ազատութեան գաղափարը վերազարթնեցաւ, երբ հայ երիտասարդներ Եւրոպայի զանազան երկիրներու մէջ ուսանելէ և այնտեղի ժողովուրդներու ազատութիւններէն ոգեւորուելէ ետք՝ վերադարձան իրենց հայրենիքը և սկսան ազատութեան գաղափարը և հուրը հրահրել հարստահարեալ հայ գիւղացիին հոգիէն ներս. Համառօտ բայց յաջորդականօրէն Սրբազան Հայրը խօսեցաւ «Ազգային Սահմանադրութեան» ստեղծումին, Թուրք և Ռուս պատերազմին առթիւ Սան Ստեֆանոյի դաշնագիրին և անոր 16րդ յօդուածին մասին, պատուիրակներ Մկրտիչ Խրիմեանի (ապա Կաթողիկոս), Ներսէս Վարժապետեանի և Պեռլինի Վեհաժողովին մէջ 16րդ յօդուածին 61ի փոխակերպուելուն մասին, խօսեցաւ Երիտասարդ Թուրքերու շարժումին սկզբնաւորութենէն մինչև Սուլթան Համիտ տապալումի և 1908ի Օսմանեան Սահմանադրութեան շրջանի ընթացքին հայ ժողովուրդին՝ ազատութեան և ինքնավարութեան համար կատարած իր մարտնչումներուն, ապստամբութիւններուն մասին, շեշտելով, որ հայ եկեղեցին եղած է միշտ պաշտպանը իր ժողովուրդին և թէ կարգ մը հոգեւորականներու դիւանագիտական կամ այլ սխալները չպէտք է որ նսեմացնեն հայ կղերին դերը՝ մեր ազատագրական եւ գոյատեւման պայքարին մէջ.

Զաւէն Եպիսկոպոս ապա խօսեցաւ եղեռնի դառն և քստմնելի իրականութեան շուրջ, յիշատակելով նաեւ հայ ժողովուրդին կողմէ հայրենի կարգ մը շրջաններու մէջ եղած ինքնապաշտպանութեան կռիւները (Շապին Գարահիսար, Զէյթուն, Վան և այլ): Անդրադառնալով 1920ի իրադարձութեանց մասին, Սրբազան Հայրը յայտարարեց, որ Աղեքսանդրապոլի մէջ Թուրքերու հետ ստորագրուած դաշնագիրը, ստորնացուցիչ աքթ մըն էր.

Արաբ ժողովուրդին՝ հայերու հանդէպ արտայայտած ազնիւ զգացումներուն և ասպընջականութեան համար, յարգանքի և երախտագիտութեան արտայայտութիւն ունեցաւ Սրբազան Հայրը և ապա իր բանախօսութիւնը շարունակեց՝ բաղդատական մը ընելով հայ ժողովուրդին երէկին և այսօրուան միջև. «Հայկական խօսք մը կայ, որ կ'ըսէ. Ճրագդ մարի.

«Եգիպտահայ Երգչախումբ»ը, ղեկավարութեամբ Մօ. Եդուարդ Յակոբեանի կը խմբերգէ «Էրեբունի-Երեւան»ը.

(Լուսանկարներ՝ ՔԵՐՈԲԻ)

Այսօր հայը ոչ միայն իր, այլեւ օտարին ճրագը կը վառէ՝ ելեկտրակայաններ շինելով Տէյր էլ Զօրի մէջ, այն անապատին մէջ, ուր մեր ճրագը մարել ուզեցին Թուրքերը, միայն յիսուն տարիներ առաջ. Հայը այսօր մտքի լոյս կու տայ իր հրատարակութիւններով և մեր հայրենիքին մէջ միլիոնաւոր գրքեր կը տպագրուին»:

Խօսելով հայ կուսակցութեանց մասին, Սրբազանը ըսաւ, թէ կարելի չէ այս առթիւ չարդարացնել անոնց գոյութիւնը և թէ անոնք էութեան մէջ սըխալած չէին, այլ միջոցառումներու մէջ. Ապա անդրադարձաւ Եղեռնի Յիսնամեակին առթիւ Ամենայն Հայոց Վեհափառ Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի գըրութեան, ըստ որում՝ «առանց Հայրենիքի, արտասահմանը յուսահատութիւն է. Մենք կը նմանինք ծաղիկի ճիւղին, որ երբ մայր բունէն արմատէն կտրուած է, կը թառամի և չի կրնար ապրիլ» և շարունակեց. «Աշխարհի վրայ արդարութիւն պիտի ըլլայ հայութեան, և չի կրնար ըլլալ որ չըլլայ».

Տիկին Շամիրամ Դարմանեան կը նուագէ Պեթհովէնի «Եգոյ Մահերգ»ը.

Սրբազան Հայրը ապա յայտարարեց, թէ հայ ժողովուրդը յաւիտենական է, եթէ գիտնայ իր արժէքներուն տէրը ըլլալ. «Ի՞նչ կը մնայ մեզի ընել, այլ թէ՝ զօրացնել մեր սէրը մեր Եկեղեցիին, մեր Հայրենիքին, մեր մշակոյթին հանդէպ և մեր յոյսը՝ արդարութեան համար»: Այստեղ ան մէջ բերաւ Մհերի սպասելական օրինակը.

Սրբազան Հայրը իր վերջաբանին մէջ ըսաւ. «Մեռան անոնք, որպէսզի մենք ապրինք. Փա՛ռք մեր նահատակներուն. Թող այլեւս Աստուած 24 Ապրիլ չտայ մեզի: Հայաստա՜ն, յոյս իմ միայն, Հայաստա՜ն, Հայաստա՜ն»:

Այս բովանդակալից բանախօսութեան աւարտին տեղի ունեցաւ կարճատեւ դադար մը, որմէ ետք յայտագիրին բ. մասը սկսաւ խորհրդապատկերով մը, պատրաստուած Հայր Յովհաննէս Վրդ. Ահմարանեանի կողմէ. Երեք տեսարաններէ բաղկացած այս խորհրդապատկերին առաջինը կը ներկայացնէր հայկական խաչքարեր, որոնք կը խորհրդանշէին մեր Թշնամիին նպատակը՝ հայութիւնը բնաջնջելու, երկրորդ տեսարանին հայ մայրն էր՝ որ կը ներկայացուէր և որ մանկիկն ու ձեռագիր Ս. Մատեանը կ'ուզէր փրկել բնաջնջումէ, իսկ վերջին պատկերը կը ներկայացնէր վերածնած Հայաստանը՝ իր աշխարհահռչակ երգահաններով, երաժիշտներով, ուսանողութեամբ և այլ. Հայր Ահմարանեան այս խորհրդապատկերին միացուցած էր իր կողմէ գրուած և իր ձայնովը արտասանուած հոյակապ մեկնաբանութիւն մը.

Խիստ տպաւորիչ այս խորհրդապատկերին պաստառները նկարուած էին երիտասարդ նըկարիչ Շանթ Աւետիսեանի կողմէ.

Յաջորդը, ելոյթ ունեցաւ «Եգիպտահայ Երգչախումբ»ը, այս անգամ լրիւ կազմով (երկսեռ) եւ բազմաձայն կատարեց Ներսէս Շնորհալիի «Առաւօտ լուսոյ» շարականը, մշակում՝ Մօ. Եդ. Յակոբեանի:

Երիտասարդ եւ վարժ ասմունքող Պր. Վարուժան Գազանճեան հմտօրէն արտասանեց՝ Դանիէլ Վարուժանի «Ջարդը», որուն յաջորդեց երգչախումբը, Ա. Յարութիւնեանի (խօսք. Յ. Թումանեանի) «Հայրենիքիս հետ» գանթաթը: Ապա, Պր. Պերճ Գոզօրեան վարժ եւ արտայայտչականօրէն արտասանեց Ժագ Յակոբեանի «Յաղթերգութիւն»ը, որուն աւարտին անմիջապէս թնդաց «Էրէբունի-Երեւան»ը (Գ. Սեւակ-երաժշտ. Է. Յովհաննիսեան), կատարմամբ «Եգիպտահայ Երգչախումբ»ին, հմուտ ղեկավարութեամբ Մօ. Եդ. Յակոբեանի և ճարտար նուագակցութեամբ Տիկին Շամիրամ Դարմանեանի.

Պր. Յ. Համբիկեան խնդրեց հովանաւոր Սրբազաններէն, որ աղօթքով փակեն այս յուշահանդէսը: Գերշ. Տ. Զաւէն Սրբազանին առաջարկով, ներկաները բոլոր յոտնկայս և միաբերան երգեցին «Հայր Մեր»ը, որուն աւարտին, Արհի Գայեան Եպս.ի և Զաւէն Սրբազանի կողմէ արտասանուած «Պահպանիչ»ով վերջ գտաւ այս յուշահանդէսը:

Ու հանդիսականները հրաժեշտ առին սրահէն, իրենց միլիոնաւոր զոհերուն յիշատակը անգամ մը եւս յարգած ըլլալու ներքին մեծ գոհունակութեամբ:

Զ. Գ.

ԳԱՀԻՐԷ

ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ

Հաճոյքով կը տեղեկանանք, որ Թերթիս բարեկամներէն Տէր եւ Տիկին Սամուէլ Մասէրճեաններու որդին՝ Նորայր Մասէրճեան, փայլուն յաջողութեամբ արժանացած է B.V.M. & S. տիտղոսին, աւարտելէ ետք Գահիրէի Պետական Համալսարանի Անասնաբուժական փաքիւլթէն:

Նորայր Մասէրճեան «St. Joseph Maronite College»ին մէջ ստացած է իր երկրորդական ուսումը, ապա հետեւած է անասնաբուժութեան.

Այս ուրախ առիթով, մեր սրտագին և լաւագոյն մաղթանքները կ'ընենք երիտասարդ բժիշկին, և ջերմօրէն կը շնորհաւորենք զինքը, համալսարանական իր այս առաջին և փայլուն յաջողութեանը համար ու վստահ ենք որ քաջալերուած՝ ան պիտի շարունակէ յարատեւօրէն ընթանալ, պարտականութեան ծանր՝ բայց արդիւնաւէտ և պատուաբեր ուղիէն:

ՏՈՔԹ. ՆՈՐԱՅՐ ՄԱՍԷՐՃԵԱՆ

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՔԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾ ԱՐԱ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԻԲՐԵՒ ՆԿԱՐԻՉ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԵՆՓՐԷՍ).— Հանրապետութեան արուեստի վաստակաւոր գործիչ Արա Յարութիւնեանը՝ հանդէս եկած է նըկարիչի դերով. Մոնումենթալ շարք մը քանդակներու հեղինակը ստեղծած է «Մոցարթեան Շարք»ը, «Իտալական Մոթիֆները», հայկական լեգենդներու նիւթերով, «Արարիչն ու Երիտասարդութիւնը» թեմաներով նկարաշարքերը.

Այդ աշխատանքները Արա Յարութիւնեանը պատրաստած է իր անհատական ցուցահանդէսին համար, որը Երեւանի մէջ կը բացուի այս տարի.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ Կ'ՕԳՆԵՆ՝ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԵՆՓՐԷՍ).— Երեւանի օտար լեզուներու պետական ուսումնարանի 50 պատանիներ և աղջիկներ՝ դարձած են «Օգնութիւն հնութեան յուշարձաններուն» Ուսանողական Կազմակերպութեան Ակումբներու անդամներ: Այս ակումբներն իրենց մէջ կը համախմբեն Անգլերէնի, Ֆրանսերէնի, Գերմաներէնի աւելի քան 600 ապագայ մասնագէտներ.

Այժմ ճարտարապետական յուշարձաններու պահպանման համանման կազմակերպութիւններ գոյութիւն ունին Հայաստանի ինը բուհերու (բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններ) մէջ.

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԻ «ԿԱԽԱՐԴԱԿԱՆ ԳԱՒԱԶԱՆԸ»

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԵՆՓՐԷՍ).- Նովոսիպիրսկի ռատիոգործիչներու գործարանի բանուորներն այժմ կը կատարեն անսովոր պատուէր մը. Անոնք կը պատրաստեն... ձեռնափայտեր. Քայլելով գարնան հերկուած հողի միջով, գիւղատնտեսը կը կարողանայ այդ ձեռնափայտին «յենուիլ» ուղղակի և փոխաբերական իմաստով.

«Գիւղատնտեսի ձեռնափայտը», ինչպէս որ պաշտօնապէս անուանուած է այս նոր արտադրանքը-, կ'օգնէ ընդամէնը մի քանի վայրկեանի մէջ իմանալ հողին ջերմաստիճանը և հերկի խորութիւնը. Բաւական է, որ սեղմուի բռնատեղիի մէջ եղած փոքրիկ կոճակը, և ձեռնափայտի ծայրին գտնուող ելեկտրական տուիչը «ջերմաստիճանային տեղեկանք»ը կը հաղորդէ ջերմաչափի սլաքին. Ձեռնափայտի մէջ տեղ գտնուած է նաեւ ուրիշ «լապորաթուարային գործիքներու» համար, որոնք, ցանկալի է դաշտին մէջ ունենալ. Ատոնցմէ են հերձադանակը, նրբունելին, խոշորացոյցը, մետաղէ երկմեթրնոց ելաթիք ժապաւէնով ճախարակը.

«ՋԱՀԱԿԻՐ»Ի

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉԸ

Կը տեղեկացնենք, որ «Ջահակիր»ի Աղեքսանդրիոյ պատուակալ Ներկայացուցիչն ու Թղթակիցն է Պր. ՄԻՆԱՍ ՊԱՆՏՈՅԵԱՆ:

Կը խնդրուի հետեւաբար Աղեքսանդրիոյ ազգային, մըշակութային և մարզական բոլոր կազմակերպութիւններէն, նկատի ունենալ, եւ «Ջահակիր»ին ուղղուած ամէն հրաւիրագիր յանձնեն մեր պատուակալ Թղթակիցին:

Հասցէ. Mr. MINAS BANDOYAN
The National Ins. Co. of Egypt
33, Boulevard Saad Zaghloul
Հեռախօս 23078 ALEXANDRIE

«ՄԵՆԱ ՀԱՈՒԶ» ՊԱՆԴՈԿԻՆ ՄԷՋ

Խիստ Շահեկան Տեսակցութիւն Մը Ֆրանսահայ Անուանի Նկարիչ

ԳԱՐԶՈՒԻ ՀԵՏ

«Ջահակիր»ի ընթերցողներուն տեղեկացուցած էինք՝ մեր անցեալ թիւով, որ աշխարհահռչակ հայազգի նկարիչ Գառզու (Գառնիկ Զուլումեան) և իր համեստափայլ Տիկինը, Եգիպտոս ժամանած էին Չորեքշաբթի, 25 Ապրիլ 1973, եգիպտական «Սուրիա» շոգենաւով։ Մեր ընթերցողները հետաքրքրող և այլ հարցերու մասին՝ Գառզուի կարծիքը և պատասխանները ունենալու մտադրութեամբ, թերթիս խմբագիրը, Երեքշաբթի, 1 Մայիսի առաւօտ, հեռախօսեց՝ Բուրքերուն ստորոտը գտնուող «Մենա Հաուզ» պանդոկը և կարողացաւ Գառզուի հետ ժամադրուիլ, իրեն հետ հարցազրոյց մը ունենալու համար։ Եւ Գառզուի համաձայնութեամբ ուղղակի «Մենա Հաուզ» երթալով ունեցաւ հետեւեալ շահեկան հարցազրոյցը, որ տեղի ունեցաւ մեծ նկարիչին առանձնասենեակին մէջ։

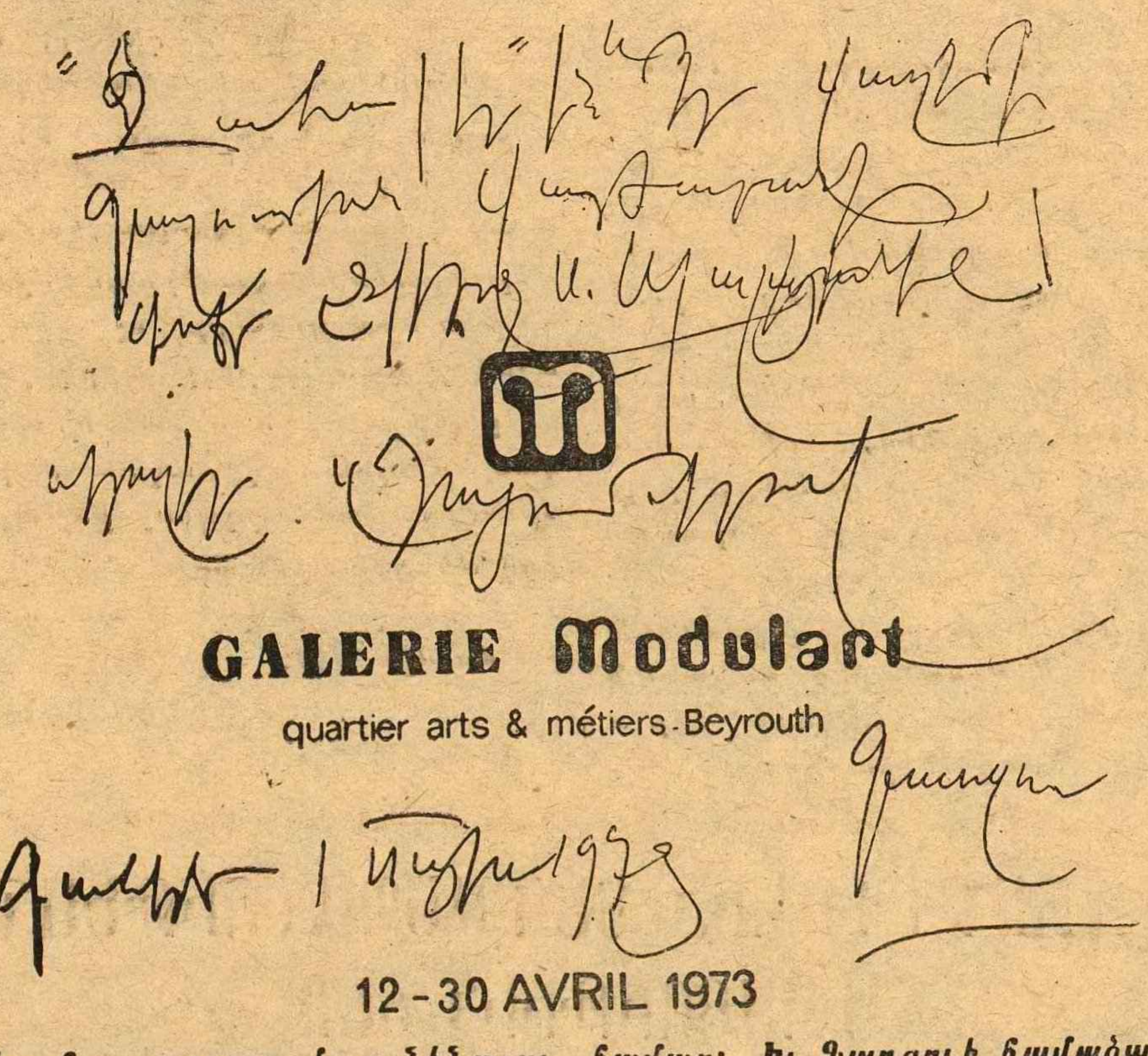
GALERIE Modulart
quartier arts & métiers-Beyrouth
Գահիրէ 1 Մայիս 1973
Գառզու
12-30 AVRIL 1973

Այստեղ կ'ուզենք նշել, որ նոյն պահուն պանդոկ եկած էր նաեւ Գահ. Թեմական Ժողովի ատենապետ՝ Գր. Արթօ Գըլըքտանեան, յարգելի հիւրերուն հաւանութիւնը ունենալու՝ Ազգ. Իշխանութեան կողմէ իրենց ի պատիւ կազմակերպուելիք ընդունելութեան և ճշդելու այդ պատուասիրութեան՝ ինչպէս նաեւ Ազգային Առաջնորդարան ու Եկեղեցին այցի տանելու օրն ու ժամը։

Թերթիս խմբագիրը որեւէ անպատեհութիւն չէ գտած որ Գր. Գըլըքտանեան ներկայ գտնուի Գառզուի հետ իր կատարելիք հարցազրոյցին։

Յանուն «Ջահակիր»ի ընթերցողներուն և աշխատակիցներուն՝ բարի գալուստ մաղթելէ ետք յարգելի հիւրին, թերթիս խմբագիրը յայտնեց, որ Գառնիկ Զուլումեանին ինքը լաւ կը յիշէր՝ իր պատանեկութեան օրերէն, երբ ան իր դասընկերներուն հետ միասին յաճախ կ'այցելէր իր անմոռանալի ուսուցիչին՝ ողբ. Մարտիրոս Գալաճեանին բնակարանը, այնտեղ կատարելու համար դպրոցական խմորատիպ «ԱՐՄՐՍՏ» պարբերաթերթին աշխատանքները, քանի որ այդ հանդէսին յօդուածները՝ խմորատիպի համար կը ձեռագրուէին Մ. Գալաճեանի կողմէ և անոր տան մէջ նոյնիսկ տեղի կ'ունենային խմորատիպ տպագրութիւնը։

Գառզու, որ ըստ իր յայտարարութեան «բնաւ չէ մոռցած և չի ալ կրնայ մոռնալ գեղագրութեան և գծագրութեան իր խանդավառ ուսուցիչը՝ Մարտիրոս Գալաճեանը, որուն շատ բան կը պարտի, իր մէջ արթնցուցած ըլլալով գծագրութեան սէրը», վերյիշեց 1924ի այդ օրերուն յիշատակները, ինչպէս նաեւ թերթիս խմբագիրը, որ այն ժամանակ փոքր տղայ մըն էր, եւ ուրախութեան ժպիտ մը արտացոլաց իր դէմքին։ Ան հաճոյքով ընդունեց լուսանկարուիլ մեր խմբագիրին հետ։ Ու հարցազրոյցը սկսաւ այսպէս.

Հ.— Ինչպէ՞ս գտաք Եգիպտոսը՝ երկար տարիներ հեռու գտնուելէ ետք.

Պ.— (*) Նախքան ձեր հարցումին պատասխանելս ըսեմ, թէ ես կու գամ Պէյրութէն, ուր կը գտնուէի երեք շաբաթներէ ի վեր և ուր կազմակերպեցի մեծ էքսփոզիսիոն մը, որ կը տեւէ մինչեւ վաղը՝ 2 Մայիս։ Պէյրութէն մեկնելէս առաջ շատ յուզիչ բաներ եղան 23 Ապրիլին, երբ ամբողջ գիշերուան ընթացքին Եղեռնի տարեդարձը տօնուեցաւ Պատրիարքարանին (իմա Անթիլիասի Կաթողիկոսարան) մէջ, ուր աղօթք կար, մոմեր, մոմեր... արաբ ծանօթ անձնաւորութիւններ արաբերէն խօսեցան և մինչեւ առաւօտեան ժամը մէկը այնտեղ մնացին։ Յաջորդ օրը 24 Ապրիլին Վեհափառը (Խորէն Կաթողիկոս) հսկայ ընդունելութիւն մը տուաւ և ինծի շքանշան մը շնորհեց։

Եգիպտոսը շատ փոխուած է։ Ես ասկէ առաջ եկած եմ 1950 Յունուարին և Գահիրէի ու Աղեքսանդրիոյ մէջ էքսփոզիսիոն տուած եմ «Ալատէն» ցուցասրահին մէջ։ Անկէ ետք Լիբանանի «Սանթըր Գիւլթիւրէլ Ֆրանսէզ»ին մէջ էքսփոզիսիոն մը տուի, յետոյ Ճափոնի և շատ երկիրներու մէջ։ (Այդ պահուն Գառզու խնդրեց իր տիկնոջմէն որ ցուցահանդէսի գաքալոկ մը տայ, ու Պէյրութի մէջ իր վերջին ցուցահանդէսին գաքալոկին առաջին էջին վրայ մակագրեց իր խօսքը՝ թերթիս եւ խմբագիրին։ Ան նաեւ ուրիշ գաքալոկ մըն ալ մակագրեց հարցազրոյցին ներկայ եղող Գր. Արթօ Գըլըքտանեանին։ Նաեւ ցոյց տուաւ Թոքիոյի (Ճափոն) մէջ իր գործերու ցուցահանդէսին առթիւ տպագրուած բազմագոյն եւ շատ գեղեցիկ գաքալոկ մը, որմէ խոստացաւ օրինակ մը Փարիզէն հասցէագրելու «Ջահակիր»ին)։

Ապա Գարզու սկսաւ պատմել իր անցեալի յուշերը, ըսաւ թէ քրոջորդին է Տաճեաններուն (եգիպտահայերուն խիստ ծանօթ ընտանիքներէն), թէ իր ծնողքը Տիգրանակերտէն գացած են Հալէպ ուր ծնած է ինքը, 1907 թուականին։ Վաղ տարիքէն կորսնցնելով իրենց հայրը, Գառզուի մայրն է որ դժուարին պայմաններու մէջ մեծցուցած է իր զաւակները՝ Հալէպի մէջ, ուրկէ 1919ին փոխադրուած են Գահիրէ, Տաճեան եղբայրներու կարգադրութեամբ։ «Գր. Տաճեանը զիս Գալուստեան Վարժարան դրաւ։ Ես հայերէն չէի գիտեր, որովհետեւ Հալէպի մէջ յաճախած էի Եգոլ Ֆրէր Մարիսթ դպրոցը»։

«Իմ Ֆորմասիոնս Եգիպտոսի մէջ եղած է, հակառակ որ կարճ ժամանակ ապրած եմ այստեղ, հազիւ վեց տարի, 1919–1925»։

Հ.— Կրնա՞ք գիտնալ, թէ որ կազմակերպութեան կամ անձին հրաւէրովը եկած էք Եգիպտոս։

(Շար. տես էջ 6)

1915Ի ԹՐՔԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱԿԱՆԱՏԵՍ ԻՍԼԱՄ ԱՍՏԻՃԱՆԱՒՈՐ ԱՐԱԲԻ ՄԸ ԿՈՂՄԷ

Ապա, աղջկան ըսի. «Ես քեզի այս մարդուն պիտի տամ որպէսզի մահէ ազատիս, ինչո՞ւ ինքզինքդ դիակներուն մէջ կը նետես։ Գնա՛ այս մարդուն հետ, որ քեզի իր աղջնակին նման պիտի խնամէ»։ Աղջիկը պատասխանեց.

— Հայու մը աղջիկ եմ. ծնողքս և հայրենակիցներս այս դիակներուն մէջ կը գտնուին, անոնց տեղը ո՛չ ոք կ'ուզեմ, առանց անոնց ընկերակցութեան այլեւս ապրիլ չե՛մ ուզեր»։ Կառավարիչը մեծ ջանք թափեց զինքը համոզելու համար, որ ենթարկուի իր հրամանին, սակայն ի զուր, և ի վերջոյ ազատ թողուց աղջնակը։ Հայ օրիորդը, ուրախ ու զուարթ, գնաց ինկաւ իր հօրը և մօրը դիակներուն միջեւ, ուր ինքն ալ հրացանազարկ եղաւ։ Եւ կառավարիչը աւելցուց.

— «Եթէ հայ մանուկներու ոգին այս է, ինչ պէտք է ըլլայ հայ տարեցներու ոգին»։

Տէր էլ Զօրաբնակ արժանահաւատ անձնաւորութիւն մը ինծի ըսաւ, թէ տեղւոյն պաշտօնատարներէն մին, ժանտարմներէն երեք աղջիկ գներ էր՝ հինգ ղրուշի փոխարէն։ Ուրիշ մըն ալ ըսաւ, թէ մէկ ոսկիի փոխարէն շատ մը աղջիկներ գնած էր։ Լսեցի նաեւ, թէ այս գեղեցիկ աղջիկները կը ծախուէին տան մը հին կարասիներուն նման, աժան գինով, ընդհանրապէս աղջիկ գլուխ մէկ ոսկիէն տասը ոսկիի կամ մէկ ոչխարէն հինգ ոչխարի փոխարժէքով։

Երբ Ռաս էլ Այնէն մաս մը հայեր Տէր էլ Զօր հասան, տեղւոյն միւթասարիֆը իրեն համար սպասուհի մը ընտրել ուզեց։ Անոր աչքը կեդրոնացաւ գեղեցիկ աղջկան մը վրայ. անոր մօտ գնաց, աղջիկը տժգունեցաւ և քիչ մը մնաց որ գետին գլտորէր։ Թուրքը աղջկան ըսաւ, թէ վախնալու պատճառ մը չունի և իր ծառաներուն հրամայեց, որ հայուհին իր տունը տանին։ Յետոյ երբ աղջկան հարցուց, թէ ինչո՞ւ իրմէ կը վախնայ, նա պատասխանեց թէ ինքը և մայրը, շատ մը ուրիշ հայերու հետ, Տէր էլ Զօր ղրկուեցան։ Ճամբան ժանտարմա մը մօրմէն ուզեց որ բոլոր ունեցածները իրեն յանձնէ, հակառակ պարագային զինքը սպաննել սպառնացաւ։ Ժանտարմոն չարչարանքներով յաջողեցաւ տարաբախտ կնոջմէն 6 ոսկի խլել։ Թուրքը իրենց ըսաւ. «Սըտախօս էք, արդէն բոլոր հայերդ ստախօսներ էք։ Ձեր գլխուն եկածներէն դաս առնել չէք ուզեր, հետեւաբար շուրջիններուդ քեզ օրինակ ցոյց պիտի տամ»։ Յետոյ, կտրեց մօրը ձեռքերը, յետոյ երկու ոտքերը՝ դաշոյնով, աղջկան աչքերուն առջեւ, միաժամանակ մօրը մահամերձ աչքերուն առջեւ պղծեց աղջնակը։ «Երբ դուք ինծի մօտեցաք, յիշեցի մօրս ենթարկուած ճակատագիրը և սոսկացի ձեզմէ, կարծելով որ ժանտարմային մօրս ըրածին պէս պիտի ընէք» աւելցուց աղջնակը։

Տիգրանակերտէն Շահին Պէյ, որ հոն բանտ կը գտնուէր, եւ որուն ատենին հայեր յանձնած էին ջարդելու համար, ինծի ըսաւ. «Ճամբան նշմարեցի աղջիկ մը, որուն՝ ծանօթ էի, շատ գեղեցիկ էր, անունով կանչեցի և քովի անոր. եկուր, քեզի պիտի ազատեմ, երիտասարդի մը հետ պիտի ամուսնացնեմ, Թուրքի մը կամ քիւրտի մը հետ։ Նա մերժեց ըսելով.

— Եթէ իրապէս ինծի բարիք մը ընել կ'ուզէք, բան մը ձեզմէ պիտի խնդրեմ. հոս եղբայր մը ունիմ, ինծմէ փոքր, կ'աղաչեմ որ զայն սպաննէք զիս սպաննելէ առաջ, որպէսզի անոր ենթարկուելիք վիճակին մտահոգութեամբը չի չարչարուիմ մահանալէս առաջ» և մատովը եղբայրը ցոյց տուաւ և անոր «երթաս բարով եղբայր իմ, վերջին անգամ ըլլալով քեզ կը համբուրեմ, թէեւ հաւանական է որ կրկին իրարու հանդիպինք Աստուծոյ կամքով, միւս աշխարհին մէջ։ Ան է որ մեր բոլորին վրէժը պիտի առնէ» ըսաւ քոյրը։ Զիրար համբուրեցին և մանչը ինծի անձնատուր եղաւ։ Պարտաւոր էի գործադրել ստացած հրահանգս, հետեւաբար՝ կացինի մէկ հարուածով զինքը մահացուցի՝ ճեղքելով անոր գանկը։ Յետոյ, աղջիկը ինծի կրկին ըսաւ. «Սրտանց շնորհակալ եմ. ուրիշ խնդրանք մը եւս ունիմ և աչքերը ձեռքերով գոցելով՝ շարունակեց. «Զարկ ինծի ալ եղբօրս ըրածիդ նման, մէկ, մէկ հարուած միայն, առանց զիս տառապեցնելու»։ Հետեւաբար՝ աղջկան խնդրածին նման՝ կացինի մէկ հարուածով զինքն ալ մահացուցի։ Մինչեւ այս օրս վշտահար կը մնամ, յիշելով անոր գեղեցկութիւնը»։

Թուրք կառավարութիւնը ատեն մը խորհեցաւ, որ եւրոպական ազգեր հայերու բնաջնջումը տեսնելով հակաթիւրք հոսանք մը կը ստեղծեն. ՀԵՏԵՒԱԲԱՐ ԺԱՆՏԱՐՄՆԵՐԸ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ ՅԵՏՈՅ, ԴԻԱԿՆԵՐՈՒՆ ԳԼՈՒԽՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ ՓԱԹԹՈՑՆԵՐ ԿԸ ԴՆԷԻՆ, ԹԻՒՐՔ ԿԻՆԵՐ ԱՆՈՆՑ ՎՐԱՅ ՈՂԲԱԼՈՎ ԿՈՒԼԱՅԻՆ, ՀԱՒԱՏԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԹԷ ԱՅՍ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾՆԵՐԸ ՀԱՅԵՐՈՒՆ

(Շար. տես էջ 6)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԱԾՆԵՐ

— Ունիս՝ դուն ես, չունիս՝ չունես։

— Քարը գոհար չի դառնար ոսկի տուփի մէջ պահելով։

— Ծեր էշն է որ չիտակ աչկօս կը բանայ։

— Անուշ ուտողը գիտէ լեղիին համը։

— Թշնամիդ մրջիւն ալ ըլլայ՝ զգոյշ եղիր։

— Աւելի հաստատ է աչքին տեսածը, քան ականջին լսածը։

— Առանց աքլորի ալ լոյսը կը բացուի։

— Եզը մինչեւ ուղտի չափ ըլլայ. ուղտը՝ սարի չափ կ'ըլլայ։

— Իմաստուն մեղաւորը լաւ է, քան թէ արդար յիմարը։

— Գողիդ նստիմ, մօրուքդ փետեմ։

— Անձրեւն ի՞նչ ընէ քարին, խրատն ի՞նչ ընէ չարին։

— Էշը քառասուն անգամ Երուսաղէմ գնացեր՝ նորէն էշ է մնացեր։

— Ամէն կարդացողը քահանայ չի դառնար։

— Էն գեղը, ուր շատ խորոզ կայ, գիշերը չի լուսնայ։

— Թքելը մի ամօթ ա, լիզելը՝ երկու։

— Մէկ աչքը միւսին լոյս չի տար։

— Անձրեւոտ օրը հաւերուն ջուր տուող շատ կ'ըլլայ։

— Ուղղին մէկ երեսն է սեւ, չտուողին՝ երկու։

— Կ'ապրի զրկուածը, չ'ապրիր զրկողը։

ՊԱՏԱՌԻԿՆԵՐ՝

ԳՐ. ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻԷՆ

Կինը՝ կին է, կ'ուզէ «Կինէ»,
Ունի՝ լաւ է, ուզածդ կ'ընէ,
Չունի՝ վա՛յ է, կենդ կը ծծէ...։

* *

Կեանքէն միայն կ'առնէ համ,
Այն որ ունի ստակ, դրամ,
Իսկ այն որ զուրկ է անկէ,
Ոտերն իր ցուր թող ձգէ...

* *

Եղբայրն եղբօր
Կ'ըլլայ թշնամի
Խնդիրը եղբօր
Կու գայ դրամի...

ՄՈՐԱՑՈՒՄ

Ցաւալի անուշադրութեամբ մը չեմ յիշատակած թուականները՝ Գրիգոր Բագրատունիի ծննդեան և գործունէութեան, «Ջահակիր»ի 5 Ապրիլ 1973ի թիւով տպուած յօդուածիս մէջ։

Ապագայ թատերական պատմագիրներին գործը դիւրացնելու նպատակով՝ կը յիշատակեմ թուականները —

Գր. Բագրատունին ծնած է Պոլիս 1887ին, բեղուն գործունէութիւն մը ունեցած է 1917էն մինչեւ 1937, մահացած է Գահիրէի մէջ 1939ին։

ՑԱՆՈՐ ՇԱՀՆՈՒՐ

— Նորը գտիր, հովէն հինը նետէ։

— Վատ օրը կ'աղէկնայ, վատ մարդը չաղէկնար։

— Չեմ ուզեր, գրպանս դիր։

(*) Խմբ. ծանօթ.— Ջանացած եմ Գառզուին տուած բոլոր պատասխանները գրեթէ անփոփոխ ձեւով եւ բառերով ներկայացնել, միաժամանակ իր մտածումները կարելիին չափ յստակ արտայայտելով։

ԳԱՐԶՈՒԻ ՀԵՏ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Պ.— Ես, այսպէս ըսած, հիւր եկած չեմ մասնաւորապէս: Պէյրութէն վերադարձի ճամբուս վրայ ես և Տիկինս մտածեցինք քանի մը օրեր այցելել Եգիպտոս: Ճիշդ է, որ աւելէ առաջ քանի մը անգամներ Բրուտեանը ինծի նամակ գրած էր որ գամ, սակայն այս գալս պատահական եղաւ: Ուզեցի այցելել սիրած երկիրս՝ Եգիպտոսը, որուն յիշատակները անջնջելի են ինծ մօտ: Ես նոյնիսկ մերժեցի, որ իմ պանդոկիս ծախսերը վճարեն, միթէ՞ ես դրամ չունիմ որ վճարեմ, ես ի վիճակի եմ ծախսերս հոգալու և չեմ ուզեր որ ոչ ոք այս ծանծրութիւնը յանձն առնէ:

Հ.— Կը յիշե՞ք արդեօք Պր. Գրիգոր Կիրակոսեանը, որ այդ ժամանակուան տնօրէնն էր Գալուստեան Վարժարանին:

Պ.— Ի՞նչպէս չեմ յիշեր Պր. Կիրակոսեանը, Գարօն Ալպօյաճեանը և Գարօն Գալաճեանը, որոնք իմ յարգելի ուսուցիչներս եղած են: Ես բնաւ չեմ մոռնար և չպիտի մոռնամ բարձրահասակ ու ժպտադէմ Պր. Գալաճեանը (իմա ողբ. Սարտիրոս Գալաճեան) որ գեղեցիկ գիր ունէր և որուն ես շատ բան կը պարտիմ: Տնօրէն Պր. Գրիգոր Կիրակոսեանը, որուն ես Փարիզ հանդիպեցայ, կը բնակէր Շուպրա մեր բնակած շէնքին մէջ: Ես անոր կը պարտիմ Եղիայեան սան ընդունուելս և Ֆրանսա մեկնիլս: Եթէ ես սան չ'ընդունուէի և Ֆրանսա չերթայի, թերեւս Եգիպտոս մնայի և այսօրուան Գառզուն չըլլայի: Ես Գալուստեանի մէջ դասարանին առաջինն էի և հօրմէ զուրկ: Երբ դպրոցը վերջացուցի և դիմեցի որ զիս Եղիայեան սան ընդունին, խնդրանքս մերժեցին, առարկելով որ մօրեղբայրներ ունիմ և «հարուստ են» ըսին, մինչդեռ մենք ընտանեօք չքաւոր էինք: Ու յանձնախումբը կ'ուզէր որ ուրիշներ սան ըլլային, որոնք հայր ունէին և մեզի պէս չքաւոր չէին: Շնորհիւ տնօրէն Պր. Գրիգոր Կիրակոսեանին ես ընդունուեցայ Եղիայեան սան և այս պատճառ եղաւ որ կարենամ ուսումս շարունակել Ֆրանսայի մէջ ու դառնամ Գառզու: Այսպէս միշտ կը յիշեմ Պր. Կիրակոսեանը:

«Հազիւ հոս եկայ տխուր բաներ իմացայ և շատ ազդուեցայ»- ըսաւ յանկարծ Գառզու: Կռահեցի որ մարդիկ փորձած են զինքը նախապաշարել: Չուզելով երկար ժամանակ խլել իրմէ, իրեն յանձնեցի մեր Ազգային Վարժարաններու միացման հարցին մասին վերջերս լոյս տեսած՝ լուրջ և յստակ բացատրութիւններ տուող յօդուածէն օրինակ մը, որպէսզի ազատ պահու մը ընթացքին հանդարտօրէն կարդայ:

Գառզու խօսքը կրկին շարունակեց և հարցուց ինծի. «Կ'ըսեն որ դպրոցները միացընել կ'ուզեն, ինչո՞ւ, դրամական խնդի՞ր է, ի՞նչ է»:

Այստեղ Պր. Արթօ Պըլըքտանեան խնդրեց որ միջամտէ և տեղին բացատրութիւններ տայ: Գառզու հետաքրքիր մտիկ ընելէ ետք յայտարարեց. «Եթէ փլցնելու վտանգ կայ միացումը լուծիք է. Etant donné que la population est devenue 10·000, il n'est pas logique que vous ayez dix écoles. Voyons, idolatrie (իմա շէնքը պաշտել) պէտք չըլլայ: Ըսին որ Նուպարեան Վարժարանը փոքր է, դաշտ չկայ խաղալու, աշակերտներուն ծնողքը մէկ ժամ առաջ պէտք է արթննան, փոխադրութիւնը սուղ պիտի արժէ: Ես իմացայ որ դպրոցին գոմիթէին զրկած քապլօ ներէս 30·000 Ֆրանք (մօտ 3000 Ե. Ո.) եկած է, ճիշդ է ատիկա, գալ տարի նպատակ ունիմ 30էն 40 հատ ևս զրկել, ինչ՞ պէտք է ընել: Իմ նպատակս է որ դպրոցին պէտքերուն գործածեն այդ հասոյթները, հոգաբարձութեան կ'երթայ կոր, դպրոցին կ'երթայ կոր: Ես չեմ գիտեր թէ Ծնողք Ուսուցիչ միութիւնը ի՞նչ է. ի հարկէ գոնթրոլ պէտք է ըլլայ, ես ատոնք տուի ոչ թէ Ծնողաց Միութեան, այլ ձեռք մը կ'ուզեմ ընել դպրոցին և տուի Գալուստեան Վարժարանին»:

Հ.— Ի՞նչ են ձեր յարաբերութիւնները եւ ձեր կապերը Ֆրանսահայութեան հետ:

Պ.— Ի հարկէ կապեր ունիմ Ֆրանսահայութեան հետ, անդամ եմ միութիւններու, եկեղեցիին … Եգիպտոսի պէս կենսունակ հայկական չեն այնտեղ: Հայկական կեանք կայ Եգիպտոսի մէջ և արաբ երկիրներուն մէջ, այլուր այդպէս չէ: Եգիպտոսի մէջ հայերը հայ կը մնան. մեկնողներէն շատերը պատճառ չունէին, այլուր այլասերում կայ, ձուլում կայ:

Շնորհիւ Ս. Հայաստանի յառաջդիմութիւններուն, ֆրանսահայերու մօտ հպարտանք մը կայ հիմայ և օտարացած հայ երիտասարդները շարժում մը ստեղծած են: Մարսէյլիոյ մէջ էքսփոզիսիոն մը ունէի՝ Յուշարձանի բացումի օրերուն. ես ալ գացի և ծաղկեպսակ մը զետեղեցի: Ես միշտ պատրաստ եմ օգնելու մեր հայութեան՝ ամէն առթիւ:

Հ.— Ֆրանսահայ երիտասարդ նոր նկարիչներ կա՞ն:

Պ.— Ի հարկէ շատ կան: Անոնցմէ մանաւանդ մեծ ապագայ կը խոստանան Լիբանանէն Ֆրանսա հաստատուած Սաատուրը և Գազանճեանը: Կան և շատ ուրիշներ: Ժամանակին հայ նկարիչներու ընկերակցութիւն կար, որուն մաս կը կազմէին Ալխազեանը, Ադամեանը, Մախոխեանը և ուրիշներ: Այսօր ընկերակցութիւնը գոյութիւն չունի:

Հ.— Տեղեակ էք Ս. Հայաստան ձեր անցեալ այցելութիւններէն: Կրկին այցելելու նպատակ ունի՞ք:

Պ.— Երկու անգամ Հայաստան գացի, 1966ին 1969ին: Մեծ էքսփոզիսիոն մը տուի 1966ին և կրաֆիք գործերէս 150 հատ նուիրեցի պատկերասրահին: Նորէն երթալու ծրագիր ունիմ:

Հ.— Կրնա՞ք ձեր կարծիքը ունենալ Հայաստանի նկարիչներու մասին:

Պ.— Շատ լաւ են. արժէքաւոր շատ ունինք: Մարտիրոս Սարեանը մեռաւ, Եր. Քոչարը կայ, Եգիպտոսէն Յակոբ Յակոբեանը կայ որ մեծ տաղանդ և ապագայ ունի, արդէն շատ ծանօթ է այնտեղ: Կան նաեւ Մինասը (Աւետիսեան), Աբէլեանը, Իսաբէկեանը, Զարդարեանը, Խանճեանը և շատ շատեր: Այնտեղ ամէն բան փայլուն է, կեանք կայ, թէեւ մեր երազած մեծ Հայաստանը չէ եւ սակայն բարեբաղդաբար որ ունինք մեր հայրենիքը:

Հ.— Վերջին հարցում մը եւս: Ի՞նչ են ձեր յառաջիկայի ծրագիրները:

Պ.— Այստեղէն Ուրբաթ առտու պիտի երթանք Փարիզ, անկէ ալ երկու օր վերջը Գազա Պլանգա (Մարոք), ուր առաջին անգամ ըլլալով էքսփոզիսիոն պիտի տամ, որ շաբաթ մը պիտի տեւէ: Մենք անկէ 22 Մայիսին Ժընեւի մօտ Վէրվէյ (Զուիցերիա) քաղաքը պիտի երթանք ուր էքսփօ պիտի տամ և անկէ ալ Մայիս 25ին «Ֆրանս» շոգենաւով Ամերիկա պիտի երթանք, ուր միակ ազգական մը ունէի Նիւ Եորքի մէջ՝ Միհրան Զուլումեան, ոսկերիչ-արուեստագէտ էր և որ վերջերս մեռաւ 80 տարեկանին: Պիտի երթանք ազգականները տեսնանք: Անկէ ալ Գալիֆորնիա: Մեր ճամբորդութիւնը պիտի տեւէ ընդամէնը երկու շաբաթ: Յետոյ Ֆրանսայի մէջ Յուլիսին, Տօվիլ քաղաքին մէջ էքսփոզիսիոն և այլն:

Աւելի քան մէկուկէս ժամ տեւած մեր այս տեսակցութեան աւարտին, չորսերնիս դուրս ելանք սենեակէն և արեւուն տակ թեւ թեւի քալելով հասանք ինքնաշարժը: Ու ամէնքս միասին սրընթաց ուղղուեցանք Գահիրէի կեդրոնը:

«Ջահակիր»ի կողմէ խորին շնորհակալութիւն յայտնեցի Գառզուին և իր համեստափայլ Տիկնոջ՝ այս հետաքրքիր զրոյցին համար, ու խնդրեցի Փարիզի իր բնակարանին հասցէն, որպէսզի իր սիրած Եգիպտոսին և այնտեղ բնակութիւն հաստատած հայերուն կեանքին մասին կարդայ՝ իրեն նուիրուած «Ջահակիր»ի համարներուն էջերուն մէջ:

Ս. Գ.

Գահիրէ, 1 Մայիս 1973

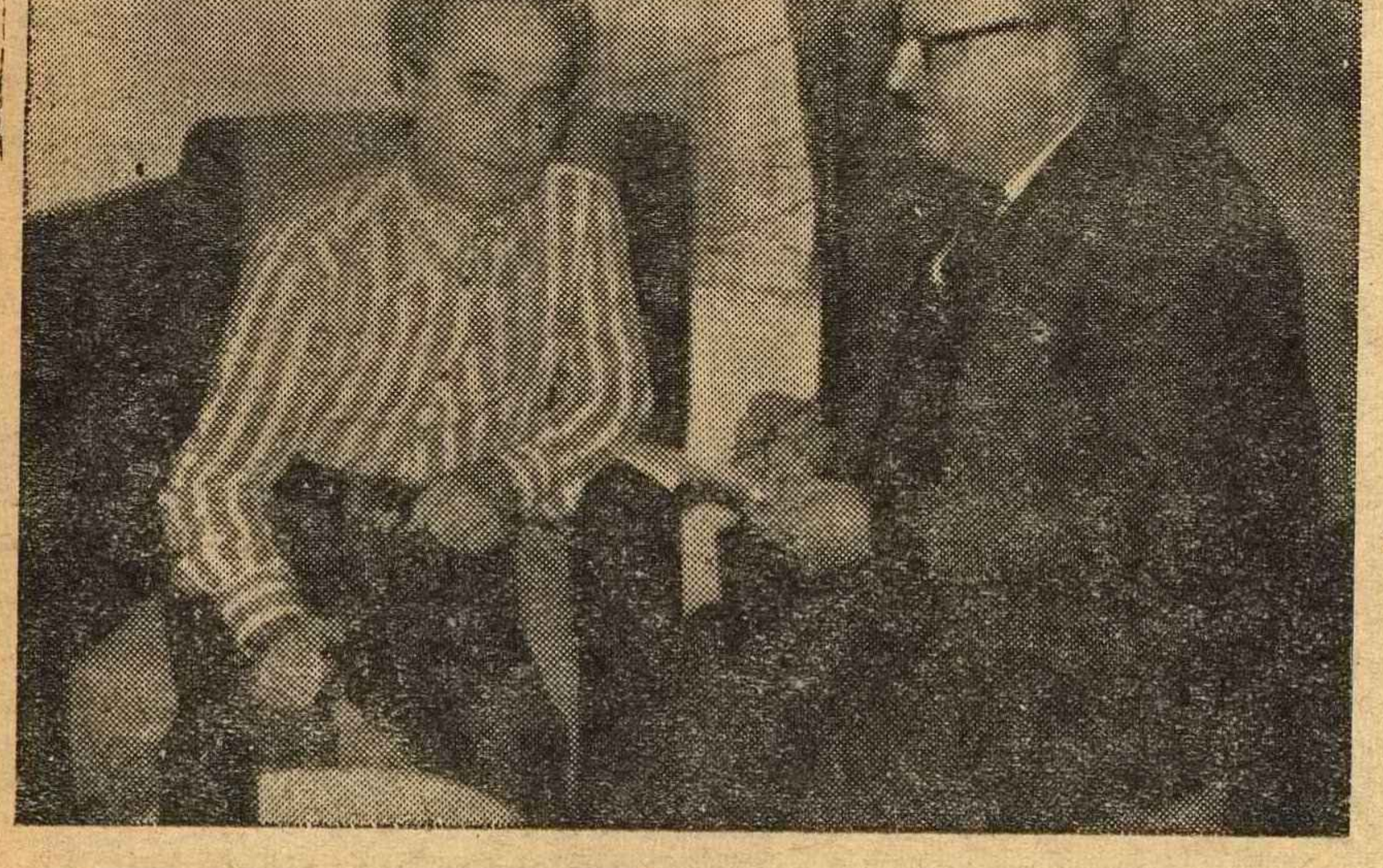

«Մենա Հաուզ» պանդոկին մէջ, աշխարհահռչակ նկարիչ Գառզու եւ «Ջահակիր»ի խմբագիրը՝ հարցազրոյցի ընթացքին: (Լուսանկար՝ «Ջահակիր»ի)

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ԱՌԱՍՊԵԼԸ

(Շար. Ա. էջէն)

Հասարակ իսրայէլացիներուն կենսամակարդակի բարձրացման հարցը՝ ուղղակիօրէն կապուած է զինուորական ծախսերուն զեղչումին հետ: Զինուորական պատրաստութեանց ծախսերու նուազեցումը, կարելի պիտի դարձնէ յաւելեալ միջոցներ ներդրել՝ ժողովուրդին կենսական կարիքները գոհացնելու համար: Ն. Մ. Գ.

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՀԱՅ
կեանք

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ Ի ՊԱՏԻՒ ԳԱՌԶՈՒԻ

Կիրակի, 29 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 7ին, «Սերգըլ Սիրիէն»ի շքեղ սրահներուն մէջ, մասնաւոր ընդունելութիւն մը կազմակերպուած էր Աղեքսանդրիոյ Ազգային Իշխանութեանց կողմէ, ի պատիւ Փարիզաբնակ աշխարհահռչակ Նկարիչ Գառզուի (Գառնիկ Զուլումեան) և իր ազնուափայլ Տիկնոջ: Ներկայ էին՝ Հոգշ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Բապուճեան, Աղեքս. Պատկ. Թեմական և Քաղաքական Ժողովներու դիւաններու կազմի անդամները՝ իրենց համեստափայլ Տիկիններուն ընկերակցութեամբ, նոյնպէս հայ թէ օտար մշակութային միութեանց ներկայացուցիչներ, հայ յարանուանութեանց հոգեւոր և աշխարհական ներկայացուցիչներ, արաբ արուեստագէտներ, դիւանագիտական մարմնի անդամներ, ինչպէս նաեւ հայ, օտար և եգիպտական մամուլի ներկայացուցիչներ:

Պր. Վահան Ալեքսանեան յանուն Աղեքսանդրիոյ Ազգային Իշխանութեան, կանգնած Տէր և Տիկին Գառզուներու կողքին, հրաւիրեալները կ'ընդունէր և զանոնք կարգաւ կը ներկայացնէր օրուան հիւրերուն:

Սոյն ընդունելութիւնը նպատակ ունէր մեր մեծահամբաւ արուեստագէտը ծանօթացնել և յարաբերութեանց մէջ մտցնել, թէ օտար շրջանակներու և թէ մանաւանդ մեր եգիպտացի արուեստագէտ եղբայրներու հետ, ինչ որ շատ գնահատելի նախաձեռնութիւն մըն է: Կը մաղթենք, որ այդ հայրենասիրական և ազգասիրական ոգին միշտ վառ մնայ մեր պատկան մարմիններուն մօտ, առաւել եւս ճանչցնելու համար մեր արուեստագէտներն ու մշակոյթին ծառայողները՝ ոչ միայն մշակոյթի ասպարէզի ներկայացուցիչներուն, այլ նաեւ պետական եւ դիւանագիտական մարմիններու մօտ: Այդպիսի ընթացքով մենք քայլ մը առած կ'ըլլանք՝ Հայ Դատի իրականացման մեր շարժումին մէջ:

ՄԻՆԱՍ ՊԱՆՏՈՅԵԱՆ

Աղեքս. 2-5-1973

* * *

1915Ի ԹՐՔԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

ԶՈՀԵՐՆ ԷԻՆ ԵՒ ԿԸ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԷԻՆ, ՈՐՊԷՍԶԻ Ի ՊԱՀԱՆՋԵԼ ՀԱՐԿԻՆ՝ ԱՊԱԳԱՅԻՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄՈԶԵՆ, ԹԷ ՀԱՅԵՐՆ ԷԻՆ ՔԻՒՐՏԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ ՅԱՐՁԱԿՈՂՆԵՐԸ ԵՒ ՋԱՆՈՆՔ ՍՊԱՆՈՂՆԵՐԸ ԵՒ ՔԻՒՐՏԵՐԸ, ԻՐԵՆՑ ԿԱՐԳԻՆ, ՎՐԷԺԽՆԴԻՐ ԵՂԱԾ ԷԻՆ ԵՒ ԹՈՒՐՔ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՈՐԵՒԷ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՉՈՒՆԷՐ:

(1916ին գրի առնուած իրական իսլամի մը ականատեսի վկայութիւնները կը պարզեն, կը բացատրեն, թէ ինչո՞ւ Թուրքը ոգի ի բոլին կ'աշխատի արգելք հանդիսանալ «Մուսա Լերան» ֆիլմի պատրաստութեան, թէ՝ ինչո՞ւ հայ նահատակաց յիշատակարաններուն վրայ չեն ուզեր տեսնել ԹՈՒՐՔ ԲԱՌԸ: Այս բոլորը անշուշտ թէ պիտի ջրէին, հերքէին՝ իբր փաստաթուղթ պահուած չինծու, խարդախ լուսանկարները: Վ.Փ.):

Երբ հարց կը ծագէր հայերու կրած հալածանքներուն շուրջ, ես միշտ Թուրքը կը դատապարտէի: Սակայն, օր մը, երբ տիգրանակերտցի ազգայնական Թուրք բարձրաստիճան անձնաւորութեան մը հետ հայկական հարցերու շուրջ կը խօսակցէինք, ան ինծ ըսաւ.

— Այս հարցին մէջ թուրքերը իրականին մէջ դատապարտելի չե՛ն, որովհետեւ գերմանացիներն էին, որ առաջին առթիւ գործադրեցին բոլոնացիներուն դէմ, որոնք իրենց տիրապետութեան ներքեւ կ'ապրէին: Գերմանացիներն էին, որ թուրքին թելադրեցին այս ընթացքը որդեգրել, ըսելով՝ թէ հայերը չսպաննելու պարագային գերմանները թուրքերուն հետ չպիտի դաշնակցէին: Եւ Թուրքիա տարբեր ընտրութիւն մը չունէր:

Ասոնք են, բառ առ բառ, Թուրքին ըսածները: Նոյնը լսեցի Աթալիայի մէջ բանտարկուած ուրիշ Թուրքէ մը: Ան ըսաւ, թէ Դամասկոսէն անցած պահուն այցելած էր գերման փոխ-հիւպատոսին, որ իրեն գաղտնաբար ըսած էր, թէ Օփէնհայմ մասնաւոր յանձնարարութեամբ մը եկած էր, Ճեմալ Փաշայի զեկուցանելու որ արաբները հալածէ, երկու ցեղերուն միջեւ ատելութիւն մը յառաջացնելու նպատակով, որպէսզի ապագային գերմանները օգտուէին այս անհամաձայնութիւններէն:

Ես այն գաղափարը կը տածեմ, թէ բոլոր մահմետական ազգերը անհրաժեշտաբար ինքնապաշտպանութեան քայլեր պէտք է առնեն, տարուած այն վախով՝ որ եթէ օրին մէկը եւրոպացիները լսեն այս անցուդարձերը, իսլամութիւնը սեւ գիծով մը պիտի ծածկուի, զորս դարեր անկարող պիտի ըլլան մաքրել: Աւանդութիւնները և պատմական եղելութիւնները ճոխօրէն կը փաստեն, թէ Թուրք կառավարութեան ըրածը բացարձակապէս Քուրանի ոգիին դէմ էր: Ազգ մը՝ որ խալիֆայութեան տիրացած էր, իսլամական օրէնքին դէմ պէտք չէր որ գործէր: Իսլամներուն կը մնայ չճանչնալ այս կարգի կառավարութիւն մը, որ Քուրանի պարունակութիւնը և Մարգարէին աւանդութիւնները ոտնակոխ ընելով՝ անմեղ կիներու, տարեցներու, երեխաներու արիւնը կը հոսեցնէ: Հակառակ պարագային՝ բոլոր իսլամներն ալ մեղսակից կ'ըլլան գործուած ոճիրներուն, պատմութեան մէջ աննախընթաց:

Եզրափակելով, խօսքս եւրոպացիներուն ուղղելով կ'ըսեմ, թէ ԹՈՒՐՔԻԱՆ ՔԱՋԱԼԵՐՈՂՆԵՐԸ ԻՐԵ՛ՆՔ ԷԻՆ ԼՈԿ ԱՆԿԱՍԿԱԾ, որովհետեւ եւրոպացիները շատ լաւ ծանօթ էին՝ Թուրք կառավարութեան ի՞նչ տեսակի ըլլալուն, անոր անցեալի բարբարոսութիւններուն և ջարդերը կասեցնելու ոչ մէկ փորձ չըրին:

Հայացուց՝
ՎԱՀՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆ
Փրուիտէնս, Ռ. Ա.

(Շար. 3 եւ վերջ)

ՓԻՆԿ-ՓՈՆԿ

«ՆՈՒՊԱՐ ՊԱԼԱԵԱՆ» ՋԱԼԵՆՃ ԲԱԺԱԿԻ

ՄՐՑԱՇԱՐՔԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ Հ.Մ.Մ.-Ի ԽՈՒՄԲԻՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿՈՎ

Հայկական Ընթերցասրահի վարչութիւնը, իր հիմնադիր անդամներէն եւ ղեկավարներէն՝ անմոռանալի ողբ. Նուպար Պալաեանին յիշատակը յաւերժացնելու համար, որոշում առած է հայկական միջակումբային մրցաշարք կազմակերպել ամէն տարի, ողբացեալ ընկերոջ անունով Ջալենճ բաժակի մը շուրջ։

Առաջին տարուան մրցաշարքը տեղի ունեցաւ այս տարի։ Ողբ. ընկեր Ն. Պալաեանի յիշատակին հանդէպ յարգանք ցուցաբերեցին Գահիրէի բոլոր հայկական ակումբները, առանց գաղափարական եւ դաւանանքային խտրութեան։

Հ.Մ.Մ.ի փինկ-փոնկի յաղթական խումբը։ Կեդրոնը աջին՝ մրցաշարքին նախագահը Պր. Էտուար Զօրայեան, ձախին՝ ընկեր Երուանդ Պալեան (Պէյրութէն), կեդրոնը բ. շարքի՝ ընկեր Հրաչ Հապէշեան, Հ.Մ.Մ.ի խումբին ղեկավարը

(Լուսանկարները՝ ՀՐԱՆԴԻ)

Գահիրէի հայ համայնքին պատմութեան մէջ առաջին անգամն է, որ բոլոր հայ ակումբներու մարզիկները՝ փինկ-փոնկի մրցաշարքի մը միասնաբար կը մասնակցին։

Այսպէս, այս մրցաշարքին իրենց մասնակցութիւնը բերին՝ Հայկական Ընթերցասրահի Հ.Մ.Մ.ի խումբին կողքին, Կոկանեան Սրահի, Հ.Մ.Ը.Մ.-Նուպարի, Հ.Մ.Ը.Մ.-Արարատի, «Սրբուհի Թերէզա» ժող. ակումբին եւ «Նիբր Իսք»ի փինկ-փոնկի խումբերը։

Հայ Գեղ. Միութիւնը եւս իր մասնակցութիւնը յայտարարած էր, եւ սակայն վերջին պահուն փինկ-փոնկի վարպետ խաղացողներ չունենալուն, մրցման օրը չկարողացաւ խումբով մը ներկայանալ։

Գալով «Նիբր Իսք»ի, այս ակումբը նոյնիսկ զոյգ խումբերով մասնակցեցաւ մրցաշարքին, որուն համար զովելի են վարիչները։

Այս մրցաշարքը դրուած էր ողբացեալ ընկերոջ մտերիմներէն եւ սրահի բարեկամ Տէր եւ Տիկին Եդուարդ Զօրայեաններու նախագահութեան ներքեւ, իսկ Ջալենճ բաժակն ու մետալները սիրայօժար տրամադրուած էին Պէյրութի մեր ժրաջան եւ գործօն ընկերներէն Երուանդ Պալեանի կողմէ, որ գեղեցիկ զուգադիպումով մը մրցաշարքի օրերուն Եգիպտոս այցի եկած էր ու ներկայ գտնուեցաւ բոլոր մրցումներուն։

Մրցաշարքին զտման մրցումները սկսան 23 Ապրիլին։ Այդ օրը պիտի մրցէին «Նիբր Իսք»ի բ. կազմը՝ Հայ Գեղ. Միութեան դէմ, իսկ Հ.Մ.Մ.ի կազմը՝ Հ.Մ.Ը.Մ.-Նուպարի դէմ։

Առաջին մրցումին «Նիբր Իսք»ի բ. խումբը յաղթական ներկայացաւ, Հայ Գեղ. Միութեան խումբը մրցումին ներկայացած չըլլալով։

Երկրորդ մրցումին Հ.Մ.Մ. յաղթեց Հ.Մ.Ը.Մ.-Նուպարի 3-0 արդիւնքով։

Մրցաշարքի զտումի խաղերը շարունակուեցան Չորեքշաբթի, 25 Ապրիլ 1973, Հայկական Ընթերցասրահին մէջ, իրաւարարութեամբ Պր. Լեւոն Տէր Յակոբեանի («Նիբր Իսք»ի խումբին ղեկավար)։

Այդ օրը «Սրբուհի Թերէզա»յի խումբը յաղթեց Կոկանեան Սրահի խումբին 3ով 1 արդիւնքով, իսկ «Նիբր Իսք»ի ա. խումբը յաղթեց Հ.Մ.Ը.Մ-Արարատի նոյնպէս 3ով 1 արդիւնքով։

ԿԻՍԱՒԱՐՏԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ

Կիսաւարտական մրցումները տեղի ունեցան Հինգշաբթի, 26 Ապրիլ 1973 եւ տուին հետեւեալ արդիւնքները։

Ա. ՄՐՑՈՒՄ

Հ.Մ.Մ. յաղթեց «ՍՐԲ. ԹԷՐԷԶԱ»ի 3ով 2 արդիւնքով։

1.- Ալեն Տոը (Ս. Թ.) յաղթեց Վաճէ Պալաեանի (Հ.Մ.Մ.) 23-21 եւ 26-24։

2.- Էսամ Ռաղէպ (Ս. Թ.) յաղթեց Ժօզէֆ Մուրատեանի (Հ.Մ.Մ.) 20-22, 22-20 եւ 22-20։

Հ.Մ.Մ.ի փինկ-փոնկի ախոյեան կազմին խմբապետը՝ Մարտիկ Պալաեան կը ստանայ «Նուպար Պալաեան» Ջալէնճ բաժակը, մրցաշարքին նախագահ Պր. Էտուար Զօրայեանի կողմէ

3.- Մարտիկ Պալաեան եւ Վաճէ Պալաեան (Հ.Մ.Մ.) յաղթեցին Ալեն Տոըի եւ Ժօրժ Թազայի (Ս. Թ.) 21-19 եւ 21-14։

4.- Մարտիկ Պալաեան (Հ.Մ.Մ.) յաղթեց Նակի Եուսէֆի (Ս.Թ.) 21-10 եւ 21-17։

5.- Էսի Գասապեան (Հ.Մ.Մ.) յաղթեց Ժօրժ Թազայի (Ս. Թ.) 21-19 եւ 21-12։

Բ. ՄՐՑՈՒՄ

«Նիբր Իսք Ա.» յաղթեց «Նիբր Իսք Բ.»ի 3ով 0։

1.- Մեսրոպ Վարդեան (Ն.Ի.Ա.) յաղթեց Արա Թորոսեանի (Ն.Ի.Բ.) 21-6 եւ 22-20.

2.- Գրիգոր Սարաֆեան (Ն.Ի.Ա.) յաղթեց Պերճ Քէօսէեանի (Ն.Ի.Բ.) 21-10 եւ 21-15.

3.- Գ. Սարաֆեան եւ Ստեփան Գույումճեան (Ն.Ի.Ա.) յաղթեցին Համբարձում Բարեսիրեանի եւ Ժօրժ Աւագեանի (Ն Ի.Բ.) 21-9 եւ 21-5.

ԱՒԱՐՏԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄԸ

Մրցաշարքին վերջին մրցումը՝ աւարտականը, տեղի ունեցաւ Շաբաթ, 28 Ապրիլ 1973, կ. ե. ժամը 9.30ին, նախագահութեամբ Տէր եւ Տիկին Էտուար Զօրայեանի։

Պատուոյ սեղանին շուրջ ներկայ էին նաեւ ընկեր Երուանդ Պալեան (Պէյրութէն), ընկեր Խորէն Իսկէնեան, Պր. Յակոբ Էքսէրճեան (Հ.Մ.Ը.Մ-Նուպար), Պր. Լեւոն Տէր Յակոբեան (Նիբր Իսք) Պր. Կարօ Վարժապետեան եւ ընկեր Սարգիս Պալաեան։

Հոծ թիւով փինկ-փոնկի սիրահարներ, մարզիկներ եւ ծնողներ եկած էին ներկայ գտնուելու այս հետաքրքրական մրցումին, որուն ընթացքին պիտի ճակատէին «Նիբր Իսք Ա.» եւ «Հ.Մ.Մ.» խումբերը։

Հետաքրքրական խաղարկումները, որոնք քանիցս կ՚ընդմիջուէին ծափերով, տուին հետեւեալ արդիւնքները.

1.- Ժօզէֆ Մուրատեան (Հ.Մ.Մ.) յաղթեց Մարտօ Գասապեանի (Ն. Ի. Ա.) 21-14, 21-23 եւ 21-16.

2.- Մեսրոպ Վարդեան (Ն.Ի.Ա.) յաղթեց Վաճէ Պալաեանի (Հ.Մ.Մ.) 14-21, 21-17 եւ 23-21.

3.- Մարտիկ եւ Վաճէ Պալաեաններ (Հ.Մ.Մ.) յաղթեցին Մարտօ Գասապեանի եւ Գրիգոր Սարաֆեանի (Ն.Ի.Ա.) 21-14 եւ 21-18.

4.- Գրիգոր Սարաֆեան (Ն.Ի.Ա.) յաղթեց Էսի Գասապեանի (Հ.Մ.Մ.) 16-21, 22-20 եւ 21-18.

5.- Մարտիկ Պալաեան (Հ.Մ.Մ.) յաղթեց Խաչիկ Գասապեանի (Ն.Ի.Ա.) 21-16 եւ 21-12։

Մրցաշարքի աւարտին տեղի ունեցաւ մրցանակաբաշխութիւնը։

Մրցաշարքին նախագահը Պր. Էտուար Զօրայեան, ներկաներուն ծափահարութեանց ներքեւ «Նուպար Պալաեան» Ջալենճ բաժակը յանձնեց Հ.Մ.Մ.ի խմբապետ Մարտիկ Պալաեանին, իսկ եօթը մետալներ՝ նոյն խումբին բոլոր խաղացողներուն։

«Նիբր Իսք»ի խումբին անդամներն ալ, իւրաքանչիւրը

(Շար. տես էջ 6)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիար Համբարձում Եէնիգօմշուեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Նուպար Կէրպիկեան եւ զաւակունք, Եէնիգօմշուեան, Կէրպիկեան, Պայրամեան, Մարաշլեան, Տէր Խորէնեան, Սիւմպիլեան, Չիլինկիրեան, Սիւրմէնեան եւ համայն ազգակից պարագաները կը ծանուցանեն, թէ յառաջիկայ Կիրակի, 13 Մայիս 1973, առաւօտեան ժամը 9ին, Հելիոպոլսոյ Ամենայն Սրբոց Ազգային Գերեզմանատան մատրան մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ի յիշատակ իրենց սիրեցեալ հօր, մեծհօր եւ ազգականին՝

ՈՂԲ. ՍԱՐԳԻՍ ԵԷՆԻԳՕՄՇՈՒԵԱՆԻ

իրենց սիրեցեալ մօր, մեծմօր եւ ազգականին՝

ՈՂԲ. ՆՈՒԱՐԴ ԵԷՆԻԳՕՄՇՈՒԵԱՆԻ

եւ իրենց քրոջ, մօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՈՂԲ. ԼԻՒՍԻ ԿԷՕՉԷՐԵԱՆԻ
(ԾՆԵԱԼ ԵԷՆԻԳՕՄՇՈՒԵԱՆ)

մահուան 16րդ տարելիցին առթիւ։

Հանգուցեալներուն յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ներկայիւս կու գամ հրապարակաւ շնորհակալութիւն յայտնել Ազգ. Իշխանութեան, Պատկ. Թեմական եւ Քաղաքական Ժողովներու յարգարժան անդամներուն, Եկեղեցւոյ Պատ. Հոգաբարձութեան, Եկեղեցւոյ Տիկնանց Խնամակալութեան, ինչպէս նաեւ Հոգշ. Տ. Ներսէհ Ծ. Վրդ. Բապունեանի, Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեանի, Տիար Արթօ Պըլըքտանեանի, յարգելի Մօ. Եդուարդ Յակոբեանի, «Շնորհալի» եւ «Եգիպտահայ Երգչախումբ»երու անդամ-անդամուհիներուն եւ բոլոր ներկաներուն, որոնք Եգիպտոսէն վերջնական մեկնումիս առթիւ՝ Ազգ. Իշխանութեան կողմէ սարքուած հրաժեշտի ընդունելութեան, իրենց ներկայութեամբ եւ դրուատական խօսքերով ու յուշանուէրներով պատուեցին զիս։

ՄԱՐԳԱՐ Ե. ԵՐԿԱՆԵԱՆ

* * *

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՎԿԱՅԱԿԱՆԱՑ ԲԱՇԽՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ
ԳԵՐՇ. Տ. ԶԱՒԷՆ Ս. ԵՊՍ. ՉԻՆՉԻՆԵԱՆԻ
(Բարեխնամ Առաջնորդական Տեղապահ Հայոց Եգիպտոսի)
ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ
ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԱՒԵՏԻՍ Ն. ՉԱԳԸՃԵԱՆԻ
Կիրակի, 13 Մայիս 1973, կ. ե. ժամը 7.30ին
ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ՊԸԼԸՔՏԱՆԵԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ
Սիրալիր հրաւէր բոլորին

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ԿԸ ԲՈՎԱՆԴԱԿԷ ԱՄԷՆ ԻՆՉԻ ՄԱՍԻՆ, ԶՈՐ Կ'ՈՒԶԷՔ ՏԵՂԵԿԱՆԱԼ.

•• Սովետական Միութեան մասին.
•• Արաբ եւ Սովետ յարաբերութեանց մասին.
•• Լոյս կը տեսնէ ամէն ամսու 5ին եւ 20ին.
•• Կը վաճառուի միմիայն 2 ե. դ.ի.
•• Տարեկան բաժանորդագրութիւնը՝ 40 ե. դ.
•• Խմբագրութեան հասցէն է. 5ա., Շարա Ալ - Մաահաս էլ Սուիսրի, Զամալէք, հեռախօս թիւ 810566
•• Կը հրատարակուի Սովետական Մամուլի գրասենեակին կողմէ
•• Նիւթերը հայթայթուած են «ՆՈՎՈՍԹԻ» Լուրերու Գործակալութեան կողմէ.

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
10 ՄԱՅԻՍ 1973

«ԱՅՆ ԷԼ ՇԱՄՍ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՓԱՌԱՏՕՆԻՆ

ՀԵՐՄԻՆԷ ՊԱԼԱԵԱՆ

ՓԻՆԿ-ՓՈՆԿԻ ԱԽՈՅԵԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱՑԱՒ

Բազմահազար ուսանողներ հաշուող «Այն էլ Շամս» Պետական Համալսարանի այս տարեշրջանի (1972-73) Մարզական Փառատօնին առթիւ կազմակերպուած զանազան մարզախաղերէն՝ Փինկ-Փոնկի իգական մրցաշարքին, Գահիրէի Հ.Մ.Մ.ի գործօն անդամուհիներէն Հերմինէ Պալաեան, որ բժշկական Ֆաքիւլթէի առաջին դասընթացքի ուսանողուհի է, տիրացաւ փինկ-փոնկի ախոյեանի տիտղոսին, պարտութեան մատնելով իր բոլոր մրցակիցները եւ հայուն անունը բարձրացնելով յաչս զանազան ազգութիւններէ եւ ի մասնաւորի արաբ ուսանողութեան։

Հերմինէ Պալաեան, որ համալսարանին փայլուն ուսանողուհիներէն մին է, աւարտական մրցումը խաղաց Չորեքշաբթի, 18 Ապրիլ 1973, եւ յաջորդ օրը ըստացաւ համալսարանի տնօրէնութեան կողմէ գնահատական վըկայական եւ ոսկէ մետալ։

Սրտանց կը շնորհաւորենք զինք եւ ծնողները ու միշտ փայլուն յաջողութիւններ կը մաղթենք իրեն։

● ● ●

«ՆՈՒՊԱՐ ՊԱԼԱԵԱՆ» ՉԱԼԵՆՃ ԲԱԺԱԿԸ

(Շարունակութիւն Ե. էջէն)

ստացաւ արծաթեզօծ մետալ մը՝ եռամբ Տիկին Ժ. Զօրայեանի, Երուանդ Պալեանի եւ Կարօ Վարժապետեանի։

«Նուպար Պալաեան» Չալենճ բաժակի փինկ-փոնկի մրցաշարքին յաջող կազմակերպութեան՝ մեծագոյն բաժինը ստանձնեց, Հ.Մ.Մ.ի խումբին ղեկավարը՝ ընկեր Հրաչ Հապէշեան։

Նախ, բաժակին վրայ արուեստագիտօրէն փորագրուած յիշատակագիրերը, սիրայօժար կերպով կատարած էր՝ Հայկական Ընթերցասրահի վարչական եւ նուիրեալ անդամ ընկեր Նուպար Զօրայեան։

Մրցանակաբաշխումի աւարտին, խօսք առաւ սրահին նախագահը՝ ընկեր Սարգիս Պալաեան։ Ան նախ շնորհակալական խօսք ըրաւ մրցաշարքին մասնակցող ակումբներուն վարչութեանց եւ մարզիկներուն եւ ապա ուրախութիւն յայտնեց ի տես հայ երիտասարդներու այս համարգործակցական ոգիին, յաջողութիւն մաղթեց բոլորին եւ յոյս յայտնեց, որ ամէն տարի նոյն ոգիով կու գան այս մրցաշարքին իրենց մասնակցութեամբը՝ միաժամանակ յարգելու յիշատակը այն անձնուէր գործիչին, որուն կեանքը նուիրուած եղաւ ի նպաստ մեր երիտասարդութեան հայապահպանումին։

Սրահին վարչութիւնը գեղեցիկ գաղափարը ունեցած էր՝ այս մրցաշարքին մասնակիցներու ղեկավարները պատուելու գարեջըրասեղանով մը։

Բոլոր ներկաները անխտիր համախմբուեցան նախ սեղաններուն շուրջ ու բաժակներ պարպեցին միմեանց կենացը։

Այս խանդավառ ընդունելութեան ընթացքին, ընկեր Ս. Պալաեան կրկին խօսք առաւ եւ ըրաւ փինկ-փոնկին պատմականը՝ Հայկական Ընթերցասրահէն ներս։

Ան հպարտօրէն յայտարարեց, որ Եգիպտոսի մէջ Փինկ-Փոնկը առաջին անգամ խաղցուած է այս սրահէն ներս, երբ ոչ ոք ծանօթ էր այդ խաղին՝ այս երկրէն ներս։ Ատիկա 1931 թուականին էր։ Նոյնպէս ընկեր նախագահը յայտարարեց, որ փինկ-փոնկի Եգիպտոսի Ֆետերասիոնին հիմնադիրներէն մին եղած է Հայկական Ընթերցասրահը, ուր տեղի ունեցած են նաեւ երկրին ախոյեանութեան խաղերէն շատ մը մրցումներ։ Գալով սրահին մէջ ցարդ գոյութիւն ունեցող զոյգ սեղաններուն, անոնք 1931էն ի վեր կան եւ միշտ կը վերանորոգուին ու կը գտնուին լաւագոյն պայմաններու մէջ։

Ներկաներուն խանդավառ ծափերուն ներքեւ ընկեր Ս. Պալաեան յայտարարեց, որ առ ի քաջալերութիւն՝ սրահին Հ.Մ.Մ.ի փինկ-փոնկի այս ախոյեան կազմը, վարչութեան որոշումով յառաջիկայ ամիսներուն պիտի ուղարկուի Պէյրութ, Լիբանանի մէջ ունենալու բարեկամական հանդիպումներ հայ թէ օտար ակումբներու խումբերուն հետ։

Այս յայտարարութիւնը մեծ ոգեւորութիւն ստեղծեց եւ որ իր գագաթնակէտին հասաւ, երբ ընկերը յայտարարեց, որ խումբին ճամբորդական ծախսերուն առ ի մասնակցութիւն, օրուան նախագահը՝ Դր. Էտուար Զօրայեան, որ սրահին նախկին գործօն անդամներէն մին է եւ երկարամեայ գործակիցը՝ ողբ. ընկեր Նուպար Պալաեանին, իր մասնակցութիւնը կը բերէ 20 եգ. ոսկիով։ Այս ինքնաբուխ նուիրատուութեան արձագանգեցին ներկաներէն ՊՊ. Կարօ Վարժապետեան (10 ոսկի), Կարօ Գազանճեան (10 ոսկի), Երուանդ Պալեան (15 ոսկի), Ցոլակ Երզնկացեան (5 ոսկի), Նուպար Կէրիկեան (5 ոսկի)

Օրուան նախագահը եւ Տիկին Ժ. Զօրայեան, ի յիշատակ իրենց յոյժ սիրելի ընկերոջ՝ ողբ. Նուպար Պալաեանին, հրապարակաւ յանձն առին հոգալ սրահէն ներս՝ ողբացեալ ընկերոջ անունը կրող ժողովասրահին կահաւորման եւ բարեզարդման բոլոր ծախքերը։

Խօսք առին նաեւ ՊՊ. Կարօ Վարժապետեան եւ Լեւոն Տէր Յակոբեան։ Այս վերջինը՝ յանուն «Նիըր Իսթ» ակումբին, շնորհակալութիւններ յայտնեց Հայկական Ընթերցասրահի վարչութեան, որ այս մրցաշարքով առիթը տուաւ հայ երիտասարդութեան՝ համախմբուելու ու համագործակցելու։ Ան խոստացաւ նաեւ, որ իրենց ակումբը ամէն տարի պիտի մասնակցի այս մրցաշարքերուն։

Լիբանանի մեր ընկերներէն Երուանդ Պալեան, առ ի քաջալերութիւն՝ խոստացաւ իր կողմէ բաժակ մը նուիրել «Նիըր Իսթ» ակումբին։

Հաւաքոյթին եղան նաեւ արտասանութիւններ եւ երգեր։

Այս խանդավառ երեկոն վերջ գտաւ կէս գիշերը անց, ու բոլորը մեկնեցան ուրախ եւ գոհունակ։

Հ. Հ.

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Իրենց զաւակին, Տոքթ. Նուպար Մատէրճեանի՝ Գահիրէի Պետական Համալսարանի ատամնաբուժական ֆաքիւլթէն փայլուն յաջողութեամբ աւարտելուն ուրախ առթիւ, Տէր եւ Տիկին Սամուէլ Մատէրճեան կը նուիրեն 300 ե. դ.։

Նոյն ուրախ առթիւ վասն խնդակցութեան, Տոքթ. եւ Տիկին Յակոբ Մազմանեան կը նուիրեն 200 ե.դ.։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Տիար Համբարձում Ճէնիգօմշուեան (Մ. Ն.) եւ Տէր եւ Տիկին Նուպար Կէրիկեան, իրենց սիրեցեալ ծնողաց՝ ողբացեալք Սարգիս եւ Նուարդ Ճէնիգօմշուեաններու մահուանց քառասունքին առթիւ եւ անոնց քաղցր յիշատակին կը նուիրեն.

Հայկական Ընթերցասրահին	500
Եկեղեցւոյ պայծառութեան	200
Գալուստեան ճաշի սեղանին	200
Աղքատախնամին	100
Այծեմնիկին	100
Գալուստեան Ազգ. վարժարանի Ծնողք-Ուսուցիչ Խորհուրդին	100
«Արեւ»ին	100
«Յուսաբեր»ին	100
«Ջահակիր»ին	300

(Ստանալ «Ջահակիր»էն)

Մարկոսեան եղբարք՝ Հրանդ, Երուանդ, Հայկ եւ Համբարձում, ինչպէս նաեւ Տիկին Հայկուհի Ալթունեան եւ զաւակները՝ Զարեհ եւ Զաւէն (Միաց. Նահանգներ), հետեւեալ նուիրատուութիւնները կ'ընեն իրենց շատ սիրեցեալ մօր եւ մեծմօր, ողբ. Հայկանուշ Մարկոսեանի եւ իրենց շատ սիրեցեալ քեռայրին, ամուսնոյն եւ հօր՝ ողբ. Բերոբ Ալթունեանի մահուանց տարելիցներուն առթիւ։

Գալուստեանի ճաշի սեղանին	500
Նուպարեանի ճաշի սեղանին	500
Այծեմնիկի հանգստեան տան	500
Հայ Կարմիր Խաչին	500
Աղքատախնամին	500
«Արեւ»ին	200
«Յուսաբեր»ին	200
«Ջահակիր»ին	200

(Ստանալ «Ջահակիր»էն)

Տէր եւ Տիկին Նուպար Կէրիկեան իրենց քեռայրին՝ ողբ. Յարութիւն Սիւրմէնեանի յիշատակին կը նուիրեն.

Հայկական Ընթերցասրահին	100
«Ջահակիր»ին	300

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Օր. Լիւսի Կէրիկեան, իր քեռայրին եւ մօրաքրոջ՝ ողբացեալք Սարգիս եւ Նուարդ Ճէնիգօմշուեաններու մահուանց քառասունքին առթիւ եւ անոնց քաղցր յիշատակին կը նուիրէ 200 ե.դ.։

ԱՂԵՔՍ. ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ

Տէր եւ Տիկին Միհրան Թաշճեան 100 ե.դ., Պր. Գարգէն Նազարէթեանի ընդ Օր. Արփինէ Սահակեանի նշանախօսութեան ուրախ առթիւ։

Լ. եւ Ա. ընկ. թիւ 3453 500 ե.դ., ուխտի մը առթիւ։

Գ. եւ Մ. Սարաֆեան եղբայրներ 100 ե.դ., իրենց սիրեցեալ հօր՝ Ողբ. Արշէն Սարաֆեանի մահուան 37րդ տարելիցին առթիւ եւ անոր քաղցր յիշատակին,

Օրք. Ալիս եւ Անահիտ Ճինկէօզեան 500 ե.դ., իրենց շատ սիրելի եւ անմոռանալի մօր՝ ողբ. Ազատուհի Ճինկէօզեանի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ։

Տիկին Հայկուհի Կոնոյեան 100 ե.դ., իր քրոջ՝ ողբ. Նազենի Գէորգեանի (Հայաստան) մահուան քառասունքին առթիւ։

Տիկին Սիրանուշ Մարտիկեան եւ զաւակները 100 ե.դ., իրենց ննջեցեալներուն հոգւոյն ի հանգիստ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ
ԳԱՀԻՐԷ
Հինգշաբթի, 17 Մայիս 1973, կ. ե. ժամը ճիշդ 9.30ին
ՅՈՒՇ ԵՐԵԿՈՅ
ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ
ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՉ ԵՒ ՍՐԱՀԻՍ ՆԱԽԿԻՆ ԱՏԵՆԱՊԵՏ
ՈՂԲ. ՆՈՒՊԱՐ ՊԱԼԱԵԱՆԻ
ՄԱՀՈՒԱՆ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ
ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ
ԸՆԿԵՐ ԵԶՆԻԿ ՎԵՅԻԿԵԱՆԻ
ԿԸ ԲԱՆԱԽՕՍԷ
ՊՐ. ՎԱՀԱՆ ՁԷՁՃԷՆԵԱՆ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՊԱՏՇԱՃ ՅԱՅՏԱԳԻՐ

Հայ հասարակութիւնը սիրով հրաւիրուած է՝ յարգելու համար մեր ողբացեալ ընկերոջ յիշատակը։

* *

Հայկական Ընթերցասրահի Հիմնադրման
70 ամեակի Մեծ Հանդիսութիւններ
31 ՄԱՅԻՍ 1973
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ
2 ՅՈՒՆԻՍ 1973
ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
«ՕՊԵՐԱ ՏԷ ՓԻՐԱՄԻՏԻ» ՄԷՋ
ՄՈՒՏՔ Ե. Դ. 150
Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ

● ● ●

ՖՈՒԹՊՈԼ

«Արարատ» յաղթեց Զարիայի

Խորհրդային Միութեան ֆութպոլի ախոյեանութեան երկրորդ շրջանի մրցումները տեղի ունեցան Շաբաթ, 14 Ապրիլին։ Երեւանի մէջ, «Հրազդան» մրցադաշտին վրայ եւ ի ներկայութեան 70.000 ֆութպոլասէրներու, «Արարատ» հակադրեցաւ 1972ի ախոյեան Զարիայի դէմ։ Հայրենի խումբը 64րդ վայրկեանին ստացաւ կոլ մը, սակայն հինգ վայրկեան ետք, երեւանցիք փենալթի մը ձեռք ձգելով, հաւասարեցան Անդրէասեանի միջոցով։ Այնուհետեւ, մինչեւ մրցումին աւարտը, արդիւնքը մնաց անփոփոխ եւ ըստ նոր օրէնքին, երկու խումբերը դիմեցին փենալթիներու։

Առաջին փենալթին քաշողը եղաւ Գովալենքօն, որ նշանակեց կոլը։ Փինչուք հաւասարեցաւ։ Անդրէասեան առաւելութիւն տըւաւ Արարատին, բայց Զարիա դարձեալ հաւասարեցաւ։ «Արարատ» իր երրորդ փենալթին կոլի վերածեց Իշտոյեանի միջոցով։ Զարիայի խմբապետ Քուզնեցովի քաշած փենալթին զսպուեցաւ բերդապահ Աբրահամեանի կողմէ, բայց Պետրոսեան, իր կարգին, չկրցաւ փենալթին կոլի վերածել։

Երկու խումբերուն հինգերորդ փենալթին կոլի չվերածուեցաւ։ Ապա, Զարիայէն Օնիսչէնքօ նշանակեց փենալթին։ Երկու խումբերը 3-3 արդիւնք մը ձեռք ձըգած ըլլալով, դիմուեցաւ վեցերորդ փենալթիին։ Զանազանեան նշանակեց, իսկ Քուզնեցով չկըրցաւ։ «Արարատ» յաղթական հըռչակուեցաւ 5-4 արդիւնքով։

«Արարատ» յաղթեց Մոսկուայի «Սպարտակ»ին

Անցեալ Ապրիլ 21ին, Երեւանի «Արարատ»ը Ս. Միութեան 1973ի ֆութպոլի ախոյեանութեան մրցաշարքին իր 3րդ մրցումը խաղաց Մոսկուայի մէջ, տեղւոյն «Սպարտակ» խումբին դէմ։

Կանոնական ժամանակը վերջ գտաւ 2-2 արդիւնքով։ Տուգանային (փենալթի) հարուածներէն ետք արդիւնքը եղաւ 5ով 4 ի նպաստ «Արարատ»ի։

«Արարատ» պարտուեցաւ Մինսքի «Տինամօ»էն 1-0

«Արարատ» այս մրցաշարքին իր առաջին պարտութիւնը կրեց Մինսքի մէջ տեղւոյն «Տինամօ» խումբէն, 1-0 արդիւնքով, անցեալ 28 Ապրիլ 1973, Շաբաթ օր։

Այս 4րդ մրցումին վերջաւորութեան, «Արարատ» 4 կէտ վաստկած կ'ըլլայ ընդհ. դասաւորումի աղիւսակին վրայ։

Տէր եւ Տիկին Արտաշէս Մուղալեան 100 ե.դ., Զատկուան Ս. Յարութեան տօնին առթիւ, իրենց համայն ննջեցեալներուն քաղցր յիշատակին։

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م . ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز : السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél.915013
Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef : SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱԻՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Նեփականատէր խմբագիր— ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 479—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 17 ՄԱՅԻՍ 1973

ՀԱՏԸ ՋՍՈՒՔԷ 3 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ.

عدد رقم ٤٧٩ — الخميس ١٧ مايـــو ١٩٧٣

Հայաստանի Արուեստագէտներու խումբը

ԱՐԺԱՆԹԻՆ ԺԱՄԱՆԵՑ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Ճահակիր»ի)

Պուէնոս Այրէսի մեր Թղթակիցը կը գրէ.-

Անցեալ 20 Ապրիլ 1973, Ուրբաթ, կ. ա. ժամը 10.15ին, «Լուֆթհանզա» ընկերութեան օդանաւով Պուէնոս Այրէսի Էզէյզայի օդանաւակայանը ժամանեց՝ Ս. Հայաստանէն անուանի արուեստագէտներու խումբ մը, ելոյթներ ունենալու Արժանթինի մէջ։

Բազմաթիւ արժանթինահայեր կանուխէն փութացած էին օդանաւակայան, դիմաւորելու և բարի գալուստ մաղթելու հայրենի տաղանդաւոր արուեստագէտներուն։

Օդանաւակայան ներկայ էին «Միւրէքեան» Հիմնարկի վարչական կազմը, գլխաւորութեամբ նախագահ ընկեր Տիգրան Միւրէքեանի, Հ.Բ.Ը.Մ.ի և Երիտասարդաց Լիկայի վարչութիւնները, արժանթինահայ մամուլէն՝ «Շարժում»ի և «Սեւան»ի խմբագրական կազմերը, «Հայ Ձայն» ռատիոհաղորդումներու արտօնատէրը, Ուրուկուէյի «Ռատիօ Արմէնիա»ի տնօրէն Պ. Յար. Ռուբէնեան, «Տխրունի», «Արժանթինահայ», «Հաճնոյ հայրենակցական» և «Արշակ Չօպանեան» Մշակութային միութիւններուն ատենապետները և անդամներ, «Գայեանէ» պարախումբին երկսեռ անդամները՝ հայկական ազգային տարազներով, Արժ. Տ. Արշամ Խաչակիր Քհնյ. Պօզոյեան, ինչպէս նաև «Գլարին» օրաթերթի երաժշտական քննադատ Պր. Նափոլէոն Քապրէրա, «Աբաքս» երգչախումբին ղեկավարը՝ երգահան Պր. Ժան Ալմուխեան և վարչութեան ընկերները, երգահան Տիկին Ալիսիա Թերզեան, նաև բազմահարիւր հայեր։

Օդանաւակայանին հիւրասրահին մէջ՝ առաջին ծանօթացումներէ և բարի գալստեան արտայայտութիւններէ ետք, խանդավառ ցոյցերու և ծափահարութիւններու տակ, արուեստագէտները տեղ գրաւեցին աւելի քան քսան ինքնաշարժներու մէջ և պաշտօնական թափօրով մը ուղղուեցան քաղաք։ Ճամբու ընթացքին տեղի ունեցան սրտաբուխ ցոյցեր՝ «Սարտարապատ»ի հեղինակ՝ կոմպոզիտոր Էտկար Յովհաննիսեանի հանդէպ, երբ Ռոսէտայի պարտէզներուն դիմաց ինքնաշարժները կանգ առին ու երկսեռ հայ երիտասարդութիւն մը շրջապատեց հայ մեծ երգահանը ու հնչեցուց «Սարտարապատ» խմբերգը՝ առաջնորդութեամբ Մ. Սարաֆեանի։

Նոյն օրը կ.ե., Հ.Բ.Ը.Մ.ի կեդրոնատեղիին մէջ ընթրիք տրուեցաւ, ի պատիւ հայրենի արուեստագէտներուն։ Այս ընթրիքը հովանաւորեց Կաթող. Պատուիրակը՝ Գերշ. Տ. Բաբգէն Ս. Արք. Ապատեան։ Ներկայ էին նաև Գերյարգելի Հ. Կղեմէս Վրդ. Մալճեան, Արժ. Տ. Արշամ Քհնյ., «Միւրէքեան Հիմնարկի» և Հ.Բ.Ը.Մ.ի վարչականներ, հայրենակցական և մշակութային միութիւններու ներկայացուցիչներ, Հայ մամուլի խմբագիրներ և այլ անձնաւորութիւններ։ Առաջին խօսողը եղաւ «Միւրէքեան Հիմնարկ»ի քարտուղար Պր. Վահան Գալֆայեան։ Ապա, յանուն հայրենի արուեստագէտներուն ելոյթ ունեցաւ՝ կոմպոզիտոր Էդուարդ Միրզոյեան։

Կիրակի, 22 Ապրիլ 1973, Ս. Զատկուան տօնին, հայրենի արուեստագէտները ներկայ գտնուեցան Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ մայր եկեղեցին մէջ մատուցուած Ս. Պատարագին, ուր անուանի երգչուհի՝ Լուսինէ Զաքարեան կատարեց մեներգներ, ընկերակցութեամբ «Կոմիտաս» երգչախումբին և ղեկավարութեամբ Օր. Մաքրուհի Էօլմէզէքեանի։

Պատարագէն ետք խումբը ներկայ գտնուեցաւ Մարաշ Տան մէջ Ս. Զատկուայ հաւկթախաղին։

ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՍՈՒԼԻՍ

Հինգշաբթի, 26 Ապրիլ 1973, Սինեանօ ակումբին շքեղ սրահներուն մէջ, հայրենի արուեստագէտները մամուլի ասուլիս մը տուին՝ արժանթինեան թերթերու խմբագիրներու, ինչպէս նաև մտերիմ զրոյց ունեցան տեղացի երաժշտագէտներու և հեղինակաւոր անձերու հետ, որոնց կարգին՝ մենակատարներ, խմբավարներ, յօրինողներ։ Ներկայ գտնուեցան նաև հայ մամուլէն ներկայացուցիչներ, արժանթինահայ արուեստագէտներ, հայ ռատիոժամի ներկայացուցիչներ խմբավարներ և ծանօթ դէմքեր։

(Շար. տես էջ 6)

ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄԻ ՇԱՐԺՄԱՆ Բ. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՐՏԱՍԱՆԱԾ ԻՐ ՃԱՌԻՆ ՄԷՋ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՆՈՒԱՐ ԷԼ ՍԱՏԱԹ

ՇԵՇՏԵՑ ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Վերականգնումի Շարժման Բ. Տարեդարձին առիթով գումարուած՝ Երկուշաբթի, 14 Մայիս 1973, Ժողովրդային Խորհուրդի մասնաւոր նիստին, Նախագահ Անուար Էլ Սատաթ ճառ մը խօսեցաւ, ընդգծելով որ Խորհուրդին անկեղծ զգացումներուն իր տալիք լաւագոյն պատասխանն է իր յանձնառութիւնը՝ հետեւելու արդէն գծուած այն ուղիին, որ կ'առաջնորդէ դէպի հայրենիքին, ժողովուրդին եւ ապագայ սերունդներուն ազատութիւնը։

Նախագահը ի միջի այլոց ըսաւ որ ազգային միասնականութիւն կը նշանակէ, թէ ոչ մէկ առանձնաշնորհեալ պիտի ըլլայ եւ ոչ մէկ բաժանում պիտի հանդուրժուի։

Միւս կողմէ, նախագահը աւելցուց նաեւ, թէ ամբողջական ճակատումի այս հանգրուանին ընդունելի չէ ոչ մէկ դաւադրական փորձ՝ որ դժուարութիւններ եւ բարդութիւններ կրնայ պատճառել։

«Երկրին գտնուած այս հանգրուանին, մենք պարտինք մեր որոշումները առնել յարմար ատենին եւ մեր ճակատագիրը սահմանենք», ընդգծեց նաեւ նախագահը։

Միւս կողմէ Անուար Էլ Սատաթ անգամ մը եւս հաստատեց կարեւորութիւնը՝ ազատ եւ անկեղծ՝ վիճաբանութեան, որ գաղափարական ամբողջական միութիւն մը կը ստեղծէ։

Իր ճառի աւարտին, նախագահը իրեն ուղղուած հարցումներուն եւս պատասխանեց։

«Պիտի ուզեմ որ դուք ամէնքդ իմ կողքին ըլլաք, որպէսզի, ապագայ սերունդներուն համար գծենք դեմոքրատիք գործնականութեան նախընթացները, մինչեւ այն ամենադժուարին վայրկեանները՝ որ ազգը իր առջեւ ունի դիմագրաւելիք», ըսաւ Եգիպտոսի նախագահը։

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ

ԱՄԵՐԻԿԱ ԻՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՅԵՏԱՁԳԵՑ

ՆԻՒ ԵՈՐՔ.— Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգէն Ա., որ Ապրիլ 29ին Նիւ Եորք պիտի ժամանէր՝ երեք շաբաթներու այցելութեան մը համար եւ հովանաւորելու՝ ԱՄՆի հայ համայնքի կազմութեան 75 ամեակի տօնակատարութիւնները, առողջական պատճառներով չկարողացաւ ճամբորդել։

Այս լուրը հեռագիրով հաղորդուած է Ամերիկայի Ազգ. Առաջնորդարանին, որուն կողմէ հրատարակուած հաղորդագրութեան մը համաձայն, Վեհափառը այժմ կը հանգստանայ Սեւանայ լիճին ոչ հեռու՝ Դիլիջանի առողջապահական շրջանին մէջ։

Այսուհանդերձ Ուոռչեսթըրի (Մասաչուսեց) մէջ ծրագրուած հանդիսութիւնները տեղի կ'ունենան 3էն 6 Մայիսին։

ԹՂԹԱԿԻՑ

Նիւ Եորք, 1 Մայիս 1973

ՀԵՌԱԳԻՐ Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԷՆ

Ս. Աթանաս Հայրապետի վախճանման 16րդ դարադարձի յիշատակի հանդիսութիւններուն՝ Ղպտի Ուղղափառ Քոյր եկեղեցւոյ կազմակերպած հանդիսութիւններուն առիթով հետեւեալ հեռագիրը ստացուած է Ս. Էջմիածնէն։

Գերաշնորհ
Տ. ԶԱՒԷՆ Ս. ԵՊՍ. ՉԻՆՉԻՆԵԱՆ
Առաջնորդական Տեղապահ Հայոց
Գահիրէ

Հանոյքով կը հրաւիրենք ձեզ, յանուն Ս. Էջմիածնի և մեր անունով Հայաստանեայց Եկեղեցին ներկայացնելու այն տօնակատարութեանց, որոնք Ղպտի Ուղղափառ քոյր եկեղեցին կազմակերպած է 14 Մայիսէն մինչև 18։ Այս մասին հեռագրած ենք արդէն Ն. Սրբութիւն Շնուտա Պատրիարքին։

ՎԱԶԳԷՆ Ա.
Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց

ԴԻՒԱՆ ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿԸ

ՄԵԾ ՇՈՒՔՈՎ ՊԻՏԻ ՏՕՆՈՒԻ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 31 ՄԱՅԻՍ 1973, Կ. Ե. ԺԱՄԸ 9.15ԻՆ

ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ ԳԵՐՇ. Տ. ԶԱՒԷՆ Ս. ԵՊՍ. ՉԻՆՉԻՆԵԱՆԻ

(ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ՏԵՂԱՊԱՀ ԵԳԻՊՏԱՀԱՅՈՑ)

ԵՒ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ ԸՆԿԵՐ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԿՈՒԺՈՒՆԻԻ

ՊԻՏԻ ԲԱՆԱԽՕՍԵՆ

Ընկերներ՝ Տոքթ. Արշակ Գազանճեան (Պէյրութէն), Ռուբէն Տիրարեան (Հալէպէն) եւ Սարգիս Պալաեան

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ՅԱՅՏԱԳԻՐ — ՄՈՒՏՔԸ ՀՐԱՒԻՐԱՏՈՄՍՈՎ

1081

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԴԱՄԱՍԿԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

ԹԵՄԻՆ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ՝
ՀՈԳՇ. Տ. ՈՍԿԱՆ Ծ. ՎՐԴ. ԳԱԼՖԱՔԵԱՆ
ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Ջահակիր»ի)

Դամասկոսի Թեմի նորընտիր Առաջնորդ՝ Հոգշ. Ոսկան Ծ. Վրդ. Գալֆաքեան, Շաբաթ, 14 Ապրիլ 1973, ժամանեց Դամասկոս եւ ստանձնեց իր պաշտօնը:

Շաբաթ կ. ե. ժամը 5ին, Թեմիս Քաղաքական Ժողովի կողմէ պատուիրակութիւն մը Պէյրութ երթալով Հայր Սուրբը հրաւիրեց իր Թեմը, ուր ժողովուրդը անհամբեր կը սպասէր իր Առաջնորդին:

Առաջնորդ Հայր Սուրբը ընդառաջելով Քաղաքական Ժողովի պատուիրակութեան հրաւէրին, ժամը 7ին ճամբայ ելաւ դէպի Դամասկոս եւ Սուրիական սահմանին վրայ ընդունուեցաւ իշխանութեան ներկայացուցիչին եւ Դամասկոսէն ժամանած Ազգային Մարմիններու, կազմակերպութեանց եւ երիտասարդական միութեանց, ինչպէս նաեւ ժողովրդական պատուիրակութեան կողմէ, որոնք մինչեւ սահման եկած էին արժանաւոր շուքով առաջնորդելու Առաջնորդ Հայր Սուրբը:

Ապա 20 ինքնաշարժներու շքերթով, Հայր Սուրբը ժամը 9ին ժամանեց Դամասկոս եւ ուղղուեցաւ Ս. Սարգիս Եկեղեցին, ուր հաւաքուած էին նաեւ ազգային մարմիններու ներկայացուցիչներ եւ ժողովրդական հոծ բազմութիւն մը:

Ս. Սարգիս Եկեղեցւոյ մէջ կարճատեւ արարողութենէ մը ետք, Հայր Սուրբը շնորհակալութիւն յայտնեց իր անձին հանդէպ ցոյց տրուած համակրութեան եւ պատիւին համար, թելադրելով՝ բոլորին գործակցութեամբ կազմակերպել Թեմը եւ ազգային միասնականութեամբ առաջնորդել Գաղութը:

Եկեղեցիէն ետք, Ազգային Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ, Հայր Սուրբը ընդունեց ներկաներուն բարի գալուստի մաղթանքներն ու շնորհաւորութիւնները:

Ս. Յարութեան Տօնին առիթով, Կիրակի, 22 Ապրիլ 1973, նորընտիր առաջնորդը՝ Հոգշ. Տ. Ոսկան Ծ. Վրդ. հանդիսաւորապէս պատարագեց եւ քարոզեց Դամասկոսի Ս. Սարգիս եկեղեցիին մէջ, ի ներկայութեան հաւատացեալներու հոծ բազմութեան:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԷՆ

«Ջահակիր»ի Հոլանտայի բաժանորդներէն՝ հայրենասէր Տիկին Վարդանուշ Պալասանեան հետեւեալը գրած է իր բնակավայրի հայ կեանքին ներկայի մասին.—

Պատերազմի ալիքները հազարաւոր ընտանիքներ քշեցին զանազան երկիրներ: Մենք, մայր եւ որդի, 1958ին եկանք այս խոնաւ երկիրը՝ Հոլանտա, ուր դարեր առաջ հայ գաղութը ունեցել է իր եկեղեցին՝ դպրոցը եւ տպարանը, որտեղ լոյս է տեսել Վարդապետ Ո. Երեւանցու ձեռամբ հայ Աւետարանը:

Օտար երկրում անմխիթար, կամեցանք գտնել հայոց եկեղեցի մը, կամ հայ ընտանիք մը: Հասկացանք, որ Հոլանտայում մօտ 300 հայեր կան, որոնք ոչ պատարագ եւ ոչ հաւաքոյթ կ'ունենային:

Այն ատեն Հոլանտայի հայ գաղութի կացութեան մասին գրեցի Վեհ. Վազգէն Ա.ին՝ Ս. Էջմիածին: Շատ ուրախացանք, երբ ստացանք պատասխան, ուր կ'ըսուէր, թէ Վեհափառը պիտի գրէ Փարիզի Առաջնորդարանին, որ ուղարկեն վարդապետներ այստեղ, հայ եկեղեցական պաշտամունքներ կատարելու: Մեծ էր հայ գաղութին ուրախութիւնը, երբ առաջին անգամ պատարագ մատուցանեց Օշին Վրդ. Նիդոլեանը, ուր համարեա բոլոր ներկաները հաղորդուեցան:

Նորանից վերջ սկսեց այցի գալ Վրդ. Նագաշեանը՝ սարկաւագի մը ընկերակցութեամբ:

1962 թ. Հոլանտայի հայերէն խումբ մը ժողով գումարեց Պր. Վահէ Գինիրանեանի բնակարանը, ուր ընտրուեցաւ վարչութիւն մը:

Տարին մէկ կամ երկու անգամ պատարագ տեղի կ'ունենար (Կաթոլիկ եկեղեցում, Ամսթերդամում), եւ պատարագից ետք կը հաւաքուէինք մի սրահում քանի մը ժամ, խորհրդակցութեան եւ զրոյցի համար: 1965ին, Վարչութիւնը Փարիզից հրաւիրեց երիտասարդների փոքրիկ խումբ մը, որոնք հայկական տարազներով պարեցին, ուրախացնելով ներկաների հոգին ու սիրտը:

Պր. Վահէ Գինիրանեանը այդ երիտասարդները պահեց իր մօտ երկու օր, եւ տարաւ պտոյտի՝ Հոլանտայի տեսարժան վայրերն ու թանգարանները: Անոր կինը հոլանտուհի է, բայց մաքուր հայերէն կը խօսի եւ միշտ աջակցութիւն կը բերէ բոլոր ձեռնարկներուն: Ով որ գար Փարիզից պատարագի՝ նորա մօտ հիւր էր: 1965ին այցի եկաւ Գերշ. Սերովբէ Արք. Մանուկեանը, իր հետ ունենալով Նագաշեան Վրդ.ը եւ մի սարկաւագ:

1970ին Հոլանտայի հայ գաղութը վայելեց հայկական ֆիլմեր:

Դժբախտաբար, Ներկայիս հայ գաղութի վարչութիւնը քայքայուած է՝ անոր անդամներէն Հայկ Կարապետեանի մահուամբ եւ Ալեքս Յակոբեանի հիւանդութեամբ, Պր. Գինիրանեանը մնաց մինակ ու քաշուեցաւ:

Գաղութը այժմ մօտ 500 անձ կը հաշուէ, եւ տակաւին կ'աւելնայ: Պոլիսէն, Լիբանանէն շատ երիտասարդներ կու գան եւ կը հաստատուին այստեղ: Ներկայիս Հոլանտայի հայ գաղութը ունի մեծ կարիք՝ կանոնաւոր վարչութեան, որ կարողանայ ազատ գործել, ունենալ հայոց եկեղեցի մը

(Շար. տես էջ 5)

ՄԱՀ՝ ԲԱԶՄԱՐԴԻՒՆ ԳՐԱԳԷՏ ԵՒ ԲԱՆԱՍԷՐ
ՅԱԿՈԲ Ճ. ՍԻՐՈՒՆԻԻ

Պուքրէշէն՝ իր մօտաւոր պարագաներուն հասած հեռագիր մը, 9 Ապրիլին կը գուժէր մահը՝ հայ մշակոյթի պատկառելի եւ բազմավաստակ դէմքերէն, անխոնջ բանասէր եւ գրագէտ Յ. Ճ. Սիրունիի:

Ուրեմն աստղ մը եւս կը մարի մեր դպրութեան երկնակամարին վրայ—որ արդէն իսկ մթագնած է երկար տարիներէ ի վեր— այն տքնաջան հոգին եւ խուզարկու միտքը՝ որ նախ սկսաւ քերթողական եւ գրական զուսպ էջերով, յետոյ ծաւալեցաւ եւ խորասուզուեցաւ մեր բանասիրական եւ մշակոյթի պատմութեան անգիր ու անծայր էջերուն մէջ, եւ խոր վայելքով մը երեւան հանեց թաքուն նշխարներ, մոռցուած գանձեր, սքօղուած գեղեցկութիւններ, ժողովուրդի մը հոգեկան եւ ըստեղծագործական կեանքին մոռցուած ծալքերը, որոնց վըրայէն սրբեց դարերուն թողած փոշին եւ վերագտաւ անոնց իսկական փայլը: Հատորներ հրատարակեց այս փշոտ ճամբուն վրայ, միաժամանակ տալով մեր ժողովուրդին մտաւորական նուաճումները փաստարկող վաւերագրութիւններ, շըրջաններու եւ սերունդներու հարազատ տարեգրութիւնը, որոնք անկորուստ ժառանգութիւն մը պիտի կազմեն Սիրունիի տըքնութեան եւ ապագայ պատմագիրին համար:

Անոնք որ սիրեցին գրական երեցագոյն սերունդի մը թողած բերքը, եւ հաւատացին անոր անխարդախ աշխատանքին

(Շար. տես էջ 3)

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՇԱՌԼ ԱԶՆԱՒՈՒՐԻ ԱՐԿԱԾԻՆ ՇՈՒՐՋ

Աշխարհահռչակ երգիչ Շառլ Ազնաւուր, Զուիցերիոյ մէջ չմշկած պահուն, անկումի մը հետեւանքով կաթուածահար դարձած է: Փարիզի ձայնասփիւռն ալ արձագանգ հանդիսացած է այս եղերական արկածին, յայտնելով որ ատեն մը գաղտնի պահուած է այս դէպքը:

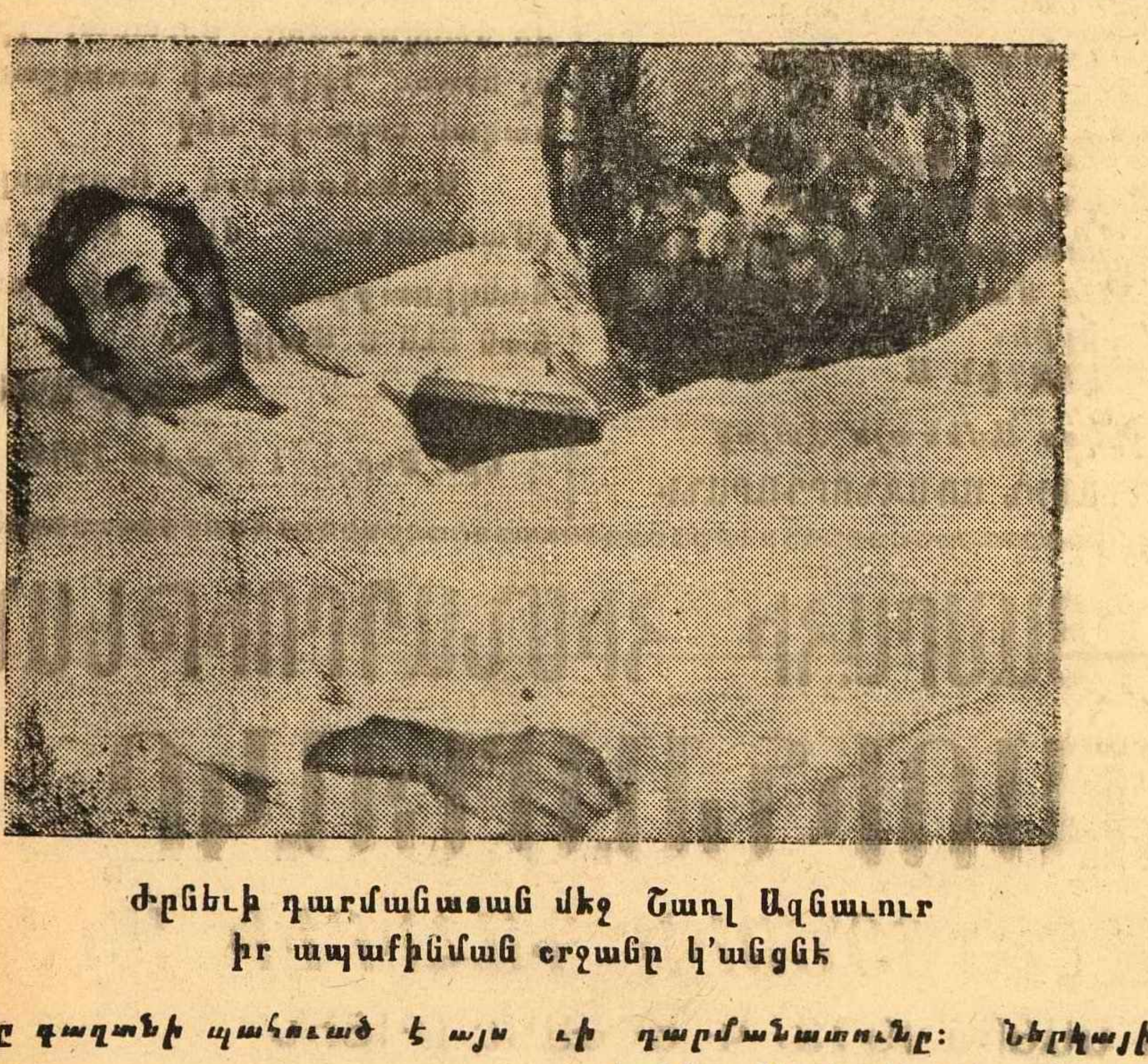

Ժընեւի դարմանատան մէջ Շառլ Ազնաւուր իր ապաքինման շրջանը կ'անցնէ

«Ֆրանս-Տիմանշ» շաբաթաթերթը, հետեւեալ մանրամասնութիւնները կու տայ դէպքին մասին:

«Շառլ Ազնաւուրի՝ սքիի այս արկածին ենթարկուելէն տասը օր յետոյ, 26 Փետրուարին, տըրամաթիք դէպք մը կը պատահի: Առաւօտեան ժամը եօթնին, անակընկալ արիւնահոսութիւն մը կ'ունենայ Շառլ: Կինը՝ Ուլլա, ընդոստ կ'արթննայ եւ տեսնելով որ ամուսնոյն փիժաման ու տղուն խաղալիկները կարմիր ներկուած են, հեռաձայնին վրայ խոյանալով կը կանչէ բժիշկը: Հինգ վայրկեան յետոյ երբ բժիշկը կը հասնի, Շառլ ուշակորոյս դարձած էր: Անմիջապէս ազատարար ինքնաշարժով մը կայծակի արագութեամբ կը փոխադրուի Ժընեւի դարմանատունը: Ներկայիս արկածի հետեւանքով ահարկու սպառնալիք մը կը ճնշէ երգիչին վրայ: Հարց կը տրուի որ պիտի կարենա՞յ վերստին քալել թէ ոչ:

Կաթուածը զգետնած է զինքը: Այլեւս ոչ մէկ շարժում պէտք է ընէ: Բժիշկին հրամանով ամէն այցելութիւն արգիլուած է: Չորս ամիս յետոյ յայտնի պիտի ըլլայ, թէ Շառլ Ազնաւուր վերստին պիտի կարենա՞յ քալել՝ թէ ամբողջ կեանքի ընթացքին պիտի կրէ եղերական արկածին հետեւանքները:

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ

ԼԵՒՈՆ ԳԱԹՐՃԵԱՆԻ
ՅԱՋՈՂ ԵԼՈՅԹՆԵՐԸ ԹԵՀՐԱՆԻ ՄԷՋ

Մարտ ամսուան 14ին, օդի ճամբով Թեհրան ժամանեց Լիբանանահայ սիրուած երգիչ Լեւոն Գաթրճեան:

Ան իր առաջին հրապարակային ելոյթը ունենալէ ետք, մի երկու շաբաթ, երեկոները երգեց տեղւոյն միջազգային համբաւ վայելող ՇԱՐՏԱՇ ճաշարանին մէջ, արժանանալով հայ թէ օտար ունկնդիրներու ջերմ գնահատանքին: Ապա, Թեհրանահայ կազմակերպութիւններու կողմէ եղած հրաւէրներուն ընդառաջելով՝ Լեւոն Գաթրճեան իր նուագախումբով, մինչեւ թուականս տուաւ վեց երգահանդէսներ՝ քաղաքիս լաւագոյն սրահներուն մէջ:

Անոր աշուղական, ժողովրդական եւ ազգային երգերը խանդավառութեան նոր ալիք մը յառաջացուցին հասարակութեան մէջ, ի մասնաւորի՝ պատանեկութեան եւ երիտասարդութեան շարքերուն մօտ:

Վեց գիշերներ լսեցինք Գաթրճեանի խոր ապրումով երգուած երգերը: Լսեցինք եւ հայկական հպարտութեամբ լիացան մեր պանդուխտ հոգիները: Անոր ձայնին յուզականութիւնը, երգած երգերուն հայրենասիրական խորիմաստ խօսքերը, ու մանաւանդ մեղանոյշ ու դպչող եղանակները՝ թնդացուցին սրահները, անվերջ եւ խելայեղ ծափեր խլելով յորդող բազմութենէն: Յատկանշական էր մասնաւորաբար, յառաջացած հոգեկան փոթորիկը՝ երիտասարդութեան հոգիէն ներս:

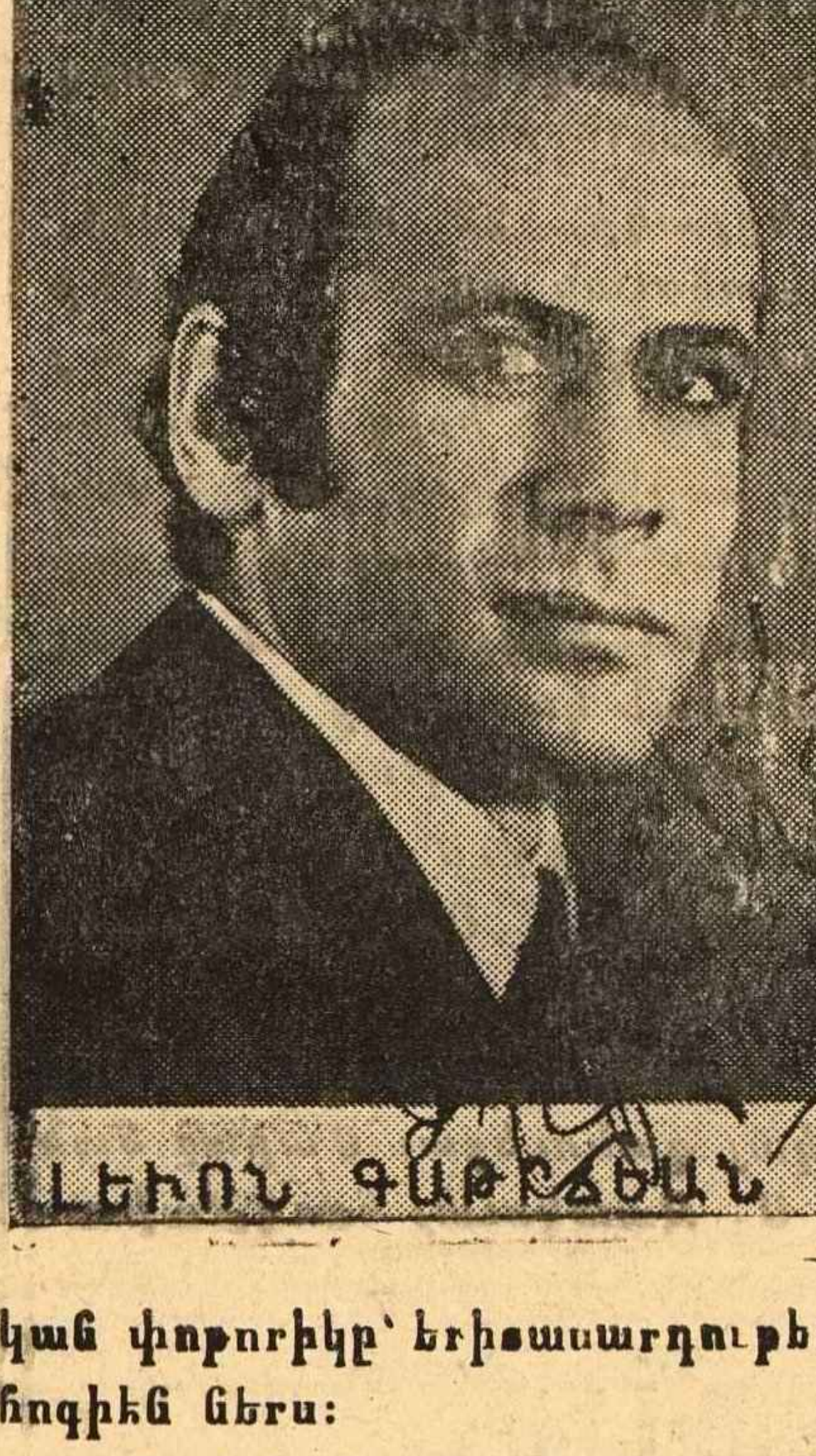

Նախքան շնորհալի երգիչը լսելը, շատերն այն կարծիքին էին, որ նոր սերունդը «Սայաթ Նովա»յին չի սիրեր, հայկական երգերը չի հաւնիր, որովհետեւ «արդիական» չեն, իբր թէ: Այսօր պատկերն ու իրականութիւնը տարբեր են: Փաստօրէն Լեւոն Գաթրճեանի շնորհիւ, իր իւրայատուկ ելոյթներուն բերումով, տեսանք որ հակառակ կարծիքն է ճշմարիտը: Նոր սերունդն է որ աւելի կ'ապրի ազգային եւ ժողովրդական երգերով: Այս հոգեպարար երեւոյթին մենք ականատես եղանք, որ ինքնաբերաբար մեզ կը մղէ ըսելու գնահատական խօսքեր՝ Լեւոն Գաթրճեանի եւ իր Նուագախումբի անդամներուն ու կազմակերպիչներուն:

Մեր գոյատեւման եւ Հայ Դատի արդար պայքարին նպաստող կարեւոր ազդակներէն մէկն է հայ երգը, մանաւանդ հայրենասիրական երգերը: Մեր նորահաս սերունդը կարիքն ունի նաեւ այս հոգեկան սնունդին, որպէսզի աւելի ոգեւորուած ու հոգեպինդ նուիրուի հայ դատի աննահանջ պայքարին:

Վերջին պահուն ուրախութեամբ իմացանք, թէ Լեւոն Գաթրճեան խանդավառուած իր գտած ջերմ ընդունելութենէն, ատեն մըն ալ պիտի մնայ հայրենակարօտ այս գաղութին մէջ, տալու համար չորս համերգներ եւս, մինչեւ Մայիսի սկիզբները:

Վարձքը կատար՝ հայ ժողովուրդի հոգեւոր եւ իմացական մշակոյթին ծառայող արուեստագէտներուն:

ԹՂԹԱԿԻՑ

16-4-1973, Թեհրան

ՖՈԹՕ
ՇԻՐԱԶ
Հ. 295089 ՊԷՅՐՈՒԹ

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅՔ

ԳՈՐԾԻՉՆ ՈՒ ԳՈՐԾԸ

(ՆՈՒՊԱՐ ՊԱԼԱԵԱՆԻ ԱՆԴԱՐՁ ՄԵԿՆՈՒՄԻ Ա. ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՀԱՅԿ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

Եթէ չարունակող կամ նմանող չըլլայ, անցնող արժէքները հետըզհետէ աւելի կը մեծնան ժամանակին եւ միջոցին մէջ։

ՄԱՐՍԵԼ ՇՈՒՈԲ

Անցեալի եւ մօտիկ անցեալի պատմութիւնը արձանագրած է, որ Եգիպտոս, իբրեւ ազատութեան եւ հիւրընկալութեան երկիր, բոլոր դարաշրջաններուն, իր դռները լայն բացած է հրաւիրեալ կամ եկուոր զանգուածներու՝ աշխարհի բոլոր կողմերէն։

Յատկապէս Օսմանեան հալածանքներուն հետեւանքով, Եգիպտոս ապաստանած են պալքանեան ցեղերու զաւակներ, յոյներ, լիբանանցիներ, ու մանաւանդ՝ հայեր։ Եւրոպացիները — անգլիացի, ֆրանսացի, իտալացի, պելճ, գերման եւլն․ — հոս բերուած են կա՛մ պաշտօնով եւ կա՛մ անձնական գործ․ ճարտարարուեստ եւ առեւտուր ընելու համար։ Անձնապէս, հատ հատ, Եգիպտոս ապաստան գտնող հայերէն զատ, զանգուածային գաղթեր ունեցած են հայերը՝ երեք պարբերութեամբ։ Անիի վաճառումէն ետք, ապա՝ Կիլիկիոյ հայկ․ թագաւորութեան ջնջումին յաջորդող շրջաններուն, եւ Սասունի դէպքերուն առիթով։

Չորրորդ զանգուածովի գաղթ մենք կը տեսնենք 96ի ջարդերուն, որ շարունակուած է մինչեւ Օսմանեան կեղծ Սահմանադրութեան հռչակումը։ Հինգերորդ գաղթ մը սկսած է 1914ի պատերազմի նախօրէին եւ շարունակուած է 1918ի խաղաղութեան հաստատումէն ետք՝ մինչեւ 1925-30։

Եղած են նաեւ հայեր, որոնք այլ երկիրներու մէջ դիրքի տիրանալէ յետոյ, աւելի լաւ պայմաններու ի խնդիր՝ վերադարձած են Եգիպտոս, ազգային կամ պարագաներու բերումով։

Բազմաթիւ ուրիշներու կարգին, Ամերիկայի մէջ դերձակութեան լաւ դիրքի մը հասած Սարգիս Պալաեան, իր բարգաւաճ գործը հաշուեյարդարի ենթարկելէ ու իր սեփական դրամով զէնք գնելէ ետք, 1892ին կ'անցնի Կիպրոս՝ զինավարժութեան համար, որպէսզի ծառայէ Սուէտիոյ եւ Զէյթունի հայ կամաւորական գունդերուն մէջ, յազատագրութիւն հայկական հողերու։ Կամաւորական ձեռնարկին կասումէն ետք, Ս. Պալաեան — հայրը յայտնի ուսուցիչ եւ գործիչ Մարտիրոս Պալաեանի — կը հաստատուի Եգիպտոս, յատկապէս շարունակելու համար այստեղ՝ իր նախասիրած յեղափոխական գործունէութիւնը (Տես՝ Արսէն Կիտուրի «Պատմութիւն Ս.Դ.Հ. Կուսակցութեան» երկհատոր երկը)։

Անոր որդին՝ Մարտիրոսը քալած է հօրը աւանդութիւններուն շաւղէն, նոյն կուսակցութեան մէջ, եւ պետական քարտիսագրական վարչութեան մնայուն գծագրիչը դառնալով մեկտեղ՝ ունեցած է ուսուցչական եւ հասարակական բեղուն գործունէութիւն։ (Գալուստեան Ազգ․ Վրժ․ի իմ ուսուցիչ Մ. Պալաեանի մահուան տասնամեակին առթիւ՝ ես գրեր եմ մենագրութիւն իր մասին)։ Աւելորդ չէ, յիշել այստեղ, որ Մարտիրոս Պալաեան՝ Գալուստեան վրժ.ի 1915-1932 շրջանի անձնուէր ուսուցիչներուն մէջ՝ գաղթական աշակերտութեան հանդէպ ամենէն հայրական եւ գուրգուրոտ վերաբերմունք ցոյց տուողն էր։ Դասատու գծագիտութեան եւ գեղագիտութեան (*), մանկավարժական հասկացողութեան տիպար ասպետ՝ Տնօրէն Լեւոն Թաշճեանի հետ կը մրցէր նուիրումի մարզին մէջ։ Պալաեան իր գոռ ձայնով, անփոխարինելի գործօնն էր մեր մարզահանդէսներուն եւ անոնց յաջողութեան գլխաւոր ազդակը՝ անձամբ Արարատ Քրիսեանի կողքին։

Մ. Պալաեան ամուսնացած էր ուսուցչուհի Սաթենիկ Հապէշեանի հետ եւ ունեցած երեք որդիներ՝ Սարգիս, Նուպար եւ Զաւէն։ Սարգիսը, նիհարակազմ, բարեմոյն պատանի՝ ինձմէ չորս դասարան վար էր Գալուստեանի մէջ, զոր յաջողութեամբ աւարտելէ ետք, 1930ին անցաւ Պէրպէրեան Գոլէճ (հիմնադրուած 1925)։ Ես վեցերորդ (ընթացաւարտ) կարգն էի, երբ — մանկապարտէզէն գալով — նախակրթարանի առաջին դասարանը անցաւ Նուպարը։

Ողբ․ ընկեր Նուպար Պալաեան նկարուած Հայկական Ընթերցասրահին մէջ՝ իր գրասեղանին առջեւ

(Շար․ տես էջ 4)

(*) *Գալուստեան վրժ.ի հոգաբարձութեան այդ օրերու մէնատէր ատենապետը, կուսակցական եւ անձնական հակառակութիւններէ մղուած, կարգ մը հոգաբարձական անդամներու հետ, իբր թէ գործնապաշտութենէ եւ խնայասիրութենէ առաջնորդուած, բայց խորքին մէջ Մ. Պալաեանը ուսուցչական պաշտօնէ հեռացնելու համար՝ 1939ին երբ որոշեցին ջնջել գեղագրութեան եւ գծագիտութեան դասերը, Մ. Պալաեան ոգի ի բռին պայքարեցաւ անոնց պահպանման համար, յանձն առնելով ձրիաբար դասաւանդելը։ Ափսո՜ս, որ նոյն գործապաշտները, ատեն մը ետք յաջողեցան իրենց նպատակին մէջ, հայ աշակերտութիւնը զրկելով այս յոյժ կարեւոր դասերէն։*

ՏԱՐԵԼԻՑԻ ՈԳԵԿՈՉՈՒՄ

ՈՂԲ. ԸՆԿ. ՆՈՒՊԱՐ ՊԱԼԱԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Եւ մահամերձն ալ կ'ուզէ երկու բան,
Նախ կեանքը, յետոյ լացող մ'իր վրան…։

Պ. ԴՈՒՐԵԱՆ

Կեանքը զլացուեցաւ իրեն, որովհետեւ մահուան հարուածը անհարկու էր ու զօրաւոր։ Սակայն, հանգուցեալ Ընկ. Նուպար Պալայեանը ունի այսօր իր վրայ լացողներու «հսկայ բանակ մը։

Այո՛, կու լան այսօր հանգուցեալին այրին եւ զաւակները, որովհետեւ կորսնցուցին կեանքի հարազատ ընկեր մը եւ տիպար հայր մը։

Կու լան, բարձրաձայն կու լան Պալայեան համաստեղութեան վերապրող երկու եղբայրները՝ Սարգիսն ու Զաւէնը, որովհետեւ մահուան քամին հընձեց ու տարաւ իրենց պատուական եղբայրը, հասարակական գործի անկրկնելի ընկերը։

Լալահառաչ կ'ողբայ, այո՛, Եգիպտահայ գաղութը, մահուան կացինին հարուածով զգետնուած հսկայ բարտիին տապալումին ի տես։

Տամուկ են աչքերը, եւ թաց այտերը՝ հանգուցեալին գաղափարի ընկերներուն, որ ի Եգիպտոս՝ եւ ի Սփիւռս աշխարհի, վասնզի ողբացեալ Նուպարին մահով, աւելի եւս կ'անօսրանան շարքերը արդէն իսկ հազուագիւտ ղեկավարներու։

Փղձկումի հասնող դառնակըսկիծ լացով կ'ափսոսան մահը անգերազանցելի Նուպարին, բոլոր անոնք, որոնք զինք մօտէն ճանչնալու բախտն ունեցած են։

Այդ բախտաւոր սգակիրներէն մին ինքզինքս կրնա՞մ նկատել արդէօք, եթէ վերյիշեմ այն տասնօրեակը, զոր անցուցինք հանգուցեալին հետ Մայր հողի վրայ, 1970ի ձմրան, որպէս Սփիւռքահայ հիւրեր՝ Սովետական Հայաստանի յիսուներորդ տարեդարձին։

Արդարեւ, տասնօրեակ մը բաւարար եղաւ որ սրտէ սիրտ, հոգիէ հոգի անքակտելի կապեր նետենք երկուքս, փոխադարձաբար։

Նուպարին հաղորդական բնաւորութիւնը եւ առինքնող խօսքը կապեցին զիս իրեն ու ան դարձաւ իմ մտերիմը, բարեկամը անմոռանալի…։

Խօսեցանք երկար մեր պարապոյ ժամերուն, խօսեցանք անկեղծութեամբ ու հեզութեամբ, ու իր անձին ու գործին մասին տուած ժուժկալ եւ զուսպ բացատրութիւններուն ընդմէջէն՝ ես ծանօթացայ խօսակիցիս մեծութեան, անոր կատարած ազգային հայրենասիրական մեծ աշխատանքին, մանաւանդ իր եւ իր եղբայրներուն զոհաբերութեան տարողութեան։

Հայրենի հողին վրայ առիւծ դարձած Արշակ Բ.ի խիզախութեամբ եւ իր կորսնցուցած ամենէն արժէքաւոր սըրբութիւնը վերագտած Հայ մարդու ուրախութեամբ՝ սիրելի Նուպարը կը շնչէր Հայրենի օդը, կը դիտէր Երեւանի աստղածորան երկինքը՝ կը ներշընչուէր Սովետական Հայաստանի հրաշալի վերելքով, իր ցնծութեամբ վարակելով իր շուրջինները։

Այսօր կը զգամ թէ Նուպարի անվերադարձ մեկնումը ինչպիսի բաց մը ձգեց Եգիպտահայ բովանդակ գաղութին մէջ։

Որովհետեւ, համոզուած եմ, որ անկախ իր կուսակցական պատկանելիութենէն՝ ան բարեկամ ու սրտացաւ խորհրդատու էր բոլորին, մեծին ու փոքրին անխտիր, վասնզի կը պատկանէր զինք ծնող Հայ ժողովուրդին։

Կը ցաւիմ որ քանի մը ամիս կռնակի վրայ անկողնին կառչած մնալու դատապարտութիւնը՝ ուշացուց յարգանքի խօսքս, զոր պիտի ուզէի անձամբ ըսել տարաբախտ Նուպարին դագաղին առջեւ։

Սակայն վստահ եմ որ ողբացեալ ընկերը՝ իր տիպար մարդու անսահման ներողամըտութեամբ պիտի չմեղադրէ զիս՝ յապաղած խօսքիս համար, նըկատի առած բացառիկ պայմաններս ու պարագաներս։

⁂

Սիրելի՛ Նուպար,

Մահուան դառն իրողութիւնը բաժնեց քեզ քու հարազատներէդ եւ ընկերներէդ․ բայց վստահ եղիր, որ անխարդախ հայրենասէրի եւ անկաշառ հասարակական գործիչի յիշատակդ պիտի ապրի՝ ոչ միայն գաղութիդ, այլ բովանդակ Հայութեան նոր սերունդի հոգիին ու սրտին խորը։

Երկնքի բարձունքէդ, դիտէ՛ հասակ նետող նոր սերունդը, որ կը քալէ քու ճամբէդ, ճըշմարիտ ազգասիրութեան եւ իրաւ Հայրենասիրութեան ճամբէն։

Օտար հողը թեթե՛ւ գայ վրադ։

Յարգա՛նք անթառամ յիշատակիդ։

ՌՈՒԲԷՆ ՏԻՐԱՐԵԱՆ

Հալէպ

ՄԱՀ ՅԱԿՈԲ Ճ. ՍԻՐՈՒՆԻԻ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

ու ներշնչուեցան անոր ուղեգիծէն, այսօր կսկիծով կ'անդրադառնան, թէ այդ սերունդին վերջին ներկայացուցիչն է որ կը փակէ աչքերը, ալեւոր պահակի մը պէս՝ որ կ'ըլլայ մինչեւ յետին շունչը ծառայելու, պրպտելու եւ վերստեղծելու նախանձախնդրութիւնով։

Իր կենսագրական գիծերը այլապէս հարուստ են այս տեսակէտով։ Յ. Ճ. Սիրունի, իսկական անունով Յակոբ Ճոլոլեան, առաջին պտուղներէն է Կեդրոնական եւ Էսայեան վարժարաններուն։

Ան պատանի տարիքէն անձնատուր եղած է գրականութեան եւ մամուլի աշխատանքներուն, 1914ին հրատարակած է Նաւասարդ տարեգիրքը՝ Դանիէլ Վարուժանի հետ, 1913ին հիմնադիր՝ Էսայեան Սանուց կենտրոնական Միութեան, կազմակերպիչ՝ գրական հանդէսներու, յոբելեաններու, հաւաքոյթներու, աւելի վերջ խմբագիր եւ օրագրող, հեղինակ՝ պատմուածքներու եւ քերթողական էջերու, 1924ին Պուքրէշի մէջ հրատարակիչ՝ Նաւասարդ հանդէսին, եւ ապա գործակցութիւն հայ, ռումէն եւ օտար մըտաւորականութեան հետ, միշտ ու միայն հայ դպրութեան եւ մշակութային նուաճումներու ի խնդիր։

Սիրունի, որուն յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ Չորեքշաբթի, 11 Ապրիլ 1973, Պուքրէշի Հայոց Եկեղեցին, իր անվհատ գործունէութեան առթիւ արժանացաւ Վեհափառ Հայրապետին գուրգուրոտ հոգածութեան։ Իր յոբելեանը տօնուեցաւ Սփիւռքի հայաշատ կեդրոններու մէջ, եւ այս ինքնագոհութեամբ կը յանձնուէր հողին, աւելի քան 85 տարեկանին։

Իր գեղեցիկ յիշատակին եւ օրինակելի աշխատանքին առջեւ կը փութանք սփռել սիրոյ եւ մեծարանքի այս քանի մը ծաղիկները։

«Մարմարա» Ե. Ս.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԱԾՆԵՐ

— Մինչեւ Շուշանը զարդարուի՝ ժամը կ'արձակուի։

— Շան հաչելով եկեղեցին չի՛ պղծուիր։

— Օտարին աչքը մարդու լոյս չի տար։

— Հաւկիթին մէջը մազ կը փնտռէ։

— Խելքը բնովի է, ոչ թէ գնովի։

— Օձի ձուէն հաւու ձուտ դուրս չի գար։

1083

ՓԱՊԼՕ ՌՈՒԻԶ ՓԻՔԱՍՕ

Փապլօ Ռուիզ Փիքասօ մեռաւ 8 Ապրիլին, 91 տարեկանին, մինչ կը պատրաստուէր հարիւրի մօտ իր նորագոյն գործերը ցուցադրելու քանի մը շաբաթէն՝ Աւինիոնի մշակութային փառատօնին:

Փիքասօ անուրանալիօրէն եղաւ իր դարաշրջանի ամենէն հռչակաւոր և ամենէն բեղուն գեղանկարիչը և հաւանաբար նաև բոլոր ժամանակներու ամենէն զարմանահրաշ ձեռք հնարող նըկարիչը:

Ծնած էր 25 Հոկտեմբեր 1881ին՝ Մալակայի մէջ: Փիքասօ իր մօր՝ Մարիայի մականունն է: Հայրը՝ Ժոզէ Ռուիզ, գծագրութեան ուսուցիչ էր:

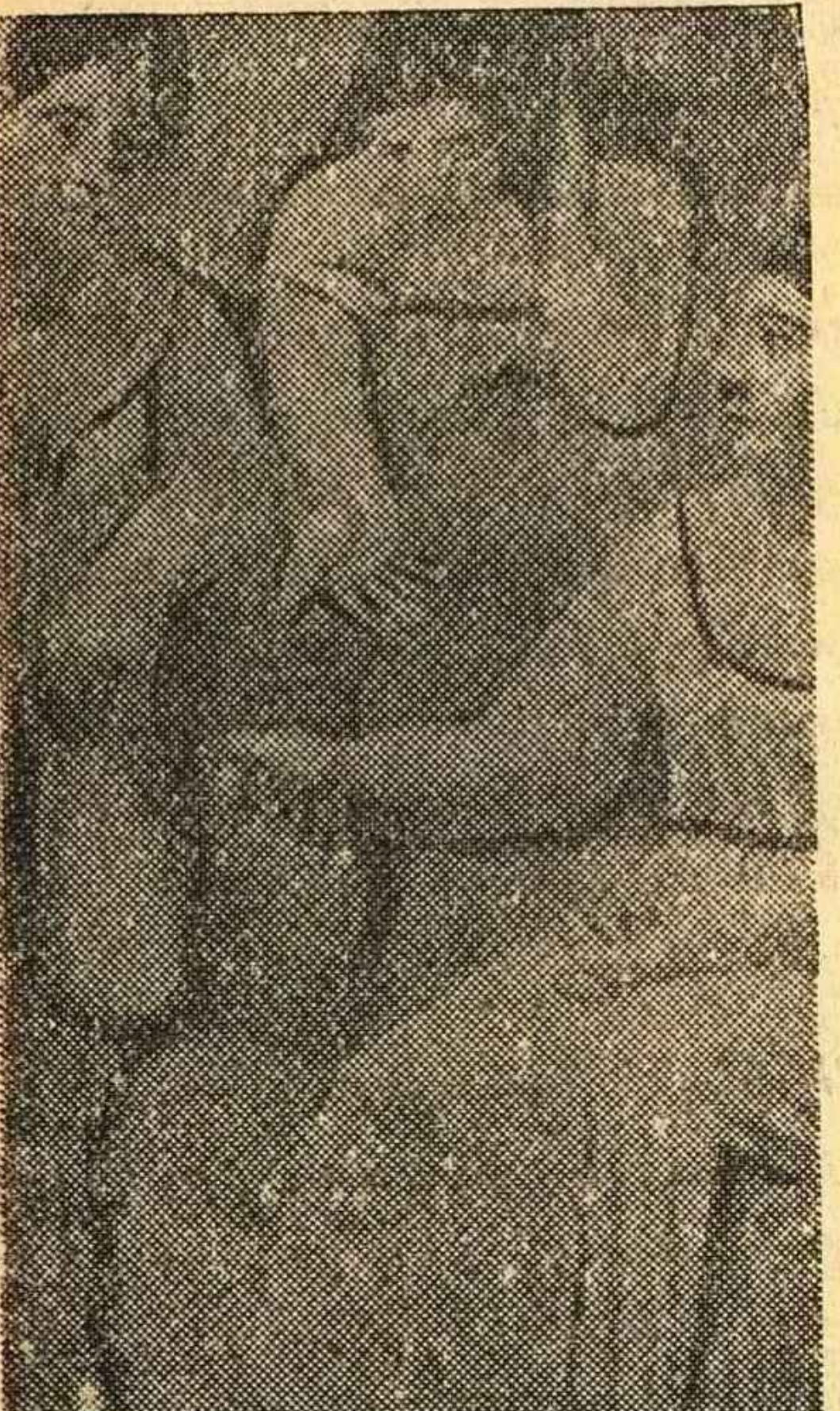

«Երեք կիներ աղբիւրի մօտ»

14 տարեկանին ան կը մտնէ Պարչելոնայի գեղարուեստից վարժարանը, ուր կը դասաւանդէր իր հայրը, ապա՝ Մատրիտի վարժարանը, ուր արդէն իր զարմանահրաշ ճարտարութիւնը՝ կ'ապշեցնէ ուսուցիչներն ու ընկերները: Ակադեմական ուսման աղբիւրները սպառելէ ետք, կու գայ Փարիզ, որ արուեստի համաշխարհային կեդրոնն էր: Հոն կը հասնի 1900ին, շատ աղքատ, և կը ստիպուի շուտով վերադառնալ Մատրիտ: Այսուհանդերձ քիչ ժամանակ ետք կը վերադառնայ Փարիզ և կը հաստատուի Մոնմարթրը, ուր վերջնականապէս կը տեղաւորուի 1904էն սկսեալ: Այն ժամանակ կ'ապրէր Ֆերնան Օլիվիէի հետ, խղճալի աշխատանոցի մը մէջ և ոչ նուազ խղճալի շէնքի մը մէջ: Հոս կը յաճախեն Ժուան Կըրիս, Անտրէ Սալմոն, Վան Տոնժէն և Ժորժ Պրաք:

Ասիկա փթթումն է իր կապոյտ շրջանին, որ խճողուած է խեղճերով, թշուառ և յուսահատ ամբողջ մարդկութեամբ մը:

Սակայն շուտով կը փոխէ ձեւը: 1905էն սկսեալ, հանդիպելէ ետք Ափոլինէրին, որ կը դիրքաւորուէր նոր արուեստի մը ծնունդին ի նպաստ, կը սկսի «վարդագոյն շրջանը» իր «սալթիմպանք»ներով: Փիքասօ կ'արտադրէ նաև իր առաջին քանդակները:

1907ը կը հանդիսանայ իր նուիրագործումի տարին, կը նըկարէ ամերիկուհի Կերթրիւտ Շթայնը (որուն հաւաքածոյին մէջ են իր մեծագոյն գործերէն մի քանին) և պայմանագրութիւն կը կնքէ գեղանկարներու վաճառական Գանվէյլէրի հետ, որուն կը վերապահուի Փիքասոյի ամբողջ արտադրութիւնը: Ասիկա այն տարին է, երբ կը գծէ հռչակաւոր «Աւինիոնի Օրիորդները», որոնք կը նշեն ծնունդը՝ ժամանակակից նկարչութեան: Ծնունդ կ'առնէ գիւպիզմը, որուն հաւատարիմ կը մնայ Փիքասօ 1907էն մինչև 1917:

Անոր պաստառները աչքի կը զարնեն երկրաչափական ձեւերով, ինչպէս «Ամպրուազ Վոլարի դիմանկարը» (1909): «Վերլուծողական գիւպիզմ»ին կը յաջորդէ «համադրական գիւպիզմը», որուն մէջ մոմաձեւ պաստառի կամ տարբեր իրերու կտորներ կը խառնուին պատկերագրական կառուցումին: Պրաքի հետ Փիքասօ կը հնարէ նաև «փափիէ գոլլէ»ները: Ասիկա այն ժամանակաշրջանն է, ուր Փապլօ կ'ապրի Օլկայի հետ (Մարսէլ Հիւմպէր), որ 1917ին կը մեռնի թոքախտէ:

Փիքասօ աշխատանոց մը կը գտնէ Մոնբարնասի մէջ, Ռասբայլ պողոտային վրայ, և Գոգթոյի միջոցաւ կը ծանօթանայ Սերժ Տիակիլեւի, որուն պալէներուն տեգորներն ու տարազները կը գծէ: Տիակիլեւի «Փարատ» պալէն Շաթըլէի մէջ կը ներկայացուի 18 Մայիս 1917ին և կը յառաջացնէ իր բերած նորութեամբ՝ գայթակղութիւն մը, որուն թիրախ կը դառնայ Փիքասօ: «Փարատ»ը նոր շրջան մը կը բանայ նաև Փիքասոյի սիրային կեանքին մէջ: 1918ի Յուլիս 12ին ան կ'ամուսնանայ Օլկա Խոքլովայի հետ, որ Տիակիլեւի գլխաւոր պարուհին էր: Օլկայի հետ, որ իրեն կու տայ առաջին զաւակը՝ Փոլօ, կը սկսի Փիքասոյի աշխարհիկ կեանքը, և ան կը տեղաւորուի հինգ սենեակնոց պուրժուական յարկաբաժնի մը մէջ, Լա Պօէթի պողոտային վրայ:

ՍԱՐԹՐԻ. ՊՈՎՈՒԱՐԻ ԵՒ ՔԵՆՈՅԻ ՀԵՏ

Փոխելով ոճը, որովհետև յաճախ կ'աշխատի հակադրական ձեւով, քսանական թուականներուն Փիքասօ կը նկարէ շարք մը դիմանկարներ, ներշնչուած Էնկրէն: Սակայն, շուտով կը հրաժարի անթիք ոճէն, որդեգրելու համար գերիրապաշտութիւնը (1925-29) և կ'արտադրէ մասնաւորաբար «Կերպարանափոխութիւնները» և «Երեք պարողները»:

Գարնեկի մրցանակը 1930ին կու գայ հաստատելու իր համաշխարհային հռչակը:

1931ին, Փիքասօ կը ծանօթանայ Մարի-Թէրէզ Ուալթերին, որ 17 ամեայ շիկահեր զուիցերացի աղջիկ մըն էր, որ կը ներշնչէ «կոր պատկերագրութեան» շրջանը, փառաբանելով իգական մարմինը և ներկայացնելով պառկած, կարդալու կամ գրելու վրայ եղող, սակայն միշտ սիստեմաթիկ կերպով այլակերպուած կիներ:

1935ին Փիքասօ կ'ամուսնալուծուի: Հազիւ Մարի-Թէրէզ աղջիկ մը ունեցած, Փիքասօ կը կապուի Տորա Մաար անունով լուսանկարչուհիի մը հետ:

Երբ կը պայթի Սպանիոյ քաղաքացիական պատերազմը, Փիքասօ կը նշանակուի Մատրիտի Փրատոյի թանգարանին տնօրէն: Ասիկա «Կուէրնիքա» հռչակաւոր պաստառին շրջանն է: Այս նկարը պատրաստուած էր Փարիզի միջազգային ցուցահանդէսի սպանական տաղաւարին համար և որ բողոք մըն է Սպանիոյ պատերազմի (1937) դաժանութեան դէմ:

1940ին, Փիքասօ կը հաստատուի Կրան-Օկիւսթէն պողոտային վրայ գտնուող աշխատանոցի մը մէջ, ուր կը մնայ գրաւման շրջանին, հակառակ անոր, որ բազմաթիւ հրաւէրներ կը ստանայ Միացեալ Նահանգներ այցելելու: Հոս ոչ միայն կը նկարէ, այլ երեք օրուան մէջ կը գրէ թատերախաղ մը՝ «Պոչէն Բռնուած Ցանկութիւնը» (1944), տեսակ մը գերիրապաշտ քարնաւալ մը, որ խաղցուեցաւ 1944ի գարնան, հըռչակաւոր սիրողներու կողմէ՝ որոնք կը կոչուէին Ժան-Փոլ Սարթրը, Սիմոն Տը Պովուար և Ռէյմոն Քէնօ:

ՍՊԱՆԱԿԱՆ ԿՈՄԿՈՒՍԻ ԱՆԴԱՄ

Ազատագրութեան ժամանակ, Փիքասօ հանդիսաւոր կերպով կ'անդամակցի Համայնավար կուսակցութեան: Ազատագրութեան աշնանային ցուցահանդէսը, ուր կը ցուցադրէ իր նկարներն ու քանդակները, յաղթանակ մըն է իրեն համար: Նոյնը կը պատահի նաև յաջորդ տարի Լոնտոնի մէջ կազմակերպուած ցուցահանդէսին: Սակայն, ամենէն աւելի ամերիկեան շուկային մէջ է որ ձեռքէ ձեռք կը խլուին իր նկարները, քանի որ այս շուկան չորս տարի զրկուած մնացած էր Ֆրանսական նկարէ:

1946ին, Փիքասօ կը հաստատուի Հարաւի մէջ, իր կողակիցին՝ Ֆրանսուազ Ժիլոյի հետ: Հոս կը սկսի շարքը անտառուհիներու, «մեռելներու երգը» և վիմանկարներու՝ Ռըվէրտիի բանաստեղծութիւններէն ներշնչուած:

Կլօտ տղան կը ծնի 1947ին, իսկ Փալոմա աղջիկը 1949ին: Չորս տարի ետք կը բաժնուի Ֆրանսուազ Ժիլոյէն, ճիշդ այն տարին երբ կը գծէ իր հռչակաւոր «Խաղաղութեան Աղաւնի»ն:

Եւ կը սկսի Փիքասոյի տիրապետութիւնը:

ԼԵՆԻՆԻ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԸ՝ 1962ԻՆ

1955ին, հանրութիւնը մուտք կը գործէ իր ստեղծագործութեան աշխարհի մտերմութեան մէջ: Արդարե, ֆիլմարտադրիչ Ժորժ Գըլուզօ կը դարձնէ «Փիքասօ Խորհուրդը» ֆիլմը, ուր առաջին անգամ ըլլալով կը տեսնուին իրագործումի վրայ եղող նկարներ: Փարիզի Իւնեսքոյի պալատին որմանկարը տալէ ետք (1959), 79 տարեկանին կ'առնէ երրորդ կինը՝ Ժագլին Ռոզ: Փիքասօ կը ստանայ Լենինի Խաղաղութեան մրցանակը՝ 1962ին:

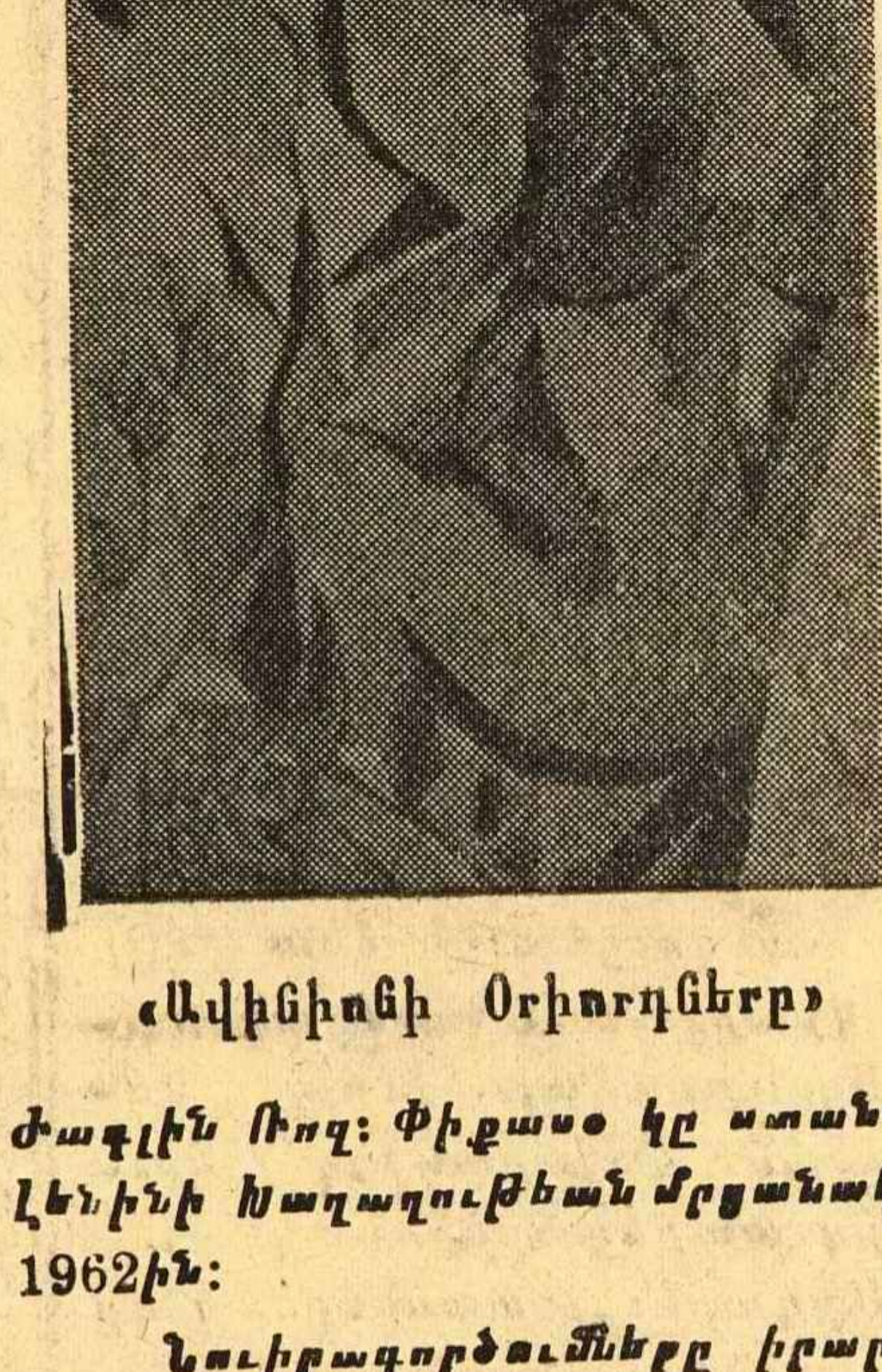

«Ավինիոնի Օրիորդները»

Նուիրագործումները իրարու կը յաջորդեն: 1966ի վերջերը տեղի կ'ունենայ մեծ և պզտիկ պալատի ցուցահանդէսը Անտրէ Մալրոյի հետ, կ'ունենայ մէկ միլիոն այցելուներ: Կը յաջորդէ ազգային գրադարանի քանդակուած գործին ցուցահանդէսը, 12 մեթր բարձրութեամբ քանդակը՝ Նիւ Եորքի համալսարանին համար և Շիգակոյի համալսարանին քանդակը:

1971ին, ծննդեան 90րդ տարեդարձի արարողութիւնը գագաթնակէտը կ'ըլլայ: Առաջին

(Շար. [illegible])

ՏԻՄԻԹՐԻ ՈՒՍԹԻՆՈՖ

ԱՍԻՈՅ ՀԱՒԱՔԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Տիմիթրի Ուսթինոֆ, քաղաքական գրասենեակի փոխ-անդամ, Ս. Միութեան համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէի քարտուղար, յայտարարեց՝ թէ Սովետ-Հնդկական բարեկամութեան ուժեղացումը մեծ կարեւորութիւն կը զգենու:

Քրեմլինի իր ճառին մէջ ան շեշտեց նաեւ հետեւեալը:

«Ապագային եւս մենք հաստատակամօրէն պիտի օգնենք ազգային-ազատագրական շարժման, ժողովուրդներու արդար պայքարին՝ հին և նոր գաղութարարներուն դէմ»:

Տիմիթրի Ուսթինոֆի զեկոյցը նուիրուած էր Լենինի ծննդեան 103րդ տարեդարձին:

«Ասիոյ երկիրներուն կողմէ՝ հաւաքական ապահովութեան գաղափարին հանդէպ ցոյց տրուած աճող հետաքրքրութիւնը, պիտի դիւրացնէ այդ շրջանին մէջ կացութեան բարելաւումը» ըսաւ Ուսթինոֆ:

Ան նշեց, թէ «Վիեթնամի անցուդարձերուն արդիւնքը, ուժերու նոր կշիռք մը հաստատեց աշխարհի կրկէսին մէջ: Ան արտացոլացուց կայսերապաշտ դիրքերուն նորանոր տկարացումը և յստակօրէն ցոյց տուաւ, թէ արդի պայմաններուն մէջ, ազատութիւնը սիրող ժողովուրդները՝ կրնան յաջողութեամբ ընդդիմանալ՝ կայսերապաշտներու ճնշումին և նախայարձակման:

Տիմիթրի Ուսթինոֆ ըսաւ. «Իբր մեր միջազգային պարտականութիւնը կը սեպենք, հաստատականօրէն զօրավիգ կանգնիլ Վիեթնամի Տեմոքրաթիք Հանրապետութեան և Հարաւային Վիեթնամի Ժամանակաւոր Յեղափոխական Կառավարութեան ճիգերուն, հաստատելու համար ձեռք բերուած խաղաղութիւնը, ապահովելու համար Փարիզի համաձայնութեան գործադրութիւնը, և այսպիսով իրականացնել՝ Վիեթնամի ժողովուրդին ազգային բաղձանքները:

Ն.Մ.Գ.

ԳՈՐԾԻՉՆ ՈՒ ԳՈՐԾԸ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Եօթամեայ պատանեակը, տաս լաւ կը յիշեմ, քիչ մը երկար կապոյտ գոգնոց էր հագած: Եւ մեր լաւագոյն ուսուցիչին զաւակը ըլլալուն՝ առարկայ էր, բակին մէջ, մեծերուս զուրգուրանքին: Նուպար ունէր իր տարիքին անհամապատասխան թաւ ձայն եւ լուրջ (քիչ ժպտող) դէմք: Կրակոտ էր եւ խաղասէր: Իր դասերուն մէջ յաջողակ ըլլալու էր:

Այս կրակոտ տղան մեծցաւ եւ օր մըն ալ զինք գտանք Շուպրայի սկիզբը՝ իր հօր եւ քանի մը ուրիշ հնչակեան ղեկավարներու հիմնած «Հայկական Ընթերցասրահ»ին մէջ: Ան կ'օգնէր իր հօր ընկերային-մշակութային աշխատանքներուն, իր եղբայրներուն հետ:

Մարտիրոս Պալաեան մեզի սորվեցուցած էր կոկիկութիւն, կանոնաւորութիւն, ճշդութիւն եւ բծախնդրութիւն: Տուած էր գեղագիտական ճաշակ: Բնական ճամբով այլ յատկութիւններ ժառանգած իր զաւակները՝ նոյն այս գիծերը պարտ էին ունենալ աւելի շեշտուած բնոյթով: Ոգեկան եւ մշակութային աշխատանքներու լծուած էր ամբողջ ընտանիքը: Եւ Նուպար, անոնց մէջ, դարձեալ, կը թուէր առաւել կրակոտը, եթէ ոչ առաւել բեղունը: Գալուստեան վրժ.էն ետք յաճախած էր Գահիրէի Ամերիկեան Համալսարանը, մէկ տարի, ուրկէ անցած էր «Լիսէ Ֆրանսէ», տիրանալով լեզուներու եւ առեւտրական երկրորդական ուսման: Պաշտօնի կոչուած էր Գահիրէի Կրեդի Լիոնէ դրամատան մէջ, ուր ան մնաց — «Պանք տիւ Քեռօ»ի վերածուելէ ետքն ալ — մինչեւ Արտաքին Գործոց Ընդհ. Տնօրէնի պաշտօնին:

Չենք կրնար ուրանալ հնչակեան անձնուէր միւս եղպայրներու — Կարապետ Գանարեանի, Օրուանդ Մերինանեանի, Ազարիկ Գոլոյեանի, Խորէն Իսկէնեանի, Ս. Միսայքեանի, Մանուէլ Պէյլէրեանի, Ե. Եավկլեանի, Զ. Ծաղկունիի, Հայկազեաններու, Կերիկեաններու, Բաբէլ Հանըլեանի, Հայկ Կոկիկեանի, Հ. Օհաննէսեանի եւ այլոց — նուիրումն ու վաստակը: Բայց պէտք է ըսել՝ որ Հայկական Ընթերցասրահ»ի պատմութիւնը՝ առաւելապէս պատմութիւնն է Պալաեաններու, հայրեր, որդիներ եւ քոյրեր: Հնչակեանները, նաեւ այս երկրին մէջ, եղած են ուղղափառ հայրենասէրներ: Այս հաստատումը — վկայութեամբը պատմութեան — ոչ մէկ կերպով կը ստորագնահատէ ուրիշ հայերու ալ հայրենասիրութիւնը: Ասիկա չարդարացներ նաեւ այն անհաճոյ կամ վնասակար երեւոյթները, որոնք երեւան կու գան գործունեայ ամէն տարրի գոյութեան ու կեանքին ընթացքին: Հակառակ դժուարին ժամանակներու եւ դըժընդակ պայմաններու, իրողութիւն է՝ որ հնչակեանները առաջին մէկ օրէն եղած են վերածնած Հայաստանի կողմնակից, առանց շահախնդրութեան: Նիւթական եւ բարոյական, մեծարանքի ու հրաւէրի ակնկալութիւններէ զերծ: Չեն փնտռած որեւէ նպաստաւորում կամ կողմնակցութիւն՝ Հայաստանի ի նպաստ իրենց կատարած լուսաբանութեան եւ հայրենիքի սէր արծարծելու աշխատանքին համար:

Յիշեցի այս կարեւոր բնութագրումը՝ հասնելու համար Նուպար Պալաեանի եւ իր ընկերներուն քանի մը տասնեակ տարիներու դրական վաստակին, որ եթէ որակով բարձրագոյնը չէ, ոգիով վեհագոյնն է սփիւռքահայ իրականութեան մէջ:

Եթէ պիտի ընդունինք, որ հայրենիքի գաղափարը եւ իրականութիւնը,— որուն սերտօրէն կապուած է նաեւ Հայաստանեայց Եկեղեցիի գոյութիւնն ու զարգացումը,— գերագոյն ազդակն է հայապահպանման մեր մեծ հոգերուն, չենք կրնար չհաստատել, որ Նուպար Պալաեաններու կատարած աշխատանքը փրկարար եւ երախտաւոր գործ է:

Մասնակցութեամբը ափ մը նուիրեալներու, Նուպարն էր որ անսեղիտալիօրէն կը կազմակերպէր բոլոր նուիրական տարեդարձներու տօնակատարութիւնը, եւ յատկապէս՝ Նոյեմբեր 29ի (Հայաստանի մէջ սովետական կարգերու հաստատման) հանդէսները: Յոբելեաններ՝ հայրենի մեծաւորականներու, պատուոյ հանդէսներ՝ ըսփիւռքահայ արժէքաւոր գրողներու եւ արուեստագէտներու, [illegible] ձեռնարկներ, երիտասարդութեան համար պատմագիտական, հայրենագիտական եւ լեզուագիտական դասընթացք, գիտահետազօտական արշաւներ եւ ընկերային-մարզական հաւաքոյթներ:

(Վերջը յաջորդով)

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՀԱՅ կեանք

Հայ Աւետարանական Երիտասարդաց Միութեան վարչութիւնը, գեղեցիկ գաղափարը ունեցած էր Երգահանդէս-Նուագահանդէս մը կազմակերպելու՝ Հինգշաբթի, 3 Մայիս 1973, կ. ե. ժամը 8ին, Գլէոփադրայի ՍԷՆ Ֆրանսուա Քսավիէ սրահին մէջ։ Ելոյթ ունեցան Տիկին Քնար Ճամպազեան՝ Պէյրութի Գեղարուեստական Համալսարանէն շրջանաւարտ, որ դաշնակի վրայ մեկնաբանեց դասական կտորներ եւ Վեր. Յակոբ Ճամպազեան, որ երգեց բանաստեղծ Յակոբեանի «Երուսաղէմը» սրբազան քերթուածներուն վրայ յօրինած իր երգերը։

Ելոյթը անցաւ յաջող եւ ի ներկայութեան հոծ թիւով երկսեռ ունկնդիրներու, որոնք իրենց գնահատանքը յայտնեցին ծափերով

* * *

Կիրակի, 6 Մայիս 1973, առաւօտեան, տեղի ունեցաւ եպիսկոպոսական հանդիսաւոր Ս. Պատարագ։ Պատարագեց եւ քարոզեց Թեմիս Բար. Առաջ. Տեղապահ՝ Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեան։

Պատարագիչ Սրբազանը, յընթացս Ս. Պատարագի («Հաւատամք»էն յետոյ) կատարեց օծման արարողութիւնը այն զոյգ փոքրածաւալ խորաններուն, որոնք վերջերս կառուցուած էին՝ ձեռամբ եւ նուիրատուութեամբ Պատկ. Թեմական Ժողովոյ Նախկին անդամ եւ Քաղաքական Ժողովոյ եւ Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան փոխ-ատենապետ Նորոգ հանգուցեալ Լեւոն Հիւրմիւզի։ Անոնցմէ մին նուիրուած էր Ազգիս Ընդհանրական Հայրապետ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգէն Ա. Վեհափառին, իսկ միւսն ալ բարերարի գերդաստանին ննջեցեալներուն յիշատակին։ Աջակողմեան խորանը անուանւեցաւ՝ Ս. Պետրոս և ձախակողմեանը Ս. Պօղոս առաքեալներուն անուններով։

Յաւարտ Ս. Պատարագի, տեղի ունեցաւ հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն՝ հանգուցեալ նուիրատուին՝ ողբ. Լեւոն Հիւրմիւզի մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ անոր գերդաստանին համայն ննջեցեալներուն հոգւոյն ի հանգիստ։

* * *

Կիրակի, 6 Մայիս 1973, կ.ե. ժամը 8ին, Իպրահիմիէի Հայ Աւետարանական եկեղեցւոյն մէջ տեղի ունեցաւ մասնաւոր պաշտամունք, նուիրուած «Մայրերու Օրուան», հովանաւորութեամբ երեք յարանուանութեանց հոգեւոր պետերուն եւ կազմակերպութեամբ Եկեղեցւոյ Վարչական Խորհուրդին։

Ողբ. Լեւոն Հիւրմիւզի նախագիծով եւ ծախքով շինուած՝ Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցիին մուտքին մարմարակերտ երկու խորանները

Պաշտամունքին ընթացքին խօսք առին՝ Գերյ. Յովսէփ Ծ. Վրդ. Գասմաճեան եւ Վեր. Յակոբ Ճամպազեան, որոնք արտայայտուեցան մօր դերին մասին՝ հին ժամանակներէն մինչեւ օրս, եւ կոչ ուղղեցին ՀԱՅ ՄՕՐ, որ անշէջ եւ կամքով առլցուն, պայքար մղէ՝ հայ ընտանիքը անեղծ, հաստատ եւ պատուով պահելու։

Ետ եկեղեցական արարողութեանց, հանդիսութեանց սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Ընդունելութիւն մը, որուն ընթացքին բոլոր ներկաները անխտիր հիւրասիրուեցան օշարակով եւ անուշեղէնով։ Իսկ եկեղեցական պաշտամունքի եւ ընդունելութեան ընթացքին մեներգեցին՝ Տիկին Հռիփսիմէ Խոջատուրեան եւ Վեր. Յակոբ Ճամպազեան, դաշնակի ընկերակցութեամբ Տիկին Քնար Ճամպազեանի։

ԹՂԹԱԿԻՑ

Աղեքս. 8 Մայիս 1973

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ
ԳԱՀԻՐԷ

Այսօր, Հինգշաբթի 17 Մայիս 1973, կ. ե. ժամը ճիշդ 9.30ին

ՅՈՒՇ ԵՐԵԿՈՅ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ
ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՉ ԵՒ ՄՐԱՀԻՍ ՆԱԽԿԻՆ ԱՏԵՆԱՊԵՏ
ՈՂԲ. ՆՈՒՊԱՐ ՊԱԼԱԵԱՆԻ
ՄԱՀՈՒԱՆ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ
ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ
ԸՆԿԵՐ ԵԶՆԻԿ ՎԵՅԻԿԵԱՆԻ
ԿԸ ԲԱՆԱԽՕՍԷ
ՊՐ. ՎԱՀԱՆ ՉԷՉՃԷՆԵԱՆ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐԻՆ ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ
ՕՐ. ՄԱՐՕ ՍԱԳԱՅԵԱՆ (ԵՐԳ), ԸՆԿ.ՀԻ ՄԱՐԿՐԻԹ ՅԱԿՈԲԵԱՆ (ԵՐԳ),
ՏԻԿ. ՇԱՄԻՐԱՄ ԴԱՐՄԱՆԵԱՆ (ԴԱՇՆԱՄՈՒՐ),
ԸՆԿ. ՊԵՐՃ ԳՈԳՈՐԵԱՆ (ԱՐՏ.), ՆՈՒՊԱՐ ՊԱՀԱՏՐԵԱՆ (ԱՐՏ.),
ԵՒ ԸՆԿ. ԱՒԵՏԻՍ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ (ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԽՕՍՔ)։

Հայ հասարակութիւնը սիրով հրաւիրուած է՝ յարգելու համար մեր ողբացեալ ընկերոջ յիշատակը։

Հ Ո Գ Ե Հ Ա Ն Գ Ի Ս Տ

Այրի Տիկին Անուշ Պալաեան եւ զաւակները՝ Մարտիրոս եւ Հերմինէ, Տէր եւ Տիկին Թագւոր Արապեան, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Պալաեան, Տէր եւ Տիկին Զաւէն Պալաեան եւ զաւակը՝ Վահէ, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Ածիկեան եւ զաւակները՝ Օհանիկ եւ Հայկ (Երեւան), Տէր եւ Տիկին Շանթ Պալաեան եւ զաւակը (Մոնթրէալ), Տէր եւ Տիկին Սեզար Ռուսէթ (Թորոնթօ), Տէր եւ Տիկին Դանիէլ Ճոնեան (Աղեքս.), Հայքեան, Մանուկեան (Նիւ Եորք), Չիքճեան (Երեւան), Գասիս, Արապեան, Գազանճեան (Մոնթրէալ), Հազարեան (Պէյրութ) ընտանիքները կը ծանուցանեն, թէ յառաջիկայ Կիրակի, 20 Մայիս 1973, կ. ա. ժամը 10ին, յետ աւարտման Ս. Պատարագի, Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի՝ իրենց սիրեցեալ ամուսնոյն, հօր, եղբօր, տագրոջ, քեռայրին, հօրեղբօր, զարմիկին եւ ազգականին՝

ՈՂԲ. ՆՈՒՊԱՐ ՊԱԼԱԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ։

Հանգուցեալներուն յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

* *

Հ Ո Գ Ե Հ Ա Ն Գ Ի Ս Տ

Տէր եւ Տիկին Վահան Գազանճեան եւ զաւակունք (Մոնթրէալ), Տէր եւ Տիկին Զաւէն Պալաեան եւ զաւակը՝ Վահէ, Տէր եւ Տիկին Դանիէլ Ճոնեան (Աղեքս.), ինչպէս նաեւ համայն սգակիր պարագաները կը ծանուցանեն, թէ յառաջիկայ Կիրակի, 20 Մայիս 1973, յետ աւարտման Ս. Պատարագի, Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի՝ իրենց սիրեցեալ հօր, մեծհօր եւ ազգականին՝

ՈՂԲ. ՄԱՐԻ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ։

Հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԷՆ

(Շարունակութիւն Բ. էջէն)

է Հայ Տուն մը, ուր հայ երիտասարդները իրենց ազատ ժամերը անցնեն, փոխանակ հոլանտական գինետուներ և իրիկնային ակումբներ երթալու։

Գաղութին ներկայ անտէր վիճակը արդիւնք է շատերի անտարբերութեան և առաջնորդ դէմքերի պակասին, որ ոգեւորեն և կազմակերպեն ժողովուրդը։

Այժմ ես մենակ եմ, տարիքս առած, սգացեալ մայր եմ։ Բայց մահէս առաջ կ'ուզեմ լուսաբանել Հոլանտայի հայ գաղութին անկազմակերպ վիճակը։ Կարելի է Փարիզի Հայոց Առաջնորդարանի հովանիին տակ գումարել ընդհանուր ժողով, հոգեւորականի մը նախագահութեամբ, կատարել ընտրութիւններ և կազմել գաղութին գործերը վարող վարչութիւն։ Այն ատեն հայ բարերարներ կ'օգնեն նաեւ Հոլանտայի հայ երիտասարդներուն, որ հաւաքավայր ունենան։ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը, Կիւլպէնկեան Հաստատութիւնը ունին նման նպատակներու հիմնադրամ և կրնան օգնել այս երիտասարդներուն։

Երեք տարուց աւելի է, Հոլանտայի գաղութը Փարիզից չէ ունեցել ոչ մէկ հոգեւորական պատարագիչ։ Ես կը ցաւիմ երիտասարդներուն վրայ, որոնց մէջ կայ հայրենասիրութիւն, բայց անտէր են, չունենալով հաւաքատեղի մը։

Այսքանով կը փակեմ և կը յուսամ, որ 1973ին ունենան ընդհանուր ժողով, ընտրութիւններ, և սկսին գործել։ Նոր տարին թող բերէ նոր բարիք Հոլանտայի հայ գաղութին, արեւշատութիւն Վեհափառ Հայրապետին և բոլոր հայ բարերարներուն, որոնք կարողանան մտաբերել Հոլանտայի հայ գաղութը։

Շնորհակալութիւն «Ջահակիր»ին, որ պիտի տեղ տայ իր էջերում այս իմ գրութեան։

Հոլանտա

ՓԱՊԼՕ ՌՈՒԻԶ ՓԻՔԱՍՕ

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

անգամ ըլլալով, Լուվրի մեծ ցուցասրահը կը ցուցադրէ ողջ արուեստագէտի մը գործը։ Փարիզի Մարզական Պալատին մէջ, աւելի քան 3000 հիւացողներ իրենց յարգանքը կը մատուցանեն Փիքասոյին, մինչ տօնախմբութիւնները կը շարունակուին Վալլորիսի մէջ, շաբաթ մը։

15 ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐ ԵԿԱՄՈՒՏ

«Մուժէնի Մենակեացը» դառնալով, Փիքասօ ամբողջութեամբ կը նուիրուի իր արուեստին, նկարելով կենսունակութեամբ մը՝ զոր տարիները ընկճած ըլլալ չեն թուիր, արտադրելով տարեկան 200 կտոր գործ, ինչ որ տեսականօրէն կը ներկայացնէ տարեկան 15 միլիոն տոլարի եկամուտ մը։

Սակայն, այս հոյակապ արտադրութիւնը, այլեւս արդի արուեստին վրայ չեն ունենար՝ քսան տարի առաջուան վճռական ազդեցութիւնը։

Առեւտրական անկիւնէն դիտուած, Կապոյտ Շրջանի (1901-1904) նկարներն են որ ամենէն բարձր գիները կ'ապահովեն (2,600,000 ֆրանք՝ «Մայր ու Տղայ»ին համար, Լոնտոնի Սաթպիին մօտ)։

Համաշխարհային մեծագոյն հաւաքածուներուն մէջ իր տեղը ունենալով հանդերձ, Փիքասօ իր սեփական թանգարանը ունի Պարչելոնայի մէջ՝ 18 Դեկտ. 1970էն ի վեր։

ԲԱՂԵՑ՝ Ս.Ն.

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

— Թղթատարով թերթիս հասցէին հասած պահարանի մը մէջ գտանք, 3 մեծ էջերու վրայ մեքենագրուած ԴԱՏԱՍՏԱՆ ԵՒ ՀԵՐՔՈՒՄ վերտառութեամբ գրութիւն մը՝ հրատարակութեան խնդրանօք, որուն վերջաւորութեան նոյնպէս մեքենագրուած է Արա Սեւյոնեան անունը։

Մենք պատրաստ ենք հրատարակելու այդ երկար նամակը, եթէ – ինչպէս կանոն է բոլոր հրատարակութիւններու համար – այդ գրութեան իսկական հեղինակը անձամբ ներկայանայ խմբագրատուն (կ ե. ժամը 5-7) ու մեր առջեւ ստորագրէ այդ նամակը։

— Նոյնպէս, Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի Ծնողք-Ուսուցիչ Միութիւն վերտառութիւնը կրող պահարան մը ուղարկուած է մեզի։ Այդ պահարանին մէջ գտանք՝ վերոյիշեալ վերտառութիւնը կրող նամակի զոյգ թուղթերու վրայ մեքենագրուած, եւ 8 Մայիս 1973 թուակիր նամակ մը՝ խմբագրութեան ուղղուած, եւ յանուն վարչութեան Նշան Վարդեան ստորագրութիւնը կրող, որուն կողքին՝ Գ. Ե. եւ Վ. Բ. սկզբնատառեր։ Այս նամակը թէեւ կը կրէ Ծնողաց Խորհուրդին կնիքը եւ սակայն չեն յիշուած ստորագրողին եւ սկզբնատառերով ներկայացողներուն հանգամանքները։

Պատրաստ ենք մեզի ուղարկուած այս նամակն ալ հրատարակելու, երբ վստահ ըլլանք որ այդ նամակը Ծնողաց Խորհուրդի վարչութեան ժողովին համաձայնութեամբը գրուած է, որպէսզի մեր տալիք պատասխաններէն՝ այլ վարչականներ պատասխանատուութենէ խուսափիլ չփորձեն։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՃԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
17 ՄԱՅԻՍ 1973

Ա Մ Ո Ւ Ս Ն Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

Անցեալ Կիրակի, 13 Մայիս 1973, կ. ե. ժամը 6ին, Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ պսակադրութեան արարողութիւնը

ՊՐ. ՏԻՐԱՆ Հ. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆԻ
ԸՆԴ
ՕՐ. ՊԷԼԼԱ Վ. ԽԱՉԵՐԵԱՆԻ

կնքահայրութեամբ փեսին եղբօր՝ Պր. Նուրհան Քիւրքճեանի:

Արարողութեան նախագահեց Եգիպտահայոց Առաջնորդական Տեղապահ Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեան, իր շուրջը ունենալով Հոգշ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Բապուճեանը, Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Ճախարեանը եւ Արժ. Տ. Նարեկ Քհնյ. Ցրընեանը:

Երգեցողութիւնները կատարուեցան «Շնորհալի» երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Մօ. Եդ. Յակոբեանի, երգեհոնի ընկերակցութեամբ Տիկին Շամիրամ Դարմանեանի:

Փեսան՝ Պր. Տիրան, որդին է Պաշտ. Քաղաքական Ժողովի ատենապետ Տէր եւ Տիկին Հայկազ Քիւրքճեանի: Ան իր հայեցի ուսումը Նուպարեան Ազգ. վարժարանին մէջ ստանալէ ետք, երկրորդական կրթութիւնը ստացած է անգլիական Սէնթ Ճորճ վարժարանին մէջ եւ ապա չորս տարի հետեւած է Գանատայի Սըր Ճորճ Ուիլիըմզ համալսարանի մաթեմաթիքի ճիւղին, եւ այս տարի պիտի ստանայ պսակաւոր գիտութեանց տիտղոսը:

Հարսը՝ Օր. Պէլլա, շնորհալի դուստրն է քաղաքիս ծանօթ ազգայիններէն Տէր եւ Տիկին Վահան Խաչերեանի: Ան իր հայեցի ուսումը առած է Անարատ Յղութեան Քոյրերու վարժարանէն ներս եւ ապա ստացած է օտար կրթութիւն:

Մեր ջերմագին շնորհաւորութիւնները՝ նորապսակ ամոլին, իրենց ծնողաց՝ Տէր եւ Տիկին Հայկազուն Քիւրքճեանին եւ Տէր եւ Տիկին Վահան Խաչերեանին, ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն:

ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ

Հաճոյքով կը տեղեկանանք, որ Թերթիս բարեկամներէն Տէր եւ Տիկին Սամուէլ Մասէրէճեաններու որդին՝ Նորայր Մասէրէճեան, փայլուն յաջողութեամբ արժանացած է B.V.M.&S. տիտղոսին, աւարտելէ ետք Գահիրէի Պետական Համալսարանի Անասնաբուժական ֆաքիւլթէն:

Նորայր Մասէրէճեան «St. Joseph Maronite College»ին մէջ ստացած է իր երկրորդական ուսումը, ապա հետեւած է անասնաբուժութեան:

Այս ուրախ առիթով, մեր սրտագին եւ լաւագոյն մաղթանքները կ'ընենք երիտասարդ բժիշկին, եւ ջերմօրէն կը շնորհաւորենք զինքը, համալսարանական իր այս առաջին եւ փայլուն յաջողութեանը համար ու վստահ ենք որ քաջալերուած՝ ան պիտի շարունակէ յարատեւօրէն ընթանալ, պարտականութեան ծանր՝ բայց արդիւնաւէտ եւ պատուաբեր ուղիէն:

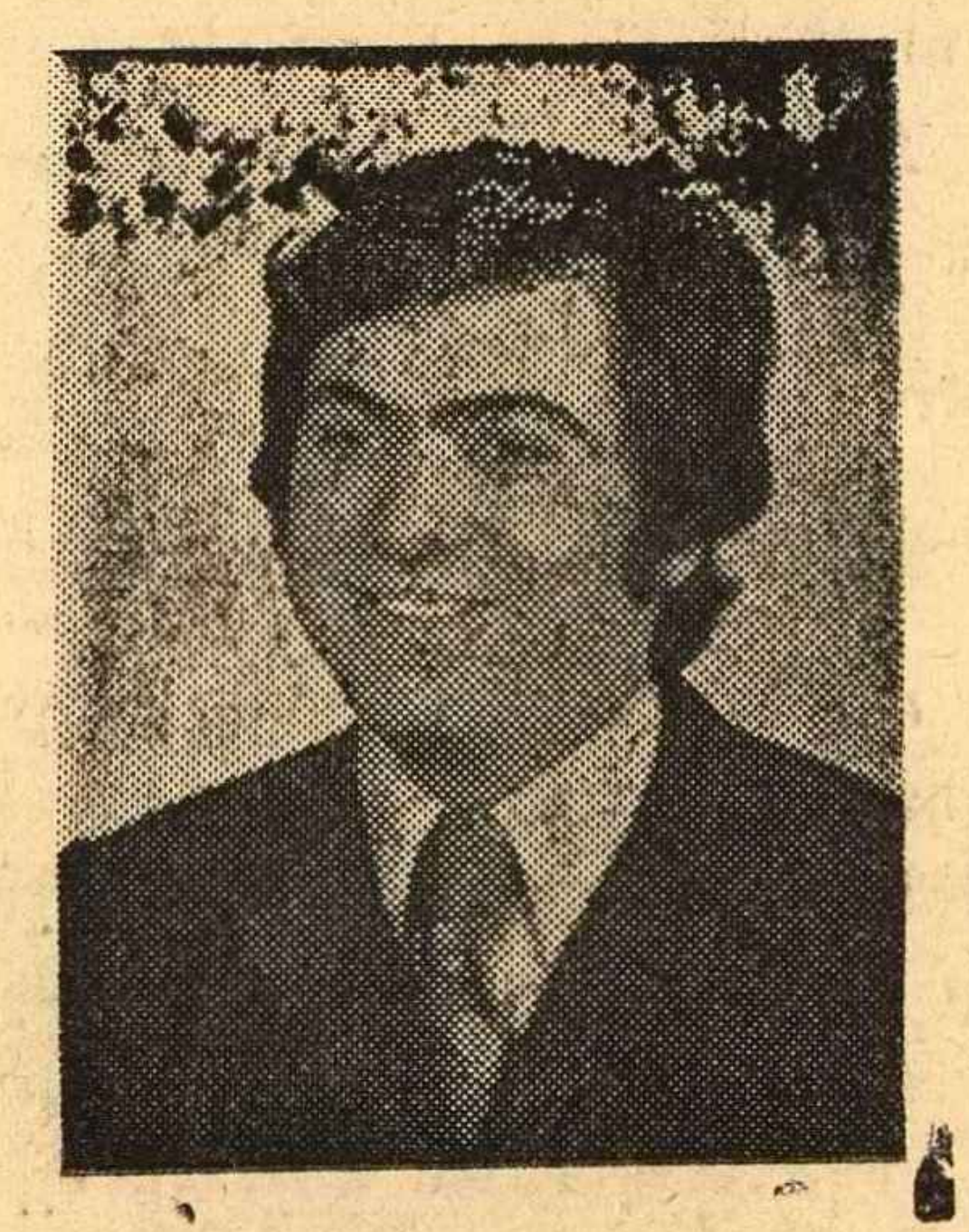

ՏՕՔԹ. ՆՈՐԱՅՐ ՄԱՍԷՐԷՃԵԱՆ

Հայաստանի Արուեստագէտներու խումբը

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ ՊԱՏԿԵՐԱՍՓԻՒՌԷՆ

(Շարունակութիւն Ա. Էլէն)

Արժանթինահայ ծանօթ խմբագիր Օր. Ռոզա Մախեան, հայրենի խումբ մը արուեստագէտներ առաջնորդեց Պուենոս Այրէսի պետական կայանը, ուր թիւ 7 ալիքէն պատկերասփռուեցաւ տեսակցութիւն մը՝ լրագրող եւ գրագէտ Պր. Փապլօ Բալանդի հետ: Այս տեսակցութեան արտայայտուեցաւ կոմպոզիտոր Եդ. Միրզոյեան, որ խօսեցաւ յանուն իր ընկերներուն եւ ի ներկայութեան կոմպոզիտորներ Եդ. Պաղտասարեանի, Ալեքսանդր Յարութիւնեանի, Ղազարոս Սարեանի եւ մենակատարներ Լուսինէ Զաքարեանի եւ Ռայիսա Մկրտչեանի:

Պատկերասփռումը տեղի ունեցաւ 2 Մայիսին:

Արժանթին ժամանող հայրենի արուեստագէտներու խումբին մաս կը կազմեն.

Կոմպոզիտորներ՝ Եդ. Միրզոյեան, Ալեքսանդր Յարութիւնեան, Ղազարոս Սարեան, Էտկար Յովհաննիսեան, Եդ. Պաղտասարեան եւ Հենրիկ Ալավերտեան:

Մեներգիչներ՝ Լուսինէ Զաքարեան, Ռայիսա Մկրտչեան, Ռուբէն Մաթէոսեան, ջութակահար Ռուբէն Ահարոնեան եւ թաւջութակահար Մեդեա Աբրահամեան:

Համերգները տեղի ունեցան 27 եւ 28 Ապրիլ 4 եւ 5 Մայիս, «Գոլիզէօ» թատրոնին մէջ:

Այս մասին յաջորդ թղթակցութեամբ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ 70 ԱՄԵԱԿԻ
ՅՈԲԵԼԻՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
«ՕՊԵՐԺ ՏԷ ՓԻՐԱՄԻՏ»Ի ՄԷՋ
ՇԱԲԱԹ, 2 ՅՈՒՆԻՍ 1973, Կ. Ե. ԺԱՄԸ 9.30ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ
ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՃՈՒ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
ՊԻՏԻ ՆՈՒԱԳԷ «ՕՊԵՐԺ»ԻՆ ԸՆՏԻՐ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԸ
ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ՝ ԱՐԺԷՔԱՒՈՐ ՊԱՐԳԵՒՆԵՐՈՎ ՕԺՏՈՒԱԾ
ՄՈՒՏՔ Ե. Դ. 150. ՃԱՇԸ ԸՍՏ ՆԱԽԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ

Տոմսեր եւ սեղան ապահովելու համար դիմել Հայկական Ընթերցասրահ ամէն օր կ. ե. ժամը 8-11, բացի Կիրակի օրերէն: Կարելի է նաեւ հեռաձայնել 934908, 915013, 59706 933296 եւ 55173 թիւերուն:

«ՃԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Պր. Տիրան Քիւրքճեանի ընդ Օր. Պէլլա Խաչերեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Վահան Չէչէնեան կը նուիրեն 100 ե. դ.:

Օր. Պէլլա Խաչերեանի ընդ Պր. Տիրան Քիւրքճեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ Տէր եւ Տիկին Արամ Մովսէսեան կը նուիրեն 100 ե. դ.:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Այրի Տիկին Վիքթորիա Միրզայեան, իր սիրելի ամուսնոյն՝ ողբ. Տիգրան Միրզայեանի մահուան 5րդ տարելիցին եւ իր սիրելի եղբօր՝ ողբ. Կարապետ Զուլճեանի մահուան քառասունքին առթիւ կը նուիրէ.

Գալուստեանի ճաշի սեղանին	200
Այտեմիրկին	200
Հայ Կարմիր Խաչին	200
«Արեւ»ին	200
«Յուսաբեր»ին	200
«Ճահակիր»ին	200

Տէր եւ Տիկին Աբրահամ Նիզիպլեան (Աղեքս.), ուխտի մը առթիւ կ'ընեն հետեւեալ նուիրատուութիւնները.

Աղեքս. Հ. Կ. Խաչին	500
Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցւոյ պայծառութեան	100
Այտեմիրկի հանգստեան տան	100
«Արեւ»ին	100
«Յուսաբեր»ին	100
«Ճահակիր»ին	100

(Ստանալ նուիրատուէն)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Պր. Տիրան Քիւրքճեանի ընդ Օր. Պէլլա Խաչերեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ կը նուիրեն.

Տէր եւ Տիկ. Սարգիս Գալաճեան	200
Տէր եւ Տիկ. Հայկ Օհաննէսեան	100
Տօքթ. Արեգ Օհաննէսեան	100
Տէր եւ Տիկ. Արամ Մովսէսեան	100
» » Զաւէն Գալաճեան	100

Տօքթ. Նորայր Մասէրէճեանի՝ Գահիրէի Պետական Համալսարանի անասնաբուժական ֆաքիւլթէն փայլուն յաջողութեամբ աւարտելուն ուրախ առթիւ, Տէր եւ Տիկին Վահան Խաչերեան կը նուիրեն 100 ե. դ.:

ԱՂԵՔՍ. Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐԻՆ

Պր. Ալեքս Րէիզեանի ընդ Օր. Ժիւլիէթ Յակոբի (Պէյրութ) բարեբաստիկ ամուսնութեան ուրախ առթիւ կը նուիրեն.

ՊՊ. Ե. եւ Ն. Դաւիթեան եղբարք	200
Պր. Վրէժ Սէֆէրեան	200

Պր. Տիրան Քիւրքճեանի ընդ Օր. Պէլլա Խաչերեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ ՊՊ. Ե. եւ Ն. Դաւիթեան եղբարք կը նուիրեն 200 ե.դ.:

ԱՂԵՔՍ. ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ

Տէր եւ Տիկին Լեւոն Մամուր 100 ե.դ., Ս. Զատկուայ մեռելոցին առթիւ, իրենց ննջեցեալներուն յիշատակին:

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐ, ՀԵԼԻՈՊՈԼԻՍ
ՄԵԾ ՔԵՐՄԷՍ-ՊԱԶԱՐ
Կիրակի, 27 Մայիս 1973, առաւօտեան ժամը 10.30էն
ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ
ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՔԷՀԵԱԵԱՆԻ
ԿԷՍՕՐԻՆ՝ ՃԱՇԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ
ԶԱՆԱԶԱՆ ՃԱՇԵՐ, ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐ ԵՒ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐ
Ճաշէն ետք տեղի պիտի ունենայ
Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐԻ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
«ԻՏԷԱԼ» ՍԱՌՆԱՐԱՆԻՆ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՐԺԷՔԱՒՈՐ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ
* * *
Կիրակի, 20 Մայիս 1973
ԿԷՍՕՐՈՒԱՆ ՃԱՇԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ
Շիշքէօֆթէ, անթըրքոթ գետնախնձորով, աղցան եւ անուշեղէն

Հ.Մ.Ը.Մ.ՆՈՒՊԱՐ - ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ
Ուրբաթ, 18 Մայիս 1973, կ. ե. ժամը 8ին
ՊԱՍՔԷԹ-ՊՈԼԻ ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ
CENTRE CULTUREL FRANCAIS
ընդդէմ
Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐ - ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ
Մրցումէն վերջ տեղի պիտի ունենայ լանճմանունի սպասարկութիւն:

ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԾՆՈՂՔ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ԳԱՀԻՐԷ 1854
«ԳԱՌՋՈՒ» ՑՈՒՑԱՍՐԱՀ
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏ
ՇԱՆԹ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ
կը ներկայացնէ իր նորագոյն գործերը
ԲԱՑՈՒՄԸ ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ
ԱՐՈՒԵՍՏԱՍԷՐ ՊՐ. ՄԱՐՏԻԿ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ
Հինգշաբթի, 17 Մայիս 1973, կ. ե. ժամը 7ին
Ցուցահանդէսը բաց է մինչեւ Կիրակի, 20 Մայիս, կ.ե. ժամը 6-9:
Սիրալիր հրաւէր բոլորին
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐ
ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԿԻՐԱԿԻ, 17 ՅՈՒՆԻՍ 1973, ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ
ԿԻՐԱԿԻ, 24 ՅՈՒՆԻՍ 1973, ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ
Կը խնդրուի նկատի ունենալ

ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ ՃԱՇԻ ՍԵՂԱՆԻՆ

Ոմն ընկ. Թիւ 3449, 500 ե.դ.:

ՊՊ. Կարապետ եւ Լեւոն Սիւլահեան 500 ե.դ., իրենց ննջեցելոց հոգւոյն ի հանգիստ:

Գ. եւ Մ. Սարաֆեան եղբայրներ 100 ե.դ., իրենց հօր՝ ողբ. Արշէն Սարաֆեանի մահուան 37րդ տարելիցին առթիւ եւ անոր քաղցր յիշատակին:

Օրք. Ալիս եւ Անահիտ Ճինկէօզեան 500 ե.դ., իրենց շատ սիրելի եւ անմոռանալի մօր՝ ողբ. Ազատուհի Ճինկէօզեանի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ:

Ոմն ընկ. Թիւ 3460 10 եգ. ոսկի:

Տիկին Հայկուհի Կոնոյեան 100 ե.դ., իր քրոջ՝ ողբ. Նազենի Գէորգեանի (Հայաստան) մահուան քառասունքին առթիւ:

Ոմն ընկ. Թիւ 3463, 500 ե.դ.:

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز: السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél.915013
Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր— ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 480—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 24 ՄԱՅԻՍ 1973 — ՀԱՏԸ ԶԵՐՈՒԹԷ 3 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. — عدد رقم ٤٨٠ – الخميس ٢٤ مايــو ١٩٧٣

ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԻԱՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Առ ի լուսաբանութիւն 13 Ապրիլ 1973ի Թեմականի Նիստին առնուած որոշումներուն՝ դպրոցական հարցերուն առնչութեամբ, կու տանք հետեւեալ յաւելեալ մանրամասնութիւնները, շփոթութեանց, թիւրիմացութեանց, սխալ լուրերու կամ մոլորեցնող մեկնաբանութեանց ու գրութեանց առաջքը առնելու մտօք:

1.— Անցած Ապրիլի վերջերը, պատկան իշխանութեանց ներկայացուեցան Ազգային Իշխանութեան կողմանէ, արտօնութեան երկու խնդրագրեր, 1973-1974 դպրոցական տարեշրջանին համար իսկ. մին, մեր Ազգային զոյգ վարժարաններուն միացման համար՝ Հելիոպոլսոյ մէջ, իսկ միւսն ալ երկրորդական կարգեր հաստատելու համար, միացեալ վարժարանին մէջ, և այս, հայ ուսանողներու համար միայն, համաձայն Թեմականի վերոյիշեալ նիստին որոշման:

Այն պարագային որ միացումի արտօնութիւնը ստացուի յարմար ատենին, ան պիտի գործադրուի այս եկող դպրոցական տարեշրջանէն սկսեալ, այլապէս պիտի պահուի մեր զոյգ վարժարաններուն ներկայ անջատ դրութիւնը, մինչեւ միացումի արտօնութեան ստացուիլը: Նոյնն է պարագան երկրորդական կարգերու հաստատումին, որուն գործադրութիւնը անշուշտ կախում ունի անհրաժեշտ արտօնութենէն և կը հետեւի դպրոցներուն միացման:

2.— Դպրոցներու միութեան պարագային, վճարումներու ներկայ սակերն ու դիւրութիւնները պիտի մնան անփոփոխ, այսինքն աշակերտական թոշակները, կառավարձքերը, զեղչեալ թոշակները, ձրի աշակերտներու, սաներու, եւայլն դրութիւնները, պիտի մնան անփոփոխ: Ազգային Իշխանութիւնները պիտի ջանան նոյնիսկ, եթէ հնարաւոր ըլլայ, նուազեցնել, ջնջել կարգ մը աշակերտական ծախսեր ու վճարումներ, վարժարաններու միացման թուականէն սկսեալ: Ի վերջոյ, Ազգային Իշխանութիւնները կ'աշխատին գաղութին օգտին համար:

3.— Այն պարագային, երբ մեզի նուիրուած և արդէն իսկ ներածումի արտօնագիր ստացուած երեք նոր դպրոցական ինքնաշարժները մեզի հասած և պատրաստ չ'ըլլան՝ վարժարաններու միացման թուականին, այդ ատեն, Ազգային Իշխանութիւնները պիտի ընեն անհրաժեշտ զոհողութիւնները և լաւագոյն կարգադրութիւնները՝ մինչեւ այդ ինքնաշարժներուն տրամադրելի ըլլալը, որպէս զի մեր աշակերտներուն ինքնաշարժի սպասարկութիւնը բարելաւուի և նոր հեռաւորութիւնը ազդեցութիւն գրեթէ չունենայ Գահիրէաբնակ մեր աշակերտներուն վրայ:

4.— Գալուստեան Վարժարանի մանկապարտէզը պիտի գործէ և մնայ Պուլաք: Իսկ Պուլաքի վարժարանին գլխաւոր և տրամադրելի դարձած շէնքը պիտի շահագործուի լաւագոյն և օրինական պայմաններով: Այսպէսով դպրոցներու միութեան հետեւանքով ձեռք բերուած խնայողութեամբ և առաւել, գործադրուող «բլոնաւորումի» վտանգին առջեւ գտնուող՝ Պուլաքի վարժարանին տրամադրելի դարձած շէնքին շահագործումով, կարելի պիտի ըլլայ ունենալ միայն հայ աշակերտներով երկրորդական ազգօգուտ վարժարան մը, որ ակնյայտնօրէն մեծածախս ձեռնարկ մըն է գաղութիս ներկայ պայմաններուն մէջ, աշակերտական շատ փոքր թիւին պատճառով:

5.— Մեր ազգային զոյգ վարժարաններուն տարեկան միացեալ բացը՝ այժմ շուրջ 25 հազար Եգ. Ոսկի է, ներառեալ վարժարաններուն վարձակալական արժէքները: Վարժարաններուն միացումով, ոչ միայն պիտի ունենանք շօշափելի խնայողութիւն մը, այլ նաեւ պիտի ունենանք գոնէ մէկ Ազգային Վարժարան մը՝ զուտ հայկական, որ աւելի ապահով պիտի ըլլայ և ձերբազատուած վերջնականապէս նօսր աշակերտներով դասարաններու աննպաստ հետեւանքներէն ու վտանգէն:

Գահիրէի մեր գաղութը այս ձեւով հասած պիտի ըլլայ դպրոցական հարցին արմատական, տրամաբանական և վերջնական լուծումին, որ պիտի համապատասխանէ ներկայ պայմաններուն, ապագայի հեռանկարներուն ու գաղութին գերագոյն շահերուն: Միացեալ մէկ Ազգային Վարժարան՝ յարմարագոյն վայրին մէջ և իւրաքանչիւր քաղաքին մէջ ալ անջատ մանկապարտէզներ:

Մեր միացեալ ազգային վարժարանը արդարօրէն և հպարտութեամբ պիտի կոչուի «Գալուստեան - Նուպարեան Ազգային Վարժարան», յաւերժ կենդանի պահելու համար ազգային երկու մեծ բարերարներուն անունները, որոնց հանդէպ միշտ երախտապարտ կը մնայ Եգիպտոսի մեր գաղութը: Յաւէտ պիտի անոնց յիշատակը և թող միշտ բարի օրինակ հանդիսանայ ուրիշներու: Ու երբ յաջողինք նաեւ երկրորդական կարգեր հաստատել մեր Ազգային Վարժարանէն ներս, աւելի եւս բարձրացուցած և պանծացուցած պիտի ըլլանք մեր զոյգ բարերարներուն անունները, աւելի շատ հայ աշակերտներ դաստիարակելով:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԴԻՒԱՆ ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՆՈՒԱՐ ԷԼ ՍԱՏԱԹ ԱՅՍՕՐ

ԱՏԻՍ-ԱՊԱՊԱ ԿԸ ՄԵԿՆԻ

Ափրիկեան Երկիրներու Կազմակերպութիւնը, որ օրերս Ատիս Ապապայի մէջ գագաթի ժողով կը գումարէ, վաղը Ուրբաթ, 25 Մայիս, իր նիստին ընթացքին պիտի նշէ այդ կազմակերպութեան հիմնադրութեան 10ամեակը, որուն ընթացքին ճառ մը պիտի խօսի Եգիպտոսի Նախագահը՝ Անուար էլ Սատաթ:

Նշենք, որ Անուար էլ Սատաթ այսօր կը մեկնի Ատիս Ապապա (Եթովպիա) և այնտեղ պիտի մնայ երկու օր միայն:

Եգիպտոսի Նախագահը մեծ ճաշկերոյթ մը պիտի տայ վաղը, ի պատիւ խորհրդաժողովին մասնակցող թագաւորներուն և նախագահներուն:

Անցեալ Երեքշաբթի առաւօտ, Եգիպտոսի Նախագահը ընդունեց՝ Գերմանիոյ Դաշնակցային Հանրապետութեան Արտաքին Գործոց Նախարար՝ Պր. Ուալթեր Շիլը, որ մասնաւոր բանակցութիւններու համար Գահիրէ ժամանած էր և խօսակցութիւններ ունեցած՝ Եգիպտոսի Արտաքին Գործոց Նախարար Տոքթ. Մահամէտ Հասան էլ Զայեաթի հետ:

ԳԵՐՇ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ ԵՊՍ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԱՆԹԻԼԻԱՍԱԿԱՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԸՆՏՐՈՒԱԾ

Ֆիլատելֆիոյ մէջ գումարուած Ազգային Ներկայացուցչական համագումարը (Անթիլիասական հատուած), 4 Մայիս 1973, Ուրբաթ, առաջնորդ ընտրեց Անթիլիասական կրօնաւոր Գերշ. Տ. Գարեգին Եպս. Սարգիսեանը, որ ցարդ Նոր Ջուղայի առաջնորդն էր: Նորընտրեալ առաջնորդը կու գայ փոխարինելու Գերշ. Տ. Հրանդ Արք. Խաչատուրեանը, որ 15 տարիներէ ի վեր այդ պաշտօնը վարած է: Հրանդ Արք. չէր ուզած վերընտրուիլ եւ պահանջած էր որ իր անունը ջնջուի՝ Կիլիկիոյ Խորէն Ա. Կաթողիկոսին (Անթիլիաս) ներկայացուած ցանկէն:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԳԱՀԻՐԷ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԵՒ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՆԴԱԿԻ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄ

Կիրակի, 20 Մայիս 1973, Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին լի էր հոծ բազմութեամբ մը, որ եկած էր յարգանքի տուրք մատուցանելու՝ «Սարդարապատ»ի ճակատամարտին հերոսներուն, ինչպէս նաեւ ողբացեալ ընկեր Նուպար Պալեանի եւ այլոց յիշատակներուն, որոնց համար կատարուեցաւ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ եւ ապա Հոգեհանգստեան պաշտօն:

Պատարագիչն էր Հոգշ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Բայունեան: Երգեցողութիւնները կատարուեցան «Շնորհալի» երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Մօ. Եդ. Յակոբեանի եւ երգեհոնահարութեամբ Տիկին Շամիրամ Դարմանեանի:

«Հայր Մեր»էն առաջ պատարագիչ Հայր Սուրբը նախ կարդաց ընթերցումը՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի սրբատառ Կոնդակին, ի պանծացումն «Սարդարապատ»ի հերոսամարտի հերոսներուն: Ապա այս առթիւ խօսեցաւ ազգաշունչ քարոզ մը, որուն մէջ նախ շեշտը դրաւ Եղեռնի տարեդարձին՝ Ապրիլ 24ին յաջորդող մայիսեան այս մեծ ճակատամարտին՝ 22 Մայիսին սկսած «Սարդարապատ»ի հերոսամարտին վրայ, երբ կոտորուած հայութեան մնացորդը իր պատմական «Ո՛չ»ը ըսաւ մեր ցեղային թշնամիին, ու հայը տարաւ իր վերապրումին մեծ յաղթանակը: Մ. Խորենացիի պատմագիրքէն տալէ ետք Վահագնի օրինակը, Հայր Սուրբը խօսեցաւ հայ կռուողներուն՝ այդ ճակատամարտին եւ անոր յաղթանակին բերած մասնակցութեանը վրայ եւ ըսաւ «ինչպէ՜ս գեղեցիկ է մեռնիլ հայրենիքին համար», որուն ապացոյցը տուաւ հայ ժողովուրդը իր հերոսներով:

Այս տարեդարձին առթիւ ծաղկեպսակներ ուղարկած էին «Յուսաբեր» ակումբը, Հայկական Ընթերցասրահը եւ թերթիս խմբագրութիւնը:

Յաւարտ Ս. Պատարագի տեղի ունեցաւ հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն, «Սարդարապատ»ի

(Շար. տես էջ 3)

ԵՂԵՌՆԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՄԷՋ

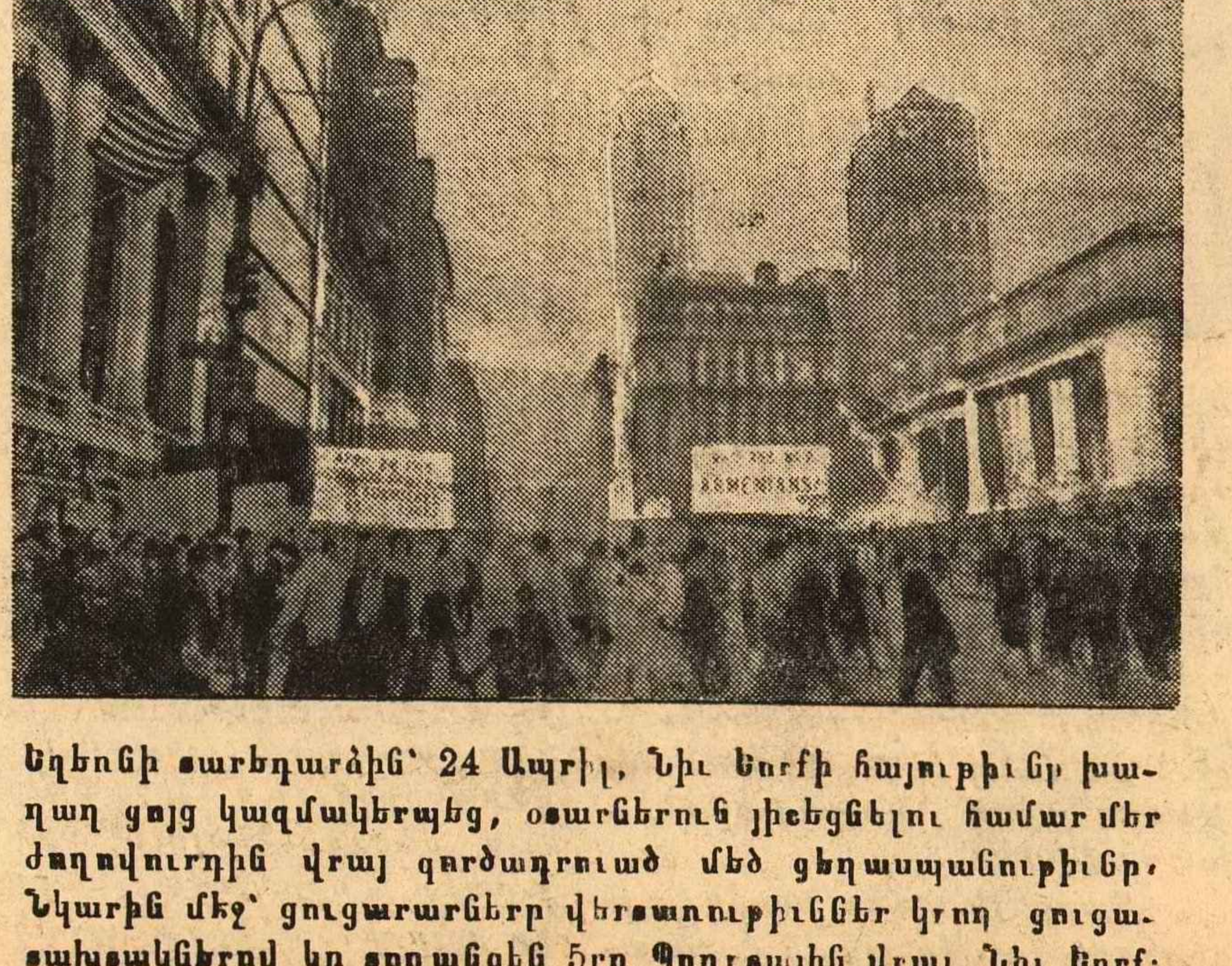

Եղեռնի տարեդարձին՝ 24 Ապրիլ, Նիւ Եորքի հայութիւնը խաղաղ ցոյց կազմակերպեց, օտարներուն յիշեցնելու համար մեր ժողովուրդին վրայ գործադրուած մեծ ցեղասպանութիւնը: Նկարին մէջ՝ ցուցարարներ վերտառութիւններ կրող ցուցատախտակներով կը տողանցեն 5րդ Պողոտային վրայ, Նիւ Եորք:

(Լուսանկարը՝ ՄԱՍՕ ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆի)

ՍՈՎԵՏԱՀԱՅ ՄԵԾ ԿՈՄՊՈԶԻՏՈՐ

ՍԵՐԿԷՅ ԲԱԼԱՍԱՆԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆՍ ԱՅՑԵԼԵՑ

Երկուշաբթի, 21 Մայիս 1973, կ. ե. ժամը 7ին, հաճոյքն ունեցանք խմբագրատանս մէջ ընդունելու հայ մեծ կոմպոզիտոր, Ս. Միութեան կոմպոզիտորներու միութեան քարտուղար՝ Սերկէյ Բալասանեանը, որուն կ'ընկերակցէր Մօ. Եդ. Յակոբեան:

Յարգելի հիւրերուն հետ մօտ կէս ժամ հետաքրքիր զրոյց ունեցանք, երաժշտական եւ ազգային զանազան հարցերու շուրջ:

Անուանի կոմպոզիտորը եւ իր ազնուափայլ Տիկինը ամսոյս 28ին կը վերադառնան Մոսկուա:

Մեր լաւագոյն բարեմաղթութիւններուն կը միացնենք, բարի ճանապարհ եւ յաջողութիւն՝ Տէր եւ Տիկին Սերկէյ Բալասանեանին:

1087

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ ՆԵՐՍ

ՅՈՒՇ ԵՐԵԿՈՅ

ՈՂԲ. ԸՆԿԵՐ ՆՈՒՊԱՐ ՊԱԼԱԵԱՆԻ

ՄԱՀՈՒԱՆ Ա. ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

Անցեալ Հինգշաբթի, 17 Մայիս 1973, Գահիրէի Հայկական Ընթերցասրահի վարչութեան և Հ.Մ.Մ.ի ու «Նոր Սերունդ» մշակութային մարմինները, Յուշ Երեկոյ մը կազմակերպած էին՝ իրենց սիրեցեալ ղեկավար ընկերոջ և հասարակական գործիչ ողբ. Նուպար Պալաեանի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ։

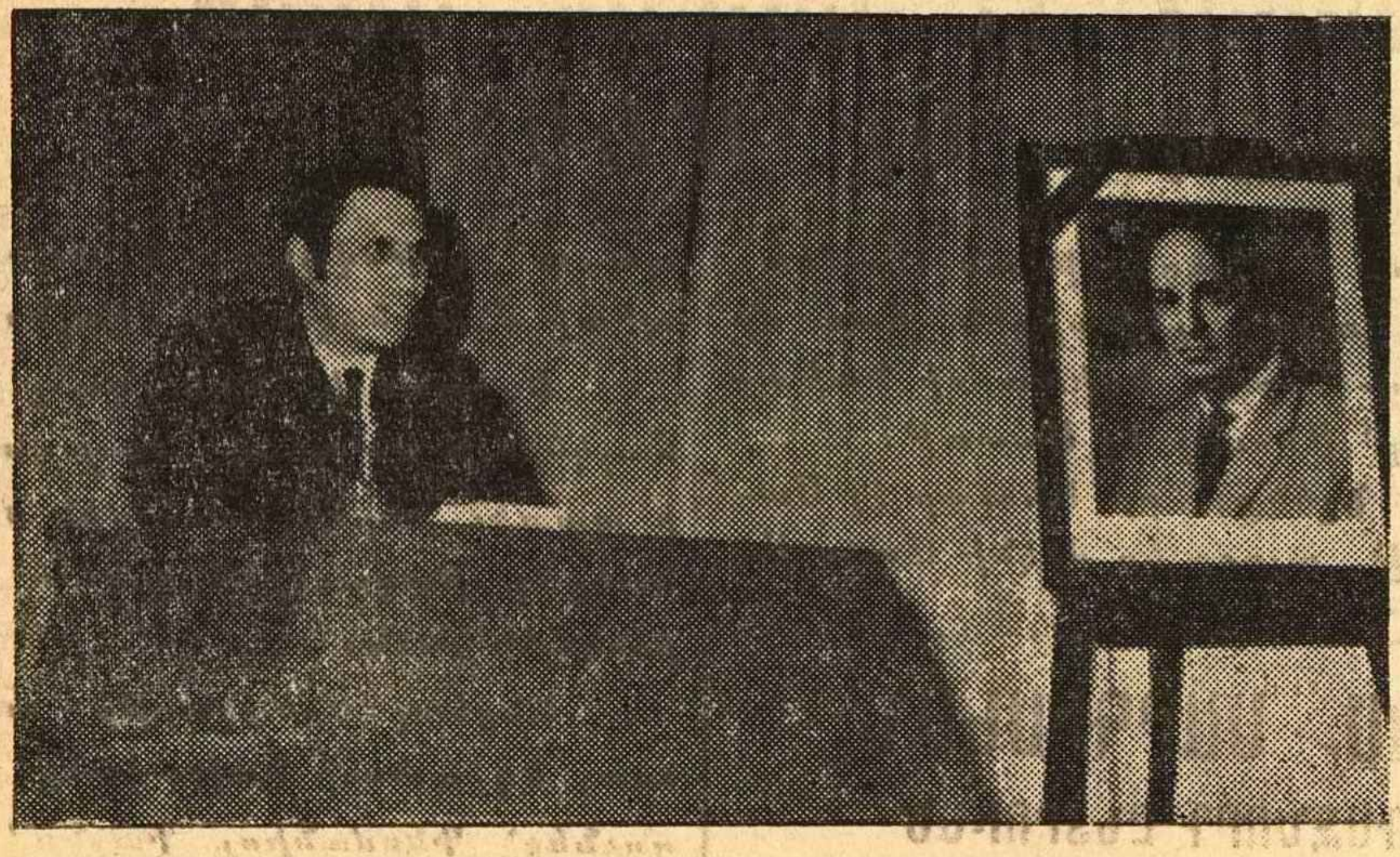

Օրուան բանախօսը Պր. Վահան Զէյնէնեան իր ելոյթի ժամանակ (Լուսանկարները՝ ՀՐԱՆԴի)

Ողբացեալին յիշատակին յարգանք մատուցանելու եկած հոծ թիւով ներկաներուն մէջ էին, ողբացեալին սգակիր զաւակներուն ու եղբայրներուն և պարագաներուն կողքին՝ Արժ. Տ. Նարեկ Քհնյ. Ֆրընճեան, Պատկ. Թեմական ժողովի դիւանէն՝ ատենապետ Պր. Արթօ Պըլըքտանեան, փոխ-ատենապետ ընկեր Հայկ Օհաննէսեան, փոխ-ատենադպիր Պր. Նորայր Տէօվլէթեան, Պատկ. Քաղաքական ժողովի ատենապետ Պր. Հայկազուն Քիւրքճեան, ազգային երեսփոխաններ, Աղեքս. Պատկ. Թեմական Ժողովի փոխ ատենադպիր Պր. Մուրատ Քէօշկէրեան, վեթերան հնչակեան ընկեր Խորէն Իսկէնեան, Հայկական Ընթերցասրահի վարչականներ ու գործօն անդամ-անդամուհիներ, Գալուստեան Ազգ. Վարժարանի Տնօրէն Պր. Նշան Վարդեան, «Արեւ» օրաթերթի խմբագիր Պր. Աւետիս Եափուճեան, մշակութային, մարզական և բարեսիրական միութեանց վարչականներ, մտաւորականներ, ուսուցիչներ և երկսեռ հասարակութիւն մը։

Ընկ.հի Մարկրիթ Յակոբեան կը մեներգէ։ Դաշնամուրով կ'ընկերակցի Տիկին Շամիրամ Դարմանեան։

Բեմին վրայ զետեղուած էր ողբացեալ ընկերոջ մեծադիր նկարը։

Յուշ երեկոյին բացումը կատարեց սրահին նախկին ատենապետը և օրուան նախագահ՝ ընկեր Եզնիկ Վեցիկեան, որմէ ետք ընկերուհի Մարկրիթ Յակոբեան մեներգեց Սրուանձտեանցի «Ողբ»ը, դաշնամուրի ընկերակցութեամբ Տիկին Շամիրամ Դարմանեանի։

Ընկեր Պերճ Գոգորեան կարդաց Վահան Տէրեանի՝ «Հրաժեշտի Գազել» քերթուածը։ Ապա, յանուն սրահին երիտասարդ անդամներուն, յարգանքի խօսք ըրաւ ընկեր Աւետիս Մովսէսեան։

Օր. Մարօ Սագայեան և ընկ.հի Մարկրիթ Յակոբեան զուգերգեցին՝ «Երգ մեռնող հայրենասէրին»ը։

Հայկական Ընթերցասրահի ատենապետ ընկ. Արամ Մովսէսեան խօսեցաւ՝ ողբացեալ ընկերոջ արժէքներուն մասին։ Հանդիսավարը ապա հրաւիրեց օրուան բանախօսը՝ ազգային երեսփոխան Պր. Վահան Զէյնէնեանը որ իր ելոյթը ունենայ։

Պր. Վահան Զէյնէնեան, խնամքով պատրաստուած իր բանախօսութեան սկիզբին, պատկերալից բացատրութեամբ ըսաւ, թէ ողբացեալին թողած բազմապիսի յիշատակներէն իւրաքանչիւրը՝ յուշամատեանի մը մէկ էջը կրնայ կազմել ու յաջորդաբար, էջ առ էջ, երեւակայօրէն դարձնելով այդ էջերը, խօսեցաւ Նուպար Պալաեանի կեանքին, նկարագիրին, աշխատասիրութեան, հայրենասիրութեան, այլասիրութեան և զանազան օգտակար կարողութիւններուն մասին, շեշտելով, որ անոր մահով մեր համայնքը և ի մասնաւորի հայ ժողովուրդը կը կորսնցնէ մեծ գործիչ մը, որուն յիշատակը սակայն չպիտի թառամի և երկար պիտի ապրի համայնքիս գրեթէ բոլորին հոգիներէն ներս, որովհետև ողբացեալ Նուպար Պալաեան բոլորին ալ օգտակար հանդիսացած է առանց որեւէ նկատողութեան կամ գաղափարական խտրութեան։

Յարգելի բանախօսին այս գեղեցիկ ելոյթը պիտի հրատարակենք մեր յաջորդող թիւերուն մէջ։

Ընկեր Եզնիկ Վեցիկեան ևս, իր փակման խօսքին մէջ արտայայտուեցաւ ողբացեալ ընկերոջ բացառիկ կարողութիւններուն և հոգիի ազնուութեան մասին, և իր կարգին յարգանք մատուցանեց։

Արժ. Տ. Նարեկ Քհնյ. Ֆրընճեանի «Պահպանիչ»ով, և ապա ներկաներուն կողմէ միաբերան երգուած «Հայր Մեր»ով վերջ գտաւ այս յիշատակի երեկոյթը։

Բոլոր ներկաները եկան յաջորդաբար ցաւակցութիւն յայտնելու՝ ողբացեալ ընկերոջ զաւակներուն և եղբայրներուն ու ապա հրաժեշտ առին, իրենց հետ տանելով անգամ մը ևս վերանորոգուած յիշատակները այն մեծոգի հայուն, որ անխտիր և սիրայօժար ծառայած էր բոլորին, մեծին ու պզտիկին, իր կեանքին ողջ տեւողութեան։

Գ. Գ.

ԼԻԲԱՆԱՆԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ՆՇԵՑ ԵՂԵՌՆԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ԱՒԵԼԻ ՎՃՌԱԿԱՆ ՈՒ ԳԻՏԱԿԻՑ ՔԱՆ ԵՐԲԵՔ

Լիբանանահայութիւնը նշեց Ապրիլ 24ի տարեդարձը, աւելի քան երբեք վճռական և հաւատաւոր՝ իր Դատին արդար լուծման հանդէպ։

Այդ օր փակ մնացին հայկական բոլոր հաստատութիւնները, ձեռնարկութիւնները, դպրոցներն ու անհատական գործատեղիները։ Եկեղեցիներու մէջ տեղի ունեցան կրօնական յատուկ արարողութիւններ և հոգեհանգիստ։ Զանազան ակումբներէ ներս տրուեցան դասախօսութիւններ։ Եղան զրոյցներ՝ մարդկային պատմութեան առաջին ցեղասպանութեան և Հայութեան Հողային Դատին շուրջ։

Լիբանանահայ երիտասարդութիւնը իւրայատուկ եղանակով նշեց Ապրիլ 24ը, ինչ որ կը հաստատէ մեր Դատով առաւել տոգորուած և չհագրգռուած ըլլալը։ Եղաւ նախաձեռնող հանդիսութիւններու, լուռ ցոյցերու, հսկումի, ջահագնացութեան և ուրիշ շարժումներու։

Ապրիլեան Եղեռնի տարեդարձին առթիւ տեղի ունեցաւ միթինկ՝ Սինեմա Ռիվիերայի մէջ, նախաձեռնութեամբ Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան «Տխրունի» Ուսանողական - Երիտասարդական Միութեան։

Հանդիսութիւնը կը հովանաւորէր Ս. Դ. Հ. Կ.ի Լիբանանի Շրջանի Վարիչ Մարմինը։

Բազմահազար ժողովուրդ լեցուցած էր սրահն ու փակը։

Երիտասարդութեան անունով խօսք առաւ ընկեր Սամօ Սարգիսեան։

Ցուցադրուեցան լուսապատկերներ՝ Պատմական Հայաստանէն, Եղեռնէն և Հայ ժողովուրդի վերածնութեան խորհրդանիշ՝ Խ. Հայաստանէն, ընկեր Յովհաննէս Ճէրէճեանի (Շիրազ) կողմէ։

Եզրափակիչ խօսքով հանդէս եկաւ ընկեր Պէպօ Սիմոնեան։

Միթինկէն ետք տեղի ունեցաւ հսկում՝ Հաճըն Թաղի մէջ, կեդրոն ունենալով Ս. Գէորգ Եկեղեցին, որուն բարձրախօսը լուռ չմնաց մինչև առաւօտ։ Անդադար ձայնասփռուեցան ելոյթներ, երաժշտութիւն, ասմունք, մեներգ ու կոչեր։ Մինչև առաւօտ հազարաւոր ժողովուրդ հաղորդուեցաւ՝ երկու միլիոն նահատակներու յիշատակով, և վերանորոգեցին անոնց Դատին տէր մնալու իրենց ուխտը։

Առաւօտեան դէմ, «Տխրունի» Ուսանողական - Երիտասարդական Միութեան անդամներուն առաջնորդութեամբ, երիտասարդական հոծ պատուիրակութիւն մը այցելեց Եղեռնի Զոհերու Մատուռը՝ Անթիլիաս և ծաղկեպսակ զետեղեց։ Ուրիշ և նոյնքան հոծ պատուիրակութիւն մըն ալ գնաց Պուրճի հրապարակը և ծաղկեպսակ դրաւ Յուշարձանին առջև Լիբանանի Նահատակաց՝ որոնք զոհերն եղան նոյն ցեղասպաններուն։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

(Շար. Ա. էջէն)

հերոսներուն հոգիներուն ի հանգիստ, ինչպէս նաեւ ողբ. ընկեր Նուպար Պալաեանի մահուան տարելիցին առթիւ եւ այլ ննջեցեալներու յիշատակին։

Արարողութիւններէն ետք ցաւակցութիւններ ընդունեցին ողբացեալ ընկերոջ պարագաները, որոնք ապա խմբովին գացին Հելիոպոլսոյ Ազգ. գերեզմանատունը, օրհնել տալու համար ողբացեալ ընկեր Նուպար Պալաեանին շիրիմը, եւ խոնարհելու անոր առջեւ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

ՀԱՅ ԴԱՏԻՆ Ի ՆՊԱՍՏ ՅՈՒՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ԳՈՎԵԼԻ ԺԵՍԹԸ

Երբ Ապրիլեան Եղեռնի մեր բիւրաւոր նահատակներուն անմեղ արիւնը՝ անօգուտ ճապաղիքի վերածուեցաւ, եւ հայրենի ժողովուրդը անոնց խնկելի յիշատակը պանծացնելու եւ ոգեկոչելու համար մէկ ու կէս միլիոն ծառ տնկեց հայրենի հողին վրայ, անդին Յունաստանի հայութիւնը բազմաթիւ ազգայիններ, կամովին եւ ինքնամատոյցօրէն, իրենց առողջ արիւնէն մաս մը ընծայաբերեցին մարդկային կեանքի փրկութեան ի նպաստ։ Հայ ժողովուրդը ահա այս վսեմ գաղափարին համար իր արիւնը տրամադրեց, այդ կերպով ոգեկոչելու համար իր անհամար նահատակներու օրհնեալ յիշատակը։

Այս յիշատակելի եւ յատկանշական դէպքը տեղի ունեցաւ Աթէնքի «Իփոքրաթիօն» հիւանդանոցին մէջ, 1973 Ապրիլ 24, Երեքշաբթի առաւօտ։

«ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀ»

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՆԽԱՐՀ

ԵՂԵՌՆԻ ԶՈՀԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԵՐԵՒԱՆ, (ԱՐՄԵՆՓՐԷՍ) — «ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՁԱՅՆ»ը կը հաղորդէ, որ Ապրիլ 24ին, մարդաշատ էր Երեւանի Ծիծեռնակաբերդի բարձունքը, ուրտեղ կանգնեցուած է 1915 թուականի Եղեռնի Զոհերու յիշատակը յաւերժացնող կոթողը։

Այդ օրը Յուշարձան այցելեցին բազմահազար Երեւանցիներ՝ բանուորներ, ծառայողներ, մտաւորականներ, ուսանողներ, դպրոցականներ, ինչպէս նաև արտասահմանէն ժամանած հիւրեր։ Անոնք իրենց յարգանքը մատուցեցին՝ Օսմանեան Թուրքիոյ կառավարողներու կողմէ կազմակերպուած ցեղասպանութեան զոհերու յիշատակին և պսակներ ու թարմ ծաղիկներ դրին Յուշարձանին։

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ ՄԷՋ

ՆԱՀԱՏԱԿԱՑ ՅՈՒՇԱՏՕՆԸ

ՄԵԾ ՇՈՒՔՈՎ ԿԱՏԱՐՈՒԵՑԱՒ ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ ՄԷՋ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Ջահակիր»ի)

Երեքշաբթի, 24 Ապրիլ 1973, Պուէնոս Այրէսի մէջ համահայկական կերպով տօնուեցաւ Մեծ Եղեռնի տարեդարձը, որ սկիզբ առաւ Հայ Առաքելական Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին եւ Հայ Կաթողիկէ Մայր Տաճարին մէջ մատուցուած պատարագներով, որոնց աւարտին, կ. ե. ժամը 1ին, Մայր Տաճար «Գաթէտրալ»ին առջեւ խմբուած հազարաւոր դպրոցականները, սկաուտները, գայլիկները եւ երկսեռ ժողովուրդը սկաւ լռելեայն տողանցքի, որուն պատարագիչներ Հարաւ. Ամերիկայի Կաթողիկոսական Պատուիրակ՝ Գերշ. Տ. Բաբգէն Ս. Արք. Ապատեանի եւ Հայ Կաթողիկէ Համայնքի հովիւ՝ Գերյ. Կղեմէս Վրդ. Մալնեանի, ինչպէս նաեւ Հայր Փասքուալ Վրդ. Թէքէեանի գլխաւորութեամբ, որոնց հետեւեցան Մխիթարեան Հայրերը, քահանայ հայրեր, Հայ Կեդրոնի վարչականներ, հայ մամուլի բոլոր ներկայացուցիչները, ռատիօհաղորդումներու հայ խօսնակները եւ բոլոր հատուածներու միութենականները։

Աշակերտութիւնը եւ երիտասարդներ, թէ ցուցատախտակներով եւ թէ մեծադիր պաստառներով կը դատապարտէին ցեղասպանութիւնը եւ արդարութիւն կը պահանջէին հայ ժողովուրդին իրաւունքներուն համար։

Տողանցքը սկսելով Նորթէ Տիակոնալէն, անցաւ Ֆլորիտա երկար պողոտայէն մինչեւ Սան Մարթինի հրապարակը եւ անցքին վրայ գտնուող տեղացի ժողովուրդին հետաքրքրութեան արժանացաւ։ Անոնք, օդը նետուած բացիկներէն լայնօրէն տեղեկացան օրուան տըխուր նշանակութիւնը։

Սան Մարթինի հրապարակին վրայ, կրանատերոյին (պահակազունդին) «յարգանքի հրաւէր»ի փողահարումէն ետք թնդաց Արժանթինի քայլերգը, որուն յաջորդեց սպաներէն լեզուով կուռ ուղերձը՝ Հայ Կեդրոնի վարչականներէն Պր. Խուան Բագուպեանին, որ պարզեց անիրաւուած հայ ժողովուրդին արդար պահանջքը։ Ապա ներկաները բոլոր երգեցին «Հայր Մեր»ը։ Սրբազան Հօր «Պահպանիչ»ով վերջ գտաւ այս մեծ ցոյցը։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ «ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

ԻՆՁ ԺՊՏՈՒՄ Է ՀՈՂԻ ԼՈՅՍԸ

ԵՐԵՔ ԳՈՅՆ՝ ԴԱՐԻ ՆԵՐԿԱՊՆԱԿՈՒՄ

ՀՐԱՉ ՄԱԹԵՒՈՍԵԱՆ

1. ԴԱՐԸ՝ ԻՐ ՄԷՋ

Ափը, որի մէջ կորան իմ մատները, պինդ էր, ասես քար լինէր: Երբ նայեցի կապոյտ աչքերին, երբ ասաց՝ «այ բարո՜վ, ի՞նչ կայ, քեզ մատաղ, խե՞ր է...» զգացի ափի միջով հոսող յոգնած արեան պատումը, արիւնն ասես գնում էր յիշողութիւններ որոնելու... Նրա աչքերի մէջ փնտրեցի տարիքը, չգտայ: Ասաց. «Հազար ութը հարիւր իննսուն եւ մէկ թուի եմ». ես չհասցրի «պահ» անել, նա թէ՝ «Հարսն էլ երկու տարով ինձանից պուճուր է»: «Հարսը», մայրիկը, մեծ մայրիկը, մեծից էլ մեծ մայրիկը, շեմի վրայ կանգնել ու դեռ չգիտէր՝ ինչ անելը: Տեսաւ, որ դէպի իրեն ենք գնում, շեմափայտից իջաւ, ուրախացած ասաց.

— Լաւ էլ եկաք: Հացի ենք:

Ստեփան Ղալթախչեանի տան դրան հողը սեւ էր ու տաք, Ստեփան Ղալթախչեանի այգու միջով գիւղի տներից եկող ծըլխերին նայելը մարդասէրի գործ անել էր թւում, իսկ նա թեւիցս քաշեց.

— Երբ տանը հաց կայ եւ քեզ սպասող, մնացած բաներին հանգիստ կը թողնեն եւ կը մըտնեն տուն:

Տանը տաք հացի հոտ էր, հին օրերի հոտ:

Պատերի կարպետները եւ գորգերը վառ ու մաշուած գոյների մէջ պահում էին հին գըրոյցներ, եւ հին նկարները ասես հին օրերից գողացուած պահեր լինէին:

— Իրար ե՞րբ էք հանդիպել:

— Հա, մեր հարսանիքը ութը թուին եղաւ: — Լայն ժըպտում է Ստեփան Ղալթախչեանը, իսկ «հարսը» ամօթխածօրէն դէմքն է ծածկում:

— Ձեր ոսկէ պսակը ե՞րբ էք արել:

— Չենք արել,— մի թանկագին բան կորցրած մարդու նման տխրում են յանկարծ,— սպասում ենք:

— Ո՞ւմ:

— Վաղինակիս,— ասում է մայրը:

— Վաղինակիս,— ասում է հայրը:— Ես էն խառը ժամանակներում Տաճկահայաստանը ոտի տակ տուի, մի գնդակի չառայ, տղաս գնաց ու... — լըռում է երկար:

— Մեր տղէն գնաց, չեկաւ: Սպասում ենք: Ոսկէ պսա՞կ մնաց:— Միասին են ասում: Ստեփան հայրիկը գինի է լցնում: Վարսենիկ մայրիկի աչքերից արցունքներ են իջնում: Արցունքներն այնքան առատ են, որ թւում է՝ իջնում են ջահել կնոջ աղբիւր-աչքերից: Նա խօսում էր, ուշ հասկացաւ, որ արցունքներ են իջնում: Խնամքով վերցրեց որդու համար իջած արցունքները:

Նայում եմ հաստաբուն կաղնու կոճղին, մարդուն, որի կեանքի արմատները թաղուած են յեղափոխութեան կրակների մէջ, մեր հին լեռներում բացուող նոր արշալոյսների մէջ... Մարդուն, որ եռանդագին մասնակցել է նոր կեանքի կառուցմանը, տուել իր ուժը, միտքը, նուիրումը, դարի հետ բարձրացել ու բարձրացել է եւ հիմայ հաւատի աչքերով նայում է կեանքի վերընթացին: Նայում եմ իր կեանքի վերջալոյսին հըպարտօրէն յենուած մարդուն, որ նայում է, չգիտես՝ անցած օրերի՞ն, թէ գալիքների՞ մէջ բան է որոնում: Մարդը սերմնացան է, սերմ է տուել հողին, որ կանաչ մնայ հայրենի աշխարհը: Կեանքը լաւն է, թոռների բանակն է գալիս, ծոռների բանակն է գալիս, ապագան է գալիս: Նրա սաղարթները լուսաւորւում են այս կեանքի ճառագայթներով եւ արիւնը պատմում է այն լեգենդը, որը ծնուեց այս լեռներում:

— Ես ի՞նչ եմ, հիմայ պիտի Ենոքը լինէր, Ենոք Մկըրտումեանը, Տիգրանը պիտի լինէր, Վարդանը, Անաստասը... Ի՞նչ տղերք էին, ես նրանց տեղն եմ ապրում:

Մարդը լռութեամբ քամում է գինին:

Կինը նայում է ամուսնուն:

— Կարմիր դրօշի պատմութիւնը ես անեմ:

Ստեփան Ղալթախչեանը գոհունակութեամբ նայում է կնոջը եւ ասում՝ ես էլ կը լսեմ, պատմիր:

— Արմենակս երկու տարեկան էր, մի կարմիր շոր ունէր, վախենում էի շուտ մաշուի, դրա համար մէկ-մէկ էի հագցնում: Ափսոս էր: Մի օր էլ Ենոքս եկաւ, ես նրան մատաղ լինեմ, թէ՝ Վարսենիկ քոյրիկ, Արմենակի շորը տուր: Ես նրա բա՞ն կը խնայէի: Ուրախացաւ: Էլի տուեց ինձ ու թէ՝ դէ, քո ձեռքով մի դրօշակ կարիր, եթէ յաղթենք՝ Արմենակի բախտն է: Երեխիս շորը դրօշակ կարեցի: Ենոքն ասաց. «Այս դրօշակով մենք կարմիր օրեր կը բերենք. կարմիր շորեր կը բերենք»: Ենոքս իր կարմիր կեանքը տըւեց: Հիմայ երբ ինժեներ դարձած Արմենակիս պատմում եմ այս պատմութիւնը, ուրախանում է. «Մայրիկ ջան, ասում է, ուրեմն յեղափոխութեանը ես էլ եմ մասնակցել»:

Վարսենիկ մայրիկը ժըպտում է: Յետոյ ամուսիններով դէպքեր են յիշում, մարդկանց: Եւ բոլոր պատմութիւնների մէջ նրանք երեւում են պարզ մարդկային, նուիրուած:

— Ամուսնացայ ու մի քանի օր յետոյ գնացի Պաքու: Այնտեղից գնացի Կարս, Էրզրում: Ծառայութիւն էր: Ծառայում էի, կռւում:

Անդրանիկի զինուորն եմ եղել:

— Այդ թուերին ով կռուել է, հիմայ ասում է, թէ ինքը Անդրանիկի զինուորն է եղել:

— Չէ, ես եղել եմ, եթէ կ'ուզես ճիշտն իմանալ, հիմայ էլ եմ Անդրանիկի զինուորը:

Ոչինչ չի մոռացւում մարդու մէջ: Արեան մէջ ննջում է. արթնացրիր, էլ տէրը դու չես: Եւ Ստեփան Ղալթախչեանը պատմում է քաղաքացիական կռիւներից, դաշնակներից ու մուսաֆաթներից, Բարվանսարայի եւ Ղազախի հայ եւ ադրբեջանցի բարեկամներից, որոնց մէջ թշնամիները կռիւ էին գըցում: Եւ մարդը ամենից շատ պատմում է Կարմիր Բանակի մասին, ազատարար ռուս ժողովրդի մասին, նոր կեանքի արեւի մասին:

Ես լսում եմ դարի հետ բարձրացած մարդուն, 1920 թըւականից մինչեւ օրս կուսակցութեան շարքերում գտնուող մարդուն եւ ասում եմ.

— Թող սաղարթներդ միշտ խշշան, դարի մարդ: Ձեր սերընդին բաժին ընկաւ հին աշխարհակործման եւ նոր աշխարհստեղծման մեծ պատիւը: Դուք տարիքով չէ միայն, որ մեծ էք: Դուք հացի հետ նաեւ հաւատի սերմեր էք ցանել այս հողում եւ հիմայ անգամ քարերի վրայ ձեր ցանած հաւատի սերմերն են աճում:

Դուրս եմ գալիս աչալուրջի Ստեփան Ղալթախչեանի տընից: Եւ զգում եմ, որ այսքան գեղեցիկ գոյներ չեմ տեսել այս հին երկնքում:

2. ԶԻՆՈՒՈՐԻ ՈՐԴԻՆԵՐԸ

Ասացին՝ ճանապարհին կանգնած մարդն է քո ուզած մարդը: Մօտեցայ:

— Վանօ Ավթանտիլեանը դու՞ ես:

— Հա, պիտի որ ես լինեմ: Ձեռնափայտերն ուղղեց, զգաստացաւ, ապա, աւելի նայելուց յետոյ, զգաց, որ անծանօթներ ենք, ժպտալով ասաց՝ ի՞նչ կայ: Ես չգիտէի՝ ինչ ասէի, խօսակցութիւնը ինչպէս սկսէի, ասացի.

— Գնա՞նք ծառայելու:

— Վախեցնու՞մ ես,— լեռնցու պարզութեամբ ու պատրաստակամութեամբ ասաց նա,— ծառայելուց էլ լաւ բա՞ն:— Աչքերը կրակուեցին:— Իմ ծառայութիւնը, ափսոս, շուտ վերջացաւ:

— Վանօ, պէտք է որ պատերազմի ժամանակ երիտասարդ լինէիր, պատերազմը քե՞զ էլ բաժին ընկաւ:

— Իհարկէ: Տասնեօթ տարեկան էի, ինչ արեցի՝ չտարան: Ես էլ շտապ դարձայ 18 տարեկան ու գնացի: Կոմերիտական էի, սիրահարուած եւ ինչու պիտի պատերազմը ինձ բաժին չ'ընկնէր: Կամաւոր գընացի: Մեր դասարանի տղերքով վեր կացանք, գնացինք: Լեյտենանտի կոչում ստացայ: Սպայ էի: Պարծենալ չլինի՝ լաւ կըռւում էի:

Լեռնցի տղայ էր, սիրտը փուխր, տունն էր յիշում ու մօրը: Եւ խոնարհւում էր մայրերի առջեւ: Գիտէր, որ միայն յաղթանակից յետոյ կը հանդիպի իր մօրը: Բայց այնպէս պատահեց, որ մայրը գնաց, հիւանդանոցում գտաւ իր Վանոյին եւ նա չէր կարող բարձրանալ տեղից, խոնարհուել:

— Ամենատխուր օրս դա է եղել: Մահուան դէմառդէմ հանդիպել եմ քանի անգամ: Չեմ տխրել: Բայց մայրս եկաւ մօտս, տեղից չբարձրացայ: Էն էստեղից վեր էր կացել, ինչ չարչարանքով հասել, գտել ինձ: Լաւ մածուն էր բերել:

(Շար.՝ տես էջ 4)

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅՔ

ԳՈՐԾԻՉՆ ՈՒ ԳՈՐԾԸ

(ՆՈՒՊԱՐ ԳԱԼԱԵԱՆԻ ԱՆԴԱՐՁ ՄԵԿՆՈՒՄԻ Ա. ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ)

ՀԱՅԿ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

(Շարունակութիւն նախորդ թիւէն եւ վերջ)

Երբ յայտարարուեցաւ հայրենադարձութիւնը 1945ին, Նուպար Գալաեան մեծ օժանդակութիւն բերաւ Ազգային Խորհուրդի կազմութեան, Ներգաղթի Յանձնաժողովներու, «Սասունցի Դաւիթ» հրասայլի Ֆոնտին, կօշիկի Ֆոնտին, Ներգաղթողներու Միութեան հիմնադրութեան եւ գործունէութեան:

Ան, «Հայկական Ընթերցասրահ»էն դուրս ալ կը տանէր հասարակական աշխատանք, երբ իր վստահելի հայրենասիրութենէն ու փորձառութենէն օգտուիլ փափաքին ուրիշ շրջանակներ եւս: Ան մասնակցեցաւ ազգային վարժարաններու հոգաբարձութեանց, Հ.Բ.Ը.Մ.ի վարչութեանց եւ Ծնողական Յանձնաժողովներու, բարեսիրական կամ երիտասարդական համահայկական ձեռնարկներու, տարեց հայերու ապաստարանի ի նպաստ շարժմանց:

Ամէն տեղ, սակայն, Նուպար Գալաեան իր գործունէութեան մէջ՝ տեսը կը դնէր այն բոլոր շարժումներուն, որոնք կը վերաբերէին երիտասարդութեան: Երիտասարդութեան համար ծնեալ պաշտպան եւ առաջնորդ էր, կարծես: Կազմակերպեց մարզական միջակումբային եւ միջազգային հանդիպումներ, Եգիպտոսի արաբ երիտասարդութեան փառատօնի հայկական մասնակցութիւն, Արաբ Ընկերվարական Միութեան հայրենասիրական-ընկերային ձեռնարկներուն արժանավայել օժանդակութիւն:

Բոլորին ծանօթ է ողբացեալ իր մօտիկ՝ Վահան Հապէշեանի դերը եգիպտահայ սպորտական կեանքի հիմնադրման գործին մէջ: Նուպար, իր հարազատներուն հետ, Հապէշեանին սկսած գործը շարունակեց մինչեւ իր կեանքին վերջաւորութեան գործակցութեան հրաւիրելով — նաեւ ընդհանուր մըշակութային մարզին մէջ — մտաւորականներ Ա. Ալպօյաճեանը, Ար. Բրիսեանը, Բեր. Կոստանդեանը, Տէր Ա. Պօղոյեանը եւ ուրիշներ, եւ ապահովելով աշխատակցութիւնը Միքայէլ Միքայէլեանին, Արտաքի Օհանեանին, Խ. Տէօքեանին, Ե. Տանճուրի եւ այլոց:

Ժողովուրդին համար սպառած հանգուցեալ մը որքան գովէք՝ «դարձեալ քիչ է...» ըսեր է Լամբնէ.... Ընկճիլ կամ յուսահատիլ չգիտցող Նուպար Գալաեան, սակայն, ինքզինք այսպէս կը մաշեցնէր՝ գիտակցաբա՞ր: Հակառակ իր դիւրագրգիռ բնաւորութեան, համակրելի էր ան, որովհետեւ իր խառնուածքին, հիմնական գիծն էր զոհողը՝ հանրայինին ի նպաստ: Իր պաշտպանած սկզբունքներն եւ իր կատարած աշխատանքին մէջ կը նետէր իր բոլոր ուժերը, իր ամբողջ հոգին, եւ անօրինակ անվերապահութեամբ, անկեղծութեամբ: Այս նուիրումը եւ այս անկեղծութիւնը կը գրաւէին բոլոր մարդոց սիրտերը եւ յարգանք կը պարտադրէին, անտեսանելի դարձնելով թերիները:

Եւ, դամբանախօսներէն Յակոբ Համբիկեանի ճշգրիտ բնութագրումով՝ «առաջադրուած գործին մէջ իրմէ շատ բան դնելով՝ ինք սպառեցաւ եւ ինկաւ պաշտօնին վրայ»:

Ըլլալով մէկտեղ մարքսիստ կազմակերպութեան մէկ անդամը, երբեք չինկաւ ընկերային ընճաւէներու մէջ եւ գիտցաւ օրինակելի լայնախոհութեամբ մը յարգել ուրիշներու դաւանանքն ու ազատութիւնը: Հանդուրժող եւ կարեկից էր՝ նոյնիսկ հոգեւորներու, առանց անոնց ոչ-իրապաշտական ապրումները բաժնելու:

Սխալած չեմ ըլլար, եթէ ըսեմ, որ Նուպար Գալաեան — ամէն համեմատութիւն պահելով — եղաւ հաւաքական եսի անխոնջութեան գիտակցող անհատ: Համախմբականութեան տանուն ձգտող բնական ընաւորութեանց մէջ անտեղի եւ անմրցելի անձ մըն էր, բայց ոչ յաման՝ երբ այդ համախմբականութեան տանը կը պահանջէր զիջիլ նոյնիսկ անհամակարգելի որոշումներու առջեւ: Գիտէր ընել կարգապահութիւն:

Ան գիտցաւ գաղափարի կամ իր ուղղութեան ամենամոլեռանդ հակառակորդներուն հետ իսկ ժողովի նստիլ (ի հեռուէս մեղմէ. առանց դժգոհութեան), մի՛շտ ի նըպաստ ժողովուրդի վեհապետութեան: Եւ անիկա ի խնդիր ապացուցումի, որ անհատական կամ խմբակցական շահադիտութիւնը գոյութեան իրաւունք չի կրնար ունենալ իր մօտ:

Ո՞վ սխալական չէ, նոյնիսկ մեծագոյն քաղաքագէտներէ եւ տնտեսագէտներէ: Նուպար Գալաեանի պարագային, եթէ պատահեր որ սխալէր, ու եթէ գտնուէր մէկը որ իր սխալն իրեն կարենար մատնանշել, Նուպար, զարմացուցիչ արիութեամբ եւ արագութեամբ յետս կոչում կ'ընէր եւ կը փութար դարմանել հարցը: Այս առաքինութիւնը չեն ունեցած դժբախտաբար, իրմէ շատ աւելի զարգացած, փորձառու եւ կարող անձնաւորութիւններ, որոնք կը գործեն կազմակերպութիւններու մէջ:

Սխալ տեղեկատուութեան մը զոհ երթալը հաւանական է բոլորին համար: Նուպարի պարագային անկարելի է գտնել մէկ հատիկ դէպք իսկ (նոյնիսկ «տարօրինակ» ընտրապայքարի ընթացքին), ուր ան գիտակցաբար կամ շահադիտաբար սուտ խօսէր կամ փորձէր զրպարտել որեւէ մէկը: Իր երբեմն կրքոտ եւ ալեկոծ վերաբերմունքին մէջ չէիր գտներ անազնուութեան, անհիմն խօսքի (յերիւրանքի) մէկ նշոյլն իսկ: Հասարակական պատասխանատուի իր այս գիտակցութիւնը զինք իրեն բարեկամ պահեց միշտ, նոյնիսկ իմ գործակցութիւնս իրեն հետ դադրեցնելէ ետք: Պարկեշտութիւն եւ արիութիւն գլխաւոր գիծերն էին իր նկարագիրին, որոնց համար այնքան գնահատուեցաւ նաեւ դրամատնային իր պաշտօնին վրայ:

Միշտ զարմացած եմ ես, թէ իր համոզումներուն եւ սկզբունքներուն այնքան ամուր փարած Նուպար Գալաեանը, ինչպէս կը յաջողէր հաւասար ու հանդուրժող ոգիով ընդունիլ այլոց տեսակէտները եւ մնալ միշտ անյիշաչար: Կա՞ր արդեօք իր մէջ նաեւ ընտիր դիւանագէտը: Գաղափարի եւ այլ բաներու մէջ իր հակառակորդները յարգանքի տեղ մը ունէին իր մօտ, եւ, իբրեւ Քաղաքացի, Նուպար Գալաեան չէր զլանար անոնց իր անվերապահ օժանդակութիւնը ամէն մարզի մէջ: Կը խորհիմ, որ ան այնքան ժառանգած էր իր արժանաւոր հօրմէն: Դրամատնային, շուկայի եւ նոյնիսկ ազգային մարզերուն

(Շար. տես էջ 5)

ՍՐՏԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՏԱՊ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Հինգ հարց Երեւանի սրտաբանութեան եւ սրտային վիրաբուժութեան ինստիտուտի բաժնի վարիչ, Պրոֆ. ԶԱՒԷՆ ՏՈՒԼԱՊՃԵԱՆԻՆ

ՀԱՐՑ.– Որպէս համեմատաբար երիտասարդ գիտութիւն, սրտաբանութիւնը աշխարհի ամենատարբեր երկրների բժշկութեան նոյնանման հարցեր է առաջադրում: Այս առումով հետաքրքրական է իմանալ, թէ այսօր ինչպիսի՞ խնդիրներ են մտահոգում Հայաստանի սրտաբաններին:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.– Սրտաբանութիւնը ժամանակակից բժշկութեան կարեւորագոյն նիւթերից մէկն է, որ նրա առաջ քաշած խնդիրները պահանջում են հրատապ մշակում եւ լուծում: Այսօր մարդկութեանը յուզում են սրտային մի շարք հիւանդութիւններ, որոնց մէջ կարեւորագոյնը հետեւեալ եռեակն է. արեան ճնշման բարձրացում (հիպերթոնիա), զարկերակների կարծրացում (աթերոսկլերոզ) եւ սրտամկանի ինֆարկտ: Եթէ այս եռեակին աւելացնենք նաեւ սրտային ռեւմատիզմը, սրտի ձեռք բերովի եւ բնածին արատները, ապա կարելի է պատկերացում կազմել սրտաբանութեան խնդիրների ծաւալի եւ կշռի մասին:

Արդէն շատ տարիներ առաջ, Հայաստանի գիտնականները սկսել են զբաղուել սրտաբանութեան հարցերով: Բաւական է նշել, որ դեռեւս 1936 թուականին, ակադեմիկոս Լեւոն Յովհաննիսեանը գրել է ինքնատիպ աշխատութիւն՝ սրտի աղմուկների մասին: Երեւանի բժշկական ինստիտուտի մի շարք ամբիոններում, փրոֆեսորներ Ալեքսանդր Մելիք-Ադամեանի, Վարդան Աւագեանի, Արսէն Սիմոնեանի, Ռոֆայէլ Ստամպոլցեանի, Ալմա Քաթանեանի, Դուրգէն Բաղալեանի, Սուրէն Գոլստեանի, Անդրանիկ Ճաղարեանի եւ այլ գիտնականների կողմից մշակուել են ժամանակակից սրտաբանութեան մի շարք չափազանց կարեւոր տեսական ու գործնական հարցեր, որոնք զարգացման լայն թափ ստացան՝ շնորհիւ Երեւանի սրտաբանութեան ինստիտուտի վերջին տարիների աշխատանքի:

Սրտի ամէն մի հիւանդութիւն, եթէ չի բուժւում, ի վերջոյ հասնում է արեան շրջանառութեան անբաւարարութեան.

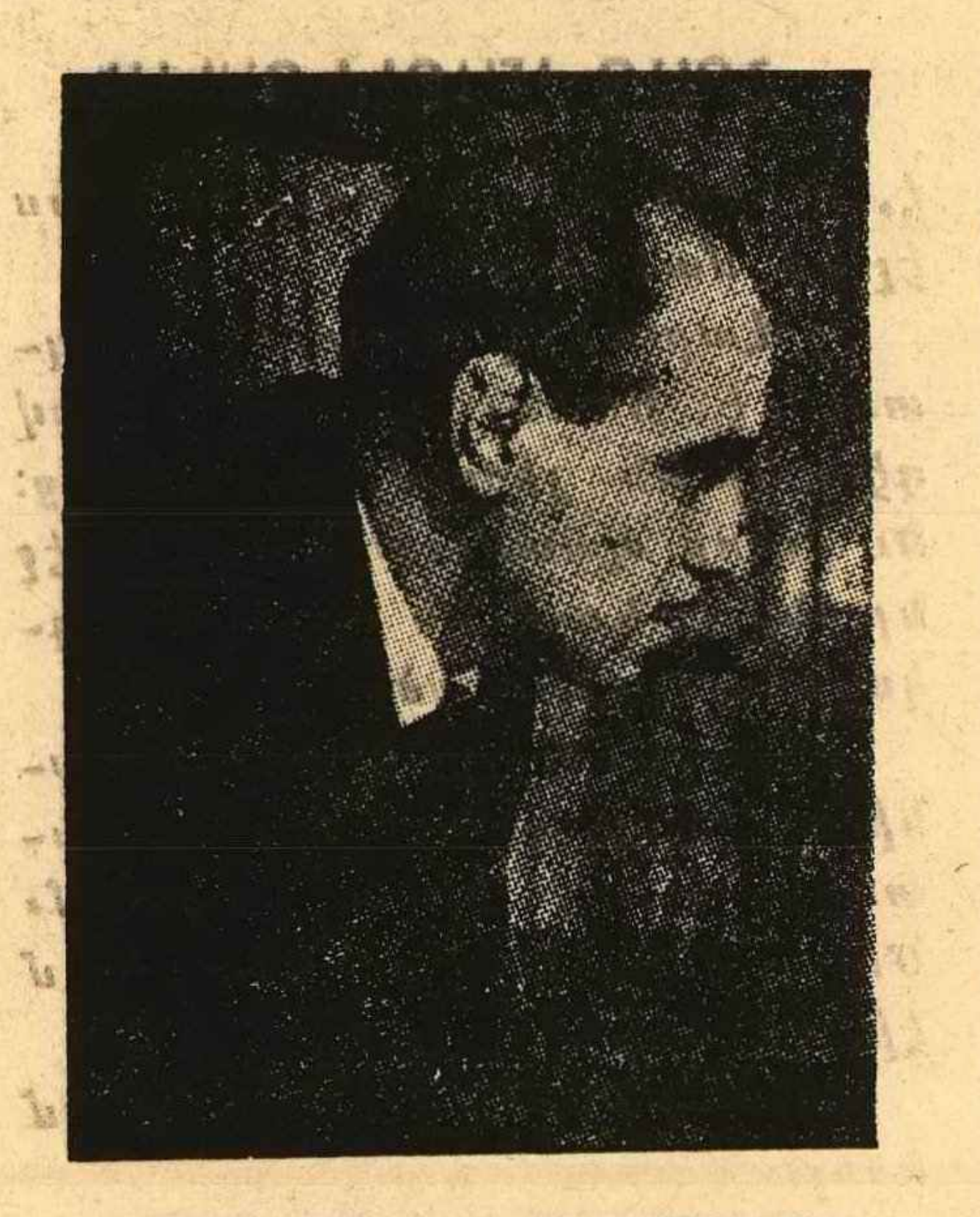

ՓՐՈՖ. ԶԱՒԷՆ ՏՈՒԼԱՊՃԵԱՆ

Երեւանի սրտաբանութեան եւ սրտային վիրաբուժութեան ինստիտուտի կոլեկտիւն իր գիտական տեսահորիզոնում կենտրոնացրել է սրտամկանի անբաւարարութեան հարցը: Ինստիտուտի մասնագէտներն ուսումնասիրում են այդ հանգուցային խնդիրը: Իմանալով սրտամկանի անբաւարարութեան առաջացման մեխանիզմները, կարելի է ժամանակին բուժական միջոցներով ձեռնարկել եւ կանխել այն:

ՀԱՐՑ.– Վերջին տասը տարիների ընթացքում սրտային հիւանդութիւններից մահացութեան տոկոսն աշխարհում բաւական բարձրացել է: Սրտաբանների կարծիքով որո՞նք են դրա պատճառները:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.– Այո՛: Վիճակագրական տուեալները ցոյց են տալիս, որ այսօր հաշմանդամութեան ցուցակը գլխաւորում են սրտանոթային համակարգի հիւանդութիւնները: Այսպէս. ԱՄՆ-ում ամէն տարի 600 հազար մարդ մահանում է սրտի իշեմիք հիւանդութիւնից: Ֆրանսիայում բնակչութեան իւրաքանչիւր երրորդ քաղաքացին նոյնպէս մահանում է սրտային հիւանդութիւնից: 1969ի տուեալներով, ՍՍՀՄ-ում իւրաքանչիւր 100 հազար մարդուց 29ը մահացել է սրտամկանի ինֆարկտից, 81ը՝ հիպերթոնիայից: Հաշուած է, որ աշխարհում իւրաքանչիւր չորս րոպէում մէկ մարդ զոհ է գնում սրտային հիւանդութեանը: Ինչ վերաբերում է այդ հիւանդութիւնների պատճառներին, արդէն գրեթէ պարզ են. դրանք ժամանակակից կենցաղի, կեանքի, աշխատանքի, սննդի, հանգստի, շրջապատի պայմաններում: Ժամանակակից բժշկութիւնը վերացրել է համաճարակային մի շարք հիւանդութիւններ: Ինչ վերաբերում է սրտային հիւանդութիւնների «համաճարակին», ապա այս բնագաւառում դեռեւս չլուծուած հարցեր կան: Պարզ է մի բան, որ սրտային հիւանդութիւնների վերացումը միայն բժիշկներին չի վերաբերում: Դա եղել եւ մնում է հասարակութեան, պետութեան համընդհանուր խնդիրը:

ՀԱՐՑ.– Վերջերս շահագործման յանձնուեց Երեւանի սրտաբանութեան ինստիտուտի նորակառոյց շէնքը: Ի՞նչ կ'ասէք նրա տեխնիկական յագեցուածութեան, հնարաւորութիւնների ու հեռանկարների մասին:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.– Վերջերս շահագործման յանձնուած շէնքը 11 յարկանի է, որտեղ գործում են քլինիկական մի շարք բաժանմունքներ ու փորձարաններ:

(Շար. տես էջ 5)

ԻՆՁ ԺՊՏՈՒՄ Է ՀՈՂԻ ԼՈՅՍԸ

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

— Յետոյ ի՞նչ եղաւ, Վանօ:

— Ինչ պիտի լինէր: Հենց հիւանդանոցում էլ ինձ հաշմանդամութիւն սովորեցրին: Եկայ, անցայ աշխատանքի: Ամուսնացայ, հիմայ չորս տղայ ունեմ: «Հայգիւղտեխնիկայում» եմ աշխատում: Հաշուապահ եմ եղել քանի տարի, հիմայ նոր սկսել եմ իսկականից կապուել հողի հետ: Ոչ միայն խօսքով ու բառերով, այլեւ ձեռքերով, սրտով ու նաեւ... ոտքերով: Տեսնես, մեր տղերքը ինչ են անում: Դարաւանդները այգեստաններ են դարձնում: Իջեւանը մրգի երկիր է դառնում, մեր տղերքի ձեռքի հունարն է դա: Առաջ միրգ ասելով միայն Արարատեան դաշտ էին հասկանում, իսկ հիմայ միրգ ասելով Իջեւան էլ են հասկանում, Նոյեմբերեան էլ... Ա՜յ, էսպէս խաղաղ օրեր լինեն, մարդ իր գործին, իր բանին կենայ, հողի հետ լեզու գտնի, բնութեանը չնեղացնի: Ապրի...

Ես նայում եմ իմ անծանօթ բարեկամին, խօսք չեմ գտնում ասելու, իսկ նա.

— Հօ շատ չե՞մ խօսում: Մարդը կարօտանում է բուժել պատերազմի վէրքերը: Ասեմ, որ հողն էլ մարդու վէրքն է բուժում: Կ'ուզէի մեքենագործ լինէի, իմ ձեռքերով դարաւանդներ բացէի, խաղողի մառաններ պատէ տայի հողին: Ձեռքերը հողեր են նուաճում, կռիւ են տալիս, փոխում են մեր շրջանի դէմքը, իսկ ես գրանցում եմ, ասում եմ՝ նուաճուել է այսքան հող: Եղա՞ւ: Մարդ պիտի հող սանձի: Գիւղի մարդը պիտի դրա համար ապրի:

— Մի՛ սրտնեղիր, Վանօ: Կը ներես, որ խանգարեցի:

— Չէ, ինչ է պատահել: Երրորդ տղաս մօտս է աշխատում: Բանուոր է: Մեխանիկներ է պատրաստւում: Ես Վանօյին շատ եմ սիրում: Նրա պատրաստած յենասիւների վրայ են բարձրանում խաղողի ճիւղերը: Ձմեռն էլ գեղեցիկ է լինում: Խաղողի թփեր են՝ ձիւն ու արեւ վրան... Բոլոր տղերքին շատ եմ սիրում: Սիրում եմ, ոչ թէ նրա համար, որ իմ տղաներն են, այլ աւելի շատ նրա համար, որ պարծենալ չլինի, հող, ծառ, ջուր շատ են սիրում: Ինչ որ պատերազմը արգելեց որ ես անեմ, տղաներս են անում, մեր նոր երիտասարդութիւնն է անում...

— Վանօ, ասում են շքանշաններ ունես, հա՞:

— Ունեմ: Մի քանի տարի առաջ ստացայ: Հայրենական Պատերազմի Առաջին Աստիճանի շքանշան է: Որ ստացայ, շատ ուրախացի, ինքս ինձ հետ խօսում էի, ասում՝ ուրեմն ես շքանշանի համա՞ր եմ կռուել: Բայց այսօր էլ մտածում եմ նաեւ չստացած շքանշանների մասին: Այսպէս չլինէր, կը կռուէի, նոր կոչումներ կ'ստանայի, նոր շքանշաններ...– Եւ մարդն այնպէս է ժպտում, որ ասես միանգամից կոչումներ ու շքանշաններ ստացած լինի:

Ծնկներով մարդը թւում է, թէ հողից է պեղուել, ասես հողի պատգամախօսն է, որ եկել է ու որպէս ներկայացուցիչ, խօսում է հողի կողմից...

— Կը ներես, որ քեզ տուն չեմ հրաւիրում: Սպասում եմ:

— Ու՞մ:

— Հարսին: Գնացել է Այգեհովիտ գիւղ: Հարսին բերելու: Ուսուցիչ տղաս ամուսնացաւ ու գնաց ծառայելու...

Ես ուզում եմ խօսքեր գտնել, որ ասեմ՝ ոչինչ, այդպէս էլ է պատահում, իսկ նա ձեռնափայտով ասես հողին ասում է.

— Ծառայելուց էլ լաւ բա՞ն:

Մարդը ճանապարհին սպասում է: Երեւում է Վանօյի կինը:

— Մի՛ շտապիր: Արուս, կամաց արի,– ձայնում է Վանօն:

— Երկու զինուոր տղայ ունեմ, ոնց չշտապեմ:

— Էլի տղայ ունե՞ս, Վանօ:

— Հա, Գեղամն էլ ունեմ: Կամ դասերն է սովորում, կամ 5-6 փութ ծանրութիւն է բարձրացնում: Ասում է՝ որպէս կարգային մարզիկ պէտք գնամ բանակ:

Զրուցում ենք եւ յանկարծ Վանօն ասում է.

— Կը ներես, փոքր ախպեր, մի հարց էլ ես տամ: Էս հարցափորձը ինչի՞ համար է:

— Պիտի թերթում գրեմ:

— Է, է՛, գրելու օգուտը ո՞րն է: Պատերազմի ժամանակ էլ հիւանդանոցում պառկած ժամանակ բանաստեղծութիւններ էի գրում: Բայց մի մեթր նուաճած հողը հազար բանաստեղծութիւն արժի: Հարկաւոր է հող նուաճել, հող, երկիրը գեղեցկացնել, շէնացնել:

— Ճիշտ ես, բոլորն էլ ճիշդ են, բայց ամենաճիշդը այն մարդն է, որ հող է նուաճում, եւ նրա ձայնը երբեք չես լսում...

3. ԱՅՍ ՆՈՐ ԵՐԳԸ

Մի շէկլիկ աղջիկ կանգնել է այգու մէջ ու նայում է ծառերին. սպիտակ, կարմիր, դեղին ծաղիկներ էին թափուել ծառերի վրայ, սիրուն-սիրուն էր: Յովիկն ասում էր՝ սիրուն չի, նախշուն է: Քոյր ու եղբայր վիճում էին: Ծաղիկները գնացին ծառերի վրայ երեւացին կանաչ տերեւներ: Կանաչ տերեւների միջից երեւացին կանաչ խնձորներ, տանձեր: Արեւը կանաչի միջից դուրս չէր գալիս: Մի օր էլ արեւ չկար, ծառերը չէին ժպտում (Յովիկն ասել է՝ ծառերը կանաչ են ծիծաղում): Մինչեւ վիճել են, քամի է սկսուել: Ինքը փախել է տուն եւ սկսել է ապակիների միջից նայել: Անձրեւ է սկսել: Ճիւղերն սկսել են խնձորներով ծեծել ապակիները: Ինքը ցանկացել է բացել պատուհանները, Յովիկն ասել է՝ չի կարելի: Մինչեւ վիճել են, քամին անցել է, անձրեւն անցել է, երկնքում ծիածան է կապուել եւ ապակիների միջից, ծառերի միջից ծիածանը եւ սիրուն էր, եւ նախշուն, եւ իրենք՝ քոյր ու եղբայր, նայել են, չեն վիճել: Յետոյ տերեւները դեղնեցին, մրգերը դեղնեցին: Հայրիկը եւ մայրիկը մրգերը քաղեցին, բերեցին տուն, տերեւներն էլ քամին տարաւ, ծառերը մնացին անտերեւ, անմիրգ:

— Շէկլիկ,– ձայնում է Կորիւնը,– մօտ արի:

Աղջիկը սթափւում է, նայում, յետոյ ճանաչում է Կորիւնին եւ վազեվազ մտնում է:

— Մայրիկդ ո՞ւր է,– շէկլիկին շոյում է Կորիւնը:

— Աշխատանքից նոր եկաւ, տատիկը ջուր չէր բերել, կժի մէջ ջուր չկար, գնաց ջրի. աղբիւրը մօտիկ է, հիմայ կուժը կը լցնի ու կը գայ,– աղջիկն ուրախանում է, որ ճիշդ ասաց, ու մի տեղ չշեղուեց:

Մայրը ջրից գալիս է, աղջկան ասում՝ «ինչու՞ հիւրերին տուն չես հրաւիրում, արդէն մեծ աղջիկ ես, վեց տարեկան», եւ մեզ, «համեցէք, խնդրեմ» է ասում:

Սեւ, պարարտ հողում է այգին: Տունը հողի միջից է ելնում: Այստեղ մոռանում ես քարը: Երջանիկ կտոր հող էր եւ տուն մտնելուց յետոյ, թուաց, թէ մի անկիւնից երգելու է երջանկութեան թռչունը: Այս տունը ունեցել է իր նախնին: Այս նախնի տունն էլ իր ապուպապոտ, ծխոտ նախնին:

Վազգէնի հայրը գնաց պատերազմ: Չեկաւ: Տունը շիվար մնաց: Վազգէնը մեծացաւ եւ Ջինան նրանց տուն հարս եկաւ: Հարսնութիւնը աշխատանքով սկսեց: Տունը կամաց-կամաց սկսեց խելքի գալ: Յովիկ տղայ ունեցաւ եւ տխուր ծուխը օջախի ծուխ դարձաւ:

Այգեհովիտը մեծ գիւղ է եւ երեք անուն ունի: Հին մեծերից շատերի համար դեռ Ուզունթալա է: Նոր մեծերի համար՝ Այգեհովիտ: Երիտասարդութեան համար՝ էլի Այգեհովիտ: Իսկ եւ հին մեծերի, եւ նոր մեծերի, եւ երիտասարդութեան համար ունի մի մտերմիկ անուն եւս՝ Ջինայի գիւղ: (Իջեւանում, երբ ասացի գնում եմ Այգեհովիտ, ասացին՝ Ջինայի գիւղը, հա՞, լաւ գիւղ է, լաւ աղջիկ է): Ես նայում եմ Ջինային եւ ուզում եմ նրա մէջ գտնել գեղջուկ աղջկայ այն սէրը, որ նուիրել է հողին եւ հողը նրան բարձրացրել է, անունն առել իր երակներին ու հասցրել հեռու-հեռուները: Ջինայի գիւղ: Նոր եմ զգում, որ բարեւելու ժամանակ նրա ափի կոշտուկները ինչ-որ բան են ասել ինձ: Եւ այդ պահին ինձ թուաց՝ նա, ով ծխելուց յետոյ ասել է՝ համով-հոտով ծխախոտ է, ուրեմն նա ծխել է Ջինայի մշակած ծխախոտից, նա, ով խմելուց յետոյ ասել է՝ համով-հոտով գինի է, ուրեմն նա խմել է հին կարասներում եռեփ եկած գինի, որը լցրել է Ջինան: Եւ ինչ-որ մի տեղ չես ուզում հաւատալ, որ 27 տարեկան այս կինը ճանաչուած է ամբողջ մեր հանրապետութիւնում: Ջինա Ալավերդեանը ՍՍՀՄ Գերագոյն Սովետի դեպուտատ է: Նրան կարող ես առաւօտ շուտ տեսնել այգու մէջ լուացք փռելիս, դաշտերում՝ ծխախոտագործուհիների հետ զրուցելիս, աշխատելիս, իսկ երեկոյեան կը տեսնես հեռուստատեսութեամբ ելոյթ ունենալիս, կամ Երեւան – Մոսկուա ինքնաթիռում, որ վաղը Սովետների մայրաքաղաքում պէտք է մասնակցի մի շատ կարեւոր հարցի քննարկմանը:

Ջինայի համար կեանքն ուրիշ է. իր շրջանը դառնում է մրգի երկիր. իր գիւղից քիչ ներքեւ կառուցւում է եզակի պենթոնիտային կաւերի գործարան, որի աւելի քան 140 տեսակի արտադրանք օգտագործուելու է տարբեր բնագաւառներում: Եւ շուտով Իջեւանը երկաթուղային կապ կ'ունենայ նաեւ Ատրպեջանի հետ:

Մենք խօսում ենք, իսկ Վազգէնը գրկել է Յովիկին եւ նրա հետ անձայն, անբառ զրոյց է անում: Յետոյ նրա սիրտը լցւում է եւ իր խօսքն է բերում:

— Հողի սէրը լինի, խաղաղութիւն լինի...

... Շեմին մի կայծակնահար, խանձուած հաճարենի է պառկել: Ամէն երեկոյ այգու ստուերն ընկնում է հաճարենու վրայ, Վազգէն նայում է անտառից բերուած հաճարենուն եւ տխրում: Երանի թէ հայրն էլ, թէկուզ այսպէս կայծակնահար, գար եւ հանգչէր այգու ստուերում:

Եւ նա պինդ գրկեց Յովիկ որդուն:

Երջանկութեան թռչունը տան մէջ իր ոգին է փռել: Իսկ դրսում, թափուր այգու ճիւղերին ցրտահար՝ աստղերը ինչ-որ բան են ասում:

ՀՐԱՉ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

ԹԱՏՐՈՆ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԲԵՄԱԴՐԻՉ ՆՈՒՊԱՐ ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ ՎԵՐՋԻՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջերս մեծ անակնկալ մը տեղի ունեցաւ արաբ բեմին համար: Արդարեւ անցեալ 3, 4, 5 եւ 6 Մայիսին, չորս օրեր յաջորդաբար, Ամերիկեան Համալսարանի «Նիւ Հոլ» բեմին վրայ ներկայացուեցաւ՝ գերման թատերագիր Ֆրիտրիխ Հեպըլի «Կախարդական Գոհարը» երեք արարով բարոյալից կատակերգութիւնը, արաբերէն լեզուով, նախաձեռնութեամբ Գահիրէի «Կէօթէ» Հիմնարկի ու Գահիրէի Ամերիկեան Համալսարանի եւ բեմադրութեամբ եռանդուն հայորդի Նուպար Ղազարեանի։

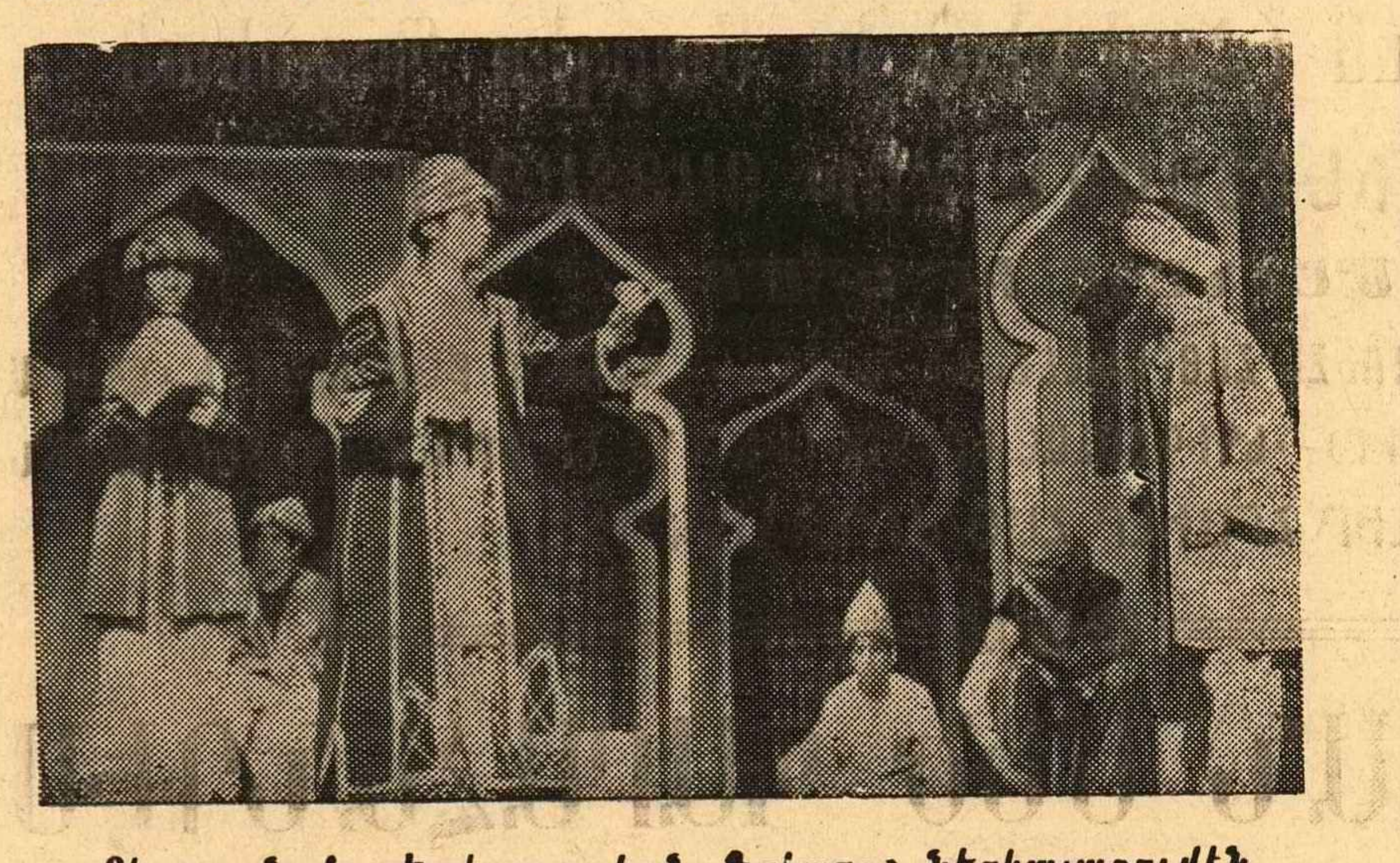
Տեսարան մը «Կախարդական Գոհարը» Ներկայացումէն

Բոլոր ներկայացումներուն ալ հոծ բազմութիւն մը փութացած էր ներկայ գտնուելու ու ճաշակելու նրբին ու նորագոյն արուեստով պատրաստուած թատերգութիւն մը: Այս դժուարին փիէսը ընտրած էր Նուպար Ղազարեան, որ շուրջ տարի ու կէս յամառ աշխատանք տանելով, կարողացաւ աւելի քան երեսուն համախոհ երիտասարդ դերասան-դերասանուհիներ բեմ հանել, լաւագոյն դերաբաշխումով մը: Գովելի էր նաեւ խնամքով իրագործուած բեմի յարդարանքը, լոյսերու խաղերն ու ճոխ զգեստաւորումները, որոնցմով ներկայացումը յաջողած էր ապահովել ներդաշնակ ամբողջականութիւն մը։

Ներկայացումը առնուած էր «Հազար ու մէկ գիշերներ» աւանդավէպէն, որ կը պատկերացնէր հին թագաւորական շրջան մը, ուր գոյութիւն ունէր դասակարգի խտրութիւն՝ քմահաճ իշխող դասակարգին եւ համարատու զանգուածին միջեւ։ Սակայն թագաւորը գահաժառանգ կ'ընէ հասարակ երիտասարդ մը, որ իր կորովի կամքով յաջողած էր՝ թագաւորին կախարդօրէն անյայտացած դուստրը կրկին երեւան բերելու, եւ այսպիսով երիտասարդը ապացուցած կ'ըլլար թէ պիտի կարողանար վերջ տալ այդ անիրաւութիւններուն....

Բոլոր դերասանները ալ գիտակից եւ ինքնավստահ դերակատարութեամբ ցուցաբերեցին՝ ապրումներով եւ մանաւանդ բնական խաղարկութիւն մը, եւ արժանացան ներկաներուն երկարատեւ ծափողջոյններուն։

Բեմադրիչ Նուպար Ղազարեան, հակառակ իր զանազան զբաղումներուն, սրտովին նուիրուած է թատրոնին, բեմադրելու եւ հասարակութեան հրամցնելու նորագոյն արուեստով թատերգութիւններ։ Այս առթիւ ան արժանի է ամէն գնահատանքի։

Ջերմօրէն կը շնորհաւորենք խանդավառ այս հայ երիտասարդը, ինքնաշխատութեամբ ձեռք բերած իր յաջողութիւններուն համար եւ նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք իրեն։

ԱԳԱՀՈՒՆԻ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ հրատարակութիւնները.

«ԴԵՒԻ», աշխատասիրեց Յովիկ Ա. Ալլահվէրդեան.

Մարգար Ղարաբէգեանի (Դեւ) բանաստեղծութեան մասին մաքուր թուղթի վրայ հրատարակուած այս գիրքը, որ 90 էջերէ կը բաղկանայ, պատկերազարդուած է՝ «Դեւ»ի և իր նկարչական կարգ մը գործերուն լուսանկարներովը.

Տպագրուած է Նոր Ջուղայի «Ս. Ամենափրկիչ» վանքի տպարանին մէջ:

«ԵՐՋԱՆԻԿ ԱՊՐՈՒՄՆԵՐ ՄԱՅՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՄԷՋ» (Նոր Հաճըն աւանի տասնամեակը), հեղինակ Աբրահամ Գ. Գրաճեան.

Տպագրուած է Արժանթինի մէջ. որակաւոր թուղթի վրայ և պատկերազարդ, 132 էջ. Գինը՝ 2 Տոլար կամ 20 Փեսօ. Ստանալու համար դիմել՝

A. KRADJIAN
Saavedra
BUENOS AIRES
(Rep. Argentina)

ՏԻՄԻԹՐԻ ՈՒՍԹԻՆՈՖ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐՈՒՆ ՄԱՍԻՆ

Տիմիթրի Ուսթինոֆ, Քաղաքական Գրասենեակի փոխ-անդամ, Ս. Միութեան Համայնավար Կուսակցութեան Կեդ. Կոմիտէի քարտուղար, դիտել տուաւ նոր կարելիութիւնները՝ Եւրոպայի մէջ ուժեղացնելու համար ապահովութիւնը եւ զարգացնելու համար միջազգային լայն համագործակցութիւն։

Խօսելով Քրեմլինի մէջ, ան աւելցուց. «Մեզի համար Եւրոպայի ապահովութեան հարցը իր բնոյթով վերացական հարց մը չէ: Ժողովուրդը լաւ կը յիշէ նազի նախայարձակումը՝ որ սկսաւ Եւրոպայի կեդրոնէն։ 20 միլիոնէ աւելի սովետ քաղաքացիներու կորուստը՝ ոչ մէկ բանի հետ կարելի է բաղդատել, ոչ ալ՝ տասնեակ հազարներով մեր քաղաքներուն ու գիւղերուն աւերումը: Ահ՛ա թէ ինչու Ս. Միութիւնը, իր ընկերվար եղբայրներուն հետ միասին, այնքա՛ն յարատեւօրէն յառաջ տարած է եւ կը տանի ներկայիս պայքարը՝ խաղաղութեան հաստատ երաշխաւորութիւններ ստեղծելու համար Եւրոպայի մէջ»:

Տիմիթրի Ուսթինոֆ այս հաստատումը կ'ընէր իր զեկոյցին մէջ նուիրուած Լենինի ծննդեան 103րդ տարեդարձին։

Տիմիթրի Ուսթինոֆ ըսաւ. «կառուցողական քաղաքականութիւնը հետզհետէ աւելի մեծ հասկացողութիւն կը գտնէ՝ իրապաշտօրէն մտածող ժողովուրդներուն մօտ։ Կարելի է բաւարարութեամբ վեր առնել, թէ Եւրոպայի յետ-պատերազմեան զարգացման արդիւնքները՝ համաձայն են ներկայիս պաշտօնական ճանաչումով գոյութիւն ունեցող սահմաններուն անբռնաբարելիութեան։ Ս. Միութեան եւ մեծ ազդեցութիւն ունեցող երկիրներուն (ինչպիսին են Ֆրանսան եւ Գերմանական Ֆետերալ Հանրապետութիւնը) միջեւ գոյութիւն ունեցող յարաբերութիւնները՝ գործնականապէս կ'ընդլայնին։ Արեւմտեան Պեռլինի շուրջ համաձայնութիւն մը կնքուած է։ Դիւանագիտական մեկուսացման քաղաքականութիւնը, որ որդեգրուած էր Գերմանիոյ Դեմոկրատ Հանրապետութեան դէմ, կատարեալ ձախողութեան մատնուեցաւ։ Յարաբերութեանց հիմնական սկզբունքներու դաշինքը ստորագրուեցաւ երկու Գերմանիաներուն միջեւ։

Գործնական պատրաստութիւններ ճամբու մէջ են՝ համաեւրոպական խորհրդաժողովի մը համար, որ կոչուած է հիմնաքարը ըլլալու՝ ապագային Եւրոպայի խաղաղ զարգացման, ապահով պայմաններու մէջ եւ համահաւասար գործակցութեամբ՝ ցամաքամասի բոլոր երկիրներուն»:

Ն.Մ.Գ.

ԹԷՔԷԵԱՆ ՄՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱՇԷՆ ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿ

Է. ՏԱՐԻ, 1972

Սփիւռքի զանազան շրջաններէն ստացուեցան 16 անուն գիրքեր, մրցման մասնակցութեան համար որոշուած ժամանակամիջոցին, մինչև 31 Յունուար 1973.

Գնահատիչ Յանձնախումբս, նկատի առնելով ներկայացուած հրատարակութիւնները, որոշեց հինգ հարիւր տոլար յատկացնել «ՀԱՄԱՊԱՏԿԵՐ ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅՈՑ ՄԷԿ ԴԱՐՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ» խորագիրով ուսումնասիրութեան հեղինակ ԼԵՒՈՆ ՉՈՐՄԻՍԵԱՆԻՆ, իսկ մնացեալ հինգ հարիւր տոլարը՝ «ՇԻՐԱԿ» ամսագիրի հրատարակութեան ֆոնտին։

ՀԱՅԿԱՇԷՆ ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԻ
ԳՆԱՀԱՏԻՉ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

ՍՐՏԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՏԱՊ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

Նրա հիւանդանոցային ութ բաժանմունքները յատկացուած են սրտային առանձին հիւանդութիւններին. Այսպէս. գործում են հիպերթոնիայի, սրտամկանի ինֆարկտի, ռեւմատիզմի, սրտային անբաւարարութեան, սրտի ձեռք բերովի և բնածին արատների. անօթային հիւանդութիւնների բուժման ու վերականգնողական բաժանմունքները, որոնցում կիրառւում են թերապեւտիկական և վիրաբուժական բոլոր նորագոյն միջոցները. Բաժանմունքներն ապահովուած են տեխնիկական լաւագոյն կահաւորումով: Անշուշտ, մօտակայ տարիներին, ինստիտուտն աւելի կը հարստանայ և կը կատարի կարեւոր տեսական ու գործնական աշխատանք:

ՀԱՐՑ.— Երեւանի սրտաբանութեան եւ սրտային վիրաբուժութեան ինստիտուտն ինչպիսի՞ օգնութիւն է ցոյց տալիս հանրապետութեան քաղաքների ու շրջանների բնակչութեանը:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.— *Իր ստեղծման առաջին իսկ օրից, սրտաբանութեան և սրտային վիրաբուժութեան ինստիտուտը, հիմնական ուշադրութիւնը բեւեռել է հանրապետութեան բնակչութեանը արդիւնաւէտ բժշկական օգնութիւն ցոյց տալու գործին. Հազարաւոր հիւանդներ ինստիտուտի տարբեր բաժանմունքներում ստանում են բարձրորակ մասնագիտական օգնութիւն. Տիսպանսերային աշխատանքի շնորհիւ, հիւանդների մեծամասնութիւնը գտնւում է ինստիտուտի տեւական հսկողութեան տակ: Արժէ նշել, որ մեզ մօտ հիւանդներ են ընդունւում ոչ միայն Հայաստանի, այլեւ Սովետական Միութեան ամենատարբեր վայրերից. Մեր ինստիտուտում բուժուել են նաեւ օտարերկրեայ շատ քաղաքացիներ.*

Հանրապետութիւնում ստեղծուած է հեռախօսային այնպիսի կապ, որի միջոցով տարբեր տեղերից ինստիտուտ են հաղորդւում էլեկտրասրտագրութիւններ և նոյն գծով անմիջապէս տրւում են բժշկական անհրաժեշտ յանձնարարականներ. Ինստիտուտի աշխատակիցները մեծ օգնութիւն են ցոյց տալիս հանրապետութեան տարբեր վայրերի բժշկական հիմնարկներին և յաճախակի հանդէս են գալիս զեկուցումներով ու ելոյթներով.

ՀԱՐՑ.— Գիտական ինչպիսի՞ կապեր գոյութիւն ունեն Երեւանի սրտաբանութեան եւ սրտային վիրաբուժութեան ինստիտուտի ու Սովետական Միութեան եւ աշխարհի համանուն գիտական կեդրոններու միջեւ:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.— *Մեր ինստիտուտը գիտական սերտ կապեր է ստեղծել Սովետական Միութեան բազմաթիւ սրտաբանական ինստիտուտների (Մոսկուա, Լենինկրատ, Քիեւ, Նովոսիբիրսկ և այլն), ինչպէս նաև արտասահմանեան մի շարք երկիրների համանուն կենտրոնների հետ. Յատկապէս բեղմնաւոր համագործակցութիւն գոյութիւն ունի Հայաստանի և Գերմանական Դեմոկրատ Հանրապետութեան սրտաբանների միջեւ, որոնց հետ տարւում են համատեղ գիտական հետազօտութիւններ և պարբերաբար կազմակերպւում գիտաժողովներ. Ամենատարբեր երկիրների հետ ստեղծուած գիտական փոխադարձ կապերը պատահական չեն. Մեր ինստիտուտում տարւում են բարձր մակարդակի գիտական հետազօտութիւններ և աշխատում են տաղանդաւոր գիտնականներ, որոնցից են՝ Կ. Քեանդարեանը, Ռ. Ստամպուլցեանը, Ա. Միքայէլեանը, Գ. Բադալեանը, Ն. Ասլանեանը, Ս. Յովհաննիսեանը, Ս. Եոլեանը, Ն. Յովհաննիսեանը և ուրիշներ.*

ՀԱՐՑ.— Ինչպիսի՞ նոր ծրագրեր ունի ձեր ինստիտուտը:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.— *Ծրագրերը շատ են, որոշ հարցերում առայժմ գուցէ և ֆանթաստիկ. Պարզ է միայն այն, որ Հայաստանի սրտաբանները իրենց ամբողջ սիրտն ու միտքը նուիրել են այդ սուրբ գործին: Մեզ մօտ ստեղծուած են բոլոր անհրաժեշտ պայմանները՝ գիտական և ստեղծագործական վեհ խիզախումների համար:*

«ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ»

ԳՈՐԾԻՉՆ ՈՒ ԳՈՐԾԸ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

մէջ իրմէ բարիք եւ ծառայութիւն ընդունած մարդոց թիւը խիստ շատ է, առանց որեւէ խտրութեան։ Իր յուղարկաւորութեան ներկայ եղող բազմութեան (արաբ, հայ, լըվանթէն, եւրոպացի եւ ասիացի) հոծութիւնը զիս զարմացուց եւ ուրախացուց։ Հայ անձնաւորութիւն մը հասած ըլլայ այսքան մեծ ու լայն շրջանակի համակրանքին, սա հպարտանքի երեւոյթ էր մեզի համար։ Եւ արդար էր, որ Նուպար Պալաեան, իր մահէն տարի մը առաջ, մեծ բարեբախտութեամբ, եգիպտահայութիւնը ներկայացնելու պատիւին արժանանար՝ Սովետական Հայաստանի Յիսնամեայ Յոբելեանի հանդիսութեանց, Երեւանի մէջ։

Այսպիսի անձնաւորութիւն մը, մարդկութեան բարեկամ մը, հայութեան հարազատ մէկ զաւակը՝ պէտք չէր որ մեռնէր իր լիութեան տարիքին, յիսունը հազիւ անց։ Ափսո՛ս, սակայն. 1972ի գարնան (20 Մայիս) տխուր օր մը՝ մենք կորսնցուցինք նաեւ ընտանիքի սիպար հայր Նուպար Պալաեանը։ Հայր՝ որ դաստիարակած է երեք անզուգական հայորդիներ, մեծհայր Սարգիսի՝ կամաւորի եւ յեղափոխականի ոգիով։ Բնական է, որ իր բաց թողած տեղը լեցնող չգտնուի։ Բայց մտածել՝ որ իր տարած աշխատանքը շարունակող պիտի չգտնուի, անարդարութիւն եւ սխալմունք եղած պիտի ըլլար յիշատակին Նուպար Պալաեանի, որուն դաստիարակած երիտասարդութիւնը անցած է արդէն պատնէշին վրայ։

Նուպարը թաղեցին Հելիոպոլսոյ Ամենայն Սրբոց Գերեզմանատան մէջ՝ Մտաւորականներու քովը, Տամատեանի, Թէքէեանի, Ա. Տատրեանի եւ իր ուսուցիչներէն՝ Քրիստեանի, Կէօզիւպէօյիւքեանի, Ծաղկունիի մօտ։ Ճիշդ ըսաւ երիտասարդ դամբանախօս Աւետիս Մովսէսեանը, թէ՝ իբրեւ գաղափարական, իբրեւ շունչ եւ տեսլական, ինչ որ Նուպար Պալաեան ժառանգ ձգեց, պիտի շարունակուի եգիպտահայ յառաջդիմական երիտասարդութեան մէջ։ Եւ այսով՝ Նուպար Պալաեան պիտի ապրի ընդմիշտ....։

Հ. ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

Գահիրէ, 15 Մայիս 1973

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
24 ՄԱՅԻՍ 1973

Հայ Մարզիկը Համաշխարհային Չափանիշեր Հաստատեց

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ԸԼԼԱԼՈՎ ՄԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ՀԱՅ ՄԱՐԶԻԿ ՄԸ՝ ՇԱՒԱՐՇ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ, ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՉԱՓԱՆԻՇԵՐ ԿՈՏՐԵՑ

Թիֆլիսի մէջ, ջրասոյզ լողի միջազգային մրցումներու 800 մեթր տարածութեան, ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՆՈՐ ՄՐՑԱՆԻՇՈՎ մրցումին յաղթական հռչակուեցաւ Երեւանի ֆիզկուլտուրայի ուսանող՝ միջազգային կարգի սփորի վարպետ, 19ամեայ մարզիկ Շաւարշ Կարապետեանը։ Այդ տարածութիւնը ան կտրեց 7 վայրկեան և 12,2 երկվայրկեանի մէջ։

Շաւարշ Կարապետեանը իրեն հաւասարող չունեցաւ նաև 50 մեթր (սուզում) լողատարածութեան մէջ՝ 17,1 երկվայրկեան։

Երեւանցի այս նոյն մարզիկը աշխարհի նոր մրցանիշ հաստատեց նաև 400 մեթր ըստորջրեայ լողումի՝ 3 վայրկեան 20,7 երկվայրկեանով։

Ծածկած լողաւազանի մէջ ստորջրեայ 50 մեթր արագ լողալու միջազգային մրցումներուն, Շաւարշ Կարապետեանը համաշխարհային նոր մրցանիշ հաստատեց՝ 38,4 երկվայրկեանով։

Մեր ժողովուրդի սփորի պատմութեան մէջ առաջին անգամն է՝ որ հայ լուղորդ մը համաշխարհային մրցանիշեր կը հաստատէ։

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Օր. Գեյլա Խաչերեանի ընդ Պր. Տիրան Քիւրքճեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան առթիւ Տէր և Տիկին Միսաք Տընկճեան և ընտանիք կը նուիրեն 200 ե.դ.։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Իր անզուգական կողակցին ողբ. Տիկին Մաքրուհի Մարտիրոսեանի մահուան Գ. տարելիցին առթիւ և անոր անմոռանալի յիշատակին, Պր. Վաղինակ Մարտիրոսեան կը նուիրէ.

Եկեղեցւոյ Պայծառութեան	400
Աղքատախնամին	400
Այծեմնիկին	400
Գալուստեանի ճաշի սեղանին	400
«Արեւ»ին	200
«Ջահակիր»ին	200

(Ստանալ Պր. Հայկ Օհաննէսեանէ)

Իրենց սիրելի եղբօր և մօրեղբօր՝ ողբ. Տիրան Տիրատուրի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ, Հայաստանէն՝ Այրի Տիկին Վերգին Քէօլէեան, Այրի Տիկին Սըրբուհի Սըէնճեան և Տէր և Տիկին Տիգրան Մուլիկեան կը նուիրեն.

«Արեւ»ին	200
Աղքատախնամին	100
Այծեմնիկէ Հանգստեան Տան	100
«Ջահակիր»ին	100

(Ստանալ «Արեւ»էն)

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐԻՆ ՀԵԼԻՈՊՈԼԻՍ

Պր. Տիրան Քիւրքճեանի ընդ Օր. Գեյլա Խաչերեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան ուրախ առիթով, վասն խնդակցութեան կը նուիրեն.

Տէր և Տիկ. Տիրան Կիւրեղեան	300
Տեարք և Տիկնայք Ժագ և Վարդան Սաաքելեան	300
Տէր և Տիկ. Յակոբ Էքսէրճեան	200
Տէր և Տիկին Անդրօ Վարժապետեան	200
Տէր և Տիկ. Յակոբ Ժամկոչեան	200
» » Գէորգ Էքսէրճեան	200
» » Պետրոս Աբգարեան	200
» » Հրանդ Թուֆայեան	200
Տէր և Տիկին Վարուժան Էքսէրճեան	200
Պր. Կարապետ Փօնճուգեան	200
Պր. Համօ Կարսեան	200
Տէր և Տիկ. Կարպիս Քէհեաեան	100
» » Արամ Գազազեան	100
» » Արամ Գուլթնուեան	100
Պր. Սարգիս Գօղիկեան	100

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Պր. Արա Գ. Ոսկերիչեանի՝ «Ինենքօ»ի հաստատած օդանաւային մեքենագիտութեան դասընթացքը յաջողութեամբ աւարտելուն և օդանաւային մեքենագիտութեան ճարտարագէտի վկայական ստանալուն ուրախ առթիւ, Տէր և Տիկին Վահան Խաչերեան կը նուիրեն 100 ե.դ.։

Ողբ. Նուպար Գալաեանի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ և անոր քաղցր յիշատակին կը նուիրեն.

Պր. Ժիրայր Թօփալեան	200
Տէր և Տիկին Հրանդ Կէօզիւպէյիքեան	100

ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ ՃԱՇԻ ՍԵՂԱՆԻՆ

Տէր և Տիկ. Արտաշէս Մուզալեան 100 ե.դ., Ս. Զատկուայ Ս. Յարութեան տօնին առթիւ իրենց համայն ննջեցեալներուն քաղցր յիշատակին։

Տէր և Տիկին Գրիգոր Մանուկեան 100 ե.դ., Զատկուայ մեռելոցին առթիւ՝ իրենց համայն ննջեցեալներուն քաղցր յիշատակին։

Տիկին Տիգրանուհի Թոնամեան, իր եղբօր՝ Յակոբ Տիչչէքէնեանի ապաքինման համար կը նուիրէ 50 հատ հաւկիթ։

Օր. Վարդանոյշ Նափուճեան, Տիկ. Արշալոյս Նափուճեան և զաւակները Գագո/կ, Մարի (Մոնրէալ), 500 ե.դ. իրենց շատ սիրելի եղբօր, ամուսնոյն և հօր՝ ողբ. Սարգիս Նափուճեանի մահուան 7րդ տարելիցին առթիւ։

Տէր և Տիկ. Արթիւր Ոսկանեան 100 ե.դ., Ալեքսան Բէյզեանի ընդ Օր. Ժուլիէ Ժագոպ (Պէյրութ) ամուսնութեան ուրախ առթիւ։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ի գիտութիւն Աղեքսանդրիոյ մեր բարեպաշտ ժողովրդեան կը ծանուցանենք թէ Հինգշաբթի, 31 Մայիս 1973, Տօն է ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ։

Այս առթիւ տեղւոյս Ս. Պօղոս-Պետրոս Եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի։

Ի ժամ Ս. Պատարագի տեղի պիտի ունենայ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՂԹԱՆՔ 1441ին Հայրապետական Աթոռին Սիսէն Ս. Էջմիածին փոխադրութեան տարեդարձին առթիւ։

Կը հրաւիրենք հաւատացեալ ժողովուրդը ներկայ գտնուելու ժամերգութեան և Ս. Պատարագի։

Սկիզբ ժամերգութեան կ. ա. ժամը 7.30ին
Ս. Պատարագ » » 9ին

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ
Ս. ՊՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ
ԵՒ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ

1092

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿԸ

ՄԵԾ ՇՈՒՔՈՎ ՊԻՏԻ ՏՕՆՈՒԻ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 31 ՄԱՅԻՍ 1973, Կ. Ե. ԺԱՄԸ 9.15ԻՆ

ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ ԳԵՐՇ. Տ. ԶԱՒԷՆ Ս. ԵՊՍ. ՉԻՆՉԻՆԵԱՆԻ

(ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ՏԵՂԱՊԱՀ ԵԳԻՊՏԱՀԱՅՈՑ)

ԵՒ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ ԸՆԿԵՐ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԿՈՒԺՈՒՆԻԻ

ՊԻՏԻ ԲԱՆԱԽՕՍԵՆ

Ընկերներ՝ Տոքթ. Արշակ Գազանճեան (Պէյրութէն), Ռուբէն Տիրարեան (Հալէպէն) եւ Սարգիս Պալաեան

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ՅԱՅՏԱԳԻՐ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆԻ (ՋՈՒԹԱԿ) ՎԻԿԹՈՐ ԹԱԹՈՒԼԵԱՆԻ (ՕՊՈՒԱ), ԷԹԹԷՐԻ ԲԱԲԱՇՎԻԼԻ (ԴԱՇՆԱՄՈՒՐ), «ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ» ԵՒ ԻՐ ՄԵՆԱԿԱՏԱՐՆԵՐՈՒՆ

ՍԻՐԱԼԻՐ ՀՐԱՒԷՐ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ

⁂

ՅՈԲԵԼԻՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

«ՕՊԵՐԺ ՏԷ ՓԻՐԱՄԻՏ»Ի ՄԷՋ

ՇԱԲԱԹ, 2 ՅՈՒՆԻՍ 1973, Կ. Ե. ԺԱՄԸ 9.30ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ

ՊԱՏՈՒՈՅ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԻՒՆ

ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆ ՎԱՀԱՆ (ԱՂԵՔՍ.)
ԲԵՏԵՐԵԱՆ ՏՈՔԹ. ՀԱՆՐԻ
ԳԱԶԱԶԵԱՆ ՌՈՒԲԷՆ
ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ ՏՈՔԹ. ԱՐՇԱԿ (ՊԷՅՐՈՒԹ)
ԳԱԼԸՆԵԱՆ ԱԼՊԷՌ
ԳԱԼԸՆԵԱՆ ՌԱՖՖԻ (ԱՂԵՔՍ.)
ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ ԳԷՈՐԳ (ՊԷՅՐՈՒԹ)
ԶՕՐԱՅԵԱՆ ԷՏՈՒԱՐ
ԷՔՍԷՐՃԵԱՆ ՅԱԿՈԲ
ԻՍԿԷՆԵԱՆ ԽՈՐԷՆ
ԿՈՒԺՈՒՆԻ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ (ՊԷՅՐՈՒԹ)
ՄԱՍԻԿԵԱՆ ՄԷԹՐ ՊԱՐՈՅՐ
ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ ԺՈՐԺ
ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ ԼԵՒՈՆ (ՏԻԹՐՈՅԹ)
ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ ԺԻԼՊԷՌ
ԶԱԳԸՃԵԱՆ ԱՒԵՏԻՍ Ն.
ՊԱԼԱԵԱՆ ՍԱՐԳԻՍ
ՊԱԼԵԱՆ ԵՐՈՒԱՆԴ (ՊԷՅՐՈՒԹ)
ՊԵՏԻԿԵԱՆ ՊԵՏՐՈՍ
ՊԸԼԸՔՏԱՆԵԱՆ ԱՐԹՕ
ՍԱԳԱՅԵԱՆ ԶԱՐԵՀ
ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ ՍԱՐԳԻՍ (ՊԷՅՐՈՒԹ)
ՍԷՖԷՐԵԱՆ ՎՐԷԺ (ԱՂԵՔՍ.)
ՍՈՒԼԹԱՆԵԱՆ ՕՆՆԻԿ
ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆ ՆՈՒՊԱՐ (ՄՈՆԹՐԷԱԼ)
ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ ԿԱՐՕ
ՏԻՐԱՐԵԱՆ ՌՈՒԲԷՆ (ՀԱԼԷՊ)
ՏԵՖՈՅԵԱՆ ՎԱՀԱԳՆ
ՐԷՅԻՋԵԱՆ ԽԱՉԱՏՈՒՐ
ՔԷՀԵԱՅԵԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ
ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ
ՔԻԼԻՏՃԵԱՆ ՓՈԼ
ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆ ՀԱՅԿ
ՕՏԱՊԱՇԵԱՆ ՊԵՐՃ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՃՈԽ ՅԱՅՏԱԳԻՐ

ՊԻՏԻ ՆՈՒԱԳԷ «ՕՊԵՐԺ»ԻՆ ԸՆՏԻՐ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԸ

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ՝ ԱՐԺԷՔԱՒՈՐ ՊԱՐԳԵՒՆԵՐՈՎ ՕԺՏՈՒԱԾ

ՄՈՒՏՔ Ե. Դ. 150. ՃԱՇԸ ԸՍՏ ՆԱԽԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ

Տոմսեր եւ սեղան ապահովելու համար դիմել Հայկական Ընթերցասրահ ամէն օր կ. ե. ժամը 8-11, բացի Կիրակի օրերէն։ Կարելի է նաեւ հեռաձայնել 934908, 915013, 59706 933296 եւ 55173 թիւերուն։

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐ, ՀԵԼԻՈՊՈԼԻՍ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Հինգշաբթի, 24 Մայիս 1973, կ. ե. ժամը 6ին

ԲԱԶԱՐԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ԲՈԼՈՐ ՏԻԿԻՆՆԵՐԷՆ ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ԱՆՊԱՅՄԱՆ ՆԵՐԿԱՅ ԳՏՆՈՒԻԼ՝ ՅԱՆՁՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՁԵՌԱԳՈՐԾՆԵՐԸ։

⁂

ՄԵԾ ՔԵՐՄԷՍ-ՊԱԶԱՐ

Կիրակի, 27 Մայիս 1973, առաւօտեան ժամը 10.30էն

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՔԷՀԵԱԵԱՆԻ

ԿԷՍՕՐԻՆ՝ ՃԱՇԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ԶԱՆԱԶԱՆ ՃԱՇԵՐ, ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐ ԵՒ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐ

Ճաշէն ետք տեղի պիտի ունենայ

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐԻ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

«ԻՑԷԱԼ» ՍԱՌՑԱՐԱՆԻՆ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՐԺԷՔԱՒՈՐ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ

ՋԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص. ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز، السيدة عايدة سيروبيان (بالأرمن)
TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél. 915013
Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef: SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր— ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 481—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 31 ՄԱՅԻՍ 1973
ՀԱՏԸ ՔՍՈՒԹԼ 3 եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ.
عدد رقم ٤٨١ — الخميس ٣١ مايو ١٩٧٣

ՈՂՋՈՅՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿ

Ժողովուրդներու պատմութեան մէջ դարերը՝ տարիներու և տարիները՝ օրերու համարժէք կը նկատուին և սակայն բոլորովին հակառակն է պարագան, երբ ան կը վերաբերի մայր հայրենիքէն հեռու, պետական օժանդակութիւններէ (նիւթական և կազմակերպչական) զուրկ այն բոլոր կազմակերպութիւններուն համար, և ի մասնաւորի հայ սփիւռքի մէջ գործող կազմակերպութիւններուն համար, ըլլան անոնք մշակութային, կրթական, մարզական կամ բարեսիրական, որոնցմէ իւրաքանչիւրը առաւել կամ նուազ չափով կը սատարէ հայապահպանումին, ոմանք մասամբ մշակութային, ազգային և հոգեկան, ուրիշներ՝ ֆիզիքական գծով:

Ահա այդպիսի կազմակերպութիւններէն մին է Գահիրէի Հայկական Ընթերցասրահը, որուն վեհ գործունէութիւններուն ծանօթ են հայերն ու օտարները, ըլլան անոնք հայրենաբնակ կամ աշխարհի զանազան մասերուն վրայ հաստատուած:

Հայկական Ընթերցասրահը օրերս հպարտութեամբ կը նշէ իր հիմնադրման 70ամեակը:

Եօթանասուն տարիներ պատնէշի վրայ կանգնած է ան, մղելով օտարացման և այլասերման հայավնաս վտանգին դէմ հերոսական պայքար մը:

Պետութեանց բանակներ, պայքարի ճակատին վրայ հազիւ թէ երեք, հինգ, տասը, քանի տարիներ դիմացած են, դիմադրած են իրենց «ըլլալ թէ չըլլալ»ու պայքարին: Այսօր մենք կը գտնուինք եօթանասունամեայ հայ կազմակերպութեան մը դիմաց, որ նիւթական ուժէ զուրկ, բայց բարոյական և գաղափարական ուժերով և իտէալով զինուած՝ անձահանջ դիմացած է ամէն խոչընդոտի, ամէն դժուարութեանց, ոչ միայն իր գոյութիւնը պահպանելու, այլ մանաւա՛նդ հայրենիքէն հեռու՝ սփիւռքահայ սերունդները դաստիարակելու մշակութային, ընկերային, մարզական և հոգեկան գծով և մասնաւորապէս՝ ազգասիրական, հայրենասիրական և մարդասիրական ոգի ներշնչելով՝ սկզբունքի տէր դարձնելով մեր իրերայաջորդ սերունդները:

Հայկական Ընթերցասրահին ներկայի ղեկավարները ուրախ են այսօր, որ իրենց նուիրական կազմակերպութիւնը կանգնած է հայրենիքին և ժողովուրդին առջեւ, իր գոյութեան ընթացքին չորս յաջորդական սերունդներ օտարացումէ և այլասերումէ փրկած ըլլալու արդար հպարտութեամբ և անխախտ հաւատքով, անսայթաք քայլերով կը շարունակէ իր առաքելութիւնը՝ օտար բայց հիւրընկալ այս ափերուն վրայ:

Հայկական Ընթերցասրահին եօթանասուն տարիներու պատմութիւնը հսկայ հատորներ կրնայ լեցնել: Այս հայրենասիրական կազմակերպութեան կեանքին իւրաքանչիւր տարին լի է օգտաշատ գործունէութեամբ:

Հայկական Ընթերցասրահը հիմնուեցաւ այնպիսի ժամանակաշրջանի մը, երբ հայ ժողովուրդը անկախութիւն և պետականութիւն ունենալու պայքար, նոյնիսկ յեղափոխութիւն կը մղէր՝ իր դարաւոր կեղեքիչին և բռնաւորին դէմ: Յեղափոխութեան ծնունդներէն եղաւ Հայկական Ընթերցասրահը, որ սակայն այսօր, մայր հայրենիք Սովետական Հայաստանի կողքին՝ ժողովուրդներու բարեկամութեան և խաղաղութեան ի նպաստ կը գործէ, միաժամանակ իր գլխաւոր գործունէութիւնը կեդրոնացնելով Եգիպտոսի հիւրընկալ այս ափերուն վրայ ծնած և հասակ նետած հայ երկսեռ երիտասարդութեան հայապահպանումի վեհ նպատակակէտին վրայ:

Արժանի է այստեղ յարգանքի և երախտագիտական զգացումներ յայտնել՝ բոլոր այն անձնուէր նուիրեալներուն, որոնք հիմնեցին, շէնցուցին այս հաստատութիւնը և անոր նպատակներուն իրագործման ուղիին վրայ ինկան հերոսաբար:

Հայկական Ընթերցասրահի պատմութիւնը լի է հերոսական աշխատանք կատարած բազմաթիւ անդամներու անուններով, նուիրեալներ՝ որոնք չերազեցին շքանշաններ կամ վկայականներ, հերոսներ՝ որոնք չսակարկեցին իրենց զոհաբերութիւնները, զոհեցին իրենց հանգիստը, հաճոյքը, ֆիզիքական ուժերը, նիւթական կարողութիւնները, ու թէև մեռան՝ բայց անմահացան, ու իրենց յիշատակը միշտ անմոռաց պիտի մնայ սերունդէ սերունդ:

(Շարունակութիւնը տես էջ 2)

1093

ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ Ս. ԱԹԱՆԱՍ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

Աղեքսանդրիոյ և համայն Ափրիկէի Յոյն Ուղղափառ Պապ և Պատրիարք Ն. Ամեն. Նիկողայոս Զ.ի հրաւէրին ընդառաջելով, Մայիսի տասին Գահիրէ ժամանեց Պուլկարիոյ Ամեն. Մաքսիմ Գ. Պատրիարքը, իբրև հիւր, իր շքախումբին հետ՝ որ կը բաղկանար երկու եպիսկոպոսներէ, մէկ վարդապետէ, երկու քահանաներէ և մէկ սարկաւագէ:

Շաբաթ, 12 Մայիսի երեկոյեան, Աղեքսանդրիոյ Ս. Եւանկելիստոս Մայր Տաճարին մէջ, երկու պատրիարքներու նախագահութեամբ կատարուած կրօնական արարողութեան՝ ներկայ եղաւ Գերշ. Տ. Զաւէն Եպս. Չինչինեան, ապա Յունաց Պատրիարքարանի դահլիճին մէջ ընդունելութեան ժամանակ ներկայացաւ երկու Պատրիարքներուն, իբրև Ս. Էջմիածնի անդամ և Մաքսիմ Պատրիարքին հաղորդեց Ամենայն Հայոց Վեհափառ Կաթողիկոսին եղբայրական ողջոյնը:

Յաջորդ օրը, Կիրակի 13 Մայիս, առաւօտեան ժամը 11ին, Գերշ. Տ. Զաւէն Եպս. Չինչինեան, Աղեքսանդրիոյ Պատ. Թեմական և Քաղաքական Ժողովներու յարգելի ատենապետներուն՝ պ.պ. Մ. Զարպհանէլեանի և Վ. Ալեքսանեանի հետ, ներկայ եղաւ Ս. Եւանկելիստոս Մայր Տաճարին մէջ՝ երկու Պատրիարքներու միասին մատուցած Ս. Պատարագին և փոխանակուած ճառերուն: Ապա Պատրիարքարանի մէջ տրուած ընդունելութեան:

×

Նոյն օրը կէսօրէ ետք, Գերշ. Տ. Զաւէն Եպս. մեկնեցաւ Գահիրէ, ներկայանալու համար Ղպտոց Պատրիարքարան, իբրև ներկայացուցիչ Ս. Էջմիածնի և Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, մասնակցելու համար Ս. Աթանաս Հայրապետի 16րդ դարադարձի և Սուրբին մասունքներուն Հռոմէն վերադարձի հանդիսութիւններուն:

Երկուշաբթի, 14 Մայիս, 1973, կ. ե. ժամը 6ին, Գահիրէի Ս. Մարկոս Նորակառոյց հսկայ Մայր Տաճարին մէջ սկսան՝ Ս. Աթանաս Հայրապետի 16րդ դարադարձի հանդիսութիւնները: Նախորդ շաբաթ Ն. Ամեն. Տ. Շնուտա Գ. Ղպտոց Պատրիարքը, Կաթողիկէ եկեղեցւոյ Քահանայապետ Ն. Սրբութիւն Պօղոս Զ.ի հիւրը իբրև, Հռոմի մէջ տեսակցութիւն ունեցած ըլլալով, Պապը Ղպտոց Պատրիարքին և իրեն ընկերակցող շքախումբի անդամներուն յանձնած էր Ս. Աթանաս Հայրապետի մասունքները, որոնք խոշոր տուփի մը մէջ զետեղուած կը հանգչէին Ս. Խորանին ձախ կողմը:

Նախ տեղի ունեցաւ երեկոյեան ժամերգութիւն: Արարողութենէն ետք, այս առիթով ժամանած բազմաթիւ հիւրերէն և ներկայացուցիչներէն ոմանք խօսք առին, Մայր Տաճարին մէջ հաւաքուած հազարաւոր հաւատացեալներուն, պետական ներկայացուցիչներուն՝ դիւանագիտական անձերուն և եկեղեցական դասին առջև:

Սրբազան Քահանայապետ Պօղոս Զ. Պապին ներկայացուցիչներն էին՝ Գերշ. Տ. Եփրեմ Տիւվալ, Ալճերիոյ Արքեպիսկոպոսը, Վերին Վոլթայի Արք. Կարտինալ՝ Պօղոս Զունկրանա, Պապական Նուիրակ՝ Գերշ. Պրունօ Հայիմ և Եկեղեցեաց Միութեան Խորհուրդի քարտուղար՝ Հայր Տիւփրէ:

Առաջին անգամ Կարտինալ Տիւվալ, ապա իրար ետև խօսք առին, Եթովպիոյ Ուղղափառ Եկեղեցւոյ Պատրիարքի, Ն. Ամեն. Ապունա Թէոֆիլոսի ներկայացուցիչ Գերշ. Կրիգորիոս Եպս., Անկլիքան Եկեղեցւոյ եւ Քէնթըրպըրիի Արքեպս.ի ներկայացուցիչ Գերշ. Լէոնար Եպս., համայն Ռուսիոյ Պատրիարք Ամեն. Պիմէն Պատրիարքի և Ռուս Պրոսլաւ Եկեղեցւոյ Միութեան ներկայացուցիչ՝ Սէրաֆիոն Եպս., Ֆինլանտայի Բողոքական - Լութերական եկեղեցւոյ Միութեան Նախագահ՝ Վերապատուելի Սիմօնզէ:

Մայր Տաճարի խորանին վրայ ներկայացուցիչ հիւր եկեղեցականներուն համար տրամադրուած էր յատուկ տեղ, ընդ որում և Ս. Էջմիածնի ներկայացուցիչին: (Շար. տես էջ 5)

ՊԷՅՐՈՒԹԷՆ

ԸՆԿԵՐՆԵՐ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԿՈՒԺՈՒՆԻ ԵՒ ՏՈՔԹ. ԱՐՇԱԿ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ ԳԱՀԻՐԷ ԺԱՄԱՆԵՑԻՆ

Երեքշաբթի, 29 Մայիս 1973, կ. ե. ժամը 3.45ին «Միսըր Իսր»ի օդանաւով Գահիրէ ժամանեցին Լիբանանահայ ծանօթ հասարակական գործիչներ՝ ընկերներ Յարութիւն Կուժունի (Ճէրէճեան) եւ Տոքթ. Արշակ Գազանճեան:

Օդանաւակայանը յարգելի հիւրերը դիմաւորելու եկած էին Հայկական Ընթերցասրահի նախագահը, վարչութեան անդամներ, «Նոր Սերունդ» մշակութայինի ներկայացուցիչներ, Հ.Մ.Մ.ի վարչականներ, բարեկամներ եւ թերթիս խմբագիրը:

Ողջագուրումներէ ետք, Հայկական Ընթերցասրահի պատանեկան շարժումի անդամներէն՝ Լիւսի եւ Արա Կիրիկեաններ ծաղկեփունջեր նուիրեցին մեր ղեկավար ընկերներուն:

Ընկեր Յարութիւն Կուժունի մասնաւորաբար եկած է նախագահելու Հայկական Ընթերցասրահին 70 ամեակին առթիւ՝ Հինգշաբթի, 31 Մայիս 1973ի երեկոյեան կազմակերպուած Յոբելինական հանդիսութեան, իսկ ընկեր Տոքթ. Արշակ Գազանճեան նոյն հանդիսութեան բանախօսներէն մին պիտի հանդիսանայ:

Լիբանանահայ ընկերները իջեւանեցան «Գոնթինենթալ» պանդոկը:

Չորեքշաբթի, 30 Մայիս 1973, ընկերներ Յ. Կուժունի եւ Տոքթ. Ա. Գազանճեան, ընկերակցութեամբ թերթիս խմբագրին եւ սրահին վարչականներուն, այցելեցին Ազգային Առաջնորդարան եւ ապա Հելիոպոլսոյ Ազգ. Գերեզմանատունը, ուր յարգանքի այց կատարեցին ողբացեալ ընկերներ՝ Նուպար Պալաեանի, Զարուհի Տաղկունիի, Էպրուհի Իսկէնեանի, Սրբուհի Պէշիկեանի, Յարութիւն Յովկլեանի եւ Տոքթ. Արամ Տէմիրճեանի շիրիմներուն ու ծաղկեպսակներ զետեղեցին անոնց իւրաքանչիւրին վրայ:

Նոյն օրը երեկոյեան յարգելի հիւրերուն ի պատիւ Հայկական Ընթերցասրահի վարչութեան կողմէ ճաշկերոյթ տրուեցաւ՝ Հելիոպոլսոյ «Մերիլէնտ» գազինոյին մէջ:

Բարի գալուստ եւ հաճելի կեցութիւն կը մաղթենք մեր սիրելի ընկերներուն:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գահիրէի Թեմական Ժողովը նիստ պիտի գումարէ Ազգային Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ, յառաջիկայ Ուրբաթ, 1 Յունիս 1973, կ. ե. ժամը 7ին:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԴԻՒԱՆ
ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ
ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ Վարժարանին Այս Տարուան Հանդէսը

Նախանցեալ Կիրակի, 13 Մայիս 1973 կ. ե. ժամը 8ին, հովանաւորութեամբ բարեջան Առաջն. Տեղապահ Հայոց Եգիպտոսի՝ Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեանի եւ նախագահութեամբ Տէր եւ Տիկին Աւետիս Ն. Զագըճեանի, Նուպարեան Ազգ. վարժարանի «Պըլըքտանեան» հանդիսասրահին մէջ տեղի ունեցաւ՝ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Կիրակնօրեայ վարժարանին ամավերջի հանդէսը:

Այս տարի եւս, փունջ մը պարմաններ, հոգեպէս զօրացած՝ շրջանաւարտ կը հանդիսանային, ու մեկնելով այդ կրօնական յարկէն, իրենց հետ կը տանէին հոգեւոր պաշար եւ ամենաքաղցր յիշատակներ։ Կիրակնօրեայ վարժարանին ամբողջ աշակերտութիւնը այս առթիւ կու գար գեղարուեստական յայտագրին իր բաժինը բերելու։

Կարգ այլ իմաստալից խորհրդապատկեր մը կը ներկայացնէր Կիրակնօրեայ Վարժարանի գաղափարը։ Խորքէն կը լսէինք Համաստեղի «Աղօթարան»էն մաս մը, յատուկ առոգանութեամբ արտասանուած՝ Տիկ. Սեդա Գէորգեանի կողմէ, որուն կ՚ընկերանային եկեղեցական կարգ մը երգեր ու մեղեդիներ...: Յաջորդաբար ելոյթ ունեցան արտասանութեամբ՝ Ալիս Գալընեան «Ափսո՜ս է կեանքը», Վանիա Էքսէրճեան՝ Գարոյր Սեւակի «Կանք ու կը մնանք», Անի Արթինեան՝ «Կեանքի Փոթորիկը», Սիլվա Գութնուեան՝ «Մանկական սէր», Նայիրի Համբիկեան՝ Ժագ Յակոբեանի «Հոգին Հայկական», Արմինէ Քըրէտեան դաշնակի զոյգ անուշ կտորներով եւ փոքրերու կողմէ արտասանուած կարգ մը համարներ ու իմաստուն խօսքեր՝ Աստուածաշունչէն վերցուած։

Մօտ 40ի չափ մանուկներէ ու պատանիներէ կազմուած երգչախումբը՝ պարբերաբար երգեց «Կիրակնօրեայի Քայլերգ»ը «Զմնճառելի» եւ «Արեգակն Արդարութեան», ղեկավարութեամբ Կիրակնօրեայ վարժարանի Տնօրէնին՝ Հոգշ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Բապուճեանի: Անհաւասիկ ճակատագրին մէկ տարօրինակ իրականութիւնը, երբ հայ գաղութը տասնեակ մը օրեր առաջ նոյն սրահէն ներս կը յիշէր Ապրիլ 24ի եղեռնը... եւ այսօր, անոր արդի ու մատղաշ սերունդը կը փաստէր իր ներկայութիւնն ու գոյատեւումը՝ հիմնուած մտաւոր ու մանաւանդ հոգեւոր ամուր գետնի մը վրայ...։

Հայր Սուրբը երկու խօսքով բացատրեց 20րդ դարու գիտութեան պահանջքին առընթեր՝ հայ հոգեւոր կեանքի պահանջքի անհրաժեշտութիւնը։

Ապա տեղի ունեցաւ վկայականաց բաշխում, այս տարուայ շրջանաւարտներուն՝ Աննա Դազանճեանի, Մելանի Գութնուեանի, Մարի Արթինեանի, Նուպար Գահատրեանի, Թովմաս Կորկիսեանի եւ Խորէն Գալընեանի, որոնցմէ Թովմաս Կորկիսեան իր ուղերձը կարդաց, յայտնելով իր շնորհակալիքն ու ուխտը՝ հանդէպ իր շատ սիրելի Կիրակնօրեայ վարժարանին։ Պր. Յակոբ Համբիկեան՝ վարժարանին հոգաբարձութեան կողմէ իր շնորհակալութիւնները յայտնեց բոլոր այն անձնուէր ծառայողներուն, որոնք ի գին մեծ զոհողութիւններու, կ՚աշխատին այդ մանուկներն ու պատանիներն առաջնորդելու աշխատանքին: Եղան սրտաբուխ նուիրատուութիւններ, առ ի գնահատանք այդ նուիրական աշխատանքին։

Կարճ դադարէ մը ետք տեղի ունեցաւ յայտագրին 2րդ մասը, որուն ընթացքին մեզի հրամցուեցաւ Գ. Եաղճեանի «Ծննդեան Օր» միարար ու խիստ բարոյալից ու դաստիարակիչ թատերգութիւնը, զորս մշակած էր Պր. Ժ. Ճէպէճեան «Ով է մեղաւոր» վերնագրին տակ, պատշաճեցնելով զայն մեր առօրեայ կեանքի պահանջներուն: Հոն կը ներկայացուէր քմահաճ զաւկին՝ «Գերճ»ի (Նուպար Գահատրեան) չհնազանդութիւնները, երբ ան չարաչար կ՚օգտագործէր իր մօր «Մարգարիտ»ի (Մարօ Սազայեան) միամտութիւնն ու հօր «Տիգրան»ի (Վարուժան Գազանճեան) թերի դաստիարակութիւնը եւ մանաւանդ, ան իր դասընկերուհի «Արմիկ»ի (Մելանի Գութնուեան) շատախօ՛ս բնաւորութիւնը չհագործելուն համար՝ արժանացած էր իր բոլոր դասընկերներուն ատելութեան: Սակայն շնորհիւ Փրոֆ. «Գարեգին»ի (Աւետիս Մովսէսեան) խրատականներուն, անառակ որդին կրցած էր իր ԵՍը մոռնալով, դասընկերներուն ներումին արժանանալ...։ Գեղարուեստական այս բաժինը խնամուած պատրաստութիւնը կը պարտինք՝ ՊՊ. Ժ. Ճէպէճեանի եւ Հ. Գալուստեանի, որոնց հանդէպ մեր խոր գնահատանքը կ՚արտայայտենք:

Սրբազան Հօր աւուր պատշաճի խօսքերէն ետք, «Պահպանիչ»ով վերջ գտաւ այս գեղեցիկ հանդէսը։

Գ. Գ.

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՀԱՅ կեանք

Ընդառաջելով Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի Սրբատառ Կոնդակին տրուած Հայրապետական հրահանգին, Կիրակի, 20 Մայիս 1973, առաւօտեան, յընթացս Ս. Պատարագի, տեղի ունեցաւ մասնաւոր «Մաղթանք» եւ հոգեհանգստեան պաշտօն՝ ի հանգիստ 1918 թուի «Սարտարապատ»ի ճակատամարտին ինկած մեր անթիւ հերոսներուն եւ անոնց յիշատակին։

Նախքան «Հայր Մեր»ը, Եգիպտահայոց Առաջնորդական Տեղապահ Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեան, թափօրով Մկրտատունէն դէպի Ս. Խորան առաջնորդուեցաւ՝ ի ձեռին Հայրապետական Կոնդակը եւ ընթերցաւ զայն։ Ապա տեղի ունեցաւ հոգեհանգստեան արարողութիւն:

Հոս անակնկալ մը եղաւ, որ բոլոր ներկաները ուրախացուց, ըլլան անոնք՝ հոգեւորական, Ազգային Իշխանութիւն թէ ներկայ հաւատացեալ ժողովուրդ:

Երեւանի նախկին Առաջնորդը՝ Գերշ. Տ. Վահան Եպս. Տէրեան, (որ 15 տարիներ այդ պաշտօնը վարած է) Վեհափառ Վազգէն Ա.ի հրահանգով՝ դէպի Հնդկաստան եւ Ծայրագոյն Արեւելք կատարած իր առաքելութենէն ետք, նաւով իր վերադարձի ճամբուն վրայ, երբ նաւը Աղեքսանդրիա կը խարսխէ, փափաքած է մեր համայնքը այցելել ու բարեպաշտ այս առիթով Սարտարապատի հերոսներուն յիշատակին կատարուող հոգեհանգստեան ներկայ գտնուեցաւ ու մեծ ուրախութիւն պատճառեց բոլորին։

Տեղապահ Սրբազան հայրը՝ ուրախութեամբ ողջունեց, հիւր Սրբազանը ներկայացնելէ յետոյ, զայն հրաւիրեց որ իր խօսքը ընէ եւ օրհնութիւնը տայ ներկայ հաւատացեալներուն։

Գերշ. Վահան Սրբազան, Հայրապետին ողջոյնները տալէ յետոյ, խօսեցաւ հաւատքով ներշնչեալ քարոզ մը՝ Սարտարապատի անմահ հերոսներուն մասին եւ իրենց զոհաբերութեամբ ծնունդ առած մեր յաւիտենական նորակերտ հայրենիքին նուիրուած։

Յետ Ս. Պատարագի, Սրբազանը առաջնորդուեցաւ Ազգային Առաջնորդարանին դահլիճը, ուր եղաւ հիւրասիրութիւն։ Տեղապահ Սրբազան Հայրը, ներկաները ծանօթացնելէ յետոյ հիւր Սրբազանին, անոր հետ ունեցաւ զրոյց մը, որմէ ետք Գերշ. Վահան Սրբազան այցելեց Ազգային կալուածին զանազան բաժինները (դպրոց եւայլք) եւ կէսօրին Տեղապահ Սրբազան Հօր ճաշի հիւրը եղաւ։ Ապա, Պատկ. Քաղաքական Ժողովի ատենապետ՝ Պր. Վահան Ալեքսանեանի ընկերակցութեամբ վերադարձաւ շոգենաւ ու մեկնեցաւ դէպի Հայաստան։

Բարի այց եւ բարի ճանապարհ կը մաղթենք Գերշ. Տ. Վահան Ս. Եպս. Տէրեանին:

ԹՂԹԱԿԻՑ

Աղեքս. 21-5-73

«ՓՈԼԻԿՐԱՖ» ՄԵԾ ՏՊԱՐԱՆ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

ԵՐԵՒԱՆ.– Երեւանի մերձակայ շրջանում կառուցւում է Անդրկովկասի խոշորագոյն փոլիկրաֆ հաստատութիւնը, ուր պիտի տեղադրուեն բարձր արտադրողականութիւն ունեցող մեքենաներ՝ գունաւոր եւ օֆսեթային տպագրութեան համար։ Մեքենաները պիտի ներմուծուին ԳԴՀից։

Այժմ Հայաստանում գործում են 44 տպարաններ, ուր տպւում են 190 անուն թերթեր եւ ամսագրեր, իսկ ամէն տարի հրատարակւում են 100 միլիոն հատոր գրքեր՝ հայերէն, ռուսերէն, ադրբեյջաներէն, քիւրտերէն, ֆրանսերէն, անգլերէն, գերմաներէն լեզուներով:

ՄԻԱՑ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ՅԱԿՈԲ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

2 ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐ ՆՈՒԻՐԱԾ Է ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՆ ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՄԲԻՈՆ ՄԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ամերիկահայու մը կտակին համաձայն, Նիւ Եորքի համալսարանի Մերձաւոր Արեւելքի Կաճառին՝ թրքերէն լեզուի, գրականութեան եւ պատմութեան ճիւղերը ջնջուեցան:

Համալսարանին թրքերէն ճիւղերը ջնջելու պայմանով եւ անոնց տեղ հայերէն լեզուի, գրականութեան եւ պատմութեան ճիւղեր հաստատելու համար՝ ամերիկահայ մեծահարուստ Յակոբ Գէորգեան նուիրած է 2 միլիոն տոլար։

Համալսարանին վարչական ժողովը, չուզելով զրկուիլ այս նուիրատուութենէն, փակեց թրքերէն ճիւղերը։ Գէորգեանի պայմանները գործադրուելէ ետք, Նիւ Եորքի համալսարանին տնօրէն Փրոֆ. Գալլէ Ուինտըրի յանձնուեցաւ նուիրուած գումարը:

Համալսարանին մէջ «Գէորգեան» անունով գրադարան մըն ալ բացուեցաւ։

ԵՂԵՌՆԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՄԷՋ

GENOCIDE BY TURKS
1915-ARMENIANS BY SWORD
1973
AMERICANS BY NEEDLE

Եղեռնի տարեդարձին՝ 24 Ապրիլ, Նիւ Եորքի հայութիւնը խաղաղ ցոյց կազմակերպեց, օտարներուն յիշեցնելու համար մեր ժողովուրդին վրայ գործադրուած մեծ ցեղասպանութիւնը։ Նկարին մէջ՝ ցուցարարները վերտառութիւններ կրող ցուցատախտակներով կը տողանցեն 5րդ Պողոտային վրայ, Նիւ Եորք:

(Լուսանկարը՝ ՄԱՏՕ ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆԻ)

ԱՏԻՍ ՀԱՐՄԱՆՏԵԱՆ ԿՐԿԻՆ ԱՄՆ-Ի ՄԷՋ

Լիբանանահայ անուանի ժող. երգիչ՝ Ատիս Հարմանտեան, որ շուրջ վեց տարիներէ ի վեր իր երգերով եւ ելոյթներով կը խանդավառէ սփիւռքահայութիւնը եւ որ բազմաթիւ համերգային շրջապտոյտներ կատարած է ցարդ, ըլլայ դէպի Մայր Հայրենիք, ըլլայ հայաշատ գաղութներ, անցեալ Ապրիլի վերջերուն երկրորդ անգամ ըլլալով ԱՄՆ ժամանեց՝ իր նուագախումբին ընկերակցութեամբ, ուր համերգային երեկոյթներ ծրագրուած էին Նիւ Եորքի (28 Ապրիլ), Ֆիլատելֆիոյ (29 Ապրիլ), Սան Ֆրանսիսկոյի (4 Մայիս), Ֆրեզնոյի (5 Մայիս), Լոս Անճելըսի (6 Մայիս), Շիքակոյի (11 Մայիս) Տիթրոյթի (12 Մայիս), Պոսթընի (18 Մայիս), Ալպընի-Թրոյի (20 Մայիս), ինչպէս նաեւ Մոնթրէալի եւ Թորոնթոյի մէջ:

Ամերիկահայութիւնը ամենուրեք ջերմօրէն ընդունեց եւ ողջունեց հայ երգիչը։ Այս առթիւ մեծ խանդավառութիւն ստեղծուեցաւ մանաւանդ անգլիախօս հայ նոր սերունդին մօտ:

1094

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՔՍԱՆԸՀԻՆԳ ՆՈՐ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐ ԽՏԱՑՈՒՑԻՆ ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՇԱՐՔԵՐԸ

Չորեքշաբթի, 17 Ապրիլ 1973, Պէյրութի մէջ քսանըհինգ հայ երիտասարդներ յաջողութեամբ անցընելէ ետք վեցամսեայ փորձնական շրջանը, համոզումով եւ անսասան հաւատքով երդում տուին Հնչակեան դրօշին վրայ, ղեկավար եւ քաղաքային ընկերներու ներկայութեան եւ մտան Ս.Դ.Հնչ. Կուսակցութեան շարքերը։

Այսպիսով Հնչակեան Կուսակցութեան շարքերը խտացան՝ հայ ժողովուրդին, հայրենիքին եւ ընկերային արդարութեան համար զոհաբերութեան պատրաստ նոր մարտիկներով:

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

(Շար. Ա. էջէն)

Սերունդէ սերունդ պիտի յիշուին Միրիճանեանները, Վարդանեանները, Գալաճեանները, Գանարեանները, Պետեւեանները, Ասլանեանները՝ Պէյլէրեանները, Սէֆէրեանները, Միսայէլեանները, Տէօքմէճեանները, Իսկէնեանները, Հապէշեանները, Գոլոյեանները, Հաճըլեանները, Պօղիկեանները, Զաքարեանները, Մկրտիչեանները, Կէրիկեանները եւ բոլոր անոնք, որոնք անվերապահ եւ գիտակցօրէն զոհուեցան հայութեան գոյատեւման պայքարի խորանին առջեւ:

Փա՜ռք Հայկական Ընթերցասրահի հիմնադիրներուն։

Փա՜ռք Հայկական Ընթերցասրահի վեթերան գործիչներուն, որոնք իրենց կեանքը տրամադրեցին հայապահպանումի պայքարին։

Երկա՜ր կեա՜նք բոլոր այն գործօն վարիչներուն, որոնք կը շարունակեն՝ Հայկական Ընթերցասրահի վսեմ նպատակին իրագործման աշխատանքները։

Կեցցե՛ Հայ Ժողովուրդը եւ յաւերժութիւ՜ն Մայր Հայրենիքին:

ԹԲԻԼԻՍԻՈՒՄ...

ՌԱՖԱՅԷԼ ԱՒԱԳԵԱՆ

Մի քանի շաբաթ առաջ, կիրակի օր, արտասովոր աշխուժութիւն էր տիրում Վահան Տէրեանի ծննդավայր Գանձա գիւղում: Տէրեանական խօսք ու երգի տօն էր, որ նշւում է ամէն տարի: Հիւրեր էին եկել Թբիլիսիից ու Երեւանից, Լենինականից ու Էջմիածնից, նաեւ Մոսկուայից: Այստեղ էին բանաստեղծի դուստրը՝ Նուարդը, Թոռը, քրոջ աղջիկները, հարազատները: Եկել էին հասարակութեան տարբեր խաւերի ներկայացուցիչներ, հարիւրաւոր ընթերցողներ, բանաստեղծներ, գրականագէտներ, մշակոյթի գործիչներ: Նրանք այցելեցին բանաստեղծի տուն-թանգարանը, պսակներ դրեցին Տէրեանի յուշարձանին: Այնուհետեւ ելոյթ ունեցան բանասիրական գիտութիւնների Տոքթոր-Փրոֆեսէօր Սեւակ Արզումանեանը, գրականագէտ Ռաֆայէլ Իշխանեանը, բանաստեղծութիւններ արտասանեցին Ռազմիկ Դաւոյեանը, Արտաշէս Ղողոսեանը, Լուդվիկ Դուրեանը, Նանսէն Միքայէլեանը:

Երեկոն աւարտուեց համերգով, որ տուեց Վրաստանի Պոկտանովկայի շրջանի մշակոյթի տան երգի-պարի ինքնագործ խմբակի ուժերով:

Վար ու ցանք անող, խաղող ու միրգ աճեցնող երիտասարդ մարդիկ, գիւղական դպրոցներում հայ մանուկներին մեսրոպեան գիր սովորեցնող ուսուցիչներ, բժիշկներ, ակումբավարներ, գիւղատնտեսներ ու գրադարանավարներ՝ ահա թէ ովքեր են այդ ինքնագործ խմբակների խանդավառ մասնակիցները: Նրանք սիրում են արուեստը եւ իրենց ազատ ժամանակը նուիրում արուեստի տարածմանը՝ իրենց հայրենակիցների շրջանում:

Սակայն ինքնագործ խմբակներով չէ միայն, որ բնորոշւում է Վրաստանի հայ մշակոյթը. վերոյիշեալ շրջաններում լոյս են տեսնում «Փարոս», «Կարմիր Դրօշ», «Արշալոյս» եւ «Լենինեան Ուղի» թերթերը, որոնց խմբագրութիւններին կից գործում են գրական խմբակներ: Խոստումնալից երիտասարդներ են աճում այդ խմբակներում: Վրաստանի Գրողների Միութեան հայկական մասնաճիւղի «Կամուրջ» ալմանախի համարներում քիչ չեն ջերմ ու անկեղծ բանաստեղծութիւններն ու պատմուածքները, որոնց տակ այդ երիտասարդների ստորագրութիւնն է:

Վրաստանի հայ մշակոյթի կենտրոնը Թբիլիսին է: Այստեղ Ս. Գէորգ եկեղեցին գտնելու համար ուղեցոյցներ թերթելու կարիք չկայ: Հարցրէք առաջին պատահած անցորդին՝ հայ լինի նա, թէ վրացի, ռուս լինի կամ քուրդ, միեւնոյնն է, կը ժպտայ ձեզ քաղցր ժպիտով ու յաճախ իր գործը թողած, ձեզ կը տանի Թիֆլիսեան հին բակերով շրջապատուած հնամեայ եկեղեցին, բակով կ'առաջնորդի մինչեւ պատը, մի պահ լուռ կը նայի մշտաթարմ ծաղիկներով ծածկուած թմբին, ու ողբացական առոգանութեամբ կ'ասի.

— Կա՛ցո, Սայաթ-Նովէն է...

Մի իւրայատուկ ուխտատեղի է դարձել Սայաթ Նովայի շիրիմը: Ամէն տարի կազմակերպուող Վարդատօնի մասնակիցները՝ քաղաքի տարբեր ծայրերից գալիս, ծովանում են այս ճերմակ շիրմաքարի առջեւ: Այդ լաւ աւանդոյթը ժամանակին Յովհաննէս Թումանեանն է ստեղծել եւ շարունակւում է մինչեւ այսօր:

Մշակութային հարուստ աւանդների քաղաք է Թբիլիսին, հայ գրականութեան 19րդ դարի օրրանը, հայ նաղաշների ու գուսանների ծննդավայրը, «Մշակ»ի ու «Վերնատան» օջախը: Այստեղ Թումանեանն է ապրել եւ հիմք դրել վրաց գրականութեան հետ մեծ բարեկամութեան: Այստեղ «Պէպօ»ն է ծնուել եւ հայ բեմում իր որերորդ կեանքն է սկսել Շէքսփիրը: Քաղաքի բազմաթիւ վայրեր, յիշարժան վայրեր, յուշեր են պատմում հայ մշակոյթի երախտաւորների մասին...

Թբիլիսահայերը արուեստասէր են եւ արուեստների մէջ դժուար է ասել, թէ ո՞րն է առաւել շատ նրանց սրտին մօտ: Մի բան սակայն պարզ է, որ ամէն երեկոյ արտակարգ աշխոյժ է տիրում Շահումեանի անուան դրամաթիքական թատրոնի շէնքի առջեւ: Այս թատրոնը ձգում է ոչ միայն Թբիլիսցիներին, այլեւ բազմաթիւ հանդիսականների՝ Վրաստանի հայաբնակ շրջաններից: Կարող ուժեր ու հարուստ խաղացանկ ունի: Տաղանդաւոր ռեժիսէօր Միքայէլ Գրիգորեանի անունը հանրայայտ է այստեղ: Թբիլիսցիները սիրում են Վրաստանի եւ Հայաստանի ժողովրդական դերասան Տոբի Ամիրբէկեանին, վաստակաւոր դերասանուհի Էմմա Ստեփանեանին, դերասաններ Վեներա Ցաքարեանին, Սերիկ Շէկոյեանին, Ցամիկ Ժամկոչեանին, Հրաչեայ Սիմոնեանին, Ռաֆիկ Պապոյեանին, Սերկէյ Գնունիին:

Թատրոնի բեմից չեն իջնում հայ, եւրոպական եւ ռուս դասականների կտորները: Խաղացանկը հարստացնում են Վրաստանի թատերգները: Վերջերս մեծ յաջողութեամբ բեմադրուեց Բենիկ Սէյրանեանի «Գալլաս Շահումեանի մասին» թատերգութիւնը, իսկ մինչ այդ՝ նաեւ նոյն հեղինակի «Սամուէլը»: Սունդուկեանի ու Շիրվանզադէի հանրայայտ դրամաներին յաջորդում են Մկրտիչ Ասլանեանի «Հայաստանի լեռներում», Սահակ Մանուէլեանի «Այգիների երգը», գրաւելով բազմաթիւ նոր հանդիսականներ:

Թատրոնի շէնքն այս օրերին նորոգւում է: Նոր թատերաշրջանը, ինչպէս մեզ պատմեցին, խոստանում է նոր ներկայացումներ: Բեմ կը բարձրանան Շէքսփիրն ու Սարոյեանը, Օրբուզովն ու Ռոզովը, հայ եւ վրացի դրամատուրգների մի շարք թատերգութիւններ:

Վրաստանի ռադիոն օրուայ մէջ մէկ ժամ հայերէն հաղորդումներ է տալիս: Հայաստանի հաղորդումների կից այստեղ վաղուց ստեղծուած է երգի-պարի եւ ժողովրդական գործիքների անսամբլը՝ երգահան Քարախանի ղեկավարութեամբ: Վրացահայերը, հանրապետութեան որ ծայրում էլ ապրեն, միշտ սիրով են լսում ժողովրդայնութիւն վայելող Ալպերթ Ամազանեանին: Նրա սրտաբուխ երգերը թեւածում են արեւավառ Վրաստանում: Բազմաթիւ ունկնդիրների կողմից սիրուած են նաեւ երգչուհիներ ու երաժիշտներ Արփիկ Առաքելեանը, Քնարիկ Տաւրկարեանը, Սերկէյ Բալաբէկեանը, Արմօ Կարապետեանը, որոնք ռադիօ են եկել գեղարուեստական ինքնագործունէութեան խմբակներից:

Վրաստանում մօտ կէս միլիոն հայութիւն կայ, 390 հայկական դպրոց, որից 11ը՝ մայրաքաղաքում: Հայ ուսուցիչները մի

(Շար. տես էջ 4)

ԱՐԺԱՆԹԻՆ

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ԵՐԵԿՈՅԹ ՄԸ

1750 ՀՈԳԻ ՅՈՏՆԿԱՅՍ ԵՐԳԵՑ ԵՐԵՒԱՆ—ԷՐԵԲՈՒՆԻՆ

Արժանթինահայ գաղութի տարեգրութեան մէջ, պատմական պիտի մնայ 5 Մայիսի Շաբաթ գիշերը, ուր հայրենի երաժշտագէտներն ու մենակատար արուեստագէտները՝ «Թէաթրօ Գոլիսէօ»ի մեծ սրահին մէջ, յոգնախուռն բազմութեան մը նուիրեցին եւս առաւել մեծ երաժշտահանդէս մը, բազմերանգ եւ բազմաճաշակ, որ մէկ խօսքով ներկայ հայրենիքը կը համադրէր իր մէջ. իր դասական ու ժողովրդային նկարագիրներով եւ ընկալումներով:

Անկարելի է աննկատ անցնիլ «ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆԸ» լոզունքին ներքեւ տրուած՝ այս չորրորդ ու վերջին ներկայացումի մասին, որը կազմեց փառապսակը հայ արուեստագէտներուն, ա՛յն իմաստով՝ որ անոնք հանդիպեցան ունկնդիրներուն մէջ հետզհետէ աճող հետաքրքրութեան եւ ատոր արդիւնք՝ խանդավառ ցոյցերու: Երբ իրերայաջորդ համերգներ հետզհետէ կը կորսնցնէին իրենց առաջին օրուան թափը, այս մէկը ընդհակառակը մտաւ իր իրա՛ւ հունին մէջ, աճող շահագրգռութեան մը արժանանալով:

Կոմպոզիտոր Ալեքսանդր Յարութիւնեանի «Հայրենիքիս հետ» խմբերգով սկսած երեկոյթը, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերին մենակատարներ՝ Լուսինէ Զաքարեանը, Ռաիսա Մկրտչեանը, Հենրի Ալահվերդեանը եւ Ռուբէն Մատթէոսեանը, շարունակուեցաւ Հ. Ալահվերդեանի երգի կատարումներով, Ռոսսինիի, Իպէրթի, Մուսկորսկիի եւ Էտկար Յովհաննիսեանի գործերէն:

Տաղանդաւոր թաւջութակահարուհի Մետէա Աբրահամեան նուագեց՝ Էտուարդ Պաղտասարեանէն «Նոքթիւրն»ը, Ի. Ալպէնիցէն «Մալակէնեա»ն իսկ Ալեքսանդր Յարութիւնեանէն «Էմփրոմթիւ»ն:

Յայտագիրին Ա. բաժինը վերջ գտաւ՝ Լուսինէ Զաքարեանի կողմէ կատարուած՝ Ա. Տիգրանեանին եւ այլ հեղինակներու ստեղծագործութիւններով:

Անժխտելի տաղանդ մըն է ջութակահար Ռուբէն Ահարոնեանը, որ մեկնաբանեց Ռախմանինովէն «Ռոմանս ան րէ մինէօր»ը, Բ. Տէ Սարակաթէն «Գափրէչօ Վասքօ»ն, Ալեքսանդր Յարութիւնեանէն «Տանս»ը:

Այս բոլոր կատարումներուն դաշնակի բաժինները ստանձնած էին հայ տաղանդաւոր կոմպոզիտորները, համբաւելի համեստութեամբ մը՝ բայց կատարներ եւ առաջնորդներ ըլլալու գիտութեամբ, երբ իրենց հոգատար ուշադրութեան ներքեւ գրկեցին մեկնաբանողները եւ զանոնք ջերմ նուիրումով ծանօթացուցին հասարակութեան:

Յայտագիրին Բ. մասին մէջ լայն տեղ տրուած էր տաղանդաւոր էսթրատային երաժշտութեան հեղինակ՝ երիտասարդ Ռոպերթ Ամիրխանեանին, երգչուհի եւ երգիչ Ռայիսա Մկրտչեանին եւ Ռուբէն Մատթէոսեանին, որոնք գերեվարեցին մասնաւորապէս արժանթինահայ երիտասարդութիւնը:

Արժանթինայի գերագոյն աստղերէն Տիկ. Լոլիթա Թորրէս, յուզումով հետեւեցաւ Ռ. Ամիրխանեանի դաշնաւորած եւ Ռ. Մկրտչեանին մեներգած զգայուն մեղեդիին, որ իրեն ձօնուած էր՝ իր Հայաստան կատարած այցելութեան առիթով ստեղծուած՝ Արժանթինեան եւ Հայկական բարեկամութեան եւ անկեղծ սիրոյ կապի իբր արտայայտութիւն: Տիկ. Լ. Թորրէս երգի աւարտին բեմ բարձրացաւ եւ համբուրեց Ռայիսան ու Ռոպերթը, որ իրեն նուիրեց մագաղաթ մը:

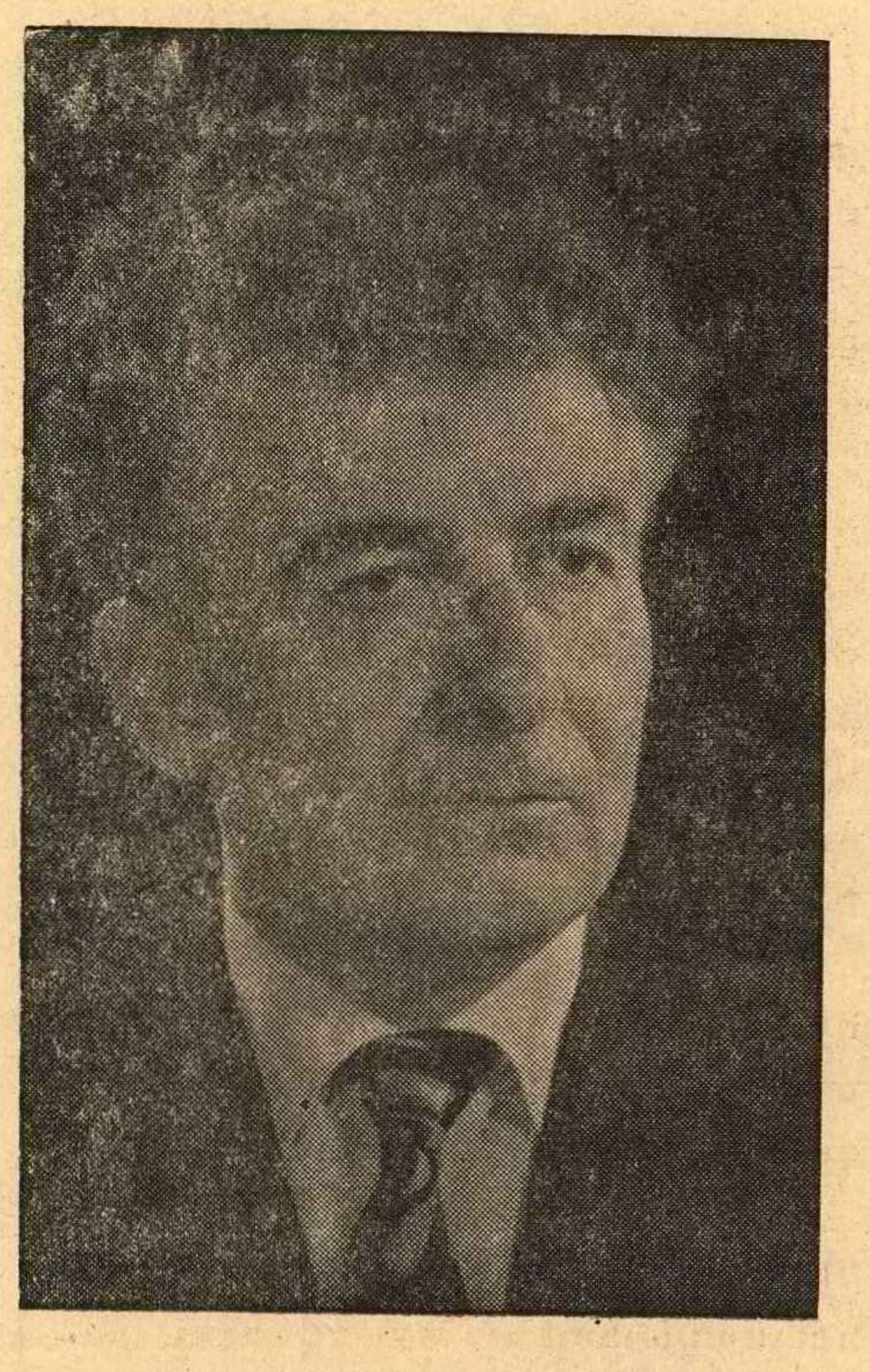

ԷԴՈՒԱՐԴ ՄԻՐԶՈՅԵԱՆ
(Լուսանկար՝ ԿԱՐՕԻ)

Կարելի չէ չնշել կոմպոզիտոր Էդուարդ Միրզոյեանին «Լիրիքա»ն եւ «Ռէքուիէրտօ»ն, առաջինը՝ Ռ. Մատթէոսեանին, երկրորդը՝ Ռ. Մկրտչեանի կողմէ մեկնաբանուած, ինչպէս կոմպոզիտոր Էդուարդ Պաղտասարեանի «Սիթա Ֆրուսթրատա»ն եւ «Աբենատօ»ն, երկուքն ալ երգուած Ռ. Մկրտչեանի կողմէ, որոնք ժողովրդական երգի կալուածին մէջ մակարդակի այլ բարձրութեան մը վրայ կը գտնուէին, կրելով դրօշ մը՝ որակաւոր տաղանդի:

Բայց այսքան չէ: Այդ գիշեր, կոմպոզիտոր եւ մեկնաբանող մրցանքի մէջ էին կարծես իրարու հետ, ի շահ ունկնդիր հասարակութեան, եւ յայտագիրէն դուրս տուին գլուխ գործոցներ, դաշնակի մենակատարութեամբ՝ Ալեքսանդր Յարութիւնեանի («Սասունի Պար»), ինչպէս՝ Ա. Յարութիւնեան-Է. Միրզոյեան եւ Է. Միրզոյեան-Է. Պաղտասարեան քառաձեռն նուագեցին՝ Է. Միրզոյեանէն եւ Ա. Խաչատրեանէն ստեղծագործութիւններ, առաջինը՝ «Տանսա Լըժէրա»ն, վերջինը՝ «Սուրերու Պար»ը: Ելոյթ ունեցաւ նաեւ կոմպոզիտոր Ղազարոս Սարեան «Արիա»ով:

Էականը այն է, թէ՝ ոչ արուեստագէտները եւ ոչ ալ ժողովուրդը փափաքեցաւ որ վերջ գտնէ այս երեկոյթը: Կէս գիշերը մէկ ժամ անցած էր արդէն: Խուռներամ բազմութեան խըլացուցիչ ծափահարութիւններուն տակ բեմ ելան արուեստագէտները՝ որպէս հրաժեշտի ցոյց: Ծափերու տարափը յանկարծ դադրեցաւ: Կոմպոզիտոր Էտկար Յովհաննիսեան դաշնակին գլուխը անցաւ եւ հնչեցին սրտայոյզ ծանրանիշերը՝ Երեւան-Էրեբունիին: Ներկաները բոլոր՝ 1750 հոգի, մրճահարուող խաղերու սարսուռէն զսպանակուած, ոտքի կանգնեցան եւ «Գոլիսէօ»ի կամարներուն տակ, քայլերգի վեհութեամբ հնչեցուցին «Երեւան դարձած իմ Էրեբունի»ն, մէկ հոգի ու մէկ մարմնի վերածուած:

Այսպէ՛ս դիմաւորեցին զիրար 5 Մայիսի գիշերը՝ Հայրենիքն ու Սփիւռքը:

«ՇԱՐԺՈՒՄ»

ՅՈՒՇԵՐ ԱՆՑԵԱԼԷՆ

ՁՄՐԱՆ ԳԻՇԵՐ ՄԸ՝ ՇԱՀԱՆ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ ՀԵՏ

Մ. Ն. ՎԱԼԻՏԷԵԱՆ

Այդ տարին, Շահան Պէրպէրեանի տարեդարձին օրը, ամբողջ ուսուցչական կազմը ընթրիքի հրաւիրուած էր՝ Պէրպէրեան վարժարանի մեծ սրահին մէջ:

Կուզիկ դռնապանը, Տիկին Պաղտատլեանի բծախնդիր հսկողութեան ներքեւ, պատրաստեր էր նոր ճաշասեղան մը՝ սրահին ճիշդ մէջտեղը:

Այդ տարի, վարժարանը ունէր ուսուցչական շատ զօրաւոր կազմ մը. զօրաւոր էր մանաւանդ անոնց մէջ գոյութիւն ունեցող բարեկամական կապը եւ հասկացողութիւնը:

Տէր եւ Տիկին Պաղտատլեան, Տէր եւ Տիկին Րէիզեան, պարոն Մուրատեան եւ տակաւին ուրիշներ, եւ անոնցմէ ետք իմ քովս, անոնք՝ զորս մենք «խենդերը» կը կոչէինք, Բաբախեան, Արամ Աբրահամեան, Մեսրոպ Փամպուքճեան, Մատթէոս Զարիֆեան, Զուլֆաեան եւ Յովսէփ Պէշիշեան:

Ասոնք անխարդախ մտաւորականներ էին դիւթիչ խենդութիւններով, կենսունակ, զուարթութեան ու թախիծի խոր ապրումներով:

Ժամը ութին հաւաքուած էինք սրահը, ուր մուտ գործեց Շահան՝ սիրազեղ ծափահարութիւններու մէջ:

Փոքրահասակ ու մանրակազմ անձ մըն էր ան, այլ սակայն հզօր անհատականութեամբ ու բեղուն մտքով: Գլուխը, աչքերը, առինքնող ժպիտը, անմիջապէս կը գրաւէին իրեն մօտեցողները: Անհատականութիւն մըն էր ան, որ կը պարտադրէր ինքզինք:

Սիրով ու պատկառանքով ծափահարեցինք զինք, ու ճաշը սկսաւ, հոսեցաւ մանաւանդ գինին: Սեղանին վրայ սափորներ լեցուն կարմիր գինին սկսաւ գունաւորել բաժակները եւ վառել երիտասարդ արիւնները: Յետոյ սկսան ուղերձները:

— Երկար տարիներ:

— Երջանիկ տարիներ:

— Բեղուն տարիներ ու միշտ միասին:

Երբեք այդքան անկեղծ եղած չէին ուղերձները, այդքան սիրազեղ: Դիտեր էի, որ երեք դասարանէն մէկ քանի աշակերտներ արցունք ունէին իրենց աչքերուն մէջ: Միայն Պաղտատլեանն էր որ համբուրեց Շահանը ճակտէն:

Յանկարծ Բաբախեան ոտքի ելաւ, ճերմակ մեծկակ թաշկինակ մը ձեռքին ու վեր քաշեց Պէշիշեանը, զիս, Արամ Աբրահամեանը եւ ուրիշներ: Թեւ թեւի նետեցինք եւ սկսանք պարել:

(Շար. տես էջ 5)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ
ՊՐ. ՎԱՀԱՆ ՉԷՉՃԷՆԵԱՆԻ ԵԼՈՅԹԸ՝
ՈՂԲԱՑԵԱԼ ՆՈՒՊԱՐ ՊԱԼԱԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՅՈՒՇ ԵՐԵԿՈՅԻ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

Սիրելի հայրենակիցներ,

«Այսօր հաւաքուած ենք հոս, մտերմիկ այս սրահին մէջ, ոգեկոչելու համար յիշատակը անձի մը՝ որ ասկէ ճիշդ տարի մը առաջ, դեռ այս նոյն սրահին հոգին էր, մղիչ ուժը, շարժիչը···, Նուպար Պալաեանը՝ որուն անունը նոյնացած էր այս սրահին հետ եւ որ այս միութեան այնքա՜ն պարզ եւ այնքա՜ն մտերիմ խօսքերով այս միութեան բեմէն իր բացման խօսքը կ'ընէր, ըլլար ան 20 հնչակեաններու նահատակման յիշատակի հանդիսութեան կամ ազգային տօներուն եւ կամ, Նոյեմբեր 29ի առթիւ այս սրահին մէջ կազմակերպուած աւանդական ճաշկերոյթին:

Այսօր, երբ արդէն տարի մը անցեր է մայիսեան այն չարաշուք օրէն, երբ եգիպտահայութիւնը, իր բոլոր ծանօթները մասնաւորապէս՝ եւ համայն աշխարհի հայութիւնը ընդհանրապէս, ցնցուած մնացին ի տես մահուան այն անգութ եւ անժամանակ հարուածին՝ որը համակ կեանք, եռանդ եւ նուիրում մարմնացող այս հայորդին, հսկայ ծառի մը նման տապալեց:

‘Դժուար է հաւատալ իրականութեան հետ, դժուար է իրօք ճիշդ սահմանը ճշդորոշել երազին եւ իրականութեան՝ «կայ»ին եւ «չկայ»ին··· Այո, չկայ այսօր մեր բոլորին սիրելի Նուպարը··· սակայն երբ կը հաւատանք՝ որ մահը վախճան մը չէ, այլ սկիզբ մը, երբ կը հաւատանք՝ որ մահը վերջաւորութիւն մը չէ, այլ շարունակութիւն մը, ապա՝ անվերապահօրէն պիտի զգանք, որ ան կայ ու այսօր մեր մէջ կը գտնուի, ինչպէս կ'ըսեն, իր հոգին կը սաւառնի այս սրահին մէջ, իր գործը կը շարունակուի այս սրահին մէջ, իր եռանդն ու խանդավառութիւնը նոր թափով կը շարունակուի այս սրահին մէջ··· այս սրահին՝ որուն մէջ գտնուող մէն մի առարկան, երբ, իր յիշատակը կ'երգէ, որուն պատերը՝ որոնք անյագօրէն ծծած են իր ձայնը, իր խօսքերը, իր խրատները, իր յանդիմանութիւնները, այսօր անոնց արձագանգն է որ իրմով կը լեցնէ այս սրահը ու կ'զգայնէ իր ներկայութիւնը անկէ ներս: Ո՞վ մեզմէ յիշատակներ չունի իրմէ··· Անոր յանկարծակի մահը իր օրերուն լաց եւ արցունք, յուզում եւ տխրութիւն սփռեց իր բոլոր սիրելիներուն վրայ··· այսօր, երբ տարի մը անցեր է այդ դժուար օրերէն, մեր մօտ արդէն կազմուած է յիշատակներու ալպոմ մը, որուն իւրաքանչիւր էջին վրայ արձանագրուած են իր բեղուն եւ օգտաշատ կեանքի ընթացքին կատարած բոլոր բարի գործերը, յօգուտ իր շուրջիններուն, յօգուտ իր հայրենիքին, յօգուտ իր հաւատքին եւ գաղափարաբանութեան, յօգուտ հայ եւ արաբ բարեկամութեան եւ մանաւանդ եւ ընդհանրապէս՝ յօգուտ մարդկութեան.

Այդ ալպոմին մէջ արձանագրուած յիշատակները՝ զոր թերթ առ թերթ պիտի թղթատենք միասին, կապուած են համայնքին գրեթէ բոլոր անդամներուն, որոնք ինչ գաղափարի կամ կազմակերպութեան ալ պատկանած ըլլան, Նուպարի հետ կապուած էին անկեղծ բարեկամութեամբ մը եւ սիրոյ ու համակրանքի զգացումներով, որովհետեւ անոր մէջ անոնք բոլորն ալ նշմարած եւ հաստատած էին նկարագրի բարձրութիւնը եւ ազնուութիւնը:

Այլասիրութիւնը չափազանցուած էր Նուպարի մէջ. Պատանիներուն եւ երիտասարդներուն հանդէպ տածած իր մասնաւոր սէրը՝ իբրեւ հայութեան ապագայ սերունդները, զինք կը մղէին ամէն տեսակ գործունէութեան՝ մարզական, երաժշտական թատերային եւ այլն: Ան նոյնիսկ հոս, այս սրահին մէջ, կամ իր տան մէջ, երբեմն մինչեւ իսկ ենթականերուն բնակարանը երթալով սիրայօժար կերպով մասնաւոր դասեր կու տար թուաբանութեան եւ շատ մը ուրիշ նիւթերու՝ օգնելու եւ զօրացնելու համար դպրոցականները այդ միեւնոյն նիւթերուն մէջ:

Ան խիզախ էր յանդուգն եւ համարձակ. ահա՛ նկարագրի այս երեք գիծերուն կը պարտի իր ձեռնարկած գործերուն յաջողութիւնը. Ան համոզուած էր իր ճշմարտախոհութեան մասին, համոզուած էր իր գործին օգտակարութեանը եւ նուիրականութեանը վրայ եւ ոչ մէկ արգելք կրնար զինքը կասեցնել իր համոզումներու իրագործման ճամբուն վրայ···

Ի հարկէ հեշտ չէր այսպիսի նկարագիր պատշաճեցնել կամ սահմանափակել ժողովներու ընթացքին արտայայտուած բոլոր միւս կարծիքներուն հետ··· ի հարկէ բախում տեղի կ'ունենար, ու ինք այնքա՜ն ոգեւորուած, ինքզինքը մոռցած, հիւանդութիւնները եւ բժիշկներուն ազդարարութիւնները մէկդի շպրտած, կը պաշտպանէր իր գաղափարը...: Ոչինչ սակայն, այդ գիտէին բոլոր իր ընկերները ու նոյնիսկ միեւնոյն գաղափար չի բաժնողները. Նուպար անսակարկ կը շարունակէր իր առաքելութիւնը···.

Ինքնաբերաբար արդէն կը բացուի յիշատակներու ալպոմը...

Իր ծնունդը՝ 1918ին, հարազատ զաւակը այնպիսի հօր մը՝ ողբացեալ Մարտիրոս Պալաեանի, որ իր ողջ կեանքը անձնուիրաբար նուիրած է հայ ժողովուրդին. այնպիսի օրինակելի ընտանիք մը՝ որպիսին Պալաեան ընտանիքը, որուն ամէն մէկ անդամը զերթ մէյ մէկ բջիջ, իր կարելիութեանց սահմաններուն մէջ եւ, երբեմն ալ, այդ սահմաններէն ալ անդին, անխոնջ ու անդադար եւ անսակարկ կը գործէ այդ միեւնոյն գաղափարին, այդ միեւնոյն հայ ժողովուրդին համար. Ան նախ կը յաճախէ Գալուստեան Ազգային Վարժարանը, ապա տարի մը՝ Ամերիկեան Համալսարանը՝ ի վերջոյ Լիսէի վաճառականական ճիւղէն կը վկայուի Diplome de Comptable-ով. Շրջանաւարտ Նուպարը իր երիտասարդական ամբողջ կորովով կը մտնէ 'Գահիրէի Credit Lyonnais դրամատունը, յետագային Banque du Caire, ուր 34 երկար տարիներ միեւնոյն ոգիով կը ծառայէ, հասնելով պաշտօնի բարձրագոյն աստիճաններու՝ իբր դրամատան Կեդրոնական Ընդհանուր Վարչութեան Քննիչ, պատիւ բերելով եգիպտահայութեան. Ան պանծալի իր գրասենեակը հիւրընկալ իր սրտին ու հոգիին պէս բաց կը պահէր բոլորին առջեւ անխտիր, ան բոլորին անշահախնդիր եւ սիրայօժար խորհրդատուն էր անձնական, տնտեսական, դրամական եւ ինչ ինչ հարցերու կապակցութեամբ. Իր գրասենեակը երբեմն ժողովատեղի էր, ուր կը խորհրդակցէր իր ազգակիցներուն հետ՝ ազգային ինչ-ինչ հարցերու մասին: Իր մահուան առթիւ դամբանական խօսողներու կարգին, զուգէ մեր գաղութին մէջ առաջին անգամ ըլլալով,

(Շար. տես էջ 5)

ՍՔԱՆՉԵԼԻ ԱՇԽԱՐՀ ՄԸ...

Սովետ Միութեան մէջ, մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայուի մանուկներու եւ պատանիներու գեղագիտական դաստիարակութեան, որովհետեւ անիկա անբաժանելի մէկ մասը կը կազմէ համայնավար դաստիարակչութեան, եւ մեծապէս կը նպաստէ ընդհանուր անհատականութեան համահաւասար զարգացման.

Սովետ Միութեան մէջ ներկայիս կը գործեն մօտ 7.000 գեղագիտական եւ երաժշտական վարժարաններ: Նոյնպէս սովետ մանուկներուն եւ պատանիներուն արուեստագիտական կազմաւորումը տեղի կ'ունենայ զանազան արուեստի աշխատանոցներուն եւ խմբակցութիւններուն մէջ, որոնք մաս կը կազմեն դպրոցներու, մշակոյթի պալատներու եւ արուեստի տուներու (որոնց թիւը մօտ 4.000 է ամբողջ Ս. Միութեան մէջ): Հոն մանուկը կը վարժեցնեն եւ կը լծեն ստեղծագործելու աշխատանքին, գեղեցկութեան մասին անկախ եւ ազատօրէն մտածելու կարողութեան՝ որպէսզի իւրացնէ եւ զնահատէ խոր հաւատքով ամէն ինչ որ գեղեցիկ է արուեստին եւ կեանքին մէջ:

Մանուկներու եւ պատանիներու արուեստի ամենամեծ աշխատանոցը թերեւս Մոսկուայի արուեստի պալատին աշխատանոցն է. Այս աշխատանոցը 36 խումբեր ունի, ընդ որս՝ գծագրութեան, տեզորի, փորագրութեան, սերամիքի, արուեստներու պատմութեան, ընդհանուր տեսութեանց եւայլն. Մօտ 600 փոքրեր կը յաճախեն այդ արուեստանոցը, որոնց տարիքը 4-17ի միջեւ կը տարուբերի. Հոն կը դասաւանդեն բարձր վկայեալ մասնագէտ-արուեստասէրներ.

Զօրաւոր եւ սերտ բարեկամութիւն մը կը կապէ աշխատանոցին անդամները՝ Մոսկուայի հանրածանօթ արուեստագէտներուն: Անոնք շատ անգամ կ'այցելեն աշխատանոց, ինչպէս Ֆէոտոր Րիշինիֆոֆ՝ Ս. Միութեան արուեստներու ակադեմիայի անդամ եւ ծաղրանկարիչ Քուքրինիքսօ.

Իւրաքանչիւր դպրոցական տարեշրջանի աւարտին, արուեստի պալատին մէջ ցուցահանդէս տեղի կ'ունենայ, ուր կը ցուցադրուին տարուան ընթացքին եղող արուեստի գործերը, ինչպէս նաեւ ամէն երկու տարին անգամ մը ցուցահանդէս կը կազմակերպուի՝ Մոսկուա քաղաքի աստիճանաչափին վրայ, մայրաքաղաքին բոլոր աշխատանոցներուն մէջ ուսանող աշակերտներու գործերով. Պարբերաբար ալ, ամբողջ Ս. Միութեան արուեստանոց — աշխատանոցներու միացեալ ցուցահանդէսը կը կազմակերպուի. Այս աշխատանոցներու աշակերտներէն շատեր, այդ ցուցահանդէսներէն մրցանակներ շահած են.

Աշխատանոցները միջազգային լայն յարաբերութիւններ կը մշակեն. Տարին քանի մը անգամ կը կազմակերպուին օտար մանուկներու եւ պատանիներու գործերուն ցուցահանդէսներ. Հոն, այդ ցուցահանդէսներուն մէջ՝ սովետ մանուկ արուեստագէտները կը ծանօթանան իրենց արաբ, հնդիկ, գերման, Ֆրանսացի, չեխ, նորզելանտացի, ամերիկացի, վենեզուելացի, գանատացի, ճափոնցի հասակակիցներու գործերուն հետ: Իրենց կարգին, արուեստի պալատներու աշխատանոցներուն՝ սովետ մանուկներուն եւ պատանիներուն կտաւները եւ գործերը կը ղրկուին օտար երկիրներ ցուցադրուելու համար.

Մանուկները երբ կը գծեն, կ'արտացոլացնեն իրենց էութիւնը ցնցող, իրենց ուրախութիւնը արտայայտող զգացումներ, որոնք խոնկումի կ'առաջնորդեն: Անոնք կը գծեն իրենց սիրելի երկրին հընութիւնները, բնութիւնը, քաղաքները, գիւղերը, իրենց ազգակիցները, նոր շէնքերը, գործարանները, տողանցքները, տօնական հանդիսութիւններն ու խաղերը, պարերը, աստղանաւորդ օդաչուները: Մանուկներուն գծագրութեան նիւթերը ապրող նիւթեր են: Շատ անգամ անոնք իրենց գծագրութիւններով կը ներկայացնեն Հայրենական Մեծ Պատերազմին նիւթեր (1941-45).

Այսօր մեր աշխարհին մէջ կան շրջաններ, ուր պատերազմ տեղի կ'ունենայ. Այստեղ եւս մանուկները կ'ապրին դէպքերը ու կ'ազդուին անոնցմէ. Կը գծեն պատերազմող Վիեթնամը, կ'արտացոլացնեն արաբներուն մղած հերոսական պայքարը. Ամէն ինչ կ'ազդէ տղոց զգացումներուն վրայ ու իրենց ուշադրութիւնը կը գրաւէ: Աշխարհը՝ զոր մանուկները կը պատկերացնեն իրենց երեւակայութեան մէջ ու գծագրութեամբ կ'արտայայտեն, սքանչելի աշխարհ մըն է···

Ն. Մ. Գ.

Աշխարհահռչակ մեծ կոմպոզիտոր Արամ Խաչատրեան, այցելութիւն կու տայ պատանեկան պալատի մը երկսեռ անդամներուն.

ԹԲԻԼԻՍԻՈՒՄ...

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

ստուար բանակ են կազմում: Ժողովրդական կրթութեան գործի այդ տոկուն մարտիկները, միաժամանակ մշակութային շարժման կազմակերպիչներն են՝ հանրապետութեան հայաշատ վայրերում: Իւրաքանչիւր ուսուցիչ այստեղ նաեւ գրական, դրամատիկական, ասմունքի, երգի ու պարի խմբակի ղեկավար է, հայկական մշակոյթի կրողն ու պրոպագանդիստը: Մայրաքաղաքի Փուշկինի անուան մանկավարժական ինստիտուտի հայկական ֆակուլտէտը ամէն տարի 25 շրջանաւարտ է տալիս: Երիտասարդ ուսուցիչները գիւղ են մեկնում գիտելիքներով զինուած և հասարակութեան մէջ մշակոյթի հուրը մշտաբորբոք պահելու պատրաստակամութեամբ:

Շնորհակալ աշխատանք է ծաւալել Թբիլիսիի համալսարանի հայագիտութեան կենտրոնը: Այստեղ են դասախօսում բանասիրական գիտութիւնների Տոքթօր, Փրոֆեսոր Արտաշէս Մխիթարեանը, դոցենտ Անահիտ Խառատեանը, բազմավաստակ հայագէտ Վանօ Շիլակաձէն և շատ ու շատ այլ գիտնականներ:

Չորս տասնեակ տարեց ու երիտասարդ գրողներ համախմբըւած են Վրաստանի Գրողների Միութեան հայկական մասնաճիւղին շուրջը. «Կամուրջ» ալմանախից բացի, այստեղ ամէն տարի լոյս են տեսնում վրացահայ գրողների առանձին գրքերը՝ վէպեր, պատմուածքներ, բանաստեղծութիւնների ժողովածուներ. Հայ գրականութեան մէջ վաղուց արդէն յայտնի են Բենիկ Սէյրանեանի, Մկրտիչ Ասլանեանի, Մարտին Քարամեանի, Յովհաննէս Գարայեանի անունները: Ասպարէզ է իջել գրական նոր սերունդ, որի ներկայացուցիչներից շատերը բեղմնաւոր ապագայ են խոստանում. Նրանցից ոմանք արդէն գրքեր են հրատարակել նաեւ Երեւանում, արժանանալով գրական մամուլի դրուատանքին.

Տեղի հայ մշակոյթի իսկական քոլեկտիւ կազմակերպիչ է «Սովետական Վրաստան» թերթը, որ աշխուժօրէն արձագանգում է գրական հարցերին, տպագրում գրողների ստեղծագործութիւնները, ընթերցողներին ծանօթացնում անցած նրանց ուղիի և կատարած աշխատանքի հետ. Թերթին աշխատակցում են 300ից աւելի բանուորական և գիւղացիական թղթակիցներ. Ամսուայ մէջ չկայ մի շաբաթ, որ «Սովետական Վրաստան»ը այս կամ այն կերպ անդրադարձած չըլլայ գրական-մշակութային խնդիրներին. Տեղի հայ գրողները իրենց նոր բանաստեղծութիւնը, պատմուածքն ու նովելը միշտ սիրով են առաջարկում այդ թերթին, համոզուած, որ կը հանդիպեն խոր ըմբռնման ու անկեղծ արձագանգի:

Ժողովուրդների բարեկամութիւնը այն կենարար աղբիւրն է, որից սնւում է ու բարգաւաճում վրացահայ մշակոյթը. Հին է ու արգասաւոր՝ հայ և վրաց ժողովուրդների բարեկամութիւնը, այնքան հին, որքան այդ երկու ժողովուրդների պատմութիւնը. Այդ մասին լաւ է ասել վրաց գրականութեան նահապետ Կոնստանտինէ Կամսաքուրդիան. «Մենք նման ենք մեր բախտով և մաքառումներով, երբար հետ կապուած ենք ե՛ւ կեանքով, ե՛ւ արիւնով, որ հեղել ենք օտար նուաճողների դէմ մեր դարաւոր պայքարում. Մենք միասին ենք կանգնել Լենինի դրօշի տակ և միասին ենք կառուցում մեր լուսաւոր ապագան».

Երեւան

ՏԻՐԱԶ
Է. 295089
ՊԵՅՐՈՒԹ

Տօնակատարութիւն Ս. Աթանաս Հայրապետի

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Յաջորդ օրը Երեքշաբթի, 15 Մայիս, առաւօտեան ժամը 8ին, Ս. Մարկոսի Մայր Տաճարին մէջ Ղպտոց Պատրիարքը Ս. Պատարագ մատուցանեց, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերին լման զգեստաւորմամբ՝ Ասորի, Հայ եւ Եթովպական Ուղղափառ Եկեղեցիներու ներկայացուցիչները։ Ասորի եկեղեցին կը ներկայացնէր անձամբ՝ Ն. Ամեն. Մար Իգնատիոս Եաքուպ Գ. Անտիոքի պատրիարքը։

Հայց. Եկեղեցւոյ կողմէ Գերշ. Տ. Զաւէն Եպս. Չինչինեան, ներկայացուցիչը՝ Ս. Էջմիածնի եւ Ամեն. Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա. Վեհափառին, Ս. Պատարագի զգեստաւորմամբ եւ ընկերակցութեամբ Հոգշ. Տ. Ներսէս Ծ. Վարդապետ Բապուճեանի, երկու անգամ մասնակցեցաւ Ս. Պատարագի արարողութեան եւ աղօթամատուցութեան, հայերէն լեզուով: Մեր եղանակները գնահատուեցան բոլորին կողմէ։

Ս. Աթանաս Հայրապետի կեանքին, գործունէութեան ու վարդապետութեան մասին քարոզեց՝ պատարագիչ Շնուտա Գ. Ղպտոց Պատրիարքը։

Ժամը 12.30ին, յաւարտ Ս. Պատարագի, ողջոյնի խօսքով հանդէս եկան՝ նախ Ասորւոց Պատրիարք Ն. Ամեն. Մար Իգնատիոս Եաքուպ Գ., ապա Հայց. Եկեղեցիէն Ս. Էջմիածնի եւ Ամեն. Հայոց Վեհափառ Կաթողիկոսի ներկայացուցիչ՝ Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեան։ Մարոնիթ եկեղեցւոյ Պատրիարք Կարտինալ՝ Ն. Ամեն. Մէուշի Պատրիարքի ներկայացուցիչ՝ Գերշ. Տ. Եուսէֆ Սֆէյր Եպս., Անտիոքի, Աղեքսանդրիոյ եւ Երուսաղէմի Յոյն Կաթոլիկ Պատրիարք՝ Ն. Ամեն. Մաքսիմոս Հայէք Պատրիարքի ներկայացուցիչ՝ Գերշ. Տ. Պաւլոս Անթաքի։ Ամենէն վերջը խօսեցաւ Խաղաղութեան Համաշխարհային Խորհուրդի քարտուղար՝ զուիցերիացի Տոքթ. Հայնրիխ Հէլլըշթէրն։ Անձամբ ներկայ էր նաեւ Ղպտի Կաթոլիկ Պատրիարք-Կարտինալ՝ Ամեն. Տ. Ստեփանոս Սիտարուս։

Ղպտի, հիւր ու ներկայացուցիչ եկեղեցականներէ կազմուած թափօրը առաջնորդեց Ս. Աթանաս Հայրապետի աճիւնները, սուրբին անունով կառուցուած մատրան առջեւ, Մայր Տաճարին ներքնայարկը եւ յատուկ ընթերցուածներէ եւ արարողութիւններէ ետք, հանդիսաւորութեամբ զետեղուեցաւ իր վերջին հանգստարանը, բազմահազար հաւատացեալներու ներկայութեան։

×

Յետ միջօրէի, ժամը 6ին, Ղպտոց Պատրիարքարանի հսկայ հանդիսասրահին մէջ տեղի ունեցաւ միջազգային համալսարաններու փրոֆեսէօրներու կողմէ դասախօսութեանց շարք մը, ուր Ս. Աթանասի կեանքը եւ վարդապետութիւնը ներկայացուցին Քէմպրիճի համալսարանէն՝ Փրոֆ. Մարթին Բլամլի, Կաթոլիկ եկեղեցիէն Եոհան Քուպէս Եպս. եւ Բողոքական Աստուածաբանական ճեմարանի Փրոֆ. Լապիպ Միշրիքի եւ ուրիշներ։

Նոյն օրը, ժամը 21·30ին, Զամալէք Թաղամասի գեղեցիկ սրահներէն մէկուն մէջ, բոլոր հիւրերուն ի պատիւ տրուեցաւ ճաշկերոյթ, Ղպտի Պատրիարքարանին կողմէ։

Յաջորդ օրը, Դշ. 16 Մայիս՝ առաւօտեան, հիւրերը՝ առաջնորդուեցան տեսարժան վայրեր, բուրգերը, Ղպտոց Թանգարան, հին Գահիրէի Ղպտի եկեղեցիները եւ այլ վայրեր։

Նոյն օրը, երեկոյեան, Գերշ. Տ. Զաւէն Եպս. Չինչինեան հրաւէր ստացած ըլլալով Պապական Նուիրակէն, երեք Պատրիարքներու եւ երեք Կարտինալներու ի պատիւ տրուելիք ճաշկերոյթին, ներկայ եղաւ՝ Նուիրակի Ապարանքին մէջ սոյն ճաշկերոյթին։

Հինգշաբթի, 17 Մայիս, առաւօտեան ժամը 8ին, բոլոր հիւրերը իրենց համար տրամադրուած մասնաւոր օթօպիւսով մեկնեցան դէպի Աղեքսանդրիա, եւ իջեւանեցան Սան Սթեֆանօ հիւրանոցը: Ապա առաջնորդուեցան Յունո-Հռովմէական Թանգարանը, Պոմպէոսի Սիւն կոչուած վայրը եւ ներքեւը գտնուող դամբարանները եւ այլ հնագիտական վայրեր:

Երեկոյեան ժամը 6ին, Աղեքսանդրիոյ Ս. Մարկոսի Տաճարին մէջ տեղի ունեցաւ եկեղեցական արարողութիւն։ Ղպտոց Պատրիարքարանի ներկայացուցիչ Պր. Ֆարաոնի ճառ արտասանեց։ Ապա հետզհետէ ողջոյնի խօսք եւ Ս. Աթանաս Հայրապետի կեանքին եւ գործին անդրադարձի ճառեր ըրաւ Արեւմտեան Գերմանիոյ Բողոքական Եկեղեցւոյ ներկայացուցիչը, որ Պատրիարքին նուիրեց 13րդ դարու մետաղէ սիրուն խաչ մը։ Խաղաղութեան Համաշխարհային Խորհուրդի Նախագահութենէն հասած երկար հեռագիր մը կարդաց նոյն միութեան քարտուղար՝ Պր. Հայնրիխ Հէլլըշթէրն։ Շուէտի Աւետարանական Եկեղեցւոյ ներկայացուցիչ Հոպերթ Օրէմիւս, Հայոց. Եկեղեցւոյ ներկայացուցիչ Գերշ. Տ. Զաւէն Եպս, Չինչինեան եւ Հայտէլպէրկի համալսարանի պատմութեան փրոֆ. եւ Ղպտի գրականութեան մասնագէտ՝ Տոքթ. Մուլլէր եւս խօսք առին։

Ամենէն վերջ խօսեցաւ, Ն. Ամեն. Շնուտա Գ. Պատրիարքը, շուրջ մէկ ժամ, որմէ ետք հիւրերը առաջնորդուեցան եկեղեցւոյ ներքնայարկը, ուր գեղեցիկ մատուռի մը խորանին տակ զետեղուած է Ս. Մարկոս Աւետարանիչի գլուխը, իբրեւ մասունք։

Պատրիարքարանի դահլիճին մէջ տրուած փոքրիկ ընդունելութենէ մը վերջ, հիւրերն ու ներկայացուցիչները առաջնորդուեցան հիւրանոց։

Ս. Աթանաս Հայրապետի հանդիսութիւնները, հաղորդակցութեան բոլոր միջոցներով, բայց մանաւանդ մամուլի միջոցաւ լայն արձագանգ գտան ժողովուրդի բոլոր խաւերուն մէջ:

ՈՂՋՈՅՆԻ ԽՕՍՔ՝ ԳԵՐՇ. Տ. ԶԱՒԷՆ ԵՊՍ. ՉԻՆՉԻՆԵԱՆԻ

Ձերդ Սրբութիւն,
Ամենապատիւ Պատրիարքներ,
Գերաշնորհ, Հոգեշնորհ, Արժանապատիւ Հայրեր, Վերապատուելիներ,
Քոյրեր, Եղբայրներ,

Եգիպտոսի Ղպտի Ուղղափառ մեր քոյր եկեղեցւոյ հայրերուն՝ Մեծն Աթանաս Հայրապետի Ս. աճիւններուն իր հայրենիքը վերադարձին եւ անոր 16րդ դարադարձին երջանիկ առիթով, Հայաստանի եկեղեցիին եւ անոր պետին՝ Ն. Սրբութիւն Վազգէն Ա. Կաթողիկոսին անունով կը յայտնենք մեր խոր ուրախութիւնը: Իրօք հոգեւոր ուրախութիւն է տեսնել, թէ հազարաւոր անդամները՝ այս եկեղեցիին, հաւաքուելով այս գեղեցիկ Մայր Տաճարին մէջ, իրենց հաւատքին եւ Ս. Աթանաս Հայրապետի մասունքներուն հանդէպ իրենց յարգանքին վկայութիւնը կը բերեն։ Այս յարգանքը բնականաբար Աթանաս Հայրապետի ուղիղ դաւանութեան եւ ճշմարիտ Աստուածաբանութեան պաշտպանումը կը շեշտէ:

Աղեքսանդրիոյ Աստուածաբանական մեծ դպրոցի փայլուն դէմքերէն Որոգինէսի, Կղեմէսի, եւ Կիւրեղ հայրապետներուն հետ, եկեղեցւոյ կանխագոյն պատմութեան մէջ իր ուրոյն տեղը ունի անշուշտ՝ Ս. Մարկոսի Աթոռին 20րդ գահակալ, Աթանաս Հայրապետ, իբրեւ մէկը՝ որ ուղիղ վարդապետութեամբ տեւաբար հալածեց հերձուածողները եւ անոնց գլխաւոր Արիոսը։ Կարելի է անվարան ըսել թէ իրմով ուսուցանուեցաւ Քրիստոսի Աստուածութիւնն ու մարդութիւնը, ինչպէս նաեւ Ս. Երրորդութեան երեք անձերուն համագոյակցութիւնը, դաւանութիւն՝ որ իր վերջնական ձեւը ստացաւ Նիկիոյ Տիեզերական ժողովին մէջ։

Պատմութեան ընթացքին կը տեսնենք, թէ իւրաքանչիւր դարաշրջանի մէջ մարդիկ մասնաւոր հետաքրքրութիւններու հետամուտ են։ Օրինակ, այս դարուն մարդիկ զբաղուած են թէքնիքով, գիտութեամբ եւ նոր գիւտերով։ Քրիստոնէութեան սկզբնական դարերուն, մարդոց ուշադրութիւնը կեդրոնացած էր աւելի Աստուածաբանական հարցերու, Ս. Գրոց եւ երկնային բաներու վրայ։ 20րդ դարուն մասնագէտներ, հոգեւորականներ եւ Աստուածաբաններ կ'զբաղին այս խնդիրներով: Սակայն Աթանաս Հայրապետի 16րդ դարադարձը եւ իր մասունքներուն վերադարձը լաւագոյն առիթն է, որ ժողովուրդի զանգուածին մէջ հետաքրքրութիւն մը արթննայ անոր կեանքին եւ ուսուցումներուն վերաբերմամբ: Մաղթենք որ այդ հետաքրքրութիւնը տարածուի եւ նոր հոգեւոր արթնութեան առիթ մը ըլլայ:

Երկաթը ծռելու համար կրակին կը տանին։ Աթանաս Հայրապետն ալ շեղեցնելու համար իր ճշմարիտ ուսուցումէն՝ չարչարանքներու կրակին մէջ դրին, հալածեցին, աքսորեցին եւլն, բայց անիկա աւելի ամրացաւ իր հաւատքին մէջ։ Ղպտի եւ Հայ եկեղեցիներն ալ շատ չարչարուած են իրենց հաւատքին համար եւ չեն շեղած բնաւ ու անոնք ոչ միայն իրենց ուղիղ դաւանութեամբ այլ տառապանքին մէջ եւս եղբայրացած են։

Այս առիթով ուրախ ենք նաեւ այն բանին համար, որ Ձերդ Սրբութեան եւ Կաթոլիկ Եկեղեցւոյ Պետին հետ հանդիպումը, եկեղեցեաց փոխադարձ հասկացողութեան եւ միութեան ճանապարհին վրայ դէպի յառաջ քայլ մըն է։

Հոգեւոր այս ուրախութեան մէջ մեր մաղթանքն է, որ Աստուծոյ օրհնութիւնը իջնէ այս Ս. Գրական եւ օրհնեալ երկրին վրայ եւ խաղաղութիւնը գայ արդարութեամբ։

Թող բարգաւաճ ըլլայ Ղպտի Ուղղափառ եւ քոյր եկեղեցին եւ խնդրեմ հաճեցէք ընդունիլ սրտագին ողջոյնը Հայոց Եկեղեցիին եւ անոր Պետին՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա. Հայրապետին։

ԴԻՒԱՆ ԴԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

Տ Խ Ր Ո Ւ Ն Ի

Ցաւով կը տեղեկացնենք մահը՝ թերթիս թղթակցական բաժնի բազմամեայ աշխատակից եւ հմուտ արհեստաւոր՝

ՈՂԲ. ԱՆՈՒԱՐ ԷԼ ՍԱՅԷՏԻ

որ անակնկալօրէն պատահած է անցեալ Հինգշաբթի, 24 Մայիս 1973, կ. ե. ժամը 10 իր բնակարանին մէջ:

Ողբացեալը Գահիրէի Պետական Համալսարանի տպարանին երկարամեայ փորձառու պաշտօնեաներէն մին էր եւ թերթիս Նոր Շրջանի հրատարակութեան սկզբնական օրերէն ի վեր կը գործակցէր մեզի հետ, օժանդակելով էջերու ձեւաւորման աշխատանքներուն:

Ողբ. Անուար էլ Սայէտի թաղումը տեղի ունեցաւ Ուրբաթ, 25 Մայիս 1973, կէսօրին, ի ներկայութեան սգակիր պարագաներու, գործակիցներու եւ բարեկամներու հոծ բազմութեան մը։

Այս կսկծալի առիթով խմբագրութիւնս իր զգածուած եւ խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ողբացեալին այրիին, զաւակներուն եւ սգակիր բոլոր պարագաներուն։

ՊՐ. ՎԱՀԱՆ ՉԷՉՃԷՆԵԱՆԻ ԵԼՈՅԹԸ

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

խօսք կ'առնէր նաեւ արաբերէն լեզուով՝ յանուն իր աշխատած դրամատան նախագահին եւ տնօրէնութեան, իր 30 տարիներու գործի ընկերը՝ Պր. Րիզք Կաս, որ ի միջի այլոց կը վկայէր. «Նուպար Գալաճեան կը վայելէր սէրը՝ ոչ միայն իր պատկանած համայնքի զաւակներուն, այլ նաեւ իր գործընկերներուն եւ գլխաւորներուն: Ան կատարեալ գիտակից էր իր պաշտօնին ու սիրեց զայն մինչեւ իր կեանքի վերջին օրը։ Երբ իր հետ կը խօսէիր, կը զգայիր, թէ կը խօսիս բացառիկ անձնաւորութեան մը հետ։ Լուսաւոր միտք մըն էր, որ կրնար խօսիլ որեւէ նիւթի մասին: Անձնաւորութիւն մը՝ որ ունի իր կշիռը եւ մտածելակերպը»։

Իր պաշտօնավարութեան միջոցին, շրջան մը, 1954–55ի ընթացքին, գործով կը տեղափոխուի իր աշխատած դրամատան Խարթումի ճիւղը իբր հիմնադիր։ Անխոնջ գործիչը հոն եւս գործի կը ձեռնարկէ եւ ազգային գետնի վրայ կը կազմակերպէ սուտանահայ գաղութին երիտասարդական շարժումը։

Մինչեւ իր մահը, անցեալ տարուայ Մայիսի 20ին, ան, անընդհատ բանող տիպար հայ գործիչի մը մեքենան է՝ Հայկական Ընթերցասրահով եւ իր Երիտասարդական Կազմակերպութիւններով, Հ.Մ.Մ.ով – «Նոր Սերունդ»ով, Ազգային Վարժարաններու Հոգաբարձութեամբ, անդամակցելով ազգային յանձնախումբերու, Հ.Բ.Ը.Մ.եան վարչութեան մէջ գործելով եւ այլ զանազան ու այլազան գործունէութեամբ։ Որքա՛ն յուզիչ էր լսել իր իսկ շունչով հասակ նետած «Նոր Սերունդ»ի ներկայացուցիչներէն Պր. Աւետիս Մովսէսեանի ուղերձը՝ անոր դագաղին առջեւ՝ ուր Նուպար Գալաճեանը կ'որակէր երիտասարդներուն իսկական հայրը, մտերիմը եւ խորհրդատուն, ապա՝ իր յատկանշական երդումը՝ որ հաւաստիքն էր գործին շարունակականութեան.—

«Դուն մեր մէջ վառեցիր այն կրակը՝ որ կը կոչուի հայրենասիրութիւն, բոցկլտացող կրակ մը, որ յաւիտենապէս պիտի վառուած մնայ մեր հոգիներէն եւ սրտերէն ներս, եւ այստե՛ղ, քու անկենդան մարմինիդ առջեւ կանգնած, կ'երդնունք, որ այդ կրակը մեր կարգին պիտի փոխանցենք սերունդէ սերունդ, ու քու յիշատակդ անշէջ պիտի պահենք այդ կրակին հետ միասին»:

Քանի՜ քանի՜ երիտասարդ-երիտասարդուհիներ դաստիարակեց ու թրծեց այս ոգիով, հայու հոգիով, սրահի մաքուր մթնոլորտին մէջ... չէ՞ որ սրահը կոչուած է Սփիւռքի տարածքին Եկեղեցիին եւ Վարժարանին կողքին մեծ եւ յոյժ կարեւոր դեր մը ունենալու՝ Հայապահպանման մեծ գործին մէջ։

Ազգային երեսփոխան չ'եղաւ ան։ Իր մէջ կուտակուած ու երբեմն պոռթկացող կիրքը, խռովքը, իր քաջհոգի յեղափոխական մեծ հօր՝ հնչակեան Քեռիկէն ժառանգած յեղափոխականի ըմբոստ ոգին ու նկարագիրը, խորթ կը համեմատէին երեսփոխանական աթոռի մը սահմանափակ գործունէութեան ու անոր ժողովներուն ժամանակավրէպ տարօրինակ routineին հետ։ Ան սակայն երեսփոխանէ մը աւելի գործ տեսաւ:

(Վերջը յաջորդով)

ՇԱՀԱ՛Ն ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ ՀԵՏ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

«Հոյնա՜ր, հոյնա՜ր, հոյնա՜ր, հոյնա՜ր ճանըմ եա՜ր...:

Բաբախեան՝ գլուխը վեր կ'առաջնորդէր մեզ, մինչ Շահան հեռուէն երջանիկ կը ժպտէր:

Ամէնքս ալ քէֆիկ մը գինով էինք, բայց Բէշիշեան, որ պաշտելի գինովութիւն մը ունէր եւ որ այդ օրերուն խենդի պէս սիրահարած էր Սկիւտարի ամենագեղեցիկ աղջկան՝ արձանակերտ Ն.ին, «ճանըմ եա՜ր»էն վերջ կը հառաչէր եւ «Օ՛ֆ» մը կը ձգէր սրահին մէջ։

Զարիֆեան՝ անկիւն մը քաշուած կը դիտէր միւսները ու կ'երազէր, ցանցառ կնոպով կը խնդար։

Արամ Աբրահամեան կը ցատկռտէր ժպտուն, իսկ Զուլֆաեան ակնոցը վեր տնկած աւելի կը քալէր քան թէ կը պարէր։

Դեռ կը հնչէ ականջիս մէջ երգը «հոյնար» եւ կը վերապատկերանայ աչքերուս առջեւ պարը ու Շահանին ժպիտը։

Կէս գիշեր էր երբ ոտքի ելաւ ան, ու բոլորս լռեցինք։

«Ես, ըսաւ ան, ես ալ գինով եմ, բայց ոչ թէ գինիով այլ ձեր սիրովը»։

Ամէնքս կը սիրէինք զինքը, բայց մեր պաշտամունքը կ'երթար անոր։ Այդ զգացումը պարուրեր էր զինքը։

Ու աչքերուն մէջ արցունք: Լուռ, ու քիչ մը դողդոջ քայլերով սրահէն հեռացաւ՝ այդ փոքրակազմ այլ «մեծ» մարդը:

ՃԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
31 ՄԱՅԻՍ 1973

ՖՈՒԹՊՈԼ

«Արարատ» յաղթեց «Տնեբր»ին (1-0)

Խորհրդային Միութեան ֆութպոլի ախոյեանութեան հինգերորդ շաբթուան մրցումները տեղի ունեցան Չորեքշաբթի, 2 Մայիս, Երեւանի մէջ, «Հրազդան» մարզադաշտին վրայ եւ ի ներկայութեան 50.000 ֆութպոլասէրներու, «Արարատ» յաղթեց Տնեպրոփեթրովսկիի «Տնեպր»ին 1-0 արդիւնքով:

Խաղին միակ կէտը նշանակուեցաւ 65րդ վայրկեանին Անդրէասեանի կողմէ, որ այսպիսով կը նշանակէր ներկայ մրցաշարքի իր չորրորդ կոլը:

Մրցումին ամբողջ տեւողութեան «Արարատ տիրապետեց եւ ստացաւ բազմաթիւ «քորներ»ներ:

1-ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ
2-ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ 7-ՈՍԻՊՅԱՆ
3-ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ 8-ԻՇՏՈՅԱՆ
4-ԿՈՎԱԼԵՆԿՈ 9-ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ
5-ՄԵՍՐՈՊՅԱՆ 10-ԶԱՆԱԶԱՆՅԱՆ
6-ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ 11-ՂԱԶԱՐՅԱՆ
ԹԻՄԻ ԱՎԱԳ Հ. ԶԱՆԱԶԱՆՅԱՆ
ԱՎԱԳ ՄԱՐԶԻՉ Ն.Պ. ՍԻՄՈՆՅԱՆ

«Արարատ»ի կազմը մրցումէն առաջ

«Արարատ» յաղթեց «Գարբաթներ»ուն

Մայիս 6ին, Երեւանի «Արարատ»ը Ս. Միութեան 1978ի ֆութպոլի ախոյեանութեան իր 6րդ մրցումը խաղաց դարձեալ «Հրազդան» մարզադաշտին վրայ եւ ի ներկայութեան 61.000 ֆութպոլասէրներու, Լվովի «Գարբաթներ» խումբին դէմ, եւ յաղթեց 3-0 արդիւնքով:

Կոլերը նշանակեցին Զանազանեանը՝ 54րդ վայրկեանին, բենալթիով, Ղազարեանը՝ 63րդ եւ Անդրէասեանը՝ 84րդ վայրկեաններուն:

Այս մրցումէն ետք՝ «Արարատ» ընդհանուր դասաւորման մէջ գրաւեց Բ. տեղը՝ ունենալով 8 միաւոր:

«Արարատ»ի պարտութիւնը Լենինկրատի մէջ

Ս. Միութեան ֆութպոլի ախոյեանութեան 7րդ օրուան ընթացքին, «Արարատ» անյաջող ելոյթ ունեցաւ Լենինկրատի մէջ, ուր 0-1 արդիւնքով պարտութիւն կրեց տեղւոյն «Զենիթ»էն: Կոլը նշանակուեցաւ մրցումին վերջին վայրկեանին:

«ՃԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Մըթիւնէն (Մէս.), ամերիկահայ ծանօթ ազգային՝ ընկեր Մայք Նազարէթեան, թերթիս ազգային, հայրենասիրական եւ գաղափարական անշեղ ուղղութեան համար կը նուիրէ 30 տոլար:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Մըթիւնէն (Մէս.) ընկեր Մայք Նազարէթեան, առ ի քաջալերութիւն սրահին մշակութային եւ հայրենասիրական աշխատանքներուն կը նուիրէ 10 տոլար:

Ողբ. Նուպար Գալաճեանի մահուան տարելիցին առթիւ եւ անոր քաղցր յիշատակին Երուանդ Թաշճեան եւ ընտանիք կը նուիրեն 100 ե.դ.:

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐԻՆ ՀԵԼԻՈՊՈԼԻՍ

Գր. Տիրան Քիւրքճեանի ընդ Օր. Գէլլա Խաչերեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան ուրախ առիթով, վասն խնդակցութեան կը նուիրեն.

Տէր եւ Տիկին
Երուանդ Սվաճիպաշեան 200
Տոքթ. եւ Տիկին
Գրիգոր Սեդէֆեան 100

ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ ՃԱՇԻ ՍԵՂԱՆԻՆ

Տէր եւ Տիկ. Մայք Ծատուրեան 50 Եգ. Ոսկի, ուխտի մը առթիւ:

Տիկ. Իսկուհի Թիւթիւնճեանէ 500 ե.դ., իր ամուսնոյն ողբ. Տելեմաք Պէյ Թիւթիւնճեանի քաղցր յիշատակին:

Ս. ՊՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՊԱՅԾԱՌՈՒԹԵԱՆ

Անն. ընկ. թիւ 2869, 500 ե.դ. ուխտի մը առթիւ:

Տիկ. Հայկուհի Գույումճեանէ 200 ե.դ. ուխտի մը առթիւ:

Տիար Մուշեղ Տէյիրմէնճեան եւ զաւակունք 500 ե.դ., ողբ. Աննիկ Տէյիրմէնճեանի կսկծալի մահուան առթիւ:

Տիկ. Ազաւնի Մկրտիչեանէ 200 ե.դ., իր շատ սիրելի քրոջ՝ ողբ. Աննիկ Տէյիրմէնճեանի կսկծալի մահուան առթիւ:

Տիկ. Զարուհի Գասմաճեանէ 100 ե.դ., ողբ. Տիկ. Սրբուհի Գութնուեանի մահուան տխուր առթիւ:

Տէր եւ Տիկ. Նորայր Պէնօհանեան 200 ե.դ., ողբ. Տիկ. Սրբուհի Գութնուեանի մահուան տխուր առթիւ:

Տեարք Ալպէր, Հայկ, Տիգրան եւ Էտուար Գութնուեաններէ 500 ե.դ., իրենց շատ սիրելի մօր ողբ. Սրբուհի Գութնուեանի մահուան տխուր առթիւ եւ անոր քաղցր յիշատակին:

Տոքթ. եւ Տիկ. Ս. Գարմանեան 200 ե.դ., ողբ. Սրբուհի Գութնուեանի ցաւալի մահուան առթիւ, վասն ցաւակցութեան:

Այրի Տիկ. Սաթենիկ Խաչերեանէ 100 ե.դ. համայն ննջեցելոց յիշատակին:

Լէյլէկեան եղբարք 100 ե.դ. ողբ. Լեւոն Հիւրմիւզի մահուան տխուր առթիւ:

Երիցուհի Տիկ. Հեղինէ Ոսկերիչեանէ 500 ե.դ. հոգելոյս Տ. Հայկազուն Աւագ. Քհնյ. Ոսկերիչեանի վախճանման 10րդ տարելիցին առթիւ:

Պէնօհանեան ընտանիքէ 300 ե.դ. ողբ. Լեւոն Հիւրմիւզի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի:

Պէնօհանեան ընտանիքէ 300 ե.դ. ողբ. Յարութիւն Մարգարեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի:

Տիկ. Սիրանոյշ Մարտիկեան եւ զաւակունք 100 ե.դ. իրենց ննջեցեալներուն հոգւոյն ի հանգիստ:

Տէր եւ Տիկ. Արտաշէս Մուղալեանէ 100 ե.դ. Զատկուայ Ս. Յարութեան տօնին առթիւ իրենց համայն ննջեցեալներուն քաղցր յիշատակին:

Օր. Մելինէ Աթանասեանէ 500 ե.դ. ուրախ լուրի մը առթիւ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿԸ

ՄԵԾ ՇՈՒՔՈՎ ՊԻՏԻ ՏՕՆՈՒԻ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 31 ՄԱՅԻՍ 1973, Կ. Ե. ԺԱՄԸ 9.15ԻՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ
ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ ԳԵՐՇ. Տ. ԶԱՒԷՆ Ս. ԵՊՍ. ՉԻՆՉԻՆԵԱՆԻ
(ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ՏԵՂԱՊԱՀ ԵԳԻՊՏԱՀԱՅՈՑ)
ԵՒ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ ԸՆԿԵՐ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԿՈՒԺՈՒՆԻԻ
ՊԻՏԻ ԲԱՆԱԽՕՍԵՆ
Ընկերներ՝ Տոքթ. Արշակ Գազանճեան (Պէյրութէն),
եւ Սարգիս Պալաեան

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ
ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆԻ (ՋՈՒԹԱԿ) ՎԻԿԹՈՐ ԹԱԹՈՒԼԵԱՆԻ (ՕՊՈՒԱ), ԷԹԹԵՐԻ ԲԱԲԱՇՎԻԼԻ (ԴԱՇՆԱՄՈՒՐ), «ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ» ԵՒ ԻՐ ՄԵՆԱԿԱՏԱՐՆԵՐՈՒՆ
ՍԻՐԱԼԻՐ ՀՐԱՒԷՐ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ

◆ ◆ ◆

ՅՈԲԵԼԻՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

«ՕՊԵՐԺ ՏԷ ՓԻՐԱՄԻՏ»Ի ՄԷՋ

ՇԱԲԱԹ, 2 ՅՈՒՆԻՍ 1973, Կ. Ե. ԺԱՄԸ 9.30ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ

ՊԱՏՈՒՈՅ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԻՒՆ

ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆ ՎԱՀԱՆ (ԱՂԵՔՍ.)
ԲԵՏԵՐԵԱՆ ՏՈՔԹ. ՀԱՆՐԻ
ԳԱԶԱԶԵԱՆ ՌՈՒԲԷՆ
ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ ՏՈՔԹ. ԱՐՇԱԿ (ՊԷՅՐՈՒԹ)
ԳԱԼԸՆԵԱՆ ԱԼՊԷՌ
ԳԱԼԸՆԵԱՆ ՌԱՖՖԻ (ԱՂԵՔՍ.)
ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ ԳԷՈՐԳ (ՊԷՅՐՈՒԹ)
ԶՕՐԱՅԵԱՆ ԷՏՈՒԱՐ
ԷՔՍԷՐՃԵԱՆ ՅԱԿՈԲ
ԻՍԿԷՆԵԱՆ ԽՈՐԷՆ
ԿՈՒԺՈՒՆԻ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ (ՊԷՅՐՈՒԹ)
ՄԱՍԻԿԵԱՆ ՄԷԹՐ ՊԱՐՈՅՐ
ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ ԺՈՐԺ
ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ ԼԵՒՈՆ (ՏԻԹՐՈՅԹ)
ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ ԺԻԼՊԷՌ
ՋԱԳԸՃԵԱՆ ԱՒԵՏԻՍ Ն.
ՊԱԼԱԵԱՆ ՍԱՐԳԻՍ
ՊԱԼԵԱՆ ԵՐՈՒԱՆԴ (ՊԷՅՐՈՒԹ)
ՊԵՏԻԿԵԱՆ ՊԵՏՐՈՍ
ՊԸԼԸՔՏԱՆԵԱՆ ԱՐԹՕ
ՍԱԳԱՅԵԱՆ ԶԱՐԵՀ
ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ ՍԱՐԳԻՍ (ՊԷՅՐՈՒԹ)
ՍԷՖԷՐԵԱՆ ՎՐԷԺ (ԱՂԵՔՍ.)
ՍՈՒԼԹԱՆԵԱՆ ՕՆՆԻԿ
ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆ ՆՈՒՊԱՐ (ՄՈՆԹՐԷԱԼ)
ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ ԿԱՐՕ
ՏԻՐԱՐԵԱՆ ՌՈՒԲԷՆ (ՀԱԼԷՊ)
ՏԵՖՈՅԵԱՆ ՎԱՀԱԳՆ
ՐԷՅԻԶԵԱՆ ԽԱՉԱՏՈՒՐ
ՔԵՀԵԱՅԵԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ
ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ
ՔԻԼԻՏՃԵԱՆ ՓՕԼ
ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆ ՀԱՅԿ
ՕՏԱՊԱՇԵԱՆ ՊԵՐՃ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՃՈԽ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
ՊԻՏԻ ՆՈՒԱԳԷ «ՕՊԵՐԺ»ԻՆ ԸՆՏԻՐ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԸ
ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ՝ ԱՐԺԷՔԱՒՈՐ ՊԱՐԳԵՒՆԵՐՈՎ ՕԺՏՈՒԱԾ
ՄՈՒՏՔ Ե. Դ. 150. ՃԱՇԸ ԸՍՏ ՆԱԽԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ

Տոմսեր եւ սեղան ապահովելու համար դիմել Հայկական Ընթերցասրահ ամէն օր կ. ե. ժամը 8-11, բացի Կիրակի օրերէն: Կարելի է նաեւ հեռաձայնել 934908, 915013, 59706 933296 եւ 55173 թիւերուն:

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐ, ՀԵԼԻՈՊՈԼԻՍ

ՎԻՃԱԿԱՀՈՒԹԵԱՆ ԱՐԴԻՒՆՔԸ

Ա. պարգեւ «Իտէալ» սառնարան մը շահած է թիւ 15
Բ. » մատանի մը շահած է թիւ 295
Գ. » ոսկեայ Նէֆէրթիթի մը շահած է թիւ 486
Դ. » աշխատուած բարձ մը շահած է թիւ 12
Ե. » սեղանի ծածկոց մը շահած է թիւ 148
Զ. » հագուստցու կերպաս մը շահած է թիւ 311
Է. » շապիկցու կերպաս մը շահած է թիւ 257

* * *

Կիրակի, 3 Յունիս 1973
ԿԷՍՕՐՈՒԱՆ ՃԱՇԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ
Լահմաճուն, մածուն եւ աղցան

* * *

Ուրբաթ, 8 Յունիս 1973
ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ԵՂԱՆԱԿԻ ԲԱՑՈՒՄ
Օփըն պիւֆէ, մանրամասնութիւնները յաջորդիւ

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز : السيدة عايدة سيروبيان (بالارمن)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél. 915013
Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef : SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 482 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 7 ՅՈՒՆԻՍ 1973

ՀԱՏԸ ԶԵՐԹԷ 3 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ.

عدد رقم ٤٨٢ — الخميس ٧ يونيو ١٩٧٣

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ

70 ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՀԱՄԱՌՕՏ

Եգիպտահայ ամենահին հաւաքավայրը եղած է Գահիրէի Հայկական Ընթերցասրահը, իր 70 տարիներու գոյութեամբը։ Արդարեւ, հիմնուած 1902ին, ազգասէր հայերու կողմէ, ան միշտ նպատակ ունեցած է՝ պահպանել Հայ Երիտասարդութիւնը օտարացումէ եւ սատարել Հայ Մշակոյթի տարածման ու յառաջդիմութեանը։

1902-1931 Հայկական Ընթերցասրահը յաջորդաբար եղած է Նակիպ Ռիհանի, Քասր էլ Նիլ, եւ Մալիքա Նազլի պողոտաներու վրայ ու շարունակաբար կազմակերպած թատերական ներկայացումներ, գրական ասուլիսներ, բանախօսական երեկոյթներ եւ երաժշտական ունկնդրութիւններ։

Իր «Արարատ» Գրադարանը աւելի քան 1500 հայկական հատորներով հայ երիտասարդութեան սիրելի դարձուցած է ընթերցասիրութիւնը։

1931 Մարտ 28ին, վերահաստատուած Շուպրա հայաշատ թաղամասին մէջ, Հայկական Ընթերցասրահի անդամներու աշխատանքներով իրագործուեցաւ ընդարձակ Սրահի մը շինութիւնը՝ օժտուած գեղեցիկ բեմով, ու շուրջ 25 տարիներ Եգիպտահայ Գաղութին ժողովրդական կեդրոնը եղաւ։ Հայկական Ընթերցասրահը տունը դարձաւ բոլոր հայերուն անխտիր եւ ուր ամէն ոք ազատօրէն ու հպարտօրէն մուտք կը գործէր, վայելելով Հայկական օճախի մը մթնոլորտը։

Այս շրջանին գործունէութեան ղեկավարները հանդիսացան վեթերան ընկերներ՝ Մարտիրոս Պալաեան, Մանուէլ Պէյլէրեան, Ազարիկ Գոլոյեան, Յարութիւն Յովէլեան, Սարգիս Միսայէլեան, Հայկ Կոկիկեան, Տոքթ. Արամ Տէմիրճեան, Բաբէլ Հաճընլեան, Աբգար Խաչատուրեան եւ Խորէն Իսկէնեան (այս վերջինը՝ միակ վերապրողն է), եւ վեթերան ընկերուհիներ՝ Զարուհի Յովէլեան, Մանիշակ Պէյլէրեան ու ողբացեալք՝ Ազնիւ Միսայէլեան, Եբրուհի Իսկէնեան, Սաթենիկ Պալաեան, Զարուհի Ծաղկունի, Շահանդուխտ Եղիսէեան, Նուարդ Մանկրիկեան, որոնցմէ միմիայն անմոռանալի յիշատակներ կը մնան։

Հայկական Ընթերցասրահի այդ 25 տարիներու բեղուն գործունէութեան իրենց անձնուէր եւ անշահախնդիր աշխատանքները բերած են նաեւ ողբացեալ ընկերներ եւ ընկերուհիներ՝ Վահան Հապէշեան, Կարապետ Կարապետեան, Նուպար Պալաեան, Սիսակ Շալճեան, Թարունակ Պետիկեան, Տրդատ Հապէշեան, Արշաւիր Գույումճեան, Արամ Կէրիկեան, Վահրամ Թաշճեան, Գրիգոր Նիկողոսեան, Մակար Գումրուեան, Նուպար Երկանեան, Յովսէփ Գույումճեան, Զարեհ Տիգրանեան, իսկ վերապրողներէն՝ ընկեր եւ ընկերուհիներ՝ Աբաքսի Օհանեան, Հայկ Օհաննէսեան, Միսաք Տընկճեան, Հրանդ Թսկերիչեան, Գէորգ Կէրիկեան, Պօղոս Սիմոնեան, Աբրահամ Սըվաճիպաշեան, Լեւոն Մամիկոնեան, Վարուժան Միսաէլեան, Շաւարշ եւ Յակոբ Գույումճեաններ, Աստուր Օհանեան, Սարգիս Ածիկեան, Ժիրայր Պէյլէրեան, Էտուար Զօրայեան, Սարգիս Պալաեան։

Շուպրա թաղամասին մէջ 25 տարուան գործունէութեան ընթացքին, Հայկական Ընթերցասրահը բոլորեց մշակութային եւ հայրենասիրական գործունէութեան խիստ փայլուն շրջան մը։ Այդ ժամանակաշրջանին կազմուեցան՝ «Գողթան» եւ «Սպենդիարեան» երգչախումբերը, «Քնար», «Հնչակ» եւ «Նոր-Ծագ» նուագախումբերը եւ մանտոլինի խումբը։ Յիշատակութեան արժանի է 175 հոգիներէ բաղկացած «Սպենդիարեան» Երգչախումբ-Նուագախումբին կազմակերպած Մեծ Համերգը՝ 19 Ապրիլ 1947, Գահիրէի Ամերիկեան Համալսարանի Սրահին մէջ, որուն ամբողջական հասոյթը՝ 350 Եգ. Ոսկի նուիրուեցաւ Ներգաղթի Ֆոնտին։

Երիտասարդական շարժումները մեծ խանդավառութիւն ըստեղծած են Հայկական Ընթերցասրահէն ներս։

«Երեւան» Երիտ. Միութիւնը՝ հիմնուած 1931ին, կատարած է մշակութային փայլուն գործունէութիւն։ Ունեցած է նաեւ փինկ-փոնկի իր խումբը որ քանիցս յաջող արդիւնքներ ձեռք բերած է Ֆետերասիոնի ինչպէս եւ համահայկական մրցաշարքերուն։ Արժանի է յիշատակել, թէ Եգիպտոսի մէջ առաջին փինկ-փոնկի սեղանը Հայկական Ընթերցասրահինը եղած է։

1947ին, Ներգաղթի օրերուն, Երիտասարդական շարժումը վերածուած է Եգիպտահայ Ներգաղթողներու Միութեան, որ ունեցած է աւելի քան 700 արձանագրուած անդամներ։ 1949էն ի վեր Սրահի երիտասարդական շարժումը կը գործէ Հ.Մ.Մ. անուան տակ, Մշակութային եւ Մարզական բաժիններով, ունի իր զանազան

(Շարունակութիւնը տես էջ 5)

ԳԱՀԻՐԷԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻ ՅՈԲԵԼԻՆԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆԸ

Գահիրէի Հայկական Ընթերցասրահը ամիսներէ ի վեր կը պատրաստուէր նշել իր հիմնադրութեան 70ամեակը։

Արդարեւ սրահի վարչականները, յանձնախումբերու անդամներն ու երկսեռ երիտասարդութիւնը մեղուաջան աշխատանքի լծուած էին, իրենց ակումբին հիմնադրման 70ամեակի տօնակատարութեանց յաջողութիւնը ապահովելու համար։

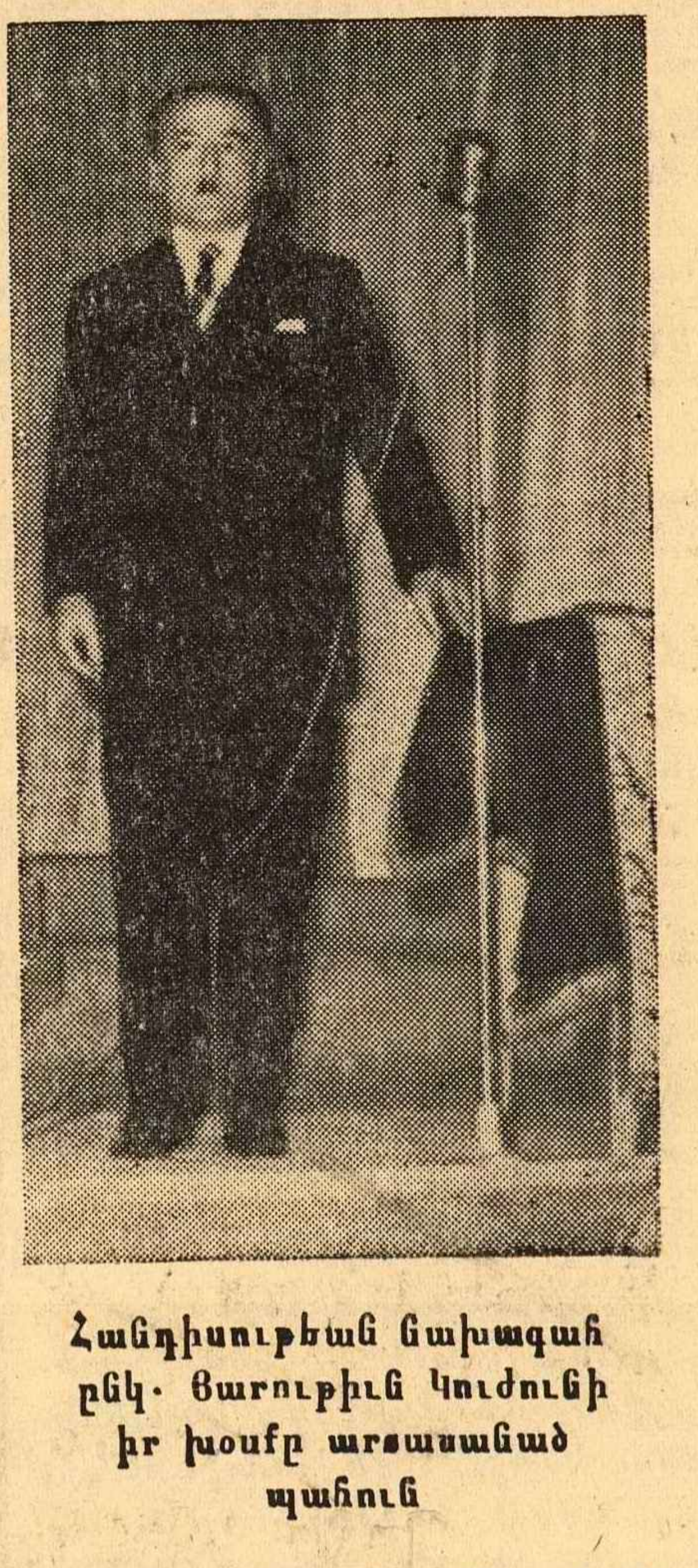

Հանդիսութեան նախագահ ընկ. Յարութիւն Կուժունի իր խօսքը արտասանած պահուն

Հանդիսութեանց առթիւ Պէյրութի ղեկավար ընկերներէն Յարութիւն Կուժունի եւ Տոքթ. Արշակ Գազանճեան, զոհելով իրենց սուղ ժամերը, իբր պարտականութիւն եկած էին իրենց թանկագին մասնակցութիւնը բերելու եւ Եգիպտոսի իրենց ընկերներուն հետ միասին տօնելու այս յոբելեանը։

Եօթանասունամեակի առաջին հանդիսութիւնը տեղի ունեցաւ Հինգշաբթի, 31 Մայիս 1973, կ. ե. ժամը 9.30ին Հայկական Ընթերցասրահին մէջ, որ այս առթիւ գեղեցկօրէն զարդարուած էր։ Սրահի պատերուն երկայնքին, ողջո՛յն վերտառութեանց ներքեւ կախուած մեծ ցուցատախտակներուն վըրայ զետեղուած էին զանազան շրջաններու ընթացքին վարչութեանց կողմէ կազմակերպուած թատերական, դասախօսական, զբօսապտոյտային եւ այլ ձեռնարկներու առթիւ հրատարակուած յայտարարութիւններու, մուտքի տոմսերու, հրաւիրատոմսերու եւ այլ ծանուցմանց նըմոյշներ։

Բեմին խորը զետեղուած էր այն հսկայ ծաղկեկողովը՝ նուիրուած ընկեր Հրաչ Հապէշեանի կողմէ, որուն վրայի ծաղիկները կը ներկայացնէին կարմիր զանգակ մը եւ «Հ. Ը. 70» գրութիւնը։

Հոծ բազմութիւն մը եկած էր ներկայ գտնուելու այս հանդիսութեան, զոր կը հովանաւորէր եւ իր ներկայութեամբը կը պատուէր Եգիպտահայոց Առաջնորդական Տեղապահը՝ Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեան։ Նախագահն էր լիբանանահայ ծանօթ հասարակական գործիչ՝ ընկեր Յարութիւն Կուժունի։

Հայ հոգեւորականութեան կողմէ ներկայ էին Հոգշ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Բապուճեան, Արժ. Տ. Նարեկ Քհնյ. Ֆրընճեան եւ Հայ Կաթողիկէ համայնքէն՝ Հայր Պետրոս Թարմունի։

Իրենց ներկայութեամբ յոբելինական այս հանդիսութիւնը կը պատուէին՝ Սովետ. Դեսպանատան ա. քարտուղար եւ ընդհ. հիւպատոս Պր. Ռազմիկ Օհանջանեան, սովետ ելեկտրագէտներու ղեկավար՝ Պր. Գրիգոր Պօղոսեան, Գահիրէի Պատկ. Թեմական Ժողովի ատենապետը՝ Պր. Արթօ Պըլըքտանեան, բ. ատենապետ՝ ընկ. Հայկ Օհաննէսեան, Պատկ. Քաղաքական Ժողովի ատենապետ Պր. Հայկազուն Քիւրքճեան, ազգային երեսփոխաններ, Հայ Կաթողիկէ համայնքի ներկայացուցիչ Պր. Պետրոս Պետիկեան, «Արեւ»ի, «Յուսաբեր»ի եւ «Ջահակիր»ի ներկայացուցիչները, յոբելինական այս հանդիսութեանց Պատուոյ Նախագահութեան անդամներ, մշակութային եւ մարզական ակումբներու ներկայացուցիչներ։ Հնչակեան վեթերան եւ երիտասարդ ընկերներ եւ ընկերուհիներ եւ Հայկական Ընթերցասրահի համակիրներ եւ բարեկամներ ներկայ գտնուեցան այս հանդիսութեան։

(Շար. տես էջ 2)

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԷՆ

Հայկական Ընթերցասրահ
Գահիրէ

Բոլոր սրտով կը շնորհաւորենք Ձեր ակումբին հիմնադրութեան եօթանասնամեակը։ Մեր Օրհնութիւնները՝ ղեկավարներուն եւ անդամներուն եւ մեր լաւագոյն մաղթանքները, որպէսզի ձեր մշակութային հիմնարկը շարունակէ միշտ իր ազնիւ առաքելութիւնը՝ եգիպտաբնակ մեր զաւակներուն կեանքին մէջ, ի խնդիր արաբ եւ հայ ժողովուրդներու եղբայրութեան ամրապնդման։

Մեր հայրապետական օրհնութիւններով՝

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՎԱԶԳԷՆ Ա.

Հայկական Ընթերցասրահի 70 ամեակի յոբելինական հանդեսին պատուոյ հիւրերը։ Առաջին շարքին վրայ Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեան, հոգեւոր հայրեր, Ազգ. Իշխանութեանց ատենապետները եւ Լիբանանէն ժամանած հիւրերը՝ ընկեր Յ. Կուժունի եւ Տոքթ. Ա. Գազանճեան

1099

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՄԷՋ

ՅԱԿՈԲ Ճ. ՍԻՐՈՒՆԻԻ

ՄԱՀՈՒԱՆ ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՅՈՒՇԱՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՇՏՕՆ

Կիրակի, 20 Մայիս, 1973, Նիւ Եորքի Ս. Լուսաւորիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, յաւարտ Ս. Պատարագի, հոգեհանգստեան հանդիսաւոր պաշտօն տեղի ունեցաւ։ Բացի երգչախումբէն, ղեկավարութեամբ կարող խմբավար Պր. Ռաֆֆի Սվաճեանի, երգեցողութեանց մասնակցեցան նաեւ Պուքրէշի Պետական Օփերայի նախկին վաստակաւոր մեներգիչներ Տիկ. Արաքս Սվաճեան-Գարագաշեան, Օր. Անահիտ Քերփիչեան եւ Պր. Կարպիս Զօպեան, ինչպէս նաեւ Օր. Ալիս Եզեկիէլեան, որոնք իրենց դիւթիչ ձայնով մասնաւոր փայլ տուին հոգեպարար մեղեդիներուն։

Օրուան պատարագիչն էր Արժանապատիւ Տ. Մուշեղ Քհնյ. Տէր Գալուստեան, որ և խօսեցաւ յուզումնալից քարոզ մը Յ. Սիրունիին մասին, որպէս գրագէտ, հրապարակագիր, և անդրադարձաւ անոր տառապալից կեանքին ու վերջին տարիներու գործունէութեան: Մանաւանդ երբ բարեհաճ կարգադրութեամբը, Բուն Տէր Հայրը, Ամենայն Հայոց Վեհ. Հայրապետ Տ. Տ. Վազգէն Ա.ի, Սիրունին հրաւիրուած էր քանի քանի անգամներ Հայաստան, տալու շարք մը բանախօսութիւններ ու դասախօսութիւններ՝ Երեւանի զանազան կրթական հաստատութիւններու և Էջմիածնի Հոգեւոր Ճեմարանին մէջ։

Այս առթիւ եկեղեցւոյ դասին առջեւ զետեղուած էր Յ. Ճ. Սիրունիի խոշոր նկարը։

Եկեղեցական արարողութեանց վերջաւորութեան, ազգայինները առաջնորդուեցան հանդիսասրահ, ուր տեղի ունեցաւ յուշահանդէսը: Սրահին բեմին վրայ զետեղուած էր նոյնպէս Յ. Ճ. Սիրունիի նկարը՝ ծաղիկներու մէջ և ուրիշ սեղանի մը վրայ ցուցադրուած էին Սիրունիի հեղինակութիւն՝ շարք մը հատորներ, ինչպէս նաեւ շրջանակի մէջ առնուած էջ մը՝ իր ձեռագիրէն ու զանազան նկարներ իր երիտասարդութեան օրերէն սկսած։

Բազմահարիւր ժողովուրդի ներկայութեան, Տոքթ. Մ. Կարապետեան յուշահանդէսը բացուած յայտարարելով՝ հրաւիրեց ներկաները, որ, Ապրիլ 7ին՝ Պուքրէշի մէջ մահացած հանրածանօթ գրագէտ ու պատմաբան Յ. Ճ. Սիրունիի յիշատակին ի յարգանս՝ յոտնկայս վայրկեանի մը լռութիւն պահեն։ Ապա հակիրճ խօսքերէ ետք՝ ի մասին Յ. Ճ. Սիրունիի կեանքին, հրաւիրեց օրուան գլխաւոր խօսողը՝ Պր. Յովհ. Գալփագեանը՝ որ լայնօրէն ներկայացնէ Յ. Ճ. Սիրունիի կեանքն ու վաստակը:

Պր. Յովհ. Գալփագեան հանգամանօրէն անդրադարձաւ նախ Յակոբ Ճօլօլեան-Սիրունիին մանկութեան օրերուն, ծննդավայրին, միջավայրին ու ժամանակի քաղաքական դէպքերուն՝ որոնք ազդեցութիւն ունեցած են իր վրայ։ Անդրադարձաւ անոր սկզբնական հրապարակագրական գործունէութեան, զոր ունեցած էր ԱՐԵՒԵԼՔի, ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆի ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿի և ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏի մէջ՝ 1908-1914 տարիներուն և ՆԱԽԱՍԱՐԴ տարեգիրքի կազմութեան՝ Դանիէլ Վարուժանի հետ, 1914ին։ Նշեց պարագաները որոնք մեծ Մեծ Եղեռնի ժամանակ, զինքը խուսափեցուցին այն ճակատագրէն, որ վիճակուեցաւ իր մտերիմներուն՝ Դանիէլ Վարուժանի, Գր. Զօհրապի, Գ. Խաժակի, Ռ. Սեւակի, Սիամանթոյի և ուրիշներու: Բանախօսը ծանրացաւ մասնաւորաբար Յ. Ճ. Սիրունիի Ռումանիոյ մէջ (հաստատուած՝ 1922ին), աւելի քան կէս դարու բեղմնաւոր գործունէութեան և անոր գործօն մասնակցութեան ռումանահայ կեանքէն ներս։ Պր. Յովհ. Գալփագեան ներկայացուց Յ. Ճ. Սիրունիի ունեցած զուտ գրական գործունէութիւնը՝ հրապարակագրական աշխատութեանց առընթեր և այն մենագրութիւնները, որոնց առաջինը պիտի ըլլար Միհայիլ Էմինէսքուի՝ ռումէն (ծագումով հայ) այս միջազգային համբաւ ունեցող քերթողին մասին, որմէ թարգմանած էր փունջ մը հատընտիր բանաստեղծութիւններ։ Դանիէլ Վարուժանի մասին հատոր մը՝ մահուան քսանըհինգամեակին առիթով՝ «ԻՆՉՊԷՍ ՈՐ ԷՐ», աւելի ետք «ՊՈԼԻՍ ԵՒ ԻՐ ԴԵՐԸ», «ԵՂԻՇԷ ԴՈՒՐԵԱՆ», «ՄԱՂԱՔԻԱ ՕՐՄԱՆԵԱՆ», «ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ», «ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ», «ՆԻԿՈԼԱ ԵՈՐԿԱ», «ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՌՈՒՄԷՆ ՀՈՂԻ

(Շար. տես էջ 9)

ՅՈԲԵԼԻՆԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

Հանդիսութիւնը սկսաւ Եգիպտական Քայլերգով, դաշնակի վրայ նուագուած Տիկին Շամիրամ Դարմանեանի կողմէ, որմէ ետք սրահին երիտասարդներէ երկսեռ խումբ մը երգեց «Հեռաւոր Երկիր»ը, ղեկավարութեամբ ընկերուհի Մարկրիթ Յակոբեանի։

Հանդիսավարը՝ ընկ.հի Յակոբեան բեմ հրաւիրեց վեթերան հնչակեան ընկեր Խորէն Իսկէնեանը, որ հանդիսութիւնը բացուած յայտարարէ։

Բացման խօսքէն անմիջապէս ետք, հանդիսավար ընկերուհի Մարկօ Յակոբեանի հրաւէրովը, օրուան Նախագահը՝ ընկեր Յարութիւն Կուժունի բեմ բարձրացաւ, և 70ամեակի առթիւ յանուն Ս. Դ. Հնչ. Կեդրոնական վարչութեան, յիշատակի կարմրագոյն դրօշ մը յանձնեց, որուն վրայ ասեղնագործուած է զինանշան և յիշատակագրութիւն: Ապա խօսելու հրաւիրուեցաւ սրահին նախագահը՝ ընկեր Սարգիս Պալեան:

Սրահին երկսեռ երիտասարդներէն խումբ մը կ'երգէ «Հեռաւոր Երկիր»ը, ղեկավարութեամբ ընկերուհի Մարկրիթ Յակոբեանի
(Լուսանկարները՝ ՀՐԱՆԴի)

Ընկեր Սարգիս Պալեան դիտել տուաւ, որ անցնող հազարամեակի ընթացքին, հակառակ հայ համայնքի գոյութեան, Եգիպտոսի մէջ բացի եկեղեցիէ և դպրատունէ, մտածուած չէ հայկական ակումբներու ստեղծման մասին և այդ պակասը զգալի եղած է մանաւանդ 19րդ դարու մէջ, երբ հակառակ պետական և քաղաքական գետնի վրայ հայութեան բերած ցայտուն մասնակցութեան, հայուն սերունդները սկսած են կորսնցնել իրենց մայրենի լեզուն և խօսիլ տեղացիներուն լեզուով։ Այդպիսիներու նմոյշներէն մնացած էին ասկէ մինչև 40 տարիներ առաջ: Ու թէև 19րդ դարու կիսուն, մեծ բարերար Կարապետ Աղա Գալուստեան, մտահոգուելով այս մասին նախակրթարան մը հաստատած էր «Խորէնեան» անունով և սակայն հայ երիտասարդութիւնը չէ ունեցած հայկական ակումբ և ստիպուած յաճախած է կամ սրճարան եւ կամ պարտէզներ:

1902 թուականին էր, որ սրտցաւ հայեր, որոնցմէ մի քանին Եգիպտոս եկած էին Զէյթունի ապստամբութեան իրենց մասնակցութիւնը բերելէ ետք, այս համայնքին համար խիստ կենսական որոշում մը առին հիմնելով «Հայկական Լսարան»ը որ ապա վերակոչուեցաւ «Հայկական Ընթերցասարան»։ Ազատագրական պայքարի այդ օրերուն, այս ակումբը իր կարեւոր գործունէութիւնը ունեցաւ՝ ոչ միայն ընթերցասիրութիւնը քաջալերելով այլ նաև հայ երիտասարդութիւնը խանդավառելով ազգային ազատագրման գաղափարներով։

Բանախօս ընկերը կարդալէ ետք սրահին հիմնադիրներուն անունները, ինչպէս նաև 70 տարիներու ընթացքին իրենց գործօն մասնակցութեամբ վեթերանի տիտղոսին արժանացան ընկեր-ընկերուհիներուն անուանացանկը, յայտնեց, որ այդ սրահին մէջ կազմուեցաւ «Արծիւ» Թատերախումբը, որ աւելի քան 60 տարիներ գործեց եւ կը շարունակէ գործել:

Յաջորդաբար խօսելէ ետք սրահին կատարած ազգային և մշակութային աշխատանքներուն մասին, ան ծանրացաւ 1940-48ի հայրենական պատերազմի և հայրենադարձութեան օրերուն Հայկական Ընթերցասարանին կատարած մեծ աշխատանքներուն վրայ:

Ընկեր Պալեան շեշտեց մանաւանդ սրահին ղեկավարներուն որդեգրած անշեղ հայրենասիրական գործունէութիւնը՝ Մայր Հայրենիքի վերածնութեան առաջին օրէն իսկ, ու շարունակեց. «Եթէ հիմնուած չըլլար Հայկական Ընթերցասարանը, եգիպտահայ համայնքին դիմագիծը այլ կերպ եղած պիտի ըլլար, իսկ այսօր, եօթանասուն տարիներ յետոյ, եթէ գոյութենէ դադրի Հայկական Ընթերցասարանը, մեր համայնքը անմիջապէս իր փոխէ իր կերպարանքը՝ ի վնաս հայրենիքին և հայութեան։ Այս պատճառով ամէն հայ որ հայրենասէր է, պարտի օժանդակութեան իր բաժինը բերել, կանգուն պահելու համար այս հաստատութիւնը:

(Վերջը յաջորդով)

ԳՐԻԳՈՐ ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ ՈՉ ԵՒՍ Է

Սրտի անհուն կսկիծով իմացանք, որ անցեալ Շաբաթ, 2 Յունիս 1973, Գահիրէի «Տեմերտաշ» հիւանդանոցին մէջ հոգին աւանդած է՝ Ազգային Առաջնորդարանի դիւանապետ, եկեղեցւոյ աւագ սարկաւագ եւ հայկական թերթերու աշխատակից Գրիգոր Պասմաճեան, խոր սուգի մատնելով իր ալեւոր մայրը, այրին, զաւակները եւ ընտանեկան պարագաները:

Ողբ. Գրիգոր Պասմաճեանի մահը, որ տեղի ունեցաւ դեռ երիտասարդ հասակին, անսպասելի չէր մեզի համար, մանաւանդ հիւանդանոց մեր վերջին այցելութեան՝ մեր կրած տպաւորութիւնները ամէն յոյս կորսուած զգացնել տուած էին մեզի, եւ սակայն մարդ հրաշքի մը գաղափարին միշտ կը փորձէ ապաւինիլ:

Բայց աւա՜ղ, այդ հրաշքը չպատահեցաւ: Ու բոլորին կողմէ սիրուած ու յարգուած մտաւորական հայ երիտասարդ մը առյաւէտ բաժնուեցաւ մեզմէ:

Կը սիրէր աշխատակցիլ «Ջահակիր»ին, եւ միշտ երբ հետաքրքիր գրութիւն մը պատրաստէր, մեզի կը յանձնէր, որպէսզի աշխարհի վրայ մեր բազմահազար ընթերցողները կարդային եւ օգտուէին իր գրութիւններէն:

Համեստ էր, համեստ մնաց եւ համեստ ալ մեռաւ:

Թերթիս առաջին շրջանի (1948-62) քարտուղարը եղած է ողբացեալը անընդմէջ տասը տարիներ։

Ողբ. Գրիգոր Պասմաճեան թէեւ Պատմա-Բանասիրական որեւէ հիմնարկ չէր յաճախած, եւ սակայն հայ մեծ բանասէր ողբ. Արշակ Ալպոյաճեանին հիացողներէն եւ զայն շրջապատողներէն մին ըլլալով, սիրած էր բանասիրութիւնը եւ ազգային պատմութիւնը, ու շնորհիւ իր պրպտող միտքին եւ իր համբերատար բծախնդրութեան, ինքնաշխատութեամբ դարձած էր հայ պատմա-բանասէր մը՝ որ յաճախ նորութիւններ ի յայտ կը բերէր մեր ազգային եւ եկեղեցական պատմութեան համար:

Իր կեանքին մասին պիտի անդրադառնանք մեր յաջորդ թիւերուն մէջ:

Ողբացեալ Գրիգոր Պասմաճեանի թաղման կարգն ու յուղարկաւորութիւնը կատարուեցան Կիրակի, 3 Յունիս 1973, կէսօրին, Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, ի ներկայութեան մեծ թիւով յուղարկաւորներու, որոնց մաս կը կազմէին Ազգ. Իշխանութեան անդամներուն մեծամասնութիւնը:

Արարողութեանց նախագահեց Հոգշ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Բապուճեան: Մասնակցեցան նաեւ Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեան, Արժ. Տ. Նարեկ Քհնյ. Ֆրընճեան ինչպէս նաեւ երեք դպիրներ՝ որոնք եկած էին տուրք մատուցանելու մեր եկեղեցիին սիրայօժար եւ երկարամեայ ծառայող աւագ սարկաւագին յիշատակին:

Արարողութեանց աւարտին եկեղեցիին մէջ Հայր Սուրբը քարոզ մը խօսեցաւ, վեր առնելով ողբացեալին արժանիքները եւ բերած ծառայութիւնները ազգին ու հայ մշակոյթին:

Ողբացեալին դագաղը եկեղեցւոյ բակին մէջ մահաբեմի մը վրայ դրուելէ ետք, յանուն Ազգ. Իշխանութեան դամբանական մը կարդաց Պատկ. Քաղաքային Ժողովի ատենադպիր Պր. Յակոբ Էքսէրճեան, որմէ ետք, յուղարկաւորներու թափօրը ուղղուեցաւ Հելիոպոլսոյ Ազգային Գերեզմանատունը, ուր Ամենայն Սրբոց մատուռին մէջ վերջին կարգը կատարուելէ յետոյ, սգակիրներու արցունքոտ աչքերուն առջեւ ողբացեալին դագաղը իջեցուեցաւ ընտանեկան դամբարանին մէջ, որ ծածկուեցաւ այս տխուր առթիւ ուղարկուած ծաղկեպսակներով:

Այս կսկծալի առիթով մեր զգածուած ցաւակցութիւնները կը յայտնենք ողբացեալին այրիին՝ Տիկին Մարոյին, զաւակներուն, ալեհեր մօրը, սգակիր պարագաներուն, ինչպէս նաեւ Գահիրէի Ազգային Իշխանութեան:

ՏԽՐՈՒՆԻ

Գահիրէի Ազգային Իշխանութիւնը խորունկ վիշտով կը տեղեկացնէ մեր ժողովուրդին, յանկարծական մահը մեծանուն Ազգային բարերար Պօղոս—Փաշա Նուպարի աղջկան՝

ԿՈՄՍՈՒՀԻ ԵՒԱ Տ'ԱՐՍՔՈԹԻ

որ տեղի ունեցած է Հինգշաբթի 17 Մայիս 1973, իր բնակարանին մէջ ի Պրիւքսէլ, Պելճիքա։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ ԳԱՀԻՐԷ

ՄԱՄՆԱՒՈՐ «ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

«ԲԱՐՁՐԱՑԻ՛Ր, ԲԱՐՁՐԱՑՈ՛ՒՐ»

ՎԱՀՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

«Եթէ տաքութեան չես տոկար,
խոհանոցէն դուրս ելի՛ր»։
ՆԱԽԱԳԱՀ ԹՐՈՒՄԱՆ

Ազգերու, ժողովուրդներու կեանքը պատահականութիւններով չի՛ սնանիր, չ'աճիր ու չի՛ զարգանար, այլ՝ կը նախատեսուի, կը նախագծուի եւ առանց ընդհատումի, ընդմիջումի կը հետապնդուի անոր գործնականացումը, իրականացումը ժամանակի պահանջներուն համաձայն։

Բնութեան մէջ կայուն, մնայուն վիճակ գոյութիւն չունի. կան շրջաններ աճումի և հանգիստի, բայց ո՛չ թէ ոտքերը լայնատարած երկարելով, այլ՝ ծրագրելով նորանոր, լաւագոյն միջոցառումներ՝ գրական և գործնական աշխատանքի նուիրուելէ անմիջապէս առաջ։ Պատմութիւնը կրկին և կրկին փաստած է՝ որ մարդ էակը, կա՛մ կատարելութեան հասնելու է և կա՛մ թէ վատասերումի և անդամալուծումի։ Յառաջդիմութիւնը, զարգացումը, բարձրացումը նիւթականէ աւելի պէտք է ըլլայ իմացական, բարոյական և հոգեկան յառաջդիմութիւն, ազնուացում։ Այս աշխարհի մէջ ինքնագոհ, եսասէր անհատի մը համար տեղ չի կայ, անխա՛խտ, պարտադի՛ր օրէնք է՝ կա՛մ բարձրանալ եւ կա՛մ թէ հրաժարիլ գործելէ, առանց ժամավաճառ ըլլալու։ Երբ ծրագրուած գործ մը կ'իրագործուի, պէտք չէ հետապնդել, կարծել թէ աշխարհիս վերջակէտին հասեր ենք։ Հոս պէտք չէ՛ կանգ առնել, պէտք է ալ աւելի բարձրանալու ծրագիրներ գտնենք, հակառակ պարագային՝ անկարող կ'ըլլանք մրցելու մեր շրջապատին հետ, որ օրէ օր փոփոխութիւններ կը կրէ, անճանաչելի դառնալու աստիճանին։

Ատենին մարդիկ մեղրամոմէ պատրաստուած ճրագ կը վառէին լուսաւորուելու համար. ներկայիս այդ ճրագը ելեկտրական լոյսի փոխուած է։ Նոյն այս ելեկտրականութիւնը արտադրելու համար նախ ածուխ գործածուեցաւ, յետոյ՝ քարիւղ ու հիմա ալ հիւլէական ոյժ։ Այսօր աշխարհիս մէջ մրցակցութիւնը այնքան սաստկացած է, որ չսնանկանալու համար անհրաժե՛շտ է հետեւիլ ու ենթարկուիլ ժամանակի խիստ պահանջներուն, անցեալը նուիրելով թանգարաններու խնամքին, իբրեւ «հին, հի՛ն դարուց յիշատակ»։

Գրեթէ առանց զգալի բացառութեան, ամէնքս ալ կը բաղձանք յաջողութիւն մը ունենալ, ձեռք բերել, յաջողութիւն մը՝ որ շատերու համար հարստանալու հոմանիշ դարձած է, մինչ իրականութեան մէջ յաջողութիւնը վեհագոյն նշանակութիւն մը ունի. յաջողութիւն կը նշանակէ արտադրել գործ մը՝ որ ժողովուրդին, մարդկութեան գնահատութեան արժանանայ, որ ձեռք բերուածը ժողովուրդին բարօրութեան նպաստէ, ոչ թէ մի միայն խնդրոյ առարկայ անհատին սոսկ հանգիստին ու փառքին։ Խորքին մէջ, յաջողութիւն կը նշանակէ՝ ժողովուրդին տալ բան մը՝ որուն պէտքն ունի, երկարաձգելով անոր գոյութիւնը եւ երջանկութիւնը։ Եթէ ժողովուրդը չի սիրեր քրտինքդ, արտադրածդ, տուածդ, որքան ալ դրամ դիզես, որքան ալ աղմուկ հանես, մեծաշունչ խմբագրականներ գրես, մեծ-խօսիկ ճառեր արտասանես, յաջողութիւն չե՛ն նշանակեր. մի՛ խաբուիր կաշառուած, կեղծաւոր ծափերէ. ծանի՛ր զքեզ։ Յաջողութիւն կոչուածը՝ բարձր գաղափարականի մը վարձատրութիւնը, շա՛հն է։ Պ. Ֆորտ ինքնաշարժի գաղափարականը յղացաւ. յետոյ ալ՝ սկսաւ ինքնաշարժ արտադրել։ Ասիկա Ֆորտին համար իրական յաջողութիւն մըն էր, որովհետեւ հանրային խիստ կարեւոր պահանջի մը գոհացում տուաւ։ Նմանապէս, Ք. Գոլոմպոս անխախտ գաղափարականի մը շնորհիւ գտաւ Նոր Աշխարհը։ Համայն մարդկութիւնը անոր երախտապարտ է, անոր գործը կատարեալ յաջողութիւն մըն է, հոգ չէ թէ ան իր նախանձոտ հայրենակիցներուն կողմէ շղթայակէր բանտէ բանտ հիւծելով՝ հոգին աւանդեց, իբր թէ ախտավարակ հողամաս մը գտած ըլլալու ոճիրով։

Յաջողութեան դեղագիրը սա է. նախ քու մէջդ օգտակար գաղափարական մը յղացի՛ր, աշխատէ՛ ու ջանք թափէ՛ որ շրջապատիդ կեանքը աւելի տանելի, ախորժելի, երջանիկ դարձնես։ Երազելէ մի՛ վախնար. երազը յղացում ծնո՛ղն է։ Կեանքիդ ցուրտ օրերուն տաքնալու համար տաք շրջապատ մը պէտք ունիս, բարեխառն մթնոլորտ մը՝ որ նոյնիսկ գոյութիւնդ պիտի արժէքաւորէ։ Շրջապատդ բարձրացնելու համար, նախ դուն պէտք է բարձրանաս, դառնաս ուժեղ ու ինքնավստահ, վարես հաւատաւոր կեանք մը նուիրուած նմաններուդ, մանաւանդ՝ ծնողքիդ եւ ազգիդ։

Ա՛յս է յաջողութիւնը։ Մնացեալը՝ ծախողութիւն է, ունայնութի՛ւն...։

1911ին Հ.Մ.Ը.Մ.ի
գաղափարականը յղացող՝
ՎԱՀՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆ
Փրաւիտէնս, ԱՄՆ, 1973

ՇՄԱՒՈՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԻՄ ՄԵԾ ԹՈՒԼՈՒԹԻՒՆԸ

Իմ մեծ թուլութիւնը՝ պատմութեան ընթացքում
Հետզհետէ փոքրացած մի զողտրիկ աշխարհ է,
Երբ հեռւում եմ լինում նա կանչում է ինձ տուն,
Նրա ձայնը զօրեղ, նրա ձայնն արդար է։

Մի փոքրիկ գետակ է, մի փոքրիկ բլրակ է,
Ու բանտուած մի լեռ է՝ գագաթը ամպերին,
Նրա սէրն իմ հոգին հրկիզող կրակ է
Բողոք է, տրտունջ մեկնուած դարերին։

Երբ հեռւում եմ լինում ու հոգիս է խոցուած
Եւ չունեմ մի ընկեր, փորձութեան ապաւէն,
Բլրակը գալիս ու կանգնում է իմ դիմաց
Ու խօսում է ինձ հետ, խօսում հայերէն։

Հնչում է ականջիս մի զողտրիկ «Տուն արի՛»
Զզզում է աղբիւրը եւ կապոյտ կոհակում
Աստղեր է ցոլացնում այն գետակը բարի
Մանկութիւնս պահած իր բարի ծփանքում։

Հարազատ ձայներ են ողողում իմ հոգին
Եւ նորից ապրելը դառնում է տենչալի,
Նրա գիրկն եմ դառնում ու դարձիս ճամբէքին
Լսում է մի մրմունջ, մի օրօր, «Տուն արի»։

Իմ մեծ թուլութիւնը մի փոքրիկ աշխարհ է,
Նրանից դուրս խեղճ եմ, համարեա ես չկամ,
Հզօր եմ քանի դեռ նրա կանչն արդար է,
Թուլութիւնը իմ մեծ, քանի դեռ իմ մէջ կայ։

⁂

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ

ՊՐ. ՎԱՀԱՆ ՉԷՉՃԷՆԵԱՆԻ ԵԼՈՅԹԸ՝

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ՆՈՒՊԱՐ ՊԱԼԱԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՅՈՒՇ ԵՐԵԿՈՅԻ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

(Շարունակութիւն նախորդ թիւէն եւ վերջ)

Իր ինքնուրոյն եռանդով, մատաղ տարիքէն մասնակցած էր Գահիրէի երեսփոխանական ընտրական աշխատանքներուն եւ առ այդ ձեռք ձգած էր մասնայատուկ փորձառութիւն մը։ Հմուտ հաշուագէտ՝ պատրաստած էր մարդահամար ցանկեր, ուսումնասիրութիւններ, վիճակագրութիւններ, ցուցատախտակներ, որոնք ճշգրիտ ուղղութիւն կու տային ընտրական աշխատանքներուն։ Հապա՞ կազմակերպչական մասը։

Որքա՜ն եռանդով եւ խանդավառութեամբ, ամէն ընտրութեան նախօրեակին, կը պատմէր իր յուշերը՝ նախորդ ընտրութիւններէն, ինչպէս նաեւ ձեռք ձգած իր եւ իր գործակիցներուն նորանոր փորձառութիւնները՝ յառաջիկային կիրարկելու համար... ա՜խ, սակայն, կիսատ մնաց իր գործը – 1972ի Մայիսեան Գահիրէի մասնակի ընտրութիւնները, անոնց նախապատրաստական եւ կազմակերպչական սպառիչ աշխատանքները փութացուցին կարծէք իր վախճանը։

Զոհ մըն ալ ան կ'երթար յաւելուլ հայ ազգին անթիւ եւ անհամար զոհերուն... «ազգին համար մեռաւ՝ ան շա՜տ ապրեցաւ...»։ Այո՛, ան շատ պիտի ապրի՛ իբրեւ յիշատակ, իբրեւ անուն, իբրեւ գործ, իբրեւ բարձր օրինակ... Երախտապարտ Հայ Ժողովուրդը իր բոլոր խաւերով խուռներամ ներկայ գտնուելով իր թաղման՝ եգիպտահայ գաղութի փառաշուք յուղարկաւորութիւններէն միոյն արժանացուց զինք։ Երախտապարտ է հայ ժողովուրդը Նուպար Պալաեաններու նման նուիրեալ անձերու, որոնք շատ լաւ եւ շատ խորը թափանցած են կեանքի խորհուրդին, կեանք-մահ իրարմէ այնքան հեռու եւ այնքան մօտիկ բեւեռներուն, կեանքի եւ մահուան դաշնակցութեան... Խորհուրդներ՝ որոնց կը թափանցեն մի միայն բարձր իտէալի նուիրուած անձեր։ Քրիստոս, ամենավեհ իտէալներու եւ գաղափարներու քարոզիչը, պարզեց կեանքի եւ մահուան խորհուրդը-յաղթեց մահուան ու մեր առջեւ բացաւ յոյսի եւ յաւիտենականութեան լուսաւոր դասը...

«Երէկ յուշ մըն էր, իսկ վաղը՝ երազը այսօրուան...»

«Յաւիտենականութիւնը բաց դուռն է կեանքին առջեւ ու անցեալն ու ապագան զիրար կը ծածկեն վերածելով հունաւորը անհունին»։ «Մահը կամուրջ մըն է լոկ մեր անցեալն ու ապագան իրարու կապող, մահը արտաքին իրականութիւն մըն է միայն, ժամանակը մեզի յաւերժութեան տանող ճամբան է»։

Ահա՛, շնորհի Քրիստոսի այս վեհ գաղափարներուն ու տեսլականին՝ որոնց փարեցաւ Հայ Ժողովուրդը սկիզբի օրերէն, ան տուաւ իր մարտիրոսներն ու հերոսները... Հաւատացաւ հայ ժողովուրդը մահուան հետ, քաջ հաւատալով որ իր համոզումներն ու գաղափարները շատ աւելի գերիվեր էին ու արժէքաւոր՝ քան մահը ... ու գոյատեւեց հայ ժողովուրդը հազարամեակներ ամբողջ, յաղթեց մահուան ու իր առջեւ բացաւ յոյսի եւ յաւիտենականութեան լուսաւոր ուղին։

Ազգը, Հայրենիքը, Եկեղեցին, Դպրոցը, Մշակոյթը ի վերջոյ ամէն ինչ որ հայկական է հանգիստ չի տուին Նուպարին. սիրեց զանոնք կոյր սիրով, սիրեց զանոնք զօրաւոր կիրքով, հալեցաւ, մաշեցաւ, զոհուեցաւ անոնց համար... մոռցաւ իր ընտանիքը, ինքզինքը... քա՛նի անգամներ լսած եմ իրմէ, երբ օրուան հեւքէն ինքզինքին դադար մը տալ փորձելով «պատառ մը բան» ուտելու կը պատրաստուէր՝ «առտուընէ ի վեր բան կերած չեմ» կ'ըսէր։ Իսկ երբ անողոք հիւանդութիւնը զարկաւ իր սրտին դուռը, այն ատեն եւս մոռացութեան տուաւ ինքզինք։ Քա՛նի քա՛նի անգամներ այս սրահին մէջ խօսած պահուն-ակամայ ստիպուած կ'ըլլար ձեռքը երեսին տանելու, թաքցնել ջանալով այնտեղ՝ ջիղերուն բորբոքումին պատճառած անտանելի ցաւերը։

Հայրենիքը... Մանուկ օրէն զինք օրօրած, զինք խանդավառած էր, իր սիրտը անոր սրտի տրոփիւնին հետ համաչափ կը տրոփէր. ահա՛ թէ ինչպէս կ'զգար Նուպար Հայրենիքը՝ Սովետական Հայաստանը, անկախ իր գաղափարական համոզումներէն։ Ամէն ինչ էր իրեն համար հայրենիքը, իր կեանքին երազը, իր իտէալը։

«Երեւան» պատի օրացոյցները ներգաղթի խանդավառ օրերէն ալ առաջ ամէն տարի իր հանոյքը, իր ներքին հայրենասիրական զգացումներուն պոռթկումը արտայայտող եւ սփիւռքի հայկական օճախներէն ներս հայրենիքին շունչը եւ ներկայութիւնը բերող կռուանն էր։ Ամիսներ առաջ կը պրպտէր, կը փնտռէր, կը ճարէր, նոր, աւելի նոր, աւելի խանդավառիչ նկարներ գտնելու եւ զետեղելու համար իր պատրաստած օրացոյցներուն մէջ։ Որքա՜ն կը սիրէր այս բառը՝ «խանդավառութիւն». որքա՜ն մեծ կ'ըլլար իր գոհունակութիւնը՝ երբ ստեղծէր զայն իր խօսակիցին մէջ, երբ ստեղծէր զայն ժողովուրդին մէջ ամէն առթիւ։ Յաջողեցաւ ան։

(Շար. տես էջ 4)

ԿՈՄԻՏԱՍԻ

«ԱՆՈՒՇ» ԱՆԱՒԱՐՏ ՕՓԵՐԱՆ

Յովհաննէս Թումանեանի մահուան 50 ամեակին առթիւ, բանաստեղծին անունը կրող Տուն-Թանգարանին մէջ տեղի ունեցաւ գիտական ժողով, կազմակերպութեամբ Տուն-Թանգարանի եւ Հայաստանի գրականութեան եւ արուեստի թանգարանի։

Անուանի գրագէտներ խօսեցան Թումանեանի քնարական առանձնայատկութիւններուն, անոր թարգմանական արուեստին, օտար գրողներու հետ ունեցած բարեկամական կապերուն եւ այլ հարցերու մասին։

Ժողովին մասնակցողներուն վրայ մեծ տպաւորութիւն թողուց Կոմիտասի «Անուշ» անաւարտ օփերայէն՝ մեղեդիական հատուածներու կատարումը։

Կոմիտասի անաւարտ օփերայի հատուածներուն առաջին կատարման նախաձեռնող՝ երաժշտագէտ Ռոբերտ Աթայեան, ժողովին հանդէս եկաւ «Կոմիտասի «Անուշ» անաւարտ օփերան» զեկուցումով։

Հնչեցին «Նախերգանք»ը, «Ախ չէ, ես գիտեմ», «Աղջի անաստուած», «Ախ, Անուշ, Անուշ» «Բարձր Սարեր» երգերը և քանի մը այլ հատուածներ։ Ներկայացուցին «Կոմիտաս» Երաժշտանոցի ուսանողներ՝ Ա. Մանսուրեան, Ա. Ոսկանեան և «Թամանոս Մելիքեան» երաժշտական ուսումնարանի սաներ՝ Լ. Աբրահամեան, Ս. Աղեան, Ջ. Մանուկեան, Շ. Մկրտչեան և Ա. Վարդանեան։

Մեկնաբանելով Կոմիտասի այդ ստեղծագործութիւնը Աթայեան ըսաւ, որ Կոմիտաս օփերայի ստեղծման ձեռնարկած է իշխանուհի Մարիամ Թումանեանի առաջարկով և անոր վրայ աշխատած է 1904–1908 թուականներուն։

Կոմիտասին գրաւած են Թումանեանական պոեմի մարդասիրական խոր բովանդակութիւնը, ժողովրդականութիւնը և երաժշտականութիւնը։ Սկսելով աշխատանքի, Կոմիտաս քանի մը անգամ նամակով դիմած է Թումանեանին, խնդրելով հանդիպիլ և համատեղ կազմել լիպրեթթան։ Սակայն, զանազան հանգամանքներ խանգարած են այդ համագործակցութիւնը։

Յենուելով Կոմիտասի նշումներուն վրայ, Ռ. Աթայեան այն կարծիքը յայտնեց, որ Հայաստանի գրականութեան և արուեստի թանգարանի կոմիտասեան արխիւին մէջ՝ «Անուշ»ի վերաբերեալ հաւաքուած նիւթերը, որոնք 1955ին ստացուած են Փարիզէն, թէեւ բաւականին հարուստ են, բայց ամբողջական չեն։

Երգերուն մէկ մասը հեղինակին կողմէ մաքուր արտագրուած է, սակայն զգալի մասը սեւագիր է, գրուած՝ Թումանեանի պոեմի տողերուն միջեւ, հայկական ձայնանիշերով, որոնք վերականգնած և տեսքի բերած է Ռ. Աթայեան։

Պահպանուած բոլոր հատուածները աչքի կ'իյնան ոչ միայն ազգային ոճի մաքրութեամբ, այլեւ խոր տրամադրութեամբ և բարձր գեղարուեստականութեամբ։

Զեկուցումին վերջաւորութեան, արուեստագէտ Աթայեան յոյս յայտնեց, որ հետագային հնարաւոր պիտի ըլլայ ձեռք բերել նաեւ օփերայի այլ հատուածներ, որով պիտի ամբողջացուի պակասը և այն ատեն միայն կոմիտասեան այդ ստեղծագործութիւնը կարելի է ներկայացնել երաժշտական մեծ լսարանին։

ՊՐԷԺՆԻԵՒԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ.

«ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՍԵՐՏԱՑՈՒՄԸ՝ ԲԱՐՁՐ ՕՐԻՆԱԿ ԲՈԼՈՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ»

Լէոնիտ Պրէժնիեւ, Ս. Միութեան Համայնավար Կուսակցութեան Կեդրոնական Կոմիտէի Ընդհանուր Քարտուղարը, Մայիս 1ի տօնին առթիւ խօսեցաւ Կարմիր Հրապարակին մէջ՝ այդ առթիւ կատարուած մեծ հանդիսութեանց ընթացքին, Լենինի դամբարանի ամբիոնէն: Ան ըսաւ.

«Հնուց ի վեր խաղաղութեան սերտացումը եւ աշխատանքի ազատութիւնը՝ բոլոր ժողովուրդներուն իտէալը եղած է. Մենք Սովետ ժողովուրդներս, արդար հպարտանք կ'ըզգանք, որովհետեւ աշխատանքի ազատագրումը մեր երկրի հողին վրայ սկսաւ՝ Հոկտեմբերեան Մեծ Յեղափոխութեան օրերուն. Որովհետեւ, մանաւորապէս մեր երկիրը ինքն էր՝ որ 55 տարիներու ընթացքին կռուով պաշտպանեց տեւական խաղաղութիւնը եւ աշխարհի բոլոր ժողովուրդներու միջեւ բարեկամութիւնը»:

Լ. Պրեժնիեւ նոյնպէս յիշատակեց իր ճառին մէջ՝ թէ Սովետական Համայնավար Կուսակցութեան 24րդ Համագումարէն վերջ շօշափելի արդիւնքներ իրականացան՝ ի նպաստ խաղաղութեան եւ ընկերվարական դիրքերու զօրեղացման:

Իսկ քանի մը օր առաջ տեղի ունեցող՝ Համայնավար Կուսակցութեան Կեդրոնական Կոմիտէի նիստին մասնակցող անդամները յայտարարեցին. «մեծ յառաջդիմութիւն արձանագրեցինք Համագումարի առաջադրած խաղաղութեան ծրագրի գործադրութեան ճամբուն վրայ»։

Լ. Պրեժնիեւ վստահեցուց թէ խաղաղութեան նպաստող աշխոյժ քաղաքականութիւնը՝ որ որդեգրած է Ս. Միութիւնը, Ընկերվարական միւս երկիրներուն հետ միասին, համոզիչ փաստ մը եւս կը ներկայացնէ աշխարհի բոլոր ժողովուդներուն, թէ ընկերվարութեան եւ խաղաղութեան հասկացողութիւնները իրարմէ չեն անջատուիր:

«Վերջացաւ Վիեթնամի պատերազմը, որուն համար Ս. Միութիւնը յամառօրէն պայքարեցաւ»:

«Եւրոպայի մէջ դրական փոփոխութիւնը իրականութիւն դարձաւ: Մենք կ'ուզենք յաղթահարել Եւրոպայի արիւնոտ անցեալը, ո՛չ թէ մոռացութեան տալու համար զայն, այլ որպէսզի երկրորդ անգամ մըն ալ չի կրկնուի ան»:

«Ս. Միութեան վարած քաղաքականութիւնը, ըլլայ Եւրոպայի կամ աշխարհի մնացեալ մասերուն մէջ, առաջին հերթին խաղաղասիրական քաղաքականութիւն մըն է. Այս բանը կը հաստատուի Ֆրանսայի, Գերմանիոյ եւ եւրոպական շատ մը ուրիշ երկիրներու հետ՝ մեր յարաբերութեանց զարգացումով, ինչպէս նաեւ մեր տարած յոյժ կարեւոր աշխատանքով՝ համաեւրոպական համագումարի մը պատրաստութեան կապակցութեամբ»։

«Նոյն դիրքերէն կը դիտենք մեր յարաբերութեանց վրայ պետութեան մը՝ որպիսին է Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները. Ապագային ալ պիտի աշխատինք դիւրացնելու համար Սովետ եւ Ամերիկեան յարաբերութեանց զարգացումը, որը հիմնուած է փոխադարձ յարգանքի եւ շահերու սկզբունքին վրայ...»

«Մեր երկիրը նմանօրինակ դիրք մը կ'որդեգրէ՝ Ճաբոնի հետ իր ունեցած յարաբերութեանց մէջ»:

Յետոյ աւելցուց. «Մեր մշակած անկեղծ բարեկամութիւնը եւ արդիւնաշատ գործակցութիւնը՝ Հնդկաստանի, Արաբական երկիրներու եւ բոլոր Ափրիկէի, Ասիոյ եւ Լատին Ամերիկայի ազատութիւնը սիրող երկիրներուն հետ, կը սերտանայ ու կ'աւելնայ նոր թափով»։

«Համայնավար կուսակցութիւնը եւ Սովետ Պետութիւնը անկեղծօրէն կը գործեն այս բարեկամութեան տեւականացման համար, որովհետեւ անոր մէջ կը տեսնենք իսկական իմաստը՝ խաղաղութիւնը եւ յառաջդիմութիւը ամրապնդող ուժին»:

«Ս. Միութեան միջազգային դիրքը ոեւէ ժամանակէ աւելի զօրաւոր է. Մինչ մենք կը պայքարինք, որպէսզի աւելի սերտացնենք խաղաղութիւնը, միւս կողմէ չենք մոռնար, որ այդ միեւնոյն խաղաղութեան թշնամիները՝ լքած չեն իրենց զէնքերը, ու մենք նկատի կ'առնենք թշնամի շրջանակներու լարած դաւերը՝ որոնց համար սուր արթնութեամբ կը հսկենք»:

Ն. Մ. Գ.

* * *

ՍՈՎԵՏ ՃԱՐՏԱՐԱՐՈՒԵՍՏԸ 1973Ի Ա. ԵՌԱՄՍԵԱՅԻՆ

ՄՈՍԿՈՒԱ (Թասս).— Ըստ Ս.Ս. Հ Մ.ի Կեդրոնական Վիճակագրութեանց Խորհուրդի յայտարարութեան, Ճարտարարուեստական արտադրութեանց աճը՝ Ս. Միութեան մէջ, 1973ի առաջին եռամսեային 6,4 տոկոս աւելի եղած է, բաղդատմամբ անցեալ տարուայ միեւնոյն շրջանին.

Առաջին եռամսեային ծրագիրը՝ արտադրութեանց վաճառումին վերաբերեալ, ինչպէս նաեւ շատ մը հիմնական ճախաճիւղերու արտադրութեան, յաջողապէս կատարուած է: Այսպէս, ուժի արտադրութիւնը 4 /. բարձրացած է, վառելանիւթի արդիւնաբերութիւնը արտադրութիւնը աւելցաւ 6 /., երկաթային եւ ոչ երկաթային մետաղագործութիւնը՝ 5 /, քիմիական եւ քարիւղաքիմիական արտադրութիւնը՝ 12 /., շինանիւթերու արդիւնաբերութիւնը՝ 8 /., զբօսանքային եւ սննդային իրեղէններու արտադրութիւնը՝ 11 /.:

Այս տարուայ առաջին եռամսեային արտադրուած են. ելեկտրականութիւն՝ 240 հազար միլիոն քիլովաթ/ժամ, քարիւղ՝ 100 միլիոն թոն, կազ՝ 59.9 հազար միլիոն խորանարդ մեթր, ածուխ՝ 171 միլիոն թոն, պողպատ՝ 32,2 միլիոն թոն, ինքնաշարժ՝ 382.600 հատ, ցեմենտ՝ 26,4 միլիոն թոն, կերպասեղէններ 2355 միլիոն քառակուսի մեթր, հեռուստացոյց 1.563.000 հատ, ելեկտրական սառնարան՝ 1.345.000 հատ, մոթոսիքլէթ՝ 232.000 հատ:

Ճարտարարուեստը առիթ ընծայուած է՝ որ աշխատանքը տիրապետէ շատ մը նոր տիպի արտադրութեանց: Թեքնիք աւելի յառաջացեալ կերպեր ներմուծուած են, նոր մեքենականացում՝ ինչպէս նաեւ ինքնաշխատ արտադրութիւնը կը շարունակուի: Ճարտարարուեստական արտադրութեանց աճումին 80 / իրականացած է՝ շնորհիւ աշխատանքի արտադրողականութեան յաւելումին:

Ն. Մ. Գ.

* * *

Առողջապահական

ՄԵՂՐԸ՝ ԿԵՆՍԱԲԱՆԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ

Մեղրը վաղուց ծանօթ է որպէս օգտակար սնունդ եւ դեղ. Կը պարունակէ 30-40 տոկոս խաղողաշաքար, 35-40 տոկոս պտղաշաքար, 2-12 տոկոս տեքսթրիններ, 15-18 տոկոս ջուր, սպիտակուցներ եւ ազոտային նիւթեր, զանազան ֆերմենտներ (խմորուել) եւ վիթամիններ՝ Ա, Պ1, Պ2, Պ6, Պ12, Ս, Ա, Հ, Է, Բ, Ք, պակթէյներ, միկրոտարրեր, օրկանիք թթուտներ, եթերային իւղեր, կենսածին խթանիչներ, բուսական անթիպիոթիքներ (ֆիթոնցիտներ). Խմորումներու եւ այլ ակթիւ նիւթերու ազդեցութեան տակ մեղրին մէջ բարդ փրոցէսներ տեղի կ'ունենան. Այդ պատճառով տարբեր ժամանակներու մէջ ուսումնասիրուած միեւնոյն մեղրին մէջ որոշ տարրեր իրարմէ կը տարբերին: Զանազան տեսակի մեղրերուն բովանդակութիւնը տարբեր է ու կախում ունի այն բոյսէն, որմէ ստացուած է, ինչպէս նաեւ տարուայ եղանակէն, հողէն ու պահպանման պայմաններէն:

Մեղրին հակամիքրոպային նիւթերը կը դադրեցնեն պաքթերիաներուն զարգացումը ու կ'ոչնչացնեն զանոնք. Մեղրը կը ժառանգէ բուժական եւ հակամիքրոպային յատկութիւնները այն բոյսերուն, որոնցմէ կազմուած է. Մեղրին բովանդակ նիւթերն են, որ կ'որոշեն անոր բժշկական մեծ նշանակութիւնը. Անոնք բնական կենսաբանական նիւթեր են՝ անհրաժեշտ մարդկային կազմին, որ ամբողջապէս կ'իւրացնէ զանոնք ու կը դիւրացնէ մարմին մէջ տեղի ունեցող պիոքիմիական փրոցէսները.

Մեղրը բնական ամենաբարդ բուժական նիւթն է. Անոր գործածութիւնը կ'աւելցնէ մարմնին պաշտպանողական ուժերը. Ահա թէ ինչ բանի մէջ կը կայանայ անոր բուժական մեծ ուժը: Իր այս յատկութիւնը գաղտնիք չէ մարդոց ու մեղրը սիրելի սնունդ ու դեղը դարձած է գրեթէ ամբողջ մարդկութեան:

Բուժական նպատակով մեղրի գործածութիւնը երկու տեսակ է. ներքին եւ արտաքին. Վերջերս արտասահմանի մէջ մեծ յաջողութեամբ կը գործածուին մեղրային օրսկման պատրաստուկներ. Շնորհիւ կը հակամիքրոպային եւ հականեխիչ ազդեցութեան, մեղրը լայն կիրարկում կը գտնէ շնչառութեան սիսթէմի հիւանդութեանց (ռէնիթ, լարենժիթ, թրախէյիթ, պրոնշիթ, պրոնքիալ ասթմա) դէմ մղուած պայքարին մէջ: Մեղրը բուժական լաւ յատկութիւններ ունի նաեւ մարսողական սիսթէմի հիւանդութեանց համար (սթոմաթիթ, կասթրիթ, կեղային հիւանդութիւն, քոլիթ, էնթերիթ). Կը գործածուի Կորնա Պանեայի կամ Հիսարի ջուրին մէջ հալած վիճակի մէջ. Այսպիսով կը բարելաւուի մարսողութիւնը, վէրքերը կը բուժուին եւ այլն: Մեղրը կ'օգնէ երիկամունքներու ամբողջական աշխատանքին, բարենպաստ ազդեցութիւն կ'ունենայ լեարդային հիւանդութեանց մէջ (հեփաթիթ, հոլեթիաշգա, հոլեցիսթիթ): Մեղրին հոլինը կը նուազեցնէ լեարդին մէջ գտնուող անցանկալի իւղերու քանակը, կը դիւրացնէ մաղձին սեքրեթի անջատման, կ'աւելնայ լեարդի փարենհիմի թունազերծման աշխատանքը եւ այլն.

Սրտի հիւանդութիւններու ընթացքին (միոքարտիթ, սթենոքարտի, հիփերթոնիա եւ այլն) մեղրը կը սաստկացնէ սրտի դընդերի սրսկումը, կ'ուժեղացնէ կլիւգոզի օգտագործումը եւ կը պակսեցնէ արեան ճնշումը. Կը կանոնաւորէ սրտի անկանոն աշխատանքը, կը բարձրացնէ սրտի ցած ճնշումը. Մեղրը կ'օգտագործուի նաեւ որպէս նախազգուշական միջոց՝ սրտի ինֆարքթի պարագային.

Մեղրը բարենպաստ ազդեցութիւն կը գործէ նաեւ ջղային սիսթէմին վրայ, կը կանոնաւորէ քունը եւ աշխատունակութիւնը. կ'աւելցնէ հեմոկլոպինը ու կը նըպաստէ արեան գոյացման ու այդ պատճառով կ'օգտագործուի անարիւնութեան պարագային: Մեղրով մը բուժուին նաեւ թարախային եւ աթրոֆիք վէրքերը.

(Շար. տես էջ 6)

* * *

ՊՐ. ՎԱՀԱՆ ՉԷՉՃԷՆԵԱՆԻ ԵԼՈՅԹԸ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

Եգիպտահայ գաղութը չի մոռնար բնաւ, ի միջի այլոց, Նուպարի սփռած խանդավառութիւնը՝ Ներգաղթի Միութեան երանելի օրերուն... երբ գաղութի երիտասարդութիւնը խոր համոզումով փարեցաւ Ներգաղթի վսեմ գործին ու նպաստեց անոր յաջողութեան. Նոյեմբեր 29ի տօնակատարութիւնը, երբ այս սրահը շատ մը առիթներով արդար պարծանքով եւ հպարտութեամբ կը լեցուէր, եւ այն իրողութիւնը թէ այդ տօնը ամէն տարի առանց ընդմիջումի եւ երբեմն ալ ամենածանր պայմաններու ներքեւ տօնուած է, Նուպարի խանդավառութիւնը եւ անսակարկ հայրենասիրութիւնը մեծ բաժին ունին անոր մէջ... եւ թէ Նոյեմբեր 29ը տարիներէ ի վեր այլեւս պետական ճանաչում ստացած է եւ պաշտօնապէս կը տօնուի ամբողջ Եգիպտոսի մէջ, Նուպարի անձնական միջամտութեան շնորհիւ է.

Բարեբախտաբար, Նուպար իր կեանքի մայրամուտէն առաջ, նախախնամական տնօրինութեամբ մը, ապրեցաւ անմոռանալի, գերագոյն երջանկութեան մը առթած թանկագին պահերը, երբ Մայր Հայրենիքի՝ Սովետական Հայաստանի յիսնամեակին, ինք եւս իբր Եգիպտահայ հրաւիրեալ ներկայ գտնուեցաւ այնտեղի հանդիսութեանց: Խոստացուած երազը, շօշափելի իրականութիւն դարձած էր իրեն համար, իր խանդավառութեանց գագաթնակէտին հասած էր: Լիուլի գոհ էր, վայլած էր հայրենիքը ու մասնաւանդ իր պետութեան պաշտօնական հանդիսութեանց պաշտօնական հիւրն էր եղած. Աւելի ի՞նչ կրնար ըլլալ իբրեւ գերագոյն հոգեկան բաւարարութիւն եւ վայելք հայութեան, հայ ժողովուրդին եւ հայապահպանման համար իր կեանքը զոհած հայու մը համար... ան արդար պարծանքով այս սրահին մէջ կը պատմէր բոլորին՝ թէ ինչպէս կենտկոմի կեդրոնին մէջ կազմակերպուած ընդունելութեան ընթացքին, շամպանիայի բաժակը ի ձեռին՝ իր քայլերը ուղղած էր դէպի այն հիւրասրահը՝ ուր Ս. Միութեան Կենտկոմի Ընդհ. Քարտուղար Լէոնիտ Պրէժնիեւ, Ս. Հայաստանի Կենտկոմի Ա. Քարտուղար Անտոն Քոչինեանն ու միւս անդամները համախմբուած՝ բաժակներ կը պարպէին մեր հայրենիքի կենացը, ու Նուպար իր բաժակը եւս խփելով անոնց բաժակներուն, սփիւռքահայութեան անունով շնորհաւորած եւ լաւագոյն մաղթանքներ բերած էր բոլորին. Այս դէպքը խոր տպաւորութիւն թողած էր Հայաստանի Կոմկուսի Ա. Քարտուղարին՝ Անտոն Քոչինեանի վրայ, ու երբ ան անցեալ տարի Յունուարին Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարանը այցելած է, այնտեղ նշմարելով ողբացեալ Նուպարը, որ համեստօրէն անկիւն կը կանգնած էր, ջերմօրէն ողջունած ու իր թեւերուն մէջ գրկած է զինք:

Նուպար նոյնքան խանդավառութեամբ կ'աշխատէր իր ծննդավայրին եւ երկրորդ հայրենիքին՝ Եգիպտոսի համար. Ան գլխաւոր ջատագովներէն էր տեղական եւ հայկական ակումբներու միջեւ բարեկամական մերձեցման. Տարիներէ ի վեր Հայկական Ընթերցասրահը երիտասարդական նախարարութեան ենթարկուած ըլլալով, Նուպար տենդագին գործունէութիւն արձանագրած էր նաեւ այս մարզին մէջ, այսինքն Հայ եւ Արաբ բարեկամութեան, Արաբական Մշակոյթը հայկական միջավայրին ծանօթացնելու եւ փոխադարձաբար Հայկականն ալ Արաբական շրջանակներուն հասցնելու..., Այս ծիրին մէջ յիշենք յեղափոխութեան եւ զանազան ուրիշ արաբ ազգային տօներու տօնախմբութիւնը՝ այս սրահին ներս, ինչպէս նաեւ Երեւանի հիմնադրութեան 2750 ամեակի արաբերէնով հանդիսութիւնը՝ այս սրահին մէջ, արաբ եւ օտար հասարակութեան մը ներկայութեան:

Ան իր անվերջանալի ու անըսպառ ծառայութիւններէն բաժին հանեց նաեւ Եգիպտոսի Երիտասարդական Նախարարութեան ակումբներու՝ Գահիրէի Արեւմտեան Շրջանին, որուն Գերագոյն Խորհուրդի անդամ էր եւ ուր շատ մը որոշումներ առնուած են յօգուտ եգիպտական մարզական ակումբներու՝ իր առաջարկած սկզբունքներուն վրայ.

Այս օրերս սրահը նոր եռուզեռ մը կ'ապրի... իր հիմնադրութեան 70 ամեակի տօնակատարութիւնները...: Հայկական Ընթերցասրահը հիմնուած է 1902ին. Նուպար ինքն էր որ երկու տարիէ ի վեր ծրագիրներ մշակած էր այս հանդիսութիւնները ամենէն փառաւոր կերպով կայացնելու համար 1972ի ընթացքին...: Աւա՜ղ սակայն, իր անակնկալ բաժանումը պահ մը յետաձգեց այդ ծրագրին իրագործումը...,

Ողջ ըլլալու էր Նուպար, ապրելու էր այս օրերը, կազմակերպիչներուն գլուխը, իր տեղը. այդ գործին մարդն էր..., Սակայն գործը, ծրագիրները յետաձգուեցան պահ մը միայն: Հարուածը անակնկալ էր եւ զօրաւոր...: Իր ետին, իր շուրջը, իր դաստիարակած երիտասարդութիւնը՝ իր եղբայրներուն շունչով կը շարունակեն գործը նոր եռանդով.

Սրահին հիմնադրութեան 70 ամեակի տօնակատարութեանց հանդիսութեանց յաջողութիւնը պիտի հրճուեցնէ Նուպարի հոգին, որ միշտ մեզի հետ է.

Նուպարին մահը՝ յաղթանակ մը պիտի ըլլայ մեր գաղութին համար, երբ Նուպարի տեղ հարիւրաւոր Նուպարներ յայտնուին, շարունակելու համար հայապահպանման սրբազան գործը:

ՎԱՀԱՆ ՉԷՉՃԷՆԵԱՆ

«ՕՊԵՐԺ ՏԷ ՓԻՐԱՄԻՏ»Ի ՄԷՋ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՑՈՅՑ ՄԸ ՀԱՆԴԻՍԱՑԱՒ

Հայկական Ընթերցասրահին եւ անոր 70 ամեայ օգտաշատ ազգային եւ հայրենասիրական գործունէութեան հանդէպ

Անցեալ Շաբաթ, 2 Յունիս 1973, Գահիրէի առաջնակարգ հաստատութիւններէն՝ «Օպերժ Տէ Փիրամիտ»ի մէջ կազմակերպուած Յոբելինական Մեծ Պարահանդէսը՝ Եգիպտահայութեան կողմէ համահայկականօրէն արտայայտուած համակրանքի մեծ ցոյց մը հանդիսացաւ, հանդէպ Եգիպտոսի մէջ հաստատուած առաջին հայկական ակումբին՝ Հայկական Ընթերցասրահին, որ 70 տարիներ շարունակ անշեղօրէն գործած է ի նպաստ հայապահպանման, հայրենասիրութիւնը վառ պահելով չորս յաջորդական սերունդներէ ներս:

Այս խրախճանքին ներկայ եղան հայ բոլոր յարանուանութեանց գլխաւոր ներկայացուցիչները, ինչպէս նաև հոծ բազմութիւն մը, որ ոչ միայն զըւարճացաւ, այլ և ուրախացաւ՝ ի տես յոբելինական այս փառաւոր տօնակատարութեանց առթիւ ստեղծուած խանդավառութեան և յաջողութեան:

Այս յոբելինական ձեռնարկին համար կազմուած Պատուոյ Նախագահութեան իրենց յօժարակամ մասնակցութիւնը բերին Եգիպտոսէն և արտասահմանէն աւելի քան 30 ծանօթ ազգայիններ՝ երեք յարանուանութիւններէ և բոլոր ակումբային կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներէ, որոնցմէ շատերը ընտանօք ներկայ գտնուեցան այս պարահանդէսին: Օրուան պատուոյ հիւրերուն մաս կազմեցին Լիբանանէն յատկապէս ժամանած հնչակեան ղեկավար գործիչներ՝ ընկերներ Յարութիւն Կուժունի և Տոքթ. Արշակ Գազանճեան:

Պարագետնին շուրջը գըտնըւող երկար սեղաններուն առջեւ տեղ գրաւած էին Ազգ. Իշխանութեան անդամներէն՝ Պատկ. Թեմական Ժողովի ատենապետը Տէր և Տիկին Արթօ Պըլըքտանեան, Պատկ. Քաղաքական Ժողովի ատենապետը Պր. Հայկազուն Քիւրքճեան, փոխ ատենապետը՝ Տէր և Տիկին Փօլ Քիլիտճեան, Թեմականի փոխատենապետ՝ ընկ. Հայկ Օհաննէսեան, Ազգային Իշխանութեան անդամներ՝ Տէր և Տիկին Յովհ. Բէհեսյեան, Տէր և Տիկ. Յակոբ Էքսէրճեան, Տէր և Տիկին Լորիս Փարգուր, Տէր և Տիկին Վահան Ջէյճէնեան, Տէր և Տիկին Նորայր Տէօվլէթեան, Տէր և Տիկին Յակոբ Ժամկոչեան և Պր. Յովհ. Ֆընկճեան:

Իրենց ներկայութեամբը պատուած էին նաև Հայ Աւետարանական համայնքին նախագահը՝ Տէր և Տիկին Աւետիս Ն. Զագըճեան, Հայ Կաթողիկէ Համայնքին ղեկավար անդամներէն՝ Տէր և Տիկին Պետրոս Պետիկեան, Տէր և Տիկին Ժորժ Միքայէլեան, Տէր և Տիկին Էլիաս Սաիտ, նաև մշակութային և բարեսիրական միութեանց վարչականներ և անդամներ: Մէկ խօսքով եգիպտահայութիւնը իր բոլոր հատուածներուն և կազմակերպութիւններուն ներկայացուցիչներով մասնակից եղաւ Հայկական Ընթերցասրահի 70 ամեակի այս յոբելինական երկրորդ ձեռնարկին:

Այս պարահանդէսին գլխաւոր հիւրերէն եղան նաև Եգիպտոսի Երիտասարդական Նախարարութեան Գահիրէի կառավարչատան խորհուրդի նախագահը՝ Պր. Մոհամմէտ Ամին Սատէք իր ընտանիքով, Գահիրէի Արեւմտեան Շրջանի ակումբներու Ընդհ. տնօրէնը՝ Տէր և Տիկին Ալի Հէյքալ, պետական ապահովութեան և այլ բարձր պաշտօնատարներ, որոնք իրենց ներկայութեամբը եկան պատուեցին ու անձամբ շնորհաւորեցին Հայկական Ընթերցասրահին այժմու ղեկավարները:

Տարեդարձի հսկայ կարկանդակին Նուիրատուն եւ կնքահայրը՝ Տէր եւ Տիկին Փօլ Քիլիթճեան կը կտրեն կարկանդակը:

Ներկայ էին նաև համայնքիս ծանօթ ազգայիններէն՝ Տէր և Տիկին Կարօ Վարժապետեան, նկարիչ Վահէ Վարժապետեան, Տոքթ. և Տիկին Հանրի Բետերեան, Տէր և Տիկին Անդրանիկ Մեսրոպեան, Տէր և Տիկին Ժիլպէռ Յովակիմեան, Տէր և Տիկին Գրիգոր Շահպէնտէրեան, Մօ. Եդուարդ Յակոբեան և Տիկինը, ընկերուհի Զարուհի Յովէլեան, Տոքթ. և Տիկին Նորայր Սիմոնեան, Տէր և Տիկին Անդրանիկ Վարժապետեան, Տէր և Տիկին Պօղոս Սիմոնեան իրենց զաւակներով և հարսերով, Աբրահամ, Սիմոն և Յակոբ Սիմոնեան եղբայրները՝ իրենց տիկիններով, Պր. Օննիկ Սուլթանեան և իր դուստրը, Պր. Մարտիկ Փիլիպպոսեան, Տէր և Տիկին Գէորգ Էքսէրճեան, Տէր և Տիկին Արամ Գուլթնուեան և սրահին անդամները իրենց ընտանիքներով:

«Օպերժ Տէ Փիրամիտ»ի առաջնակարգ նուագախումբը իր խանդավառ եղանակներով պարահարթակը միշտ լեցուն պահեց, ու ներկաները մինչև առաւօտեան ժամը չորսը՝ կերան, խմեցին ու բաժակներ պարպեցին սրահին կենացը, մաղթելով որ անոր ազգօգուտ գործունէութիւնը յարատեւէ առանց ընկրկումի և առաւել խանդավառօրէն:

Կազմակերպչական մեծ աշխատանք տարած էր սրահի վարչութիւնը: Այս աշխատանքներուն կարեւորագոյնները ստանձնած էին մասնաւորաբար ընկերներ և ընկերուհիներ՝ Զաւէն և Լիւսի Պալաեան, Արամ Մովսէսեան, Պետրոս և Աւետիս Մովսէսեան, Հրաչ Հապէշեան, Նուպար և Զարուհի Զօրայեան, Տիկին Զարուհի Խաչերեան, Թագւոր և Սաթենիկ Արապեան, Նուպար և Վիքթորիա Կէրիկեան, Մարկրիթ Յակոբեան, Գէորգ և Զուարթ Մովսէսեան, Սարգիս և Ժագլին Պալաեան, և Հ.Մ.Մ.ի երիտասարդ անդամ անդամուհիներէն՝ Սոնիկ և Այտա Զօրայեան, Տիգրան Գալայճեան:

Կէս գիշերին ներկայացուեցաւ միջազգային յայտագիր մը, բաղկացած «միւզիք հոլ»ի պարերէ, մեներգիչներէ, աճպարարութեան ցուցադրումներէ և ի վերջոյ արաբ պարուհի՝ Զիզի Մուսթաֆայի կողմէ արեւելեան պար՝ որ տեւեց կէս ժամ, ընկերակցութեամբ արեւելեան նըւագախումբի: Այս յայտագիրին գործադրութիւնը տեւեց մօտ երկու ժամ, որուն աւարտին տեղի ունեցաւ ճոխ և թանկարժէք պարգեւներով օժտուած վիճակահանութիւնը, որուն բոլոր տոմսերը նախապէս ակնթարթի մը մէջ սպառած էին:

Սրահի ներկայ վարչութեան ատենապետ ընկեր Արամ Մովսէսեան, իրեն յատուկ «հիւմըր»ով կատարեց այս վիճակահանութիւնը, միաժամանակ յայտարարելով պարգեւներ նըւիրող ազգայիններուն անունները: Ու բաղդաւորները հաճոյքով ստացան ելեկտրական սամովար, աթոռի կազմած, փոքր սեղաններու կազմած, արծաթեայ պնակ, ոսկեղէններ, կերպասեղէններ, ժամացոյց և այլ թանկարժէք նուէրներ:

Վիճակահանութենէն ետք խօսք առաւ սրահին նախագահը՝ ընկեր Սարգիս Պալաեան: Ան նախ շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն, որոնք եկած էին իրենց ներկայութեամբը պատուելու յոբելինական այս ձեռնարկը, ապա մասնաւոր շնորհակալութիւն յայտնեց այն անձաւորութեանց, որոնք ընդունած էին մաս կազմել

(Շար. տես էջ 6)

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հայկական Ընթերցասրահի հիմնադրման 70 ամեակի հանդիսութեանց առթիւ, շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ նըւիրատուութիւնները.

	Ե. Ոսկի
Լիբանանի մեր քոյր կազմակերպութենէն	100
Տէր և Տիկին Արթօ Պըլըքտանեան	50
Ոմն	50
Տէր և Տիկին Ռաֆֆի Գուլընեան (Աղեքս.)	50
Տէր և Տիկին Պերճ Օտապաշեան	30
Ընկեր Յարութիւն Կուժունի	25
Ընկեր Տոքթ. Արշակ Գազանճեան	25
Ընկեր Վրէժ Սէֆէրեան (Աղեքս.)	25
Տէր և Տիկին Խոսրով Զաքարեան	25
ՊՊ. Վարդգէս և Ալպէռ Քրէտեան եղբայրներ	25
Ոմն (Աղեքս.)	25
Տէր և Տիկին Յովհ. Բեհեսյեան	25
Տէր և Տիկին Կարօ Վարժապետեան	20
Տէր և Տիկին Ժիլպէռ Յովակիմեան	20
Ոմն	20
Տէր և Տիկին Յովակիմ Սիրքէճեան	10
Տէր և Տիկին Էլիաս Սաիտ	10
Ոմն	5

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ

70 ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՀԱՄԱՌՕՏ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

յանձնախումբերը որոնք կանոնաւորաբար կը կազմակերպեն հաւաքոյթներ և դասախօսութիւններ, հայ երիտասարդութեան մշակութային զարգացման սատարելու նպատակաւ:

Սրահի «ԵՐԵՒԱՆ» Օրացոյցը կը հրատարակուի շարունակաբար 1943էն սկսեալ, ճոխացած հայրենի նկարներով, որոնք հայու տան պատի զարդը կը կազմեն: Հայ հասարակութիւնը մեծապէս կը գնահատէ «Երեւան» Պատի Օրացոյցները, որոնք Եգիպտահայ Գաղութի մէջ ամենամեծ թիւով սպառածներն են: Այս առթիւ արժանի է յիշատակել, թէ 1947 Տարուոյ «Երեւան» պատի օրացոյցներուն ամբողջական հասոյթը՝ 359 Եգ. Ոսկի, նուիրուեցաւ Ներգաղթի փոնտին:

Սրահիս «Արծիւ» Թատերախումբը ունի աւելի քան 60 տարեկան կեանք: Ան եգիպտահայութեան պատրաստած ու յայտնաբերած է բազմաթիւ դերասաններ ու դերասանուհիներ: «Արծիւ» թատերախումբի խաղացանկին մաս կազմած են աւելի քան 130 թատերգութիւններ և զաւէշտներ: Տուած է մօտ 360 ներկայացումներ ու յաճախ իր սրբայօժար մասնակցութիւնը բերած է գաղութիս բարեսիրական կազմակերպութեանց ձեռնարկներուն, առանց որեւէ նիւթական ակնկալութեան ստանձնելով բեմադրութիւնը ընտրըւած թատերախաղերուն:

Հայկական Ընթերցասրահի կողմէ կազմակերպուած բոլոր զբօսապտոյտները, բնական պտոյտներն ու արշաւները միշտ անցած են խանդավառ և հաճելի մթնոլորտի մէջ: Արժանի է յիշատակել 1947ի ամրան կազմակերպուած Պառաժի զբօսապտոյտը, որուն մասնակցած են աւելի քան 1200 հոգի ու այս առթիւ վարձուած է 12 կառաշարներէ բաղկացած շոգեկառք մը ամբողջութեամբ:

1955ին, Քաղաքապետութիւնը որոշած ըլլալով հրապարակ մը ստեղծել Շուպրա թաղամասի սկզբնաւորութեանը, հրահանգած էր տեղափոխել Սրահը, նկատելով որ ան կը գտնուէր փլուզման ենթարկուելիք շէնքի մը մէջ:

Սրահիս հիմնադիրները ցաւ ի սիրտ հարկադրուեցան առժամապէս տեղափոխել Հայկական Ընթերցասրահը, Գահիրէի կեդրոնը՝ Սուք էլ Թէվֆիքիէ փողոցին վրայ յարկաբաժինի մը մէջ, [illegible] յարմարութիւններէ զուրկ, որ կրնար մի միայն իբր կեդրոնատեղի ծառայել մինչև նոր ու ընդարձակ Սրահի մը գտնուիլ: Այսուհանդերձ, այն երեք տարիներուն ընթացքին՝ երբ Սրահը բաւականացաւ սոյն յարկաբաժինով, Վարչութիւնը ամէն ջանք ի գործ դրաւ շարունակելու իր մշակութային աշխատանքները, կազմակերպելով գրական երեկոներ, ընկերական հաւաքոյթներ, զբօսապտոյտներ և մասնաւորաբար լեզուներու դասընթացքներ, ու հպարտանքով կարելի է ըսել, որ 1956-58 շրջաններուն, Արաբերէն, Ֆրանսերէն, Հայերէն, Անգլերէն և Իտալերէն լեզուներու ձրի դասընթացքներուն հետեւեցան աւելի քան 60 երիտասարդ-երիտասարդուհիներ, որոնք կանոնաւորաբար ներկայ գտնուելով դասաւանդութեանց՝ մեծապէս օգտուեցան Սրահի այս ձեռնարկէն:

(Վերջը յաջորդով)

ՄԵՂՐԸ՝

(Շար. Գ. էջէն)

Մեղրը իսկական կենսաբանական (պիոլոժիք) դեղարան մըն է: Բուժման արդիւնքները կախում ունին մեղրի տեսակին ուղիղ ընտրութենէն, գործածման քանակէն ու եղանակէն, օրկանիզմին անհատական յատկութիւններէն:

Արդի գիտութիւնը ի վիճակի է մեր ցանկացած դեղաբոյսերէն մեղր պատրաստելու հնարաւորութիւնը ներշնչել բժիշկներուն: Ասիկա ունի իր խոշոր նշանակութիւնը ապագայ պիոլոժիք բժշկութեան համար Այն ատեն բուժական՝ պատրաստուկներուն մեծ մասը մեղրով պիտի փոխարինուին:

ՏՈՔԹ. ՍՏ. ՄԼԱՏԵԿՈՎ
Բժշկական գիտութիւններու
թեկնածու

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
7 ՅՈՒՆԻՍ 1973

ՅՈԲԵԼԻՆԱԿԱՆ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Ի ՊԱՏԻՒ

ԱՐԺ. Տ. ՍԱՀԱԿ Ա. ՔՀՆՅ. ՇԱՔԱՐԵԱՆԻ

ԻՐ ՔԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ՉՈՐՍ ԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ

ԳԵՐՇ. Տ. ԶԱՒԷՆ Ս. ԵՊՍ. ՉԻՆՉԻՆԵԱՆԻ

(Բարեխնամ Առաջնորդական Տեղապահ Եգիպտահայոց)

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՈՒ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ

ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ

Շաբաթ, 16 Յունիս 1972, կ. ե. ժամը 8ին

ԶԵԼԻՈՊՈԼՍՈՅ ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՊԸԼԸՔՏԱՆԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ՏԵՂԻ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՊԱՏՇԱՃ ՅԱՅՏԱԳԻՐ

Մուտքը մասնաւոր հրաւէրով

ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՅԱԿՈԲ Ճ. ՍԻՐՈՒՆԻ

(Շարունակութիւն Բ. էջէն)

ՎՐԱՑ», եւայլն, որոնց թիւը կ'անցնի 700ը: Մենագրութիւնը հրատարակուած է ԷՋՄԻԱԾԻՆ ամսաթերթի 1970 Յունուարի թիւին մէջ։ Յիշեցնեմ Սիրունիի անտիպ գործերէն կարեւորագոյնը՝ «ՀԱՅԵՐԸ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ» հինգ հատորով, որոնցմէ ամէն մէկը ունի աւելի քան հազար էջ։ Ասոնցմէ 3 հատորը արդէն յանձնուած է Էջմիածնի տպարանին։ Պր. Յովհ. Գալփագեան յիշեց նաեւ Սիրունիի աքսորը՝ ի Սիպիր, հետեւանք չարախօսութեանց եւ վերադարձին իր ունեցած գործունէութիւնը՝ մասնաւորաբար նախ հինգ տարիներ ռումանական շրջանակի մէջ եւ յետոյ, Վազգէն Կաթողիկոսի հրաւէրով, իր աշխատակցութիւնը ԷՋՄԻԱԾԻՆ ամսաթերթին եւ Հայաստան ըրած իր այցելութիւնները:

Եզրափակելով՝ Պր. Գալփագեան ըսաւ, թէ հանգուցեալ գրագէտ, պատմաբան եւ բանասէր Յակոբ Ճօլօլեան-Սիրունիի գրական վաստակին արժէքը ոչ միայն իր ժամանակաշրջանին համար է, այլ նաեւ մեծ արժէք եւ կարեւորութիւն ունի ապագայ հետազօտողներու ու պրպտողներու համար, որոնք իբր աղբիւր եւ ուղեցոյց պիտի կարենան ունենալ իրենց ուսումնասիրութեանց համար։

Տոքթ. Լեւոն Պետրոսեան, անգլերէն լեզուով ուղերձ մը ըրաւ ողբ. Յ. Ճ. Սիրունիի կեանքին մասին, տալով կենսագրական հակիրճ գիծեր։

Պուքրէշի երբեմնի հայկական ..վարժ. վրժ.ի ուսուցիչներէն՝ Պր. Դաւիթ Ղժլիկեան, անդրադարձաւ Յ. Ճ. Սիրունիի ռումանահայ գաղութի եւ ռումէն ժողովըրդի պատմութեան առնչութեամբ ունեցած ուսումնասիրութեանց, օտար աղբիւրներու լոյսին տակ, ի մասնաւորի Թրքական. անոր արխիւային գործունէութեան եւ ունեցած դերին՝ ռումէն արեւելագէտներու խմբակցութեան կազմութեան մէջ, եւ որուն հիմը դրած էր ինք, յայտնի հայագէտ փրոֆ. Վլատ Պընըլեանուի հետ, 1936ին, եւ ընտրուած երկու տարի առաջ խմբակցութեան Պատուոյ Նախագահ։

Տիկին Աւրինէ Պիպէռեան, զգացումով արտայայտուեցաւ Յ. Ճ. Սիրունիի մարդուն ու գործին մասին ու յուզմունքով արտասանեց Սիրունիի թարգմանութեամբ Միհայիլ Էմինեսքուէ քանի մը բանաստեղծութիւններ:

Յ. Ճ. Սիրունիին հրապարակագրական գրական գործերէն՝ ռումէն լեզուով հրատարակուած ԱՆԻ հանդէսին մասին արտայայտուեցաւ Պր. Ժիրայր Զաղացպանեան։ Ան մէջբերումներ ըրաւ ԱՆԻի մասին ռումէն մամուլի եւ հանրածանօթ անձերու կարծիքներէն ու գնահատական խօսքերէն, յայտնելով թէ համալսարանի փրոֆեսէօրներ ռումէն պատմագիտութեան երախտիքը յայտնած են Սիրունիին, պատմական իր յայտնութիւններուն եւ ուսումնասիրութեանց համար։

Պր. Գր. Գուլեան ընթերցումը ըրաւ այն գրութեան՝ զոր ստացած էր օր մը առաջ Լոս Անճելըսի ռումանահայերու «Րաֆֆի» հայրենակցական Միութեան կողմէ։

Պր. Յարութիւն Յովնանեան, Պոլսոյ «ՄԱՐՄԱՐԱ»ի թղթակիցը, որպէս եսայեանցի, յարգանքի իր տուրքը բերաւ Յ. Ճ. Սիրունիի յիշատակին։

Օրուան ատենապետը՝ Տոքթ. Մ. Կարապետեան, խորին շնորհակալութիւն յայտնեց սգահանդէսը սարքող Կարգադիր Յանձնախումբի 19 անդամներուն, Արժ. Տէր Մուշեղ Քհնյ. Տէր Գալուստեանին, եւ Եկեղեցւոյ Պատ. Հոգաբարձութեան, որ սիրայօժար եւ առանց որեւէ նիւթական ակնկալութեան սրահը տրամադրեց յուշահանդէսի կատարման:

Ապա ներկաները մեկնելէ առաջ դիտեցին Յ. Ճ. Սիրունիի գործերէն ցուցադրուած շարք մը գիրքեր, տարեգիրքեր, նկարներ ու իր ձեռագիրը:

Նիւ Եորք, 23-5-73 ԼՐԱՏՈՒ

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք

«ԱՐԱՐԱՏ» օրաթերթ (Լիբանան)
«ՋԱՀԱԿԻՐ» շաբաթաթերթ (Եգիպտոս)
«ՇԱՐԺՈՒՄ» շաբաթաթերթ (Արժանթին)
«ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՀԱՅԱՍՏԱՆ» շաբաթաթերթ (Միացեալ Նահանգներ)
«ՑԱՂԹԱՆԱԿ» ամսաթերթ (Ֆրանսա)

* * *

ԾՆՈՒՆԴ

Ուրախութեամբ կը տեղեկացանք, որ Տէր եւ Տիկին Ներսէս եւ Հիլտա Սեմերճեանները (Նիւ Եորք), բախտաւորուած են առջինեկ մանչ զաւակով մը։

Մեր խնդակցութիւնները կը յայտնենք բախտաւոր ծնողաց, մեծհօր՝ տաղանդաւոր արուեստագէտ նկարիչ Սիմոն Սամսոնեանի եւ Տիկին Լիւսի Սամսոնեանի (Նիւ Եորք), ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն։

* * *

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Տէր եւ Տիկին Սիմոն եւ Լիւսի Սամսոնեաններ 10 եգ. ոսկի կը նուիրեն, իրենց զաւակաց՝ Հիլտայի եւ Ներսէս Սեմերճեանի (Նիւ Եորք) մանչ զաւակով մը բախտաւորուած ըլլալնուն ուրախ առթիւ։

Իրենց սիրեցեալ հօրեղբօր՝ ողբ. Նուպար Գալաճեանի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ Տէր եւ Տիկին Սեզի եւ Մարօ Ռուշտի (Թորոնթօ) կը նուիրեն 10 տոլար:

Ողբ. Նուպար Գալաճեանի մահուան առաջին տարելիցին առիթով, Պր. Մեսրոպ Ճիկուլեան կը նուիրէ 100 ե.դ.։

Իրենց սիրելի փեսային՝ ողբ. Գրիգոր Պասմաճեանի դառնակսկիծ մահուան տխուր առթիւ, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Սխիթարեան կը նուիրեն 100 ե.դ.։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

Իրենց սիրեցեալ մեծմօր՝ ողբ. Մարի Գազանճեանի եւ հօրեղբօր՝ ողբ. Նուպար Գալաճեանի մահուանց առաջին տարելիցին առթիւ, Տէր եւ Տիկին Դանիէլ Ծաճեան (Աղեք.) կը նուիրեն.

Գալուստեանի ճաշի սեղանին	100
Աղքատախնամին	100
Այծեմնիկին	100
Հայկական Ընթերցասրահին	100
«Ջահակիր»ին	100

(Ստանալ «Ջահակիր»էն)

Տէր եւ Տիկին Նշան Պէնտեան, Տէր եւ Տիկին Կարօ Մաղճեան, Տէր եւ Տիկին Բարսեղ Մուրատեան, Տէր եւ Տիկին Արա Պարսումեան, իրենց սիրեցեալ հօր եւ կեսայրին՝ ողբացեալ Վահան Պէնտեանի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ եւ անոր քաղցր յիշատակին կը նուիրեն.

Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ պայծառութեան	300
Հայ Աղքատախնամին	300
Պօղոսեանի ճաշի սեղանին	300
Հ.Մ.Ը.Մ.-Նուպարի (Աղեք.)	300
«Ջահակիր» շաբաթաթերթին	300

Այրի Տիկին Վալանթին Սահակեան, իր սիրեցեալ ամուսնոյն ողբ. Ֆերտինանտ Սահակեանի մահուան քառասունքին առթիւ կը նուիրէ.

Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ պայծառութեան	500
Հայ Աղքատախնամին	500
Պօղոսեանի ճաշի սեղանին	500

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Օր. Վարդուհի Թորիկեանի ընդ Պր. Ռազմիկ Գասպարեանի բարեբաստիկ ամուսնութեան (Պէյրութ) ուրախ առթիւ կը նուիրեն.

Տէր եւ Տիկ. Սարգիս Գալաճեան	100
» » Արամ Մովսէսեան	100

Ողբ. Գրիգոր Պասմաճեանի վաղաժամ եւ դառնակսկիծ մահուան տխուր առթիւ փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն.

Տէր եւ Տիկ. Սարգիս Գալաճեան	200
» » Զաւէն Գալաճեան	100

ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ ՃԱՇԻ ՍԵՂԱՆԻՆ

Տիկին Հայկանոյշ Պէնկէօլեան 50 ե. դ., ողբ. Տիկին Անիկ Տէյիրմէնճեանի մահուան տխուր առթիւ:

1104

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ-ԳԱՀԻՐԷ

Այսօր, Հինգշաբթի 7 Յունիս 1973, կ. ե. ժամը 9ին

ՆԱՐՏԻ ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ՄՐՑՈՒՄ

Նարտի բոլոր սիրահարները կը հրաւիրուին մասնակցիլ այս մրցաշարքին:

ԹԵԹԵՒ ՃԱՇԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՅՍՕՐ՝ ՓՈՒՌԻ ՄԱՔԱՐՈՆԻ, ԱՂՑԱՆ ԵՒ ՁՄԵՐՈՒԿ

* * *

Հինգշաբթի, 14 Յունիս 1973, կ. ե. ժամը 9ին

ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

(Մայիս եւ Յունիս ամիսներու մէջ ծնած անդամ-անդամուհիներուն)

Հայ երիտասարդութիւնը սիրով կը հրաւիրուի

ՊՕՂՈՍԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԱՐԶԱՀԱՆԴԷՍ 1972-1973

ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ

ԳԵՐՇ. Տ. ԶԱՒԷՆ Ս. ԵՊՍ. ՉԻՆՉԻՆԵԱՆԻ

(Եգիպտահայոց Առաջնորդական Տեղապահ)

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ

ՊՐ. ՆՈՐԱՅՐ ՊԵՆՕՀԱՆԵԱՆԻ

ԿԻՐԱԿԻ, 10 ՅՈՒՆԻՍ 1973, Կ. Ե. ԺԱՄԸ 4ԻՆ

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐ, ՀԵԼԻՈՊՈԼԻՍ

Ուրբաթ, 8 Յունիս 1973, կ. ե. ժամը 9.30ին

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ԵՂԱՆԱԿԻ ԲԱՑՈՒՄ
ՕՓԸՆ ՊՈՒՖԷ - ԶԱՆԱԶԱՆ ՃԱՇԵՐ, ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐ

Սիրալիր հրաւէր բոլորին

* * *

ՀՐԱՒԷՐ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

Ակումբիս տարեկան Ընդհանուր Ժողովը պիտի գումարուի Մարզարանիս մէջ, Կիրակի, 10 Յունիս 1973, առաւօտեան ժամը 11ին, հետեւեալ օրակարգով.–

1.— Ընթերցում եւ վաւերացում Նախորդ Ընդհանուր Ժողովի ատենագրութեան.

2.— Ընթերցում եւ վաւերացում 1-7-72էն 31-12-72 բարոյական համարատուութեան։

3.— Ընթերցում եւ վաւերացում նիւթական համարատուութեան եւ 31-12-1972ի հաշուեկշիռին.

4.— Ընթերցում հաշուեքննիչի տեղեկագրին.

5.— Ընթերցում եւ վաւերացում 1973 տարւոյ պիւտճէի նախահաշուի.

6 — Ընտրութիւն նոր վարչական անդամներու.

7.— Ընտրութիւն հաշուեքննիչի.

Կը խնդրուի անպայման ներկայ գտնուիլ։

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

պատուոյ նախագահութեան: Ընկեր Գալաճեան յայտարարեց, որ Հայկական Ընթերցասրահի 70 ամեակի եօթյարկանի մեծ կարկանդակը՝ զոր բեմին կողքին զետեղուած էր եւ որուն վրայ կը նշմարուէր կարմիր զանգակի մը վրայ գրուած «Հ. Ը. 70» սկզբնատառերը, սիրայօժար եւ ընծաբերուած կերպով նուիրուած էր ծանօթ ազգային եւ բարեսէր Տէր եւ Տիկին Փօլ Քիլիտճեանի կողմէ: Ներկաներուն ծափահարութեանց ներքեւ Տէր եւ Տիկին Փօլ Քիլիտճեան հրաւիրուեցան որպէս կնքահայր կտրելու այս տարեդարձի մեծ կարկանդակը։

Ու նուագախումբին հնչեցուցած «Շնորհաւոր Տարեդարձ» եղանակին հետ, անոնք դանակը մխրճեցին ու ճեղքեցին այդ կարկանդակը, որմէ բաժին ստացան բոլոր ներկաները անխտիր:

Պարահանդէսը շարունակուեցաւ մինչեւ առաւօտեան ժամը չորսը:

Այս տօնակատարութեան առթիւ, աւելի քան հարիւր էջերէ բաղկացած գրքոյկ մը տպագրուած էր, որուն մէջ բազմաթիւ շնորհաւորական գրութիւններ եւ ծանուցումներ ըրած էին Հայկական Ընթերցասրահի բարեկամ անձնաւորութիւններ եւ զանազան հաստատութիւններ: Այս գրքոյկին, բազմագոյն կողքին յղացումը սիրայօժար կատարած էր երիտասարդ նկարիչ Վահէ Վարժապետեան։

Եօթանասունամեակի տարեդարձին առիթով, կարգ մը ազգայիններ ինքնաբուխ կերպով ըրին նաեւ դրամական շօշափելի նուիրատուութիւններ, որոնց ցանկը կը հրատարակենք թերթիս այս համարին մէջ։

Տարեդարձի այս շքեղ պարահանդէսին յաջողութեան պատիւը մեծ մասամբ կ'երթայ այն ժրաջան ընկեր ընկերուհիներուն, որոնք գիշերը ցերեկին խառնած, աշխատեցան կարճ ժամանակի մէջ հասնելու այս պատուաբեր արդիւնքին: Այդ նուիրեալ անդամներէն կազմակերպչական ամենամեծ եւ զոհաբերեալ աշխատանքը կատարեց սրահի ղեկավարներէն ընկեր Զաւէն Գալաճեան, որ արժանի է ամէն գնահատանքի:

Շնորհաւորելի են բոլոր անոնք, որոնք ամէն աշխատանք, ջանք եւ զոհողութիւն չխնայեցին այս ձեռնարկին կրկնակի յաջողութեանը համար, ըլլայ նիւթական, ըլլայ բարոյական։

Մեզի կը մնայ մաղթել, որ Հայկական Ընթերցասրահը իր ազգանուէր եւ հայրենանուէր գործունէութիւնը շարունակէ սերունդէ սերունդ եւ առիթներ ունենայ այլ յոբելեաններ տօնելու:

Գ.Գ.

ՉԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. — ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز : السيدة عايدة سيروبيان (بالإنابة)

TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél. 915013
Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef ; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԱԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 483—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 14 ՅՈՒՆԻՍ 1973 ՀԱՏԸ ՉԵՌՈՒԲԷ 3 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ. عدد رقم ٤٨٣ — الخميس ١٤ يونيو ١٩٧٣

ՄԱՐԳԱՐԷՆԵՐԸ

Թուականէս յիսուն և ութ տարիներ առաջ, այսօր, Պոլսոյ Սուլթան Պայազիտի հրապարակին վրայ, Օսմանեան բանակալութեան կողմէ կախաղան կը բարձրացուէին Հնչակեան քսան նըւիրեալները·

Առաջին անգամը չէր, որ բոլոր դարերու ամենէն անարգ իշխանութեան ճիւաղային մատները կ'օղակուէին անմեղ պարանոցներու շուրջ։ Բայց ինչ որ տեղի կ'ունենար Յունիս 15ի վաղ առաւօտուն, պիտի մնար ինքնատիպ՝ իր խոր պատմականութեամբը, պիտի մնար մեծ՝ իր խորհուրդովը, և անգերազանցելի՝ հերոսականութեամբը։

Արդարև, իրենց հաւաքական նահատակութեամբը, հնչակեան քսան հերոսները եկան խորհրդանշելու հայութեան ազատատենչ ոգին, հայ քաղաքական առաջաւոր մտքի պայծառատեսութիւնը, Հնչակեան ընկերային սկզբունքներու ճշդութիւնն ու յաղթանակը·

Ահա թէ ինչու, ամէն տարի այսօր, տարեդարձի մը սովորական նշումը չէ որ կը կատարուի, այլ հաստատումը՝ պատմական ճշմարտութիւններու և իրականացումը՝ մարգարէատիպ հերոսներու նախատեսութեանց, որոնք անյողդողդ կամքի և աներեր հաւատքի արտայայտութիւններ էին։

Քսանները կախաղան բարձրացան յանուն ազգային և ընկերային իտէալներու յաղթանակին· Անցնող 58 տարիները, իրար ետևէ և մէկը միւսը գերազանցող նուաճումներով և պայծառ իրականացումներով եկան շառաչունօրէն ապացուցանելու՝ թէ որքա՜ն իրաւունք ունէին Հնչակեան Ռահվիրաները իրենց գաղափարական ծառացումին և ազգային յստակատես կողմնորոշումին մէջ։

Իրերայաջորդ տարիները եկան հաստատելու, որ ազգային ազատագրութեան ուղին՝ օտար բռնակալութեան և ներքին յետադէմ ուժերուն դէմ անդուլ և աննահանջ պայքարի ուղին է· Առանց արիւնի և զոհողութեան չկա՛յ ազատութիւն· Իրաւունքը կը նուաճուի, չի՛ տրուիր· Փրկութեան ճամբան մահը, տառապանքը, կամազրկութիւնը արհամարհելու ճամբան է· Եւ մահ չկա՛յ անոնց համար որոնք գիտեն գօտեմարտիլ անոր հետ և զայն դիմագրաւել իրենց երգո՛վ· Մեծ Մարգարէն, Փարամազ, գոչած էր կախաղանի սիւնին տակ· «Հոն ուր կախաղաններն են ճօճւում, ազատութիւնն է մօտ գալիս. հոն ուր մեռելներն են ննջում, յարութիւնն է մօտալուտ»·

Անցնող ժամանակներն եկան հիմնաւորելու և դեռ վճռապէս կը հաստատեն՝ թէ որքա՛ն իմաստուն և յստակատես եղած է Հնչակեան ազգային քաղաքականութիւնը Ա. Համաշխարհային Պատերազմի նախօրեակին· Որքա՛ն ճիշդ դատած էին Հնչակեանները՝ մերժելով հաւատք ընծայել Իթթիհատին, բացայայտելով Էնվէրներու ոճրային դիտաւորութիւնը, համազգային ինքնապաշտպանութեան հրաւիրելով հայութեան հատուածները և բովանդակ ժողովուրդը· Եւ տակաւին, անսահման ի՜նչ նուիրում, անսակարկ ի՜նչ զոհողութիւն, ու մանաւանդ՝ ազգային ի՜նչ արդար վրէժխնդրութիւն էր որ ցուցաբերեցին անոնք, հայութեան բնաջնջումը ծրագրողներու չէզոքացումը առաջադրելով·

Տարիներն իրենց մեծ յեղաշրջումներով եկան հաստատելու, որ Քսան Ուխտաւորները երազատեսներ չէին՝ երբ Սոցիալիզմի յաղթանակը կը նախատեսէին ո՛չ միայն Հայաստանի, այլ և ամբողջ աշխարհի մէջ· Անոնց տեսլականը ցնորք չէ՛ր, երբ ան անխուսափելի կը նկատէր անարդար կարգերու փլուզումը՝ երկրագունդի վրայ և անոր տեղ կառուցումը՝ մարդկային ազատ և երջանիկ ու խաղաղ կեանքին·

Ինչ որ տեսան, ինչ բանի որ հաւատացին և ձգտեցան Քսանները, զայն սրբագործեցին իրենց արիւնով։ Դարձան հաւատքի լոյս՝ երբ ընկերային արդարութիւնը դեռ երազ էր աշխարհի վրայ· Դարձան լոյսի ջա՜հ, երբ ամբողջ Միջին Արևելքը կը ննջէր ընկերային յետամնացութեան խաւարին մէջ· Դարձան ժողովուրդներու բարեկամութեան և դասակարգերու եղբայրութեան շեփորը, երբ ցեղային և կրօնական կոյր մոլեռանդութիւններն էին ազգամիջեան յարաբերութիւնները կողմնորոշողը·

Այսօր անոնց նահատակութենէն 58 տարիներ ետք, ազգային ու միջազգային կեանքը կու գայ առաւել գեղեցկացնելու և վեհացնելու անոնց ոգեղէն գոյութիւնը։ Որովհետև հայութիւնը ողջունեց իր սոցիալիստական հայրենիքը։ Որովհետև ժողովուրդներու ազատութեան՝ու եղբայրութեան դատը յաղթանակեց և դեռ նորանոր նուաճումներ կ'արձանագրէ ամէն օր· Որովհետև աշխարհի բոլոր ժողովուրդները, յամառ և անդիմադրելի

(Շարունակութիւնը տես էջ 6)

ԹՐԻՓՈԼԻԻ ՄԷՋ

«Արաբական Կամքը միայնակ կ'իշխէ իր հողին վրայ» յայտարարեց Եգիպտոսի Նախագահը՝ ԱՆՈՒԱՐ ԷԼ ՍԱՏԱԹ

Եգիպտոսի Նախագահը՝ Անուար Էլ Սատաթ, Թրիփոլիի (Լիպիա) մէջ խօսք առնելով, Լիպիայէն ամերիկեան ուժերու պարպումի տարեդարձի տօնակատարութեանց առթիւ՝ ժողովրդական մեծ համախմբումին առջև, յայտարարեց, որ պայքարը պիտի շարունակուի և թէ կը պնդենք որ Արաբական Հողին վրայ միմիայն արաբ կամքը իշխէ, ինչ որ ալ ըլլան այդ կամքին իրականացման համար ըլլալիք զոհողութիւնները·

Խօսելով Լիպիական հողամասէն ամերիկեան զինուորական խարիսխներու վերացման տարեդարձին առթիւ, Անուար Էլ Սատաթ յայտարարեց· «Լիպիական դրօշը որ բարձրացուեցաւ «Ուիլըս Ֆիլտ» զինուորական խարիսխին վրայ, շարունակութիւն մըն է Փոր-Սայիտի խարիսխին վրայ եգիպտական դրօշի բարձրացումին· Ձեր ժողովուրդին մեծ ճակատամարտը՝ Սուէզի փառապանծ ճակատամարտին շարունակութիւն մըն է, 1 Սեպտեմբեր 1969ի Լիպիական Յեղափոխութիւնը՝ շարունակութիւն մըն է 23 Յուլիս 1952ի Եգիպտոսի Յեղափոխութեանը»:

Նախագահը ըսաւ նաև, որ պայքարը կը շարունակուի և մենք մեր սկզբունքներէն չպիտի զիջինք· մենք վճռած ենք մեր հողերը ազատագրել, մեր հողերէն իւրաքանչիւր մատնաչափն իսկ, ինչ որ ալ ըլլան զոհողութիւնները»:

Լիպիոյ Նախագահը՝ Մուամմէր Էլ Քազզաֆի ժողովրդական այս համախմբումին առթիւ յայտարարեց ազգայնականացումը՝ Ամերիկեան Քարիւղի Ընկերութեան, որ կը շահագործէ Լիպիոյ մէջ և թէ այս որոշումը առնուած է Արաբ Ժողովուրդին հանդէպ Ա.Մ.Ն.ի թշնամական կեցուածքին հետևանքով:

Լիպիոյ Նախագահը նոյնպէս յայտարարեց Լիպիոյ Արաբական Հանրապետութեան կառավարութեան կողմէ ճանաչումը՝ Գուինէոյ Դեմոկրատական Հանրապետութեան·

Լիպիոյ Նախագահը իր ճառին վերջաւորութեան յայտարարեց, որ Արաբական Ազատութիւնը ամբողջական չի կրնար ըլլալ, որքան ատեն որ արաբական հողամաս մը գրաւեալ ըլլայ եւ այդ կրնայ իրագործուիլ միայն արաբական ամբողջական միութեամբ մը·

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ 70 ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ

ՍՓԻՒՌՔԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԱՊԻ ԿՈՄԻՏԷԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ ՆԱՄԱԿԸ:

Երեւան, 11-5-1973

Յարգարժան վարչություն
Հայկական Ընթերցասրահի
Գահիրե

Սիրելի բարեկամներ,

Ուրախությամբ իմացանք որ պատրաստվում եք հանդիսավոր նշել Հայկական Ընթերցասրահի հիմնադրման 70 ամեակը:

Այդ տարելիցի առթիւ ջերմորեն շնորհավորում ենք բոլորիդ եւ ցանկանում հաջողություն Ձեր բեղմնավոր մշակութային գործունեության·

Թող ընթերցասրահը իր դռները ավելի լայն բացի Եգիպտահայ ընթերցասեր մեր հայրենակիցների առջեւ, մանուկ սերնդին հանգամանալից ծանոթացնի մեսրոպատառ հայ գրականության ու լեզուին եւ նրան կրթի հայրենասիրական ոգով·

Անկեղծ ցանկություններով՝

Կոմիտեի Նախագահ
Վ. ՀԱՄԱԶԱՍՊԵԱՆ

Ս. Դ. ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐԸ·

Սարգիս Պալաեան
Նախագահ Հայկական Ընթերցասրահի

Սոցեալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութեան Կեդրոնական Վարչութիւնը ջերմօրէն կը շնորհաւորէ Հայկական Ընթերցասրահի հիմնադրութեան Եօթանասունամեակը, մաղթելով որ շարունակէք ձեր վսեմ առաքելութիւնը՝ ի ծառայութիւն Հայ Համայնքին և Արաբական Դատին, զերիվեր դասելով Եգիպտոսի Արաբական Հանրապետութեան շահերը:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի, 17 Յունիս 1973, առաւօտեան ժամը 10ին,

Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

1915ԻՆ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ ԿԱԽԱՂԱՆ ՀԱՆՈՒԱԾ

ՔՍԱՆ ՀՆՉԱԿԵԱՆՆԵՐՈՒ

ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ՝ ԱՆՈՆՑ ՆԱՀԱՏԱԿՄԱՆ 58ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը անխտիր, իր ներկայութեամբ պատուելու անմահ հերոսներուն յիշատակը:

ՆԻՒ ԵՈՐՔ

ԱՆՈՒԱՆԻ ՆԿԱՐԻՉ ՍԻՄՈՆ ՍԱՄՍՈՆԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՀՐԱՒԻՐՈՒԱԾ

Ուրախութեամբ կը տեղեկանանք, որ նախկին եգիպտահայ այժմ Նիւեորքաբնակ անուանի նկարիչ՝ Սիմոն Սամսոնեան և իր համեստափայլ Տիկինը, հրաւէր ստացած են Սփիւռքահայութեան հետ Մշակութային Կապի Կոմիտէէն, այցելելու մայր հայրենիք՝ Սովետական Հայաստան·

Սամսոնեան, հայրենիք իր այցելութեան օրերուն, իր գործերէն 35 կտաւներու ցուցադրութիւն մը պիտի կատարէ:

Վստահ ենք որ հայրենաբնակ հայերը մեծապէս պիտի գնահատեն Սիմոն Սամսոնեանի գործերը, որոնք արդէն ճանաչում սկսած են ունենալ միջազգային շրջանակներէ ներս:

ԹՂԹԱԿԻՑ

1105

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԳԱՀԻՐԷ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻ ՅՈԲԵԼԻՆԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆԸ

(Շարունակութիւն նախորդ թիւէն եւ վերջ)

Ընկեր Սարգիս Գալաեանի ելոյթէն ետք, սրահի գործօն երիտասարդներէն Աւետիս Մովսէսեան արտասանեց՝ Մ. Նալպանտեանի «Ազատն Աստուած այն օրից»ը, որուն յաջորդեց ընկերուհի Մարկօ Յակոբեան, մեներգելով՝ «Ոհ ին՜չ անուշ»ը և արժանալով երկարատև ծափահարութեանց։

Բեմ հրաւիրուեցաւ Լիբանանահայ հասարակական գործիչ՝ ընկեր Տոքթ. Արշակ Գազանճեան, որ հոյակապ ելոյթ մը ունեցաւ հայ ժողովուրդի հեռաւոր և մօտաւոր անցեալի մասին և իր խօսքը մասնաւորեց՝ հայապահպանման և ազգային գործունէութեան գծով՝ Հայկական Ընթերցասրահի կատարած 70 տարիներու գործունէութեան։ (Այս ելոյթը պիտի տանք յաջորդիւ)։

Հայրենի անուանի ջութակահարուհի Դանիա (Թագուհի) Հայրապետեան, մեծ արուեստագիտուհիի հմտութեամբ և իր ճարտար աղեղովը, յաջորդաբար նուագեց Սպենդիարեանէն, Տիգրանեանէն և Կոմիտասէն, ու ամէն կտորի վերջաւորութեան արժանացաւ խանդավառ ծափերու։

Տիկին Հայրապետեան, որ ներկայիս Գահիրէի Պետական երաժշտանոցի ուսուցչուհի է, իր նուագածութեամբ զգացականօրէն առինքնեց բոլոր ներկաները անխտիր։ Արուեստի իր բարձր թեքնիքը և հնչական իր գունեղ նուագածութիւնը առաւել ևս գեղեցկացուցին հայ մեծ դասականներուն գործերը։ Դաշնամուրի վրայ վարպետ նուագակցութիւնը կատարեց Տիկին Էթթէրի Բաբաշվիլի, ինքը նոյնպէս ուսուցչուհի Գահիրէի Պետական երաժշտանոցին։

Հայրենի տաղանդաւոր ջութակահարուհի Դանիա Հայրապետեան իր ելոյթի ընթացքին (Լուսանկարները՝ ՀՐԱՆԴ)

«Եգիպտահայ Երգչախումբ»ի մենակատարուհիներէն Տիկին Զապէլ Ռշտունի երգեց՝ Կոմիտասի «Տըլէ Եաման»ը ու ջերմօրէն ծափահարուեցաւ։

Սրահին պատանիներէն ծանօթ ասմունքող Նուպար Գահատրեան արտասանեց Կ. Սիտալի «Հայ Ժողովուրդին» քերթուածը, որուն յաջորդեց դարձեալ «Եգիպտահայ Երգչախումբ»ի մենակատարուհի Տիկին Հանրիէթ Կարապետեան - Վիկկեր, որ երգարուեստի բարձր կատարողականութեամբ երգեց՝ Բ. Կանաչեանի «Ալվարդի Երազը», ու արժանացաւ երկարատև ծափերու։

Լիբանանահայ հասարակական գործիչ՝ ընկեր Տոքթ. Արշակ Գազանճեան իր բանախօսութեան ընթացքին

Հայկական Ընթերցասրահի բեմին նուիրեալներէն ընկեր Գերճ Գոգորեան վարպետօրէն արտասանեց Ժագ Յակոբեանի «Հոգին Հայկական»ը, ապա «Եգիպտահայ Երգչախումբ»ը՝ ղեկավարութեամբ Մօ. Եդուարդ Յակոբեանի և դաշնամուրի ընկերակցութեամբ Տիկին Շամիրամ Դարմանեանի, կատարեց Էտկար Յովհաննիսեանի «Էրէբունի-Երևան»ը, թնդացնելով սրահը և առաւել ևս ոգևորելով հանդիսականները։

Ապա սրահի վարչութեան ատենապետ ընկեր Արամ Մովսէսեան կարդաց Վեհափառ Հայրապետէն ստացուած օրհնութեանց հեռագիրը, Ս. Դ. Հնչ. Կուսակցութեան Կեդր. Վարչութեան շնորհաւորական հեռագիրը, Սփիւռքահայութեան հետ Մշակութային Կապի Կոմիտէի նախագահութեան նամակը, ինչպէս նաև անուանացանկը այն բոլոր կազմակերպութիւններուն, մշակութային և մարզական միութեանց ու սրահի բարեկամ անձնաւորութեանց, որոնք հեռագիրով կամ նամակով, այս ուրախ առթիւ, ըլլայ Եգիպտոսէն թէ արտասահմանէն իրենց շնորհաւորութիւնները և մաղթանքները յղած էին։

Հանդիսավարուհին բեմ հրաւիրեց օրուան Նախագահը՝ Լիբանանահայ հասարակական և ազգային գործիչ ընկեր Յարութիւն Կուժունին, որ կատարէ հանդիսութեան փակման խօսքը։

Ընկեր Կուժունի այս առթիւ բովանդակալից կարևոր ելոյթ մը ունեցաւ, որ մեծապէս

(Շար. տես էջ 5)

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ

Ուրախութեամբ կը տեղեկանանք, որ մեր մօտ բարեկամներէն Տէր եւ Տիկին Պետրոս Ոսկերիչեանին կրտսեր զաւակը՝ Արա Պ. Ոսկերիչեան, վերջերս յաջողութեամբ աւարտած է Էմպապէի (Գահիրէի մօտ) մէջ «Իւնեսքօ»ի կողմէ հաստատուած Քաղաքային Օդանաւարդութեան Մեքենական Ճարտարագիտութեան դասընթացքը եւ արժանացած է օդանաւային մեքենական ճարտարագիտութեան վկայական։

Այս յաջողութեամբ հայ երիտասարդ Արա ոչ միայն պատիւ եւ հրճուանք կը բերէ իր ծնողաց, այլեւ բոլոր հայերուն անխտիր։

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները եւ նորանոր յաջողութեանց մաղթանքները՝ Պր. Արա Պ. Ոսկերիչեանին եւ մեր խնդակցութիւնները՝ իր ծնողաց։

«ԶԱՆԳԵԶՈՒՐ»

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԻՆ ՅԱՋՈՂ ԵԼՈՅԹԸ

Անցեալ Կիրակի, 10 Յունիս 1973, Գահիրէի «Կումհուրիյէ» թատերասրահին մէջ՝ խուռներամ բազմութեան մը ներկայութեան, հայկական և այլ ազգերու ժողովրդական պարերու շատ յաջող ծրագիր մը գործադրուեցաւ Հայ Գեղ. Միութեան և Կոկանեան Սրահի «Զանգեզուր» պարախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Մուսիկէի անսամպլի պալէթ-մայեթըր Լէոնորա Կրիգորովայի (Գրիգորեան)։

Այս հանդիսութիւնը բարձր հովանաւորութիւնը կը վայելէր Եգիպտոսի Մշակոյթի Նախարար՝ Պր. Եուսէֆ Էլ Սիպայիի։

Հայկական պարի այս գեղեցիկ երեկոյթին մասին պիտի անդրադառնանք։

ՏԻԿ. Վ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 20 Մայիս 1973, Նիւ-Եորքէն Պուէնոս Այրէս ժամանած է հանրածանօթ նկարչուհի Տիկին Վավա Խաչատուրեան։

Տիկին Վավա առիթը պիտի ունենայ ցուցադրելու իր ստեղծագործութիւններէն ու նաև երեք դասախօսութիւններ պիտի կատարէ իր ամուսնոյն՝ տաղանդաւոր նկարիչ ողբ. Սարգիս Խաչատուրեանի կեանքին ու գեղարուեստական աշխատանքներուն մասին։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ԹԵՄԻ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ ԸՆԴՈՒՆՈՒԵՑԱՒ ՍՈՒՐԻՈՅ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ԿՈՂՄԷ

Դամասկոսի Թեմի Առաջնորդ՝ Հոգշ. Ոսկան Ծ. Վրդ. Գալփագեան, Շաբաթ, 19 Մայիս 1973, կէսօրին, Դամասկոսի Վարչապետարանին մէջ ընդունուեցաւ՝ Սուրիական Արաբական Հանրապետութեան Վարչապետ Ն. Վ. Մահմուտ Այուպիի կողմէ։ Հանդիպման ներկայ էին Դամասկոսի Ազգ. Քաղաքական Ժողովի Ատենապետ Տոքթ. Ճանիկ Երանոսեան եւ այլ ազգայիններ։

Հանդիպումը տեղի ունեցաւ սիրալիր եւ մտերմական մթնոլորտի մէջ։ Խօսուեցաւ Սուրիական Արաբական հայրենիքը եւ հայ համայնքը հետաքրքրող հարցերու շուրջ։ Հանդիպման վերջաւորութեան Վարչապետը յաջողութիւն մաղթեց Առաջնորդ Հայր Սուրբին, իր ստանձնած նոր պաշտօնին մէջ։

ԳԱՆԱՏԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Ջահակիր»ի)

Կիրակի, 20 Մայիս 1973, կ. ե. ժամը 8ին, Թորոնթոյի «Սենեքա Գոլէճ»ի հանդիսասրահին մէջ տեղի ունեցաւ՝ Ամերիկայի Առաջնորդութեան հիմնադրման 75 ամեայ յոբելինական հանդիսութիւնը։

Գանատական Մաղթերգէն ետք տեղի ունեցաւ՝ այս յոբելեանին առթիւ ստացուած Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգէն Ա.ի սրբատառ կոնդակին ընթերցումը, որուն աւարտին յաջորդաբար երգուեցան՝ «Հայրապետական Մաղթանք»ը, «Սուրբ, Սուրբ» եւ «Ամէն Հայր Սուրբ» եկեղեցական հոգեզմայլ երգերը, ղեկավարութեամբ Պր. Ա. Գաւուքեանի եւ դաշնամուրի ընկերակցութեամբ Տիկին Ա. Գասարճեանի։

Պր. Թագւոր Յակոբեան մեներգեց Շահան Պէրպէրեանի դաշնաւորած՝ Եղիշէ Արք. Դուրեանի «Երբ զիս տանիս»ը, դաշնամուրի ընկերակցութեամբ Օր. Ա. Ճիզմէճեանի։

Ասմունքող Պր. Արա Անմահունին իր իւրայատուկ ոճովը արտասանեց Վահան Թէքէեանի «Լուսաւորչի Կանթեղ»ը, ապա, Շաբաթօրեայ վարժարանի աշակերտուհիներէն կազմուած կրտսերներու դպրաց դասը, ներդաշնակօրէն կատարեց «Իմ Հեռաւոր» եւ «Սարտարապատ» երգերը, դաշնամուրի ընկերակցութեամբ իրենց սիրելի ուսուցչուհիին՝ Օր. Լ. Թաշճեանի։

Պր. Մինաս Սէկլեան անգլերէն ուղերձ մը կարդաց, օրուան հանդիսութեան նուիրուած, որմէ ետք Տիկին Զ. Երէցեան մեներգեց «Խորհուրդ Խորին»ը, դաշնամուրի ընկերակցութեամբ Տիկին Ա. Գասարճեանի։

Ասմունքող Օր. Ա. Մամուրեան մեծապէս տպաւորեց հանդիսականները՝ արտասանելով Վ. Թէքէեանի «Եկեղեցին Հայկական»ը։

Խօսք առաւ Թեմին ժրաջան Հոգեւոր Հովիւը՝ Հոգշ. Տ. Ժիրայր Վրդ. Թաշճեան եւ ըրաւ Ամերիկայի Առաջնորդութեան հիմնադրութեան պատմականը:

Դադարէն ետք, յայտագիրին Բ. մասին մէջ, սիրուած արուեստագէտ եւ համբաւաւոր ջութակահար Ժիրայր Գանթարճեան եւ իր քառեակը (քուարթէթ), երաժշտական զմայլելի ելոյթ ունեցան, նուագելով Թուրինայէն, Խաչատուրեանէն, Աղանանովէն եւ անմահն Կոմիտասէն, ու մագնիսացուցին ներկայ հասարակութիւնը։

Բոլոր ելոյթները ալ ներկաներուն խանդավառ ծափերուն արժանացան։

Ծխական խորհուրդին ատենապետ՝ Պր. Պարգեւ Խոճանեանի փակման խօսքէն ետք, Հոգշ. Հայր Սուրբին «Պահպանիչ»ով եւ ներկաներուն կողմէ միաբերան երգուած «Հայր Մեր»ով վերջ գտաւ յոբելինական հանդիսութիւնը եւ ներկաները մեկնեցան հայկական ոգիով բարձրօրէն տրամադրուած:

×

Թորոնթոյի մէջ բնակութիւն հաստատած 5-6000ի հասնող հայութիւնը սերտօրէն կապուած է մայր հայրենիքին, ազգային սրբութեանց եւ հայու աւանդական սովորութիւններուն, ու լծուած է հայապահպանման նուիրական գործին։ Համայնքը ունի Ս. Երրորդութիւն անուամբ կոկիկ եկեղեցի մը եւ իր հոգեւոր հովիւն է՝ Հոգշ. Տ. Ժիրայր Վրդ. Թաշճեանը։

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Երիտ. Կազմակերպութիւնը ունի իր դպրաց դասը, որ կը ղեկավարուի Պր. Ա. Գաւուքեանի կողմէ, իսկ երգեհոնահարուհին է Տիկ. Ա. Գասարճեան։ Ու բոլորը իրենց Հոգեւոր Հովիւին հետ ձեռք ձեռքի կ'աշխատին եկեղեցիին եւ համայնքին պայծառութեանը համար:

Շաբաթօրեայ վարժարանը ունի իր ուրոյն խնամակալութիւնը։ Ուրախալի է որ բոլորին միտք բանին է համայնքը իսկապէս հայ պահել, եւ ջանք չեն խնայեր մատղաշ սերունդին մէջ հայկական ոգի ներմուծել ու միշտ վառ պահել զայն։ Այս բանին համար բոլորն ալ արժանի են ամէն գնահատանքի:

ՄԱՐԳԱՐ Ե. ԵՐԿԱՆԵԱՆ

ՏԽՐՈՒՆԻ

Ցաւով իմացանք մահը՝ Թերթիս բարեկամներէն Տէր և Տիկին Գերճ Օտապաշեանի մօր եւ զոքանչին՝

ՈՂԲ. ՏԻԿԻՆ ՖԼՈՐԱ ՄԵՍԹՈՒՃԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցած է Գահիրէի մէջ Ուրբաթ, 8 Յունիս 1973, կէսօրին, յետ կարճատև հիւանդութեան։

Ողբացեալին թաղման կարգը կատարուեցաւ Շաբաթ, 9 Յունիս 1973, կ. ե. ժամը 5ին Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, նախագահութեամբ Առաջնորդական Տեղապահի փոխանորդ Հոգշ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Բապուճեանի, մասնակցութեամբ Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեանի և Արժ. Տ. Նարեկ Քհնյ. Ֆրընճեանի։

Արարողութենէն ետք, ողբացեալին դագաղը պահուեցաւ եկեղեցիին դիասենեակին մէջ, ուրկէ յաջորդ օրը՝ Կիրակի, 10 Յունիս 1973, փոխադրուեցաւ Աղեքսանդրիա, ուր, Շաթպիի Ազգ. գերեզմանատան մէջ թաղուեցաւ. Մեսթուճեան դամբարանին մէջ։

Այս կսկծալի առիթով մեր զգածուած ցաւակցութիւնները կը յայտնենք Տէր եւ Տիկին Գերճ Օտապաշեանին, Պր. Հայկ Մեսթուճեանին, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Օհաննէսեանին, ինչպէս նաև սգակիր բոլոր պարագաներուն։

ՖՈՏՕ
ՇԻՐԱԶ
Հ.295089
ՊԵՅՐՈՒԹ

ԻՄ ՅՈՒՇԵՐՆ ՈՒ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՓԱՐԱՄԱԶԻ ՄԱՍԻՆ

ԽՈՍՐՈՎ ԹԻՒԹԻՒՆՃԵԱՆ

«Արարատ» Հնչակեան օրկանի 28 Դեկտ. 1972 համարին մէջ՝ «Ողջոյնի Խօսք» խորագրով գրութիւնը, թերթի երկրորդ էջին և առաջին սիւնակին վրայ, ամփոփումն է՝ Երեւանէն Պէյրութ այցելող Պր. Եղիշէ Զաքարեանի ճառին, որ խօսած է Հ.Մ.Մ.ի Ակումբի մուտքին զետեղուած իր մօրեղբայրն եղող հնչակեան նահատակ գործիչ Փարամազի կիսանդրիին առջև, շատ նուաստ, այլև աննպաստ ու անորոշ գաղափար մը միայն կու տայ՝ հայ արիւնոտ ազատամարտի փայլուն դէմքերէն հնչակեան Փարամազի մասին:

Ահա հատուած մը ամփոփաբար այդ ճառէն.

«Ինչպէս մեզ հարազատներին, նոյնպէս և հայրենի երկրում աշխատող պատմաբաններին, քաջ յայտնի են մեծն Փարամազի և իրեն նուիրուած զինակիցների կողմից մինչև այժմ անջնջելի մնացած՝ նրանց ազգապաշտպան, սակայն և ինտերնացիոնալիստական ու սոցիալիստական հայեացների ազգակցութիւնը, ոչ միայն վերջինիս տեսական գոյութիւնը, այլև նրանց անխոնջ և անձնուրաց պայքարը, Կովկասում՝ յատկապէս ցարական Ռուսաստանի վարձկանների կողմից փոքր ազգերի և օրէնքների դէմ, նոյնպէս և հարեան Պարսկաստանում, իսկ յետագայում Թուրքահայաստանում, Պուլկարիայում, Ռումինիայում և այլուր, հայ ժողովրդի ազգապաշտպանութեան համար մղուած գոտեմարտում»:

Ճառախօսը մոռցած չէ աւելցնելու «Դաշնակների միասնակար գործունէութեան դէմ Փարամազի տարած պայքարը, և այդ պայքարի կազմակերպումը՝ տարբեր ազգերի, ինչպիսիք են հայերի, ադրբէյջանցիների, պարսիկների, ռուսների և այլոց միջև, ինթերնացիոնալիզմի ոգով»:

Կասկածէ վեր է թէ Հայաստանի պատմաբանները քաջատեղեակ են հայ յեղափոխութեան և անոր գործիչներու գործունէութեան, առանց կուսակցական խտրութեան, ընդորս և Հնչակեան Փարամազի խիզախ կեանքին ու մահուան, սակայն վստահաբար այս բոլորի մասին շատ բան չի գիտեր վերջինիս քրոջ որդի՝ Պոլշեւիկեան կուսակցութեան իրեն տուած դաստիարակութեամբ հպարտ Պր. Եղիշէ Զաքարեան:

Այլապէս, փոխանակ յիշատակելու հնչակեան նահատակ մօրեղբօր մղած պայքարը «դաշնակներու» դէմ, ինչ որ անխուսափելի մէկ պարտականութիւնն է իւրաքանչիւր կուսակցական գործիչի՝ ընդդէմ հակառակորդ կուսակցութեան, ան պէտք է փառաբանէր մէկէ աւելի հերոսական արարքներ, որոնք անվիճելիօրէն կապուած են իր մօրեղբօր՝ Փարամազի անուան հետ:

Թէև արդէն հայ պատմագրութեան սեփականութիւնն է Հնչակեան Կուսակցութեան պատմութիւնը, (2 հատոր), խմբագրութեամբ վաղեմի հնչակեան գործիչ տեսաբան և հրապարակագիր Արսէն Կիտուրի, և որուն մէջ (Ա. հատոր) լաւապէս պատկերացուած են, ի շարս այլոց, Փարամազի կեանքն ու գործերը, այսուամենայնիւ, ինծի համար սերտ պարտականութիւն է, օգտուելով ներկայացուած պատեհութենէն, և «Արարատ»ի հիւրընկալ վերաբերումէն, բերել մէկ քանի անձնական յուշեր և վկայութիւններ Փարամազի մասին, որուն նուիրած եմ տասնեակ մը տպագրական էջեր՝ իմ խմբագրութեամբ 1968–1971ի շրջանին Պէյրութ լոյս տեսնող Եռամսեայ «Վարագ»ի 1970 Յուլիսի համարին մէջ:

Փարամազի անունը, ինծի ծանօթ էր արդէն Վանի մէջ՝ պատանեկութեանս շրջանէն, հին ռեժիմէն, երբ զինք ճանչնալու առիթ կ'ունենայի սահմանադրութեան հռչակումէն ետք պոլսահայ բեմին վրայ, ապա բարեկամներէն մին կը դառնայի, հայրենիքի մէջ, Վան 1912–1913ի շրջանին, ուր ան եկած էր կուսակցական առաքելութեամբ, օգտուելով՝ Իթիլաֆ. կառավարութեան բացառիկ թոյլատու ընթացքէն, պայքարելու նպատակով դաշնակցութեան դէմ:

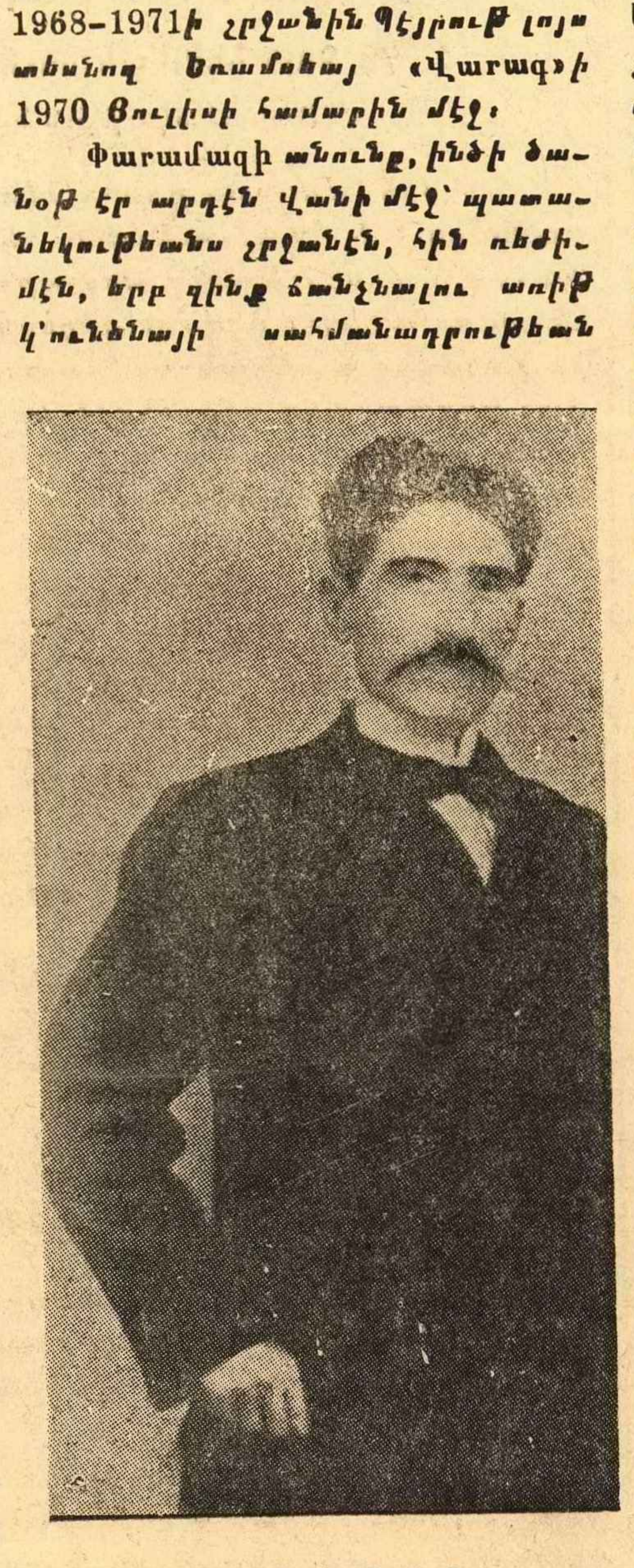

ՓԱՐԱՄԱԶ

Թէև Հնչակեան կուսակցութիւնը թոյլ էր Վանի մէջ, բայց ունէր իր աւանդութիւնները: Առաւելապէս մտաւորական շրջանակի մեկուսի կազմակերպութիւն մըն էր: Հիներէն կը մնային Երամեանի ուսուցիչներէն՝ Գ. Մամբրէ Մկրեան, Հրանդ Քոնսափչեան, Մկրտիչ Թերլեմեզեան: Ասոնց վրայ եկած էին աւելնալու երիտասարդ սերունդէն, իմ սիրելի ուսուցիչ և յետագային մօտիկ բարեկամ Արտաշէս Սոլախեան, Աբրահամ Բրուտեան և այլն:

Բայց զօրաւոր էին հնչակեան աւանդութիւնները Մարտիկի և Վանի մեծ դէպքէն ետք, անոր գործը շարունակելու համար եկած Փարամազի օրերէն: Վանի հայութեան սիրած դէմքերէն էր Փարամազ, որ երկիր մտած էր Կովկասէն, 1896ի աշնան: Հազիւ կէս տարի տեւած էր իր գաղտնի գործունէութիւնը, բայց ան որոշ գաղափար ստեղծելէ բացի, անմահացած էր Թուրք դատարանին առջև խօսած իր խիզախ ճառով: Դատապարտած էր Համիտեան ոճրագործ կառավարութիւնը և անոր անկումն էր նախատեսած գալիք տասնամեակին:

Փարամազ, որուն կը սպասէր մահուան պատիժ, ներման արժանացած էր: Որպէս ռուսահպատակ, Կովկաս ղրկուած էր, ռուսական իշխանութեան յանձնելու համար, իսկ իր մէկ զինակիցն ալ, Հնչակեան Ռստեմիկ, աքսորուած էր Աքքիա, ուր ան կը մնար մինչև 1908ի Յուլիսեան հռչակումը: Փարամազէն ետք ժամանակ մը գործը շարունակած էր Հաճի Յակոբ Տէր Մինասեան, Արծրունի անունով ծանօթ, որ շուտով ապաստանած էր Սալմաստ: Ան մօրեղբայրն էր Վանիկեան Գեղամին:

1896ի կոտորածներէն ետք, Վան ժամանող առաջին յեղափոխականներէն էր Փարամազ, երբ հայութիւնը սուգ ու շիւանի մէջ էր: Ընտանիք չկար որ հարազատի մը կորուստը չի ողբար: Պոլսէն ղրկուած Սաատէդդին փաշան, մեղսակցութեամբ անգլիական փոխհիւպատոս Ուիլլամսի, խաբած էր հայերը: Խոստացած էր նահանգի հայութեան խնայել ջարդն ու կողոպուտը, եթէ յեղափոխական պետերը, արմենական Ա. Աւետիսեան, հնչակեան Մարտիկ և դաշնակցական Պետօ, իրենց խումբերով Վանէն հեռանային, որոնց ազատ անցք կ'երաշխաւորէր դէպի Պարսկաստան: Ու երբ վստահելով Ուիլլամսի երաշխաւորութեան, հայ կուսակցութեանց վարիչները, որոնք տասնօրեայ յաղթական ինքնապաշտպանութիւնը ղեկավարած էին, դէպի դրացի պարսիկ սահմանագլուխը ճամբայ կ'ելլէին, դահճապետ Սաատէդդին, Թնդանօթի կու տար Այգեստանը, ջարդի հրաման կու տար Թուրք զօրքին և Թուրքուքիւրտ զինուած անկանոն վոհմակներուն, մէկ կողմէ, և Թուրք սահմանապահ զօրքերուն և մազրիկ ցեղին պատկանող զինուած քիւրտերու ձեռքով սպաննել կու տար Վանէն հեռացող յեղափոխականները:

Ամենէն մեծ խումբը արմենական Աւետիսեանինն էր, մօտ ութ հարիւր երիտասարդներ, մեծ մասով տեղէն, որոնք կը նահատակուէին Ս. Բարդողիմէոս վանքին մօտ, Կիւզել Տէրէ, իսկ դաշնակցական Պետոյի և հնչակեան Մարտիկի փոքրաթիւ խումբերը կը բնաջնջուէին Գարահիսար լերան ստորոտը: Շուրջ հազար երիտասարդներէն, հազիւ տասնեակ մը հրաշքով ազատուածներ կային:

(Վերջը յաջորդով)

ՀԻՆ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՆՈՐ ԿԵԱՆՔԸ

Հնամեայ սքանչելի զարդեր՝ միջնադարեան ստեղծագործութիւններ, որոնցմով անանուն մանրանկարիչներ պատկերազարդել են Երեւանի հին ձեռագրերի ինստիտուտում՝ Մատենադարանում պահուող մագաղաթները, ապշեցնում են մարդուն՝ իրենց գոյների թարմութեամբ եւ տոկունութեամբ: Այս գլուխ-գործոցները ներկուած են բոսորագոյն միջատից՝ որդան կարմիրից ստացուած բնական ներկով:

Հնագոյն դարերում Արարատեան դաշտ այցելած ճանապարհորդները՝ իրենց ճամփորդական նոթերում, բնութեան զարմանալի մի երեւոյթ են նկարագրել՝ միլիոնաւոր բոսորագոյն միջատների հողի երես դուրս գալը: Ահա այն ժամանակ էլ բնիկները սովորել են օգտագործել նրանց ներկող յատկութիւնը: Որդան կարմիրը եկամուտի աղբիւր է դարձել Եւրոպայի եւ Ասիայի բազում երկրների հետ հին Հայաստանի արած առեւտրում: Այս ներկը կոչել են «հայկական որդան կարմիր»: Նա ունեցել է նաեւ մի ուրիշ, գործածական անուն՝ «կարմիր», որ յետոյ փոխակերպուել է «կարմինի»:

Աւելի ուշ, քիմիայի զարգացման եւ համադրուած ներկանիւթերի երեւան գալու հետեւանքով, որդան կարմիրի արտադրութիւնը մոռացուել է: Սակայն մեր օրերում գիտնականներն ու գործնական մարդիկ տոկուն ներկեր որոնելով, հարց են բարձրացրել հին արհեստի վերածնութեան մասին, որովհետեւ բնական որդան կարմիրը՝ որպէս ներկանիւթ անփոխարինելի է սննդի արդիւնաբերութեան մէջ, քանի որ բոլորովին չի վնասում մարդու օրկանիզմին: Դժուար թէ գտնուի աւելի լաւ ներկ նաեւ մանածագործների համար: Անշուշտ նրա նախնական գործածութիւնն էլ՝ նկարչութեան եւ զարդեր ներկելու գործում, մնում է ուժի մէջ:

Որդան կարմիրն ուսումնասիրելու գիտա-հետազօտական աշխատանքները տանում է Հայկական ՍՍՀ Գիտութիւնների Ակադեմիայի կենդանաբանական Ինստիտուտը:

Հետազօտութեան առաջին արդիւնքը չափազանց յուսադրիչ է. որդան կարմիրը չի անհետացել, շարունակում է ապրել Արարատեան դաշտում: Գիտնականները որդան կարմիրի կառուցուածքի, կենսագործունէութեան, պահպանման եւ բազմացման միջոցների ուսումնասիրութեան հետ մէկտեղ՝ որոնել են նաեւ միջատների հաւաքման ամենանպատակայարմար ժամանակն ու ձեւը: Հին ձեռագրերի ուսումնասիրութիւնը, որոնումների մի այլ ուղղութիւն էլ է յուշել գիտնականներին: Մատենադարանի մագաղաթներում յիշատակւում է յօդերի հիւանդութիւնների ժամանակ որդան կարմիրի իւղը՝ որպէս դեղ գործածելու մասին:

Կենդանաբանական Ինստիտուտում հետազօտութիւնները շարունակւում են:

ԱՊՆ

1915 ԶՈՀԵՐՆ ԱՆՄԱՀ ԵՆ

«ՄԵՆՔ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՑԱՆԿԱՑՈՂ ՉԵՆՔ ԵՂԱԾ ԵՐԷԿ, ՉԵՆՔ ԱՅՍՕՐ, ՊԻՏԻ ՉՑԱՆԿԱՆՔ ԵՒ ՎԱՂԸ, ՄԵՐ ՑԱՆԿՈՒԹԻՒՆՆ Է՝ ՍՏԵՂԾԵԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԸ՝ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՎԱՐՉԱԿԱՐԳՈՎ, ՈՒՐ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԸ՝ ԱՌԱՆՑ ՑԵՂԻ ԵՒ ԴԱՒԱՆԱՆՔԻ ԽՏՐՈՒԹԵԱՆ ԱՊՐԻՆ ՍԻՐՈՎ ԵՂԲԱՅՐԱԲԱՐ, ԱԶԱՏ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՃՆՇՈՒՄՆԵՐԷ»:

ՓԱՐԱՄԱԶ

★ ՔՍԱՆՆԵՐՈՒ ՇՈՒՆՉՈՎ ★

Համակ նուիրումի, զոհաբերութեան, ազգասիրութեան եւ հայրենասիրութեան առաքեալներ էին Հնչակեան Քսան ռահվիրաները:

Անոնք Սուլթան Պայազիդ հրապարակին վրայ, կախաղաններու առջեւ, հայուն վերջնական յաղթանակի անխուսափելիութեան հանդէպ լեցուած խոր հաւատքով՝ պատգամեցին մեր ժողովուրդին չընկրկի՛լ բնաւ, համոզումո՛վ շարունակել հայուն դարաւոր ազատագրական պայքարը, որովհետեւ ուշ չէր այն օրը, երբ հայը պիտի վերածնէր, վերակազմակերպուէր, պիտի վերաբարգաւաճէր՝ այս անգամ իր մայրենի՛ եւ սոցիալիստական հայրենիքին մէջ:

Անոնք կախուեցան, անցա՛ն, գացի՛ն...

Անոնց, մեր անմահանուն քսաններուն մարգարէութեան գնահատումը երբ կը կատարենք, մենք՝ սփիւռքի չորս ծագերուն ցիր ու ցան դարձած հայերս, ցաւով կը հաստատենք այն հոգեփոխութիւնը, որ ժամանակը, արդի կեանքը պարտադրած է մեզի:

Այդ հոգեփոխութիւնը կարելի է բացատրել յոռետեսութեամբ: Որով կը դատենք առ հասարակ, մեր ժողովուրդի կեանքին մէջ բացայայտուող հաւաքական թէ անհատական երեւոյթները, որոնք մեր ժողովուրդի գոյութեան ու լինելութեան կապակցութեամբ հարցականի մը առջեւ կը դնեն մեզ.

«Պիտի գոյատեւե՞նք»:

Կու տանք այս հարցումը շատ յաճախ, ազդուած հայ իրականութենէն ներս բացայայտուող տխուր իրողութիւններէն, որոնց շրջագծին մէջ կ'իյնան ուծացումը, հայութենէ խոյս տալը, հայրենասիրութենէ պարպուիլը, արտագաղթը, եւլն.:

Այս կացութեան առջեւ, երբ կը փորձենք վերագնահատել Հնչակեան Քսաններուն մարտիրոսացումը, այս անգամ կրկնակի կը հաստատենք անոնց վեհութիւնը, հայու եւ մարդկային կորովը, որ երբեք չընկրկեցաւ ժամանակին պարտադրած սարսափին առջեւ, այլ առաւել եւս դարձաւ ուժական, անպարտելի:

Ծանօթ է այսօրուան հայուն անոնց ապրած ժամանակաշրջանը, ուր հայու հաւաքական, ամբողջական կեանքը՝ որ խնդրոյ առարկայ դարձած էր, աշխարհի մակերեսին վրայէն սրբուելու, ոչնչացուելու վտանգին առջեւ էր դրուած:

Ու տակաւին, երբ աչքի առաջ ունենանք մեր ժողովուրդի հինգ հարիւր տարուան պետականութենէ զրկուած ըլլալու հանգամանքը, քաղաքականօրէն, տնտեսապէս եւ ազգային գետնի վրայ սնանկացած դիրքը, այդ պարագային կրկին անգամ հարց կը ծագի մեր մտքին մէ՛ջ, թէ մեր կորովի քսանները ի՞նչ սիրտ ունէին, որ կրցան այնքան լաւատես, վճռական եւ անյողդողդ կերպով առաջնորդել հայ զանգուածները:

Այսօր, եղեռնէն տակաւին յիսուն եւ ութ տարի ետք, երբ մեր ժողովուրդին կեանքի պայմանները

(Շար. տես էջ 4)

ԳԱՀԻՐԷԻ ԹԵՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ՎԵՐՋԻՆ ՆԻՍՏԸ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գահիրէի Գաւ. Թեմական Ժողովի 25րդ (6) նիստը գումարուեցաւ Ազգային Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ, Ուրբաթ, 1 Յունիս 1973, կ. ե. ժամը 7.15ին, նախագահութեամբ Առաջնորդական Տեղապահ, Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեանի, ատենապետութեամբ Պր. Արթօ Գըլըճտանեանի, ներկայութեամբ Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեանի, Հոգշ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Բապուճեանի և 17 երեսփոխաններու։

Ատենապետ Պր. Արթօ Գըլըճտանեան ժողովը բացուած յայտարարեց և հրաւիրեց Սրբազան Հայրը՝ որ տէրունական աղօթքով սկսի ժողովը։

1.– Ընթերցում եւ վաւերացում նախորդ նիստի ատենագրութեան.

Կարդացուեցաւ նախորդ նիստի մանրամասնեալ եւ երկար ատենագրութիւնը և վաւերացուեցաւ նոյնութեամբ։

2.– Ատենական գործողութիւններ.

Ստացուած էր միայն մէկ նամակ, ստորագրուած նախորդ նիստին ներկայ հինգ ունկնդիրներէ։ Ատենապետ Պր. Ա. Գըլըճտանեան բսաւ թէ կարելի չէ գոհացում տալ այս նամակին երկու խնդրանքներուն, քանի որ,

Ա.– Կարելի չէ որ մամուլին տրուած Թեմականի նիստի ատենագրութեան մը ամփոփումը նոյնքան երկար և մանրամասնեալ ըլլայ, որքան այդ նիստին ամբողջական ատենագրութիւնը, որ կ'արձանագրուի ժողովին տոմարներուն մէջ՝ յետ վաւերացման։

Բ.– Թեմական Ժողովի վաւերացուած ատենագրութիւն մը չի կրնար վերատեսութեան կամ փոփոխութեան ենթարկուիլ, ունկընդիրներու փափաքով.

3.– Հաշուեկշիռ եւ մատակարարութիւն 31 Դեկտեմբեր 1972ի.

Պր. Բիւզանդ Բրուտեան, Գաւկ. Քաղաքական Ժողովի Գանձապետի իր հանգամանքով կարդաց տեղեկագիր-բացատրագիր մը՝ հաշիւներու և որոշ կէտերու մասին։ Նմանապէս Պր. Արթօ Գըլըճտանեան այս հաշիւներու կարգ մը գումարներու մասին լուսաբանութիւններ տուաւ։

Յարգելի երեսփոխան Պր. Վահան Ջէչճէնեան Գաւկ. Ժողովին յիշեցուց՝ թէ անհրաժեշտ էր կազմել Հաշուեքննիչ Մարմին մը, մանրամասնօրէն ուսումնասիրելու համար այդ հաշիւները, և թէ այդ մարմնին տեղեկագրին ներկայացման ատեն հնարաւոր պիտի ըլլայ որ երեսփոխանները արտայայտուին կամ փափաքին ունենալ լուսաբանութիւններ՝ եթէ հարկ տեսնեն։

Կազմուեցաւ Հաշուեքննիչ Մարմին մը, բաղկացած հետեւեալ երեսփոխաններէ. ՊՊ. Վահան Ջէչճէնեան, Յակոբ Մարգարեան, Ժիրայր Փափազեան և Լորիս Գարգուր։

4.– 1973ի պիւտճէ.

Տրուած ըլլալով որ կարելի չէր եղած ամբողջացնել այս պիւտճէի նախագիծը, որոշուեցաւ անոր ուսումնասիրութիւնը և վաւերացումը ձգել յաջորդ ժողովին, որ տեղի պիտի ունենայ Ուրբաթ, 22 Յունիս 1973։

(Շար. տես էջ 6)

★ ՔՍԱՆՆԵՐՈՒ ՇՈՒՆՉՈՎ ★

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

էապէս բարեփոխուած երեւոյթ կը պարզեն, անհասկնալի կը գտնենք կարգ մը մտքի մարդոց յոռետեսութիւնը՝ հայութեան գոյութեան առնչութեամբ։

Հայը այսօր, երբ պետականութիւն ունենալու դարերու անհասնելի երազը իրականացուցած է, երբ քաղաքական, տնտեսական, մշակութային եւ գիտական բնագաւառներէն ներս հասած է նախանձելի դիրքերու, երբ ամբողջացած Հայաստանի մը մէջ հայրենիք — սփիւռք վերամիաւորելու հրամայականին առջեւ կը գտնէ ինքզինք, աւելի քան երբեք ապրելու, զարգանալու, անմահանալու հանգամանքին մէջ կը գտնուի։

Հետեւաբար, պատմական երեւոյթներու պարզաբանման մեր փորձին մէջ, կը գտնենք յուսադրող, խանդավառող տուեալներ, մեր ժողովուրդի յառաջընթացին, ապագային հանդէպ։ Միաժամանակ, երբ աչքի առաջ կ'ունենանք դէպի Գանատա, Աւստրալիա եւ կամ սոցիալիստական կարգ մը երկիրներէ (սովետական սահմաններէն ներս) կատարուող մասնակի արտագաղթը խոշորացոյցի տակ դնելով սարսափի մէջ իյնալու երեւոյթը, կրկին չարդարացներ կարգ մը մարդոց յոռետեսութիւնը։

Արտագաղթը միշտ ալ կեանքի ընկեր հանդիսացած է մեր ժողովուրդին։

Երբ դարձ մը կատարենք պատմական անցքերու հետքերով, կրնանք հաստատել, թէ գաղթերը որքան ալ յաճախակի՝ սակայն որեւէ ատեն չեն կրցած տըկարացնել մեր ժողովրդի ապրելու, զօրանալու, իր ինքնուրոյնութիւնը պահպանելու կորովը։

Կենսականը հող, հայրենիք ունենալու ձգտումն էր անցեալին մէջ, որ հայը պահած է հա՛յ։

Այսօր վերոյիշեալ ձգտումը, որպէս գաղափար՝ դարձած է առարկայական տուեալ, իրողութիւն, որ էապէս կ'ապահովէ հայուն անմահութիւնը եւ յառաջդիմութիւնը։

Պէտք է խոստովանիլ սակայն, որ սփիւռքահայերուս պակսողը այն շունչն է, Հնչակեան անմահանուն տիտաններուն այն շունչը, որ պատճառ հանդիսացաւ անցեալի սարսափելի պայմաններու մէջ բացայայտուած հրաշալի լաւատեսութեան։

Անոնք, քսանները երբեք չտկարացան, որովհետեւ, ազգ մը յաւերժացնող գեղեցիկ յատկութիւններով օժտուած էին։

Չտկարացան՝ որովհետեւ համակ նուիրում էին անոնք։

Գիտնանք նուիրուիլ մեր ժողովուրդին, հայրենիքին, աւանդութիւններուն՝ քսաններու օրինակով։

Նուիրումը մարդկային մեծագոյն առաքինութիւններէն մին է, որու նուիրագործման ճամբուն վրայ մարդը կը դառնայ անանձնական, բոլորին հետ, բոլորին համար։ «Ես»ը, հետեւաբար, հաւաքականութեան մէջ կը դառնայ ամենայետին մասնիկը, որ կ'ստանայ այնքան արժէք, որքան իր ծառայութեանը մէջ կը փնտռէ անձնական երջանկութիւնը։

Մեր Հնչակեան Անմահները գերագոյն երջանկութիւն զգացին, երբ իրենց ժողովուրդին ծառայութեան ճամբուն վրայ արժանացան կախաղանի։

Չտկարացան՝ որովհետեւ համակ զոհաբերութիւն էին անոնք։

Անկասկած, իւրաքանչիւր անոնցմէ ունէր իր նախասիրութիւնները, երազները, կեանքի հանդէպ ջերմ կապուածութիւն, եւ սակայն զոհաբերեցին այդ բոլորը իրենց կուռքին՝ հայութեան, որպէսզի գալիք սերունդները իրե՛նք օգտուին կեանքի բարիքներէն։

Պատի՛ւ անոնց։ Այսօր իրականութիւն դարձած է արդէն սուրբ երազը։ Հայրենիքի մէջ հայ նորահաս սերունդը կ'անի, կը զարգանայ իրա՛ւ քաղաքացիի հպարտութեամբ պետականութիւն ունեցողի արդար ինքնավստահութեամբ։

Չտկարացան Քսանները, որովհետեւ համակ ազգասէրներ էին անոնք։

Հայ ժողովուրդի դարաւոր տառապանքները, յոյզերը դարձան իրենց տառապանքները, յոյզերը։

Ապրեցան իրենց ժողովուրդին հետ, իրենց ժողովուրդին համար։ Սէրը իրենց մէջ փոխարինուեցաւ նուիրումով, զոհաբերութեամբ։

Իրաւամբ ալ, կարելի չէր իրաւ ազգասէրներ դառնալ առանց նուիրումի եւ զոհողութեան։

Վերջապէս, չտկարացան անոնք, որովհետեւ համակ հայրենասէրներ էին։ Ինչպէս ընկեր Ս. Տխրունին պիտի ըսէր, «Անոնց մէջ հայրենասիրութիւնը գաղափարական էր եւ որեւէ ձեւի ակնկալութեան վրայ հիմնուած չէր»։

Անոնք համոզուած էին, թէ հայրենիքը որպէս առարկայական տուեալ, իրողութիւն, ժողովուրդի մը գոյութեան պահպանման եւ յառաջդիմութեան բացարձակ անհրաժեշտութիւն մ'էր, գրաւական էր։

Արդ կարելի չէր հայ մնալ, առանց սեփական հողի, հայրենիքի։

Ահա թէ ինչո՞ւ, հայրենասիրութիւնը մեր քսաններուն մօտ զգացական հանգամանքէ տարբեր կը կրէր իր վրայ գաղափարական դրոշմ։

Մտածողներ կան, որոնք կ'ըսեն, թէ բաւարար է լաւ ազգասէր ըլլալ, լաւ հայ դառնալու համար, հայ մնալու համար։

Բարեմիտ դատողութիւն, որ կը փորձէ արդարացնել հայութեան պարպուելու ծիծաղելի իրողութիւնը, դէպի Գանատա, Աւստրալիա գաղթը։

Սակարկուա՛ծ ազգասիրութիւն, խեղաթիւրուա՛ծ հայրենասիրութիւն։

Յիսուն տարի առաջ, մեր ժողովուրդը յանուն հայրենասիրութեան հաւաքական մահը ընդունեց։

Յիսուն տարի առաջ, մեր ժողովուրդը ծնունդ տուաւ անմահանուն նուիրեալներու, որոնք չսակարկեցին իրենց նուիրումը եւ զոհաբերուեցան։

Պիտի գոյատեւե՞նք։

Անվարան կը պատասխանենք – *Այո՛*։

Պիտի գոյատեւե՛նք, որովհետեւ ունինք հայրենիք մը, որ յարատեւ նուաճումներու ճանապարհով կ'առաջնորդուի։

Պիտի գոյատեւենք այնքան ժամանակ, որ մեր մէջ վառ կը պահենք հաւատքը՝ մեր հայրենիքի լինելութեան հանդէպ։

Պիտի գոյատեւենք այնքան ատեն՝ որ մեր մէջ ունինք Հնչակեան Քսաններուն շունչը։

Ա. ՎԱՆԱՏՈՒՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ ՀԻՄՆԱԴԻՐՆԵՐԸ (1 ՕԳՈՍՏՈՍ 1902)

ԱՍԼԱՆԵԱՆ ԱՏՈՄ
ԲՐՈՒՏԵԱՆ ՆՇԱՆ
ԵՐԱՄԵԱՆ ՍԱՐԳԻՍ
ԹԱԹԱՐԵԱՆ ՍԱՐԳԻՍ
ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ ԵՐՈՒԱՆԴ
ՇԻՇՄԱՆԵԱՆ ՇԱՒԱՐՇ
ՊԱԼԱԵԱՆ (ՔԵՌԻ) ՍԱՐԳԻՍ
ՊԵՏԵՒԵԱՆ ԲԵՆԻԱՄԻՆ
ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ ԱՊԱԶ
ՋՐԱՍՈՆԵԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏ
ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏ

* * *

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ

70 ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՀԱՄԱՌՕՏ

(Շարունակութիւն նախորդ թիւէն եւ վերջ)

1959ին, ժրաջան գործունէութեամբը Սրահի Հիմնադիր անդամներուն և Վարչութեան, և նիւթական օժանդակութեամբը Գահիրէի մշակութասէր ազգայիններուն, պատեհութիւնը ստեղծուեցաւ ունենալու այժմու գեղեցիկ և ընդարձակ Հանդիսասրահը՝ իր յարակից բաժիններով, օժտուած թատերաբեմով մը, ուր Հայ երիտասարդ սերունդին կը տրուին միջոցներ՝ զարգանալու և օգտակար ըլլալու իրենց նմաններուն, միակ և ամենավսեմ նպատակ ունենալով՝ անմեռ պահել Հայ Մշակոյթն ու Հայ Ազգային զգացումները, արտասահմանի ցրուած հայութեան մէջ։

Հայկական Ընթերցասրահը իր այժմու վայրին մէջ կը գործէ 14 տարիներէ ի վեր։ Այս ժամանակամիջոցի ընթացքին, բացի ընկերական, երիտասարդական, մշակութային և այլ շարժումներէ, սրահին յաջորդական վարչութիւնները միշտ ջանացած են սերտ յարաբերութիւններ և կապ պահել եգիպտացի բնիկ ժողովուրդին հետ, ամրապնդելով հայ և արաբ բարեկամութիւնը։

Այսօր սրահը՝ պետական վաւերացումով ենթակայ է Եգիպտոսի Երիտասարդական Նախարարութեան և կը վայելէ անոր հովանաւորութիւնը։

Եգիպտոսի պետական շրջանակներու մասնաւոր համակրանքը՝ հանդէպ Հայկական Ընթերցասրահին, մեծ մասամբ արդիւնքն է վեթերան անդամ և նախորդ վարչութեան ատենապետ ընկեր Նուպար Պալաեանի աշխատանքներուն և ջանքերուն։

Անցնող 14 տարիներու գործունէութեան ընթացքին, գործօն և նուիրեալ մեծ աշխատանք կատարած են ընկեր և ընկերուհիներ՝ Նուպար Պալաեան (ողբ.), Եզնիկ Վեցիկեան, Սրբուհի Պետիկեան (ողբ.), Զաւէն Պալաեան. Նուպար Զօրայեան, Նուպար Կէրիկեան, Մարկրիթ Յակոբեան, Վահան Գազանճեան, Անուշ Պալաեան, Լիւսի Պալաեան, Սիրանոյշ Վեցիկեան, Մայտա Պալաեան և այլ նուիրեալներ։

Այսօր այդ նուիրեալ անդամներուն հետ կը գործակցին նորեր՝ յանձինս Արամ Մովսէսեանի, Տոքթ. Նորայր Սիմոնեանի, Պետրոս Մովսէսեանի, Պերճ Գոգորեանի, Յարութիւն Լեւոնեանի, Մինաս Պահատրեանի, Մարտիկ Պալաեանի, Աւետիս Մովսէսեանի, Հրաչ Հապէշեանի, Թագւոր Արապեանի, Վահէ Պալաեանի, Տիկիններ և Օրիորդներ, Վիքթորիա Կէրիկեանի, Լիւսի Կէրիկեանի, Սաթենիկ Արապեանի, Հերմինէ Պալաեանի, Սոնիկ և Այտա Զօրայեաններու։

Հայկական Ընթերցասրահի մշակութային գործունէութեան միշտ սիրայօժար մասնակցութիւն բերած է նաեւ «Եգիպտահայ երգչախումբը»՝ իր մենակատարողներով, որուն ղեկավարն է Մօ. Եդուարդ Յակոբեան և դաշնամուրով ընկերակցողը՝ Տիկին Շամիրամ Խարմանեան։

Հայկական Ընթերցասրահը հիմնուեցաւ այնպիսի ժամանակաշրջանի մը, երբ հայ ժողովուրդը անկախութիւն եւ պետականութիւն ունենալու պայքար՝ նոյնիսկ յեղափոխութիւն կը մղէր իր դարաւոր կեղեքիչին ու բռնաւորին դէմ։ Յեղափոխութեան ծնունդներէն եղաւ Հայկական Ընթերցասրահը, որ մայր հայրենիք՝ Սովետական Հայաստանի ստեղծման առաջին իսկ օրէն, անվերապահօրէն եւ անշեղօրէն գործեց վերածնած հայրենիքին ի նպաստ, եւ անոր կողքին՝ ժողովուրդներու բարեկամութեան եւ աշխարհի խաղաղութեան ի խնդիր։

Հայկական Ընթերցասրահը գործեց եւ կը գործէ նաեւ այժմ, Եգիպտոսի հիւրընկալ այս ափերուն վրայ ծնած եւ հասակ նետած հայ երկսեռ երիտասարդութեան հայապահպանումի գծով։ Նոյնպէս, անտեսուած չէ հայ եւ արաբ եղբայրական համագործակցութիւնը։ Հայկական Ընթերցասրահը, իր վարիչներով եւ անդամներով յաճախ ցոյցի իջած է եգիպտացի եղբայրներու կողքին՝ գաղութարարութեան դէմ եւ Եգիպտոսի անկախութեան ի նպաստ։

Հայկական Ընթերցասրահը այսօր կը հանդիսանայ Հայրենիք – Սփիւռք յարաբերութեանց կեդրոններէն մին, ու իր դռները միշտ լայն կը բանայ բոլոր անոնց առջեւ, որոնք հայրենիքին սիրովը տոգորուած՝ կ'ուզեն աշխատանքի իրենց բաժինը բերել սփիւռքահայութեան պահպանման վեհ գործին։

Հայկական Ընթերցասրահի կատարած հայրենասիրական այս աշխատանքներուն արդիւ, եւ ի յարգանս, Մայր Հայրենիքէն բազմաթիւ մեծ անձնաւորութիւններ եկած պատուած են սրահին ղեկավարներն ու անդամները։ Այսպիսիներէն մասնաւորաբար պէտք է յիշատակել՝ Ն.Ս.Օ.Ծ.Տ.Տ. Վազգէն Ա. Վեհափառ Կաթողիկոսը, Ս. Հայաստանի ղեկավարներ՝ Ռոպերթ Խաչատրեանը, Եղիշէ Ասծատրեանը, Վարդգէս Համազասպեանը, Ստեփան Պօղոսեանը, Ստեփան Սաֆարեանը, Եդուարդ Թոփճեանը, անուանի գրող՝ Սիլվա Կապուտիկեանը, ողբացեալ Գուրգէն Բորեանը, մեծ ճարտարապետներ՝ Վարազդատ Յարութիւնեանը եւ ողբ. Գէորգ Քոչարը, կոմպոզիտոր Էդուարդ Միրզոյեանը, անուանի արուեստագէտներ՝ Գոհար Գասպարեանը, Էլենա Վարդանեանը, Աննա Նշանեանը, Միհրան Երկաթը, Գուրգէն Ադամեանը, Էլէոնորա Ադամեանը եւ այլ, գիտնականներ՝ Փրոֆ. Տոքթ. Ռուբէն Զարեանը, հայրենադարձութեան պատուիրակներ, դերասաններ, երաժշտագէտներ, թատերգակներ, կրթական մշակներ, ճարտարագէտներ եւ հարիւրաւոր զբօսաշրջիկներ։

Հայկական Ընթերցասրահը իբր կեդրոնատեղի կը ծառայէ նաեւ հայ արուեստագէտներու և բարեսիրական միութիւններու ու հաստատութիւններու, ուր անոնք կը գտնեն ամէն դիւրութիւն և օժանդակութիւն։

ՀԱՅՈՑ ՊԱՂԱՏԱՆՔԸ

«... Տուր աշխարհիս խաղաղութիւն,
Ազգիս հայոց՝ սէ՛ր, միութի՛ւն»:

Սուրբ ու խնկաբոյր,
Տաճարներու մէջ,
Ծնկաչոք, սեւեռուած.
Իր սրբին խորէն,
Այսպէս միշտ խնդրեց,
Հայր երկնաւորէն՝
Ազգը Հայոց,
Դարե՛ր ու դարե՛ր։
Բայց աւա՜ղ չգտաւ,
Ան, ո՛չ միութիւն,
Ոչ ալ յաւէտ սէր,
Ու մնաց այսպէս,
Խաւար ու աւեր։
Եւ սակայն, մի օր,
Արշալոյս ծագեց,
Ու՝ Տէրը վերէն,
Մեր աղօթքն լսեց.
Փայլուն արեւը,
Մեր երկիրն պատեց,
Չորցած ու խոպան,
Սուրբ հողերը մեր,
Կրկին ծաղկեցան,
Բուրաստան դարձան:
Ցեղասպան ձեռքէն,
Պրծուած ազգը,
Կեանք առաւ յաւէտ,
Պալատներ կանգնեց.
Տուաւ աշխարհի
Հերոսներ, քաջեր.
Տուաւ նաեւ, մեծ,
Շատ մեծ հանճարներ,
Եղբայրական սէր
Ու միութեան մէջ՝
Կերտեցին մեզի
Այսօրուան փառքի
Երեւանը մեր...
Ու այժմ, թող մեր,
Տաճարներէն ներս
Թող ծնծղաներով,
Քնարով ու սաղով,
Երգուին երգեր՝
Նոր կեանքի, փառքի:
Ու՝ հայերն ամբողջ
Խմբովին՝ գոչեն.
Փառք քեզ՝ ով Աստուած,
Փառք քեզ մեր, ով Տէր,
Որ՝ տուիր մեզի
Միութիւն ու սէր:

ՍԱՀԱԿ ԳԱԼԱՑՃԵԱՆ
Գահիրէ, 1973

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ներկայիս հաճոյքն ունինք տեղեկացնելու մեր յարգոյ հասարակութեան, թէ Գալուստեան Ազգային Վարժարանի աշակերտուհիներէն Մարի Արթինեան, որ մասնակցած էր Հնդկաստանի «Շանքար»ի պատանիներու միջազգային նկարչական ցուցահանդէսին, շահած է առաջնութիւնը և այդ առթիւ ստացած է գնահատանքի բացառիկ գիր և պղնձեայ գեղեցիկ ափսէ մը՝ իբրև նուէր։ Նոյն նուէրը իրեն յանձնուեցաւ Վարժարանին յարգելի Տնօրէնին միջոցաւ, Կրթական Տնօրէնութեան Կեդրոնին մէջ, ի ներկայութեան գծագրութեան և նկարչութեան բնական մարմնին։

ԴԻՒԱՆ ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ՅՈԲԵԼԻՆԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

(Շարունակութիւն Բ. էջէն)

տպաւորեց և իմաստաւորի հետաքրքրեց բոլոր անոնք՝ որոնք զանազան կազմակերպութեանց իբր ներկայացուցիչ եկած էին ներկայ գտնուելու այս հանդիսութեան։ Ընկեր Կուժունի, որուն ելոյթը պիտի տանք յաջորդով, խօսեցաւ այս դարասկիզբէն ասդին մեր ժողովուրդին անցած տագնապալից օրերուն և ապա մայր հայրենիքի յիսուն տարիներու կեանքի դժուարութեանց և յաղթանակներու մասին, հայրենիք-սփիւռք կապերու ներկայ կացութեան և հայ երիտասարդութեան այժմու ձգտումներուն և մտածելակերպի շուրջ։ Յարգելի ընկերը իր խօսքերուն վերջաւորութեան կոչ ըրաւ, որ սփիւռքահայ կազմակերպութիւնները, անկախ իրենց գաղափարական սկզբունքներէն, միացեալ գործեն սփիւռքահայութեան պահպանման և գոյատեւման գծով։

Ընկեր Կուժունիի այս խորիմաստ արտայայտութիւնները բուռն ծափերով ողջունուեցան ներկաներուն կողմէ։

Ընկեր Սարգիս Պալաեան բեմ գալով յայտարարեց, որ սրահին երէց հիմնադիր անդամներէն՝ ընկեր Խորէն Իսկէնեան, ազգային և հասարակական 60 տարիներու վաստակ մը ունի և այս բարեպատեհ առթիւ սրահի վարչութիւնը, ի նշան երախտագիտութեան և յարգանքի, ոսկեայ յուշամետալով մը որոշած է պարգեւատրել իր ալեհեր ընկերը, ու խնդրեց հանդիսութեան նախագահէն որ այդ յուշամետալը զետեղէ վաստակաւոր և վեթերան ընկերոջ կուրծքին։

Ընկեր Խորէն Իսկէնեան բեմ հրաւիրուեցաւ, և ընդհանուրին ծափահարութեանց ներքեւ, ընկեր Կուժունի ընկեր Իսկէնեանի կուրծքին զետեղեց այդ արժէքաւոր ոսկէմետալը, որ գործն է արուեստագէտ-ոսկերիչ ընկեր Նուպար Կէրիկեանի:

Այս հանդիսաւոր պահէն ետք, Առաջնորդական Տեղապահ Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեանի կողմէ արտասանուած «Պահպանիչ»ով՝ վերջ գտաւ Հայկական Ընթերցասրահի հիմնադրութեան 70 ամեակին նուիրուած գեղարուեստական այս մեծ հանդիսութիւնը։ Գ. Գ.

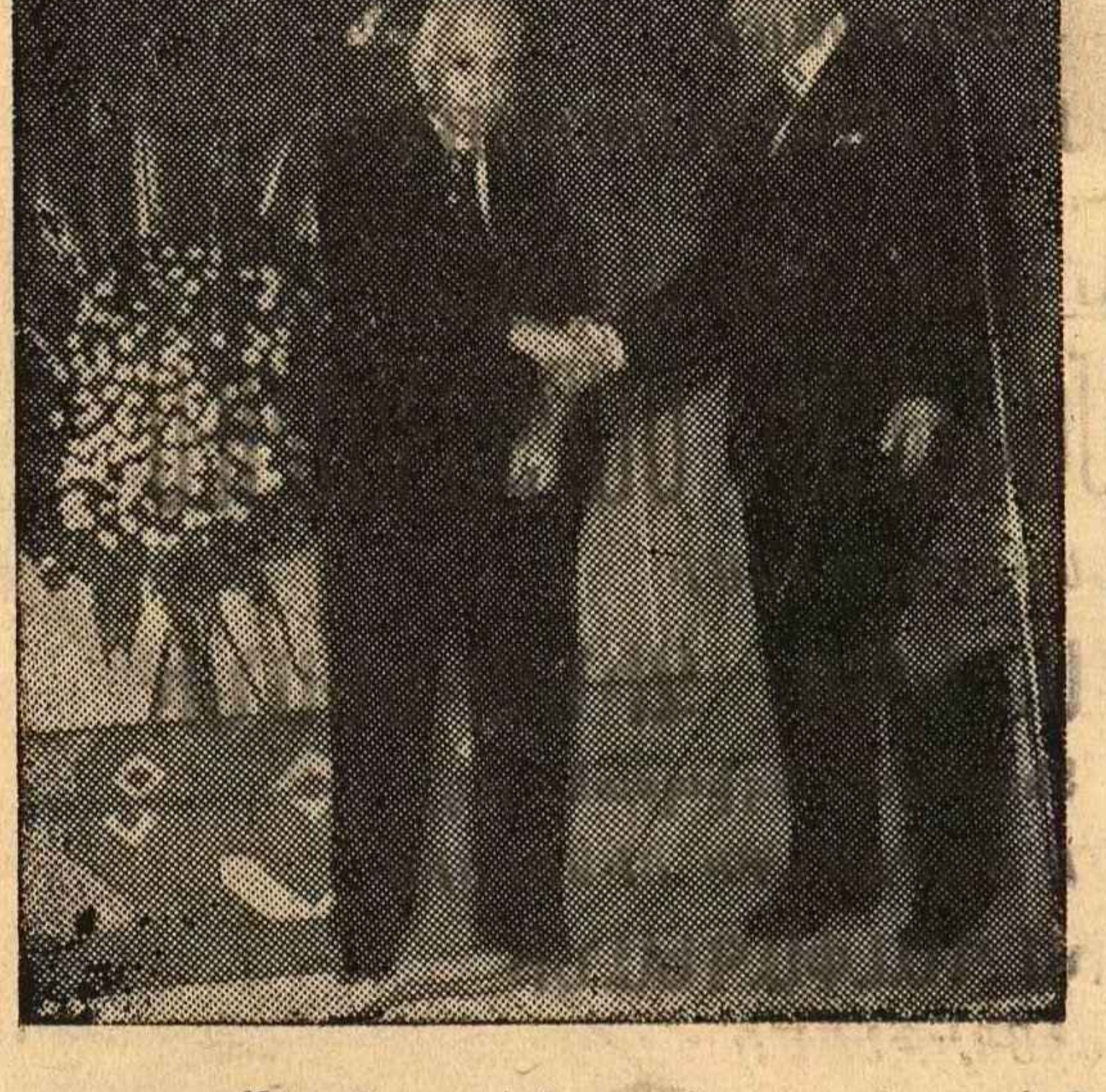

Պարգեւատրումէն ետք՝ ընկեր Յարութիւն Կուժունի կը շնորհաւորէ ընկեր Խորէն Իսկէնեանը, իր վաթսունամեայ հասարակական եւ ազգային բեղուն գործունէութեանը առթիւ։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏ ՎԱՀԷ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱ ՄԵԿՆԵՑԱՒ

Ուրախութեամբ տեղեկացանք որ մեր բարեկամ արուեստագէտ Տէր և Տիկին Կարօ Վարժապետեանի զաւակը՝ երիտասարդ նկարիչ Վահէ Վարժապետեան, անցեալ Երկուշաբթի առաւօտ Եւրոպա մեկնած է, երկու ամիսներու ընթացքին այցելելու համար Իտալիա, Սպանիա և Փորթուգալ, մօտէն ծանօթանալու այդ երկիրներուն և ժողովուրդներուն արուեստին, ու վերադարձին իր հետ բերելու նոր նիւթերու պաշար մը և այսպիսով ճոխացնելու՝ յառաջիկայ աշնան «Հիլթըն» հիւրանոցին մէջ իր կազմակերպելիք նկարչական ցուցահանդէսին ներկայացնելիք կտաւներուն նիւթերը։

Բարի ճանապարհ, յաջողութիւն և բարի վերադարձ կը մաղթենք այս արժէքաւոր հայ երիտասարդին:

ՍՏԱՑԱՆՔ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք.

ARAB DIGESTի Մարտ-Ապրիլ 1973 միացեալ համարը՝ ճոխ բովանդակութեամբ, պատկերազարդ եւ գեղեցիկ տպագրութեամբ: Հրատարակիչն է մեր բարեկամ Պր. Յակոբ Թանգեան։ Տպաքանակն է 120.000։ Բաժանորդագրութիւնը 12 տոլար՝ արտասահմանի համար։

Հասցէ.
Tankian Publishing Corp.,
G.P.O. Box 638, New York
N. Y. 10001

ՇԻՐԱԿ Ձայնագրեալ Երգարան թիւ 5։ Հրատարակութիւն Հաննէսեան եղբայրներու, Պէյրութ, Լիբանան, 1973:

Այս գեղատիպ նոխ երգարանը կը պարունակէ մօտ 90 ձայնագրեալ եւ դաշնաւորեալ երգեր, սիրերգներ, միջնադարեան տաղեր, խմբերգներ, աշուղական երգեր, ժողովրդական-էդրատային երգեր, հայկական գաւառական պարեր եւ այլ։

Խմբաւորումը եւ դասաւորումը կատարած են Յովհ. եւ Կարապետ Հաննէսեան եղբայրները։ Տպագրուած է «Շիրակ» տպարանին մէջ (Պէյրութ)։ Ներքին շապիկի գծագրութիւնը՝ Յ. Թորոսեանի, արտաքին կողքը, բազմագոյն եւ մեծածաւալ, վերարտադրութիւնն է Հայաստանի Երգի-Պարի պետական վաստակաւոր համոյթին՝ Ս. Հռիփսիմէի տաճարին առջեւ կատարած «Վարդանանց Տօն»ը պարի նկարին։

Տպագրական այս հրաշակերտ գործին գինն է 8 Տոլար։

Հասցէ.
Shirag Press
Hannessian Bros.
Nahr Street
BEYROUTH (Lebanon)

«ՎԱՀՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆ», հեղինակ Ռուբէն Զարեան, «Հայաստան» հրատարակչութիւն Երեւան, 1972։

Հայ աշխարհահռչակ դերասանին հետ՝ հեղինակին յուշերը պարունակող այս հետաքրքրական գործը կը բաղկանայ աւելի քան 160 էջերէ:

Թերթիս խմբագիրին հասցէագրած այս գիրքը մակագրած է նոյնինքն հեղինակը՝ Արուեստաբան – Շեքսփիրագէտ Փրոֆ. Տոքթ. Ռուբէն Զարեան։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հայկական Ընթերցասրահի հիմնադրման 70 ամեակի հանդիսութեանց առթիւ, շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ նուիրատուութիւնները.

	Ե. Ոսկի
Տէր և Տիկին Խաչատուր Րէյիզեան	25
ՊՊ. Ս. Ա. և Յ. Սիմոնեան եղբայրներ	10
Տէր և Տիկին Տիրան Կիւրեղեան	5
Տիկին Տոքթ. Աստղիկ Փափազեան	2
Տէր և Տիկին Բիւզանդ Բրուտեան	2
Զեյնա հաստատութիւն	2
Քեռմա հաստատութիւն	2
Տէր և Տիկին Կարօ Ներսէսեան	1
Տէր և Տիկին Նուպար Զօփուրեան	1
Պր. Ջոհրապ Կարսեան	1
Պր. Համօ Կարսեան	1

ՍՏԱՑՈՒԱԾ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԵՒ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Հայկական Ընթերցասրահի հիմնադրման 70 ամեակի տօնակատարութեանց առթիւ ստացուած շնորհաւորական նամակներ և հեռագիրներ.

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոս (Էջմիածին)
Սփիւռքահայութեան հետ Մշակութային Կապի Կոմիտէի Նախագահութիւն (Երեւան)
Ս. Դ. Հնչ. Կուս. Կեդրոնական Վարչութիւն
Հայկական Բարեգործական Ընդհ. Միութիւն - Գահիրէ
Հայ Գեղարուեստասիրաց Միութիւն - Գահիրէ
Կոկանեան Սրահ - Հելիոպոլիս
«Տիգրան - Երկաթ» Հայ Մշակ. Միութիւն - Աղեքսանդրիա
Եգիպտահայ Երգչախումբ - Գահիրէ
«Արարատ» օրաթերթ - Պէյրութ
«Սահակեան - Լեւոն Մկրտիչեան» Լիսէի Տնօրէնութիւն - Պէյրութ
«Նոր Սերունդ» Մշակութային Միութիւն - Պէյրութ
Հ.Մ.Մ.ի Վարչութիւն - Պէյրութ
Հ.Մ.Մ.-ՄԱՍԻՍի Վարչութիւն - Պէյրութ
Տէր եւ Տիկին Սեդրակ Շահէն - Լոս Անճելըս
Օշական Քհնյ. Աշըգեան - Խարթում
Ալիքսանեան Վահան - Աղեքսանդրիա
Մկրտիչ Անդրանիկ Բեմպէնեան - Աղեքսանդրիա
Քէօշկէրեան Մուրատ - Աղեքսանդրիա
Անտուրեան Յակոբ - Աղեքսանդրիա
Սէֆէրեան Վրէժ - Աղեքսանդրիա
Պանոսեան Մինաս - Աղեքսանդրիա
Տէմիրճեան Աւետիս - Պէյրութ
Տիրարեան Ռուբէն - Հալէպ
Գրասուն Կ. Տօնիկեան եւ Որդիք - Պէյրութ
Ակինեան Տիրան - Դամասկոս
Մարի եւ Էօժէնի Պարսումեաններ - Հալէպ
Համալեան Սեփան - Դամասկոս

اقرأ
المجلة السوفيتية

ԿԸ ԲՈՎԱՆԴԱԿԷ ԱՄԷՆ ԻՆՉԻ ՄԱՍԻՆ, ԶՈՐ Կ՚ՈՒԶԷՔ ՏԵՂԵԿԱՆԱԼ.

- Սովետական Միութեան մասին.
- Արաբ եւ Սովետ յարաբերութեանց մասին.
- Լոյս կը տեսնէ ամէն ամսու 5ին եւ 20ին.
- Կը վաճառուի միմիայն 2 ե. դ.ի.
- Տարեկան բաժանորդագրութիւնը՝ 40 ե. դ.
- Խմբագրութեան հասցէն է. 5ա., Շարա Ալ - Մաահաս Էլ Սուիսրի, Զամալէք, հեռախօս թիւ 810566
- Կը հրատարակուի Սովետական Մամուլի գրասենեակին կողմէ.
- Նիւթերը հայթայթուած են «ՆՈՎՈՍԹԻ» Լուրերու Գործակալութեան կողմէ.

ՋԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
14 ՅՈՒՆԻՍ 1973

ՅՈԲԵԼԻՆԱԿԱՆ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Ի ՊԱՏԻՒ

ԱՐԺ. Տ. ՍԱՀԱԿ Ա. ՔՀՆՅ. ՇԱՔԱՐԵԱՆԻ

ԻՐ ՔԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ՉՈՐՍ ԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԱՆ
ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ
ԳԵՐՇ. Տ. ԶԱՒԷՆ Ս. ԵՊՍ. ՉԻՆՉԻՆԵԱՆԻ
(Բարեխնամ Առաջնորդական Տեղապահ Եգիպտահայոց)
ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՈՒ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ
ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ
Շաբաթ, 16 Յունիս 1972, կ. ե. ժամը 8ին
ՀԵԼԻՈՊՈԼՍՈՅ ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ՊԸԼԸՔՏԱՆԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ
ՏԵՂԻ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՊԱՏՇԱՃ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
Մուտքը մասնաւոր հրաւէրով
ԳԱՀԻՐԷԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԳԱՐԷՆԵՐԸ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

մղումով, ընկերային արդարութեան կը ձգտին, տեսլական ունին Սոցիալիզմը, որ համաշխարհային գրութիւն է այսօր եւ որուն ամբողջական յաղթանակը ապահով է վաղուան արշալոյսին պէս։

Քսան Հերոսները իրենց պատմական դերով, իրենց անհատական ու հաւաքական խիզախութեամբ, իրենց ազգային ու համամարդկային տեսլականներուն վեհութեամբը կը փառաւորեն Հնչակեան Կուսակցութիւնը։ Բայց այս պատմական ժառանգութեան բո՛ւն տէրը Հայ ժողովուրդն է, քանի անո՛ր ծնունդն է Հնչակեանութիւնը, որ, ինչպէս երէկ, նմանապէս այսօր, կը շարունակէ մնալ անշեղ իր ազգային եւ համամարդկային սկզբունքներու գործադրութեան ուղիին վրայ։ Ան կը մնայ հաւատարիմ իր առաջադրութիւններուն, եւ, զինուած Քսաններու ոգիով, կը դիմագրաւէ նոր զոհողութիւններ, ի հարկէն նոր քսաններ ալ տալու, եթէ այդպէ՛ս պահանջեն հայ ժողովուրդին շահերը։

«ԱՐԱՐԱՏ»

ԳԱՀԻՐԷԻ ԹԵՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ՎԵՐՋԻՆ ՆԻՍՏԸ

(Շարունակութիւն Դ. էջէն)

5.– Փոխանորդագրութեան հարց.

Տեղապահ Սրբազան Հայրը յիշեցուց՝ թէ ներկայ ամսուայ ընթացքին, յորդանջի Յոբելինական հանդիսութիւն մը պիտի կատարուի՝ ի պատիւ Առաջնորդական Տեղապահի Փոխանորդ՝ Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեանի, իր քահանայական երեսուն եւ չորս տարուայ գործունէութեան եւ վաստակին համար։

Տրուած ըլլալով որ Արժ. Տէր Հայրը այլեւս հանգիստի պէտք ունի եւ հիմնուելով Կազմական Կանոնագրի տրամադրութեան, Սրբազան Հայրը եւ Պատկ. Քաղաքական Ժողովը համաձայն գտնուած են նշանակել Հոգշ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Բապուճեանը՝ որպէս Առաջնորդական Տեղապահի Փոխանորդ, ստորագրութեան եւ իրաւասութեան ամբողջական իրաւունքներով։

Ժողովը ծափահարութիւններով յայտնեց իր շնորհակալիքը եւ գնահատանքը Արժ. Տ. Սահակ Հօր, իր երկարատեւ ծառայութեան համար, ինչպէս նաեւ իր շնորհաւորութիւնները եւ ուրախութիւնը՝ Հոգշ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Բապուճեանի, իր նոր պաշտօնին համար։

Ատենապետ Պր. Արթօ Պըլըքտանեան յայտարարեց, թէ Աղեքսանդրաբնակ ազգային բարերարներ՝ Տէր եւ Տիկին Ս. Զուհաճեան ամոլը, իրենց երրորդ շէնքն ալ փափաքած են սրտաբուխօրէն նուիրել Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարանին։ Այս շէնքը եւս կը գտնուի Աղեքսանդրիա, Թամլէ թաղամասին մէջ։ Սկզբնական համաձայնութիւնը արդէն ստորագրուած ըլլալով, ազնիւ նուիրատուն նամակով մը կը խնդրէ մեր Պատկ. Թեմական Ժողովէն, որ ինչպէս նախորդ իր երկու շէնքերուն նուիրատուութեան պարագային (Մայիս 1959) այս անգամ եւս անհրաժեշտ փոխանորդագրութեան իրաւունքը տրուի ատենապետ Պր. Արթօ Պըլըքտանեանին, որպէսզի այս վերջինը՝ յանուն Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարանին, ստորագրէ նուիրատուութեան վերջնական եւ օրինական թուղթերը։

Ժողովը երկարատեւ ծափահարութիւններով յայտնեց իր շնորհակալութեան, գոհունակութեան եւ երախտագիտութեան զգացումները՝ գաղութին յօգուտ եղած այս իշխանավայել ժեսթին համար։

Ատենապետ Պր. Արթօ Պըլըքտանեան յայտնեց իր շնորհակալիքը Պատկ. Ժողովին, որ միաձայնութեամբ իրեն տուաւ խնդրուած փոխանորդագրութեան իրաւունքը։ Նուիրուած շէնքին արժէքը եւ եկամուտը աւելի է՝ քան նախապէս նուիրուած երկու շէնքերուն արժէքները եւ եկամուտներուն միացեալ գումարը։

Օրակարգին նիւթերը սպառած ըլլալով, ժողովը փակուեցաւ ժամը 9ին՝ Տեղապահ Սրբազան Հօր «պահպանիչ»ով։

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԴԻՒԱՆ ԳԱՀԻՐԷԻ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

* * *

ՕՐ. ՆՈՐԱ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ
ԵՒ
ՊՐ. ԷՏՈՒԱՐ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
խօսնեցեալք

Գահիրէ 30-5-73

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները խօսնեցեալ զոյգին, ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն։

* * *

«ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Ողբ. Տիկին Ֆլորա Մեսթուճեանի մահուան տխուր առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն.
Տէր եւ Տիկ. Վահէ Գոսապեան 200
» » Լեւոն Գալեան 200

Ողբ. Գրիգոր Գասմաճեանի վաղաժամ եւ դառնակսկիծ մահուան առթիւ, Պր. Տիգրան Ստեփանեան եւ դուստրը կը նուիրեն 100 ե. գ.։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Օր. Աղաւնի Բաբազեանի ընդ Պր. Անթուան Գասպարեանի բարեբաստիկ նշանախօսութեան ուրախ առթիւ, Տէր եւ Տիկին Հայկ Օհաննէսեան կը նուիրեն 100 ե. գ.։

Ողբ. Տիկին Ֆլորա Մեսթուճեանի մահուան տխուր առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն.
Տէր եւ Տիկ. Սարգիս Գալաեան 200
» » Զաւէն Գալաեան 100

Հ.Մ.Ը.Մ.-ՆՈՒՊԱՐԻՆ ՀԵԼԻՈՊՈԼԻՍ

Պր. Անթուան Գասպարեանի ընդ Օր. Աղաւնի Բաբազեանի բարեբաստիկ նշանախօսութեան ուրախ առթիւ, Տէր եւ Տիկին Կայծ Թուֆայեան կը նուիրեն 100 ե. գ.։

ԱՂԵՔՍ. ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ

Տիկին Մարի Ճամպազեան 100 ե. գ., իր սիրելի ամուսնոյն ողբ. Վահրամ Ճամպազեանի մահուան 17րդ տարելիցին առթիւ։

Տիար Հայկ Համալեանէ 200 ե.գ., Տէր եւ Տիկին Զաւէն Կէպէլեանի (Վենեզուելա) անդրանիկ զաւակով մը բախտաւորուելնուն եւ տիկնոջ վտանգաւոր գործողութենէ մը ազատած ըլլալուն առթիւ։

ՊՕՂՈՍԵԱՆ ՃԱՇԻ ՍԵՂԱՆԻՆ

Տէր եւ Տիկին Արթիւր Ուզունեան 100 ե. գ., ողբ. Լեւոն Հիւրմիւզի մահուան տխուր առթիւ։

Ս. ՊՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՊԱՅԾԱՌՈՒԹԵԱՆ

Տէր եւ Տիկին Գրիգոր եւ Վիքթորիա Լէյլէկեան ու իրենց թոռնիկը՝ Արմէն Լէյլէկեան 500 ե.գ. կը նուիրեն, իրենց զաւակին, հարսին եւ ծնողքին՝ Տէր եւ Տիկին Նուպար եւ Իրմա Լէյլէկեաններու արտասահման կատարած (Գանատա եւ Անգլիա) համբորդութենէն իրենց վերադարձին ուրախ առթիւ։

Գ. եւ Մ. Սարաֆեան եղբայրներէ 100 ե.գ. իրենց սիրեցեալ հօր՝ ողբ. Արսէն Սարաֆեանի մահուան 37րդ տարելիցին առթիւ եւ անոր քաղցր յիշատակին։

Պէնօհանեան ընտանիքէ 300 ե.գ. Օր. Անի Կարապետեանի ընդ Պր. Երուանդ Ծաճռեանի նշանախօսութեան ուրախ առթիւ։

Տիկ. Հայկուհի Կոնոյեանէ 100 ե.գ. իր քրոջ Նազենի Գէորգեանի (Հայաստան) մահուան քառասունքին առթիւ։

Տիկ. Մարի Աւագեանէ (Սիտնէյ) 100 ե.գ. իր ննջեցեալներու քաղցր յիշատակին՝ Ս. Գէորգ Մատրան Պայծառութեան։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ-ԳԱՀԻՐԷ

Հինգշաբթի, 14 Յունիս 1973, կ. ե. ժամը 9ին
ՏԱՐԵԳԱՐՁԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ
(Մայիս եւ Յունիս ամիսներու մէջ ծնած անդամ-անդամուհիներուն)
Հայ երիտասարդութիւնը սիրով կը հրաւիրուի
ԹԵԹԵՒ ՃԱՇԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ
ՏԵՍԱԿԱՒՈՐ ԼԻՑՔ (ՏՈԼՄԱ), ՄԱՍՈՒՆ ԵՒ ԶՄԵՐՈՒԿ

◆

Հինգշաբթի, 21 Յունիս 1973, կ. ե. ժամը 9.15ին
ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔՆԵՐՈՒ ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ՄՐՑԱՆՔ

Փափաքողներէն կը խնդրուի նախապէս արձանագրուիլ, այդ օրուան մրցանքին մասնակցելու համար, առաւելագոյն երեք զուարճալիքներով։ Դատական մարմին մը պիտի որոշէ լաւագոյն զըւարճալիքը եւ լաւագոյն ներկայացնողը։

◆

Հինգշաբթի, 5 Յուլիս 1973, կ. ե. ժամը 8.30ին
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ
Ի ՊԱՏԻՒ
ՀԱՅ ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐՈՒՆ
կը խնդրուի նկատի ունենալ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ՊՕՂՈՍԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՄԵԼԳՈՆԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ
ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ
ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ
ԳԵՐՇ. Տ. ԶԱՒԷՆ Ս. ԵՊՍ. ՉԻՆՉԻՆԵԱՆԻ
(Առաջնորդական Տեղապահ Եգիպտահայոց)
ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ
ՏԻԱՐ ՄԱՐՏԻԿ ԶԱՐՊՀԱՆԷԼԵԱՆԻ
(Ատենապետ Պատկ. Թեմական Ժողովի)
Կիրակի, 17 Յունիս 1973, կ. ե. ժամը 5.30ին
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ «ԿՈՄԻՏԱՍ» ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ
ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ
ԳԵՐՇ. Տ. ԶԱՒԷՆ Ս. ԵՊՍ. ՉԻՆՉԻՆԵԱՆԻ
(Առաջնորդական Տեղապահ Եգիպտահայոց)
ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ
ՊՐ. ԱՐԹՕ ՊԸԼԸՔՏԱՆԵԱՆԻ
(Ատենապետ Պատկ. Թեմական Ժողովի)
Կիրակի, 17 Յունիս 1973, կ.ե. ժամը 7ին
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՍ ՇՐՋԱՓԱԿԻՆ ՄԷՋ
ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ
ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԱՇԱԿԵՐՏԱԿԱՆ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄԱՐԶԱՀԱՆԴԷՍ
ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ
ԳԵՐՇ. Տ. ԶԱՒԷՆ Ս. ԵՊՍ. ՉԻՆՉԻՆԵԱՆԻ
(Առաջնորդական Տեղապահ Եգիպտահայոց)
ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԵԱՄԲ ՄԱՐԶԱՆՔԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ
ՊՐ. ԿԱՐՊԻՍ ԳԱԼՓԱԳԵԱՆԻ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ
ՍՊԱՅԻՑ ԴՊՐՈՑԻ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ
Կիրակի, 24 Յունիս 1973, կ. ե. ժամը 7ին
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՍ ՇՐՋԱՓԱԿԻՆ ՄԷՋ

«Տիգրան-Երկաթ» Հայ Մըշակ. Միութենէն 500 ե.գ., Ապրիլ 24ի տօնակատարութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի։

«Տիգրան-Երկաթ» Ուսանողական Մարմինէն 500 ե.գ. Ապրիլ 24ի տօնակատարութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի։

Հ.Բ.Ը.Մ. Աղեքսանդրիա 500 ե.գ. Ապրիլ 24ի տօնակատարութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի։

Հ.Մ.Ը.Մ. Նուպար Աղեքսանդրիա 500 ե.գ., Ապրիլ 24ի տօնակատարութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի։

Պէնօհանեան ընտանիքէ 300 ե.գ. ողբ. Զարուհի Գարօղլանեանի մահուան տխուր առթիւ։

ՃԱՀԱԿԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

چاهاكير
جريدة أسبوعية
ص.ب ٢١١١ بالقاهرة ج.ع.م. ت ٩١٥٠١٣
صاحبة الامتياز : السيدة عايدة سيروبيان (بالايان)
TCHAHAKIR
HEBDOMADAIRE ARMENIEN
B.P. 2111 Le Caire (R.A.U.) • Tél. 915013
Adresse Télégraphique TCHAHAKIR, Cairo
Rédacteur en chef ; SARKIS BALAYAN

Արտօնատէր — ԱՅՏԱ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
Սեփականատէր խմբագիր — ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԼԵԱՆ

Հիմնուած 1948ին
Տպաքանակ 3000

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ ԹԻՒ 484—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 21 ՅՈՒՆԻՍ 1973
ՀԱՏԸ ՋԵՌՈՒՔԷ 3 Եգ. Դհկ. կամ 25 Լիբ. Դհկ.
عدد رقم ٤٨٤ — الخميس ٢١ يونيو ١٩٧٣

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻ 70 ԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԵԱՆ
ԼԻԲԱՆԱՆԱՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՉ՝
ԸՆԿԵՐ ՏՈՔԹ. ԱՐՇԱԿ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Հարազատներ՝

Ցետադարձ ակնարկ մը երբ կը նետենք մեր ժողովուրդի հեռաւոր եւ մօտաւոր անցեալին վրայ, մենք դէմ-հանդիման կը գտնուինք հակադիր երկու երեւոյթներու հետ, որոնք կը զատորոշեն մեզ միւս ժողովուրդներէն:

Առաջին իրողութիւնը պատմական՝ այն է, որ մեր ժողովուրդը միշտ գտնուած է մահուան անդունդին եզրին, ֆիզիքական կորուստի մնայուն սպառնալիքներու տակ, ազգովին բնաջնջուելու պայմաններու մէջ։ Ան՝ որուն ձեռքը հասած է հայուն հայրենիքին, ան՝ որ անցած է հայուն հայրենիքէն, ան՝ որ իր գերիշխանութիւնն է հաստատած հայուն հայրենիքին վրայ, փորձած է կործանել զայն և՛ որպէս օճախ, և՛ որպէս ժողովուրդ, և՛ որպէս պատմական հետք։

Այս ճշմարտութեան դիմաց, պատմական երկրորդ իրողութիւնն ալ այն է, որ հայը միշտ ալ վերապրած է, փիւնիկի նման միշտ ալ յարութիւն է առած: Որքան դժնդակ, որքան ահարկու է եղած իրեն սպառնացող վտանգը, այնքան ուժեղ է դարձած հայ ժողովուրդին դիմադրականութիւնը. որքան արիւնաքամ են եղած իրեն հասած գրոհները, այնքան վճռակամ է դարձած իր ապրելու, իր ազգային գոյութիւնը պարտադրելու պնդաճակատումը, որքան կտրուկ է իջած ոսոխին եաթաղանը իր պարանոցին վրայ, այնքան փարած իր պատմա-անհատականութեան ու պաշտպանած զայն իր եղունգներով։ Ու եթէ երբեք հիմնայատակ քարուքանդ են ըրած իր հայրենիքը, ան հիմնովին քանդակած է նոր հայրենիք՝ նոյն այդ փլատակներուն վրայ, նաեւ՝, երբ պատմական տխուր դէպքերու բերումով զինք դուրս են շպրտած իր սեփական օճախէն, պատմական հողերէն, հայը երբեք չէ ուրացած իր ազգային պատկանելիութիւնը, կերտած է գաղթաշխարհ՝ ուր վերածնած է որպէս ազգային ամբողջութիւն, իբրեւ ժողովուրդ, մշակոյթ, գիտութիւն եւ ազգային աւանդութիւններու ջղուտ պաշտպան, ոչինչ զիջելով իր ազգասիրութենէն, հայրենասիրութենէն, մշակութասիրութենէն եւ վերջապէս իր ազգային իտէալներէն։

Այսպէս ուրեմն, Հռովմէացիներու, Շահ Աբասներու, Լէնկթիմուրներու եւ Օսմանցիներու թողած փլատակներու ընթերքներէն, ինչպէս Լորտ Պայրըն պիտի ըսէր իտալացին, «փիւնիկի նման յարութիւն առաւ» Սարդարապատով մկրտուած հայութիւնը, վերջնականապէս Արաքսէն անդին շպրտելով բանթուրքականութիւնը, կերտեց մերօրեայ հայրենիքը՝ Սովետական Հայաստանը, որուն քառատրոփ վերելքը՝ գլխապտոյտ, բարգաւաճ առօրեան՝ լուսաշող եւ կրանիթեայ հաւատքը հանդէպ իր ապագային՝ պարզապէս հիացմունք կը պատճառեն ողջ մարդկութեան։

Այսպէս ուրեմն՝ սովէ, զրկանքներէ, համատարած տեղահանումներէ եւ եղեռններէ մազապուրծ ճողոպրած հայը՝ պանդխտութեան ցուպը ձեռքին ինկաւ օտար ափերու վրայ, վնտռեց ֆիզիքական ապահովութիւն, որոնց երդիկ եւ ապրելու հնարաւորութիւն, ու երբ գտաւ՝ հաստատեց կայք, կերտեց գաղթօճախ, ուր ամուր կառչած իր մշակոյթին, ազգային աւանդութիւններուն, ազգասիրաբար եւ հայրենասիրաբար սկսաւ զարկ տալ իր ֆիզիքական եւ հոգեմտաւոր աճին, ազգովին վերակազմակերպումին, ինչպէս նաեւ ազգային իտէալներու նուիրագործումը միշտ սրբազան նպատակ դարձուցած։

Այն վճռակամութեան հետեւանք չէ միթէ՞, որ հայը, սփիւռքահայը, քանդուած մէն մի եկեղեցիի փոխան բարձրացուց տասը եկեղեցի, փլցուած մէն մի դպրոցի դիմաց կառուցանեց տասը դպրոց, փակուած իւրաքանչիւր ակումբի դէմ բացաւ տասը ակումբ, արգիլուած իւրաքանչիւր օրաթերթի դիմաց լոյս ընծայեց տասը օրաթերթ-պարբերաթերթ, կազմակերպեց իր վտարանդի զաւակներուն ազգահաւաքը, ստեղծելով միջոցներ անոնց ֆիզիքական եւ հոգեմտաւոր զարթօնքը ապահովելու համար։

Ազգահաւաքի, ազգապահպանման եւ ազգային իտէալներու նուիրագործման համար նախաձեռնուած միջոցառումներու ծիրին մէջ կ՚իյնայ հաստատապէս Հայկական Ընթերցասրահին ծնունդ առնելը, որ որպէս ազգային անհրաժեշտութիւն, գործի ձեռնարկեց հայ նոր սերունդներէ ներս դեռ եւս աւելի 70 տարիներ առաջ:

Այն օրերուն, երբ Արեւմտահայաստանը կ՚ապրէր իր գոյութեան խոշորագոյն արհաւիրքը, անպատմելի մղձաւանջը ազգովին կը ցնցէր համայնակուլ մահուան անողորմ շունչը ու անգամ

(Շարունակութիւնը տես էջ 5)

1111

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆԻ ՍՊԻՏԱԿ ՏԱՆ ՄԷՋ
ՆԻՔՍԸՆ-ՊՐԵԺՆԵՒ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐԸ

Ս. Միութեան Կոմկուսի Կենտկոմի Ընդհ. Քարտուղար Լէոնիտ Պրեժնեւ, անցեալ Շաբաթ, 16 Յունիս 1973, երեկոյեան ժամանած էր ԱՄՆ, ու իջեւանած «Տէյվիտ Քէմբ» կոչուած հանգըստավայրը. Կիրակի, 17 Յունիսի ամբողջ օրը, Պր. Պրեժնեւ հանգըստացաւ եւ մասամբ ալ Պր. Քիսինճըրի հետ բանակցութեանց օրակարգին շուրջ խորհրդակցեցաւ. Յաջորդ օրը, Երկուշաբթի, 18 Յունիս 1973, առաւօտեան Պր. Պրեժնեւ հելիքոփթերով Սպիտակ Տան մարգագետնին վրայ էջք կատարեց, ուր Պր. Ռ. Նիքսըն եւ պետական ու պաշտօնական բազմաթիւ անձնաւորութիւններ իրեն ժամանման կը սպասէին.

Պետական հիմներու նուագածութենէ, զինուորական պատիւներէ եւ թնդանօթի 21 հարուածներէ ետք, Պր. Նիքսըն երկրին հիւրը ներկայացուց պաշտօնական անձնաւորութեանց. Տասնեւչորս տարիներ ի վեր առաջին անգամն է (Պր. Ն. Խրուշչովի՝ նախագահ զօր. Այզընհաուըրի հրաւէր այցելութենէն ի վեր) որ սովետական եւ ամերիկեան դրօշները քով քովի կը ծածանին Սպիտակ Տան ներսակայ պողոտաներուն վրայ.

«Ամբողջ աշխարհը մեզի կը դիտէ այս պահուս երբ մենք բանակցութեանց կը հանդիպինք» յայտարարեց Պր. Նիքսըն իր ուղերձը կարդալու ժամանակ, «որովհետեւ աշխարհի ժողովուրդները գիտեն, որ եթէ աշխարհի երկու հզօրագոյն երկիրներուն ղեկավարները կրնան միասին աշխատիլ, աշխարհի մէջ խաղաղութեան հաւանականութիւնները զգալիօրէն աւելցած կ՚ըլլան». Յիշեցնելէ ետք, որ անցեալ տարուան իրենց առաջին հանդիպումը՝ Մոսկուայի մէջ, փոխակերպած էր Ս. Միութեան եւ ԱՄՆի միջեւ յարաբերութիւնները, Պր. Նիքսըն աւելցուց. «Այս տարի մենք առիթը ունինք առաւել եւս մեծ յառաջդիմութիւններ կատարելու՝ դէպի մեր հասարակաց նպատակներուն իրականացումը, այսինքն, մեր երկու կառավարութեանց միջեւ լաւագոյն յարաբերութիւններ, մեր երկու ժողովուրդներուն համար աւելի լաւ ապրելակերպ, բայց մանաւանդ աւելի՝ դէպի այն նպատակակէտը՝ որ կը կայանայ սպառազինման բեռին թեթեւացումն ու աշխարհի մէջ խաղաղութեան կառոյցի շինութիւնը».

Պր. Պրեժնեւ, նախագահ Նիքսընի ուղղեալ իր կարճ պատասխանին մէջ ռուսերէնով ըսաւ. «Մեր երկու երկիրներուն միջեւ յարաբերութիւնը կը փոխուի, որովհետեւ մենք միասնաբար մեծ նպատակակէտ ունինք, որ է, իրականացնել սահմանել խաղաղութիւն մը ու մեր մոլորակին ապահովութիւնը», ու ապա աւելցուց. «Մենք շատ պէտք աշխատինք, որպէսզի մեր բանակցութիւնները արդարացնեն մեր ժողովուրդներուն յոյսերը».

Պր. Նիքսըն յաջողութեան նոյն պատրաստակամութիւնը արտայայտած էր, երբ քանի մը վայրկեաններ առաջ բացած էր. «Ես բացարձակ վստահութիւն ունիմ, որ մեր խօսակցութեանց ընթացքին այս յոյսերը յուսախաբութեան չըպիտի մատնուին».

Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեանի
Հոգեւոր Ծառայութեան Յոբելեանը

Նախաձեռնութեամբ Գահիրէի Ազգ. Իշխանութեան, եւ կազմակերպութեամբ Ազգ. Իշխանութեան կողմէ նշանակուած Յոբելինական Յանձնախումբին, անցեալ Շաբաթ, 16 Յունիս 1973, Հելիոպոլսոյ Նուպարեան Ազգ. Վարժարանի «Պըլըքտանեան» Սըրահին մէջ տեղի ունեցաւ Յոբելինական Հանդիսութիւն մը, ի պատիւ Գահիրէի հոգեւոր հովիւներէն Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շաքարեանի, իր հոգեւոր ծառայութեանց 34 ամեակին կապակցութեամբ։

Այս առթիւ կազմակերպուած ընդունելութիւնը հովանաւորեց եւ իր բարձր ներկայութեամբը պատուեց Եգիպտոսի Առաջնորդական Տեղապահ՝ Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեան:

Այս յոբելինական հանդիսութեան նկարագրականը պիտի տանք մեր յաջորդ թիւով:

ՖՈՒԹՊՈԼ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԾՈՎ
ԱԼՄԱ-ԱԹԱՅԻ ՄԷՋ ՄԵԾ ՅԱՂԹԱՆԱԿ ՏԱՆԵԼՈՎ
«ԱՐԱՐԱՏ» ԿԸ ԳԼԽԱՒՈՐԷ ԱՂԻՒՍԱԿԸ

Խ. Միութեան ֆութպոլը ախոյեանութեան գծով՝ վերջին երկու ելոյթներուն պարտութիւններ կրելէ ետք, Երեւանի «Արարատ»ը յաջողեցաւ մեծ յաղթանակ մը իրագործել Ալմա Աթայի մէջ եւ գլխաւորել աղիւսակը։

Հայրենի մարզիկները գերազանց խաղ մը ցուցաբերելով յաջողեցան 4-1 արդիւնք մը իրագործել՝ Ալմա-Աթայի «Կայրաթ»ին դէմ, որ նոյն եղանակին աչքի կը զարնէր իր լաւ արդիւնքներով եւ տպաւորիչ պաշտպանողական խաղով։

«Արարատ»ի այս մեծ յաղթանակը այնքան ալ դիւրաւ իրագործելի յաղթանակ մը չէր, մանաւանդ երբ նկատի առնենք որ «Արարատ»էն կը բացակայէին Խ. Միութեան ազգային եւ ողիմպիական կազմերու անդամներ՝ Արգատի Անդրէասեան եւ Սանասար Գէորգեան։

Այսպէսով «Արարատ»ը, որ առժամապէս կը գրաւէ ընդհանուր դասաւորման առաջին տեղը, երկու յաւելեալ կէտեր ապահովեց՝ մրցակիցի դաշտին վրայ յաղթանակ տանելու» եւ «խոշոր յաղթանակ» ապահովելու գծով:

Մրցումին առաջին կոլը նշանակուեցաւ 2րդ վայրկեանին՝ Նիկոլա Ղազարեանի կողմէ: Դաշտին տէրերը հաւասարեցան 39րդ վայրեանին Նուրի Սրոմինի միջոցաւ:

Կիսախաղէն ետք, Ղազարեան, Պոնտարենքօ եւ Յովհաննէս Զանազանեան յաջորդաբար երեք կոլեր նշանակելով իրականացուցին 4-1 արդիւնքով մեծ յաղթանակ մը։

ՅԱՋՈՐԴ ՄՐՑՈՒՄԻՆ՝
«ԱՐԱՐԱՏ» ՅԱՂԹԵՑ «ՊԱԽԹԱԿՈՐ»ԻՆ 4ՈՎ 0

Երեւանի «Հրազդան» մարզաւանին մէջ եւ ի ներկայութեան 44 հազար ֆութպոլասէրներու, անցեալ Յունիս 2ին «Արարատ» մրցեցաւ Թաշքէնթի «Պախթակոր»ին դէմ եւ տարաւ փառաւոր յաղթանակ՝ մը 4-0 արդիւնքով։

Խաղավարն էր լենինկրացոցի Վ. Ալով:

Կոլերը խփեցին՝ Անդրէասեանը (11 մեթր հարուածներով 4)րդ եւ 68րդ վայրկեաններուն), Մարգարովը (75րդ վայրկեանին)

(Շար. տես էջ 2)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾ ՅՈՅՑ ՎԵՐՏԷՕՆԻ ԵՒ ՏՈՒՕՄՈՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ

Ֆրանսահայերու Միութեան (Փարիզ) կողմէ հետեւեալ հաղորդագրութիւնը ստացած ենք, ինչ կը վերաբերի հայերու կողմէ՝ 20 Մայիս 1973ին կատարուած յիշատակի մեծ ցոյցին, Վերտէօն քաղաքին և Տուօմոնի գերեզմանատանը մէջ։

Բարձր հովանաւորութեամբ եւ ներկայութեամբ Ֆրանսայի Ծերակոյտի նախագահի՝ Պր. Ալէն Փոհէրի եւ Վերտէօնի Առաջնորդ Ն. Վ. Փիէռ Եպս. Պուժյոնի, Կիրակի, 20 Մայիս 1978, Վերտէօնի մէջ տեղի ունեցան բազմաթիւ արարողութիւններ, կազմակերպուած Ֆրանսահայերու Միութեան կողմէ եւ մասնակցութեամբ հայ նախկին մարտիկներու եւ դիմադրականներու, ի յիշատակ Ֆրանսայի համար պատուոյ դաշտին վրայ ինկած հայերուն։

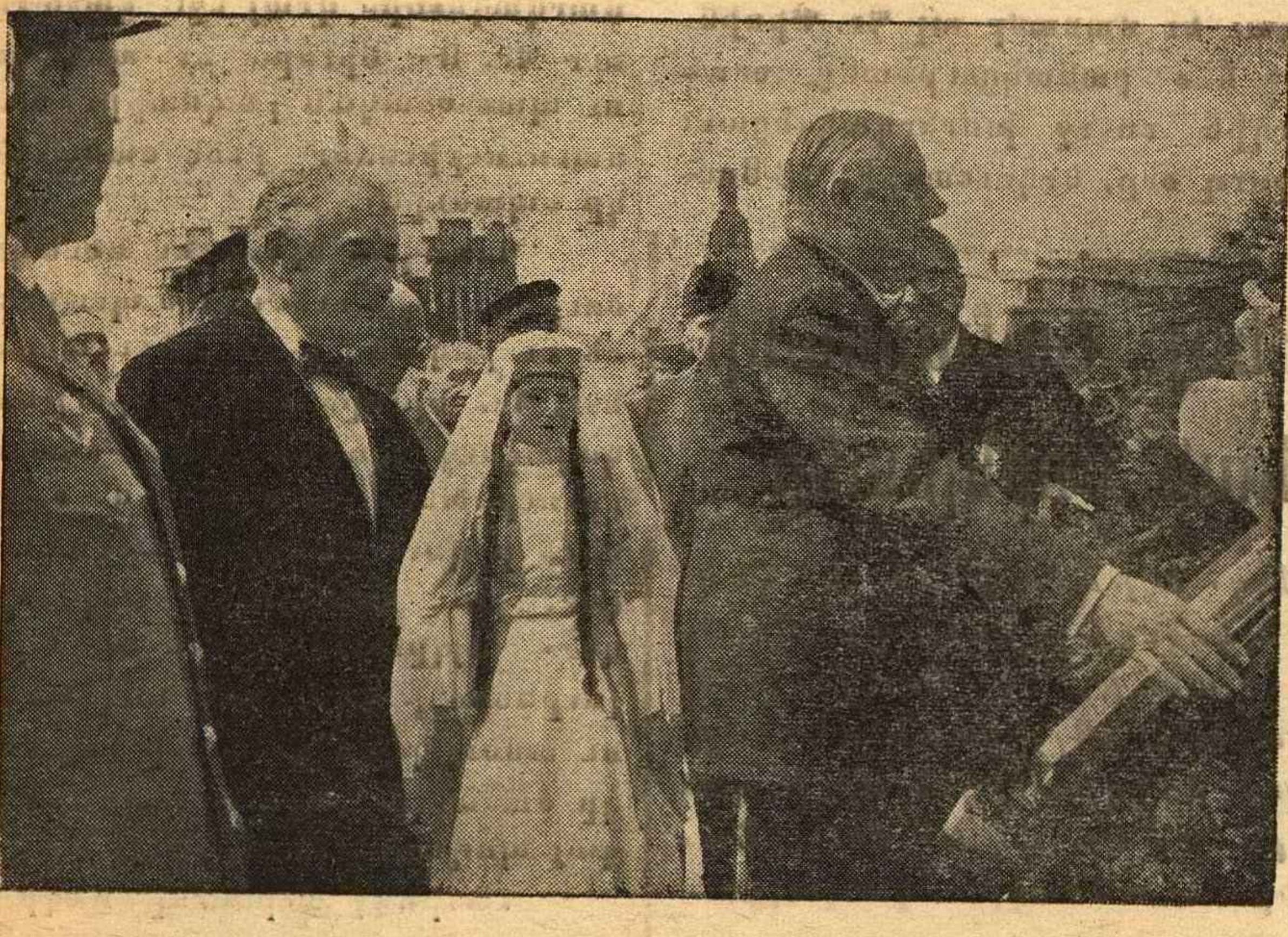

Ֆրանսայի Ծերակոյտին Նախագահը՝ Պր. Ա. Փոհէր ծաղկեպսակ մը կը զետեղէ Վերտէօնի յուշարձանին առջև։ Ձախին՝ Վերտէօնի քաղաքապետը՝ Պր. Ա. Պօկիէթ

Այսպէս, Կիրակի 20 Մայիս 1973, կ. ա. ժամը 11ին, Վերտէօնի Մայր Տաճարին մէջ մատուցուեցաւ հայկական Եպիսկոպոսական ձայնաւոր պատարագ։

Պատարագէն ետք, ժամը 12.30ին, ներկայ հասարակութիւնը, որուն առջեւէն կը քալէր քաղաքապետական նուագախումբը, թափօրով գացին Վերտէօնի Զոհուածներուն Յիշատակարանը, ուր ծաղկեփունջեր զետեղուեցան։ Զինուորական ջոկատ մը «Յարգանք Բարեւ» կատարեց եւ ապա, մէկ վայրկեանի լռութիւն տեղի ունեցաւ, ի ներկայութեան Ծերակոյտի Նախագահ Պր. Ալէն Փոհէրի եւ նախկին նախարար, այժմ Վերտէօնի երեսփոխան եւ քաղաքապետ Պր. Անտրէ Պօկիէրի։

Ապա ներկաները գացին Քաղաքապետարան, ուր Պր. Անտրէ Պօկիէր բարի գալստեան ճառ մը արտասանեց՝ ուղղեալ ուխտաւորներուն եւ Ծերակոյտի նախագահ Պր. Ալէն Փոհէրի, որ իր կարգին ճառ մը խօսեցաւ։

Կէսօրէ ետք ժամը 3.45ին, Տուօմոնի զինուորական գերեզմանատան մէջ ծաղկեփունջեր զետեղուեցան, մեռելական հնչիւններու եւ «զինուորական բարեւ»ի կատարմամբ։

Տուօմոնի Ոսկրադամբարանին մէջ ճառեր արտասանեցին քաղաքական եւ եկեղեցական բարձր անձնաւորութիւններ, որոնց աւարտին՝ բացումը, օրհնութիւնը եւ շղարշի վերացումը կատարուեցաւ քանդակուած երկու յիշատակաքարերուն, որոնք զետեղուած են Ֆրանսայի համար զոհուած՝ Վան եւ Սիս հայկական քաղաքներու մէջ ծնած հայերու յիշատակին։

Ապա հոգեհանգստեան պաշտօնը եւ աղօթքներ կատարուեցան հայկական երեք յարանուանութեանց ներկայացուցիչներուն կողմէ (լուսաւորչական, կաթողիկէ եւ բողոքական)։

Օրուան տօնակատարութիւնները վերջ գտան զինուորական տողանցքով մը, որը գլխաւորեցին կառավարական բարձր անձնաւորութիւններ։

Նախօրէին, Շաբաթ 19 Մայիս 1973, կ. ե. ժամը 8.45ին, Վերտէօնի քաղաքապետական թատրոնին մէջ տեղի ունեցաւ՝ հայկական երաժշտական եւ գրական հանդիսութիւն մը, մասնակցութեամբ 80 երկսեռ երգիչներէ բաղկացած «Սիփան-Կոմիտաս» երգչախումբին։

Այս առթիւ «Լ'Էսթ Ռեփիւպլիքէն» թերթը Վերտէօնի հրատարակութեան՝ 21 Մայիս 1973 թիւին մէջ երաժշտական քննադատ Ժան Տը Սուսոն կը գրէ ի միջի այլոց.

«Անասելին է որակը մեծապէս իշխեցին հայերուն կողմէ երբ նախատօնակ «Վերտէօնի Յիշատակի Օրուան կազմակերպած երաժշտական մեծ հանդիսութեան, որ տեղի ունեցաւ թատրոնին մէջ Շաբաթ գիշեր։

Պատուոյ օթեակին մէջ, Պր. Պօկիէթի (երեսփոխան-քաղաքապետ, որուն հովանաւորութեան ներքեւ դրուած էր այս երեկոյթը) կողքին կը գտնուէին Պր. Ֆըսօ՝ փոխ-կառավարիչը և իր տիկինը, ինչպէս նաեւ Նրգոլա Սրբազանը, ֆրանսահայերու Առաջնորդը (կաթողիկէ «Ձ.») և Պր. Հայկ Քիրքճեան տօնակատարութեանց կազմակերպիչը։

«Զօրավար Թուասէն և իր կնոջը՝ զօրավար Պրուասսիա, Գուալլոն Սրբազանը եւս ներկայ գտնուեցան այս երեկոյթին ինչպէս նաեւ Պր. Մերմազ, Վիեննայի երեսփոխան-քաղաքապետը։

«Ցայտագիրին առաջին բաժինին մէջ ելոյթ ունեցաւ «Ի

(Շար. տես էջ 6)

ԳԱՀԻՐԷ

ՀՆՉԱԿԵԱՆ ՔՍԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏԸ

Անցեալ Կիրակի, 17 Յունիս 1973, Գահիրէի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն՝ ի յիշատակ հոգւոց Քսան Հնչակեան հերոսներուն, որոնք կախաղանով նահատակուեցան Պոլսոյ Պայազիտի հրապարակին վրայ, 1915 Յունիս 15ին. Հայ Ազգին ազատագրութեան համար իրենց տարած սրբազան աշխատանքներուն ընթացքին

Օրուան պատարագիչն էր Հոգշ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Բապուճեան։ Երգեցողութիւնները կատարուեցան «Շնորհալի» երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Մօ. Եդ. Յակոբեանի եւ երգեհոնահարութեամբ Տիկին Շամիրամ Դարմանեանի։

«Տէր Ողորմեա»էն առաջ Արժ. Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Շահարեան կարդաց անուանացանկը քսան նահատակներուն, որոնց հոգիներուն ի յիշատակ տեղի պիտի ունենար հոգեհանգիստը եւ այս առթիւ կարճ ելոյթ մը ունեցաւ՝ հայ ազատագրական պայքարին անոնց բերած մասնակցութեանը մասին։

Արարողութեանց աւարտին, ներկաները հերոսներուն հանդէպ իրենց յարգանքը արտայայտեցին հնչակեան ղեկավարներու։

ՖՈՒԹՊՈԼ

(Շար. Ա. էջէն)

է Պոնտարենքոն (80րդ վայրկեանին)։

Այս մրցումին առաջին կոլով «Արարատ» նշանակեց՝ Ս. Միութեան ֆութպոլի ախոյեանութեանց մրցաշարքերուն (բարձրագոյն դասի) մասնակցութեան ընթացքին իր 600րդ կոլը։

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Էլեկտրագարտիոլոժիի Միջազգային Երկրորդ Խորհրդաժողովը (14րդ Ինթըրնէշնըլ Սիմփոզիում Վեքթոր Գարտիօկրաֆիզում) տեղի պիտի ունենայ այս տարի, Սեպտեմբեր 21-25, Խորհրդային Հայաստանի մայրաքաղաք՝ Երեւանի մէջ։

Խորհրդաժողովի ընթացքին պիտի քննուին գիտական հետեւեալ նիւթերը՝

Ա.) Սրտի ելեկտրական դաշտեր և մակերեսային փոթենսիալներ։

Բ.) Հաշուիչ մեքենաներ էլեկտրոգարտիոլոժիի մէջ։

Գ.) Էլեկտրոգարտիոլոժիի վերաբերեալ արտայայտեալ վիճակներ։

1.- Սրտամկանի մերուկ (ինֆարքթ)։

2.- Նախասրտային և փորոքային գէրաճում։

3.- Սրտի հաղորդականութեան խանգարում։

Այս հարցերը քննութեան նիւթ պիտի դառնան խորհրդաժողովի ընթացքին, հարցազրոյցներու, դասախօսութիւններու, զեկուցումներու և ազատ հաղորդակցութեան ձեւին տակ։

Խորհրդաժողովի գործածական լեզուները պիտի ըլլան ռուսերէնն ու անգլերէնը, համապատասխան թարգմանական դիւրութիւններով։ Իսկ հիւրերուն համար պատրաստուած է կեցութեան յատուկ ծրագիր մը։ Պիտի կատարուին այցելութիւններ՝ Երեւանի Բժշկական և Գիտահետազօտական հաստատութիւնները, տեսարժան վայրեր, օփերաներ ու թանգարաններ։ Խորհրդաժողովէն ետք, առիթ պիտի տրուի հիւրերուն, որ յաւելեալ շրջապտոյտներ կատարեն Խորհրդային Միութեան այլ շրջաններու մէջ։

◆◆

ԳՈՒՆԱՒՈՐ ՀԵՌՈՒՍՏԱՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ՀԱՂՈՐԴՈՒՄՆԵՐ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

ԵՐԵՒԱՆ.— Մայիսմէկեան տօնին օրը լաւ նուէր ստացան Հանրապետութեան հեռուստադիտողները։

Երեւանի հեռուստատեսային աշտարակը սկսաւ հեռարձակել գունաւոր պատկերներ։

Առ այժմ հաղորդումները կը տրուին շաբաթական երեք անգամ։

Այնուհետեւ հեռուստադիտողները հնարաւորութիւն կ'ունենան դիտելու Մոսկուայից տրուող գունաւոր հաղորդումները։

Երեւանի ստուդիայում տեղադրուած գունաւոր հեռուստատեսային կայանքը գնուած է Ֆրանսիայից։ Նրա տեղակալումը և փորձարկումը կատարուել են խորհրդային և ֆրանսիական մասնագէտների կողմից։

Ֆրանսիայից ստացուել է նաեւ շարժական կայան, որի շնորհիւ առաջիկայում Երեւանի ստուդիան Հանրապետութիւնում տեղի ունեցող կարեւորագոյն իրադարձութիւնները կը հաղորդի գունաւոր պատկերներով։

ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԸ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐԱՍՓԻՒՌԷՆ

Ֆրանսական Պատկերասփիւռը, պարբերաբար, Կիրակի առաւօտները ժամը 9.30—10ը, ժամանակ կը յատկացնէ Օրթոտոքս եւ Արեւելեան Եկեղեցիներուն եւ այդ յայտագիրներու կարգին նաեւ Հայաստանեայց Եկեղեցիին եւ հայկական աւանդութիւններուն։

Կիրակի առաւօտեան հաղորդագրութիւն մը՝ ամբողջովին նուիրուած էր Հ. Բ. Ը. Միութեան Նուպարեան Մատենադարանին եւ անոր կատարած նշանակալից դերին, հայկական մշակոյթի ծանօթացման գծով, մասնաւորապէս հայագիտական նիւթերու եւ հայոց պատմութեան մարզերուն մէջ։

Պատկերասփիւռի խօսնակը, նախ տեղեկութիւններ տուաւ Նուպարեան Մատենադարանի մասին, յայտնելով, որ ան Հ. Բ. Ը. Միութեան կը պատկանի, հիմնուած է 1927ին, Պօղոս Նուպարի նուիրատուութեամբ եւ ներկայիս կը պարունակէ աւելի քան 25 000 հատոր գիրք։ Ապա, լրաբերը հարցումներ ուղղեց ներկայ ընթերցողներուն իրենց կատարած աշխատասիրութիւններուն մասին։

Գերապայծառ Ե. Ամատունի հակիրճ ելոյթ մը ունեցաւ հայ գրականութեան մասին ու թուեց հայագիտութեան նուիրուած գլխաւոր մատենադարանները, որոնք կը գտնուին Ս. Էջմիածին, Երեւան, Երուսաղէմ, Վիեննա եւ Զմմառ։ Մասնաւորաբար շեշտեց այն կարեւոր ծառայութիւնները՝ զորս Նուպարեան Մատենադարանը կը մատուցանէ Փարիզի մէջ, ի նպաստ հայկական մշակոյթին, աղբիւր հայթայթելով եւ օգտակար հանդիսանալով բոլոր անոնց՝ որոնք հայագիտական հարցերու շուրջ ուսումնասիրութիւններ կը կատարեն։

Փրոֆ. Յ. Սվաճեան բսաւ, թէ մտադրած ըլլալով հաւաքել բանաստեղծ Աղեքսանդր Փանոսեանի «Ալփասլան» ցիր ու ցան հեղինակութիւնները՝ թերթերու եւ հանդէսներու էջերէն, այս միջոցին կը թղթատէ 1918ի զինադադարէն քիչ առաջ Պոլսոյ մէջ լոյս տեսած «Հայրենիք» լրագիրը, որուն ամբողջական միակ հաւաքածոն Նուպարեան Մատենադարանին մէջ է որ կը գտնուի։

Օր. Վառվառա Եաղճեան, որ բիւզանդագիտութեան կը հետեւի, խօսեցաւ մատենադարանին մէջ գտնուող բիւզանդագիտութեան վերաբերեալ հատորներու մասին։

Ներկայ ընթերցողներէն Պր. Լ. Խաչիկեան, Սեբաստիոյ եւ շրջակայ հայ գիւղերու մասին պատմական պրպտումներով զբաղած ըլլալը յայտնեց, իսկ Օր. Պ. Սահաթեան բսաւ՝ թէ համալսարանական թէզ մը կը պատրաստէ Երզնկա գաւառին մասին եւ գոհունակութեամբ յիշեց, որ Նուպարեան Մատենադարանին մէջ գտած էր բազմաթիւ աղբիւրներ։

Պր. Ա. Պէրպէրեան յայտնեց, որ մասնաւորաբար հետաքրքրուած էր հայ դասական մանրանկարիչներու գործերով, իսկ անգլիացի երիտասարդ հայագէտ Ռիչըրտ Վիլֆիենըն բսաւ, որ թէզ մը կը պատրաստէ գրագէտ Վահան Թոթովենցի մասին։

Ֆրանսացի արուեստագէտ Ալէն Քիւնի արտասանեց Վահան Թէքէեանի «Եկեղեցին Հայկական»ը, ֆրանսերէն թարգմանութեամբ, մինչ մէջ ընդ մէջ կը լսուէին Արա Պարթեւեանի սկաւառակներէն քաղուած հայ եկեղեցական մեղեդիներ։

«ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀ»

Ծ.Խ.- Ինչպէս ծանօթ է, Փարիզի «Նուպարեան Մատենադարան»ին այժմու տնօրէնն է «Ջահակիր»ի աշխատակից և ծանօթ եգիպտահայ Պր. Արտաշէս Գարտաշեանը, որ արդիւնաւէտ մեծ աշխատանք կը տանի և սիրով ու նուիրումով փարած է իր պաշտօնին։

ՀԵՂԻՆԱԿԸ՝ «ՋԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

★ ՍՐՏԱԲԱՑ ԶՐՈՅՑ ★

ՄԱՐԴԻԿ, ՏԱՐԻՆԵՐ, ՃԱԿԱՏԱԳՐԵՐ

(«ԱՎԱՆԿԱՐՏ»Ի ՀՐԱՏԱՐԱԿՄԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

ՍՏԵՓԱՆ ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

Ժամանակների թոհուբոհի մէջ տարիներն ու տասնամեակները անցնում են միրաժի նըման՝ արագ, աննկատ: Բայց երբ նայում ես հայելուն, ցաւով ես նկատում, որ այդ աննկատ տարիները կատարել են իրենց խիստ նկատելի, աւերիչ գործերը, սպիտակել, սմքել են երբեմնի սև, ըմբոստ մազերդ, կնճիռներ են գոյացել դէմքիդ, աղօտել, խամրել են աչքերդ։

Այսպէս, իր ուժով և հմայքով անվերադարձ անցել է գեղեցիկ երիտասարդութիւնդ։ Ափսոսանքի զգացում է համակում քեզ։ Ի՞նչ արած։ Կեանքի անսասան օրէնքն է դա։ Այնուամենայնիւ, մեր սերնդակիցներից երջանիկ է նա, ում գլուխը ալեհերուել է, բայց սիրտը դեռ մնում է կանաչ, գարնանային, լի երիտասարդական տարիներից բերած կենսահիւթերով։ Իսկ առաջին հնգամեակները կենսագործող մեր խանդավառ սերնդի մէջ այդպիսիների թիւը քիչ չէ։ Երիտասարդական տարիներից բերած կառուցելու, ստեղծագործելու ուժը չի թողնում որ հնանաս, նկատես դէմքիդ խորշոմները։

Այս տարիքում նաև քաղցր դողով քանդում ես յուշերիդ կծիկը, մտորում անցկացրած տարիներիդ ու սերնդակիցներիդ մասին, որոնք հոգու տոկունութեամբ ապրեցին դժուարութիւններով, անասելի դըժուարութիւններով լի մի կեանք, ապրեցին կարիքից ու կապանքներից մարդու ազատագրման վեհ իտէալներով հարուստ ու խանդավառ տարիներ։

Այս հին աշխարհը կը փոխենք մենք
Մինչեւ հիմքերը, եւ յետոյ
Մեր նոր աշխարհը կը շինենք մենք,
Ուր ոչ ստրուկ կայ, ոչ դժգոհ...

Այս հիմնն էր լսւում երիտասարդական շուրթերից։

Այսօր կեանքի հեռուներից ու կեանքով իմաստնացած՝ դու աւելի լաւ ես տեսնում և զգում սերնդակիցներիդ, վերապրում ու հիանում երիտասարդական տարիների քո խիզախ ժամանակակիցներով, ովքեր հարազատ ժողովրդի վերածնման համար չխնայեցին իրենց սիրտն ու միտքը, կեանքն իսկ։ Եւ խանդավառուեցին մեր մեծ հայրենիքի իւրաքանչիւր յաջողութիւնով ամէն մի նոր, առաջընթաց քայլով:

Յաճախ մենք վերյիշում ենք մեր ու մեր հարազատ ժողովրդի անցեալ կեանքը, վերյիշում և վերապրում ենք սոցիալիստական շինարարութեան դժուարութիւնների յաղթահարման ու նորի ստեղծման երջանկութիւնը։

Այսօր սիրով ընդառաջելով միշտ երիտասարդ, միշտ կենսալի «Ավանկարտի» խմբագրութեան խնդրանքին, ես ուզում եմ գնալ մեր կոմերիտական այդ սերնդի հետքերով, գնալ չորս տասնամեակ ետ։

Երեսնական թուականների սկիզբը։

Այդ թուականներին մենք ռոմանթիկօրէն ապրում էինք առաջին հնգամեակի գեղեցիկ, ոգեւորիչ ծրագրերով, դրանց կենսագործման հեռանկարներով, պայքարում կառուցելու, կեանքը նորոգելու։ Ժամանակներն ուրիշ էին, դեռ մեր երկիրը թոյլ էր տնտեսապէս։ Ուրեմն, կարճ ժամանակամիջոցում հարկաւոր էր յաղթահարել տընտեսական ու կուլտուրական հետամնացութիւնը, անձնազոհ աշխատանքով առաջ անցնել մեզ շրջապատող և մեր երկրի գոյութեանն իսկ սպառնացող կապիտալիստական առաջաւոր երկըրներից։ Հնգամեայ ծրագրի կենսագործումը մեր բոլորի սրտի գործն էր, մեր գոյութեան իմաստը...

Մի ոգեղէն հրաշքով ամբողջ սովետական երկիրը ենթարկւում էր ինդուստրացման, գիւղատնտեսութիւնը՝ մեքենայացման։ Նախնադարեան չութի ու արօրի, գաղթականների, որբերի ու ողբերի երկիր մեր հայոց լեռնաշխարհն էլ գնում էր սովետական մեծ վերածննդի, սոցիալիստական վերափոխութիւնների նոյն ճանապարհով։ Բանուորների ու գիւղացիների արդար քրտինքով, մեծ երկունքով ամայի ու բազմաչարչար հայոց հողում ծնւում էին արդիւնաբերութեան առաջնեկները։ Այդ անմոռանալի տարիներին, Հայաստանի կոմերիտական կազմակերպութիւնները վերցըրել էին մեր քայքայուած պըղնձարդիւնաբերութեան շեֆութիւնը։ Հանրապետութեան բոլոր շրջանների կոմերիտականները, Կենտկոմի կոչով, խումբ առ խումբ գնում էին ստորգետնեայ ծանր աշխատանքի, օգնում էին հանքափորի պրեզենթէ արտահագուստը, գըլուխներին դնում սաղաւարտը։ «Ավանկարտի» աշխատակիցներս էլ յաճախ լինում էինք Ալավերդու, Շամլուղի, Ղափանի ցեխոտ ու սառնաշունչ հանքախորշերում, թերթի էջերում լուսաբանում շեֆական աշխատանքների ընթացքը, լոյս աշխարհ հանում գետնի մութ խորշերում կատարուող կոմերիտական սխրանքները: Կուսակցութեան Կենտկոմի քարտուղար Աղասի Խանջեանը, համագումարում, իր հաշուետու զեկուցման մէջ, յատուկ կանգ էր առնում կոմերիտմիութեան շեֆական այդ աշխատանքների վրայ, ջերմ խօսքեր ասում վիպական հերոսների, երիտասարդ էնդուզիաստների, Հայաստանի ամբողջ կոմերիտմիութեան հասցէին։

Երեսնական թուականներին հանքախորշերում կոմերիտականների կատարած այդ աշխատանքը յիշելիս, իմ մտապատկերում յառնում են հանքափոր յոյն երիտասարդ Սաշա Նորդիատիսի ու Ալավերդու ԼԿԵՄ շրջկոմի աշխատակից Հայկ Մելքոնեանի պայծառ դէմքերը: Չըգիտեմ, ի՞նչ ճակատագիր ունեցաւ Սաշան, հիմա ապրո՞ւմ է, թէ՞ ոչ: Բայց բիւրեղի նման մաքուր ու ազնիւ Հայկ Մելքոնեանը, Հայրենական պատերազմում մի նոր, լեգենդար կենսագրութեան տիրանալուց յետոյ, այժմ Հայաստանի Մինիստրների սովետի գործերն է կառավարում ու, երևի, յաճախ վերյիշում է երիտասարդական խանդավառ աշխատանքի այն ռոմանթիկ օրերը.-

Առաջին հնգամեակի տարիներին սկսուեց մեր հանրապետութեան արդիւնաբերական հսկայի՝ Արարատի ցեմենտի գործարանի կառուցումը: Հիմք էր դրւում ցեմենտի արդիւնաբերութեանը, որ շատ անհրաժեշտ էր Հայաստանում նոր ծըլարձակող կառոյցների համար։ Իսկ շինարարութիւնը կարիք էր զգում բանուորական ձեռքերի, մանաւանդ, երբ նկատի ունենանք, որ այդ տարիներին աշխատանքը կատարւում էր փահով ու փրիչով։ Ոչ ոք դեռևս չգիտէր, թէ ինչ բան է էքսքավաթորը, պուլտոզերը, շինարարութեան մեքենայացումը:

Յիշում եմ, կոմերիտմիութեան Կենտկոմի պիւրոյի նիստում տաք խօսակցութիւն բացուեց ցեմենտի գործարանի կառուցմանը կոմերիտական օգնութիւն ապահովելու շուրջը։ Հարկաւոր էր զօրահաւաքի ենթարկել երիտասարդութեան բոլոր հնարաւորութիւններն՝ այդ կարեւորագոյն շինարարութիւնը ժամկէտին աւարտելու համար։

Որպէս «Ավանկարտի» խմբագիր, հենց Կենտկոմի պիւրոյի նիստում ես յանձն առայ ըզբաղուել ցեմենտի գործարանի շինարարութիւնը բանուորական ուժով ապահովելու հարցով։

Խմբագրութիւն վերադառնալով, որոշում եմ զանգահարել Ղամարլուի (այժմ՝ Արտաշատ), Վեդու (այժմ՝ Արարատ),

(Շար. տես էջ 5)

ԿԻ՞ՆՈՋ ԸՆԴՎԶՈՒՄԸ՝

ՎԱՍՆ ԱՐԺԱՆԱՊԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ

[illegible]

«Ջահակիր»ի 10-5-73 թիւին մէջ «Պատառիկներ Գրիգոր Բագրատունիէն» իմ հրատարակած երեք տողնոց ոտանաւորին առթիւ ընդունեցայ այցելութիւնը՝ փափուկ սեռի անդամներու, որոնց հոգեկան աշխարհը խոցոտուած էր եւ անոնք իրենց վրդովումը կը յայտնէին բանաստեղծին յայտնած այս տեսութեան համար:

Միտքերը թարմացնելու եւ ընթերցողը տեղեակ պահելու համար՝ հոս կրկին կու տամ ընդվզումի տեղի տուող ոտանաւորը.—

Կինը՝ կին է, կուզէ «կինէ»...
Ունիս լաւ է, ուզածդ կ'ընէ.
Չունիս՝ վատ է, կեանքդ կը
ծծէ...:

Առաջին այցելուն՝ գեղանի տիկին մըն էր:

—«Եկած եմ յայտնելու, որ սխալ գաղափար կազմած էք մեզ՝ կիներու մասին։ Մեր ներաշխարհը, պարոն, շատ խորութիւններ եւ բարձրութիւններ ունի։ դուք, այրերդ կը կարծէք որ կրնաք մեզ գրաւել ձեր «կինէ»ներով... շատ սխալ է ձեր վարկածը...

— Բայց Տիկին. կ'ըսեմ, սըխալ քայլի մը հետեւելու վրայ էք:

— Կը խնդրեմ որ չմիջամտէք եւ մտիկ ընէք զիս, ապացուցանելու համար՝ որ մենք կիներս ինչ կը սպասենք ձեզմէ՝ այրերէդ: Ըսեմ, որ մեզի՝ կիներուս համար ամենէն նուիրական, ամենէն սուրբ զգացումը կը կայանայ մեր ամուսիններէն փայփայանք, գուրգուրանք եւ գորով սպասելու մէջ: Անշուշտ, դուք կարդացած էք «Գամելիազարդ Տիկին»ը պատմութիւնը: Հարստութեան, ճոխութեան մէջ յղփացող Մարկրիթ Կօթիէն, արհամարհելով ամէն կարգի պերճանք, ինչպէ՛ս ննջեցաւ Արմանի մը թեւերուն մէջ..., ի՞նչ էր պատճառը այդ պերճաղին կնոջ՝ լքել. թողուլ զեխ կեանքի մը բոլոր հաճոյքները եւ նուիրուիլ իր սիրած էակին... Արմանի կողմէ իրեն հանդէպ սնուցուած անխարդախ սէրն էր, փայփայանքն էր միայն ու միայն...: Մարկրիթ իր կեանքի ամենաերջանիկ վայրկեանները անցուց Պուժիվալի մէջ երեք ամիսներ, սանձըվեց տարեկան աղջկայ մը պէս վազելով թիթեռնիկներու ետեւէն, Արմանի սէրէն արբեցած....

«Դիտէք, իմացած կամ կարդացած ըլլալու էք՝ որ պալատներու հարեմներու չորս պատերուն մէջ արգելափակուած սուլթանուհիներ, ադամանդներու, յակինթներու, շողակներու մէջ փողփողուն, կը նախընտրէին բռնակալ ամուսիններու մահիճներէն խոյս տալ, երթալ ապրելու համար համեստ խրճիթի մը մէջ, միայն թէ ըլլային անոնք իրենց սիրած, գիրենք փայփայող, իրենց վրայ գուրգուրացող սիրահարներ, ուրախ ու երջանիկ նուիրումով...:

«Տակաւին հարկ է յիշել Մանոն Լեսքոն, Վերթերի Լոլոթը, Լուի ԺԴ.ի օրերուն ապրած Ֆրանսայի ամենահրապուրիչ կիներէն Մարիոն Տըլորմը։

«Լաւ մտիկ ըրէք հետեւեալ պատմութիւնը.—

«Տասնըվեց գարուններ բոլորած աղջիկ էի. կեանքը վարդագոյն եւ գեղեցիկ կ'երեւար ինծի, երջանկութեան ոսկի երազներ կը հիւսէի երեւակայութեանս մէջ։

«Անգիտակ՝ մարդոց ընչաքաղցութեան եւ նիւթապաշտական մոլուցքներուն, պատահեցաւ տըխուր դէպք մը, որ ցնցեց ողջ էութիւնս։

«Զարմուհիներուս մէկուն հարսանիքին ներկայ եղանք հեռաւոր անցեալին:

(Շար. տես էջ 4)

ԻՄ ՅՈՒՇԵՐՆ ՈՒ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՓԱՐԱՄԱԶԻ ՄԱՍԻՆ

ԽՈՍՐՈՎ ԹԻՒԹԻՒՆՃԵԱՆ

(Շարունակութիւն նախորդ թիւէն եւ վերջ)

Փարամազի գաղտնի մուտքը, Վան, 1896ի աշնան, նշան էր թէ սահմանէն անդին, Վանի հայութեան մասին մտածողներ չէին պակսեր։ Փարամազին զուգընթաց, Վան կը մտնէին դաշնակցական Վարդանի, Նիկոլ Դումանի և Վազգէնի զինուած խումբերը:

Հնչակեան մեծանուն գործիչին Վան վերադարձը 1912 թըւին, ակնկալուած արդիւնքը ունեցած չէր։ Ժողովուրդը թէեւ համակիր իր անունին, անտարբեր մնացեր էր Դաշնակցութեան դէմ ծառանալու իր կոչերուն՝ հրապարակային բանախօսութիւններու ընթացքին։ Իրմէ պահած էին ունկնդիրները, չէզոք մարդիկ, ոչինչ մարդիկ յանկերգը։ Արդէն Էնվէրի պետական հարուածով, Յունուար 1913ին, իթթիհատականները վերստանձնած էին իշխանութիւնը և իթիլաֆական քիւրտ կուսակալ Խալիլ պէյն ալ պաշտօնէ հանուած էր:

Իմ վաղեմի ուսուցիչ և սիրելի բարեկամ Հնչակեան Արտաշէս Սոլախեանի տան մէջ է որ կը ծանօթանայի Փարամազին և անբաժանելի ընկերն եղող Ասլին, Բարունակ Կապուտիկեանի հետ միասին էինք։ Ան «Աշխատանք» դաշնակցական օրկանի խմբագիրն էր, ես ալ, Պոլսէն նոր եկած դաշնակցական ազատ գործիչ էի:

Գրաւիչ դէմք ունէր Փարամազ, միջահասակ և չղուտ, լայն ճակատ և առիւծի բաշեր։ Կարծես թէ վաղեմի բարեկամներ ըլլայինք առաջին իսկ վայրկեանէն։

«Վասպուրականը ձերն է, դաշնակցութեանը», կը յայտարարէր՝ խօսքը մեզի ուղղելով։ Նա կը նկատէր որ բաւական կուռ կազմակերպութիւն մըն էր դաշնակցութիւնը։ Այս հանդիպումը սկիզբն էր մեր յաճախակի տեսակցութիւններուն, առաւելապէս մեր տան մէջ, որուն սիրելի հիւրերէն էին մեր հնչակեան բարեկամները։

Ի դէպ է ըսել, որ սովորական էին նախապատերազմեան այդ տարիներուն՝ միջկուսակցական բարեկամական յարաբերութիւնները։ Չկար մեր ներկայ ժամանակներու թշնամութիւնը և ատելութիւնը։ Պոլսոյ մեր ուսանողութեան տարիներուն շատ սովորական դարձած էին դաշնակ-հնչակ ուսանողական հաւաքոյթները, պարը, վիճաբանական ժողով և ընկերական յարաբերութիւններ։ Կը յիշեմ Պարսիզակի հրապարակային ժողովը, ուր դէմ դէ՛մ էինք, իբր վիճաբանող, Գուրգէն Միխիթարեանն ու ես՝ դաշնակցական ուսանողութեան կողմէ, և Արսէն Կիտուր ու ընկեր Բանուորը՝ հնչակեաններուն կողմէ։

Մեր ընտանիքի մօտիկ ազգականներ, հնչակեան Արամ Մինասեան, որուն հետ մտերիմներ էինք. իմ բարեկամներն էին Պոլսոյ հնչակեան ուսանողներէն՝ Արտաշէս Ֆէրահեան, Քնիկ Տիգրանակերտցի և ինծի հայրենակից եղող Գեղամ Վանիկեան, Ժիրայր Միրզախանեան, Հայկ Գալճեան։

Փարամազի ներկայութիւնը մեր հիւրընկալ յարկի տակ պատիւ մըն էր՝ որպէս վաղեմի յեղափոխական և գաղափարական գործիչ։ Ան կազմակերպիչն էր Անդրկովկասի փոխարքայ, հայատեաց իշխան Կոլիցինի մահափորձին՝ 1905 թուին։ Իշխան Կոլիցին կը նկատուէր գլխաւոր պատասխանատուն՝ հայ եկեղեցական գոյքերու գրաւման ցարական ուկազին և կովկասահայ դպրոցներու փակման։

Ճիշդ է թէ յաջող չէր մահափորձի ձեռնարկը, քանի որ հայատեաց դահիճը միայն դաշոյնի մէկ քանի թեթեւ հարուածներ կը ստանար, սակայն բարոյական յաղթանակ մըն էր մահափորձը,

(Շար. տես էջ 5)

1972Ի ԼԵՆԻՆԻ ԱՆՈՒԱՆ

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿՆԵՐԸ

Ապրիլ 19ին Մոսկուայի մէջ կայացած նիստին ընթացքին, Լենինի անուան խաղաղութեան Միջազգային մրցանակներու յանձնախումբը, Ակադեմական Տիմիթրի Սքոփելցինի (Ս. Մ.) նախագահութեան տակ որոշեց՝ Լենինի 1972 տարուայ ժողովուրդներու միջեւ խաղաղութեան ամրապնդման միջազգային մրցանակները յատկացնել հետեւեալ անձնաւորութիւններուն, ի վարձատրութիւն անոնց տարած պայքարին՝ ի նպաստ խաղաղութեան պահպանման եւ ժողովուրդներու միջեւ խաղաղութեան ամրապնդման ի խնդիր ցուցաբերած անոնց ցայտուն ծառայութեանց համար:—

— Լեոնիտ Պրեժնեւ: Սովետական Համայնավար Կուսակցութեան Կեդրոնական Կոմիտէի Ընդհ. Քարտուղար.

— Սալվատոր Ալենտէ: Չիլիի նախագահ.

— Էնրիկէ Փասթորինօ: Սենտիքաներու Միջազգային Միութեան Նախագահ (Ուրուկուէյ).

— Ճէյմս Օլտրին: Գրող եւ հանրածանօթ անձնաւորութիւն (Անգլիա).

Յանձնախումբը կը բաղկանայ աշխարհիս մէջ յառաջդիմական հանրային կարծիքը ներկայացնող կարկառուն դէմքերէ, Անոնք իրենց նիստին մէջ քննարկեցին իրենց ներկայացուած առաջարկները ու առ այդ առին իրենց որոշումը:

Ինչպէս ծանօթ է, Լենինի անուան խաղաղութեան միջազգային մրցանակները կը տրուին ամէն տարի Ապրիլ ամսուն, Համայնավար Կուսակցութեան եւ Սովետ պետութեան հիմնադիր Լենինի ծննդեան տարեդարձի տօնակատարութեանց առթիւ:

Դափնեկիրները կ'ստանան վկայական մը, ոսկէ մետալ մը Լենինի դիմանկարով որ կուրծքէն կը կախուի. ինչպէս նաեւ դրամական պարգեւ մը:

Լեոնիտ Պրեժնեւ: Կոմկուսի 24րդ համագումարին որդեգրուած Սովետ արտաքին նոր քաղաքականութիւնը, որ «Խաղաղութեան Ծրագիր» անունով կը ճանչցուի եւ որ կը ձգտի պաղ պատերազմի վիճակէն անցնիլ խաղաղ գործակցութեան, մօտէն կապուած է Լեոնիտ Պրեժնեւի անունին:

Իր անունին նոյնպէս կապուած է Հնդկաչինի ժողովուրդին մատուցուած հսկայ օգնութիւնը, որուն շնորհիւ կարելի եղաւ խաղաղութիւնը հաստատել Վիեթնամի մէջ: Ան կը ներկայանայ իբրեւ հերոսը Սովետ եւ Ասիոյ, Ափրիկէի եւ Լատին Ամերիկայի ժողովուրդներու միջեւ բարեկամութեան եւ գործակցութեան քաղաքականութեան: Ան միշտ զօրավիգ կը կանգնի Արաբ ժողովուրդներու հետ համագործակցութեան՝ իսրայէլական նախայարձակման դէմ իրենց արդար պայքարին համար:

Մեծ եղած են Պրեժնեւի կատարած ճիգերը՝ Եւրոպայի վիճակը իր բնականոն դիրքին հասցնելու կապակցութեամբ եւ այդ հիմքով իր յաջող բանակցութիւնները՝ նախագահ Փոմփիտուի եւ Ուիլի Պրանթի հետ: Ի վերջոյ՝ Սովետ-Ամերիկեան յարաբերութեանց նոր հանգրուանի յաջողութիւնները, որոնք կարեւոր ազդակներ են միջազգային ապահովութեան ամրապնդման տեսակէտէն:

Սալվատոր Ալենտէ: Չիլիի այժմու նախագահը: Ծնած է 1908ին ու համալսարանը աւարտելէ ետք քաղաքականութեամբ զբաղած: Ան Չիլիի ընկերվարական կուսակցութեան հիմնադիրներէն մին է: 1970ին, շնորհիւ ձախակողմեան ուժերու համախմբումին՝ ան շահեցաւ ընտրութիւնները:

Ներկայիս Չիլի կը ներկայանայ Լատին Ամերիկայի մէջ իբրեւ ժողովուրդներու խաղաղութեան պաշտպան եւ կը ձգտի որ անոնք ըլլան իրենց երկիրներուն իսկական իրաւատէրերը: Շարք մը ընկերային եւ տնտեսական բարեկարգումներ մտցուցած է ան երկրին մէջ՝ օտար դրամագլուխներու ազդեցութեանց դէմ, հակառակ իր դէմ տարուած յետադիմականներու եւ մենատէրերու բուռն պայքարին:

Էնրիկէ Փասթորինօ: Ծնած է 1918ին Ուրուկուէյի մէջ: Ան Սենտիքաներու Միջազգային Միութեան նախագահն է 1969էն ի վեր: 13 տարեկանէն սկսած է աշխատիլ միսի պահածոներու գործարանի մը մէջ: Փոքր տարիքէն ընդվզած է իր դասակարգին վերապահուած անիրաւութեանց դէմ: 1937ին ձերբակալուած է գործադուլ կազմակերպած ըլլալուն: 1937-45. կօշիկի գործարանի մը մէջ աշխատած այդ շրջանին սենտիքային մէջ աչքառու դեր ունեցած է: 1942ին, մտած է Ուրուկուէյի համայնավար կուսակցութեան շարքերէն ներս:

Ճէյմս Օլտրին: Բ. աշխարհամարտին պատերազմական թղթակից եղած է ու իր կրած տպաւորութիւններով շարք մը վէպեր գրած է: Ան քաղաքական խանդավառ յօդուածներ կը գրէ մարդկութիւնը շահագրգռող կարեւոր հարցերու շուրջ ու խաղաղութիւնը պաշտպանող իր ձայնը՝ լայն արձագանգ կը գտնէ ոչ միայն Անգլիոյ, այլ նաեւ ամբողջ աշխարհին մէջ:

Իր գրած վէպերէն «Չեմ փափաքիր մեռնիլ», «Վերջին Աքսոր» արաբական երկիրներու մէջ ազգային ազատագրումի աճող շարժումը կը պատկերացնեն: Իսկ «Գերի Երկրին մէջ» գիրքով կը պաշտպանէ խաղաղ գոյակցութիւնը՝ իրարմէ տարբեր ընկերային դրութիւններ ունեցող երկիրներու միջեւ:

Ն. Մ. Գ.

ՍԻՄԷՈՆ ՀԱԽՈՒՄԵԱՆԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԵՆՓՐԷՍ). — Հայկական ԽՍՀ Գերագոյն Խորհուրդի որոշմամբ, Սիմէոն Հախումեանը նշանակուած է՝ Հայկական ԽՍՀ Լուսաւորութեան Նախարար: Այդ պաշտօնին մէջ ան փոխարինած է Շաւարշ Սիմոնեանին, որն իր պարտականութիւններէն ազատուած է առողջական վիճակի պատճառով:

Սիմէոն Հախումեանը յայտնի գրականագէտ և թարգմանիչ Տիգրան Հախումեանի որդին է: Ան ռուսաց լեզուի և գրականութեան մասնագէտ է: Վերջին տարիներուն՝ աշխատած է որպէս Երեւանի Պետական Համալսարանի փոխ-տնօրէն, ապա՝ Վ. Բրիւսովի անուան ռուսաց և օտար լեզուներու պետական մանկավարժական ինստիտուտի տնօրէն:

ԿՆՈՋ ԸՆԴՎԶՈՒՄԸ

ՎԱՍՆ ԱՐԺԱՆԱՊԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

«Հարսը իր երջանկութեամբ արբեցած կը փայլատակէր՝ կեանքի դռնէն ներս իր մուտքին շողշողուն անուրջներ հիւսելով...:

«Սկսաւ հարսանեկան արարողութիւնը: Հազիւ հասած քահանային «տէ՞ր ես» պատգամին... փեսան «ո՛չ» պատասխանեց եւ դառնալով հարսին հօր՝ անբարտաւան կեցուածքով մը — «եթէ հինգ հարիւր ոսկի դրամօժիտ չտաք այս վարկեանիս, չեղեալ պիտի նկատեմ հարսանիքը...»:

«Կրնաք երեւակայել տեղի ունեցած յուզումն ու շփոթը... խե՜ղճ հարսը կու լար իր սեւ բախտին համար եւ այդ ուրախ հարսանեկան արարողութիւնը փոխուեցաւ յուղարկաւորութեան տխուր արարողութեան...:

«Հայրը զգալով իր աղջկան կեանքին սպառնացող վտանգը... հարկադրուեցաւ վճարել անարգ փեսացուին պահանջածը եւ ողբ ու կոծի մէջ վերջ գտաւ այդ հարսանիքը:

«Ահաւասիկ այս է այր-մարդը: Դաժա՛ն, անխի՜ղճ եսասիրութեամբ կուրացած, պատճառ եղաւ որ հրեշտակի մը նման անմեղ զարմուհիս մատաղ հասակին ցուրտ հողը գրկէ...:

«Հպարտացէք, պարոն, որ զառնուկի մը մորթին մէջ մտած մէկ-մէկ գայլեր էք դուք՝ այր-մարդիկդ...:

«Ահ՛ա, այդ օրէն սկսեալ ատելութիւն մը ծնաւ եւ բոյն դրաւ հոգիիս մէջ՝ այր-մարդոց հանդէպ...:

«Իմ այս բացատրութիւններէս ետք, անշուշտ կ'ընդունիք, որ մեր էութեան մէջ բոյն դրած անարատ զգացումները ծնունդ առած չեն՝ մեզի համար բոյն եղող ձեր պիղծ ոսկիներէն...:

«Ներողամիտ եղէք, եթէ խոցեցի ձեր այրական արժանապատւութիւնը:

«Այսքան բաւ համարելով հրաժեշտ կ'առնեմ, յարգելի պարոն. Ես արտայայտեցի իմ սրտիս անկեղծութիւնը...»:

Ես իսկապէս քանի մը օրեր մնացի շշմած՝ այս այցելութեան վրաս թողած ազդեցութենէն: Եւ ահա՛, հայոց աշխարհի «փափկասուն տիկին»ներէն ուրիշ մը այցելութեանն արժանացայ:

Այս մէկը կեանքը ապրած, ըմբոշխնած եւ վայելած եւրոպական ոստաններու մէջ՝ ազատ ու անկաշկանդ, կու գար ինծմէ հաշիւ պահանջելու՝ վաղեմի ընկերոջս անցեալին մէջ անմեղօրէն արտայայտած մէկ գրութեան համար...:

Խնդրեցի՝ որ անվերապահօրէն արտայայտէ իր հոգիին մէջ բոյն դրած ընդվզումը: Կնոջ մասին եղած մեր՝ այր մարդու կարծիքը մնացած է մեզի, որպէս աւանդ մեր պապերէն եւ մենք այսօր յորձանուտ ալիքներէն քշուած կ'ապաւինինք մեր էութեան խորքը, թոյլ տալով որ ազատագրուած այսօրուան կինը...ընէ այն ինչ որ հաճոյ է իրեն...:

—«Չեմ գիտեր թէ ո՛ւրկէ ըսկսիմ, ո՛ւր վերջացնելու համար, կ'ըսէ կինը յուզոտ ձեւով մը: Գիտէք, պարոն, որ այսօր կ'ապրինք շրջանի մը մէջ, ուր կինը իր վրայէն թօթափած ամէն կապանք եւ լուծ, տէրն է իր անձին եւ ճակատագրին...: Կինը, դրամով շլացնելու, հրապուրելու տենչը պատմութեան անցած է: Կինը, այսօր, իր ձեռներէցութեան շնորհիւ տիրացած է այր-մարդու հաւասար դիրքերու: Իր աշխատութեան միջոցաւ կինը կ'ունենայ այն, ինչ որ անցեալին իրեն շնորհ կ'ըլլար այր մարդուն կողմէ, ինչպէս պերճանքի առարկայ մը նուիրել իր տան մէջ տառապող, տուայտող կողակցին...:

—«Այո՛, արեւելքի որոշ մասերուն մէջ կը տիրէ տակաւին կնոջ ստրկութիւնը: Մեք արեւմտեան աշխարհը, այն տենչն է որ դուք պիտի ակնածիք գործուած հրաշքէն: Մի՛ ջլատէք մեր ազատ թռիչքը: Մենք, երբ կ'ունենանք մեզ հասկցող, մեզի գուրգուրացող, մեզ փայփայող այր-էակը, կը զոհուինք եւ մեր նուիրումը անվթար կը պահենք մինչեւ գերեզման...:

—«Ի՛նչ կը պահանջէք մեզմէ եւ փոխարէնը ի՞նչ կու տաք մեզի: Մեր վրդովուած հոգիին, մեր էութեան ողբերգութեան մէջ տեղ մը գտած չէք դուք: Ձեր վաղանցուկ վայելքէն ետք, մեկդի կը ըպրտէք մեզ, երթալ ուրիշ ցոփութիւն մը գիրկին մէջ արբենալու՝ մեզ մոռնալով...: Կեղծ է այր մարդու մը սրտին մէջ ծնող եւ սնող սէրը. մինչ մենք՝ նուիրումը աստուածութեան կը հասցնենք ամէն զոհողութիւն յանձն առնելով: Կիներու անկումներուն պատճառն ու դրդիչը այրերն են եղած: Ոչ մէկ կին եկեղեցւոյ Ս. Խորանին առջեւ հարսանեկան նարօտը գլխին, միտքէն չէ անցուցած օ՛ր մը ճամբէն շեղիլ եւ անպատուաբեր ընթացք մը որդեգրել: Քահանային «հնա՞զանդ ես» պատգամին, կինը ամենայն երկիւղածութեամբ «այո՛» կը պատասխանէ: Եթէ այդ կինը, պարագաներու բերումով իր ընտանիքին նուիրական յարկը կը լքէ ակամայ, վստահ եղէք որ ճիւաղ ամուսնոյն ստեղծած դժոխային կեանքի մը հետեւանքն է անիկա...: Կրնամ ձեզի շատ մը օրինակներ տալ:

— «Զգաստացէք պարոններ, եւ անմեղօրէն մի դատապարտէք մեզ՝ կիներս, որոնք հրեշտակային անբծութեամբ եւ մաքրութեամբ է որ կը մօտենանք ձեզի...:

«Խօսքերս վիրաւորական չըլլին ձեզի...յայտնեցի անկեղծ սրտէս բխած զգացումներ:

«Մեկնումէս ետք, մտածեցէք արտայայտած մտքերուս իսկական բնոյթին եւ պիտի համոզուիք որ արդարացի եմ:

«Մնացէք բարով. եթէ կ'ուզէք գրել, յօդուածի նիւթ ընել իմ այս տեսութիւններս, պիտի խնդրէի որ չյիշատակէք անունս, որուն համար կը յայտնեմ շնորհակալութիւնս»:

Հազիւ վերջացուցած իր խօսքերը, սիրուն այս կինը եւս անհետացաւ ասուպի մը նման, ձգելով զիս մտածումներուս մէջ թաղուած:

Անցան օրե՛ր...: Խոկումներուս եւ մտածումիս առարկայ եղան կիներու այս ընդվզումին եւ վրդովումին արտայայտութիւնները: Ի՞նչ է այս անդոհանքը, ի՞նչ է յանցանքս. ա՞յս է իմ յուշածումիս վարձքը...:

Շաբաթ մը անցած էր գրեթէ, երբ հրաւիրուեցայ բարեկամի մը զաւկին մկրտութեան առթիւ սարքուած երեկոյթի մը: Կային ծանօթ եւ անծանօթ հիւրեր: Տանտէրը պատեհը տնօրինելու համար ծանօթացուց զիս ներկայ եղող անծանօթներու:

Կին մը, որուն գոյութիւնը կ'անգիտանայի մինչեւ այդ օրը, հազիւ անունս իմացած, պահ մը այլայլած, չափելով զիս վերէն վար, պոռթկումով մը սապէս սկսաւ իր լուացողականը...:

—«Ինծի նայէ միսիէ, դո՞ւն ես քի առջի շաբթու ղազէթային մէջ կիներուս մասը ծամեր ես. դուն ո՞րու տեղ կը դնես հայ կինը... աս փնտռածդ ուրիշ ազգի կիներուն մէջ որոնէ: Մենք այսքան տարի անունովնիս, նամուսովնիս ապրած կիներ ենք: Դրամի, ոսկիի ետեւէն վազող ըլլայինք նէ ասոր ուրիշ տեսակ պիտի ըլլայինք: Հոգի մը ունիմ նէ՝ ան ալ պիտի տամ օր մը: Լուսահոգի էրիկս թոզ խոնտուրմուշ չէր ըրած վրաս, չիւնքի գիտէ՛ր որ աս աշխարքին մալը հոս կը մնայ...»:

— Բայց, Տիկին, այդ նամակը ես չեմ գրած, մեռած բարեկամիս յիշատակը յաւերժացնելու համար էր՝ որ երեսուն տարի առաջ հրատարակուած այդ գրութիւնը կրկին լոյս ընծայեցի:

—«Ըսել է քի, դուն ալ խաֆատար ես ասոր. հէմ ինծի նայէ միսիէ, դուն ամուսնացա՞ծ ես, մատդ մատանի չեմ տեսներ»:

— Ոչ, ամուսնացած չեմ, բայց կեանքին մէջ բաւական փորձառութիւն հաւաքած եմ, մանաւանդ որ բոլոր լեզուներէն քիչ շատ իմացած եմ՝ կիներու մասին իրենց ունեցած կարծիքը:

—«Չէ՛, ասով չի լմնար, քեզի խրատ մը տամ, մանչ'ս, աղէկ կ'ընես որ *խամբր իշի* գործերու չխառնուիս: Հէմ, քեզի բան մը ըսեմ, մազերու ներկած կին եմ ես, շատ տաք ու պաղ անցած է գլխէս. երբ կիները ժամանակին Ե. Ալփիարը (Քրէզանդեմ) Կավռօշն իլէն Կիկոն ծեծած են նէ շատ ալ հախ ունէին. նայէ որ անոնց տարոսին չհասնիս դուն ալ: Կիներուն եախան ձգէ տէ դուն քու գիտցած բաներդ գրէ: Սա ալ գիտցիր, որ մեր՝ կիներուս հախէն չէք կրնար գալ...: Սողոմոն իմաստունն ալ հազարաւոր կնիկներ ունենալով սկսեր ի՞նչ եղաւ. Սուլամիթ անուն չոպանի մը աղջկան սիրահարուեցաւ տէ, գիշերները պալատէն փախելով կ'երթար անոր ծոցը կը պառկէր...: Նայէ՛, մանչ'ս, կիները *չէյթան թիւյիւ* ունին...»:

×

Մեղադրուիլ, դատապարտուիլ երբեք տող ոտանաւորի մը տպագրութեան համար, շա՜տ է, շա՜տ, սիրելի քոյրեր. գիտեմ, կը զգամ թէ ձեր փափուկ սրտերը արիւնոտեցի պահ մը: Մեղա՜յ, Մեղա՜յ:

Մի կարծէք որ անզգայ եմ կնոջական հոգիին ազնիւ զգացումներուն, անոնց մէջ արմատացած մեծ սէրերուն: Երիտասարդ վաղամեռիկ ընկերոջս կեանքին սիրոյ պատմութիւնը պիտի տամ յաջորդաբար: Անոր հերոսուհին պերճաղին կին մը եղած է, նուիրեալ, տագնապներով եւ տառապանքներով լեցուն կեանք մը ապրած եւ ի վերջոյ անձնասպանութեամբ վերջ տուած՝ իր դժոխային կեանքին: Այս անձնազոհութիւնը առիթ տուած է նաեւ բարեկամիս՝ յուսահատութեան, եւ երջանկութիւնը փնտռած անդենականին մէջ միանալու իր պաշտելի էակին, որ ամէն բան էր եւ բան մըն մըն ալ չեղաւ...:

Պերճաղին Անժելինային սէրը սրբազան նուիրում մը եղաւ իր հայ սիրահարին: Շատ մօտէն ծանօթ եմ եւ ճանչցած եմ անոր բոլոր դրուագները...:

Կ'ընդունիմ, որ կնոջ սիրտը սիրոյ մեհեան մըն է, որուն անշէջ կրակը կը մխա՜յ վսեմ զոհաբերութեամբ:

ՅԱԿՈԲ ՇԱՀՆՈՒՐ

Գահիրէ, 30 *Մայիս* 1973

ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՅՔԱՐԸ

Բանաստեղծը իր գրիչով, նկարիչը իր վրձինով կը նկարագրէ կեանքը՝ երբ պարտէզ մը դրախտային, գեղազարդուած գունագեղ ծաղիկներով, ձուկերու խօլական պարը՝ ալիքներուն հետ, երկնակամարը՝ սիրուն թռչնիկներով, անտառներուն սիրուն եղնիկները, մեր քով ապրող սիրուն գառնուկներ, պտղատու ծառեր, դաշտերու սիրուն առուակները և գոյնզգոյն թիթեռնիկներ։

Գիտնականը կը բանայ սիրուն վարագոյրը կեանքի և առջևնիս կը պարզուի արիւնոտ և սրտաճմլիկ տեսարանը կեանքի։ Պատերազմի դաշտերուն մէջ փռուած են մեր զինուորները, ձուկերու խօլական պարը փոխուած է զօրաւորագոյնէն, թռչնիկ մը որդ մը կտուցին՝ կեր կ՚ըլլայ բազէին, որ դեռ զայն չմարսած կ՚ըլլայ որսորդին գնդակով։

Անտառին սիրուն եղնիկը արածելու ատեն կեր կ՚ըլլայ գայլին, գայլն իր որջը չհասած կեր կ՚ըլլայ առիւծին, որ իր կարգին գետին կը փռուի՝ որսորդին գնդակով։ Բնութեան օրէնքն է. տկարը որսն է զօրաւորին։

Կեանքի մէջ զօրաւորագոյնն է մարդը՝ որ հանգիստ չի տար ոչ երկնքի թռչուններուն, ոչ երկրի վրայ քալող կենդանիներուն և ոչ ալ ծովուն մէջ ապրող մեծ բնակչութեան։ Ան նոյնիսկ իր անձին ալ կը վնասէ՝ իր պատերազմներով և կռիւներով։ Անձնական շահերու համար մարդիկ զիրար կը բզքտեն։

Մարդուն պայքարն որչափ որ դուրսէն է՝ նոյնչափ ալ ներսէն է։ Իր ամենամեծ թշնամիներն են՝ հիւանդութիւնները։ Մանրէներ, մակաբոյծներ մարդ արարածին մարմնոյն մէջ ոճիրներ կը գործեն, կը հնձեն մարդկութիւնը և գերեզմանները առաւել կը լեցնեն։

Կեանքի պայքարը գերբնական կարգադրութիւնն է ուժի մը։ Առանց այս կարգադրութեան, երկինքը պիտի լեցուէր թռչուններով, երկիրը կենդանիներով և ծովը ձուկերով, ոչ տեղ պիտի ըլլար, ոչ ալ ուտելիք այս ամենուն և պիտի ստեղծուէր անել կացութիւն մը։

Կեանքի պայքարը կը հաւասարակշռէ կեանքն ու անունդը։ Տկարը պէտք է զոհուի զօրաւորին կեանք տալու համար։ Զօրաւորը միշտ արդար է։ Այս է կեանքին օրէնքը։

Ինչո՞ւ թէ մարդն անգիտակ մնար կեանքի այս անյեղլի և անգութ օրէնքէն, անգիտակ կեանքի և մահուան ամենախորունկ խորհուրդէն։

Մարդը, որ գլուխ գործոցն է Աստուծոյ, կանգնած է կենաց և մահուան մեծ առեղծուածին առջև և կը համարձակի Օմար Խայեամի պէս հարցնել իր ստեղծիչին. «Ինչո՞ւ կերտած ես սա հոյակապ անօթին և ինչո՞ւ կը փշրես զայն»։

ԱԼԻՍ

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ

Ուրախութեամբ տեղեկացանք, որ թերթիս վարչական անօրէնին զաւակը՝ Վահէ Պալաեան, որ Գահիրէի «Տոն Պոսքօ» արհեստագիտական հիմնարկի ելեկտրական ճիւղին կ՚ուսանէր, յաջողութեամբ անցուցած է ամավերջի իր քննութիւնները (80 %-ի արդիւնքով) եւ արժանացած ելեկտրական գիտութեանց վկայականի, ինչպէս նաեւ պրոնզեայ մեդալի։

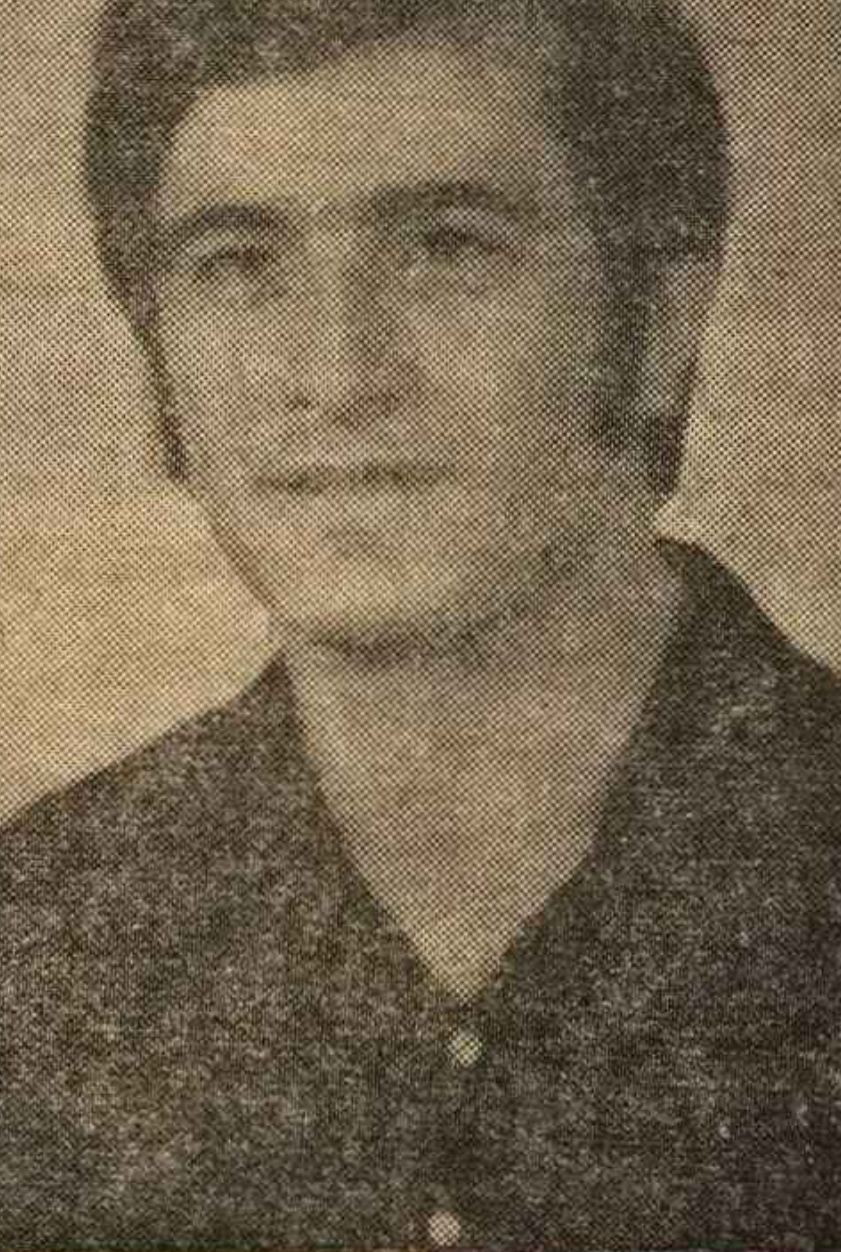

ՎԱՀԷ ՊԱԼԱԵԱՆ

Այս ուրախ առիթիւ սրտանց կը շնորհաւորենք զինքը եւ իր ծնողները ու կը մաղթենք նորանոր յաջողութիւններ։

ՍՏԱՑԱՆՔ

«ՔԷՕՍՏԷՆՃԷԼԻ ԺՈՂՈՎ ԵՒ ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐ» Գիրք Ա., փրցուած էջեր «Հայոց Պատմութենէն»։ Հեղինակ՝ Յարութիւն Թանճուտեան։

110 էջերէ բաղկացած եւ «Քուշէ» թուղթի վրայ տպագրուած այս հրատարակութեան գինն է 5 տոլար։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հայկական Ընթերցասրահի հիմնադրման 70 ամեակի հանդիսութեանց առթիւ, շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ նուիրատուութիւնները.

	Ե. Ոսկի
Տէր և Տիկին Հայկազուն Քիւրքճեան	20
Ոմն	20
Տէր և Տիկին Հայկ Տէօքմէճեան (Աղեքս.)	2
Տէր և Տիկին Կապի Ճերմակեան	2
Հաճ Իպրահիմ Տըսուքի	2

ԸՆԿԵՐ ՏՈՔԹ. ԱՐՇԱԿ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

(Շարունակութիւն Ա. էջէն)

մը եւս հարկադրուած էր կեանքի ապահովութիւն փնտռել օտար ափերու վրայ, եգիպտահայ գաղութը իսկոյն կը վերամփոփուէր, կը վերակազմակերպուէր դէպի իրեն հասնող հայ աղէտեալներուն ապաստան և կեանքի ապահովութիւն տալու համար։ Ասով չի բաւարարուեցաւ ան։ Ան ոտքի հանեց քաղաքական և մարտական շարժում։ Ան ոտքի հանեց քաղաքական այնպիսի ազգային դէմքեր, որոնք դիմեցին միջազգային ատեաններու, իրենց ունեցած բարեկամութիւններու և ծանօթութիւններու միջոցաւ արգիլել տալու համար հայութեան սպառնացող վտանգները, առաջքն առնելու համար հայութեան գլխուն իջնող ճակատագրական հարուածներուն։ Այս աշխատանքներով չբաւարարուեցաւ ան, նաեւ՝ գոյացուց նիւթական միջոցներ, կազմեց կամաւորական գունդեր ու փութաց օգնութեան՝ իր եղբայրներուն և քոյրերուն։ Զուգահեռաբար այս նախաձեռնութիւններուն՝ ան հիմնեց բարեգործական հաստատութիւններ, կրթական օճախներ նոյն մտահոգութիւններով։

Հայկական Ընթերցասրահն, այդ օրերուն, դարձաւ այն հազւագիւտ հասարակական հաստատութիւններէն մին, գաղափարական օճախներէն մին, որ Շիշմանեաններու, Մուրատ Պօյաճեաններու, Քեռիներու, Մարտիրոս Պալայեաններու, Պէյլէրեաններու, Ծաղկունիներու, Տոքթ. Տէմիրճեաններու, Ազարիկ Գոլոեաններու, Սապահ Գիւլեաններու և Փարամազներու յեղափոխաշունչ և հայրենանուէր առաջնորդութեան ներքեւ՝ կանգնեցաւ ազգային հարցերու պաշտպանութեան առաջին գիծերու վրայ։

(Շար. 1)

ՄՐՏԱԲԱՑ ԶՐՈՅՑ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

էջմիածնի, Աշտարակի, Ախտայի (այժմ՝ Հրազդան) կոմերիտմիութեան շրջկոմների քարտուղարներին՝ հինգ հարիւր կոմերիտական զօրահաւաքի ենթարկելու համար։ Սա մեր առաջին օգնութիւնը պիտի լինէր, որին պէտք էր յաջորդեր միւս շրջանների կոմերիտականների ու երիտասարդութեան զօրահաւաքը։

Զանգ եմ տալիս Ղամարլուի՝ կոմերիտմիութեան շրջկոմի քարտուղար Մկրտիչ Խաչատրեանին, մեր մշտապէս անհանգիստ, մշտապէս փոթորկուն Մուկուչին։

— Այսօր պիւրոյի նիստում քննարկուեց եւ որոշուեց ցեմշինի շեֆութիւնը,- ասում եմ նրան։- «Ավանկարտի» խմբագրութիւնը ինքը պիտի կազմակերպի շեֆական այդ աշխատանքը։ Դա մեր բոլորիս պատուի գործն է։ Առաջինը քեզ եմ զանգ տալիս։ Սիրելի Մկրտիչ, քո լաւ կոմերիտական-դպրոցականներից յիսուն հոգի տրամադրիր երկու շաբաթ ցեմշինում աշխատելու։

Հեռախօսի ընկալուչը ձեռքիս, ես անհամբեր սպասում եմ իմ առաջին զանգին շրջկոմի քարտուղարի պատասխանին։ Իսկ նա դանդաղում է պատասխանել։ Շատ է դանդաղում։ Գոնէ ինձ այդպէս է թւում։ Ինչո՞ւ է դանդաղում։ Քրտնում եմ անհամբերութիւնից։ Առանց այն էլ ամառ է և երեւանեան տօթ։ Եւ ահա, վերջապէս, լսափողից որոտում է մեր Մուկուչի ձայնը։

— Տալիս եմ ո՛չ թէ յիսուն, այլ... հի՛նգ հարիւր կոմերիտական...

Ես յուզւում եմ. շոգ է, սակայն դող է անցնում ամբողջ մարմնովս, մի անուշ դող... Եւ ուրախութիւնից թրջւում են աչքերս։

— Երեք օրից հինգ հարիւր հոգի պատրաստ կը լինեն մեկնելու ցեմշին,- քիչ դադար տալուց յետոյ շարունակում է Խաչատրեանը,- միայն խնդրում եմ բոլորի համար գիշերելու տեղ ապահովել...

Այլեւս միւս շրջանները զանգահարելու կարիքը չկար. դրանց էլ՝ հետագայում. մինչեւ շինարարութեան աւարտը դեռ շատ գործ կար։

Ես անմիջապէս կապւում եմ ցեմշինի կոմերիտմիութեան կոմիտէի քարտուղար Խորէն Սարաֆեանի հետ։

— Սիրելի Խորէն,- ոգեւորւած բացականչում եմ,- երեք օրից հինգ հարիւր կոմերիտական է գալու շինարարութիւն։ Պատրաստուէք ընդունելու։ Գիշերելու տեղ ապահովէք։ Վաղը ես կը լինեմ ձեզ մօտ։

Լսափողի միջով ես զգում եմ մի ուրախ հեք ու շնչառութիւն։

Սարաֆեանը խանդավառւում է։

— Անհոգ եղիր, Ստեփան ջան, ամէն ինչ կ՚անենք լաւ ընդունելու համար։ Այս րոպէիս ես գնում եմ վարչութիւն։ Ասացիր հինգ հարիւր, չէ՞,- հինգ հարիւր թիւին հաւատալ է ուզում Խորէնը։

— Այո՛, հի՛նգ հարիւր,- բարձրաձայն կրկնում եմ։

Երեք օրից յետոյ Ղամարլուի շրջանից հինգ հարիւր դպրոցականներ և «Ավանկարտի» աշխատողները գտնւում էին ցեմշինում։

ՍՏԵՓԱՆ ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ
(«Ավանգարդ»ի նախկին խմբագիր)

(Շար. 1)

ՓԱՐԱՄԱԶԻ ՄԱՍԻՆ

(Շարունակութիւն Գ. էջէն)

քանզի, ան կորովազուրկ կը դարձնէր գազանը, որ քանի մը ամիսներ ետք պաշտօնանկ կ՚ըլլար և իր տեղ Կովկաս կը ղրկուէր կոմս Վարանցով Դաշկով։ Խաղաղացնելու համար գրգռուած հայութիւնը, ան իր հետ կը բերէր կայսերական նոր ուկազը, որ կը հրամայէր ետ վերադարձնել հայոց եկեղեցական կալուածներն ու գոյքերը և վերաբանալ հայ ծխական դպրոցները։

1913 թուի ամրան, Հնչակեան Ոստանիկի եղերական մահը՝ նոր առիթ մըն էր ճանչնալու Փարամազի հայրենասէր եւ աննախապաշար վեհանձն հոգին։

Ոստանիկը հաւատարիմ զինակիցն եղած էր 1896-1897 թըւերին Վանի մէջ։ Աքեայի աքսորէն ազատուելով, ան սորված էր ատամնաբուժութիւն, եւ Փոքր Հայքի շրջանը պտոյտէ մը վերջ, իբր Հնչակեան գործիչ, ծննդավայր վերադարձած էր։ Նոր ամուսնացած էր եւ ունէր ատամնաբուժական դարմանատուն։ Ան գիշերային այցելութենէ մը տուն վերադարձի ճամբուն վրայ, իր կնոջ հետ, Սանեի Փողանի մօտերը թուրք գիշերապահներու կողմէ արձակուած գնդակի զոհն էր։

Հնչակեան Ոստանիկի եղերական մահը կը մղէր հայ երեք կուսակցութիւնները միասնաբար կազմակերպելու համազգային թաղում, որպէս պատասխան թուրքական պրովոկացիային։ Մեծ թափորով, դագաղը Մարեիկ գրադարան-յարանին ճամբայ կ՚ելնէր դէպի Արարք երբ ճամբուն, խաչի Փողանի հրապարակի վրայ, թուրք ոստիկանութեան արգելքին կը բաղխէր, բայց հսկայ թափօրին յառաջապահ եղող մարտականներու գրոհը ետ կը մղէր ոստիկանները եւ կը շարունակէր ճամբան։

Արարուց ընդարձակ եկեղեցին ու քովի գերեզմանատունը ասեղ ձգելու տեղ չկար, այնչափ բազմութիւն կար։ Այդ օր համազգային սուգ յայտարարուած էր եւ փակ էր շուկան։

Յետ արարողութեանց, կարգով խօսք կ՚առնէին երեք դամբանախօսներ, Յովհ. Կուլօղլեան, ռամկավար, Իշխան՝ դաշնակցութեան կողմէ եւ վերջինը Փարամազ, քանի որ անոր կուսակցութեան կը պատկանէր զոհը։

Փարամազի դամբանականը արտասովոր եղելութ մըն էր, հայ նոր ժամանակներու Սողոմոն էր՝ առիւծի բաշերը եւ այծէ մօրուքը հովին տուած որ կը պատգամէր։ Հրաբուխ մըն էր որ կը ժայթքէր օսմանեան բռնապետութեան դէմ, որու խորհրդանիշն էր անապատի մէջ տապաստակող ձիու մահրկանը պայտը, որպէս յաւիտենական ջարդի և ոչնչացման մարմնացումը։ Արտասուող ճիչ մըն էր՝ հայ կուսակցութիւններու գործակցութեան, միասնաբար պայքարելու, որուն օրինակը տուած էին Վանի հայերը, 1896 թուին։

Ան կը խոստովանէր թէ Վան եկած էր դաշնակցութեան տիրակալութեան դէմ պայքարելու նպատակով, բայց իր կամքն էր որ հայ կուսակցութիւնները գործակցէին՝ նախազգալով հայութեան սպառնացող վտանգը։ Կ՚ընդունէր որ Վանի մէջ դաշնակցութիւնը տիրող ուժն էր։

Տարբերքի մարդն էր այդ րոպէին, անուանի գործիչը՝ որ իր խօսքի լրումին, կը գրկախառնուէր դաշնակցութեան ներկայացուցիչ Իշխանին հետ, ժողովուրդի վշտի և ուրախութեան արցունքներուն մէջ։

Անկասկած դամբանախօս Փարամազի մտքին մէջ հասունցած գաղափար մըն էր արդէն, Իթթիհատական կառավարութեան դէմ յղացած մահափորձին ծրագիրը, որու հետապնդումին համար, ան նոյն թուի աշնան, կ՚երթար մասնակցելու, Քոստանցայի մէջ գումարուող Հնչակեան Պատգամաւորական Ժողովին։

Դաշնակցական Քրիստափոր Միքայէլեանի նման, որ Կարմիր Սուլթանի մահափորձին մէջ փնտռած էր հայութեան փրկութիւնը, 1905 թուին, հնչակեան Փարամազն ալ, Իթթիհատ կուսակցութեան և կառավարութեան աւագանիին ոչնչացման և տապալման մէջ գտած էր ցեղին փրկութիւնը, անոր սպառնող մեծ եղեռնէն։

Մինչ Քրիստափորի վաղաժամ մահը, ռումբի պայթիւնէն, արգելք չէր Ելտըզի մահափորձին, որմէ Սուլթան Համիտ հրաշքով մը կ՚ազատուէր, Փարամազի ծրագրած մահափորձը, որ կ՚իրագործէր Քոստանցայի պատգամաւորական ժողովը, նոյնութեամբ սեփականութիւնը կը դառնար թուրք գաղտնի ոստիկանութեան։ Մնացեալը յայտնի է։

Կախաղանի առջև ալ Փարամազ արիաբար արհամարհեց մահը և անգամ մը եւս անմահացաւ իր խօսած նոր մէկ ճառով՝ հայութեան վերապահուած փայլուն ապագայի մասին։

ԽՈՍՐՈՎ ԹԻԹԻՐԻՆՃԵԱՆ

ԶԱՀԱԿԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
21 ՅՈՒՆԻՍ 1973

Նուպարեան Ազգային Վարժարանի
ՄԱՐԶԱՀԱՆԴԷՍԸ

Անցեալ Կիրակի, 17 Յունիս 1973, Հելիոպոլսոյ Նուպարեան Ազգային Վարժարանի շրջափակին մէջ տեղի ունեցաւ տարեկան մարզահանդէսը, հովանաւորութեամբ Եգիպտահայոց Առաջնորդական Տեղապահ Գերշ. Տ. Զաւէն Ս. Եպս. Չինչինեանի և նախագահութեամբ Գահիրէի Պատկ. Թեմական Ժողովի ատենապետ Պր. Արթօ Պըլըքտանեանի։

Հանդէսին ներկայ էին Առաջնորդական Տեղապահի փոխանորդ Հոգշ. Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Բապուճեան, կրօնաւորներ, Ազգային Երեսփոխաններ, հոգաբարձուներ, մամլոյ և ակումբներու ներկայացուցիչներ և մեծ թիւով ծնողներ։

Մարզահանդէսը սկսաւ կ. ե. ժամը ճիշդ 7ին, Եգիպտական քայլերգով և ընդհանուր տողանցքով մը, որուն առջևէն կը քալէին երկու դրօշակակիրներ։ Ոստիկանութեան փողփառի խումբը իր մասնակցութիւնը բերաւ այս հանդէսին՝ աւելցնելով անոր փայլը և ոգևորելով ներկաները։

Տողանցքէն ետք, վարժարանին ուսուցիչ Պր. Արիս Արիսեան, արաբերէն լեզուով շնորհակալութիւն յայտնեց և ապա տնօրէն Պր. Տիգրան Պապիկեան յայտարարեց հանդէսին բացումը։ Ու սկսաւ գործադրուիլ ճոխ յայտագիր մը, որուն ընթացքին, ընկերակցութեամբ նուագախումբին, տեղի ունեցան հաւաքական շարժումներ, ձիու վրայ ոստումներ, զանազան մարզական խաղեր։

Կարճ դադարէ մը ետք, տեղի ունեցան շրջանակներով հաւաքական շարժումներ, խաղեր, հանդիսաւոր տողանցք, շուէտական մարզանք և վերջին տողանցք։

Մարզական այս բոլոր փորձերն ալ յաջողութեամբ կատարուեցան մեծ թէ փոքր աշակերտներուն կողմէ։

Վերջին տողանցքին աւարտէն առաջ՝ երբ դաշտին վրայ բոլոր աշակերտները իրենց տեղերը գրաւած էին՝ տեղի ունեցաւ մրցանակաբաշխում։ Բաժակները և մետալները սիրայօժար տրամադրուած էին Պր. Վարդ Աղեքսանեանի կողմէ։ Բաշխուեցան նաև վկայականներ աշակերտներուն, որոնք առաջնութիւններ ձեռք բերած էին այն աթլեթիք խաղերու ընթացքին, որոնք տեղի ունեցան Ապրիլին Գահիրէի քաղաքապետական շքեղ մարզարանին մէջ։

Տիպար մարզիկի բաժակներ ստացան Արմինէ Քըրըտեան եւ Զաւէն Ծիզմէճեան։

Հանդէսը վերջ գտաւ փողփառին կողմէ նուագուած՝ «Մաղկեր ազատ իմ Հայրենիք» քայլերգով։ Երկու ժամ տեւած այս յայտագրին յաջողութեանը համար ոչ մէկ ջանք խնայած էր վարժարանին մարմնամարզի ուսուցիչ՝ Պր. Անթուան Գասպարեան։ Վարժարանը, ասի գնահատանք այս աշխատանքին, իրեն յանձնեց նուէր մը, իսկ աշակերտութիւնը իր երախտագիտութիւնը ցուցաբերեց՝ ծաղկեփունջ մը նուիրելով իրեն։

Կը շնորհաւորենք վարժարանին տնօրէնութիւնը, մարմնամարզի ուսուցիչը եւ բոլոր անոնք՝ որոնք աշխատեցան ու ճիգ չխնայեցին այս մարզահանդէսին յաջողութեանը համար։

Զ. Գ.

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾ ՑՈՅՑ

(Շարունակութիւն Բ. էջէն)

տը Ֆրանսայի Ֆիլհարմոնիայի նուագախումբին մենակատարներէն կազմուած լարային քառեակը, որ իր ծրագրին մէջ ունէր մէկ կոմպոզիտորի մը՝ Կոմիտասի հեղինակութիւններէն։ Քառեակին նուագածութեան իշխող յատկութիւնները եղան յստակութիւնը, ճշգրտութիւնը, ներդաշնակութիւնը և զգացականութիւնը։

«Կոմիտաս, վարդապետ մըն է, որ ծնած է աւելի հարիւր տարի առաջ և մահացած է թուրքերու չարչարանքներուն հետեւանքով ենթարկուած երկարատեւ հիւանդութեամբ մը։ Ինքը առանձինն, մտային խանգարում ունենալէ առաջ, շրջած է իր երկիրը, ուր երգեր երգել տուած և նօթագրած է երաժշտութիւնն ու բառերը։ Եւ գունեղ ֆոլքլորի մը ոգիով հարստացած, ան իր յիշատակները կը թափէ մոցարդեան ճարտարարուեստին հալոցին մէջ։

«Երկրորդ մասին մէջ՝ «Սիփան-Կոմիտաս» երգչախումբը եւս հանդէս եկաւ Կոմիտասի գործերով։ Ոչ մէկ կրկնութիւն թէև, այլ դարերու աւանդութեանց ցայտում մը՝ Վերածնունդի արժանի բազմաձայնութեամբ մը հրամցուած։ Դրօշմները տաք են, թաւ ձայները զարմանալիօրէն կը յիշեցնեն ռուսական թատերու ծանրութիւնը։ Բոլոր երգերը կը յիշեցնեն Մայծաւոր Ալեքսեյի իր գոյներով, որ պրոնզէ և կապտագոյն յախճապակեայ աստղ մը որպէս կը բարձրանայ կարծես այնտեղ։

«Կարպիս Ափրիկեանի ղեկավարութեան տակ, Արարատի հմայքը, Անատոլուի և Որոնդէսի մարգագետինները կարծես կը սաւառնին Վերտէօնի վրայ։ Միայն երգիչները չեն որ իրենց աչքերը յառած են երգչախումբին ղեկավարին, այլ ամբոխը եւս, որուն հիացմունք կը պատճառեն Թաթուլ Ալթունեանի և Բարսեղ Կանաչեանի պարերգները։

«Վարագոյրը կ'իջնէ։ Կը ծափահարեն, կը գոռան, անգամ մը եւս լսելու համար «Նազան Եարը»։

«Ծիշդ այսպէս յայտնըւեցաւ Հայաստանի հոգին վերտէօնցիներուն՝ որոնք Շաբաթ գիշեր թատրոն եկան և ներկայ գտնուեցան այս համերգին»։

«Ծերակոյտի Նախագահ Պր. Ալէն Փոհէր, Վերտէօնի Քաղաքապետարանի Դահլիճին մէջ եղած ընդունելութեան ընթացքին ըսաւ, թէ «Վերտէօն կարելի չէ գալ առանց ցնցուելու մինչեւ սրտին խորը»։

Այս զգացումը արտայայտեցին այն երկու հազար Ֆրանսահայերը, որոնք Ֆրանսայի ամէն շրջաններէն եկած էին՝ յարգանք մատուցանելու իրենց հայրենակիցներուն, իրենց զէնքի եղբայրներուն՝ որոնք ինկան համաշխարհային երկու ճակատամարտներուն ընթացքին։

Անոնք 4800 էին 1914-18ի պատերազմին եւ 2650՝ Բ. Համաշխարհային Պատերազմին (1939-1945), որոնք ինկան ի պաշտպանութիւն հասարակաց իտէալի մը համար, հիւրընկալ երկիր մը պաշտպանելու համար։ Ամէն ոքէ աւելի, այս հայերը՝ որ Ֆրանսան իբր երկրորդ հայրենիք կը նկատեն, կը հասկնան ամբողջական արժէքը ազատութեան մը՝ զոր վերագըտան դուրս գալով սահմաններէն իրենց երկրին՝ որ թուրքերուն կողմէ բռնագրաւուած է» կը գրէ Վերտէօնի մեծագոյն օրաթերթը՝ «Լ'Էսթ Ռեփիւպլիքէն»։

Ֆրանսահայերու կատարած միջազգային չափանիշով այս յարգանքի մեծ ցոյցին եւ անոր ընթացքին եղած կարեւոր յայտարարութեանց մասին Ֆրանսական թերթերու մէջ հրատարակուած երկար նկարագրականները՝ կ'արժէր որ թարգմանաբար արտատպուէր հայ մամուլին մէջ եւս։ Մեր թերթին շաբաթաթերթի հանգամանքը մեզի կը զլանայ երկար սիւնակներ յատկացնելու հնարաւորութիւնը։

* * *

ՕՐ. ՆՈՐԱ ԿԵՐԻԿԵԱՆ
ԵՒ
ՊՐ. ԳԷՈՐԳ ԳԱԹԱՐՈՅԵԱՆ
ամուսնացեալք

Մոնթրէալ 9-6-73

Մեր ջերմ շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին, ծնողաց և ընտանեկան բոլոր պարագաներուն։

* * *

«ԶԱՀԱԿԻՐ»ԻՆ

Իրենց եղբօր աղջկան՝ Օր. Նորա Կերիկեանի ընդ Պր. Գէորգ Գաթարոյեանի (Մոնթրէալ) բարեբաստիկ ամուսնութեան ուրախ առթիւ՝ փոխան շնորհաւորական հեռագիրի կը նուիրեն.

Տէր և Տիկ. Նուպար Կերիկեան	200
Օր. Լիւսի Կերիկեան	200
Պր. Մուշեղ Կերիկեան	200

Իրենց քրոջ աղջկան՝ Օր. Նորա Կերիկեանի ընդ Պր. Գէորգ Գաթարոյեանի (Մոնթրէալ) բարեբաստիկ ամուսնութեան ուրախ առթիւ՝ փոխան շնորհաւորական հեռագիրի Տէր և Տիկին Խաչիկ Մխիթարեան կը նուիրեն 100 ե.գ.։

Նոյն ուրախ առթիւ, Տէր և Տիկին Տիգրան Ստեփանեան և դուստրը՝ Ալիս կը նուիրեն 100 ե.գ.։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՀԵԿԱՆՈՎ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀԻՆ

Օր. Նորա Կերիկեանի ընդ Պր. Գէորգ Գաթարոյեանի (Մոնթրէալ) բարեբաստիկ ամուսնութեան ուրախ առթիւ՝ վասն խընդակցութեան Տէր եւ Տիկին Ցոլակ Երզնկացեան կը նուիրեն 100 ե.գ.։

Ողբ. Նուպար Պալաեանի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ, Տէր և Տիկին Հայկ Տէօքմէճեան (Աղեքս.) կը նուիրեն 100 ե.գ.։

ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆԻ ՃԱՇԻ ՍԵՂԱՆԻՆ

Ողբ. Գրիգոր Զիթճեանի մահուան քառասունքին առթիւ, Տէր և Տիկին Արթին Վարձպետ (Աղեքս.) կը նուիրեն 200 ե.գ.։

(Ստանալ «Զահակիր»էն)

Comfort – Plaisir
Croisières en Mediterrannée
de 15 Jours
à bord du Luxueux Paquebot

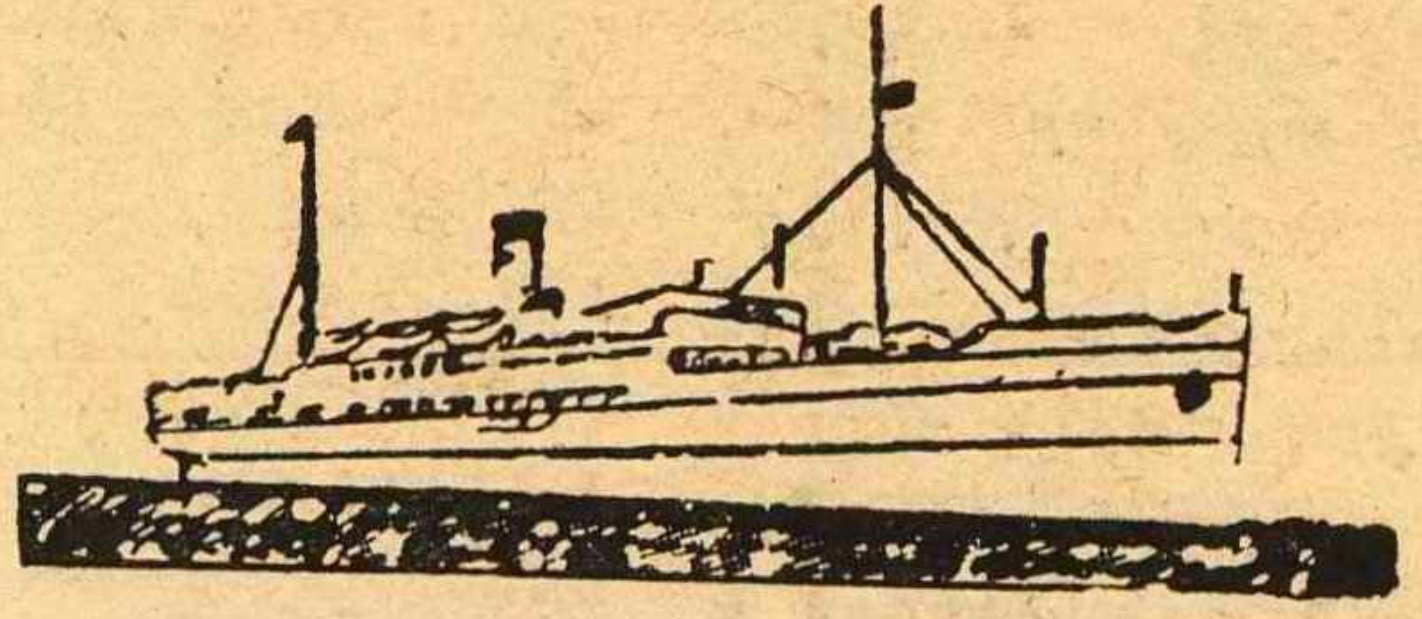

"CYNTHIA"
4 & 18 Juillet 1973
1, 15 & 29 Aout et 12 & 26 Sept. 1973
Prix par personne à partir de L E. 87 tout compris.
Excursions organisées à toutes les escales, offertes gracieusements par la
HELLENIC MEDITERRANNEAN LINES
(Limassol, Beyrouth, Pirée, Naples, Marseille, Gênes)
Pour tout renseignements, s'adresser a votre Agent de Voyages ou aux Agents Généraux :
NORTH AFRICAN SHIPPING CO.
S.G. COTTAKIS & Co.
Le Caire : 171, Rue Mohamed Farid, Tél. 914682–913081
Alexandrie : 63 Rue Nebi Daniel, Tél. 30050 - 30058.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՍՐԱՀ
ԳԱՀԻՐԷ

Հինգշաբթի, 21 Յունիս 1973, կ. ե. ժամը 9.15ին

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔՆԵՐՈՒ ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ՄՐՑԱՆՔ

Փափաքողներէն կը խնդրուի նախապէս արձանագրուիլ, այդ օրուան մրցանքին մասնակցելու համար, առաւելագոյն երեք զուարճալիքներով։ Գնահատիչ մարմին մը պիտի որոշէ լաւագոյն զուարճալիքը եւ լաւագոյնը ներկայացնողը։

ԹԵԹԵՒ ՃԱՇԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՅՍՕՐ՝ ԼԱՀՄԱՃՈՒՆ, ԹԱՆ ԵՒ ՋՄԵՌՈՒԿ

⁂

Հինգշաբթի, 28 Յունիս 1973, կ. ե. ժամը 9ին

Կը բանախօսէ

ՊՐ. ԱՐԱՄ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

Նիւթ ունենալով

«ՄԵՆՔ ԵՒ ՄԵՐ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐԸ»

Նիւթը հետաքրքրական ըլլալով բոլորին, կը հրաւիրուին թէ մեծերը և թէ երիտասարդները։

ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԱՇԱԿԵՐՏԱԿԱՆ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՄԱՐԶԱՀԱՆԴԷՍ

ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ
ԳԵՐՇ. Տ. ԶԱՒԷՆ Ս. ԵՊՍ. ՉԻՆՉԻՆԵԱՆԻ
(Առաջնորդական Տեղապահ Եգիպտահայոց)
ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԵԱՄԲ ՄԱՐԶԱՆՔԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ
ՊՐ. ԿԱՐՊԻՍ ԳԱԼՖԱԳԵԱՆԻ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ
ՍՊԱՅԻՑ ԴՊՐՈՑԻ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ
Կիրակի, 24 Յունիս 1973, կ. ե. ժամը 7ին
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՍ ՇՐՋԱՓԱԿԻՆ ՄԷՋ

ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶԻ
ԲԱՇԽՈՒՄ ՄՐՑԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ԵՒ ՎԿԱՅԱԿԱՆՆԵՐՈՒ
ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆԻ ԲԱԺՆԻ

ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ
ԳԵՐՇ. Տ. ԶԱՒԷՆ Ս. ԵՊՍ. ՉԻՆՉԻՆԵԱՆԻ
(Առաջնորդական Տեղապահ Եգիպտահայոց)
ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ
ՊՐ. ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ ՔԻՒՐՔՃԵԱՆԻ
(Ատենապետ Պատկ. Քաղաքական Ժողովի)
Շաբաթ, 23 Յունիս 1973, կ. ե. ժամը 7.30ին
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՍ «ՊԸԼԸՔՏԱՆԵԱՆ ՍՐԱՀ»ԻՆ ՄԷՋ

1116

رقم الإيداع بدار الكتب ١٠٨٥ / ٧٣